This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Slav 400.180 (2)

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

БЪЛГАРСКИ СТАРИНИ

КНИГА II.

КОПРИЩЕНСКИ ДАМАСКИНЪ

НОВОБЪЛГАРСКИ ПАМЕТНИКЪ ОТЪ XVII. ВѢКЪ

отъ

Д-ръ Л. Милетичъ

ИЗДАВА АРХЕОГРАФСКАТА КОМИСИЯ ПРИ МИНИСТЕРСТВОТО НА НАРОДНАТА ПРОСВѢТА

СОФИЯ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1908.

HARVARD COLLEGE LIBRARY
FROM THE ACADEMY
SEP 17 1930

Съдържание.

Уводъ.

Стр.

Важностьта на дамаскинитѣ за историята нъ българския езикъ. — До сега напечатанитѣ български дамаскини. — Потеклото на този дамаскинъ и защо е нареченъ „Коприщенски". — Вѣкътъ когато е писанъ, обемътъ и палеографскитѣ му отлики . . . . . I—IV

Най-старитѣ български дамаскини.

Кога е най-напрѣдъ прѣведено на български „Съкровище" (Θεσαυρός) на Дамаскина Студита? — Най-старият български ржкописъ, датуванъ отъ 1647. год. Най-старият руски прѣводъ на „Съкровище." — Народниятъ елементъ въ езика на първия български прѣводъ. — Съдържанието на Коприщенския дамаскинъ. — Най-пълнитѣ по съдържание извѣстни български дамаскини. — Въпросътъ за „сръбска подлога" на първия български прѣводъ. — Прѣводътъ е станалъ въ Западна България на книжовно-черковенъ езикъ отъ сръбска редакция съ примѣси отъ срѣдно-българска редакция. — Разпространението на българския прѣводъ къмъ Източна България. Влиянието на влахо-българската писменость и на руската редакция. — Дамаскини, писани на народенъ сръбски езикъ, не сѫществуватъ. — Различни български прѣводи на Дамаскина. — Сходства и разлики въ текста на Коприщенския и на Либлянския дамаскинъ. — Тихонравовскиятъ (Сопотски) дамаскинъ и Троянскиятъ. — Единъ отклонекъ отъ Троянския дамаскинъ за образецъ. — Западно-български фонетични елементи въ нашия дамаскинъ. Той е писанъ въ началото на 17. вѣкъ и е най-старъ между извѣстнитѣ източно-български дамаскини; Либлянския и Тихонравовскиятъ дам. сѫ по-нови . . . . . V—XXI

Езикътъ на паметника.

А. Правописъ и фонетика.

Правописътъ на паметника е компромисъ на нѣколко правописни школи. — Влиянието на сръбската и руската редакция. Влахо-българската писменость. — Употрѣбата на ѧ вмѣсто ѫ съ фонетично значение на ъ, а, ȧ. — ѧ съ значение на ю, 'а, 'ѣ, е; — ꙋ съ значение на ъ, ȧ (вм. ѫ). — ъ (ь), а, ' (вм. ѫ). — ъ (ь), а вм. стб. ъ, ь. — Редукция на неударенитѣ вокали. — Значението на букв. ѣ въ ржкописа. — Употрѣбата на ы размѣсомъ съ и. — употрѣбата на я . . . . . XXI—XXVIII

Стр.

Б. Морфологични и синтактични особности.

Падежнитѣ остатъци въ езика на паметника сѫ важенъ доказъ, че старобългарската именна флексия постепенно е изчезвала и че въ 16. в. тоя процесъ още не е билъ напълно завършенъ . . . . . XXVIII—XXX

И м е н а.

Именителни падежи множ. ч. съ оконч. на-е, влияние на Коприщенския говоръ. — Косвени падежи. — Общъ падежъ. — Родителенъ-винителенъ падежъ м. р. ед. ч. съ прѣдлогъ. — Родителенъ-винителенъ падежъ м. р. ед. ч. безъ прѣдлогъ. — Прѣдлогъ н а съ родителенъ падежъ ед. ч. м. р. — Дателенъ пад. ед. ч. м. р. — Прѣдлогъ н а покрай дателенъ пад. — Дателенъ притежателенъ. — Родителенъ пад. ед. ч. ж. р. — Творителенъ пад. ед. ч. м. р. — Винителенъ пад. ед. ч. ж. р. — Звателенъ пад. — Двойствено число. — Родителенъ пад. множ. ч. — Дателенъ пад. мн. ч. — Мѣстенъ пад. мн. ч. — Общъ пад. мн. ч. — Прѣдлози н а д и н а . . . . XXVIII—XXXIX

М ѣ с т о и м е н и я.

Състоянието на мѣстоименната флексия въ езика на паметника . . . . . XXXIX—XLII

Ч л е н ъ.

Останки отъ склоняванъ членъ. — Употрѣба на показателни мѣстоимения съ значение на прѣдпоставенъ членъ. — Какъ се изразява членътъ въ паметника. — Примѣри отъ прѣдпоставенъ членъ. — Общъ падежъ и косвени падежи на члена въ сѫществителни и прилагателни за тритѣ рода . . . XLII—L

Сложно склонение на прилагателнитѣ.

Останки отъ сложно склонение. — Именителенъ-винителенъ пад. ед. ч. — Именителенъ-винителенъ п. множ. ч. — Родителенъ пад. ед. ч. м. р. — Дателенъ пад. ед. ч. м. р. — Дателенъ пад. ед. ч. ж. р. — Останки отъ именителенъ, родителенъ и дателенъ мн. ч. . . . . L—LIV

Г л а г о л ъ.

Останки отъ съкратенъ инфинитивъ въ множество примѣри. — Сегашно врѣме; правописъ и лични окончания. — Примѣси отъ западно-български форми. — Аористни форми — Западно-българско влияние. — Останки отъ срѣднобългарски правописъ въ оконч. на 3 л. мн. ч. — Имперфектъ. — Причастия, нарѣчия и прѣдлози . . . . . LIV—LIX

Нѣколко синтактични особности.

Честа употрѣба на глагола съгласно съ народния езикъ: прѣдпочита се приставно изречение прѣдъ косвенъ падежъ отъ глаголно сѫществително. — Употрѣба на съюза д е т о вм. к о й т о и пр. — Употрѣба на „к о л к о т о“ като съюзъ съ послѣдовно значение. — Съюзъ т а. — Съюзъ з а м д а, з а н ь д а. — Съюзъ д а в н о. — Съюзи а н о, а т о. — Съюзъ д а н е. — Съюзъ д а слѣдъ глагола щ ѫ въ глаголната форма на бѫдеще врѣме. — Останки отъ финаленъ инфинитивъ съ съюзъ д а. — Съюзъ ч е в а. — Събирателното сѫществ. „роднина“ се схваща като множеств. число. — Числителното е д и н ъ. — Причастието на-л ъ съ оптативно значение . LIX—LXIV

По-забѣлѣжителни думи . . . . . LXIV—LXIII

Текстъ (1—204).

Стр.

1. Слово на св. апостолъ Ѳома 1
2. Житие на ст. Петка Тръновска 7
3. Мученето на св. великомученикъ Димитрий 12
4. Пареть на св. безсребреници Козма и Дамянъ 27
5. Сказание за чудесата на св. архангели Михаилъ и Гавриилъ 31
6. Слово за св. Іоанъ Златоустъ, патриархъ Цариградски 58
7. Слово за въведение на св. Богородица 70
8. Житие на прѣподобния отецъ Сава 75
9. Житие и чудеса на св. чудотворецъ Никола Мирликийски 81
10. Слово на Рождество Христово 105
11. Слово за второ пришествие Христово 120
12. Слово за поклонение на честния Кръстъ 149
13. Поучение за царетѣ, войводитѣ, владицитѣ, поповетѣ и всички християни да не се опиватъ съ вино 155
14. Слово за злитѣ жени 157
15. Мученето на св. Евстатий, Нови Іовъ, и жена му Ѳеописта и дѣцата му Агапий и Ѳеописть 158
16. Слово за смъртьта на св. апостолъ евангелистъ Иванъ Богословъ 172
17. Слово на Цвѣтоносие Господнье 180
18. Слово за погребението на Исуса Христа 188
19. Слово за въздигането на честния Кръстъ 198
20. Слово на рождество на св. Богородица (недовършено) 203

Приложение.

6 фототипични репродукции на 6 оригинални страници на Коприщенския дамаскинъ (стр. 1, 5, 124, 391, 438, 439).

Печатни погрѣшки.

Стр.	9	редъ	9	отъ	долу:	се многа чюдиха вм. се много.
„	11	„	10	„	„	дати вм. да ти.
„	13	„	6	„	„	се ради вм. се роди.
„	22	„	18	„	„	ономѣзи чл҃ка вм. — чл҃кѣ.
„	24	„	13	„	„	досажать вм. досаждать.
„	31	„	23	„	„	и подїакона вм. иподїакона.
„	32	„	24	„	„	кажеи҃ вм. каже и҃.
„	34	„	6	„	„	ѡ кнїгѝ вм. Ѿ кнїгы.
„	35	„	14	„	„	със сѡбѣ си вм. -- сѡбѣ си.
„	35	„	9	„	„	оц҃а своето вм. — своего.
„	41	„	10	„	„	гдѣ вые бь҃ вм. гдѣ вы е бь҃.
„	44	„	25	„	„	м ре҃ мѣ вм. и ре҃ мѣ.
„	45	„	2	„	„	Ѿ тїч҃кыте села вм. Ѿ сичкыте.
„	46	„	14	„	„	млать вм. м҃лать.
„	46	„	13	„	„	михаи вм. михаи҃.
„	47	„	28	„	„	нѝмѣ вм. немѣ.
„	49	„	4	„	„	сти вм. с҃ти.
„	51	„	21	„	„	крква вм. цр҃квa.
„	52	„	26	„	„	цркватa вм. цр҃квaтa.
„	53	„	7	„	горѣ:	нма водо вм. — вода.
„	57	„	9	„	„	злѡмїаници вм. злѡмїи҃ници.
„	58	„	10	„	долу:	и бь҃ на остави вм. — не остави.
„	61	„	6	„	горѣ:	мл҃аше се бѣ вм. — бѣ҃.
„	61	„	10	„	„	и избра ѐ вм. и избрань ѐ.
„	67	„	16	„	„	пожощь вм. помощь.
„	70	„	9	„	„	вътрѣте вм. вътрѣ те.
„	71	„	10	„	долу:	тїа о агнета вм. тїа о҃.
„	71	„	3	„	„	принѐс вм. принесе.
„	76	„	1	„	„	сн҃а своѐ вм. — своего.
„	77	„	5	„	горѣ:	бл҃гочьстви вм. бл҃гочьстиви.
„	77	„	15	„	„	дх҃ѡнаа вм. дх҃авнаа.
„	78	„	16	„	долу:	пм҃лѝ вм. помоли.
„	78	„	6	„	„	вѣн҃це вм. вѣн҃цѐ.
„	82	„	15	„	„	тогавы вм. тогыва.
„	89	„	4	„	горѣ:	биàше вм. быше.
„	91	„	14	„	„	попитеше҃ вм. попиташе҃.
„	98	„	5	„	долу:	мл҃ихе вм. мл҃ихте.
„	101	„	8	„	горѣ:	не знáиалѣ вм. не знаiахѣ.
„	105	„	4	„	„	дша вм. дш҃а.

Стр.	107	редъ	18	отъ	горѣ:	въ било вм. вьбило.
„	111	„	4	„	долу:	напр҃ѣ вм. напр҃ѣ.
„	114	„	16	„	„	чл҃ците вм. чл҃ците.
„	124	„	8	„	„	ѡ златото вм. Ѡ златото.
„	126	„	23	„	„	і прьстове вм. ї прьстове.
„	127	„	2	„	горѣ:	і дни вм. ї дни.
„	127	„	1	„	долу:	ха вм. х҃а.
„	132	„	3	„	горѣ:	като ре вм. като ре҃.
„	135	„	13	„	долу:	мли вм. м҃ли.
„	137	„	1	„	горѣ:	г҃ годи вм. г҃ годи҃.
„	141	„	10	„	„	на лг҃ годинъ вм. на л҃г годинъ.
„	151	„	14	„	„	Ѡ ста҃а м,ца вм. Ѡ ст҃аа м҃:ца.
„	193	„	17	„	„	пр҃рокыи биль вм. пр рокь си биль.

549—1906

Уводъ.

Рѣшихъ се изцѣло да напечатамъ текста на тоя нашъ „дамаскинъ“, като имахъ главно прѣдъ видъ ползата, която можемъ да извлѣчемъ отъ него за историята на българския ѐзикъ. Не за първъ пѫть се изтъква въ науката голѣмото значение на „дамаскинитѣ“ за изучване миналия развой на езика ни, та мисля че по тоя въпросъ, по който двѣ мнѣния нѣма, е излишно тукъ да се спирамъ повече. Въ разнитѣ прѣписи на дамаскинитѣ се е отразило влиянието на нашитѣ нарѣчия — западни и източни, поради което ще трѣбва критически да се издадатъ по-типичнитѣ дамаскини главно съ огледъ къмъ езиковата имъ страна. Еднаквостьта на съдържанието, и особно когато въ основата му е единъ и сѫщъ прѣводъ, още по-вече ще олеснява изучването на диялектоложкитѣ разлики. Когато ще бѫдатъ така напечатани по-главнитѣ наши дамаскини, които се намиратъ въ България и въ чужбина, напълно ще се освѣтли и историко-литературниятъ въпросъ относително чуздитѣ оригинали, българския прѣводъ и разпространението му по цѣла България. До сега малко е направено въ тази посока. Изцѣло имаме напечатанъ само Люблянския дамаскинъ съ критични обяснения отъ Ст. Аргировъ (вж. „Любланскиятъ български рѫкописъ отъ XVII. вѣкъ“ въ Минист. Сборникъ, ст. XII. 262 нат., и т. XVI., 246 нат.). Откѫслеци отъ сѫщия дамаскинъ обнародва първомъ на 1869 г. проф. Ламански, който откри рѫкописа, въ Журналъ Министер. Народн. Просвѣщенія т. 143 (стр. 349—378) и т. 144 (с. 84—123). Все тъй откѫслечно сѫ издадени части и отъ други наши дамаскини: отъ И. И. Срезневски, въ „Отчетъ о XV. присужденіи наградъ гр. Уварова“; отъ Ст. Новаковиħ въ „Starine“ на Югослав. академия, книга VI; проф. Ягичь въ „Starine“, кн. IX; Хр. П. Константиновъ въ Минист. Сборн. I—II, стр. 141, 269; П. Сырку въ „Сборникъ статьей по славяновѣдѣнію“, Спбгъ, 1883, стр. 387—393; Вл. Качановски въ „Сборникъ западно-болгарскихъ пѣсень“, стр. 22—66; проф. П. А. Лавровъ въ „Обзоръ звуковыхъ и формальныхъ особенностей болгарскаго языка“, стр. 15—37, и още въ съчинението му „Дамаскинъ

Студитъ и сборники его имени «дамаскины» въ югославянской писменности“ (1899), вж. стр. 20 и нат. и особно приложението, стр. 64—80. Азъ обнародвахъ по два дамаскински сборника текста на повѣстьта за падането на Цариградъ подъ турцитѣ (Минист. Сбор. XII, стр. 425 нат.) и сетнѣ три малки откѫслека отъ три дамаскина (Брѣстовишки, Еленски и Свищовски) въ Минист. Сб. XVIII., стр. 48 нат., 1901 г. Първиятъ отъ тѣхъ — „Брѣстовишкиятъ“ дамаскинъ е сѫщиятъ, който сега тукъ издавамъ цѣлъ и то подъ име „Коприщенски“ като се основавамъ върху езика на паметника, въ който явно личи влияние на коприщенския говоръ. Въ споменатото издание нарекохъ тоя дамаскинъ по името на село Брѣстовица (Пловдивска ок.), на чието черковно настоятелство рѫкописътъ принадлежи. Ала и тогава забѣлѣжихъ, че въ края на послѣдната страница на рѫкописа има записано отъ нова рѫка: „писахъ азъ мнѡгогрѣшнїы їереы Ламбо ѿ село Копри́щица“, и че „и по езика изглежда, като чели коприщенецъ да е прѣписвалъ тоя дамаскинъ.“ Понеже по-обстоятелното вникване въ езика на паметника напълно ме убѣди, че прѣписвачътъ на нашия рѫкописъ е билъ коприщенецъ, и понеже споменатата бѣлѣжка тъй сѫщо потвърдява, че рѫкописътъ е билъ по-прѣди въ Коприщица, рѣшихъ сега, като издавамъ цѣлия паметникъ, да го именувамъ по-правилно съгласно съ казанитѣ му езикови особности и съ мѣстото, гдѣто най-напрѣдъ се е явилъ, а не гдѣто случайно сетнѣ е попаднал̀ъ. Че нашиятъ дамаскинъ е билъ въ Коприщица, вижда се още отъ една по-нова бѣлѣжка на л. 84ª отдолу: «писала са въ лето х҃а вь Копрїщица м҃цъ ѧри» (?). Къмъ края на 18. в. рѫкописътъ се е намиралъ негдѣ въ Пловдивско — най-вѣроятно пакъ въ с. Брѣстовица; това доказва една бѣлѣжка на единъ хартиенъ листъ, който е прилѣпенъ отвѫтрѣ на дъската на първата корица и въ който се споменува гр. Станимака: „в онаѧ година знаменѫю великь глать бисть по всеи земли и много человѣцы билье травное питахѫсѧ ы замроша множество людеи глада ради. ѡва гѫдїна много хайдѫти плениша по всюдѫ села и Станимака изгориша и морь бисть по людей грѣха ради чл҃вѣч҃каго 1793. ѩли.“ Има още двѣ нови бѣлѣжки отъ разни рѫцѣ на послѣдния листъ подъ първата, въ която се споменува „їереы“ Ламбо отъ Коприщица, ала отъ тѣхъ нищо не може да се заключи по въпроса, гдѣ е билъ най-напрѣдъ прѣписанъ нашиятъ рѫкописъ. Ето тѣзи бѣлѣжки: „Писахъ поменете и мене братїе їереа Петко грѣшны прѣ҃ъ б҃а за ваше бл҃голюбїе.“ „Знаи попе Саво сїю книгѫ за твои хатърь и любовь за ѳі гр҃а. а то щем се нїе зговори с тебе ами поскоро допрати асприте“. Най-отгорѣ на сѫщия

листъ е забѣлѣзано името на едного отъ притежателитѣ на ржкописа: „+ тóзи книга е на никóла фѹциѝата.“

Ржкописътъ е спазенъ въ 252 листа на голѣма осмина, както показватъ приложенитѣ фототипични снимки, извадени въ оригинална величина. Въ ржкописа нигдѣ не е означена годината, кога е писанъ (неясната бѣлѣжка на стр. 1: „вь лето х҃а҃ нар..“ е отъ по-нова ржка), но при все това е сигурно, че е отъ 17. вѣкъ — толкова е типично писмото: едъръ полуставъ, какъвто го знаемъ отъ други наши ржкописи отъ него врѣме, напр. и отъ Люблянския дамаскинъ, а още по-вече отъ Троянския (собственость на Българското Книжовно дружество, вж. за него въ Български Прѣгледъ, год. I, кн. VII., 88—94, гдѣто е описанъ отъ Б. Цоневъ). Приликата въ писмото на послѣдния съ нашия паметникъ е голѣма, та на първъ погледъ би рекълъ човѣкъ, че ги е писала една и сѫща ржка. Въ нашия ржкописъ писмото къмъ края тукъ-тамѣ, и то само въ нѣкои букви, особно въ начертанието на ъ, напомня скорописа, ала при все туй е несъмнѣнно, че единъ и сѫщи писецъ до край е писалъ. Приложенитѣ снимки ме освобождаватъ отъ подробно описване палеографскитѣ особности на паметника. Трѣбва само да кажа, че съ червено мастило сѫ писани само заглавията и началнитѣ главни букви. Има съвсѣмъ слаби и нехудожествени орнаменти прѣдъ нѣкои слова, и то съ черно мастило, тукъ-тамѣ примѣсено и червено. Ржкописътъ е спазенъ неповрѣденъ съ изключение на послѣднитѣ три листа; тукъ-тамѣ малко е кирливъ, по долнитѣ жглове на листата, което показва, че е билъ доста четенъ. Хартията е дебела, бѣла и полусатинирана, та и сега още доста лъщи. Всички страници сѫ изписани, съ изключение на втората страница на листъ 14, на л. 148, и на л. 248, които сѫ бѣли. Ржкописътъ не бѣше пагинуванъ, та азъ му означихъ страницитѣ по редъ и то само изписанитѣ, безъ да смѣтамъ бѣлитѣ страници. Слѣдъ 248. листъ слѣдватъ още три листа, въ които текстътъ е несвързанъ, защото липсватъ нѣкои изгубени листове отъ словото за Рождество на св. Богородица. Една по-нова ржка е опитала да надомѣсти загубенитѣ листове (л. 247 и 248), ала при все това при подвръзването на ржкописа послѣднитѣ листове не сѫ били всички спазени наредъ та сѫ и свързани така разбъркани. Затова азъ слѣдѣхъ текста до включително 248. листъ, чиято втора страница е бѣла и по срѣдата ѝ има новъ, скорописенъ записъ отъ 1820. година: „ї азъ непотребний и грешній рабъ тре҃дафилъ и кои прочете и ме҃е грешїй да поме҃е пре. . . . бг҃а за мое согрéшеніе. въ лéто 1820.“ Послѣдниятъ 251 листъ на втората стра-

ница е билъ бѣлъ, и на тая именно страница сѫ писани споменатитѣ по-горѣ четири бѣлѣжки.

Прѣдавамъ текста досущъ както е въ оригинала съ тая само разлика, че думитѣ отдѣлихъ по-правилно една отъ друга и изоставихъ поради технически мѫчнотии разнитѣ варии и оксии надъ началнитѣ вокали, понеже сѫ безъ значение. По сѫщитѣ причини замѣнихъ и ω чрѣзъ *о* освѣнъ въ прѣдлога ѿ, който така както и въ всички други думи неразвързано прѣдавамъ споредъ оригинала. Оставихъ ударението на думитѣ, макаръ че то и да не е въ твърдѣ много случаи истинско ударение на живия езикъ: то е смѣсь отъ останки отъ книжовно ударение на по-стари оригинали и народно ударение на съврѣменния български езикъ, внасяно отъ прѣписвачитѣ. Понеже съвсѣмъ произволно въ рѫкописа се употрѣбятъ и двата акцента ` и ´, нормализувахъ тая безсмислена бъркотия, като поставямъ въ текста вмѣсто тѣхъ само знака `. Не всѣка дума е означена съ ударение въ рѫкописа — често пѫти дори и по двѣ-три думи на редъ нѣматъ ударение та така е прѣдадено и въ печатания текстъ. Страницитѣ на оригинала сѫ означени въ послѣдния съ нумерация на бѣлото поле, а отсрещната вертикална чертица (|) въ текста показва началото на всѣка нова страница на оригинала. Цифритѣ къмъ примѣритѣ изъ нашия паметникъ, съ които си служа въ увода, означаватъ страницата на рѫкописа, а не на печатното издание.

I.

Най-старитѣ български дамаскини.

Важенъ е въпросътъ, кога за първъ пѫть сѫ били прѣведени на български словата на гръцкия писатель и проповѣдникъ отъ 16. вѣкъ Дамаскинъ Студитъ. Понеже неговиятъ популяренъ сборникъ, извѣстенъ подъ име Θησαυρός и съдържащъ слова и жития, които намираме и въ българскитѣ дамаскини, най-напрѣдъ е билъ напечатанъ на гръцки на 1528 г., слѣдъ което сѫ слѣдвали множество издания прѣзъ 16. вѣкъ (1603 г., 1618 г., 1628 и 1664 г. въ Венеция), несъмнѣнно е, че и българскиятъ прѣводъ, най-старитѣ прѣписи на който достигатъ до 17. вѣкъ, трѣбва да се е явилъ не по-късно отъ първата половина на сѫщия вѣкъ. Къмъ тая дата ни упѫтва фактътъ, че единъ нашъ западнобългарски дамаскинъ, писанъ въ Враца, съдържа бѣлѣжка, въ която се казва, че нѣкой си попъ Тодоръ го писалъ на 1647. година (вж. у Б. Цоневъ, Новобългарска писменость прѣди Паисия, печ. въ Бълг. Прѣгледъ г. I. книга VIII. стр. 86). Все около половината на

17. вѣкъ се пада и най-стариятъ прѣводъ на Дамаскиновото „Съкровище“ на руски езикъ, отъ който едно слово (словото на поклонението на честния кръстъ) е било вмѣстено и въ напечатаната на 1656 год. въ Москва „Скрижаль“ (вж. у Лаврова, „Дам. Студитъ“ и пр. стр. 2, и „Сокровище Дамаскина Студита въ новомъ русскомъ переводѣ“ 1901, стр. 1). Съкровището на Дамаскина е станало твърдѣ популярна книга между съотечественицитѣ му не само поради съдържанието си, което отъ една страна се отличавало съ просто, леко изложение, нелишено и отъ драматизъмъ, а отъ друга страна е импонирало съ голѣмата начетеность на автора, но и поради простонародния си гръцки езикъ, достѫпенъ на широката публика. Нѣма съмнѣние, че тъкмо това подирното е дало смѣлость и на нашитѣ първи прѣводачи на Съкровището да си послужатъ и тѣ съ по-народенъ езикъ, и на сѫщия се дължи голѣмото разпространение на дамаскинитѣ у насъ. Първиятъ прѣводъ трѣбва да е билъ на по-книжовенъ езикъ, но безъ съмнѣние вече първитѣ прѣписи сѫ дали пълно прѣдимство на съврѣменния народенъ езикъ съ диалектична боя споредъ родния говоръ на прѣписвачитѣ. Числото на до сега извѣстнитѣ намъ български рѫкописи на сборници, които изцѣло или отъ часть съдържатъ и Дамаскинови слова, достига до 35, а то показва, като се вземе прѣдъ видъ, какъ се унищожавали българскитѣ рѫкописи тъкмо прѣзъ 18. вѣкъ, доколко сѫ били тия сборници обично четиво по цѣла България. Затова се вмъквали къмъ първоначалнитѣ Дамаскинови слова и други статии съ подобно съдържание. Така и нашиятъ Коприщенски дамаскинъ въ сѫщность само на половина заслужва името „дамаскинъ“, защото измежду 20 слова и жития, които съдържа, само 9 сѫ Дамаскинови, както е видѣтъ и по самитѣ заглавия. Словата слѣдватъ по този редъ:

1. Мц҃а ѡ҃. ѕ҃. Слово на ст҃го ап҃ла Ѳомы (л. 1—8).

2. Мц҃а того д҃і житіе прп҃бные матере наше Петкы трьновскые (л. 8—14).

3. Мц҃а того к҃з мученіе ст҃го великомученика Димитріа мироточиваго. Извади се на нови езикъ ѿ Дамаскина инока иподіакона и Студита. Показва и за чюдеса его (л. 15—33).

4. Мц҃а ноемврїа а҃ паметь ст҃ых без'сребрьникь Кóзма и Дамїáнь (л. 33—37).

5. Дамаскина инока иподїакона и Студита сказаніе о чюдесех что е было ѿ прѣвели́кых чиноначе́лникь Михайла и Гаврїила (л. 38—70).

6. Мц҃а того г҃і иже въ ст҃ых ѿца нашего Іѡáнна Златоустаго патрїарха Цр҃играда (л. 70—84).

7. Мц҃а того к҃а҃ иже въ ц҃рков въведѣнїе пр҃тые вл҃чце наше бц҃е и пр҃но дв҃ы Мр҃їе (л. 84—90).

8. Мц҃а дек҃мврїа е҃. житїе прѣпѡ҃наго ѿца нашего Саввы и ѡс҃щеннаго наставника пустиножителюмь (л. 90—96).

9. Мц҃а дек. ѕ҃. житїе и жизнь иже въ ст҃ыхъ оц҃а нашего їерарха и чюдотворца Николáе Мириликїиские. Съписанно Дамаскина монáха иподїакона сѹща Солѹнские цр҃квыи (л. 97—129).

10. Дамаскина инока иподїакона и Стѹдита слово на рождьство гс҃а нашего їс҃ ха҃ (л. 119—148).

11. Дамаскина инока иподїакона и Стѹдита слово за второ пришѐствїе гс҃а нашего іс҃ ха҃ и за ѧнтихрїста (л. 149—184).

12. Дамаскина инока иподїакона и Стѹдита слово на поклоненїе ч҃тнаго и животворещаго кр҃та (л. 184—192).

13. Слово поучене̂їе къ царемь и воѥводамь и вл҃ѧкам и поповом и въсемъ хр҃тїаном не опивати се вином (л. 192—194).

14. Слово с҃таго Іоáнна Златоустаго о злыхь женахь (л. 194—195).

15. Мц҃а того к҃ мѹчене ст҃го великомѹченика Еѵстаѳїа новаго Іѡва и жена его Ѳеописта и чада его Агапїа и Ѳеописть. Слово ѿ инока Дамаскина иподїакона и Студита (л. 196—211).

16. Мц҃а того к҃ѕ҃ преставленїе ста҃го ап҃ла їев҃листа Іѡанна Богослова (л. 211—220).

17. Дамаскина инока иподїакона и Стѹдита слóво на цвѣтоносїе гн҃ѥ, ѥже ѥ҃ срѣтенїе х҃во съ вáїе҃ (л. 221—230).

18. Дамаскина инока иподїакона и Стѹдита слово на погребенїе г҃а бога и сп҃са нашего і҃с х҃а, и о еже въ адь съшѣ҃ствїе (л. 230—241).

19. Мц҃а того д҃ въздвиженїе ч҃тнаго кр҃та г҃ня (л. 241—249).

20. Мц҃а того и҃ слово на рождьство прѣс҃тые вл҃чице наше б҃це и пр҃но д҃вы Марїе (л. 250—252).

Отъ съдържанието на нашия дамаскинъ се вижда, че той прѣдставя само една часть отъ неизвѣстния първъ български прѣводъ на цѣлото Дамаскиново Съкровище. До сега не ни е познатъ ни единъ български дамаскинъ, който да съдържа всичкитѣ статии на подирното и безъ примѣси отъ други източници, какъвто е напр. рускиятъ прѣводъ на Съкровището (вж. у Лаврова, Сокровище Дамаскина Студита, 3—12). Най-пълни наши дамаскини сѫ: Врачанскиятъ (въ българската народна библиотека въ София № 14, 22, 45, 40 — по старата каталогизация, вж. у Цонева, ц. с. 86), Тихонравовскиятъ (вж. у Лаврова,

Обзоръ и пр. стр. 3—5), а особно пъкъ Бѣлградскиятъ (въ народната библиотека въ Бѣлградъ подъ № 318, вж. у Лаврова, Дамаскинъ Студитъ и пр. 6—10). Послѣдниятъ, макаръ и да е писанъ на черковно-книжовенъ езикъ въ сръбска редакция, съдържа и много правописни българизми, та имаме право да го причислимъ къмъ българскитѣ дамаскини. Когато бждатъ издадени тѣзи дамаскини и по-важнитѣ отъ помалкитѣ, ще може да се разясни въпросътъ за първия прѣводъ отъ гръцкия оригиналъ. По този въпросъ Б. Цоневъ изказа рѣшително мнѣние (вж. ц. съч. Бълг. Прѣгледъ, г. I. кн. VIII. 90—91): съ огледъ къмъ правописа и хронологията на дамаскинитѣ Ц. заключава, че началото на тоя родъ българска писменость трѣбва да се търси въ Западна България, гдѣто е билъ извършенъ и първиятъ български „прѣводъ или прѣписъ на Дамаскиновитѣ слова отъ сръбска подлога". Ц. намира, че за въпроса не е важно, гдѣ и кой е прѣвелъ Дамаскиновитѣ слова отъ гръцки, понеже прѣзъ 16. и 17. вѣкъ нѣма вече разлика между Сърбия и България та черковно-книжовниятъ езикъ за сърби и за българи въ западнитѣ краища тогава е билъ общъ — именно той е билъ тогавашниятъ сръбски черковенъ езикъ. Най-важното за насъ въ тоя въпросъ, а именно дали българскитѣ дамаскини наистина сж имали „сръбска подлога", споредъ Ц., е очевиденъ фактъ, който излиза на явѣ отъ първо сравнение на нашитѣ дамаскини откъмъ езикъ и правописъ. Отъ Западна България дамаскинитѣ, какьвто е напр. споменатиятъ Врачански ржкописъ, чрѣзъ прѣписи се разпространявали въ Срѣдногорско и отъ тамъ сж достигнали и въ източна България, гдѣто прѣписитѣ показватъ най-малко ортографски сърбизми (вж. ц. съч. 91). За примѣръ, че дори и въ по-нови западно-български дамаскини личатъ слѣди на прѣдполаганата сръбска подлога, Ц. цитува слѣдния откжслекъ отъ Рилския дамаскинъ по образеца у Качановски (ц. съч. 56):

„Нь благодарю рожденнаго младенца Христа и поможе ми и изьтлькувахь и четврьтое вапрошеніе. Сега хощеме да тлькуеме и петое. И слишите да разумеете, що нарицаху се онина дари. Многу злато тькму цару прилично е; царь да имать многу богатьство и злато; того ради и пророкь давидь пророчествуеть и тако рече: тебе принесуть цари дари, царие ѳарсисти и острови дари принесуть; царие арависти и савадари дари принесуть; и поклонетсе ему вси царие землъсти. И паки рече по доле того ѱалма: и живь будеть и дастьсе ему от злата аравитска".

Отъ този откжслекъ, споредъ мене, най-много може да се заключи по въпроса, който ни занимава, само че въ западна България, гдѣто е прѣ-

писванъ Рилскиятъ дамаскинъ, е владѣла правописната школа на сръбската редакция на старобългарския езикъ. А това е фактъ, който не можеше да се оспорва дори и да нѣмахме такива западнобългарски дамаскини, понеже по-голѣмата часть наши черковни книги, писани и прѣписвани прѣзъ 16. и 17. в. въ западна България отъ българи, сж все отъ сжщата сръбска правописна школа. Нейниятъ успѣхъ въ западнитѣ български области, отъ гдѣто е проникнала доста далечъ на истокъ, може да се обясни и съ частичното съгласие на западнобългарската фонетика относително гласежа на носовката ѧ като е съ правилото на сръбската редакция, която прѣдава ѧ чрѣзъ е. Колкото се отнася до четенето на носовката ѫ като у, то се е налагало като изходъ отъ правописната бъркотия, която е настанала въ българската писменость прѣзъ 16 в., когато срѣднобългарската правописна традиция е била вече на изчезване, а нашитѣ диялекти — източни и западни — не сж давали опора, за да се затвърди леко и ясно правило, споредъ което да се замѣстя носовката ѫ чрѣзъ нѣкоя чиста гласна споредъ фонетиката на съврѣменния български езикъ, каквато опора се намирала по тоя правописенъ въпросъ въ другитѣ двѣ редакции, сръбската на западъ и руската на истокъ, и двѣтѣ влиятелни у насъ. Именно поради съгласието и на двѣтѣ тия редакции относително носовката ѫ, четена като у, послѣднитѣ най-сетнѣ съвсѣмъ взематъ върхъ надъ срѣднобългарската правописна традиция. Затова ние виждаме и въ източнобългарскитѣ дамаскини покрай ѫ, което се подържа като слѣда отъ срѣднобългарския правописъ, подкрѣпяно и отъ влахобългарската писменость, не само замѣна на ѫ чрѣзъ ъ (ь) или а, но и чрѣзъ у. Това подирното не може да се смѣта въ източнобългарскитѣ дамаскини туку тъй за правописенъ сърбизъмъ, защото присжтствието на ѧ покрай ꙋ (ѫ), и то съ фонетична стойность, каквато има въ руската редакция, именно я, ни доказва, че въ източна България се е кръстосвало влиянието и на двѣтѣ правописни школи — сръбската и руската. Досега по нашия въпросъ се прѣнебрѣгваше значението на влахобългарската писменость и затова се смѣташе влиянието на руската редакция у насъ за много по-късно, дошло тепърва откакъ почватъ да проникватъ печатанитѣ руски черковни книги. Ала сега е ясно, че молдовската славянска писменость е влияла и въ Влахия, гдѣто тъй сжщо виждаме въ 17. вѣкъ постепенно да се замѣстя срѣднобългарскиятъ правописъ на юсоветѣ чрѣзъ разбърканъ правописъ, какъвто срѣщаме и въ източнобългарскитѣ дамаскини, какъвто е въ Троянския па и въ нашия — именно че се явява ꙋ вм. ѫ, а ѧ се задържа ту съ значение на *е* ту

на *я*. Както въ влахобългарската писменость отъ него врѣме не може замѣната на ѫ чрѣзъ ѹ да се смѣта само за правописенъ сърбизъмъ, а за резултатъ отъ двѣтѣ влияния -- руско и сръбско, които сѫ прокарвали книжовно четене на ѫ като ѹ, сѫщо така трѣбва да гледаме и на ѹ вм. ѫ въ нашата източнобългарска писменость отъ 17 в, въ която сѫщеврѣменно се подържа и ѧ съ речената двояка стойность. Не трѣбва да се забравя, разбира се, споменатото двояко влияние, което е прониквало въ България и чрѣзъ рѫкописи, писани въ св. Гора.

При тия условия е понятно, че въ Западна България рано се е образувала правописна школа по отношение на юсоветѣ, която просто е копирала правописа на сръбската редакция — още прѣзъ 16 вѣкъ, като е запазвала отъ друга страна, по стари спомени, и извѣстни връзки съ срѣднобългарския правописъ. Отъ началния периодъ на тази самостойна българскосръбска редакция произхождатъ ония рѫкописи, въ които спорадично се вѣсти ѫ покрай ѹ, а по нѣкога и ѧ съ значение на ѫ на дори и съ значение общо за ѫ и ѧ. Колкото повече е проникналъ народниятъ езикъ въ тая западнобългарска писменость, въ която вече се е прокарала замѣната на юсоветѣ чрѣзъ ѹ и е, толкова повече се е затвърдявало чисто правописното значение на ѹ само въ книжовно четене, като се е подразбирало сѫщинското му фонетично значение, каквото е подсказвалъ мѣстниятъ български говоръ на писателитѣ. Именно на такава западнобългарска почва ще да е било прѣведено най-напрѣдъ, и то отъ българи, Дамаскиновото „Съкровище“ на книжовенъ (черковенъ) езикъ съ правописа на сръбската редакция. На сръбска почва не ще да се е явилъ прѣводъ на „Съкровището“, и въ този смисълъ бихъ корегиралъ казаното мнѣние на Ц. относително мнимата „сръбска подлога“ (срав. у Ц.: „тамъ, подъ влиянието на стария сръбски черковенъ езикъ е станалъ първиятъ прѣводъ или прѣписъ на Дамаскиновитѣ слова отъ сръбска подлога“). Въ противенъ случай, спр. да е имало първоначаленъ сръбски прѣводъ на Дамаскина, щѣха да се спазятъ поне такива рѫкописи „дамаскини,“ въ които сръбската правописна редакция на книжовно-черковния езикъ да е прокарана чисто и послѣдовно, каквато е тя въ всички сръбски рѫкописи отъ несъмненъ сръбски източникъ. А забѣлѣжително е, че до сега не е познатъ дамаскинъ въ сръбска редакция, безъ да съдържа явни правописни българизми — слѣди отъ ѫ и отъ срѣднобългарски замѣни на юсоветѣ. Върху тоя важенъ фактъ съ право напира проф. Лавровъ (Дамаскинъ Студитъ, 54—55). Понеже употрѣбата на ѫ размѣсомъ съ ѹ въ тия рѫкописи се явява етимологично правилна,

трѣбва и по туй да заключимъ, че писачътъ е билъ българинъ. Не е маловаженъ и фактътъ, върху който и Лавровъ обръща внимание, че по-нови дамаскини, писани на простонароденъ езикъ, се явяватъ само у българитѣ, докато такива дамаскини, писани на сръбски народенъ езикъ, не сж извѣстни до сега (ц. съч. 60).

И тъй за сега можемъ да допустнемъ само, че първитѣ — найстаритѣ български дамаскини се явили въ Западна България и че се разпространявали постепенно къмъ Източна България, оставяйки въ новитѣ прѣписи, като вървимъ къмъ изтокъ, все по-слаби и по-слаби слѣди отъ първоначалния свой езикъ и правописъ. И проф. Лавровъ дохожда до заключение, че негдѣ въ Македония, гдѣто се срѣщали и двѣтѣ литературни влияния, българското и сръбското, се явилъ първиятъ прѣводъ на Дамаскиновото Съкровище. На тази мисъль той дохожда главно и поради една бѣлѣжка въ единъ ржкописъ съ откжслеци отъ поученията на Дамаскина Студита (въ сбирката на Севастьянова), въ която се посочва като прѣводачъ нѣкой си „епископъ Пелагонійски и Прилѣпски Григорий“ (ц. съч. 17). Кой е билъ този Григорий, нищо не се знае, и въпросътъ остая за сега откритъ. Ще трѣбва сравнително да се изучатъ текстоветѣ на всичкитѣ по-главни наши дамаскини, за да се установи по-положително, колко български прѣвода е имало. Споредъ Лаврова имало е два по-стари прѣвода, отъ които единиятъ е спазенъ въ Нѣжинския дамаскинъ, а другиятъ въ Бѣлградския (№ 318). У по-новитѣ източнобългарски дамаскини прѣводътъ не се схожда напълно у всички: отъ една страна Троянскиятъ дамаскинъ е напълно сходенъ съ Тихонравовския, а отъ двата се отличава тукъ тамѣ Люблянскиятъ (Лавровъ, ц. съч. 20 нат.). Но въпросъ е, може ли да се говори въпрѣки тия отлики за два прѣвода и у послѣднитѣ. Текстътъ на нашия Коприщенски дамаскинъ тъй сжщо се отличава на мѣста отъ Люблянския. Отъ 6-тѣ слова на послѣдния (вж. изданието на Аргирова, Мсб. XII), въ нашия се намиратъ 4, а именно: Словото за второ пришествие (вж. по-долу с. 120 нат.), словото за св. Николай чудотворецъ (стр. 80 нат.), словото за св. Петка Търновска (стр. 7) и словото на Іоана Златоуста за злитѣ жени (с. 157). Отъ сравнението на двата текста става явно, че тѣ се основаватъ върху единъ и сжщъ първоначаленъ прѣводъ, разбира се върху посетнѣшенъ прѣписъ отъ подирния, въ който източнобългарското нарѣчие е взело върхъ. Докато въ Люблянския дамаскинъ е прокарано източно балканско нарѣчие, въ което еровиятъ вокалъ не се е изяснилъ въ чиста гласна, напротивъ въ нашия дамаскинъ, както се

каза още въ началото, се явява твърдѣ често ъ (ь) подъ ударение замѣнено чрѣзъ а, както се говори въ Коприщица и околнитѣ села (вж. у мене Das Ostbulgarische, стр. 160). Ето всичкитѣ разлики на двата текста, сравнени въ началото на първитѣ двѣ слова на Люблянския дамаскинъ.

Коприщенски дамаскинъ. (вж. по-долу стр. 121—122).	**Люблянски дамаскинъ.** (вж. Мсб. XII, стр. 467—468).
тїà дѹмы що сь да вы̀ кажа	тїа дѹмы що щь да вы кажа.
лажàта дїаволска и лàганїето антихристово	лъжáта дїаволска и льганїето антїхристово.
кого да намѣра дрѹгыго пророка	кого да доведь дрѹгыго пророка.
амы ща токо да запóчна	а мѝ токо щь да запóчна.
щотò са дѹмале и казѹвале защото са тѣх'ныте дѹмы истѣн'скыи	що сь дѹмале и кáзѹвале, оти са тѣхнитѣ дѹмы истѣнскы.
Като една кѣща въ лóзїе зѝме	Като една кѣща в лóзіе зымѣ и като вратà на бах'чїа зымѣ.[1])
Слѹшаите какь кáзѹва	Слѹшате ли какь казѹва?
Защо не каже токó за евреете	Чевà не каже токò за евреете.
слѹшаите да вы кажем	слушаите да вы кáжа
за нѣа каже пр҃р҃кь ісàїа дѣщи сіѡнова	за нѣа каже пророкьть дѣщи сіѡнова
та сѐ новы ѥр҃лимь зове цр҃квата	та се новыи ієрѹсалимь зове чер'ковата
на людїето	на людїéтѣ
и сàдовете щьть да исахнать	и сѣдоветѣ щьть да исѣхнать.
и които жены имà непразн҃ны щьть да сь мàчать до гдѐ метнать	и които сь пльны и тїе щьть да исьхнать, сѝрѣчь които жéни и́ма непáздны щьть да се мьчать до гдѐ метнать[2])
антихрїстъ ще той да се роды прѣменаа	антихрїстъ че ще той да се роды прѣмена
а в' тѣ҃ не сѣди́те	а в' тѣх не сѣдите мнѡго.
и щьть да си желѣеть	и щьть да си желѣать
Кога ще до д҃нь г҃нь	Кога ще до день господовь
тои ѐ на҃ тàма а не свѣть	тóи ѐ намь тьмà а нѣ свѣть
такàвьзи ще да бàде	такьв'зи ще да бьде

[1]) Така е и въ гръцкия текстъ, вж. Мсб. XII. 467, бѣлѣж. 3.

[2]) Прибавената фраза я нѣма въ гръцкия текстъ та сигурно се дължи на прѣписвача.

дето ваща́та и дворать дав҃дь	дето кѣща́та и дворьть давидовь
щото дрѣжи си́ч҃кото	щото дрѣжи си́ч҃кіать свѣть
и щьть да бѣдать в҃ тозы д҃нь	и ще да бѣде в то́зыи день
отї сѐ тїѐ хва́лѧха	че сь тїе хва́лѧха.
и добро име да гы҃ зова́ть и пр.	и добро име да гы зовѣть и пр.

Словото за св. Николая чудотворецъ въ Люблянския дамаскинъ захваща безъ дългия прѣдговоръ, който въ нашия дамаскинъ е спазенъ съгласно съ гръцкия оригиналъ. Въ Люблянския дамаскинъ тоя прѣдговоръ прѣписвачътъ го е изпусналъ (вж. по-долу стр. 80 и 81 до 7-мия редъ отдолу, и сравни текста на Люблянския д., Мсб. XII. 532). Разликитѣ въ текста на първитѣ двѣ страници на това слово въ двата дамаскина сѫ малко по-голѣми, отколкото разликитѣ, които се оказаха отъ сравнението на първото слово, но при все това и тукъ личи въ основата единъ и сѫщъ първоначаленъ прѣводъ, отъ който прѣписвачитѣ съ по-голѣма свобода тукъ-тамѣ се отклонявали, като прибавяли фрази и перифрази, употрѣбяли синонимни изрази или изпускали по нѣщо. Важно е, че склонявани членни форми въ Любл. д. сѫ замѣнени чрѣзъ по-нови, не склонявани. Сѫщо така е важно, че често се срѣщатъ синтактични разлики, а именно пасивни конструкции въ нашия дамаскинъ, съгласно съ гръцкия оригиналъ, които въ Любланския сѫ замѣнени, понѣкога твърдѣ неумѣло, съ съотвѣтни активни, като напр. „поставиха го“ вм. „постави се“.

Коприщенски дамаскинъ. (вж. по долу стр. 81 нат.).	*Люблянски дамаскинъ.* (Мсб. XII. стр. 532 нат.).
на прѣдѣлъ мирїликїискые епар҃хїе	на си́норь мириликїйскые епархие
и ходехꙋ	хо́дѣха
и роди им҃се отрочѐ мꙋжко	и роди им҃ се мьжко дѣте
и дрꙋго чѐдо не́маше	другое чедо не́маха
и таквóзи се показа това детѣ	и таквóзи се пока́зуваше онова дѣте
оти се ѿ нѐго познаваше б҃ща мꙋ и маика мꙋ, как҃ сь същи добры хр҃тїане	о́ти се ѿ ни́его познаваше и ѿ роди́теле нѣговы как҃ сь сѣщи добри́
ѿ пло҃т се дрьво познава	ѿ рожбата се и дрѣво позна́ва
като се роды҃ ꙋ он҃зы ча҃ та стоà на нозѣтѣ си тры҃ часѡве правь и тогазы легнь като сѣко дѣте	ка́ззвать за ни́его о́ти вь час рожде́нїа когито се ро́ди три ча́сѡве стоà на нозѣтѣ правь и тогива ле́гна
как҃вь ще да бꙋде и до послѣ҃ със҃ добро что щѐ да чини	как҃вь ще да бѣде и до на́поконь на добринà

и догдѐ сѹка бо̀ска ѿ ма̀ика си, вь срѣ̂ и вь пет'кь не щѐше да си ѹгѹды боска̀ вь ѹста̀та никàкь, тьк'мо кога̀ зайдѣше сл̑це и тогáзы малко посѹчаше еднѹшь, а дрѹгите дни прѣз' не̑лната съса̀еше като и сички дѣца

ами̑ и еднакь се оучаше

давно бы ѿ тѣхь придобы́ль за дн̑ата си нѣкоа̀ добра наѹка

и заради̑ многото добрина̀ не́гова та̀ бы̑ поста̀вень сщ̑енникь ѿ стрика своего архїереа николаѐ, брать па баща мѹ ст̑мѹ николѹ

Пиша̑ на не́говото сло́во, въ он'зи ча̑, когато се поста̀вѣше ѿ стрикь си да е свещéнникь, отво́ры тогáва дх̑ъ ст̑ыи ѹстáта вл̑кѹтомѹ и про̀рече сам'си

ѿ като се поставы да е сщ̑енникь

и дрѹгыго на дом'ть си немахѹ никого да остáвать освѣнь едногото к' си сн̑а николáе

богатьство ако ти течѐ не дѣи го прилага̀ на ср̑цето си

бѣше чл̑кь тврьдѣ богать

и имаше г̑ дѣщеры еднакь недадени за мѹжа и бѣхѹ красны тврьдѣ и ле́ны със' обрáзь

и слѹчи́ се нѣкоа̀ работа опомѹзы болѧринѹ та засиромашѣ тврьдѣ

амы си́ч'ко чтото ви́ди бж̑іе око мл̑ти́вое дето неще съмр'ть грѣшному чл̑кѹ да бѹде, ами ище да го обрьне на жи́вот что расмотри б̑ъ, едно оти̑ да из'бави тры̑те дѹши ѿ вѣчна̀ мѹка, а дрѹго да об'ѧвы таината добрына ст̑мѹ николѹ

и догдѐ сѹ́ка бо̀ска прѣз' сичките дни сѹ́чѣше като и дрѹгыте дѣ́ца, а то́и вь срѣдѹ и вь пе́т'кь ни влáгаше вь устáта си бо́ска никáкь, тѣ́кмо веднѣ́щь прѣзь денáть и то̀ кога̀ зáидеше сльнце

ами̑ се и о́ще ѹчѣше

да чюе ѿ тѣх нѣ́что добро да приплóды на душѣ́та си

и за прѣ́мнѡгаа не́гова добрина̀ та го̀ постáвиха да е̂ свещéнникь ѿ владика стрика му николáе и́мето му, брать баща̑ мѹ светому никóлѹ

Пи̑ше на не́говото слово тѣ́й. оти когáто го рѹкополáгаха светáго ѿ архїереа стри́ка не́гова, проре́че сам'си владиката духом светым

ѿ как' го поставиха да е свещéнникь.

не́маха да оставѣть на домѣ́ть тькмо тойзы̑ еди́нородныи тѣ́хны сынь

болѣ́рство ако ти течѐ а ты не дѣ́и мѹ се радува

чловѣ́кь тврьдѣ болѣ́ринь

и и́маше дѣщере три̑, не бѣ́ха о́ще ожéнини та бѣ́ха тврьдѣ хѹбавы и на лицѐ и на снагѣ̂

и случи̑ се та засыромашѣ̀ он'зи болѣ́ринь тврьдѣ

ами̑ сичко щото̀ ви́ди о́ко божїе и прѣ́милости́выи богь що ѹтькми

и даде стáрѭю дьщерь за мѫжа богатого оу тоизи градь и даде и прикїю колкото трѣбѫваше и вѣнчаше ю по закòнь х҃вь	и ожéни пóстарата си дьщеря и по законь христовь згоди а мьжѫ болѣринѫ в҃ тоизи градь

Разликитѣ между двата текста все тъй вървятъ — въ Люблянския дамаскинъ се повтарятъ чести изпускания и съкращения, както видѣхме по-горѣ. Така напр. въ сѫщото слово за св. Николая сѫ изпустнати нѣколко страници отъ по-стария оригиналъ, спазенъ въ нашия ржкописъ: отъ стр. 205 на подирния (вж. по-долу стр. 85 на печ. издание) до къмъ срѣдата на стр. 216, а именно отъ думитѣ „и това се изьнави ст҃мѫ доброто“ (вж. по-долу стр. 89, отгорѣ 10. редъ) до думитѣ „ѿкак҃ се въц҃ри ц҃рь кон҃стантинь“ (стр. 89 на печ. изд., 13. редъ отдолу) — всичко туй е пропустнато въ Люблянския дамаскинъ. Сѫщо така сѫ изпустнати въ подирния други 11 реда текстъ: на стр. 92 отъ печ. изд. отъ думитѣ „и до тѫка щѣх҃ме дà сьврьшым словòто бл҃вѐніи хр҃тіàне“ (8 редъ отгорѣ), до думитѣ „ами вь он҃зы вѐлика фригия“ (18 редъ отъ горѣ) и пр.

Както се каза вече, въ Люблянския дамаскинъ често се избѣгватъ по-старитѣ членувани падежни форми, срав. още:

Коприщенски дамаскинъ.	*Люблянски дамаскинъ.*
се ѫплаши ѿ ст҃го николае и слѣзе ѿ конѧтого и припаде на нозѣте мѫ (стр. 94).	се ѫбоѧ като мѫ се поклони светы николáе та пáдиь на нѡзѣтѣ мѫ (Мсб. XII. 542)
и пѫсты т҃мничàрѣтого (95)	и проводи тьмничáра да имь каже (543)

Изобщо по-стари изрази и форми, които намираме въ Коприщ. дамаскинъ, въ Люблянския не рѣдко сѫ замѣнени съ по-нови, за да бѫдатъ, види се, по-ясни на читателя; така напр. въ Коприщен. дам.: „нежели въ френци“ (стр. 91), а въ Любл. дам.: „нежели на френско мѣсто“ (539). Особно това бие въ очи, че писачътъ на Любл. дам. е прѣдпочелъ турски думи вмѣсто българскитѣ на оригинала, по-добрѣ спазени въ нашия ржкописъ:

Коприщенски дамаскинъ.	*Люблянски дамаскинъ.*
и даде мы три жльтицы зáлогь (91)	ето че ми даде три жльтици пей (539)
три жльтици равѫна (91)	три жльтици заради пей (539).
корабникь (91)	гемиціать (539).

и поидоше онїа хилїадаре (92)	и като плаваха онїа пашіе (540)
доидоше със корáбете до пристанището (92)	доидоха със гемїите до скéлята (540).
воискàта что бѣше със тысѫшницыте (92)	воискаре пашови (540)
онїа трыте влáстелие (94)	онїа трите пашїе (542)
видѣ ли трыте онїа влàстеле (94)	видѣ ли трыте онїа болѣ́ре (542)

Отъ приведенитѣ съпоставки ясно се вижда, че колкото разлики и да има въ съдържанието на двата текста, тѣ сѫ все такива, които не позволяватъ да се мисли за два различни прѣвода, тъй като на всѣка стѫпка напротивъ личи общиятъ и на двата рѫкописа първоначаленъ прѣводъ. Отъ друга страна важенъ фактъ е, че въ всички случаи, въ които отъ Люблянския дамаскинъ се отклонява текстътъ на нашия дамаскинъ, той напълно се съгласява съ Троянския дамаскинъ. Това напълно констатирахъ, като го сравнявахъ съ самия оригиналъ въ допълнение на сравненията у Аргирова на Люблянския съ Троянския дамаскинъ. Малки разлики, които твърдѣ рѣдко се откриватъ тукъ тамѣ, като напр. „отецъ мѫ“ въ Троян. д. срещу „баща мѫ“ въ нашия, нѣматъ никакво значение: прѣписвачитѣ сѫ се водили по първоначалния прѣводъ, безъ да сѫ измѣнявали изразитѣ на оригинала. Само въ правописа между Троянския и Коприщенския има видна разлика, а сѫщо така и поради различното влияние на мѣстния говоръ: троянскиятъ не е допустналъ характерната въ нашия дамаскинъ замѣна на ударено ъ чрѣзъ а — влияние на коприщенския говоръ. Правописътъ на Тро́янския дамаскинъ е по-фонетиченъ, понеже рѣдко се явява ѫ съ фонетична стойность на ъ, което напротивъ въ нашия дамаскинъ е обикновено нѣщо, а се прѣдпочита знакътъ ъ (ь), не рѣдко и историческата буква ѫ съ значение на ъ. Съ Троянския дамаскинъ и съ нашия се схожда откъмъ текста Тихонравовскиятъ дамаскинъ, отъ който П. Лавровъ даде образци въ своя Обзоръ. По правописа си послѣдниятъ по̀ се схожда съ нашия, тъй като и въ него често се употрѣбя ѫ вм. ѫ, докато споредъ Лаврова въ него буквата ѫ е употрѣбена само два пѫти (ц. съч. 5). Така е и въ нашия дамаскинъ: ѫ се срѣща само единъ пѫть, а често се срѣща ѧ съ значение и на ѫ. Забѣлѣжително е, че Тихонравовскиятъ дамаскинъ е принадлежалъ едно врѣме на Сопотската община (вж. Лавровъ, ц. д. 6), а това съвсѣмъ се съгласява и съ изтъкнатото пълно сходство на текста и съ разликитѣ въ графиката между тоя дамаскинъ и нашия. Явно е, че първоначалниятъ оригиналъ е идѣлъ отъ Западна България, че е достигналъ по прѣписи въ

Срѣдна Гора, гдѣто е билъ прѣписанъ и нашиятъ дамаскинъ, при което се вмъкнали въ езика и фонетични особности подъ влияние на коприщенския говоръ. Въ Калоферъ или Сопотъ е билъ прѣписанъ отъ сѫщия оригиналъ, ала безъ споменатата диялектична особность, — съгласно съ източнобългарския говоръ на тая область — Тихонравовскиятъ дамаскинъ, и най-сетнѣ ще да е прѣписанъ Троянскиятъ дамаскинъ. Въ нашия и въ Тихонравовския дамаскинъ прѣписвачитѣ, които трѣбва да сѫ познавали рѫкописи съ юсове отъ срѣднобългарска редакция, и то прѣдимно отъ влахобългарски изводъ, не се осмѣлявали самостойно да замѣняватъ ѹ на оригинала чрѣзъ ѫ; за ѧ сѫ били по-свободни употрѣбайки го и вм. ꙗ, при все че буквата ꙗ пакъ прѣобладава съгласно съ западнобългарския оригиналъ. Напротивъ прѣписвачътъ на Троянския дамаскинъ е билъ по-далечъ отъ влиянието на западнобългарската писменость и владѣещата въ нея сръбска редакция та повече се е подалъ на своя навикъ, който трѣбва да се е създалъ у него подъ влиянието на срѣднобългарската писменость, каквато е господствувала въ Влашко. Затова въ Троянския дамаскинъ виждаме често ѫ съ стойность на ъ, па и самия знакъ ъ, който направо твърдѣ често се пише дори и въ края на думитѣ вмѣсто ѫ, гдѣто нашиятъ дамаскинъ се колѣбае само между ѹ и ь. Западното влияние въ нашия дамаскинъ още прозира въ употрѣбата на ь (вм. ъ, ѫ), докато влахобългарското въ Троянския се изразява въ прѣдпочитането на ъ, и когато ъ, както се каза, има фонетична, а не само графична стойность. Откъмъ тая страна Тихонравовскиятъ (Сопотскиятъ) дамаскинъ стои съвършено на страната на нашия — Коприщенския.

Не трѣбва да се изпуска тукъ отъ видъ сѫществуването на Троянския манастиръ, въ който се прѣписвали книги и въ който трѣбва да е имало черковно-служебни рѫкописи отъ влахобългарски изводъ.

Ето за сравнение съ нашия дамаскинъ откѫслекъ отъ Троянския дамаскинъ — отъ началото на словото за апостолъ Тома (л. 47 и 48 на оригинала; вж. по-долу сѫщото слово на стр. 1. на нашето издание):

Мс҃ца октомврїа. ѕ҃. Слово на ст҃го ап҃ла Ѳомы. блъгарскым҃ ѥзыко҃. бл҃ви ѻ҃че.

Въ онова врѣме когато бѣха ап҃лете въ ер҃лимь и раздѣлиха сичка земл҃ѧ като мѣтаха жребїе, кого бы҃ гдѣ ще да пѹсти. И падне҃ се Ѳомѹ҃ близн҃цѹ да иде въ индїѧ. а онь нещѣше тамо да иде, ами кажеше. не мога поне҃ азь толкова трѹдь и далечно мѣсто и зло. азь есмь ѿ еврейскы родь и слабь ес҃мь. и това той дѹма и г҃ь мѹ се яви та му каже: не

бо́й се Ѳо́мо моа̀ блг҃ть ще да ба́де със҃ те́бе. и то́й ре҃: г҃и, пѹсти̑ ме гдѐ и́щешь, тѣ́кмо въ индїа̀ не дѣ́й ме̑ пѹща̑. И тогѝва слѹчи́ се ѿ индїа̀ нѣ́кой чл҃кь кѹпе́ць до̀шѣль вь ѥр҃ли́мь: името мѹ бѣ́ше авва́нь. Пѹ́стень бѣ́ше ѿ индїйского цр҃а гѹегаѳо́ра да и́ще да оѹцѣ́ни майстора дрьво̀дѣл҃ца и зи́ж҃ника що̀ зи̑да каменїе и да ѐ хытре́ць. И ходѣ́ше из гра́дь и пи́таше за такѣ́взы ма́йсторь. и г҃ь мѹ се ѩви̑ ка́то̑ еди́нь болѣ́ринь чл҃кь. и ре҃ мѹ: ты̑ ли и́щешь чл҃ка ма́йстора дрьво̀дѣл҃ца. и о́нїа кѹпѐць мѹ ка́же: а́зь и́ще҃, и г҃ь мѹ ре҃: азь и́ма҃ едного̑ чл҃ка хы́тра ма́йстора дрьво̀дѣл҃ца. ами̑ ако ще́шь да оѹцѣни҃ да ти го да҃. и пока́за мѹ го ѿ дале́че. и оѹцѣ́ниха се. и оѹзѐ г҃ь ѿ не́го арафо́ва, г҃ гро́ша. и запи́саха що̀ трѣ́бѹе. и тогѝва х҃с заве́де Ѳо́ма, и прѣда́де го ономѹ́ва кѹпц҃ѹ ав҃ва́нѹ. и кѹпе́цъ ка́то̑ видѣ̀ Ѳома̑ и попи́та го за х҃а и ре҃: това́ ли е твой г҃пода́рь та тѐ оѹцѣ́ни и да́де|те̑ ме́нѣ. и Ѳома̀ ре҃: и́стина е гп҃ди́нь мо́й. и на҃урѣ пом҃се Ѳома̑ г҃ѹ б҃ѹ и ре҃: во́ля твоа̀ г҃и да бѣ́де. и пойдѐ при оно́го̀ва кѹпца̀ авва̀на. и оулѣ́зоха оу гѥмїа и двѝта. и Ѳома̑ ни́что не и́маше при се́бе тѣ́кмо цѣна́та си що̀ бѣ́ше ѹзѐль напрѣ҃. и попи́та го о́нзи кѹпе́ць и ре҃ мѹ. каква̀ майсторі́а ѹмѣ́ешь. и Ѳома̑ ре́че: на дрьво съ҃ дрьво̀дѣлець и ѹмѣ́ѧ и ра́ла и кора́бе да пра́ва. и на ка́мене съ҃ хытре́ць да зи́да҃ двѡ́рове и пола́ты ца́р҃скы да прави҃. и авва́н҃ мѹ ка́же: таквого́ва ма́йстора и ца́рь и́ще. И слѹчи́ се тогѝва вѣ́т҃рь до́брь. и пойдо́ха па ста́нь ѹ нѣ́кой градь ан҃дропо́ль. и бы́ха оу еднѣ̑ къща. и та́мо що бѣ́ше господа́рь и сѹдїа на онова̀ мѣ́сто. и чи́нѣше сва́дба на своа̀ дъще́ра, даваше|ѧ едно́мѹ ца́рскомѹ сы́нѹ. и зова́ха на сва́д҃бата оного̀ва кѹпца̀ и Ѳо́ма със не́го. и оного́ва кѹпца̀ ца́рского чл҃ка тѹри́ха на по́чьстно мѣ́сто, а Ѳома̑ на кра́й на по лошо мѣ́сто. и кога̑ бы̑ врѣ́ме да сѐ весе́лъть и да пїѧть със҃ голѣ́ма ча́шъ ви́но, дойдѐ редь и до Ѳома̑, б҃жїй чл҃кь нѣли́ е, па́зи се ѿ мнѡ́го пи́тїе, и нещѣ̀ да ѹ̀зме онѣ̀зи чаша, и еди́нь безѹ́мень ѿ слѹгы̑те що̀ слѹжеха ѹдари Ѳома̑ една̑ плесни́ца и ре҃е мѹ: на свадба си зова́нь, що сѐ не ра́дѹваш ами̑ си посрѣ́наль. и Ѳома̑ мѹ ре҃: да ти оста́ви г҃ь съгрѣ́шенїето на о́нїа свѣ́ть. а рѹка́та що си прострель та ме̑ ѹда́ри: звѣ́рїе да ти ѧ̀ растрѣгнѣть и мнѡ́го лю́дїе да ви́дѣть. И то́нїа ч҃а тонїа слѹга̑ ѿиде́ на кла́денець ѿ вѣнка дво́рѣ да донесѐ вода̑ да прили́ва ѹ ви́ного. и слѹчи́се звѣ́рь на о́нїа кла́денець, и фати҃ оного̀ва мо́м҃ка и ѹда́ви го и раскѣ́са го. и ѹзе́ му ѱѐ онѣ̀зи ръка̑ що̀ бѣ́ше ѹда́рила ап҃ла. и донесе ѧ̀ на трапе́зата пр҃ѣ̀ си́чкыте, и оста́ви ѧ̀ да се пока́же прѣдѣ̀ си́чкыте да ви́дѣть що ѐ непра́вда была и ѹда́рила ап҃ла. и си́чкы лю́дїе гледа́ха онѣ̀зи ръка̑ да ѧ̀ позна́ѧть чїѧ е. и нѣ́коѧ жена̑ дето сви́рѣха та бѣ́ше

видѣла и чюла що бѣше рекль Ѳома онмува момку що го плеснѣ и ре твръдѣ и высоко на онѣа трапеза. Чюйте вие що сте събрани сега на тѣа трапеза малы и велики: да знаете че се намь сега показало чюдо на тѣа трапеза, гъ ли е или бжій нѣкой апль: що сѣди тука сега със на. защо азъ видѣ като го плеснѣ винара що служи, и той му ре: таа твоа десна рѣка ѱе да а донесе и много людіе да видѣть. и видите как му се събы думата тоа ча. и тогива сичка трапеза почюди се. и разбра се това чюдо и до господаря. и кога се разыдоха званните що бѣха на свадбата и тогива зова она гъдарь апла Ѳома и ре му: като можешъ да проклнешь и съмрѣтъ го найде, сътвори блвь и помоли се бгу за моатъ дъщера дето йе сега за невѣста и покажи и нѣкое добро знаменіе. и апль Ѳома зарадоува се и ре. да бѣде що си рекль. и тоа ча отиде при тѣ дето бѣха самы онїа млады. и много дума и каза и за хрта как се породи и как се распе и въсре въ третый дн. и какь е той неговь апль. научи ги на чистота да съ чисти, и да си плѣта своа изъть. и много и показа и прѣдаде гы на бга и видѣ. и тоа ча самси гъ при тѣхь дойде и прѣтвори си образь като Ѳому аплу и зе да дума със онѣа момѣ. и он мужь пейнь като испроводи Ѳома апла, и затвори вратата и врьнѣ се при женѣтъ си чюди се ре: азь сега тебѣ испроводи, о гдѣ пакь тука се найде. и гъ му ре: азь Ѳома нѣсмь ами съ брать и гъ неговь. ами кой ще ходи слѣ мене като и Ѳома и да се оречѣ о тоа свѣть а да остави и црство и женѣ и села зара име моѐ и залюби мене: не тѣкмо брать мой ще бы, ами и наслѣдникь на моѐ црство ще да бѣде до вѣка и да црствува със мене. това ре и лѱа и векие се прѣ тѣ не видѣ.

Неизвѣстниятъ български дамаскинъ, отъ който сж прѣписи и четиритѣ дамаскина, — Коприщенскиятъ, Тихонравовскиятъ (Сопотскиятъ), Троянскиятъ и Люблянскиятъ — е билъ откъмъ съдържание по-пъленъ. Въ нашитѣ прѣписи сж изпускани много слова отъ подирния, а наймалко се е отдалечилъ отъ него Тихонравовскиятъ прѣписъ, чието съдържание е съобщено у Лаврова (ц. с. 3—5). Този дамаскинъ захваща съ „поучение върху десеттѣхъ заповѣди“ (спазенъ само краятъ — 20 реда), съ което захваща и Троянскиятъ дамаскинъ. Въ послѣдния словата вървятъ по сжщия редъ, както и въ Тихонравовския до края на словото за Ивана Златоуста, цариградски патриархъ (въ Троянския д. л. 115—117); тукъ е пропустнато житието на св. Ивана Златоустъ, което го има въ Тихонравовския (л. 111), слѣдъ което пакъ

словата вървятъ еднакво до слово за Рождество Христово (Троян. д. л. 153); слѣдъ това въ Троянския д. сѫ взети само още три слова — за поклонението на честния кръстъ, за цвѣтоносие Господне и за погребението Христово, а сѫ изпустнати другитѣ слова, които сѫ въ Тихонрав. д. на л. 164—233 и л. 268—326.

Прѣписвачътъ на нашия дамаскинъ е правилъ инакъвъ изборъ на словата — захваналъ е тепърва съ словото за св. Апостолъ Тома, което и въ Тихонрав. и въ Троянския д. е седмо по редъ. Въ нашия дамаскинъ по-надирѣ сѫ поставени: слово за св. Евстатия, нови Іовъ, което въ първитѣ два дамаскина е пето по редъ; слово за рождеството на св. Богородица (3-то), въздвижение на честния кръстъ (4-то) и смъртьта на Ивана Богослова (6-то). Пропустнати сѫ въ нашия д. нѣкои слова, които ги има въ Тихонрав. д., а изглежда, че нѣкои отъ тѣхъ може и да не сѫ били въ първия български прѣводъ — общия оригиналъ на нашитѣ четири дамаскина, както напр. словото за св. Алексея Божѝ човѣкъ. Поради разнообразния изборъ на словата, който сѫ правили прѣписвачитѣ, въ Троян. д. не се намиратъ отъ словата на нашия дамаскинъ слѣднитѣ три: 1. слово за второ пришествие и за антихриста, съ което захваща Люблянскиятъ дамаскинъ; 2. поучение къмъ царетѣ, войводитѣ, владицитѣ, поповетѣ и всичкитѣ християни да не се опиватъ съ вино, и 3. слово за злитѣ жени. Наопаки липсуватъ въ нашия дамаскинъ първитѣ двѣ слова на Троян. д.: слово за 10-тѣхъ заповѣди и житието на св. Симеонъ Стлъпникъ.

Като оставимъ на страна замѣнитѣ на ѧ чрѣзъ е и на ѫ чрѣзъ ꙋ, които се срѣщатъ и въ четиритѣ дамаскина и за които се говорѝ погорѣ като за прѣмъ остатъкъ отъ графиката и езика на западнобългарския оригиналъ, особно въ нашия Коприщенски дамаскинъ има и други такива остатъци. Срѣща се често ꙋ вм. въ въ началото на думи като ꙋзми, вм. възми (26), ꙋлѣзе вм. влѣзе и пр. Има думи, въ които поради замѣната на ъ чрѣзъ а подъ ударение правятъ впечатление на сърбизми, напр. невеществáвни рай (18), почáтень (391) и др., ала тукъ а вм. ъ, понеже е подъ ударение, може да бѫде и слѣдствие на фонетичното правило на коприщенския говоръ. На западнобългарски говори подсѣща *кыдѣ* вм. кѫдѣ, срав. ѿ кыдѣ бѣ дошлà (20); ѿ кидѐ идѣшь (62), а още повече га вм. го: да га злѣ мьчи (56). Несъмнѣнно западнобългарско влияние е оконч. мо за 1 л. множ. число: сега да поидемо (56); като си рéкль да поидемо (69); сѫщо тъй и мꙋ (=мѹ): да си подѹмамꙋ и да си попѝтамꙋ кои ѿ кыдѣ е (410).

Особно внимание заслужва на стр. 28 два пати употрѣбениятъ прѣдлогъ съ въ западнобългарска, удвоена форма: сось (о вм. ъ): нась гощава нѣ сось гозба тѫкашнїа . . . амѝ сось гозба нѐбнаа. Въ ръкописа много ясно е написанъ прѣдлогътъ така, че не може да се прѣдполага неволна грѣшка.

Аористнитѣ форми съ окончание -ше въ 3. л. множ. ч., които често се срѣщатъ въ нашия дамаскинъ, сѫ важенъ остатъкъ отъ западнобългарския оригиналъ, напр. ꙗвише се ѥи (70); и пишѐ и веселїше се сѝчкы градь (72) и пр. и пр. Особно силно напомнятъ първичния оригиналъ личнитѣ окончания -ем, -им у глаголитѣ въ сегашно врѣме ед. ч.: такива западнобългарски глаголни форми има немалко въ нашия текстъ покрай правлнитѣ източнобългарски съ оконч. на -а, -ъ (ь) или на -ѹ, срав.: ѹмѐю и рàла и корàбе да прáвим и полáти да правим (3); имá нѣчто да тѝ ищем, да ли гѝ щеш' ми? (13); не могѹ да трьпим азъ (22); и азь когà даде бъ да се врьнѥ пакь (69); азе вы щем каза (86); и не смѣю да ѹлѣзе (122) и пр.

Много важенъ доказъ по нашия въпросъ се съдържа въ единствения случай, на стр. 333, гдѣто спомаг. глаголъ ще въ бѫдеще врѣме е прѣдаденъ чрѣзъ те, което не ще да е друго освѣнъ неточно прѣдадено ѥ е пакъ по западнобългарски оригиналъ, въ който трѣбва да е имало такива бѫдещи врѣмена. Срав. „като не е било нито те да быде“ (333).

Понеже съдържанието на нашитѣ дамаскини само отъ часть е прѣводъ отъ гръцкия оригиналъ на Дамаскиновото „Съкровище“, а другата часть съставятъ слова и жития отъ разни източници, между които нѣкои и срѣднобългарски, каквото е напр. житието на св. Петка отъ българския патриярхъ Евтимий, бихме очаквали да намѣримъ и въ езика и правописа на отдѣлнитѣ слова въ единъ и сѫщъ дамаскинъ нѣкои разлики споредъ казания имъ различенъ произходъ. Ала такъво нѣщо не се забѣлѣзва: въ нашия дамаскинъ езикътъ и правописътъ съвсѣмъ сѫ еднакво издържани, така че нито между словто за св. Петка и кое да е отъ словата на Дамаскина Студита откъмъ нея страна нѣма никаква разлика; тъкмо въ житието на св. Петка се срѣщатъ и споменатитѣ примѣри: ѹзми, невещестáвви и др. Отъ всичко туй трѣбва да заключимъ, че и западнобългарскиятъ непосрѣдственъ оригиналъ на нашитѣ източнобългарски дамаскини, за които е думата, е билъ такъвъ, смѣсенъ по съдържание „дамаскинъ“. Този трѣбва да е прѣдставялъ компилация отъ статии, избрани изъ първоначелния пакъ западнобългарски прѣводъ на цѣлото Дамаскиново Съкровище, и изъ други, по-стари

срѣднобългарски сборници отъ жития въ западнобългарска редакция. Този въпросъ по-нататъкъ не може да се слѣди, докато сравнително не се изучи съдържанието на всички наши „дамаскини“.

Нашиятъ Коприщенски дамаскинъ е отъ началото на 17 в. и го смѣтамъ за най-старъ между споменатитѣ четири източнобългарски дамаскина, а всички, безъ съмнѣние, сж отъ 17. вѣкъ. Прѣписътъ на Троянския д. трѣбва да е станалъ не по-късно отъ половината на сжщия вѣкъ, докато Люблянскиятъ дамаскинъ напротивъ трѣбва да е по-сетнѣшенъ — отъ края на 17 вѣкъ. Къмъ туй заключение ме довеждатъ не толкова съкращенията на текста, които посочихъ, колкото честитѣ замѣни на по-стари форми съ склоняванъ членъ съ по-нови съ несклоняемъ членъ, замѣната на пасивни конструкции съ активни, а най-много замѣната на множество чисто български стари изрази съ съотвѣтни (и не винаги точно) турски изрази. Понеже и Тихонравовскиятъ (Сопотскиятъ) дамаскинъ откъмъ турски изрази се отличава отъ нашия дамаскинъ и Троянския, та въ това отношение е сроденъ съ Люблянския, бихъ отнесълъ и него заедно съ подирния къмъ края на 17. в. Върху турскитѣ изрази въ Люблянския и Тихонравовския д. обърна внимание проф. Лавровъ въ ц. съч. „Дамаскинъ Студитъ“ стр. 50—52.

Относително употрѣбата на ж покрай ъ съ значение на подирното въ Троянския дамаскинъ и употрѣбата на ѧ съ значение на ꙗ казахъ погорѣ, че тия графични отлики сж несъмнѣнъ доказъ за влиянието на влахобългарската писменость, което въ сѣвероизточна България е било силно и е достигало до Балкана, докато сръбската редакция чрѣзъ западнобългарската писменость въ 17. в. е проникнала и въ южна България — до Родопитѣ и въ Срѣдна гора. Това се доказа и отъ множеството ржкописи писани въ южна България съ сръбска редакция. Въ Срѣдна Гора се срещнали и двѣтѣ влияния.

II.

Езикътъ на паметника.

А. Правописъ и фонетика.

Прѣминавамъ къмъ езика на нашия дамаскинъ. За да може се използува езикътъ на нашия дамаскинъ като материялъ за историческата ни граматика и диялектология, потрѣбно е добрѣ да вникнемъ въ фонетичната стойность на графиката на паметника, която прѣдставя съвършено забърканъ правописъ — резултатъ отъ компромиси на нѣколко

правописни школи и разнообразно четене по-старитѣ оригинали. Срѣднобългарската редакция, въ която юсоветѣ често се смѣсватъ, е била причина, че прѣзъ 16. и 17. в. за нашитѣ неуки писатели, които били силно влияни отъ съврѣменния си роденъ говоръ, ставала правописната употрѣба на ѫ твърдѣ мѫчна; тѣ не знаяли да му доловятъ правилото, понеже и понятията за фонетичната стойность на тая буква били забъркани: по живия езикъ въ източна България се слагало понятие, че то означава вокалъ ъ и а (слаботъмно а), докато споредъ твърдѣ влиятелната тогава сръбска редакция, която напрѣдвала отъ западъ, подкрѣпяна и отъ руската редакция, що идѣла откъмъ Влахо-Молдавия, се прокарвало по-авторитетно, черковно-книжовно четене на тая буква съ значение на у. Отъ друга страна народниятъ говоръ налагалъ въ много случаи своята фонетика, и понеже въ останкитѣ отъ срѣднобългарската писменость и особно пъкъ въ влахобългарската старото значение на ъ като бѣлѣгъ на сѫщински вокалъ се е подържало, нашитѣ прѣписвачи неволно почнали да си служатъ не само съ ꙋ но и съ ъ вм. ѫ. Сръбската редакция на по-старитѣ оригинали на нашитѣ дамаскини, въ която вмѣсто ъ и ь било прокарано само ь, е причина, че въ нашия дамаскинъ ь се употрѣбя съ стойность на ѫ, както се произнася въ Източнобългарско. Видѣхме, че въ Троянския дамаскинъ послѣдното влияние не е проникнало и че ъ правилно прѣобладава подъ влияние на влахобългарскитѣ черковни книги. Ала чисто фонетичниятъ правописъ — замѣната на ѫ чрѣзъ ъ(ь) — не ще да е задоволявалъ прѣписвачитѣ, които тъкмо поради туй, за да спазятъ поне донегдѣ по-книжовенъ характеръ на графиката, прѣдпочитали въ по-западнитѣ области да пишатъ ꙋ, макаръ че съ това се отдалечавали отъ „простия български езикъ“, на който искали да пишатъ дамаскиновитѣ слова. Така е постѫпвалъ именно прѣписвачътъ на нашия дамаскинъ, който колѣбливо прѣдава ѫ чрѣзъ ь и ꙋ. Понеже послѣдното писане било несъгласно съ българския езикъ, у сѫщия прѣписвачъ, а вѣроятно и у прѣписвача на по-стария оригиналъ, имало стремежъ да не се прѣнебрѣгва съвсѣмъ по тоя правописенъ въпросъ и срѣднобългарскиятъ историченъ правописъ, именно да се пише и знакътъ на носовката. Ала срѣднобългарската правописна традиция въ по-западнитѣ български области е била твърдѣ слаба — знаело се е че има два знака ѫ и ѧ, знаело се е, че тѣ се смѣсватъ, и още, споредъ мене, знаело се е, че въ нѣкои български рѫкописи фактично е прокарана употрѣбата на едната носовка вмѣсто двѣтѣ, именно на носовката ѧ.

Понеже руската редакция тъй сѫщо е подържала буквата ѧ, макаръ и съ друго значение, тая буква била приета въ правописа на нашитѣ дамаскини не само съ двояко фонетично значение — на *я* и *е*, но въ нѣкои, а именно въ нашия, и вмѣсто ѫ съ фонетич. стойность на ъ. Единъ пѫть нашиятъ прѣписвачь се забравилъ та написалъ сѫщинско ѫ: „оставаше людїе да се надбрьзѫть“ (38), а инакъ послѣдовно е избѣгвалъ тая буква, за която билъ криво убѣденъ, че тя се чете ꙋ, та вмѣсто нея, покрай ꙋ, ь, а, написвалъ по нѣкога и ѧ, което самъ той безъ съмнѣние въ тия отдѣлни случаи челъ като ъ. Че тази употрѣба на ѧ е послѣдна реминисценция отъ срѣднобългарската редакция, вмъкнала се по казания начинъ въ нашия паметникъ, е несъмнѣнно. Слѣдъ казаното ясно ще се разбере различното значение на ѧ въ правописа на нашия дамаскинъ, а именно въ слѣднитѣ примѣри.

1. ѧ съ значение на ѫ а по гласежъ равно съ ъ, или, когато е въ края на дума безъ ударение равно на слаботъменъ ъ сир. ạ. Специялно въ коприщенското нарѣчие, което се е отразило въ нашия дамаскинъ, ѧ вм. ѫ подъ ударение може да означава и чисто а, а по аналогия и безъ това условие може да замѣстя а, срав:

втори пѧть (86), срав. съ: слꙋчи мꙋ се на пать (87); тойзи пѧ́ть (284); что щьть да бѧ́дьть (235), срав. съ: по иска самь да бѧ́де (267), да бь́де (268); не могѧть (133); донéсе мотѝкѧ (53); и стѧ́нѧ епꙑ́копь и вьсѣ́днь (46); дрьжи вь рꙋкѧ своѧ (112); и доидоха на вьсточнꙋ страна (106); щьть да ме заведѧ̀ть (36); да си проли́вѧть крь́вть (38); подꙋ́ма злѧ рѣчь (136); враждꙋ имах велѝкѧ със нюго (128); сторихѧ (3. л. мн. ч., 112); плѣнꙋваха та доидоха и плѣниха (118); не бои се мѧ̀жꙋ (142); ами мл҃и владыкѧ (158); на нѣкоꙗ женѧ́ вдовѝца (148); пом҃лꙋваи тьзы вдовѝцѧ (149); да не би се врятилѧ (ж. р. ед. ч. 173); почꙋ̀ди се и замѧ́ꙗ се (252); вѣровѧ́хѧ, потьп҃ковахѧ (33); нꙑ́что не остѧ́влꙗхѧ (90); за влѧ҃кѧ х҃а (162); и веза ги ꙋ крьпѧ (ед. ч.), срав.: и фрьлы онѧ́зи крьпа (201); ожидахꙋ. да вѝдѧть звѣздѧ̀ (287), срав.: и видѣхꙋ звѣздѧ́та (287); и м҃лꙗхѧ мꙋ се (238); да доведѧ (1. л. ед. ч. 235); да ѿидешь вь горѧ̀ (325); да рекѧ́ть (326); прѣстѧ̀пи (367); да мꙋ поставѧть трапéзѧ (412); ѥоито сѧ сѧ крыле (330); като сїе найшьль женѧ и чéда (415); рожденїѧ ехѝднова есте (463); такѧ (= така) вьзлѣзоваха (84); и сторише такѧ (172).

Все такъво значение има ѧ и въ примѣри като: ѿ тьмницѧ (105), да плѣнѧть (106); да родѧть (117), срв. да вѝдѧть (117) и пр., ала правилно въ примѣри като послѣдния, именно въ окончанието за 3. л.

мн. ч. сег. вр. у глаголи отъ IV. спрежение, съгласната не е отвърдѣла, та ѧ има тукъ значение на 'а (я), въ каквото тя най-често се употрѣбя въ нашия паметникъ.

2. ѧ съ значение на ꙗ, 'а: и ѿнесоха ю и положиха ѧ (23); излѣзе на земла (33); сѣди на садница своѧ (35); да вида, да навіѧ (1. л. ед. ч. 38); да послѣшѧте (82); кои навиѧше (38); прьвіѧть, дрꙋгыѧть (142); и твоата душа чистаѧ (142); да се ꙋтврьдѧть (143); да ꙗ оупазы дето ѧ заведе (176); знаѧть (238); ѿ нюѧ (267); да сі ѧ загꙋби душата (367); бѧгать (367); лежѧть (231), срав. лежать (293); щьть да се збыѧть (299); маика сьс дьщерата си (325) и пр.

3. Слѣдъ меки консонанти ѧ не означава винаги 'а, но срѣденъ вокалъ между а и е, именно ä, което се е развило правилно тамъ, гдѣто въ правописа на нашия дамаскинъ буквата ѧ замѣстя старобългарския вокалъ ѧ — най-често въ окончанията на глаголи отъ IV. спрежение. Поради тая фонетична стойность на ѧ въ такива примѣри често прѣписвачътъ се е колѣбалъ та писалъ и *е*. По аналогия тукъ тамѣ написалъ ѧ и вм. чисто и първоначално *е*. Слѣдъ отвърдѣлъ консонантъ се пише *а*.

ѧ = 'ä, пише се колѣбливо ту ѧ ту *е*: млѧдь тврьда (40), срав. тврьде (40); очите видѧть (83) — и двата ꙗздеть (46); да мꙋ се млѧть (109) — да се млѣеть бꙋ (108); да на пѧстѧть (112), видѧть (131) — да обратеть (112), да го оставеть (115), да се наговоре́ть, какъ да сторать (124); подражѧ мꙋ (141), дето мꙋ е подражело (144); да сторѧть (106); ꙋчеть да сторать (231); не могоха ничто да мꙋ сто́реть (54); да го исцѣлѧть (54); люба да сьмь живь (41); любла (41); пытѧть (283); да ги погꙋбѧть (231); тіà не знѧше (131).

4. ѧ = е: по конѧць (82); да го заколѧ (3 л. ед. ч. сег. вр. 84); да го заколѧшь (85); сь корабѧте си (240); поидѣтѧ вь пещера (270);

Покрай чистографичната употрѣба на ꙋ (вм. ѫ) въ нашия паметникъ, както се обясни по-горѣ, често се срѣща и фонетична замѣна на ѫ чрѣзъ ъ (ь) и *а*. Влияниито на коприщенското нарѣчие не е послѣдовно прокарано, и затова не винаги подъ ударение се явява а вм. ъ (ь); това подирното намираме и когато ударението пада върху него. Въ непосрѣдственния оригиналъ, отъ който нашиятъ дамаскинъ е прѣписъ, ъ ще да е замѣстяло ѫ и подъ ударение, съгласно съ повечето източнобългарски говори, та въ нашия прѣписъ само отъ часть е измѣненъ оригиналътъ въ тоя фонетиченъ пунктъ подъ влияние на коприщенското нарѣчие. Освѣнъ а подъ ударение, което означава чисто отворено а, вм. ѫ, срѣщаме а неударено, най-често въ крайнитѣ срички — и това е слабо-

тъмно а, та въ сѫщность означава слаботъменъ ъ, който отбѣлѣзвамъ съ ạ (вж. у мене,' das Ossbulgarische, стр. 34). И тъй, освѣнъ замѣната съ ѧ, имаме още три, въ сѫщность четири графични замѣни на ѫ, именно: ꙋ (ю), ъ, ь, а; отъ тѣхъ ꙋ съ огледъ къмъ народния езикъ има сѫщата фонетична стойность каквато ъ (ь); а означава двояко а: чисто а подъ ударение и слаботъмно, неударено а (= ạ); и ꙋ нерѣдко означава сѫщия слаботъменъ еръ. Трѣбва да отбѣлѣжимъ още единъ знакъ съ фонетична стойность на ъ, който често замѣстя подирния, а именно паерчика '.

Ето примѣри за ъ, ь, а, ', ꙋ (ю) вмѣсто стб. ѫ:

и ꙋзѐ мꙋ ѱѐ он'зи рꙋкà .. и донесе ю на трапѐзата ... и остави ѩà... и сички людїе глéдаха он'зы рꙋка да ю познають чїà е (4); х҃с ё сѫщѝ б҃ъ (10); можешь видѣ тѣзи полата (11); пристапи и ꙋзе го за рꙋка (23); и така сы прѣдаде дш҃ьта вь рꙋцѣ б҃жїи (14); и родѝха тѣзи чиста голꙋбѝца (16); цѣлова еи рацѣ (27); не могóха хлѣбь да ꙗдꙋть (11); не може҃ тꙋ̀ тꙋка да бьдешь (12); за борбѣта мꙋ (39); като е пѣтно и достойно (36); да ми направите единь цáрска полáта (7); ако бьдешь (40); тако мѝ сѝльта на великыте бòгове (42); и срѣщньха се (62); вдѝгна го (61); станьха на странь (62); а тòи казꙋва как ё найшль овц'та си ... ов'цàта е загубена (76); трапь гòл҃ѣ и вàтрѣ имаше сед'мь львове (103); и колко съ начéть, нѝкой не знáе, ами и той не изрéче колко са на чѐть (79); сѝрчь да речешь когà сь на еднò мѣсто, а на дрꙋго нѣсà, и когà сь на н҃бéто, а на землю нéсꙋть или кога сь на зéмлю а на н҃бéто нѣсꙋ҃ (78); слꙋчѝ мꙋ се на пáть и ѿдѣлѝ се мàлко ѿ пꙋт; амѝ начѐ да бїе оновà мꙋле, а то остáвѣ пáть; и едва го настáвы на пꙋть (87); и може ли такà да бàде (131); нꙋ̀ мьч'ть (134); добро да имате на земля (134); орѣжїе да вѝ поꙗдѐ (134); орꙋжїе (155); да изедꙋть вашàта стока (135); да наведꙋ̀ па ва҃ сꙋхотꙋ (ib.); да си отврьна лицѐто (ib.); и като ходите вꙋе кам'то менѐ настрань (ib.); зарьчѣ б҃ъ стрáшне (ib.); инàкь зарачать (136); да се ꙋчи на книга (138); вьвѐде го въ трѣ (139); и слꙋша м҃лбата и дꙋмата на свòа мàика (140); ѿ моà рꙋка (142); лѐгнь҃ (142); да се ѿл'чꙋ ѿ тóзи чинь (145); мѝрь тебѣ̀ дето сѝ любишь дш҃ата (145); прѣклонѝха главьта, и полòжи си патрїар'хь рꙋката (145); и ꙋлѣзе и на он'зы вдовица лóзїето и ѿкáспа грозь (148); и ѿстьпиха (150); ами гы щь гонѝ и мьчи (151); злѣ̀ с'мь мьчень (160); да те осꙋдеть (150); нѣ̀ си нѝкакь сꙋдь испыталь (151); ано быхь се по правѝна сам'си осьдиль; какь ё осъдень (155); и постàви стражїе на сѣкы пьть (157); ако ме изпьды (159);

и дойде жѣтва (ж — стб. а, 161); злѫмѫ мѣка стóри (161); доидох на кападокїискаа странь (163); и дѫма си: нещь си пой дома; азь това нещà стори (168); погледнѝ на тьзы отрòков'цѫ (172); да завѐдеть тьзѝ нашѫ отроковицѫ (ib.); да нéмаме вражь (177); да имà враждѫ (ib.); да излѣзешь ѿ дружинѣта си (180); что мѝ заповѣдà да чѝнѭ товà щ*а* чинѝ (180); свѣтете на главата стàр'цова (186); и вѝдѣ мл҃бата стáр'цова (186); прѣдава дш҃áт' си, и прѣдàде си дш҃ата (189); да мѫ занесѣть хлѣбь (220); и не могѫ да разѫмѐю что щьть да бадѣть тїа... амы да доведа онїа мѫжїе (235); ѝмаше ѿ бащь си (249); послѫша женьта си (249); скьпо (251); не смѣю да прѣстѣпа (286); да разсьжа (263); прѣстапникь (263); така да бáде (267); да бѣде (268); прѣбадéте (282); азь не щь прѣстáпи волѭ б҃ѫ моемѫ (282); да напише нàшето име на кнїгьта.... и въ кнїгата сичкы щьть да се напѝшѫть (277); прѣбьдѣте тѫка прѣз' тьзы нощь (282); прѣбадѐте оу тьзы нощь (282); да постáпы (283); порачѝхь (284); да го почьтѣть (295); да гы изѣдѣть (297); сáдовете; сѣдове (298); и тóи сѣдѝ на евреете (314); кáщата (299); щьть да се мáчать (298); че са откáсна единь камикь (305); да ни не ядѣть (331); да ни не ядат жѝви (333); щьть да видать и гáбата (349); великѝ мѫжїе (382); парїасѫвать се ѿ мажетѣ си (383); ѿ главата, ѿ снагѣта (418); на воискѣта (416).

При всичко че и тамъ, гдѣто прѣписвачътъ е поставилъ ѫ вм. ж, сѫщинската фонетична стойность на послѣдното е ъ, пакъ прѣписвачътъ нигдѣ не се забъркалъ да напише ѫ вмѣсто първоначаленъ ъ (ь), а това показва, че прѣписвачътъ, когато си е служилъ съ ѫ вм. ж, не се е водилъ по живъ езикъ, а по книжовни образци — по графиката на книги отъ сръбска и руска редакция. Ако бѣ механически постѫпялъ постоянно замѣнявайки ѫ съ ъ (ь) и а вм. ж, щѣха да се срѣщатъ случаи и съ ѫ вм. първонач. ъ и ь. И вмѣсто подирнитѣ се употрѣбя. подъ влияние на западнобългарскитѣ оригинали, само ь, рѣдко ъ, когато означаватъ тъмния еровъ гласъ, а сѫщо тъй, както и вм. ж, се срѣща а вм. ъ (ь), особно вм. ъ подъ ударение. Старата замѣна на ь чрѣзъ е е спазена въ коренни и суфиксни затворени срички съгласно съ народната източнобългарска фонетика. Ще посоча по нѣколко примѣра. Вмѣсто ъ (ь) често се употрѣбя знакътъ '. Секундарниятъ — вметнатиятъ еровъ вокалъ ь често не се пише, като се спазва по-старъ правописъ.

ъ (ь) и а вм. стб. ѣ, ь: тѣкмо (1) дѣщера (3); дьщерà (4) вьнка (3); и видите, как мѫ се сѣбы дѫмата (4) ала: на земля не саби се архг҃лѫ

дѫмата (468, срав. и: ето сега збй ти се дѫмата (469); що си рѐкаль (5); да си пльтà ѫчювать (5); прѣльстника (6); и пѫсти да вѝдатъ, съгради лй ѳома он'зи полата (8); длѣжни (10); слѣзй (17); невещестàвни рáи 18); на сѣмнѫване (22); ог'нь (23); на чѐтири пàприща (27); вѣн'ць (30); мѭслѣше на ѫмáт си (33); камьто нѭгова вѣра (37); със нѭговьт' си ножь (41); течѣте скòро на вàн'ка градь (57); съй архг'гль (105); мѣсто грóзно и тьмно (37); вь сьбóрнѫ тьмницѫ (37); из' темница (10); тьмничàратого (153); т'мничàратого что пазы тѣмнйц'та ... и поиде тѣмничныи стражарь (238); тама (299); тьмнинá (300); лажàта дїаволска и лáганїето антихрїстовѡ (297); лѣжа (302); да излáжать (315); да закьснать (291); щьть да исáхнать (298); пóчьсть (26); се обезчьстйше (215); бѣше ѿ цр'а почáтень (391); и он'зи мом'кь (122); ѿ дьно морето (121); потьп'ка (189); пот'п'ка (195); пет'кь (197); и он'зы оц'ь на дащерите (201); състáнь се със бл'женнаго сн'а своего (184); сѣнѭнь (202); със' неговът' сы езѭкь (47); да чюѭт' такàв'зы гла' (232); на сьнѣ (50); нашите сънове (235); страшни сѣнища (235); на рѣтѣ корàблю (240); дъх'на великь вѣтрь (247); балнѫва (261); добиткь (270).

Тукъ тамѣ срѣщаме отдѣлни случаи отъ извѣстна редукция на неударенитѣ вокали въ източнобългарскитѣ говори. Подиръ първоначалната западнобългарска основа на езика редукцията на вокалитѣ се е вмъкнала въ слабъ размѣръ само тукъ тамѣ, срав.: гѫлѣма пóчьсть (26); йдѫть на фрéнскѫ мѣстѫ... на френско мѣсто (50); и на ѫтрѣ стьнь онзи корабникь (50); азь мои жьвóт у тебѣ остàвй (19); вь сигашнїи врѣмена (383); ѿ жилѣза (220); г'ь истѣнскы (332); млàдо дѣти несъвршено (266); вїе седете да лѫвйте лóвь (396); и много пѭты сё прътвараше като звѣрь страшень (= прѣтвараше (17); пръд (= прѣдъ) твоѐ цар'тво (219); по гѫлѣмо (258); ѿхóждамѧ (ѧ = ę) (245); че съ (= се) е показало (4); тїе сь дрьжаха на чистота (6); които сте сь днеска събрáле (453); б'г що сь ё распель (464); пеп'ль (пепелъ) (455); не събйрьи се сьс злй чл'ци (383); да иде да гй чьтѐ (93); срав.: иди и прѣчети ми людїете, ib.); иначе да чьтѐ (146), а тѣхнитѣ тѣла ще да гй фрьль по улиците (318); ами сагй (= сагà) вм. сегà (170); чи какь ни оловй (332).

Съгласно съ източното произношение ѣ означава въ нашия дамаскинъ 'а само кога е подъ ударение прѣдъ твърда сричка или съгласна (остатъкъ отъ такава сричка); прѣдъ мека сричка, ако е ударено, означава чисто е, а безъ ударение то е слабо потъмнѣло. По нѣкога вм. ѣ фонетически е отбѣлѣзанъ гласежътъ му съ ѭ (ѧ) или е, напр. децáта измрѭха; доде мѫ сичка снага окраставѭ (390); ами е ѫмрѭль; нѭ-

къде (429); оживяще сега твои синь (430); тях не давамь, заповядамь ти на това мѧсто (425); това си ты видѧль бг҃а (395); онзи рогачь вике сѣ не видѧ (395); дето беше видѧль (396); по гѧлемо нѧщо (396); па сичкы тїа злынѝ цѧрь (265); гѧлѧма скрьбь (467); остáвиле онова тѣло вóнещо при телóто свѣти Петки (22); местá (84); лакѣвать (65).

Слѣди отъ западнобългарския оригиналъ сѫ рѣдкитѣ случаи, гдѣто е писано е вм. ѣ несъгласно съ източнобългарското произношение, нпр. без' мѐра (137). Сѫщо такъво значение иматъ и нѣколко случая останки отъ лабиялно л: землà (1); земла (32) не оставлаше их, ами им се ѧвлаваше и казѫваше имь (51); дрьжаше гола сáбла въ рѫката си (436); пôфрьли ѡн'зи съблà (436); кораблѧ (207); люблá да се почетѫ (40); срав. и любѧ да сѣмь жѝвь (40); да си оставлѧ (1. л. ед. ч.) жената (169).

На особно правописно правило — съвсѣмъ непослѣдовно издържано — се дължи, че и въ нашия дамаскинъ подъ влияние на непосрѣдствения оригиналъ е писано ы съ значение на и подиръ твърди съгласни, нпр. хы̀тра, онѣзы, оуцѣны̀ и пр. (1) и пр. така че въ сѫщность съвсѣмъ произволно се замѣстятъ и двѣтѣ букви ы — и безъ каква да е разлика. Прѣдъ гласна і (ї) вм. и е правило. Буквата й рѣдко се употрѣбя въ нашия рѫкописъ. Въ Троянския дамаскинъ, напротивъ, навредъ е прокарана тая буква.

Заслужва да се спомене, че въ рѫкописа доста често се срѣща буквата ѕ: ѕиж҃ника, ѕйда (2), ѕидъ (87), ѕвѣздите, кнезь (81) и др. — остатъкъ отъ първоначалния западнобългарски прѣводъ. На фонетиката на народния говоръ а така сѫщо и на по-старитѣ образци се дължатъ колѣбанията въ правописа нпр. между н' и н: банѧ и бапа (37), хв и х: щьть да захáлѧть на м'ртвите (325) и пр.

Б. Морфологични и синтактични особности.

Въпроситѣ, кога и по кои причини сѫ изчезнали старитѣ косвени падежни форми въ именната флексия на българския езикъ, кога се е установила редовната употрѣба на сегашния несклоняемъ членъ и кога е изчезналъ инфинитивътъ у глаголитѣ, сѫ най-капиталнитѣ въ българската историческа граматика. Че началата на тия промѣни въ езика ни сѫ твърдѣ стари и че достигатъ най-малко до XIV. вѣкъ, е несъмнѣнно, ала не е тъй извѣстно, до кога е траяла борбата между старитѣ форми и новитѣ, които сѫ ги замѣстили, кога съ други думи се е

завършилъ реформенилтъ процесъ, който окончателно е далъ на езика ни сегашния му новобългарски характеръ. При липса на наши паметници на народния езикъ отъ най-важния периодъ — 14.—16. вѣкъ, извѣстна свѣтлина върху казанитѣ въпроси хвърли езикътъ на влахобългарскитѣ грамоти отъ него врѣме въ свръзка съ оскждитѣ данни, що черпимъ за сжщата цѣль изъ нашитѣ срѣднобългарски книги, между които по значение първо мѣсто и досега заема българската „Троянска повѣсть" отъ 14. в. Ала за слѣднитѣ два вѣка а главно за 16., когато новобългарскитѣ черти на езика ни сж взели рѣшителенъ прѣвѣсъ, ние бихме били въ голѣма тъмнина, ако да нѣмахме своитѣ дамаскини. Въ най-старитѣ имъ прѣписи отъ XVII. вѣкъ, какъвто е и нашиятъ ржкописъ, напълно владѣе съврѣменниятъ български езикъ, по който можемъ сигурно да заключаваме отъ часть и за езика отъ втората половина на XVI. вѣкъ. И тъй съ помощьта на дамаскинитѣ, като ще се проучатъ внимателно и всички други откжслечни данни върху състоянието на българския езикъ отъ срѣднобългарския периодъ насамъ, ще можемъ скоро органически да свържемъ подирния съ новобългарския периодъ на езика ни та най-сетнѣ да се свѣтлятъ напълно главнитѣ моменти отъ историята му прѣзъ споменатитѣ три вѣка.

Въпрѣки забърканата графика на нашия ржкописъ, чието значение по-горѣ оцѣнихъ, всжду виждаме въ езика чисто народенъ елементъ: книжовното влияние не е отивало до тамъ, щото да натрапи употрѣбата на думи и изречения, несвойствени на съврѣменния живъ езикъ. Доволкото има слѣди отъ такъво външно влияние, тѣ сж изолирани, лесно се разпознаватъ отъ общия езиковъ usus та безъ мжка ги отдѣляме отъ подирнитѣ, които единствено иматъ цѣна за нашата цѣль. И тъкмо за множеството падежни форми, остатъци отъ старобългарския езикъ и несвойствени на разговорната българска рѣчь отъ днешно врѣме, ала обилно засвидѣтелствувани като архаизми въ нашитѣ нарѣчия, не можемъ каза, че не сж живи форми, взети изъ съврѣменния на прѣписвачитѣ народенъ говоръ. Тѣ тъй често и тъй типично се повтарятъ въ еднакви изречения, че не може вече става въпросъ за отношението имъ къмъ живия езикъ. Още повече се изтъква това имъ значение и поради обстоятелството, че не цѣлата именна флексия, която въ днешния езикъ е замѣнена чрѣзъ нови, аналитични падежни форми, се явява оцѣлѣла, а само нѣкои падежни форми, и то тъкмо тия, отъ които и въ сегашнитѣ наши диялекти има остатъци. Непосветениятъ въ езиковата история може да се смути отъ туй, че покрай архаизмитѣ, за които

е думата, редомъ и правилно се употрѣбятъ новобългарскитѣ имъ замѣни, които днесъ изключително владѣятъ, ала историкътъ на езиковитѣ процеси напротивъ тъкмо въ тия паралели намира още по-голѣмо доказателство, че въ езика на нашитѣ дамаскини, като изключимъ книжовния елементъ, разбира се, се отразява сѫщинската жива рѣчь съ необходнитѣ ѝ дублети и колѣбания — морфологични и синтактични, тъй като е безспорно, какво безъ тѣхъ, които можемъ да уподобимъ на прѣходни мостове, не би билъ възможенъ изобщо историченъ развой на езика даже и въ областьта на чисто фонетичнитѣ промѣни, които понезабѣлѣзано се извръшватъ. Отъ нашия паметникъ се вижда ясно, че дори и прѣзъ 17. вѣкъ всичкитѣ сегашни „архаизми", спазени въ езика на народа и особно въ народната поезия, още били живи форми въ ежедневната — разговорна рѣчь. Особно е интересно, че и фрази съ склоняемъ членъ още сѫ доста чести, а така сѫщо и инфинитивната форма, ако и щърба, безъ окончанието -ти, все още се държи, сирѣчь държатъ се стари конструкции заедно съ въпроснитѣ стари именни и глаголни форми.

Подробното изучване подирнитѣ успоредно съ цѣлия езикъ на нашитѣ дамаскини ще стане възможно, когато бѫдатъ печатно издадени по-важнитѣ отъ тѣхъ, а тукъ ще изтъкна само по-бѣлѣжититѣ езикови старини. За да се избѣгнатъ повторения, падежнитѣ форми ще разгледамъ въ свръзка съ синтактичната имъ функция въ цѣли изречения. Читателятъ все трѣбва особно да има прѣдъ видъ чисто правописното значение на буквитѣ ѹ —ю (вм. ѫ), чиято фонетична стойность, както видѣхме, се равнява на стойностьта, която иматъ буквитѣ ъ (ь) въ паметника.

I. Имена.

1. Измежду *именителнитѣ* падежи, които най-добрѣ сѫ спазили старитѣ си форми, ще изтъкна тукъ доста честитѣ въ нашия паметникъ множествени форми на именителенъ падежъ мѫж. р. съ окончание -е, които и день днешенъ сѫ характеренъ бѣлѣгъ на коприщенския говорь, подъ чието влияние, несъмнѣнно, се вмъкнали въ езика на нашия дамаскинъ, ср. нпр.: корабе (4), болѧре (10), ц҃рограѫжане (24), хр҃тїане (35), еврее (34), войне (42, 405), дїаволскы фѫщаре (45), таквизи мраморе (47), солѫнѧне (56, ала: исѡлавины, ib.), ѡнїа без'божны агаре (60), шестокрылаты серафиме (79), ораче (81), сьсѣде (200), визире, пашїе, кадїе, целѣпе (323), пѣнезе (405).

Сѫщо така характерно е за коприщенския говоръ окончанието -ле въ множ. число на причастието -лъ, което и въ нашия паметникъ

постоянно така окончава, срав.: как' сь спале (6), оти сте така сторйле та сте остáвиле (22), рекле, зар'чале (23), прѣтрьлѣле (52), ѡбыградйле (58), исцѣлйле (67), дѹмале (70), нап'лниле (73); что бѣха остáле, като сѣ толкова измрѣле (99); как' го сь въ пещерѹ наишле (289); как бѹме доишлѐ (290); що са доишле воине (407) и пр.

Покрай правилнитѣ именителни форми множ. число съ окончание -ове, като нпр. градове, синове, се срѣщатъ и по аналогия образувани съ сѫщото окончание, нпр. лъжове (337), прьстове: имаха г' прьстове (309), пѣтюве (299); сънове (235). Ала срав.: гро̀би ѿвориха са (470).

Отъ западно-българския оригиналъ, вѣроятно, произхождатъ нерѣдкитѣ колективни сѫществителни форми отъ срѣденъ родъ съ окончание -йе, употрѣбени съ значение на множествено число, срав.: дéто да им иссѹшы вóдїето (298); на горїето и по планинїето и по стѣнїето (329, 330); щьтъ да в'скр'нать цр'їето (340); нивїето, ливадїето, лозїето (341); пàтѣто: има еднà нива на 'краи пат'ето дѐ минѣха мнѡго лю̀дїѐ низ' он'зы пь' (311).

Отъ два-три примѣра изглежда, че старобългарската именителна форма ед. ч. цръкы е уцѣлѣла, разбирана като plurale tantum, та се е употрѣбяла съ еднакво значение както и формата цр̃ква, срав.: братїе, вы̃ ѐсте цр̃квы б̃ѹ живому и кои развали цр̃ква бж̃їа . . . . ; ѿхождаше въ цр̃квы; влѣзоше въ цркви (241); събраше се людїе въ цр̃квы (248). По сегашнитѣ наши източни говори често така се употрѣбя формата „черкови“.

Косвени падежи.

Освѣнъ винителенъ падежъ, като прѣмъ обектъ, старитѣ косвени падежи се явяватъ правилно замѣнени отъ общия падежъ заедно съ прѣдлогъ, както се употрѣбя той и сега въ българския езикъ. Отъ старитѣ косвени падежи още се държатъ като жизнени форми само родителенъ п. ед. ч. мѫж. родъ, който служи и за винителенъ при одушевени прѣдмети и като генераленъ падежъ съ прѣдлози, и дателенъ падежъ м. р. ед. ч., който най-много се спазва въ изречения, въ които има притежателно значение (dativus possessivus). Родителенъ падежъ въ рѣдки случаи е спазилъ притежателно значение. Отъ другитѣ падежи на мѫж. и срѣд. родъ има слаби останки, а забѣлѣжително е, че почти нѣма примѣри отъ дателенъ пад. ед. ч. на жен. родъ, когато такива примѣри и днесъ има доста много по нарѣчията, особно западнитѣ. За сега отдѣлямъ склоняванитѣ членни форми.

1. *Родителенъ-винителенъ пад. мжж. р. безъ прѣдлогъ:* такьвогóзы майстора и цр҃ь ище (3); ище да ѕцѣни маистора дрьводѣлца и ѕижн҃ика що ѕида (2); и зовàха на свадбата оногози кѫца; и оногози кѫца, цр҃ьскыго чл҃ка, поставиха го на почьтѐно мѣсто (3); скоро да ми довѣдете оногóзи прѣльстника (6); ами имам оногози мáистора (14); щьть да гостьть нѣкого чл҃ка болѭрина (28); гдѐ наидѣше хр҃тїанина чл҃ка (31): имаше с҃на; видѣ прѣдъ сéбѣ си архаггела Михаила (90); имаше брáтова с҃на (106); да напрáвым едного идола, като оногова чл҃ка, златокрила; послѣд видѣ оногози йдола (107); да пригледаме сиромаха; да введеме пьтника дома си и чюждинца и пришьлца (364); бѣше въскрѣсиль вдовйчина с҃на и сѣтникова рóба (447); ималь брата (485); помилѫи ме стараго чл҃ка и чюждйнца и сиромаха (436). *Втори винителенъ:* имаше б҃а помощника (17); тéбѣ сторихь господйна на сйчкы Солѫнь (35); и имашь тóго бога и цáра (36); и мене лéгома си оставил стражара и надзирáтелѭ на тоизи градь (59); и тїа сторише междѫ сéбѣ си цàра; и наиде Маркїана здрава (116); и него да постáвишь с҃щéнника (144); кого да поставеть патрїарха (146); та го стори дїакона (216); поидѣте.. и най щете и него повйта като младен҃ца (270); чюхме та голѣма, цр҃ѫ! (326); кога те видѣхме гладна, кога те видѣхме жьдна (355); кога та видѣхме пьтника; — болна; — въ тьмница запрѣна; или та болна облѣкохме, или та дльжна ѿкѫпихме (356); да го имаме като брата (364); тебе намѣрихме добра и кротка (320) и глéдам те сегà, чедо моѐ, мрьтва (468).

Срѣща се, разбира се, и по-стариятъ винителенъ пад. ед. ч. м. р., равенъ по форма на именителенъ тъй сѫщо съ функция на втори винителенъ, нпр.: голь съблекоха го и жльчь го напоиха (162); ето тогóва да сторимь цр҃ь, него да сторымъ господарь над насъ (320).

Тукъ тамѣ намираме родителенъ п. съ притежателно значение, и се вижда, че тая му употрѣба е вече застарѣла та често пѫти не сме сигурни, дали тукъ пѣмаме работа съ влияние на черковно-книжовния езикъ, прѣнесено, разбира се, отъ по-стари подлоги, срав. нпр. да ни избави ѿ рѫкыте скврьннаго дїáвола (259); да се скриемъ ѿ лице нечстиваго цр҃а (326). Ще видимъ по-долу, че чистонароднятъ езикъ вмѣсто родителенъ падежъ съ това значение знае само още дателенъ падежъ, а покрай него употрѣбя и генераленъ падежъ съ прѣдлогъ на.

Родителенъ падежъ ед. ч. срѣд. р. съ значение частично: тамо много злà потегли (214).

Рѣдко се срѣща отрицателенъ родителенъ падежъ м. р. ед. ч., нпр. господи́не, азь Вавилона не знаю на кыдѣ е, и тра́па на лѣвовете не знаю никакь (104); а тїа кр҃стинка не има (131); защо чл҃ка не и́маме да помогне нам (232); щете да видите живо́ть нашь . . . и не щете да вѣрувате живота вашего (375); кога̀ се нѣкогы разболѣше, вра́ча не и́щѣше никакь (115).

Родителенъ-винителенъ падежъ ед. ч. м. р. по-често се употрѣбя като генераленъ косвенъ падежъ заедно *съ прѣдлогъ:* и питаше за таквого́зи чл҃ка хытра (2); пустень бѣше ѿ индїискаго цара Гвегаѳо́ра (2); до живота своего единь дрвгы да се не смѣсать наедно (5); щем да думаме за нашего господара Димитрїа (34); потече при оногова стариго прѣлѣстника; поидѐ в а́да неси́того (71); събѫди го ѿ сьна̀ (95); бѣше кнезь не́кои великь и прѣвыи в гра́да (114); със оногова сиромáха (131); что каже за еретїка чл҃ка (155); стори тамо посрѣд оногозн пото́ка цр҃квицв малв (180); и щьть да паднать... като ѿ расла́на на мечка (300); бѣше ѿ рода ц҃рьска (312); тїа дето стрвватъ омра́за междв мѣжа и жена̀ (343); юна́к и оу́менъ и ѿ добра̀ рѡда; сиречь да речешь ѿ добра рѡда и че́да добры изла́зеть (392); тогава щьт да сѐ разлѣчать баща̀ ѿ с҃на и брат ѿ брата, и друвгь ѿ дрвга и побратимь ѿ побратима (362); послвшаите за то́гози момка (434); проводиль до менѣ нефелни́го чл҃ка (492).

Както другитѣ прѣдлози така сѫщо и прѣдлогъ *на* се срѣща прѣдъ родителенъ падежъ мѫж. р. ед. ч., ако и сравнително рѣдко, защото по-често на са употрѣбя заедно съ генералната именително-винителна форма, срав.: ни се явн на ѡбразь и на прилика на оногозн пътника Ѳома (6); да се не надѣешь на тогози чл҃ка (9); да дойдем на цара (9); чюдимь се на тогозн чл҃ка (10); не даваше да и́дв на врача; поидоха на едного̀ вра́ча (115); да доидете до мене на вашего роба (142); и заведе го пакь на оногози епс҃кпа; задльжнѣль много на юдного евре́ина (473); да не желѣешь на сасѣдина своего жената мв (342); да се покланать на твоего баща (313).

2. *Дателенъ падежъ ед. ч. м. р.* сравнително рѣдко се употрѣбя като прѣмъ обектъ на глаголи, що значатъ давамъ, казвамъ отивамъ и пр., защото въ тази му служба и въ тритѣ рода обикновено го е застѫпилъ генералниятъ падежъ съ прѣдлогъ на, както въ единствено така и въ множествено число напр.: обрадвва се на онзы хвбави и красныи вѣнць (30); на си̇чкы̇ свѣть (19); поиде на цр҃иградь (18); тазы̇ миризма на он҃зи смрадь (21); рече на онїа кне́зѡве (86); на онїа

людїе злò подѹма (35) и пр. Стариятъ дателенъ падежъ се срѣща още въ слѣднитѣ примѣри: даваше ю едномѹ цр҃ьскымѹ сн҃ѹ (3); и падна се жребю Ѳомѹ близньцѹ (1); рекѧль Ѳома ономѹзи момкѹ (4); и дѹмаше Авану кѹпцу (11); прѣдаде го ономѹзи кѹпцѹ (2); дѹмаха цр҃ѹ да си оумирѣ̀ ср҃цето (6); ка́заха цр҃ѹ (9); твоемѹ сн҃ѹ послѣдова҃ (19); прѣдаде си дш҃ата б҃ѹ (20); прода́доха едномѹ болѧ́ринѹ тѹрчинѹ и повелѣ ономѹзи епископѹ (45); рече онòмѹзы еп҃кпѹ (46); иди̇̀ и речѝ ономѹ́зи кора́бникѹ (48); оклеветѝха ги цр҃ѹ Карѝнѹ рѝм҃скомѹ (66); акò би б҃ъ бранѝль аг҃лѹ (77); и не подаде едномѹ сиромахѹ еднà троха̀ (160); даде едномѹ болѧринѹ (205); като кога да речемь некомѹ чл҃кѹ болномѹ бѹди здра́вь (254); да се бои б҃ѹ (264); тїа които се немѹ боѧха (301); дето мѹ се даде волѧ ономѹзи влькѹ (321); и да се поклонѧтъ влькѹ (321); и поклонете се змїю, щото зовать дїаволь (321); който дава сиромахѹ и прò-сѣкѹ (362); сѣдѐ тамо и нѝе не се кланѧме токò да е дрѣво, ами образѹ, що е на кр҃тать (380); тебѣ като мрьтавцѹ дѹма҃ (470).

Има въ нашия дамаскинъ остатъци отъ прѣходния периодъ на езика ни, когато дателенъ падежъ е отстѫпвалъ на общия падежъ съ прѣдлогъ на, та на се явява и прѣдъ самия дателенъ падежъ, а сѫщо така и когато въ едно и сѫщо изречение едно слѣдъ друго се срѣщатъ дателенъ падежъ безъ на и общиятъ падежъ съ на — и двата съ еднаква функция на обекти, срав.: онзи воинь что идѣше ѿ Солѹнъ на ономѹзи чл҃кѹ (62); и подѹма онзи войнь на ономѹзи чл҃кѹ (62); и ст҃ы ѿиде на приста́вникѹ цр҃евѹ Евлавїю (234); и що праздне̇̀ваме та́ е приѐтно б҃ѹ и на ст҃ыите неговы (64); зломѹ мька стори а на праве́дныте покои (161); а на хы̇̀трим маисторѧм маисторѝата им забова́рѣ (383); оугогова́нїи дїа́волѹ и на неговы слѹгы (357); защо е ме́не прѣда́ль мѹжь мои на ст҃ѝи врачѡве Козмѹ и Дамїанѹ (70); и дето е сѹдїа на жи̇̀вымь и на мр҃твым (66); и поиде на парѳѡм и мидѡм и пакь на индїа (14); ще да си остави ср҃цето си бащата сн҃ѹ си, а сн҃ъ мѹ ще да си остави ср҃цето на людїетѣ и на съсѣдете и на роднината своа (301); събра́нїе аг҃глѡм... и прьвыи на агг҃лете (80); и плть имам като сичкы людїе и на избранномѹ чл҃кѹ на до́мат мѹ та сьмь хартѹларїи (482).

Най-гомѣма жизненость е спазилъ дателенъ падежъ съ функция притежателна (dativus possessivus) и се употрѣбя твърдѣ често и, то напълно съгласно съ съврѣменния народенъ езикъ, което се потвърдява

именно отъ многото останки отъ сѫщата употрѣба на притежателенъ дателенъ въ сегашнитѣ наши народни говори. Напълно е съгласна употрѣбата на притежателенъ дателенъ, каквато е въ нашия дамаскинъ, съ множество примѣри отъ сѫщия дателенъ не само въ езика на другитѣ наши дамаскини, но и въ езика на срѣднобългарскитѣ паметници па и въ старобългарскитѣ, срав.: и прѣтвори си образъ като Ѳомꙋ апл҃ꙋ (5); Іоа́ннь Асѣнъ, с҃нь ста́рѝмꙋ бльгарскымꙋ цр҃ꙋ Асѣню (24); трапе́зата е праздникь великомꙋченикꙋ Димитрїю (28); та растѐ дш҃а чл҃кꙋ като и тѐло чл҃кꙋ ѿ хлѣбь (29); бѣше зеть цр҃ꙋ Дїоклитїанꙋ (30); бѣше почьте́нь по си́чка др҃жава цр҃ꙋ Маѯимїанꙋ (32); сѣщи дїаволь, дето приноси за́висть сѣкомꙋ чл҃кꙋ на дшьта (33); годѣше да запрѐ дꙋмыте сто҃мꙋ Дими́трїю (34); поидоха цр҃у на среща (34); да вида силата исти́нномꙋ б҃ꙋ (39); и царь чю какво чю́до чи́ны Лꙋпь със ѡде́ждата ст҃мꙋ (42); влѣзе на гробьть ст҃мꙋ (43); единъ слꙋга стмꙋ Димитрїю; изва́ды ст҃мꙋ прьстень ѿ десната рꙋка (42); и доиде́ до врата градꙋ и попита, гдѐ е домь господинꙋ Димитрїю (46); и рече кора́бникꙋ дꙋмите ст҃мꙋ Димитрїю (49); и видѣ́ се тѣло́то ст҃мꙋ (52); прѣдаде ги б҃ъ на рꙋцѣ цр҃ꙋ Мадїамꙋ; и прѣдаде ны въ рѣцѣ Мадїамꙋ (90); и прока̀за това чюдо ст҃мꙋ Димитрїю по си́чкы градь (53); ѿхождаха на Солꙋнь на дн҃ь праздникꙋ ст҃мꙋ Димитрїю (61); сѣдѣше близу при цр҃квата ст҃ы҃ вра́чеве҃ (69; и хвати се за краи олта́рꙋ и речѝ: та́ко ми си́лата Козмꙋ и Дамїанꙋ (70); и събы̀ се дꙋмата Д҃вдꙋ про҃кꙋ (71); на кнїга Іс҃сꙋ Нави́нꙋ казꙋва (89); дꙋша чловекꙋ да ꙋзме (77); дрꙋга слꙋжба богꙋ да свръши (78); кне́зове архг҃лѡ҃ и аг҃глѡ҃ (79); и възне́се се аг҃гль на н҃бе́то прѣд очи́те Гедеонꙋ (91); и тога́зи царствꙋваше цр҃ꙋ Константинꙋ внꙋкь (110); стоа́ше стльпь а на врьхь стлѣпꙋ бѣше напи́сано (118); и видѣ́ гдѐ опи̇ра стльпꙋ врьхь сѣнката (120); и б҃ъ не оста̀ви такѝвомꙋзи свѣтилникꙋ цр҃ковномꙋ и ꙋчителю да се молать нѣговы редителе ѿ хр҃тїанска вѣра (138); разꙋмѣваше сѣкымꙋ на ср҃цето что е (141); ꙋави се бѣль голꙋбь над главата бл҃аженномꙋ Іѡаннꙋ (146); что ре́кьль б҃ъ със Дв҃дꙋ пр҃рꙋкꙋ ꙋста́та (148); и събра́ха се ѿ вѣнка градꙋ (154); и да по́чнꙋ да ка́зꙋвам ѿ архг҃глꙋ Михаилꙋ чюдесата и на́поконь щем ска́за за Гаврїи́лю и послѣд на едно на двѝта (82); да ме испьж҃ать ѿ цр҃квата б҃ꙋ моімꙋ (169); ѿ западна страна потокꙋ (182); и бы истина ономꙋзи вл҃кꙋ дꙋмата (199); и поиде до кѣщата ономꙋзи чл҃кꙋ (201); грѣшны̀ робь вл҃чствꙋ ты (212); и отсѣче главите едномꙋ по едномꙋ (227); стои Николае на рѣтѣ кора̀блю (240); вы̀

есте цр҃квы б҃ꙋ живомꙋ (242); написаше се вь книгꙋ цр҃ꙋ авгꙋстꙋ (277); азь нещь прѣстàпы волы б҃ꙋ моемꙋ (282); и р҃е Прòхорꙋ да поиде (438); чюдны сь и подобры дн҃ешномꙋ праз҃никꙋ дꙋмите (440); зань да покрые голотата Адамꙋ прѣоцꙋ (462); и като чю еп҃кпь дꙋмата ст҃мꙋ и рече мꙋ (212); б҃ъ прозира чл҃кꙋ ср҃цето (241); да кажем праздникꙋ дꙋмите (268); ѿц҃ь сѐ зове сн҃ꙋ си ѿць, защо тои го родиль; и сн҃ъ сѐ зове ѿц҃ꙋ си синь защо е бащинь си синь (275); и за любовь прáзникꙋ щѣх много да скажѐ (290); ни еди́нь не знаа ономꙋва орачю оумьть (311); като змїа сѣды при п҃тат та хàпе кóню копи́тото (313); чисто им ср҃це и ꙋмь като очите орлꙋ, оти ор҃лови очи немать сльза (338); комꙋ мльвà — бикрїю; комꙋ присмѣх — бикрїю; комꙋ сины очи — бикрїю; кои сꙋтрина много да спи — бикрїа (383); бѣше тамо ономꙋзи корáбникꙋ двор голѣмь (410); наситꙋва чл҃кꙋ дш҃ата като хлѣб тѣлото чл҃кꙋ ѿ т҃зы гозба та се хрáны дш҃а чл҃кꙋ (439); и тогази сила кр҃тꙋ ч҃тномꙋ чюдесà стори (483); ще доиде скончàнїе свѣтꙋ (299); осѣжа съсѣдинꙋ своемꙋ или дрꙋгомꙋ чл҃кꙋ нѣкоемꙋ сн҃а мꙋ илѝ дѣщерà мꙋ (344); ѡ злѣ томꙋва дето завиди съсѣдинꙋ своемꙋ или женьта илѝ имàнїето илѝ кѣщата (344); ала срав.: да не желѣешь на сасѣдина своего жената мꙋ (342); сѝч҃ко е това дїàволꙋ на весел҃бà (385); като видѣ онѣзи жена ст҃мꙋ Ев҃статїю (400); ѿне ст҃мꙋ жената (403).

Употрѣбата на притежателенъ дателенъ, ако и доста честа и обикновена, се ограничава само на дателенъ пад. ед. ч. мѫжки родъ, защото дателнитѣ падежи ед. ч. на женски и срѣденъ родъ не сѫ били вече тъй живи форми; още по-рѣдки сѫ били дателнитѣ падежи отъ множествено число, и затова сѫщо така не намираме изречения съ такъвъ притежателенъ дателенъ освѣнъ въ нѣколко рѣдки изключения. Въ изречението: „и поиде ꙋ цр҃ква пр҃тѣи бц҃и“ (19) притежателенъ дателенъ е влияние на черковния езикъ. На 43 стр. на рѫкописа имаме примѣръ отъ дател. притежателенъ ж. р. ед. ч., ала и той е придруженъ съ на, защото дателната форма не е била обикновена въ живия езикъ, а въ случая е взета отъ типичната титла на влашкитѣ войводи: стóры едного дꙋха на влашкои земли (43). И единъ случай съ родителенъ притежателенъ, — влияние на черковно-книжовния езикъ — срѣщаме пакъ по сѫщитѣ причини придруженъ отъ прѣдлогъ на: чтото казѐвать бж҃твныте кнїгы на ст҃иѐ цр҃квы нáшее (82). Затова правилно се употрѣбя за жен. родъ ед. ч. общиятъ падежъ съ прѣдлогъ на и съ значение на притежателенъ дателенъ, като напр.: да ми каже нѣкои на

онази планина пътъ (435); и дадоше ѿ пшеницꙋ на оназы земла́ (89). Че дателенъ падежъ ж. р. ед. ч. не е билъ вече въ употрѣба, се вижда ясно отъ примѣра: и бѣше врѣме жьтва (103), защото тукъ конструкцията е съдържала въ по-старо врѣме притежателенъ дателенъ или поне притеж. родителенъ. Така сѫщо замѣстя старъ притеж. дателенъ и думата „морéто“ въ изречението: потъна̀ на дѣно морéто (432). За това вмѣсто дател. притежателенъ и въ срѣд. родъ намираме общъ падежъ съ на, напр.: и закрѝ се да не глѐда на дѣтéто сьмрѣт' мꙋ (83); и тогази се помоли на село да го сторат падáрь на лозїе (403); по много любовь имаме на твое царство (34). Забѣлѣжително е, че въ нашия дамаскинъ не се срѣщатъ нито толкова примѣри отъ дателенъ пад. ед. ч. жен. родъ, колкото и день днешенъ ги има въ нѣкои други наши източни нарѣчия; срав. ст҃ѣи петки славата (25); поиде ꙋ цр҃ква прс҃тѣи бц҃и (19); казаха цр҃ици (485); коѭ би тебѣ нивóлѭ цр҃ци така да дꙋмашь (155). Сѫщо така липсуватъ и членувани дателни падежи ж. р. ед. ч., както ще се види по-долу.

Притежателенъ дателенъ пад. по нѣкога и въ нашия дамаскинъ е замѣненъ чрѣзъ притежат. прилагателно, напр.: ради страхь цáровь (43); свѣтéше като единь образь на главата стар'цова (186); за т'зы гозба х҃ва (439); затворѣте на адь вратáта и тои ще да сокрꙋши вратата адовы (472).

3. Отъ *родителенъ падежъ ед. ч. ж. р.* има съвсѣмъ малко примѣри, и тѣ сѫ вече адвербиялни падежи съ прѣдлогъ: и бѣше нáракы тамо (410), прѣмрѣха ѿ глады (432); ѿ гладн да ꙋмрешь (485); еднакь се разгрижи и ѿ жалби (169); напрасно и изневар'ки истр'гна сабїата (227). Единственъ примѣръ отъ отрицателенъ родителенъ пад. ж. р. ед. ч. имаме въ изречението: не ща прѣстапи волы бꙋ моемꙋ (282).

4. Съвсѣмъ адвербиялно се схваща *мѣстенъ* п.: ами се вратѝше назáды (63); нави мꙋ се нáсънѣ (44); видѣх азь насьнѣ (222). Мѣст. пад. ж. р.: фрьли го на земли (227); тамо ꙋ тьмницы (214).

5. Отъ *творителенъ пад. ед. ч. м. р.* намираме само адвербиялни форми, нпр. кришом въ изреч.: поидоха крѝшом (43); да си иде с смиро҃ (187); почехꙋ да дꙋмат поредом вл҃цыте (219); ѿидоше сичките течешком (226).

6. Отъ *винителенъ падежъ ед. ч. ж. р.* на а-основи има слѣди тукъ-тамѣ, гдѣто винит. форма е написана фонетично съ ь на края (вм. стб. ѫ), напр. да си оукрасимь дш҃ьта (30); држах на главьта си (45); тако ми сильта на великите богове (42); да немаме враждь (177);

послуша женѣта си (249); да напише на книгьта (282); ѿ бащѣ си (249), снагѣта (418), воискѣта (416) и др. Характеренъ примѣръ, въ който още се забѣлѣзва покрай синтактичната още и формална разлика между винителенъ и именит. пад., имаме въ изреченията: „казува как ѐ нашль овц'ть си ..... овцàта е загубена (76).

7. *Звателенъ* падежъ правилно се срѣща въ чистонароднитѣ му форми, а струва да се забѣлѣжи изречението: „ималь брата, зовале го Стефане“ (485), въ което звателенъ падежъ съгласно съ народния синтаксисъ тукъ застжпя втори винителенъ.

8. Слѣдъ числителни правилно се срѣщатъ *двойственитѣ* форми м. р. само у сжществителнитѣ, напр. „със нѥго двѣ мла́ды мом'ка, красны и ди́вны (116) и др.

9. Съвсѣмъ малко падежни остатъци има отъ множествено число — тѣ сж изолирани случаи, които показватъ, че сжщински падежи отъ старата номинална флексия въ множествено число не сжществуватъ.

Отъ *родителенъ падежъ мн. ч.* има слаби слѣди: прѣминаха се с҃ годинь; г҃ годинь бѣше тога́зи сторило (112); и мина се толкози годинь (435); за к҃з годи́нь збираха воиска ... та се изсѣче толкози чл҃кь та щьть да дават рѣч б҃ѹ за тѣх (340); пак пѣсты много чл҃ци със много иманїе и дар мнѡго (86); мнѡго ѐ народ, цр҃ѹ! (93); и нѣкои ѿ войнь падна ѹ морето (426).

Отъ *дателенъ* падежъ мн. ч. тъй сжщо нѣма много примѣри: пак го намь да́де сиромàсѣм (252). Дателната форма тукъ е прѣобразувана старобългарската ф. съ оконч. -хомъ по влияние на мѣстоименнето склонение. Такива дателни форми и сега имаме въ рупскитѣ говори — съ членъ и безъ членъ, срав. ахърчелебийскитѣ „сиромасѣм-тѣм“ и пр. (вж. у мене das Ostbulgarische стр. 245). Въ изречението: поиде на пареом и мидом и пакь на индїа (14) прѣдлогъ „на“ прѣдъ дателнитѣ падежи „пареом и мидом“ показва, че тѣ сж книжовни форми, които не биха били доста ясни, ако биха се оставили безъ тоя прѣдлогъ.

Повечко примѣри намираме отъ притежателенъ дателенъ: ѿиде със мл҃ба и помощь ст҃ым врачевем; сѣдѣше бли́зѹ при цр҃квата ст҃ым врачевем (69). Окончанието -ем въ „врачевем“ се длъжи на влияние на дат. пад. на мѣстоименното склонение (срав.: „мене е прѣдаль мѹжь мои на ст҃ыи врàчѡве Козмѹ и Дамїанѹ“, 70); сториль трапеза на пàмет ст҃ым бѐзсребрьником (71); кне́зове архг҃лѡм и аг҃глѡм (79); събра́нїе аг҃глѡм, дето го зовѣха дьнни́ца и прьвыи на аг҃глете (80). Покраи тѣзи осждни примѣри отъ притеж. дателенъ множ. ч.,

имаме още два примѣра, ала съ прѣдлогъ на: дето е сѣдїа на живимь и на мр҃твым (66); а на хы҃трым маисторам маисториата им заборѣ (383). Дателната форма „маисторам“ (= масторѣмъ) и тукъ има окончание -ѣм подъ влияние на мѣстоименното склонение. Нека отбѣлѣжимъ и единъ примѣръ отъ дател. мн. ч. на сегашното дѣйст. причастие: дал еси боещим се тебѣ знамепїе (377).

Че и *мѣстенъ* падежъ мн. ч. вече не се е разбиралъ добрѣ, вижда се отъ изречението: „и ходѣше по горах и по планина̀ и по п҃тища (435); срав. още: въ гора҃ и по пещера҃ (213); да запо̀вныме м҃нїето на ст҃ыхь и испісаха на стые м҃нїето“ (63).

При това състояние на старата именна флексия въ множествено число правилно служи вмѣсто разнитѣ косвени падежи само общиятъ падежъ съ прѣдлогъ, както е сега въ българския езикъ, така че вмѣсто родителенъ и дателенъ падежъ срѣщаме общия падежъ съ прѣдлогъ на: помагах на солѹнскы людїе (62); и тїе сь зовѹть въздѹшна митарс҃тва на дш҃ите (80); и ако̀ бых на чл҃ци ѹга̀ждаль (159); въсегда̀ смислувашь да е сп҃ение на чл҃ци... и да е съмрьть на грѣшници (203); строши сильта на бѣсовете (379); тако ми си̑льта на великыте богове (42); прїетно е б҃ѹ и на ст҃ыите неговы (64) и пр.

Заслужва да се отбѣлѣжи, че има случаи, гдѣто се смѣсватъ поради близостьта на значението прѣдлозитѣ над и на въ свръзка съ общия падежъ, срав. „сътворень бы оть б҃а над единь чинь ѿ аг҃гелыте“ (80), и „и тои бѣше кнѣзь на агг҃лскы чинь (81). Такъво смѣсване на двата прѣдлога се срѣща и въ влахобългарскитѣ грамоти (вж. у мене Мсборникъ IX, 310, XIII, 128).

Мѣстоимения.

Флексията на мѣстоименията въ езика на нашия паметникъ намираме почти въ сѫщото състояние, въ което е тя и въ днешнитѣ български говори; разлика виждаме само въ туй, че и тукъ пакъ старитѣ форми на родителенъ и дателенъ падежъ мѫж. р. единствено число, както и при имената, още служатъ като живи падежи, които новия общъ падежъ съ прѣдлогъ на не е успѣлъ да измѣсти тъй, както е това въ сегашния езикъ, въ който, напротивъ, казанитѣ по-стари форми рѣдко се употрѣбятъ та сѫ вече архаизми. Отъ другитѣ косвени падежи за забѣлѣзване е мѣстенъ падежъ сем, спазенъ въ наречието „по сем-сега“ (стб. по семь сего) и „по-сен-сега“. Именителенъ падежъ отъ азъ се срѣща и въ видъ азе, и то прѣдъ глагола „съмъ“, та е очевидно, че *е* въ

азе първоначално е принадлежало на глаг. есъм, сир. отъ „аз-есъм“ се абстрахувала формата азе, а глаголътъ есъм прѣстаналъ по този начинъ да се употрѣбя у насъ въ тоя си първоначаленъ видъ, та сега се чува само съм. Срѣщаме въ нашия паметникъ старобълг. показателно мѣстоимение имен. пад. ед. ч. м. р. сь въ видъ съй (сьи), прѣобразувано споредъ той, както сега гласи въ рупскитѣ говори. Споредъ той, тойзи, гласи и множественната ф. на имен. пад. тѣ-зи — тѣй-зи. Относително произхода на формата тѣ не може да се съмняваме вече, че тя прѣдставя основата на косв. падежи мн. ч. тѣх, тѣм, обстрахувана по аналогия та е замѣстила именит. падежъ ти. Послѣдниятъ, съвпаднал съ винит. п. ты, е спазенъ въ формитѣ тїе и тїа, въ които оконч. -е, -а показватъ, че се основаватъ върху по-стара форма тыѩ, образувана по аналогия на сложнитѣ именит.-винителни форми множ. ч. И формата онїа, която се срѣща покрай оны-зи, е отъ сѫщо такъвъ произходъ, както и имен. пад. мн. ч. на личнитѣ мѣстоимения ние, вие. По-тъмна е формата тїа (пише се и тыѩа), която означава жен. род. имен пад. ед. ч. Мисля, че тая форма, която трѣбваше да гласи та-я, както и фактически сѫществува въ този видъ до сега, се е измѣнила въ ти-я подъ влиянието на стб. показ. ф. си, вин. пад. сьѭ, синѭ, отъ които ще да се е образувалъ имен. пад. сия̀. По този начинъ отъ тая и сия̀ чрѣзъ контаминация се е образувала формата тия̀. — Показателнитѣ мѣстоимѣния въ нашия дамаскинъ обикновено сѫ свързани съ показ. частица зи, обикната и сега въ нашитѣ източни говори.

Примѣри: азе съмь ѿ евреискы родъ (1); онзи кѫпець каже (2); ами е тѫка то́изыи гробь доста широ́кь и гльбо́кь да тѫриме она́зи мрьша да не смрьди́ (21); и рече тврьдѣ и висо́ко на он̀зи трапеза: чюите вые що сте събра́ни сѐга на та́зи трапе́за ... да знаете че съ е пока́зало чюдо на тьзи̇̀ трапеза ... и той мѫ рече: та́зи твоа дѣсна̀ рѫка̀ ѱе да ю донесѐ (4); поиди̇̀ съ̑ твоята тьзи сила и избави щеш̀ евреете ѿ тѣзи напа́сть и ѿ тьзи злы̑нѣ̀ (90); и ѿ то́изы дн̑ь тьзы мы́сль имаше си онзы мѫжь на ср̑це̑то (204); так̀вьзи ми̇ се показа (36); такьвзи ще да ба̀де (299); в тозы врѣме (299); и тїа таквòзы видѣ́ла (23); иссѫши вòдїето въ онозы врѣме; а тогѝва в то́зы врѣме (298); и тїа̀ мѫ ка́же (128); позна ю кьк ѐ ты̑ѩ негова жена̂ (413); съи архг̑гль явї се; съи̇̀ изва́ди ап̑ла Па́тра ѿ тмница; сьи̇̀ архг̑гль закла̀ Ірода; сьи архг̑гль яви се ап̑лѫ Павлѫ, тоизи ще архг̑гль и антихриста да ѫбїе (104); съи вели́кыи Іоаннь (138); не можеше да гледа то̀ѩ свѣтъ (22); да думат тѣизы̑ дѫмы (297); и тїѐ

мѹ рекоха; като чю цр҃ъ тїа̀ дѹмы; ами б҃ъ онїа млады не ѡста́вѣше; и тїѐ сь дрьжаха на чистота (6); и тїе си дѹмаха (130); поидоха ѿ онѝзи мѣста (9); ные прїемаме тьзи блѹдница (130); вѝе ли кр҃тихте (131); ела́те и вїе мои чл҃ци, които сте любїле сиромаси (354); ѿ сака бѣда̀ (243); и послѣд того̀ спаднь си̇чкѝ чинь нѐговь (80); и поиде тамо и то́го да съкрѹши (215); и чюдимь се и ные на того́зи чл҃ка (10); даи ми власть да ѹбїю̀ тогозы звѣ́ра (102); тѝ ми и сега г҃и изѩви того́зи твоего ра́ба и моиго добромысльника (203); тогазы Авраам оузѐ оногозы овна̀ и закла̀ го на мѣсто сн҃а своего Ісаака (85); и недѣите се надѣ́а на вашего б҃а (97); бе́гале ѿ на́шего властелина (425); поиде при оногòзи кѹпца (2); хваты оногози момка (4); скоро да ми довѣдете оногози прѣльстника; на оногòзи пьтника (6); имам оного́зи маистора (13); послѹшаха оногози постника (21); разбы онзы камикь оного́зы чл҃ка (305); видѣхь оного́зи влька (307); и до само́го цр҃а доидѐ (248); такьвого́зы маистора и цр҃ъ ище (3); защо пи́ташь за таквого́зи чл҃ка (46); да мьчишь Иси́дора, таквогòзи чт҃на презви́тера (139); даль имь таквого́зы пастира и ѹчителя (212); оставаше без такѹвогозы пасти́ра (244); заради никакваго чл҃ка (428); и ѹзе ѿ нѥго (1); моѐ ѿчь҃ство Епива̀ты, де́то сте вые сега̀ на нѐго (23); вьзнесоха се ѿ нѥѩ (131); а тѣхь ца́рь да залюби (34); и пак тѣх не ѹдрьжа́ва ни́что (78); тѣх да мѹчите на велика мѹка (213); послѣд тѣх (214); б҃ъ ѐ тѣх бл҃виль и б҃ъ тѣх е ѹмножиль, и кои чл҃кь смѣе тѣх да проклынѐ (285); б҃ъ е със тѣх; ще да се роди чл҃кь ѿ тѣхны род (286); — прѣда̀де го ономѝзи кѹпцѹ (2); рекаль ономѹзи момкѹ (4); защото и азь ѿ младость твоемѹ сн҃ѹ послѣдова̑ (19); приноси зависть сѣкомѹ чл҃кѹ на дшѣта (33); рече ст҃ѝ Димѝтрїе оно́мѹзы еп҃кпѹ (46); и речѝ ономѹ̀зи корабникѹ (48); и слѹчи се нѣкоѩ работа ономѹзи болѩринѹ (200); поклонѝ се и тѝ томѹзи бо́гѹ (102); извади ѿ морето томѹзи момкѹ баща мѹ; и води ономѹзи момкѹ баща мѹ (430): извади ѿ морето томѹва момкѹ баща мѹ (429); и б҃ъ не оста̀ви таквомѹзи свѣтилникѹ (138); да им ѿсѣче гла́вите едномѹ̀ по едномѹ̀ (227); име ѐи Ефїміа; нѐи рѐкле и зар҃чале; извадиха мощите ѥи (23); и цѣлова ѥи рацѣ̀ (27); кои бы нѐи кр҃тникь (131); името ѥи Ѳеодо́та (65); и видѣхь полата тво̀а дето тї а съгради́ль Ѳома (13); и цѣловаха ѧ и вьнесоха ѧ въ градь и положише ю (27). — онази вдовица, що бѣше маика тѣмь (411); ако нѣкои подѹма зла̀ рѣчь на тѣхь (159); сто̀и на срѣща тѣмь (175); и тїе щьть тѣмь зло̀ да и̑ сторать (317).

Адвербияленъ мѣстенъ пад. семь: и рече единъ ѿ тѣх: посе́н-сега нꙑе, братїе мои, почи́нахме (233); посе́нь сега нꙑе остарѣ́хме и до сега́ слꙋжи́хме (249); посемсега̀ прѣстань зависть фарисеискаа; посемсега никой тебѣ нещѐ нѣчто подꙋма (465).

Членъ.

Върху произхода на нашия членъ нѣма да повтарямъ мнѣнието си, което подробно изложихъ най-подирѣ въ статията „Членътъ въ българския и въ руския езикъ“ (Минист. Сборникъ, кн. XVIII), гдѣто съобщихъ примѣри отъ склоняванъ членъ и изъ нашия паметникъ. Тия примѣри се потвърдяватъ като истински живи форми и отъ други наши писменни паметници, а така сѫщо и отъ сегашнитѣ наши нарѣчия, та сѫ най-важенъ доказъ не само за самородностьта на нашата членна форма, но и за сѫществуването на важни слѣди отъ изчезналата въ българския езикъ именна флексия още прѣзъ 17. вѣкъ. Сегашнитѣ диялектични останки отъ склоняванъ членъ у насъ — въ западнобългарскитѣ и въ рупскитѣ (родопскитѣ) говори, а така сѫщо спорадични останки и по други наши говори (вж. у мене das Ostbulgarische 240 нат.) напълно потвърдяватъ хипотезата ми, че нѣкогажь склоняваниятъ членъ общо е билъ разпространенъ по цѣлия български езикъ. Самиятъ чисто синтактиченъ произходъ на нашия членъ ни упѫтва да прѣдполагаме, че е имало въ българския езикъ начала, за да се развие и прѣдпоставенъ показателенъ членъ, и то успоредно съ запоставения. И наистина, както показахъ въ споменатия си трудъ въ Мсб. т. XVIII., не само е имало такива начала, но по нѣкои наши диялекти, особно по източнитѣ, се е развила и честа употрѣба на показателнитѣ мѣстоимения, която съ нищо не можемъ отличи отъ запоставенъ членъ, понеже не само че съ подирния често се замѣстя и то въ духа дори и на сегашния нашъ езикъ, но защото съгласно съ подирния ние можемъ въ повечето случаи смѣло и сега да употрѣбимъ показателно мѣстоимение тамъ, гдѣто въ нашия паметникъ намираме запоставенъ членъ, и обратно. Сѫществувало е инди въ езика, прѣди да вземе запоставениятъ членъ пълна прѣднина, колѣбание между споменатитѣ двѣ синтактични положения на показателното мѣстоимение съ членна функция, та можемъ каза, че до казания пъленъ обратъ, станалъ въ полза на днешния членъ, въ говоримия нашъ езикъ отъ срѣднобългарския периодъ и отъ началото на новобългарския въ източна България е имало два опрѣдѣлителни члена: прѣдпоставенъ и запоставенъ. Въ езика на нашитѣ дамаскини, а именно

и въ нашия, това колѣбание още добрѣ се отразява, както ще се види отъ примѣритѣ по-долу. Забѣлѣжително е, че генералната членна форма на мѫжки родъ ед. ч. по-рѣдко се употрѣбя отколкото на женски и срѣденъ родъ; особно това се забѣлѣзва въ началото на дамаскина, тъй като отъ 1. до 33-та страница ни единъ пѫть не се срѣща тая форма, а вмѣсто нея се употрѣбятъ или нечленуванъ общъ падежъ или общъ падежъ съ прѣдпоставено показателно мѣстоимение онзи, този. Избѣгва се членътъ въ мѫж. р. ед. ч. и по другъ начинъ, именно за косвенъ падежъ често се употрѣбятъ и стари падежи — родителенъ (винителенъ) и дателенъ, които сѫ още живи форми а иматъ и опрѣдѣлително значение та по функция сѫ сродни съ членната форма. Докато въ първитѣ 16 листа на ржкописа, както споменахъ, не намираме ни единъ примѣръ отъ членуванъ генераленъ падежъ мѫж. р. ед. ч., напротивъ има нѣколко примѣра отъ склоняванъ членъ, именно родителенъ и дателенъ падежъ, като типични останки отъ врѣмето, когато още флексията и на членуванитѣ имена е била още въ пълна сила. По-нататъкъ въ паметника зачестятъ и форми на общия падежъ м. р. ед. ч. съ членъ, ала пакъ пропорцията между подирния и споменатитѣ по-горѣ негови замѣни, изобщо взета, не се измѣня твърдѣ. Нека отбѣлѣжимъ и факта, че въ житието на св. Петка (стр. 15—27), което не е влизало въ Дамаскиновото „Съкровище", не се съдържа ни единъ членуванъ общъ падежъ м. р. ед. ч., докато за женски и срѣденъ родъ такива има, а така сѫщо не се срѣща тамъ ни единъ склоняванъ членъ, а членната функция се изразява: или чрѣзъ прѣдпоставено показателно мѣстоимение, или чрѣзъ родителенъ падежъ, или никакъ не се изказва, като се употрѣбя нечленуванъ общъ падежъ.

За да се види нагледно, какъ се изразява членътъ въ началото на нашия ржкописъ, ще приведа тукъ всичкитѣ форми съ членно значение, които се срѣщатъ на първитѣ 12 страници на ржкописа, като ще изоставя нѣкои съвсѣмъ еднакви повторения. Съгласно съ казаното по-горѣ ще приведа и косвенитѣ падежи отъ старата флексия, които въ новобългарски се изразяватъ съ прѣдлогъ и съ членуванъ общъ падежъ.

1. Членътъ м. р. ед. ч. не е никакъ изразенъ: и кѹпець като видѐ Ѳома (2); доидѐ и прѣтвори сы образь като Ѳомѹ апл҃ѹ (5); и на ѹтрѣ поидѐ царь при младите (6); като чю цр҃ь тіа дѹмы (6); ѿидѐ царь и дьщерь нѥгова (7); да дадешь заради мои животъ (13).

2. Членътъ е изразенъ чрѣзъ:

а) косвенъ падежъ, който сега изразяваме чрѣзъ членна форма: пѹстенъ бѣше ѿ индійскаго цара (2); разбра се това чюдо и до

господара (4); обѣщаха се бг҃ѹ до живота своего (5); пѹсти до брата си (12); не щем да сме наедно до живота нашего (6); дѹмаше Авванѹ кѹпцѹ (11);

б) косвенъ падежъ, придруженъ съ показателно мѣстоимение „онзи“: и поидѐ при оногозѝ кѹпца (2); и зоваха на свадбата оногози кѹпца (3); и оногóзи кѹп҃ца, цр҃ъскаго чл҃ка, поставиха го . . . (3); хваты оногóзи момка (4); на образъ и на прилика на оногози пѣтника (6); скоро да ми доведете оногóзи прѣльстника (6); — прѣдаде го ономѹзи кѹпцѹ (2); бѣше рекаль ономѹзи момкѹ (4).

3. Членътъ се склоня: и съгради на нб҃ето цр҃ѹтомѹ нéрѹкосътвòрена полàта (8); повелѣ̀ да затворать Ѳома и кѹп҃цатого Аввáна (11); и пѹсти до брата си цр҃того (12); он҃зи полата, дето ѧ съградѝлъ бѣше Ѳома цáрютомѹ (12).

4. Запоставенъ членъ за женски и срѣденъ родъ ед. число — и множ. число за тритѣ рода: и зоваха на свадбата (3); единъ ѿ слѹгыте (3); сьгрѣшеніето (3); да прилѝва ѹ виното (3); мѹ се събы дѹмата (4); кога се разидоха званныте що бѣха на свадбата (4); да си пльта (= плътьта) своа ѹчювать (5, 6); дѹма със҃ женьта мѹ (5); поидѐ при младите (6); донесе ю на трапезата (4); бѣлѣжи мѣстото (8); възврати мѹ се дѹшата вь тѐлото (12).

5. Показателно мѣстоимение онзи-онази съ функция на прѣдпоставенъ членъ: и рече мѹ: ты ли ищешь . . . . и онзи кѹпець мѹ каже: азь ищемь (2); и попита го онзи кѹпець (2); и нещѣ да ѹзме оньзи чаша (3); и слѹчи се звѣрь на он҃зи кладен҃ць . . . и хваты оногóзи момка . . . и ѹзе мѹ ѱѐ он҃зи рѹкà и донесе ю на трапезата (4); и сич҃кы людїе глéдаха он҃зи рѹка (4); и рече твьрдѣ висóко на он҃зи трапéза (4); тогози зова онзи господарь ан҃тола (4); ѿиде при тѣхь гдѣто бѣха самы онїа млади (5); и зе да дѹма съ он҃зи мóмь, и онзи мѹжь видѣ . . . (5); и онїа млади (5); ами бг҃ъ онїа млади не оставѣше (7); и кога го доведоха на он҃зи полата (12); защо е тозѝ полáта братова ти, дето ѧ направи онзи хр҃тїанинь Ѳома (12).

Отъ послѣднитѣ примѣри се вижда, че употрѣбата на показателното мѣстоимение по функция е еднородна съ члена. Това заключение се налага съ по-голѣма убѣдителность като се слѣдятъ примѣритѣ отъ рода на горѣуказанитѣ по-нататъкъ въ цѣлия паметникъ до край. Съ тази цѣль ще посоча тукъ още такива примѣри изъ цѣлия ржкописъ. За да се види, какъ се замѣнятъ и двѣтѣ членни форми, ще привеждамъ и примѣри съ запоставенъ членъ: ст҃аѧ петка като чю он҃зы

гла, а тіа остави онзы пустына... тъгуваше за пустынята (18—19); нѣкои постникъ имаше тамо на стльпь....; фрьлиха го тамо близу при онзи стльпь; и онзи стльпникь векіе не може да трьпи онзи смрадь, ами слѣзе ѿ онзи стльпь (21); да турать онова тѣло, что смрьдѣше; и онїа чл҃ци послушаха оногози ностника и поидоха... и наидоха тѣлото ст҃ѣи Петкы; и миризма хубава, колкото навиваше тазы мириз'ма на онзи смрадь (21); и онїа чл҃ци не могоха да се усѣтеть за онова ст҃ое тѣло (ib.); да туриме и онази мрьша да не смрьди; и заринаха онзи мрьша тамо прї ст҃ое онова тѣло (ib.); сте оставиле онова тѣло вонещо при телото ст҃ѣи Петкы (22); и като прѣмина сынорь френьскы и вылѣзе на тази страна българска (27); да слугувать на ѡнази царскаа трапеза (28); това оузе Леѡнтїе кнѣзь.....; и на оутрѣ стань онзи кнезь (44); и видѣ ѿ далече иконата негова... и тече и пригрьна онази икона (47); и змїа доплзѣ и улѣзе му въ уста̀та... и тогази почѣ ѡнàзи змїа да рита у него злѣ (68); и като изплзѣ ѡнази змїà... събуди се онзи чл҃кь; да не оубїе никои тьзи змїа (69); и аг҃гль стань прѣд мулето.... ами начѣ да бїе онова муле; и не дава на онова муле да иде напрѣд... и б҃ъ отвори оустата на мулето и подума му мулето (87—88); узми този приносъ и остави го при тозизи камикь; и излѣзе огнь изъ онзы камыкь и сьжеже онова частїе (91); и жената негова бѣше неплодна.... и поидѣ онàзы жена и наидѣ мужа своего (91—92); стори служба б҃у на товà гумно.... и купи онова гувно със пшеницьта (95); и въ единь д҃нь излѣзоха трѣи чл҃ци;.... амы си ѿидоха ѡнїа трите мужїе; казаха ц҃ру дѣмите что то им рече... и като чю ц҃рь тїа дѣмы (77—78); и затвори устата на львовете и прѣбы Данаїль у онзи трапь, непочекньть ѿ онїа звѣрове; и на утрѣ стàнь ц҃рь наедно със онїа кнѣзовѣ и ѿтидоха на ѡнзи трапь.... и извадиха Данаїла ѿ ровьть (102—103); оставише перси стльбы по зидь.... и ѡнїа перси като видѣха това.. (109); и ѡтроче... лежаше прѣд икон'та; и прѣдвари по напрѣдъ отрочето... и този час исцѣлѣ онòвà ѡтроче; и ѿ тогàзы ѿцъ на отрочето чинѣше праздникь (108); и на тозы островь беше метохь... и близу того метоха стоаше стльпь (118); ѿхождаше заради лозїето;.... да и досажда за товà лозїе (149); и бѣше нѣкои чл҃кь, името му Румиль..... и пойде онзы чл҃кь Руми҃;... и събуди се онзи чл҃кь... (191); и б҃ъ даде тоа час бура голѣма... и толкова бѣше люта онази бура (209); и ожида да види оногова чл҃ка дето

го покáза аг҃гль (211); бѣше нѣкои чл҃кь ѿ Лївїа именѣ҃ Арїа .... и ходѣше проклѣть онзи трѝщклѣти Арїа (216); войската със҃ тѝсѹщныцыте влѣзоше въ града .... и ѿтиде до онїа тѝсѹщницы (224); и повелѣ да им кáжѹть .... и пѹсти, да им каже онáзы горка дума; и пойдѣ стражáрь и рече на онїе трїе властелѝе (232); и скрбень чл҃кь кой дойдѣше при него и кáжеше си скрьбь .... и ст҃ы Никòлае тѣкмо да поглѣднеше на оногóва чл҃ка скрьбнаго и ѹтешáваше се онзи чл҃кь (242); и въсѣгна ѹ пáзѹха и даде стàрцѹ и рече му: ѹзмѝ дрѣже и дай ми ковѣрь. и ѹзе онзи старць жльтѝцыте със҃ радость, оты не бѣше толкова врѣдень онзи коверь; и ст҃ы Никòлае ѹзѣ онзи ковéрь и разидоше се (250), и пр. и пр.

Запоставеният членъ правилно се употрѣбя несклоняемъ въ общата падежна форма, съ и безъ прѣдлогъ, както се употрѣбя и сега въ езика ни, а покрай това се срѣщатъ и косвени падежи на члена, като по-стари останки отъ старата флексия. Окончанието на общия падежъ на члена за мжж. р. ед. ч. се явява фонетически неустановено поради непослѣдовностьта на правописа и поради различното отношение на прѣписвача спрѣмо членнитѣ форми на оригинала, отъ който е прѣписвалъ. Очевидно е, че въ оригинала членната форма за мжж. р. ед. ч. винаги е окончавала на -ът и ът, напр. умът, пътът, огънът, а влиянието на коприщенския говоръ се е отразило често въ окончанието на члена, когато то е подъ ударение, та вмѣсто оконч. -ът е писано -ат, дори и когато нѣма ударение на ъ. Сѫщо така и общиятъ падежъ ед. ч. на ж. р. а-основи правилно се срѣща писанъ въ формата на именителенъ падежъ, напр. жената, ала понеже въ основата на общия падежъ въ косвена функция е легналъ винителенъ падежъ, срѣща се членната форма и съ окончание -ъта, нар. дш҃ъта. Понеже въ края еровиятъ вокалъ, който е безъ ударение, се е чувалъ слаботъменъ — близу до а (= ạ), затуй вмѣсто тъ (= тѫ) редовно срѣщаме -та, сир. дш҃ьта, вм. дш҃ьть. Напротивъ членуваната обща форма на и-основи ж. р. ед. ч., понеже винаги у нея членътъ е акцентуванъ, срѣща се и правилно писана съ членъ -ть (= тѣ вм. тѫ), нпр. плътьтѣ (сир. плъттѣ), ала подъ влияние на коприщенския говоръ и тукъ се явява замѣна на ударено ъ съ а та срѣщаме и членъ -та: плтà.

1. *Общъ падежъ.* а) сѫществителни имена мѫжки родъ ед. ч.: мыслѣше на ѹмат҃ си (= умѣт) (33); сѣдѝ на стóльт҃ си (34); азь да тѝ дам спроти оумат҃ тѝ (36); сьс нѝеговьт сы ножь (41); влѣзе на гробьть ст҃мѹ (43); на ѹмѣт си (52); и кѹпи хомотать (95);

да се поклоните на образьть (99); извадиха Даніила ѿ ровьть (103, ала и: извади Даніила ѿ рова, 104); пустиха го на покровьть (110); чюхахь гласьть (126); и рече мьжьть ѝ и постань чл҃ть (129); и вѣнецьт' му като сл҃нце свѣть даваше (186); и плачеше прѣд олтара (191); сь è въскачиль ѿгорѣ на корабать и отрѣза сичките въжіа дето се дрьжѝ кораб'ть; людіе что сь у корабать; със корабат; със облакьт (206); начелници на съборьть (218); по трьг'ть (225); на умат' си (227); по трьгать (249); имамь работа до трьгать (250); и вьбило му се на умьть (261); а тои бы на свѣтьть със умьть си (263); а то остави пьтать; едвà го настави на пьтать (283); и убы си ногата ѿ зидьть; и не идеш ис пьтат (283); да си зберéме оумьть; ще да се доврьши свѣтьть (296); да си желѣеть дн҃ите и часьть (299); кои бѣше огнать (301); и тои знае денать и часать (310); тогива сичката земля ще да поплàче — и морето, и вѣт'рьть и огнать и сл҃нцето и м҃цьть (333); и видѣха като носи влькать дѣтè (401);

б) Прилагателни имена м. р. ед. ч.: таквазы работа направы и великіать црь (295); ще да се съвръшы сичкыать свѣть (297); горéщіать вѣтрь (298); свѣтливіать чл҃кь; тоизи д҃нь голѣміать (301); да кажемь и за вторить влькь; вторила влькь; да кажемь и за третіать влькь (308); тъкмо моіать баща знае (310); да му ѿсѣчè главата със нèговьт' си ножь (41); днешниать праздникь (366), със' нèговът' си езыкь (217).

в) Женски родъ ед. ч. Между именителенъ и косвенъ падежъ разлика по форма нѣма, защото развитието на общия падежъ е заличавало тая разлика, която е съществувала първоначално и отъ която има и сега още следи по нѣкои източни говори (вж. Das Ostbulgarische стр. 105). Въ нашия дамаскинъ само тукъ-тамѣ се забѣлѣзва споменатата разлика, но не може да се знае при колѣбливостьта на графиката, да ли не е то случайно нѣщо, срав. напр.: „как' è наишль овц'ть си; овцата е загубена“ (76). — Безъ огледъ къмъ синтактичната служба прѣобладава формата на именителенъ падежъ: бѣха на свадбата (4); врьна се при жената си (5); да го испусты ис т'мницата (14); дш҃ата му излѣзе (12); оставѣ пустиньта, да очисти дш҃ата (18). на моата дш҃а (19); да ми приемле дш҃ата (20); и разбра се ст҃ѣи Петки славата (25); заведе на прьвата негова почесть (33); да вида силата (39); да му ѿсѣче главата (41); видѣ иконата (47); се запали цр҃квата (56); тако ми силата Козму и Даміану (70); чинѣше

слѫж'бата (72); порази войската (99); да ископáють землѧта (124); оставла жената (129); ѿ твоата жалость (158); свѣтѣше на главата стар'цова (186); и видѣ мл҃бата стар'цова (186) и прѣдаде си дш҃ата г҃ѹ (189) и пр.

По-рѣдко се срѣща като общъ падежъ винителната форма, и то пакъ въ члена тя фонетично рѣдко е точно прѣдадена поради слаботъмното произношение на еровия вокалъ въ края, както обяснихъ по-горѣ. Въ единъ случай писачътъ е прѣдалъ истинското произношение, като е отбѣлѣжилъ слаботъмния еръ не чрѣзъ а ами чрѣзъ знака ' съ който си служи често въ срѣдословието, та е написалъ дш҃ат' сир. дш҃атъ, срав.: „прѣдавам дш҃ат' си (189). Че въ тая форма и а прѣдъ т' се е чувало слаботъмно, доказватъ други примѣри, гдѣто вм. а въ тая дума е писано ь, срав. напр.: така сы прѣдаде дш҃ьта (14); да сы оукрасѝ дш҃ѣта (17); приноси завистъ сѣкомѹ чл҃кѹ на дш҃ьта (33); срав. още: видѣ как дѹма Ѳома със женьта мѹ (5); тако ми си́льта на великыте богове (42); кѹпи онова гѹвно със пшеницьта (95); прѣклониха главьта (145); потьна със' одеждьта си; стои на срѣд кàщать си (247); да напише нашето име на книгьта (277). — Най-точно е прѣдадена винителната форма като общъ падежъ въ приведения примѣръ: как ё наишль овц'ть си (76) сир. овцътъ (= овьцѫтѫ).

Членуванитѣ и-основи ж. р., у които членътъ е подъ ударение, се срѣщатъ ту съ чл. ть (= тѫ), ту пъкъ съ чл. та, подъ влияние на коприщенския говоръ, срав.: да си проливать крьв'ть (38); и стань тѣм пеща като цр҃ква (158); и да си пльтà своа ѹчювать (5); да чи́нышь що ты ище пльта (453); да чи́ны що мѹ пльтѣ ище; и кой по волѧ идѐ на пл'та си.... (454); распéта мѹ бѣше пльта (461). Два пѫти думата пльть е схваната като мѫж. р.: а мене с пльтáть сега имате (446); и на пльтьт' си кои ѹгажда .... (453) ѹ пеща; посрѣд пещâ (= пешт-та, 100); да се лишишь ѿ живот'ть си (234). Въ послѣдния примѣръ „живот“ се схваща като дума отъ женски родъ та формата гласи животтѣ.

Членуванитѣ форми отъ срѣденъ родъ съ своя членъ то не прѣдставятъ никаква особность, а така сѫщо и множественитѣ за тритѣ рода. Нѣкои множествени форми съ оконч. -е, които се схващали като събирателни имена, иматъ членъ то, както думитѣ отъ срѣденъ родъ, напр.: като чю ѿ болѧрето, зе да се бѝе по лицето (6).

Косвени падежи. Отъ косвенитѣ падежи на склонението на членнитѣ сѫществителни имена въ нашия дамаскинъ има, както се

спомена вече, видни слѣди. Спазеии сѫ само тия падежи, които сѫ били още жизнени форми и безъ членъ, а това сѫ, както видѣхме, родителенъ и дателенъ пад. ед. ч. мѫжки родъ, а покрай тѣхъ и нѣколко по-рѣдки примѣри отъ родителенъ пад. множ. число и то само при членувани числителни имена. Трѣбва да изтъкнемъ неслучайния фактъ, че споменатитѣ падежи на склонявания членъ се срѣщатъ въ сѫщата синтактична служба, въ която въ нашия паметникъ се употрѣбятъ сѫщитѣ падежи безъ членъ. Особно личи и тукъ притежателниятъ членуванъ дателенъ: съ малки изключения почти всички примѣри отъ дателенъ пад. иматъ притежателно значение.

1. Родителенъ — винителенъ пад. ед. ч. м. р.: повелѣ да затворать Ѳома и кѹпцатого Аввана (11); и пѹсти до брата си цр҃атого да доиде да го ви́ды (12); слѣзы ѿ кона́того и ела̀ послѣдь мене (46); слѣзе ѿ конѧтого и припаде на нозѣте мѹ (229); слѣзе ѿ кона̀того и паднь на нозѣте мѹ (239); и гледа и самь и тамь, гдѐ да мине със конѧтого... и погледа камто рога́чьтого и видѣ между роговетѣ му крьсть (393); растрепери се и паде долѹ ѿ конѧтого.. и не видѣ ни́кого ны̑ рога̀чатого (394); слѣзе ѿ конѧтого и па́де на землѧ (397); и толкозѝ много истѣкѹва́ше, колкото прѣлѧ и по́стникатого и чл҃катого, що чюваше гробь ст҃омѹ (53); и сам҆ си посѣче кнѣзатого имь (57); ѹби Данїиль бо́гатого им (102); и бѣше единь мом҆ькь ѹцѣнень да работи, . . . и игѹмень, като чю това ѿ ра́тающого... (120); и тоѧ ч҃а ѡногова мом҆ка метньле ѹ морѐто... архг҃ль Михаиль и Гаврїи́ль ѧвиха се пр҃ѣ мом҆ка̀того (121); стань и поидѐ ѹ цр҆квата със клисїа̀ратого (122); и онази жена̂ тѐче скòро и найдѐ мѹжа́того си... и тѐче Маное и наиде аг҃глатого (92); жена добра и по съмрѣть мѹжѹтого си[1]) може да се сп҃си (141); и стань като вдови́ца и не зна́ѧше си мѹжатòго живь ли ѐ или нѣ̀ (168); и жената се разгнѣвѝ на мѹжато́го си и рече си сама (251); и видѣ го какъ приличѣ на мѹжа́того си (412); тои кр҃сты и тьмнича̀ратого (153); и рекоше чл҃ци ономѹзи старцѹ . . . защо старцатого видѣха че дѹма . . . (250); Евлавие пѹсти т҆мнича̀ратого, что пазы тьмницата (232); и видѣше чл҃катого в цр҃квы (248); послѹшаите, ето видѣх влька́того, дето бѣше самси дїаволь, и видѣх царатого, дето бѣше на землѧта (336); и доидоха людїе ѿ селото и

[1]) Тази форма е контаминация отъ дателенъ притежателенъ (мѹжѹтомѹ) и родителенъ притеж. (мѹжатого).

ищать падàратаго имь (407); и слꙋчи се, че изнесоваха едного мр҃тьвца да го погребꙋть, и Иꙋда, като видѣ мрьтв҃цатого рад бы... да ѡпи́та крьстовете на мрѣтав҃цатого... и повелѣ да станьть със мр҃твьцатого, и занесе единь крьсть и поставй го на мрьтв҃ьцатого.... и тоꙗ час стана онзи мрьтвець (488); възлагаха врьхꙋ жр҃ѣбцатаго (453); и дрꙋгыго немахꙋ освѣнъ едного́ток҃ си сина Николае (199).[2])

Дателенъ пад. ед. ч. м. р.: и съгради на небе́то цàрꙋтомꙋ нерꙋкотво́рна полата (8); и го дове́доха на он҃зи полата, дето е ѧ съгради́ль бѣше Ѳома ца́рютомꙋ (12); и рече мꙋ пакь онзи войнь владикꙋтомꙋ (62); видѣ аг҃гла че сто́и на гꙋвно нѣкоемꙋ чл҃кꙋ... и бѣше височината аг҃глꙋтомꙋ ѿ земната до небето (94); тꙋри гы въ ꙋстата звѣрꙋтомꙋ и тоꙗ чась расипа се онзи звѣрь и вавилонските людїе, като видѣха че ꙋби Данїиль бо́гатого им, разгнѣвиха се твьрдѣ (102); и обрьна се лицето Ами́ротꙋм[3]) на криво (110—111); и пакъ се ꙗви м҃ченикь Василискь и сщ҃е́никꙋтомꙋ на цр҃ква (165); отвори дх҃ь ст҃ыи ꙋста́та владикꙋтомꙋ... и бы истина ономꙋзи владикꙋ дꙋмата (198); истрьгна сабїата из рꙋка́та воинꙋтомꙋ и фрьли го на земли (227); истрьгна са́бїата ѿ рꙋка̀та войнꙋтомꙋ дето щѣше да гы посѣчѐ (238); ꙗви се ст҃ы Николае кора́бникꙋтомꙋ (246); чл҃кь ора́чь има една ни́ва... и видѣха оназы нива ора́чютомꙋ (311); кое добро имашь като казꙋвашь чл҃котомꙋ съгрѣшенїето (344); и рече Кꙋноѱ момкꙋтомꙋ (430); и подꙋма младото по̀ на ста̀ротомꙋ (410); рече Ꙗков се́дмꙋтомꙋ си синꙋ Данꙋ (313).

Родителенъ пад. множ. ч.: что може чл҃кь да оусѣти със пет҃тѣх҃ си нѣговите чювствы (74); и тїа деветѣх чинове (79); и замисли се за дванадесетьтѣх колѣна (167); на тїа четы́ридесет҃тѣх монасти́ре (151).

Сложно склонение на прилагателнитѣ.

Отъ старото сложно склонение на прилагателнитѣ и на прилагателнитѣ мѣстоимения има доста остатъци въ езика на нашия дамаскинъ. И тукъ виждаме най-застѫпени сѫщитѣ косвени падежи, които сѫ уцѣлѣли и въ именното и мѣстоименното склонение: родителенъ-винителенъ и дателенъ ед. ч. мѫжки родъ. Видни слѣди има и отъ

---

[2]) едного́ток вм. едного -того.

[3]) Вм. ами́ротомꙋ; — тꙋм = тꙋм.

именителенъ пад. женски и срѣднъ род. ед. ч. съ оконч. -ая, -ое; тѣзи форми въ сегашнитѣ наши говори сѫ рѣдки архаизми, спазени съвсѣмъ изолирани. И формата за множ. ч. съ окончание -ие, безъ съмнѣние винителенъ пад. мн. ч., често се срѣща, а че и тя е чисто народна форма, доказватъ множеството остатъци отъ нея форма въ повечето наши източни говори (вж. das Ostbulgarische стр. 126).

1. *Именителенъ пад. единств. число:* оживѣ брат ты, чиститѣ царѹ (13); прѣмина сынорь френьскы (27); да поидеме на ѹтрешнии дн҃ь (56); да се насыти красота раискаа (17); като пчела работнаа (19); слугувать на ѡнази цр҃скаа трапеза (28); и заради почесть ца҃рскаа що имаме (32); мнѣше цр҃ь че е елинскаа вѣра оу него (32); гладь бѣ на сичка земля солѹнскаа (49); и помысли да ю завезѐ на френскаа страна̀ (50); свѣтеше със дш҃евнаа добрина; и тогизи пакь прѣтвори онова̀ слаткое вино на вода (72); магїа ... детò е льсть дїаволскаа (66); ами сичка мисль чл҃чьскаа разѹмѣват (78); Сарра името ѥй бѣ и бѣше безплоднаа и не раждаше (82); и рече мѹ: г҃ь съ тебе, что е си҃лнь .... и рече мѹ: че когà е силны г҃ь със нас, ами защо толкова зло нападе на нас (90); този чл҃кь да се ѹметне ѹ пламенна нещь раждеженнаѧ (100); чинѧть праздникь на сѣкаа година (107); и бѣше нѣкои кнезь — елинскаа вѣра дрьжаше (111); и оньзи ст҃аа вода да ю затрѝють (112); да ме помогне на товà злòе мѣсто; избави ме ѿ товà злòе и страшное мѣсто (127); и ѩви се жила водная агїазмо сирѣчь ст҃аа водà (125); ѹ тѣзи пропасть пїан҃наѧ (133); и нѣ тѣкмо сиромах чины̀ това амы и богаты̀ (137); небѐто да е като желѣзно, и земѧта като мѣднаа (135); ради твоата дш҃а чистаѧ даде мѹ свитата хартїа написанаа (142); ходѣше ѹ цр҃ква на сѣкаа нощь (144); да се приближеть при оньзи цр҃скаа трапеза (162); что е бж҃твнаа капка (142); рады дш҃ѐвнаа правда (143); азь грѣшны̀ и недостоины̀ Петрь; и до дн҃ешны̀ дн҃ь (191); да погѹби хитрость бесовскаа (174); радость неизреченаа испльни мѹ се срдцето; и тъзи работа голѣмà и чюднаѧ (202); стои насрѣд кащать си и водà морскаа тече ѿ него (247); съ хытрость бѣсовскаа мислы да ѝзгоры моѧта цр҃ква (246); разбраше това чюдное чюдо (248); ако има нѣкои вѣра христїанскаа (255); и постигнь до тѣзи земля проклѣтаа (293); една женскаа расланица, когато се родила та е люта (306); ѿ онзи планинь голѣмаа (305); в рѣката огнѣннаа и горѣща (337); рожбата чл҃чскаа (333); да го врьлять въ онязы рѣка огнѣнаа (349); ще да седне със пѣсень и със хвала анг҃елскаа

(352); о злоѐ острóе дїаволское оружїе (387); като сѣкаа съща майка (471); да не помислишь нѣкоа помисль хулнаа (398); и потѣпка сїла дїаволскаа (370); ѿфрьлѣме грьдо дїавольскаа (381); със нѐговът сы думливыи и погàныи езыкь (217); а тòй си промени лицето на кроткы пóгледь (235); го почитать със чистаа вѣра (253); да затули златà зима грѣховна'ꙗ (279); другое за товà знамѐнїе (291); да си покàже прѣмногаа свòа хытрость (292); повѣаха по морѐто голѣмое (306); въ страшнаа мька; със агглскаа пѣсень (363); това злòе винопїйство и запòйство (385); дѣто бѐше онзи богàти Іѡвь (390); неговата обыднаꙗ жена ходѣше и просѣше ѿ каща на каща (458); доиде време заради доброе наше спасенїе (493).

Именителенъ-винителенъ множеств. число: погледа ѿ вратата полатные и падѐ долу (96); събра сичкы грáдскые людїи (108); пробы сичкитѣ корабе агарѣнскые (110); и двѣтѣ рѣкы вѣлúкые (113); не бых ни като птúцитѣ небесные (169); ѿ добрыте му таиные рáботи (205); със пѣсни агглскые (244); и сты наслади ихь със неговите слáткые и бжтвные думы (210); съ своите си поганые думы (217); видѣ ли онїа тры́те властеле добры́е (229); властеле добры́е (230); бѣше оскврьнѣна ѿ службы еллинскыѐ; колѣху и изгорѣвахъ службыте еллúнскые (266); старци и старїе жены (302); а другúе го людїе похвалать (303); а то иде та кврви със другые мьжїе (343); му дарува двàнадѐть сина дигевные (259); за това се ѿдалечи ѿ рай и ѿ онїа голѣмїе и краснїе добрыны (264); лы ще гы фрьль по улиците граднскые (319); воевòды ибные (348).

Родителенъ пад. ед. ч. мжж. р. Покрай правилната форма съ оконч. -аго се срѣща и нова народна форма, образувана възъ основа на именител. и родит. падежъ — чрѣзъ контаминация — съ окончание -иго; има примѣри и съ окончание -ого — по мѣстоименното склонение, срав.: и тогáзи пусти прѣосвщѐннаго Мар'ка, митрополита велúкаго Прѣславу (26); а тòи вѣрува распѐтаго х'а (34); и разбра се до исолавúискаго кнѐза (56); коѐ безакòнство въ пїáнаго чл'ка не чúни се (133); лúжу пиꙗнаго по устата (137); и аѳин'ского бога строшú (139); да повтарѣмь за другыго мужа (140); на бл'жѐннаго Іѡáна (145); и цра самóго надстори (156); и едного бòл'наго (157); за ст'ого Димитрїа днéшныго (30): вьспомени за богатàго Лáзара (160); что сь на мучúле като онóгози Лàзара богатиго (162): ные сме пустени ѿ нашего общы́го вл'ду (160): и даде стáрую дъ-

щерь за мѫжа богатого (202); и светого молихме прѣз тъзы нощь (237); като на образь нѣкоего старого чл҃ка почьтеннаго (250); кога чюе нѣкои чл҃кь за нѣкого сил҃наго ц҃ра (262); пришьствїе сн҃а чл҃чьскаго (338); а вїе кьм҃ дрѫгїго ѿидохте (357); навиль на лѫкаваго дїавола (397); да ѫбиешь невидимаго твоего врага и дїавола (398); ѡставиль едного мом҃ка ѫ вл҃ка ефесскыго (434); и ѡстави го тамо ѫ епи҃копа ефескыго (434); ни х҃с прїема грѣшнаго (452); носиль си сил҃наго и крѣпкаго б҃а (466); ты със Никодима потаенаго ѫченика така пѣахте (466); а вьтре си ѝмаль неситаго беса (470); и бою се ѿ него като ѿ сѫдїа страшнаго (472); когато праведниците ѿидать вь рай дето гостолюбныго Авраама (363); ще излѣзе ѿ ада грѣховитаго (314); ѿ ада неситого (347); та ны измолы ѿ тогова страшнаго кадїа (350); видѣхь хр҃та распетаго; кога щьть нѣкого голѣмаго чл҃ка да гостать (439); прїехь него като чл҃ка и прїехь го като слабаго, а сега се бою като ѿ юнака ѩкаго (472); да свободы нас ѿ гор҃кыго и тьмнаго ада; даи ми тогозы ѡбыдного мрьт҃вца и ѡѱѫванныго; даи ми тогозы распетаго (464).

Дателенъ пад. ед. ч. м. р. Окончанието на дателенъ пад. ед. ч. тъй сѫщо се е измѣнило подъ влияние на именителния падежъ та гласи -иму, покрай оконч. -омѫ, което се дължи на влияние на мѣстоименното склонение, срав.: даваше ю едномѫ цр҃ьскымѫ с҃нѫ (3); казаха ц҃рѫ индїискомѫ (7); Іѡань асѣню, с҃нь старимѫ блъгарскымѫ ц҃рѫ асѣню (24); и пакь сь чюдны и хѫбавыи что сь дн҃шнымѫ праз҃никѫ (29); чю ц҃рь ѿ ѫстата ст҃мѫ (= светомѫ) (36); силата истинномѫ х҃ѫ б҃ѫ (39); оклеветиха гы ц҃рѫ Каринѫ римскымѫ (66); и азь подобнь вишнюемѫ б҃ѫ (81); сме злы и зломисльници единь дрѫгымѫ и ненавистници един҃ дрѫгомѫ (134); пїанство е маика и корень на сич҃кыте грѣхове, и зломѫ чл҃кѫ и добромѫ (136); и разѫмѣваше сѣкымѫ на ср҃цето что е (141); ѩвї се бѣль голѫбь на҃ главата бл҃жѣнномѫ Іѡаннѫ (146); зломѫ мѣка стори (161); при своего мѫжа дрѫгымѫ се примѣсѫва (163); и даде ц҃рь ст҃имѫ стар҃цѫ (187); ч҃тномѫ кр҃тѫ (208); ѩвы се старимѫ еп҃копѫ (211); да р҃емь некомѫ чл҃кѫ болномѫ бѫды здравь (254); единь дрѫгимѫ (274); показѫваше като ц҃рѫ сѫщомѫ (287); да си дѫмать единь дрѫгымѫ на присмѣхь (303); сѣкомѫ чл҃кѫ (325): зло и напасть като богатомѫ Іѡвѫ (389); да оучѫдишь волїа царѫ земльномѫ (398); и сьтры сила лѫкавомѫ дїаволѫ (471).

Отъ дателенъ ж. р., прѣобразуванъ споредъ мѣстоимен. склонение, има слаби слѣди, срав.: кои мѐне грѣшнои да ме помогне (127); тежко мѐне сыротои (251); ѿ мене единой (468).

Отъ множеств. число намираме само: родит. пад.: ѿ пиѧных хр҃тїане (384); дал еси боещим҃ се тебѣ (377).

Именителенъ пад. мн. ч. отъ слож. склонение съзирамъ и въ прич. форма „благословещи", срав.: бл҃вѐщи него бл҃вени сѣ (288).

Глаголъ.

1. *Инфинитивъ.* За историята на глагола сѫ важни многобройнитѣ примѣри отъ скратенъ инфинитивъ, който въ съврѣменния на нашия паметникъ езикъ се е употрѣбялъ като жива форма въ много по-голѣмъ размѣръ отколкото въ сегашнитѣ български говори. Особно слѣдъ глагола щѫ (хъщѫ) инфинитивъ тогава е билъ още твърдѣ обикнатъ, макаръ че е была наддѣлѣла личната глаголна форма съ съюзъ да, която го е замѣстяла. Има изречения, въ които и двата израза стоятъ едно до друго, нпр. „кои езикъ може изка́за или да изрече" (199). Понеже функционно инфинитивъ се е считалъ еквивалентенъ на личния глаголъ, надвило е схващането, че инфинитивъ е лична глаголна форма въ случаи, гдѣто и формално не се е виждала разлика нпр. между щърбитѣ инфинитиви на глаголнитѣ и-основи и а-основи (стегнати) и 3. л. едч. сегаш. врѣме; нпр. носи, избира, иска могатъ се схвана като инфинитиви и като лични форми за 3 л., ед, ч., срв.: „кои ще те упѣти", „той ще заповѣда" и пр. Отъ тоя типъ инфинитиви трѣбва да се е почнало смѣсването на инфинитивъ съ личния глаголъ 3. л. ед. ч. с. вр., и то още тогава, когато окончанието -т и въ глагола и въ инфинитива е било на лице, та сетнѣ еднакво и въ двѣтѣ форми изчезнало. Такива примѣри, гдѣто имаме въ нашия паметникъ слѣдъ глагола ще глаголни форми като носи, дава и др. не цитувамъ, защото не е сигурно, да ли глаголната форма е лична или инфинитивна, а привеждамъ само примѣри за 1. и 2. л. ед. ч., нпр. „щь сто́ри" и пр. И сега въ българския езикъ се употрѣбя щърбиятъ инфинитивъ въ свръзка съ глагола щѫ, ала само въ положенїе слѣдъ него, въ бѫдеще неопрѣдѣлено, като напр. до-ща, видѣ-ща. и пр., а въ нашия паметникъ намираме инфинитивъ и въ положение подиръ тоя глаголъ. Сега въ тия случаи употрѣбяме само личенъ глаголъ съ или безъ „да". — Трѣбва да отбѣлѣжа, че въ цѣлия паметникъ се срѣща само единъ примѣръ отъ

инфинитивъ съ спазено окончн. -т, именно въ „приет“ (приѝати): „прїиéт ще х҃с“ (437).

Срав.: не могѹ азь понѐ толкози трѹдь (1); брать мои щѐ бы, амѝ и наслѣдникъ на мое цр҃тво щѐ да бѹде до вѣка (5); ами сегà не могѹ започѐ да зидам (8); не можешь сега, ц҃рѹ, тѝ видѣ тъзѝ полата (11); вѣруваи и нѝчто не щѐшь злò добы (11); не поль ц҃рството ми да дам, амѝ и главѹ свòю за тебѣ щь положи. и брат мѹ рече: имамъ нѣчто да ты ищем, да ли го щешь мы? (да = дати; 13); и що може твои б҃ь тѐбѣ помóгнь; азъ тїá мьки сьсь рáдост щь гы прїѐ (36); и ако питашь такá мóжешь наи мене, и азь тѐ щем настави (46); ѿвези тѣзы пшенѝца и продá щешь ю тамо какь ищешь (50); ные не смѣемь сторѝ тѣзы работа (55); не щь стóри, ами те щà завѐ (= завести, 70); донесѝ водà много... пѝ щем мѣсто вѝно (72); б҃ь не брáни аг гла, ако щѐ злѣ бы ако щé добрь (77); ако и азь неѹкь есмь и не знáю и не могѹ вы сказà като вые любите, и азе щем заѐ ѿ дрѹгы дѹмы и покáза щем вы... и нещь да рекѹ мой дѹмы (81); и пакь щемъ слѣ (84); ами азь нéщь прѣстѝпи дѹма б҃ѹ моему; ако повели б҃ь да ѝдѹ, азь вы щем кáза (86); ако ме пѹсты б҃ь мои, пои щем със҃ ва҃ (86); азѐ щем постóя тѹка (91); тебе щем на ѡгнь изгори (103); ами гы щь гонѝ и мьчѝ (150); не щь си поѝ дома (168); азъ ѿтхóждам и пак щем си тѹка дô (176); кòи език мóже искáза или да изрече (199); имаите оупованїе на б҃а и имате сь избави ѿ тъзи съмрьть (106); попита, кои ще корабь ѡтѝ на нéговото ѿч҃ьство; и рече му единъ корáбникъ: ние щемъ пóи кѝдѣ щешь (208); по-добрѣ щем тамо продà (222); помогна щь вам (246); и недéй се остáвы; и áзе ща стóри молба на б҃а (234); оты щь да стóрю м҃лба на б҃а (235); и б҃ь ще него развали (242); за колко щешь продà? а сегà даи что ми щешь да; и рече мѹ ст҃ѝи: ѹзé ли щешь з҃ жльтѝцы? да бѹде ѹ добрь час — да го щемь на радо ср҃це (250); поидѣта въ пéщера и нáи щете маика мѹ (270); амѝ чтó мы рече б҃ь мои, това ща стóры (284); да попитамь, что ми ще заповѣда (285); не дѣите рê г҃ь та е добрь и помилѹва ни ще и прости ни ще (296); не мóга намѣры, ща да започна (297); кога ще дô д҃нь г҃нь (299); кога ще да дóиде Ілїа (301); áзе ще довê мартѹрїа пророка Данїила (304); а азе ги ща стóры з҃ годинь; и стори ги щь г҃ годинь и половина или ги щà сторы а с д҃ни (316); кои ще дô ц҃рь сьс мене да сѐ бѝе (323); ѿрѝцам се ѿ х҃а, не щá го векѥ почѝта (328); когá ще дô нощь, кога ще дô дéнь; денїе дѹмать кога ще дô нощь да си ѿпочинеме;

кога ще да гдь день (333); азь паки щем те поглѣда и настави на прьва твоя почсть (398); и не можем бы по това мѣсто, ами ела да идем далече (400); ние не можем пои на бои (404); заими ми малко пѣнезе.. и азь кога сы ѹзмем цѣната, да ти щем и по-много (406); и сега не щем пои за малко работа (427); и сега не ща са трѹди заради никакваго члка, азь оутре ща пусти ангела лѹкава и зе мѹ ще дшата та ми ще ѩ доне (428); и да види до ли ще неговь хс да го въскрѣси (431); и не могѹ нѣго воды послѣдь мене (434); и пакь да ли ща има и азь прошка (436); и да ме прїеме хс.... и рече мѹ стїй Іоань: прїет ще хс, чедо моѐ,... и не деи да останешь тѹка (437); гдже црце: кои ще при хлѣбь иска камикь да ѩде (486); азе щь повѣлѐ и раскопа щем (489).

Сегашно врѣме. Правилно глаголнитѣ форми за сегашно врѣме 1 л. ед. ч. окончаватъ на ъ или ъ (рефлексъ на стб. -ѫ, -ѭ), или на слаботъмно ạ (ạ), или на слаботъмно широко е сир. ä, което се явява само слѣдъ палаталенъ консонантъ, именно въ 1 л. ед. ч. на глаголитѣ отъ IV спр. Звуковото колѣбание между ъ и ạ, и между ạ и ä е причина, че правописътъ на глаголното окончание е твърдѣ неустановенъ. Не може да не се съзратъ и различни диялектични примѣси, резултатъ на влияние отъ по-старитѣ оригинали, послѣденъ прѣписъ на които е нашиятъ паметникъ. Така могатъ се обясни и формитѣ съ твърдъ консонантъ прѣдъ личното окончание като напр. хвала, вида покрай обикновенитѣ хвала, вида. Поради твърдостьта на консонанта личното окончание гласи като слаботъмно а или ъ та въ такива случаи обикновено и така се пише оканчанието съ а, по-рѣдко съ ъ. Понеже ä (ä) и ѣ сѫ сходни, затова често пѫти въ личното окончание за 3 л. мн. ч. а и ѣ се замѣняватъ. Старб. окончание -атъ ту гласи -ат, ту -ätъ, ту -ет, та затова се прѣдава чрѣзъ -ат, -ѣт и -ет.

Съвсѣмъ въ разрѣзъ съ източнобългарския характеръ на езика сѫ ония западнобългарски глаголни форми съ оконч. -ем, -им за 1 л. ед. ч. сегашно врѣме, които сѫ останали въ нашия рѫкописъ отъ прѣдполагания първъ западнобългарски оригиналъ на нашитѣ дамаскини. Върху тия глаголни форми обърнахъ внимание по-горѣ, срав. още: остало покровь да потрьем; бѣхь трьгньль да дойдем на цра, да ищем злато; да видим (9); млю вы, възвратѣте ме назадь да ю кѹпым ѿ него (12); имамь нѣчто да ти ищемь (13); не могѹ да трьпим азъ (22); днеска работым, а нощеска оковань (45); азъ те щем настави (46); азь да

тѝ сторимь много различны мѣки (36) и пр. Съгласно съ фонетичната стойность на буквата ѹ вм. стб. ѫ въ нашия ржкописъ, както се обясни вече, и у глаголитѣ 1 л. ед. ч. и 3 л. м. ч. сег. врѣме, които окончаватъ на -ѹ(ю),-ѹт(ют), трѣбва да четемъ това ѹ като ъ respective като слаботъмно ъ (=ạ), което обикновено въ нашия паметникъ се прѣдава чрѣзъ а. Споменатата фонетична стойность на ѹ се вижда ясно и отъ примѣри, гдѣто въ едно и сѫщо изречение едно слѣдъ друго срѣщаме глаголи 1. л. ед. ч. съ окончание -а(а) и -ѹ, напр. да се потруда и азь, колкото възмогѹ да покажѹ (81); да се обѣсѧ и да ѹмрѹ; да ѹмрѧ (ѧ=ъ; 129); сега не могѹ започѐ (8); не.мога да започна, да намѣра (297); не могѹ да трьпим азь тоизи смрадь (32); затова любла да сѥ почетѹ (40); щь да стóрѧ; и това да стóрю (99). Сѫщо такъво колѣбание на правописа има и въ 3 л. мн. ч: видат (8), не могѹт (160), биють (38), слѹжьтъ (28) и пр.

1. л. ед. ч. (оконч. ь, а, ѧ, ѣ.): да го вѝдѧ, да го познàѧ (203); щѣх да си погѹбѧ дш҃ата (205); да видѧ (93); да вы огѹдѣ (1 л.) печáть (327); да излѣза (62); ѿ де ща азь да зéма (331); щь полóжи (13).

3. л. множ. ч. (оконч. ъть, ьть, ать, ѧть, ѣть, еть, ѹть, ють): да се веселѧть; да видеть (3) да видѧть (8); да заспѣть (11), чинѣть (16); какь да стореть (21), носеть (27); да се бореть и да се бѝють (38); нѣ стóеть да имь слѹжьть; гостьть, ѡставѣть (28); оучѧть, чѝнѧть (66); да ю населѧть дрѹгы (88); да се ѹмѝрѧть (97); ѹчеть (136), гнѹсет се (147); изврьжѧть, (152); видеть злите, праведныте как се веселѧть и не могѹть да се приближéть (161); ходѧть, слѹшѧть, видѧть, мрáзать (302); се мразѣть (303); избїѧть, водѧть, сѹдѧть, ѹбїѧть, се сраметь (302); ѩдьть людїетѣ (324); щьть, излазѣть, (323); находѣть, огѹдѣть, не печáтѣть, прѣтрьпеть, мьчать (303); ѩдьть (331); свѣтеть, (328); измамѣть (329); въсплáчать; быеть (331); похвалать, хвалѧть (403); работѧть (413).

Ще забѣлѣжимъ особно глаг. ф. щеть за 3 л. мн. ч., образувана чрѣзъ контаминация отъ 3 л. ед. и 3 л. мн. ч.: и щеть да въсплачать (334). Тази форма е прѣдхождала въ множ. ч. на днешната обща форма ще въ описателното бѫдеще врѣме („ще плачатъ“).

2. Между *аористнитѣ* форми трѣбва особно да отбѣлѣжимъ формитѣ за 3 л. мн. ч. съ окончание -ше, форми, които ги има само въ

кога ще да гдь день (333); азь па
на прьва твоꙗ пôчсть (398); и не
да идем далѐче (400); ние не мо
малко пѣнезе . . и азь кога сы
(406); и сега не щем пои за
трѣди заради никакваго члка
зе мѫ ще дшата та ми ще
гонь хс да го въскрѣси (4
(434); и пакь да ли ща
хс . . . . и рече мѫ стѣ
да останешь тѫка (4
микь да паде (486); а

Сегашно врѣме

1 л. ед. ч. оконча
слаботъмно а (а)
само слѣдъ пал
отъ IV спр.
чина, че пра
Не може
на влиян
нашият
сонат
обик
обо
в

адень истинскиятъ звукъ, срав. крыаше и
ше и доидѣше и служаше; треперaше и
рѝжаше (47) и пр.

ить форми заслужватъ да се отбѣлѣжатъ скра-
прѣдъ личното окончание за 2. л. мн. ч. е
вокалъ, нпр.: донѐсте ми злато (9).

на *причастията* сегашно и минало дѣйств.
нъ, а не се употрѣбятъ тѣ нито въ генерална
атъкъ отъ сег. дѣйств. прич., а именно въ адвер-
онт. -ще намираме въ примѣра: „дрьжещецъ“
щь до онова мѣсто (43), благословѐщи (288), бо-
Като прилагателно се схваща вонещ: дим много
е остáвиле онова тѣло вóнещо (22).

ита, които се срѣщатъ въ паметника, ще отбѣлѣжимъ
стѣ, зиме (8), дрꙋгочь, еднꙋщь (49), дрꙋгощь, мнѡжищь,
ше на óнзы стльпь мнѡжишь“ (120); мнѡжищь видиме
: това дрꙋгочь никомꙋ да не сь сториле (209); хꙋбаве,
грознѣ: ще да гы поглéдꙋва грóзнѣ (204, 323); днесь,
немь и нощемь): и сѣде ст҃ыи сава і҃ гóдинь на слꙋгꙋване
нощесь (181); и тамо се моли бг҃ꙋ за е҃ дни и свѣщи пали
нощесь (191); и стана нощеска (= прѣзъ нощьта, 201);
ꙋвѣры сѝчки еллѝны на х҃во име и дн҃еска и нощеска (32).

прѣдлозитѣ заслужва внимание прѣдлогъ низь: щьть да по-
низ дꙋпките (332). Той вече тогава се е смѣсвалъ съ прѣд-
зъ: и ходѣше из грáдь и пѝташе (2). Срѣщаме и прѣдлогъ
: и водата ꙋлѣзе прозь камень (8).

Нѣколко синтактични особности.

Чисто народниятъ синтаксисъ на езика на нашитѣ дамаскини е
-цѣнната имъ страна, която ще бѫде прѣдметъ на подробно изучване
-сетнѣ, особно когато бѫдатъ печатно издадени по-главнитѣ наши
амаскини. Тукъ ще отбѣлѣжа само нѣкои по-характеристични, чисто
народни синтактични обрати отъ езика на нашия паметникъ.

1. Паралелно съ изчезването на инфинитивъ и съ промѣнитѣ, които видоизмѣнили нашата стара именна флексия — промѣни извършили се прѣдимно въ синтаксиса, — въ българския езикъ се засилва употрѣбата на глагола, сир. засилватъ се приставни изречения, синонимни по

западнобългарски нарѣчия (трънско, кумановско) и сѫ безъ съмнѣние остатъци отъ първоначалния западнобългарски оригиналъ на нашия дамаскинъ. Тѣ могатъ да бѫдатъ и чисто книжовни форми на споменатия оригиналъ, въ които по сръбската редакция оконч. -ша на староб. форма за 3 л. мн. ч. се е измѣняло на -ше. Народнитѣ форми съ оконч. -ха постоянно се смѣсватъ съ реченитѣ книжовни, а понѣкога срѣщаме и форми съ оконч. -ша, които може да сѫ слѣди отъ срѣднобългарския правописъ — замѣната на стб. ша чрѣзъ -шѫ, а може да сѫ се явили и просто по правописна аналогия, чрѣзъ контаминация на споменатитѣ двѣ окончания — книжовното -ше и народното -ха (хъ), срав. напр.: комѹ колкото трѣбѹваша (9); и ѩвише се ѩи и пише и веселише се сичкы градъ (72); сичкѹ землю обтекоше и напльниха ю сь чюдеса и приеха (72); това видѣха оніа христїане и не смѣáха векѩ да идѹть въ Солѹнь, ами се вратише назады (63); немогоха (11); казѹва какь се спасоха (30); ѩдоше (89); рекоше как-го сь въ пéщерѹ наишле . . . и тамо го наидоше (289).

Сѫщо тъй отъ книжовенъ източникъ сѫ нѣкои аористни форми 2 л. мн. ч. съ оконч. -сте, напр. познасте (133), чюсте (135. Народнитѣ форми иматъ оконч. -хте споредъ окончанието -хме на 1 л. мн. ч., напр. ами распехме х҃а (350); защо го распехте (351). Срѣщатъ се тукъ тамѣ по-стари аористни форми отъ рода на споменатитѣ спасоха, немогоха, напр. 1 л. ед. ч. начерпох: ѿ там начерпох что е бж҃твенаа капка (140); за 3 л. ед. ч. наче, започе: напр. ѿ голѣма осилость и болѣсть наче да вика (68); и започѐ да ѹчи (144); наче ѿ тогази чюдеса да чины (140); пáде: паде на лицето си (91).

Аористътъ бихъ, би (бъхъ, бы) често се срѣща и се замѣня съ бѣхъ, бѣ, срав.: и ѿпадѐ ѿ н҃бето и отидѐ дóлѹ под землѩта, и като бѣ аг҃гль а тои бы дїаволь (80); и бы що плака и стань и доиде ѹ едно село . . . и бы ѹ нѩго некои д҃нь (403); и малко дни́ бы и ѹмрѣ он (403).

3. *Имперфектъ.* Забѣлѣжителни сѫ имперфектнитѣ форми 3 л. мн. ч. съ нестегната основа, каквито сѫ старобългарскитѣ, срав. напр. ѹзимааха, дохождаахѹ, оуземаахѹ, ѹзимаахѹ (52), пáдаахѹ, бегаахѹ, плáчаахѹ, нарицаахѹ (215) и пр. Народнитѣ форми окончаватъ правилно на -ха: кога поидеха ѹ нѣкои градь и оскврьнѩваха се (38); засыромашеха (133); мьчаха (330). — Обикновено слѣдъ палатални съгласни прѣдъ окончанието -ше въ 2. и 3. л. ед. ч. вм. ѣ е писано а, ала че се е произнасяло ä и даже е, се вижда отъ нѣкои рѣдки случаи,

гдѣто е по-фонетично прѣдаденъ истинскиятъ звукъ, срав. крыаше и плачеше та пак се омиаше и доидѣше и слѫжаше; треперaше и лежаше (61); много се грижаше (47) и пр.

Между *повелителнитѣ* формы заслужватъ да се отбѣлѣжатъ скратенитѣ форми, въ които прѣдъ личното окончание за 2. л. мн. ч. е елидиранъ основниятъ вокалъ, нпр.: донѐсте ми злато (9).

Отъ склоненията на *причастията* сегашно и минало дѣйств. залогъ нѣма ни поменъ, а не се употрѣбятъ тѣ нито въ генерална падежна форма. Остатъкъ отъ сег. дѣйств. прич., а именно въ адвербиялна форма съ оконт. -ще намираме въ примѣра: „дрьжещецъ“ ѿведоха го дрьжещецъ до онова мѣсто (43), благословéщи (288), боещим се (377). Като прилагателно се схваща вонещ: дим много вонѭщ (246); сте остáвиле онова тѣло вóнещо (22).

Отъ *нарѣчията,* които се срѣщатъ въ паметника, ще отбѣлѣжимъ слѣднитѣ: на лѣтѣ, зиме (8), дрѫгочь, еднѫщь (49), дрѫгощь, мнѡжищь, множишь: „хóдѣше на óнзы стльпь мнѡжишь“ (120); мнѡжищь видиме пїáници (136); това дрѫгочь никомѫ да не сь сториле (209); хѫбаве, хѫбѣве (345), грознѣ: ще да гы поглéдѫва грóзнѣ (204, 323); днесь, нощесь (= денемь и нощемь): и сѣде ст҃ыи сава і҃ гóдинь на слѫгѫване и дн҃есь и нощесь (181); и тамо се моли бг҃ѫ за е҃ дни и свѣщи пали и днесь и нощесь (191); и стана нощеска (= прѣзъ нощьта, 201); годѣше да ѫвѣры сѝчки еллѝны на х҃во име и дн҃еска и нощеска (32).

Отъ *прѣдлозитѣ* заслужва внимание прѣдлогъ низь: щьть да побегнать низ дѫпките (332). Той вече тогава се е смѣсвалъ съ прѣдлога изъ: и ходѣше из грáдь и пѝташе (2). Срѣщаме и прѣдлогъ прозь: и водата ѫлѣзе прозь камень (8).

Нѣколко синтактични особности.

Чисто народниятъ синтаксисъ на езика на нашитѣ дамаскини е най-цѣнната имъ страна, която ще бѫде прѣдметъ на подробно изучване по-сетнѣ, особно когато бѫдатъ печатно издадени по-главнитѣ наши дамаскини. Тукъ ще отбѣлѣжа само нѣкои по-характеристични, чисто народни синтактични обрати отъ езика на нашия паметникъ.

1. Паралелно съ изчезването на инфинитивъ и съ промѣнитѣ, които видоизмѣнили нашата стара именна флексия — промѣни извършили се прѣдимно въ синтаксиса, — въ българския езикъ се засилва употрѣбата на глагола, сир. засилватъ се приставни изречения, синонимни по

значение на обектитѣ отъ глаголни сѫществителни. Тази отличителна черта на народния български синтаксисъ (вж. за това у мене: въ „Български Прѣгледъ“ I. год. кн. 2. с. 91—112; въ „Училищенъ Прѣгледъ“ г. X, кн. 6, 521—545) основно е прокарана въ езика на нашия дамаскинъ, и по това изцѣло стилътъ е твърдѣ съживенъ и съвсѣмъ доближенъ до живия простонароденъ български езикъ. Сегашниятъ нашъ книжовенъ езикъ откъмъ тая страна се развива въ посока, която напротивъ го отдалечава отъ „духа“ на българския езикъ, та споредъ мене нашата книжовна рѣчь, за да стане сѫщински народна, ще трѣбва да се върне малко назадъ и съ казаната цѣль ще може да черпи немалко поука и отъ езика на нашитѣ дамаскини. Нѣма съмнѣние, че обичьта къмъ глаголния изразъ въ „простонародния езикъ“ на дамаскинитѣ е прѣкалена и че книжовниятъ езикъ ще трѣбва винаги умѣрено да си служи съ реченото синтактично срѣдство. Лъжовно е мнѣнието, какво съ това връщане къмъ глагола би се „вулгаризиралъ“ книжовниятъ ни стилъ, че би се жертвувала извѣстна краткость на израза, която се постигала чрѣзъ сѫществително име като обектъ, за любовь на описателни изрази — на цѣли приставни изречения. Въ посоченитѣ двѣ свои студийки съмъ доказвалъ па и сега подържамъ мнѣнието си, че всѣкакъ, ако се употрѣби глаголъ въ приставно изречение, изразътъ печели откъмъ конкретность, а пъкъ въ сѫщность не се губи и никаква краткость, сбитость на израза при липсата на старитѣ косвени падежи, защото подирнитѣ ние сме принудени да замѣстяме съ общия падежъ и още съ единъ прѣдлогъ, което съвсѣмъ не означава, че се изразяваме сбито и спретнато. Сравни откъмъ тая страна напр. слѣднитѣ двѣ изречения: „сега узнахме за потъването на кораба“ и „сега узнахме, че корабътъ е потъналъ.“ Както казахъ, езикътъ на нашия дамаскинъ, понеже е чистонароденъ, стои по речения синтактиченъ и сѫщеврѣменно стилистиченъ въпросъ рѣшително на страната на глагола. Днешниятъ нашъ книжовенъ езикъ толкова силно е повлиянъ отъ чужди езици, че по въпросния случай нашето ни се вижда неудобно, та го отбѣгваме. Ето примѣри изъ нашия дамаскинъ (трѣбва да се забѣлѣжи, че се употрѣбя обикновено съюзъ „какъ“ вмѣсто „че“): и сказа им за х҃а б҃а, как҃ се породи́ и как се распе и вьскрсе въ третѝ дн҃ь и как е тои нѐговъ ап҃ль (5);[1] и напоконь разбра̀, ка̀кь е отиш'л Ѳома въ ин'дію (7);[2] ами сега не могѫ започѐ да зидам (8);[3] да се не надѣешь цр҃ѫ на

[1]) Сега множина биха се изразили: и разказа за рождението му, за и пр.

[2]) Вм.: за отиването на Ѳома.

[3]) Вм. — зидането.

тогозы чл҃ка да ты съградѝ полата (10); тѣк'мо за това ѝ бѣше мысль и твр'дѣ т'гѣваше съ срцето сы какь да получи онова добро (17); защо кога чюемь за ст҃ѣ м҃ници какь потѐглиха скрьбь и мѫка̀ (30); друго нищо не ищѣше, тъкьмо годѣше как' да посѣе хр҃тїан'ство и учаше, какь създа́де б҃ъ чл҃ка и как' го ста̀ви на по̀честь въ раи и как' мѫ завидѣ дїа̀воль и прѣлѣсти го (33); амѝ врагь, същи дїа̀воль, вѝды, какь се умножатъ хр҃тїане (34); наидоха го че сѣди на сѣдница своѧ̀ (35); и повелѣ да се съберѐ си́ч'кы събо́рь да сторат борба̀ (38); единь младь мом'кь имаше на Солунь, дето мѫ е име ст҃ѣ Нїесторъ (39); и попѝта вратарете, гдѐ е домь гн҃ди́нѫ Димѝтрїю (46); и онзи еп҃кпь имь ска̀за какь е бы́ль плѣнѐнь (46); и тамо сы продаде сич'ко, що имаше да съзѝда цр҃ква на име ст҃мѫ Димитрїю (47); что è ѿ гробь ст҃мѫ (52); лежа̀ до гдѐ мѫ изгни тѣлѐто (54); умалѣвать грѣхо́вете на онїа̀ что принѐсуватъ свѣщите (60); да хо́димь праве́дно като ище б҃ъ (63); и закри се да не гледа на дѣтѐто съмрѣт' мѫ като ще да умре (83); разумѣ б҃ъ какь имаш любо́вь кьмьто нѥго, отѝ не пожалѣ сн҃а своего, что го любышь, Ісаака (85); отѝ Мѡѷси пр҃рькь, кога́то щѣше да умре (88); принеси ми писмо́то да вида, кол'ко сь людїе (93); кога умрѐ ца́рь Аха́вь (96); тькмо като е цр҃ь рекаль така да бѫде (97); ѿ тогава ищѣха нѣкоа кри́вына давно биха наишлѐ, да го затриють (101); явї се вь ч҃а, когàто се мл҃ѧше (105); помогнаха и тебѣ та навы на враговете твои (107); поидоха да се м҃лѣть, давно гы избави б҃ъ ѿ това плѣнство (108); и зе да мѫ казува за она́зы ст҃аа вода какь чины̀ исцѣленїе и чюдеса (114); и каза им какь щьть да родать Мр҃їа пр҃таа бц҃а (117) и пр. и пр.

2. Съгласно съ народния езикъ твърдѣ често се употрѣбя въ приставни относителни изречения несъгласувано по родъ и число что, що (щото) вмѣсто който, която и пр. Сѫщо така и дори повече е обикнато въ сѫщата функция и нарѣчнето гдѣто, което въ послѣдно врѣме съвсѣмъ ненуждно и въ книжовния ни езикъ се вмъква на мѣсто съгласуваното относително мѣстоимение. Срав.: не дѣи се гнѣси ѿ мене, що съмь раба твоѧ робына (19); да не оставишь мене, що съмь раба твоѧ дето съм ради име твое оставила сичко (20); и ка́зваха мѫ, дето го̀ ты ищешь, а той при нас често дохожда (6): това като разбраха фрѐнци, що бѣха ѫ цр҃иградь (26); на̀сь гощава нѣ сось гозба тѫкашнѧ̀, земльнаа, детò днеска ѧдемь, а оутре сме гла҃ни, ами сось гозба нб҃наа, детò ѧде чл҃кь ѿ нѥѧ и не огладнѣва никога (29);

бѣше св. Димитрїе, дето мѫ е днеска прáздникь (31); ами врагь, дето приноси зависть сѣкомѫ чл҃кѫ (33); рече въ имѐ хв҃о дето е рѣкль на҃ (37); и какь ме извади ѿ тамо тѣзи нощь, гдѣто бѣх оковáнь (46); да си погѫбишь трѫдь свои, що сь си потрѫдиль (49); щьть да видать гáбата, дето го напоиха със оцéт, и пиронете, дето го приковáха с тѣх... и тонагата, щото мѫ бѣха дале в҃рацѣте и чрьвената риза, дето го облачеха със нѥна (349); ако видишь нѣкого чл҃ка де прѣгрѣшй, а ти мльчй (343); кой ѐ тóзи, чтото сторы със мéне тьзи мл҃ть (202); не разѫмехте ли, че е истѣнскы б҃ь тоизи, дето ще момата роды (351); и да наидете дѫмата, чтото дѫмаше че е истина (132).

Въ нѣкои случаи „дето“ се употрѣбя съ значение на прѣдлога къ, къмъ, поради мѣстното значение и у двата, което ги е сближило въ тая функция (контаминация на два вида изречения): елате сичкы къ нѥго (326); та щьть сичкыте да ѿидать дето него; когато праведниците ѿидатъ вь раи дето гостолюбныго Авраама (350).

3. Често се употрѣбя „колкото“ като съѭзъ съ консекутивно значение, каквото иматъ съѭзитѣ щото, че и та, срав.: поче да исходы смрадь ѿ нѥго злѣ колкото векѥ не мòже тамо да помйне чл҃кь;... и миризма хѫбава кóлкото навйваше тазы̀ миризмá (21); и бѣше толькова злѣ чл҃кь и лють и безакòникь, колкото не щѣше никакь да чѭе имѐ хво (30); и толкова злѣ лежаше, колкото любѣше да ѫмре нежели да е живь (43); и вдигна бѫра велика въ морѐто, и толкози, колкото бѣгаха и дващь и трищь корàбите (51); и толкози много истѣкѫваше, колкото прѣлѧ и постникатого и чл҃катого (53); и толкози страдахѫ граждане, кóлкото зéха да ѫмират ѿ гладь (109); и толкова бѣше люта онази бѫра, колкото се строши крьмйлото на кораб҃ть (209); и водата се плискаше висóко, колкото щѣше кораб҃ть да се потопы̀ (246).

4. Съѭзътъ та се срѣща съ обикновеното му консекутивно значение, ала по аналогия той се употрѣбя понѣкога и плеонастично, гдѣто не очакваме никакъвъ съѭзъ, така че въ тая си служба има неопрѣдѣлено значение, но пакъ сродно на консекутивното. Подирното значение чисто личи напр. въ примѣритѣ: зарадѝ товà ѥстїе заповѣдѫва Мойсы на втòры закон та каже (29); завидѣ дїàволь и прѣлѣсти го та ѿпàде ѿ раи (33); и поидоха та мѫ рѐкоха (34); ами помощь бж҃ѥа бѣше при нѥго та го оутѣшаваше (38); да бы҃ знааль, че щѣше да се оскрбы та не быхь рекль (58). Споменатата нова, плеонастична служба на та вж. въ примѣритѣ: това ли е твои гп҃дарь тà

те ѫцѣны и даде тѐ мене (2); трапезата е праздникь великомѫника Димитрїю, а ваше господство та сте звàни ѿ ст҃го Димитрїа; азь рабь х҃вь та са҃ слѫга на таѩ трапѐза (28); за тѣзы гозба и пр҃рокь Двдь ре҃ хлѣбь аг҃гл҃скы и хлѣбъ нб҃ны та растѐ дш҃а чл҃кѫ (29); кога бѣше дѣтѐ та се показѫваше как ще да бѫде (31); се разгрижи потврьдѣ и ѿ жалби та си съблѣче и крàсныте ри́зы (169); това чтото има вь червото си та е непразна (269); защо това та е сичко б҃ѫ мрьзостно (383).

5. Вмѣсто двойния съѭзъ „за да“ съ финално значение срѣщаме нѣколко пѫти съѭза „зам-да“, а по веднажъ и „зань да“ и „зам как“. Струва ми се, че формата „зань“ ни упѫтва къмъ първоначалния гласежъ на тоя съѭзъ, а именно че той е гласѣлъ първомъ зане (срав.: поне, понеже, понеже), и отъ зане-да ще да се образувало „зан-да“, „зам-да“. Срав.: облѣче се х҃с въ чрьвена багрени́ца зань да покры́е голота адамѫ прѣо҃цѫ (462); ще да въскрѣси дрѫгїе людїе мрьтви зам-да го вѣрѫвать евреете (315); ами имь кажеше, не щь вы стань цр҃ь зам-да го молѩтъ тврьдѣ (321); и дадѫха им бѣлѣгь на рька... замь-да неможе ни да кѫпи ни да продадѐ (327); г҃ь б҃ь скаси дн҃ите зам҃-как ст҃ые черквы да слѫжатъ стїе хр҃тїане, зам-да е добрѐ нам (385).

6. Съ условно-желателно значение се употрѣбя „давнò“, както го употрѣбяме и сега („данò“); срав.: и нàпоконь пак помѝсли давнò мѫ прѣ҃твòри ѫмать; повѣлѐ да го затворѩть въ темницѫ, давнó бы се обрьналь камьто нѩгова вѣра (37); стори слоужба б҃ѫ, давнó се арнише да прѣстане нѩговь гнѣвь (95).

7. Съ консекутивно-адверзативно значение се срѣщатъ съѭзитѣ ано (= а оно) и ато: жалаю да смь хр҃тїанка ано не ще никои да ми стане кѫмь (130); ако бых вл҃дка моего х҃а хѫли́ль, ано бых се по прави́на самсы осьдиль (155); сега да сторым моите бóгове и да ми помогнат ато азь в тоизы час ѫтрѣ нѩго да затрїа (387).

8. Въ условно наклонение се употрѣбя „да не“ прѣдъ условно минало: дане бы нѣчто было да бы и изваденъ быль (102); да посѣди при нас... да небы сега плакала за нас (172).

9. Аористътъ бы: и бы що плакà и пойдѐ (403). Давно-минало се срѣща въ изречения като: гдѣто бѣше прободѐнь быль (53); що бѣше быль ѿ прьвень протоспадарь (58); ни́кои не знаеше че е тамо погребена ст҃аа Петка, оты бѣше одáвна би́ла погребена (21); що быле слѫгы... и любил ги быль (404).

10. Доста послѣдовно се подържа въ описателно бѫдеще врѣме съѭзътъ да слѣдъ глагола щѫ (= щъ). Отъ съединението на подирния съ да е произлѣзло по нашитѣ източни говори ждъ, напр. „ждѣ ида". Срав. та че напоконь ще сл҃нцето да помрькне и м҃ць не ще вѣки да свѣти и звѣзди́те щьть да паднатъ ѿ н҃бето . . . тогива ще да се покаже чюдо (328).

11. Остатъкъ отъ употрѣбата на финаленъ инфинитивъ, придруженъ съ да, е спазенъ въ примѣра; „да ѐ чютъ": и тогава ще да пѫстне господь архангл҃а да потрьбетъ з голѣмь глась да е чють ѿ истока до запада (339). Сѫщо такъвъ остатъкъ е и въ „не е на прїе́тъ" (срав. глаг. приѭти): ами чл҃к҃ та мѫ нѣ ѐ напрїе́ть по҃ (453); и ако пости не мѫ (е) на приеть (454).

12. Заслужва да се отбѣлѣжи израза „чева́" съ значение „нема̀" въ фразата: де да намѣра азъ вино и вода̀ да ви дамь, чева̀ несмь г҃дь та да имамь това (331).

13. Думата роднина се схваща като събирателно̀ име и като множествено число та сказуемото се съгласува съ него въ множ. число, напр. доидоха ро́днина тоговы; ѫзеха онова бы́лїе роднината маркіа̀новы (115).

14. Числителното единь се употрѣбя по нѣкога съ функция на неопрѣдѣлителенъ членъ; то има и значение „само": ами и пак та ѐ чюднь ч҃лкь: ходы ѫ една̀ ри́за и ѭде́ тькмо еди́нь хлѣбь и вода́ и дрѫго нищо (10).

15. Заслужва да се отбѣлѣжи чисто народната поздравителна фраза съ оптативно значение на причастието -лъ: рекоха мѫ тїе: „помо́гнал҃ б҃ъ бра́те" — „и вам б҃ъ помогнал" (405).

По-забѣлѣжителни думи.

Арекса — царь видѣ — арекса мѫ (8); арекса това мѣсто (118).

бъхъ — а тои зе да им дѫма нѣсмь азь бра́тїа, и тїе му ка́жать, ние те познахме добрѣ че си ты и бьхь не фащаи (407).

бесе́ди — зове сѣкого ч҃лка да бѣседи със него (257).

вла́стеле (боляри) — (230) властѭеле (232).

враждьбникъ — видѣ враждьбника дїа́вола (206).

вонещь — дим много вонѭещь (246), тѣло вонещо.

вона — ѿ зла (22) вона (330).

войскаре — тебѣ се надѣютъ войскаре (380).

вьсевидець — вьсёви́д҃ць (446).

добромысльникь — изъави тогози твоего раба, моиго добромысльника (203).

дѣтина — гледа ю Іωсифь какь ѐ дѣтина и непразна (269).

еднакь — (нарѣчие: още, постоянно), — и казаха мѹ трѣбѹе ли еднак нѣщо (9); донѐсте ми злато, защо азь имам тѹка еднакь нѣчто да кѹпѹвам (9); еднакь кога бѣше та се показѹваше как ще да бѹде и до напоконь (31); ты си неплодна и нѣ си еднакь родила ами щешь ѿ сега да родишь (91); а тои поиде въ Аѳина да ѹчи еднакь философіа (139); имаме г дѣщери еднакь не дадени за мѹжа (200); мнѣше мѹ се еднакь е ѹ морето (247); и пакъ еднакь течаше водата ѿ нѥго (248); защо бѣха еднакь малки (401).

езави (болни, срв. стб. ѧза) — и болніи и глѹхи и езавы и ѿ сѣкакѹвы бодесть (23);

животѹва — защо сьс тѣхь животѹва (259).

завезѹватъ (омагьосватъ) — които врачѹватъ и завезѹватъ младенци (343).

запойство — злоѐ винопіство и запойство (385).

заранина — заповѩдамь ти на заранина да не живишь вике на това мѣсто (425).

заѹшень — и заѹшень бы с плесница (462).

изневарки — напрасно и изневаркы истргна сабіата из рѹката (227).

изробилъ се — давно бы се изробиль ѿ таквози злѡ (45).

казльбашъ — царь царствуваше на казльбашь (308); царство персидско да речемь казальбашко (308).

киде, кыдѣ — кидѐ идѣшь (62); ѿ кыдѣ быше (100); кыдѣ ѿходите (245) ѿ кидѣ (272).

корабникъ — ре мѹ онзи кобрабникь (48, 403, и пр.).

кравени (кръвени сир. угоени) — щьть хѹбавите людіе и кравените (335).

крьчагь (стовна) — видѣ при възглавіето мѹ прѣснѐць топль и крьчагь вода (95).

кѹпѐць (търговецъ) — нѣкои чл҃кь кѹпѐць (2).

легома (нарѣчие: „тъй като“, „кажи“: — оти легома сти меникь Димитріе днѐка нась гощава (28); ами легома стыи Димитріе неѡставлаше их (51); защо легома като чинѣше исцѣлѐніе онова мѹро затова го и ѹзимааха (52); щѐхме до тѹка да сьврьшиме слѡвото, амы легома виждѹ вас, как имате любовь (81); и оніа легома като ничто

не знаахъ (235); ами легома̀ и той бѣше чл҃къ (243); ами лѐгома и затова се навихъ (395); защо легома това бѣше искушенїе б҃жїе (403).

льгь (лжгъ, джбрава) — минуваше прѣзъ нѣкои льгь (392).

метеха, (прѣчи, заповѣдва) — никои да не метéха (149); дане метоха (149); что метóхашь (445).

многодумлива — жена многодумлива (386).

мрьзостно — защо това та е сичко б҃у мрьзбстно (383).

цази́ра — и даази́ра сѣкогы добрóто (263).

напоконь (найсетнѣ) — и напоконь разбра (7); и напоконь да затрїе и двата (11); що бы напоконь на Мадїть еп҃копь (16); и така и бы донàпоконь (24); тои ще напоконь да слѣзе (33); зѐха да слушать до нàпоконь что ще да буде (62) и пр.

напокощ.ни — и сега на напокощните врѣмена (105).

наговоръ — нáговорь стори царь и пусти́ повелѣнїе (146).

нáказъ (упжтване, насока) — спроти наказь дїаволскыи (182).

насилникъ — узѐ маика вы чюжди́нець и насил҃никь (401).

неоправникъ — ты нѣси́ сѫдїа ами си неопрáвныкь (228.

непочекнато — здраво, нищо непочекьнато (402).

нефѐлна (лоша, нехелита) — нефелна келїа (12).

ни́хто (отъ стб. никъто), — подобаеть лы прѣд твое царство да вди́гне рука тоизы ни́хто (219).

обиден — дай ми, Пилате, тогóзы обы́дного мрѣт҃вца (464); обы́днаꙗ жена (458).

оболѐрова — сиромаси ще да ги оболѐрова (319).

оживничà — догдѐ му изгны̀ тѣлото и оживни́ча (54).

озноба — що е на моата дш҃а ознóба (19).

оси́лость ѿ голѣма оси̇лость и болесть наче да вика (68).

отрицам се — ѿрицам се ѿ х҃а (328).

очивѣстно — тамо видѣха очи́вѣстно едного като воина (62). тогази се изъявы̀ очи́вѣстно какь е хр҃тїанинъ (32).

пенезе (пари, стб. пенязь) — кажи́ го нам да ти дадемь пѣнезе колко ищешь (405); заеми ми малко пѣнезе (206).

пловци (моряци) — и пловците си заплетоха рѫцѣте (158).

побратимъ — роднина, братїа и побратїме (346).

погибуваме — утрѣ погибуваме (234).

подводство — та го нѣсте омрьсиле с҃ъ кръвовство или с҃ъ подводство (354).

подражꙗ — и бл҃женныи Іѡàнь подражꙗ му (141).

пометнешъ — закльни се да се не помѐтнешь (13).

пораза — защо бъ на таквизи пора́за дава на тѣх (65).

потаенъ — Никодима, потаенаго оученика (466).

поточище — и на едно поточище сѣдѐ (181).

приставникъ (чиновникъ, министъръ) — ѿиде приставникꙋ цревꙋ Евлавїю (234).

провала — провала на дꙋшата ти (132).

прѣгаснъ — и гласъть ни прѣга́снь (233).

прѣсне́ць (пита, неквасенъ хлѣбъ) — видѣ при възглавіето мꙋ прѣсне́ць топль (95).

прѣтрѣба — отишле да сьврьшꙋть прѣтрѣба нѣкоа гꙋ́динꙋ си (412).

равꙋна, аравꙋна (залогъ) — пріими ѿ мене три жльтици равꙋна (221); и ꙋзѐ гъ ѿ него аравꙋна ї гроша (2).

различи — ѿ много разлы́чи цвѣтове (30).

разобозатъ — а ка́пищата е́ллинскы да се разобо́зать и идолете да се строшеть и да се разсипать (214).

рѣчевитъ — доведе съ себѣ си нѣкоего мꙋжа рѣчевита (146); чл҃къ речивить (450).

самовластенъ — и пак е самовластень и пакси се дига (77).

свѣтликавъ — много воине, хꙋбавы свѣтликавы (22); радувай се свѣтли́ково око коз҃ма (73).

скопосъ — да изнайде неговь скопо́сть (193);

скꙋмтѣхꙋ — плачахꙋ и скꙋмтѣхꙋ (216).

сосаха (стигаха) — сосаха мꙋ тїа жльтїци (203).

станъ — гдѐто па́даахꙋ на стань пьтници (270).

събые се (сбждне се) — льсть е дїавол҃скаа що се дн҃еска събы́е а ꙋтрѣ се развали́ (66); защо́ когы́ се събы́е дѐмата (92).

съсаеше — съса́еше като и си҃чкы дѣца (197).

състанъ се (срѣщна се) — състань се съ бл҃жѐннаго сн҃а своего Сава (184).

сѣнница (палатка, чадъръ) — поиде при сѣницата ст҃мꙋ; като седеше под сѣницата (412); воиската по ливадїето вьнка кондисаха и прострѣха платно-сѣнници; а сты Еустатїе прострѣ негова платнò сѣнна (410).

тлапи (бълнува) — ези́кь твои не знае что тла́пи и празнослови (133).

честитъ — чисти́ты царꙋ (13); что гы породы́ и ѿхрани чисти́та тѣхна маика Ѳеодосїа (73).

чюлетини — облани се въ раздраны чюлетины (384).

цвекнаха — цвекнѝха жлѣтиците (204).

харъ — или ако гы ѿвезѐшь тамо харь не имашь (49).

хытрѐцъ — на камѝк сьмь хытрѐцъ, да зѝдам дворо́ве царскы (3).

хитрость — и изучиха се на хѝтрость да врачю́ватъ (65).

хоротà (разговоръ) — и хоротà стро́вать (346).

храмина — гдѣ оставящь мацка си и у кол хра́мина пущашь ма и оставящь ма (467).

фущáре (пирати) — ѿ завистъ дїаволскы фущáре хватиха онзи ко́рабь (45).

уро́къ — подаите сѣкымъ дльжното дето му е уро́къ, и комъ е да́нь да́нь (277).

ѱофиса — ами послушаите и тои как ѱофѝса (39).

ꙗрь — а въздухъ что е ꙗрь просвѣти; а въздухъ что е на ꙗрь бѣше потъмнѣлъ (266), едни постигньха въ адь, а дрѹгы на ꙗрь (86); а въздухъ что е на ꙗрь има и тои трѝ зо́дїа (279).

ꙗрѣ́мникъ — казахме как сме нѝе ꙗрѣ́мникъ ѿ сичкы езѝци хрїа̀не (452).

ꙗремничь — въсѣдналь на жрѣ́бе ослѐ сна ꙗре́мнича (448); на хрїа̀не назнаменува онова жрѣ́бе снъ ꙗремничь (451).

М҃ца ѡ҃ ѕ҃.

Сло́во на ст҃го ап҃ла ѳо́мы,

и щѐше прьвѣ́нь да си въло̀жи рѹката въ рѐбрата х҃е, амѝ сега̀ зарадѝ тебѣ̀ сло̀ве прободѐнь бы ѳома въ ребрата, ко̀ѫ̀та надѹ̀та бы ѳо̀мѹ и про̀стре҃, въ .ѕ҃, бл҃вы ѡ҃:

Въ онова̀ врѣ̀ме, когато бѣха̀ ап҃лете въ ер҃лмь и раздѣлиха си̑чка земла̀, като̀ мѣтаха жрѐбїе, кого̀ б҃ь гдѣ̀ щѐ да пѹсти, и падна се жрѐбїе ѳо̀мѹ блѝзньцѹ да идѐ въ ин҃дїю. а онь не щѐше тамо да идѐ, амѝ кажѐше. нѐ могѹ̀ азь понѐ толко̀зи трѹ̀дь и далѐчно мѣ̀сто и зло̀. азе съмь ѿ еврейскы̀ ро̀дь и сла̀бь есмь. и това̀ то̀и дѹма, й б҃ь мѹ се ѩвы̀ та мѹ ка̀же. не бо̀й се ѳо̀мо, моа̀ бл҃годеть щѐ да бѹ̀де със тебѣ̀. и то̀й р҃е, г҃и пѹстѝ ме гдѣ̀ ищѐшь, тѣ̀кмо въ йндїю не дѣ̀й ме пѹща. И тога̀зи се слѹ̀чи ѿ индїа̀ | нѣ̀кои чл҃кь кѹпѐць, дош҃ль оу ер҃лимь. името мѹ бѣ̀ше 2
авва̀нь. пѹстень бѣ̀ше ѿ ин҃дїискаго ца̀ра гѹегаѳо̀ра, да йщѐ да ѹцѣ̀нѝ ма̀истора дрьводѣ̀лца и зиж҃ника, що ѕѝда камѐнїе и да е хытрець. и хо̀дѣше из гра̀дь и пѝташе за так҃вого̀зи чл҃ка хы̀тра; и г҃ь мѹ се ѩвѝ като едѝнь чл҃кь ѿ болѣ̀ринь и р҃е мѹ, ты̀ ли ищѐшь чл҃ка ма̀стора дрьводѣ̀л҃ца. и он҃зи кѹпѐць мѹ̀ каже, азь ѝщемь. и г҃ь мѹ р҃е. имам азь едного чл҃ка хы̀тра ма̀истора дрьводѣ̀л҃ца. амѝ ако щѐшь да ѹцѣ̀ним да тѝ го дам. и пока̀за мѹ го ѿ далѐче. и ѹцѣ̀нѝха се. и ѹзѐ г҃ь ѿ нѣ̀го аравѣ̀на г҃. гро̀ша и записаха що трѣ̀бѹе. и тога̀зи х҃с за̀вѣде ѳома и прѣда̀де го ѡномѣ̀зи куп҃цѹ авва̀нѹ. и кѹпець като видѐ ѳома и попѝта го за х҃а и р҃е. това̀ ли е твой г҃пдарь, та̀ те ѹцѣ̀ны и даде тѐ мене, и ѳома р҃е. истина ѐ г҃пдѝнь мой. и нау̑рѣ̀ пом҃ли се ѳо̀ма б҃ѹ г҃ѹ и р҃е. вола твоя г҃и да бѹ̑е. и поидѐ при ѡного̀зи кѹ̑ца авва̀на. и ѹлѣ̀зоха ѹ кора̀бь и два̀та. и ѳома ничто не имаше при себѣ̀ тьк҃мо цѣ̀ната си что̀ бѣ̀ше напр҃ѣ̀ ѹзель. и попѝта го ѡн҃зи кѹпѐць и р҃е мѹ, как҃ва̀ маисторїа ѹмѣ̀ешь. и ѳома̀ р҃е, на дрьво с҃мь дрьводѣ̀лець, и | ѹмею̀ 3
и ра̀ла и кора̀бе да пра̀вим. и на камѝк сьмь хытрѐць да ѕѝдам дворо̀ве ца̀р҃скы, и пола̀ти да правим. и авва̀н мѹ ка̀же, такьвого̀зы майстора и ц҃рь ищѐ. И слѹ̀чѝ се тога̀зи вѣ̀трь до̀брь, и поидоха блѝзѹ при ин҃дїа.

и поидоха на стань ѹ нѣкои гр҃а ан҃дрополь и быха оу една кыща. и тамо що бѣше г҃подарь и сѣдїа на онова мѣсто и чинѣше свад҃ба на своїа дьщера, даваше ю едномѹ цр҃ьскымѹ сн҃ѹ. И зовоха на свад҃бата ѡногози куп҃ца и ѳома със него. и ѡногози купца цр҃ьскыго чл҃ка поставиха го на почьтено мѣсто, а ѳома на краи на полошо мѣсто. и кога бы врѣме да се веселать и да пїють със голѣма чаша вино, доиде редь и до ѳома. бж҃їи чл҃кь нели е, пази се ѿ много питїе, и нещѣ да ѹзме он҃ьзы чаша. и единь безумень ѿ сѹгыте що слѹжахѹ оудари ѳома една плесница. и р҃е мѹ, на свад҃ба си зовань, що се нера҃ѹвашь ами си посрьн҃ль. и ѳома мѹ р҃е. да ты остави г҃ь съгрѣшенїето на он҃зы свѣть, а рѹката що си простре та ме ѹдари звѣрїа да тїи ю растрьгнать и мнѡго людїе да видеть. И тоа час тойзи слѹга ѿтиде на кладен҃ць ѿ вьн҃ка дворь да донесе вода да прилива ѹ виното. и слѹчи се звѣрь на он҃зы
4 кладен҃ць. и хваты | оногози мом҃ка и ѹдави го и раскаса го, и ѹзе мѹ ѱе он҃зы рѹка що бѣше ѹдарила ап҃ла. и донесе ю на трапезата пр҃ѣ сич҃ките и остави ю, да се покаже на сич҃ките да видать що е неправда била и ѹдарила ап҃ла. И сич҃кы людїе гледаха он҃зи рѹка да ю познають чїа е. И некоа жена дето свирѣха, та бѣше видѣла и чюла що бѣше рекаль ѳома ономѹзи мом҃кѹ що го плесна, и р҃е тврьдѣ и високо на он҃зи трапеза. Чюйте вые що сте събрани сега на тази трапеза малы и велїкы. и да знаете че съ е нам сега показало чюдо на тьзи трапеза. г҃ь ли е, или бж҃їи нѣкои ап҃ль що сѣди тѹка сега със на҃. защо азь вид҃ѣ като го плесна винарь що слѹжи, и тои мѹ р҃е. тази твоа десна рѹка ѱе да ю донесе и мнѡго людїе да видеть. и видите как мѹ се събы дѹмата тоя ча҃; тогази сич҃ка трапеза почюди се. и раз҃бра се това чюдо и до г҃пдара. и кога се разидоха званныте, що бѣха на свадбата, тогази зова он҃зи г҃пдарь ап҃ла и попита го и р҃е мѹ. като можешь да проклнешь чл҃ка и сьмр҃ть го наиде, сътвори бл҃венїе и помоли се б҃ѹ за мо҃та дьщера,ето їе сега свад҃бата, и покажи й некое добро
5 знаменїе. и ап҃ль ѳома | зара҃ува се, и р҃е да бѹ҃е що си рекаль. и тоя чась ѿиде при тѣхь гдето бѣха самы ѡнїа млади и мнѡго дѹма имь и сказа им за х҃а. б҃а, как҃ се породи и как҃ се распе и вьск҃рсе въ третїй дн҃ь. и какь е тои неговь ап҃ль. и научи гы на чистота да сь чисти, и да си пльта своа ѹчювать. и много имь показа и прѣдаде гы на б҃а, и ѿиде. и тоя ча҃, самсы г҃ь при тѣхь доиде и прѣтвори сы образь като ѳомѹ ап҃лѹ, и зе да дѹма съ он҃зи момь. и он҃зы мѹжь неинь като испроводы ѳома и затвори врата и врьна се при жената си, и видѣ какь дѹма ѳома със женьта мѹ, почюди се и р҃е, азь сега тебѣ испро-

водых, ѿ гдѐ пàкь тѝка се найде. и гь мѝ р҃е, азь ѳомà нѣсмь, ами са брàть и гь нѝеговь. амѝ кой ще ходѝ послѣ мене като и ѳомà, и да сѐ ѿречѐ ѿ тòизи свѣть, и да ѡстàви и цр҃тво і жена и селà заради име мòе и да лю́би мене, нѐ тѣкмо брàть мой щѐ бы амѝ и наслѣдникь на мòе цр҃тво щѐ да бѝде до вѣкà и да цр҃твѝва сьс' мене. товà р҃е и лѝ ѱа, вѐкѝе се пр҃ѣ т҃ѣ не видѣ, и онїа млàди тѣзы дѝма катò бисѐрь на ср҃цето си съкриха и з'говòриха се и обѣщàха се б҃ѝ, до живòта своего едѝнь дрѝгы да сѐ не смѣсàть наеднò, да си тѣлотò | не ѡскврьнàть. 6
и сѝч'ка нòщь прѣбы́ха на мл'ба. И на ѝтрѣ и поидѐ ц҃рь при млàдите да гы выды. и видѣ как' сь спàле надалѐчь едѝнь ѿ дрѝгы и нѣсмѐсюваать се, амѝ стоѝть на мл'ба. Почюди се и зѐ да гѝ пѝта. що стѐ сѝн'ко такà скрьбны, и несте на едно да сѐ веселѝте. и тїѐ мѝ рѐкоха. ны́е щѐ такà дà бàдемь, едѝнь дрѝгы и не щѐ да сме наедно до живòта нашѐго нѝ да си пльтà наша смѣсы҃ да сї ю̀ оскврьнимь. защо тамò, на он'зы радòсть на вѣчное цр҃тво да сме нàедно нераздѐлюны и да цр҃твѝваме на нб҃ное цр҃тво дò вѣка. Оти такà нас наѝчѝ гь дето ны се ѝавы на ѡбрàзь и на прилѝка на оногòзы пьтнѝка ѳома. като чю̀ ц҃рь тїà дѝмы ѿ т҃ѣ, ѝплàши се и почюди се и р҃е. скòро да мы довѣдéте оногози прѣльстника, дето е в҃а такà наѝчѝль и прѣльстиль. и мнѡго искàха го и не найдòха го. и ц҃рь сѐ обѣщà голѣмь дàрь да дадѐ кой го найдѐ. ами б҃ь ѡнїа млàды не ѡстàвѣше ами им' се чѐсто ѝавлàваше и ѝчаше гы. И тїѐ сь дрьжàха нà чистота. и мнѡго дѝмàха ц҃рѝ да сѝ оумиры ср҃цето, и кàзѝваха мѝ дето гò ты ищешь, а тои прѝ на҃ честo дохòжа амы ны́е ѿ нѝего нещем' се ѿдѣлы, амѝ и ты да знàешь и да вѣрѝва҃ | гь на҃ самсѝ ны ѝчѝ и ц҃рь като чю̀ ѿ онїа 7
млàды так'вѝзи дѝми вѣровà съ сѝч'ко ср҃це. и нàпоконь раз'брà кàкь е отиш'л' ѳòма въ н'дїю. ѿидѐ и ц҃рь и дьщерь нѝегова и зѐт' мѝ въ ин'дїю, и кр҃щѐнїе прїѐха ѿ ап҃ла ѳòма. и такà прѣбы́ха чѝсты до живòта своѐго. и непрѣстàнно б҃ѝ сѐ м҃лѝаха и слàвѣха ст҃аа тр҃ица. и полѝчиха нб҃но цр҃тво.

И ап҃ль ѳòма като ѝлѣзе въ иньдїскы грàдь, казàха ц҃рѝ ин'дїискомѝ гѝн'дафòрѝ, кàкь е довѐль аввàнь кѝнѐць хытра мàистора. обрàдѝва се цàрь, и повелѣ да ѝлѣзе ѳòма и пòчѐ цàрь да го пѝта. какьво ѝмѣѐшь да прàвишь. и ѳòма р҃е. дрьводѣлѐць сьмь и ѝмею да прави҃ ралà и колелà и корàбе а ѿ камѐнїе ѝмѣю да ѝзда҃ дворѡ́ве цр҃кы на стльпове камен'ны. и ц҃рь сѐ зара҃ѝва тврьдѣ и р҃е. и азь таквогòзы майстора ищѐ҃. амѝ да ми напрàвишь едѝнь цар'ска палàта. и пойдòха на едно мѣсто гдѐто щѣше цàрь да прàви полата и р҃е цàрь. на товà мѣсто

ище̑ да мы съзи́дашь, амѝ ви̇̀ждь как'во камѐнїе трѣ̀бува и как'во дрьвїе,
и друго що трѣ̀бува. и почнѝ да зида̑. И ап̑ль ѳо̀ма видѣ̀ онова мѣ̀сто
8 хубàво и вода мнѡ̀го, и прили̇̀чно. и р̑е ѳо̀ма. добро | мѣ̀сто и прили̇̀чно,
ами̇̀ сегà не могъ започѐ да зида̑. и ц̑рь мъ р̑е, ами кога щѐшь. р̑е
ѳо̀ма. да започнъ ѿ м̑ца фѐр'варь и да съвр̥ѣ̀шъ до м̑ца октòм'р̑їа. тази̇̀
рѣ̀чь ап̑льска назнаменѝва зà ѡн'зи свѣ̀ть, кàкь щѐ да мъ бѫде. р̑е ц̑рь.
си̇̀ч'кы̑ мàисторе на лѣ̀те започнѫть, а ты̑ зи̇̀ме кàжешь да запòчнешь.
и р̑е ѳо̀ма. такà по̑обàе и така е пò добрѣ̀. и р̑е ц̑рь, когà щѐшь то-
гàзы да пòчнешь. а ты̑ сегà бѣлѣ̀жи̇̀ мѣ̀стото да ви̇̀ди̑ и азь как'во
щѐшь да стòришь. защо азь тѫ̀ка на годи̇̀на еднѫ̀шь дохòжа̑мь. і ѳомà
ѫзѐ мѣ̀ркà, и белѣ̀жи си̇̀чко оновà мѣ̀стò, гдѐ що ще да стòри. и про-
зòрци на истокь да стòри, защо да свѣ̀ти да ѐ ви̇̀дѣло. а вратàтà ѿ
запàдь да ѫлѣ̀зува и да ѐ ѿпр̑ѣ̀де мѣ̀сто ширòко и прили̇̀чно. и цàрь
ви̇̀дѣ̀ като белѣ̀жи ап̑ль, àрек'са мъ. и зара̑ува се и р̑е мъ, въ истиннъ
чл̑че, хи̇̀трь си бы̀ль. и остàви мъ жльти̇̀ци мнѡ̀го, и ѡтиде си ц̑рь
дома си.

И тогази ап̑ль ѳома като ѫзѐ онова злато пойдѐ по си̇̀ч'кы градове
и по селà, и раз'да̑е оновà имàнїе на си̇̀ромасы и на си̇̀роты. и съгрàди
на нб̑то ц̑рѫтомъ нѐрѫкосътвòрена полàта, и ми̇̀нь сѐ нѣ̀кое врѣ̀ме,
9 и пѫсты ц̑рь да ви̇̀дать, съгради лы̀ ѳо̀ма ѡн'зи полата. и пѫсты̀ | и брàшно
и ѭстїе. и найдòха го на еди̇̀нь град' и попи̇̀таха го, и казàха мъ.
трѣ̀бѫе ли̇̀ еднак' нѣ̀що. и ѳома р̑е. си̇̀чко съвр̥ѣ̀шы̑ и напрàвы̑ тѣк'мо
ѡстàло покровь да покры̑е̑. ами злàто вѭ̀ке не и̇̀ма̑. азь за това бѣ̀хь
трѣгнѣ̀ль да дойдем на ц̑ра да ище̑ злàто. ами̇̀ добрѣ̀ вы срѣ̀щнѣ̑,
идѣ̀те и донѐсте ми злàто, защо азь и̇̀ма̑ тѫ̀кà еднàкь нѣ̀что да кѫпува̑.
и пойдоха ѡны̀а назàдь. И кàзаха ц̑рѫ кàкь е съвр̥ѣ̀шена полàта тѣ̀кмо
за покровь трѣ̀бувà злато, и ц̑рь сѐ зара̑ува и пѫсти̇̀ много злàто, и р̑е
хѫ̀бавь покровь да мы напрàвишь. защò когà дòйде̑ да види̇̀ да мы
арѐк'са. и тогàзи ты̑ мнѡ̀го хвàла и почьсть щѐшь да и̇̀машь. и ап̑ль
ѳомà оузѐ и ѡнова злàто на он'зы гра̑ гдѐто гы чàкаше. и поглѐда на
нб̑о и р̑е, бл̑гòдарѫ те чл̑колюб'че г̑и. оти̇̀ сѣ̀комъ разли̇̀чно сп̑ѐнїе
знàешь и чи̇̀ниш' мъ. и пойдѐ и раздàде оновà срѐбро и златò на сиромàсы
и комъ кòл'котѫ трѣ̀бувàша. И ми̇̀нà се мàл'ко врѣ̀ме пойдòха нѣ̀кои
чл̑ци ѿ оны̀зи мѣ̀ста и грàдове и селà, гдѐто бѣ̀ше ап̑лъ, до ц̑ра. и ц̑рь
ги попи̇̀та за ѡн'зи полата да ли̇̀ е съвр̥ѣ̀шена, и тїе мъ казàха, да сѐ
10 не надѣ̀ѐшь ц̑рѫ на тогозы чл̑ка да ты съгради̇̀ полата. той | си̇̀чко твоѐ
злàто що мъ си провòдиль раз̑адѐ по си̇̀ромаси и по си̇̀роты и по
дльжни̇̀ци. и ц̑рь като чю тїіа дѣ̀мы, зачю̀ди се дали̇̀ е исти̇̀на. и пойдѐ

сàмь да идѐ на онова мѣсто. и кондѝса блѝзꙋ тàмо на едѝнь грàдь. и попѝта тамо граѐскѝ болѝаре и нѐговы чл҃ци за ѡн҃зы полàта и зà ѳома гдѐ ѐ, прàви ли илѝ что рàботы. и тїе мо такà казахà. нѝчто нѣ ѐ напрàвиль. амѝ хòды по сѝч҃кы грàдове и села, и дàва по сыромàси и по сѝроты, и из҃ темница запрѣни лю̀дїе извàжѐа. и длѣжны ѿкупꙋвà. и ꙋчи да вѣрꙋвать едѝного б҃а х҃а распѐтаго. и кàже, х҃с ѐ същѝ б҃ь и тòи е сътвòриль нб҃о и землю̀, амѝ и паѐ тà е чю̀д҃нь чл҃кь. хòды ꙋ еднà рѝза, и ꙗдѐ тьк҃мо едѝнь хлѣбь и вода, а дрꙋго нищò. и да рѐемь чѐ ѐ нѣкои магѐсниѐ илѝ е льстникь. а тòй срѐбро и злàто не ꙋзѝма, амѝ еднàкь твоѐто имàнїе рàз҃даде. и дрꙋго пàкь мрѣтвы лю̀дїе вдѝга. и хрòмы и бòлны исцѣлѐва и дрꙋгы чюдесà чѝны. и видиме го кàкь ѐ пàк҃ оумѐнь и кнїжѐнь и пòстникь. и чю̀димь се и нѝе на тогòзи чл҃ка, прилѝча да бꙋде ст҃ь илѝ бж҃їи чл҃кь, амѝ и аввàнь твои вѣр҃нѝ кꙋпѐць нѝего слꙋшà и бой мꙋ се, и | със нѝего хòди. Тїа дꙋмы като чю̀ цр҃ь ѿ 11
болѝарето, зѐ да сѐ биѐ по лицето и напльнѝ се със҃ ꙗдь. и повелѣ скòро да найдꙋть ѳома и да гò приведѐть. и когà го довѐдоха и попита го цр҃ь направил҃ ли ми сы полата. и ѳòма рѐе направихь. и цр҃ь рѐе, да ѝдѐ сегà да ю видыѐ. и рѐе ѳома не мòжешь сегà цр҃ꙋ тѝ видѣ тьзѝ полàта, амѝ когà ꙋмрѐшь. зàщо не напрàвиѐ азь тебѣ на тойзы свѣть льжòвнѝ, дето ꙗ днѐска имашь, а ꙋтрѣ ꙗ остàвишь, ами ты напрàвыѐ полàта на нб҃ѐто да ю имàш҃ довѣкà. И цр҃ь като чю тїà дꙋмѝ ѿ ѳòма, раз҃гнѣвà се тврѣдѣ и повелѣ да затворать ꙋ тьмнѝца и ѳома и кꙋп҃цатого аввàна, додѐ вѝды кàкь да стòри, да сы извàды тòл҃козы имàнїе кыдѣ ѐ, разнѐсено и напòконь да затрїе и двàта. и апѐль ѳома раѐуваше се и негрижа се и дꙋмаше аввàнꙋ кꙋп҃цꙋ. нѐбòи се и негрижѝ се нѝчто за товà тьк҃мо вѣрꙋвани. и нѝчто нещѐшь злò добы. амѝ еднàкь имàшь голѣмо добрò на он҃зы свѣть. И прѣз тьзы нòщь цр҃ь и нѐговь брàть, и болѝаре царѐвы ѿ ꙗдь и ѿ грѝжа немогоха нѝ хлѣбь да ꙗдꙋть, нѝ да заспѣть. И слꙋчѝ се та се рàз҃болѣ цàревь брать, ѿ грѝжа цàрева. и | пꙋстѝ до брàта си цр҃атого да дòйде да гò вѝды. и като си дꙋмахà 12
единь дрꙋгы, и рѐе брàтъ цàревь. азь ѿ твоѝа грѝжа ꙋмираѐ. ами хꙋбàве тѣлòто мòе да скаташ҃, и цр҃ь плàчеше над нѐго, и мыслѣше какьв҃ почѣсть да мꙋ стòры и да гò погребѣ със мнѡго цѣнна ѡдежѐа. и това си дꙋмаха, и дш҃атà мꙋ излѣзе. и мнѡго плàчь стòри се. И аг҃глы занѐсоха мꙋ дш҃а въ рàи и кàзоваха мꙋ много мѣста хꙋбавы, дето гы е б҃ь оугòтовиль за добрѝ лю̀дїе, щò сь б҃ꙋ оугодѝле. и когà го довѐдоха на ѡн҃зы полата дето е ѧ съградѝль бѣшѐ ѳомà цàрютомꙋ, и тогàзи го попитаха аг҃глы и рѐкоха мꙋ, коѐ мѣсто арѐк҃сꙋвашь да сѣдѝшь ꙋ нѐго.

и тòй р҃е. млю вы се ст҃ы аг҃лы на тѣзи крàсна полàта що è най
краина и нефѐл'на кѐлїа, да ме остàвите тѹка да прѣбыва҃. И рѐкоха
мѹ аг҃лыте, неможе҃ ты тѹкà да бѣдешь, защò е тазы полатà брà-
това ти, дето а напрàвы он'зи хр҃тїàнинь ѳома. Тогàзы имь р҃е. мл҃ю вы
се ст҃ый аг҃лы. възв҃атѣте ме назàдь да ю кѹпы҃ ѿ нѣго. И тоа ча҃
възврати мѹ се дш҃àта въ тѐлото. и стань и р҃е гдѐ брàт' ми. скòро го
13 вѝкайте имамь нѣщо да мѹ се м҃ю. и пойдòха и казàха мѹ, | гдѐто с҃ѣше
вѣн'ка и п҃àчеше. и рѐкоха мѹ, оживѣ брàт ты, чистѝтѣ цàрѹ, и вѝка
тебѐ. и цр҃ь сѐ зарà҃ува, и притече при нѐго и цѣлѹва го. и брàть мѹ
р҃е. цàрѹ азь тебѣ вид҃ѣ и чю҃, като сѐ обѣщà да дадѐшь ѿ цр҃твото
си половѝна зарà҃и мòи живòть, и цр҃ь р҃е. нѣ пòль цр҃твото ми да да҃,
амѝ и главѹ своѝо за тѐ҃ѣ щь полòжи. И брàт' мѹ р҃е. има҃ нѣчто да
тѣ ищем, да лѝ го щеш' ми? и цàрь р҃е. на мòа рѹка сѝч'ко е, ищѝ
що щѐшь да тѣ дарѹва҃. и р҃е брàть мѹ мàл'ко ты нѣчто ищѐмь. ами
мы сѐ заклѣнѝ да сѐ не помѐтнешь. и цр҃ь мѹ се заклѐ. тогàзы брать
мѹ кàза. мѐне б҃ъ рад тебѣ ѹзѐ дш҃àта и вòведоха ме аг҃лы въ рай.
и видѣхь полàта твòа, дето тї а съградѝль ѳома хр҃тїàнинь. ами ты нѐѩ
ищь да мї ѭ продадѐшь. и цр҃ь сѐ замѝслы, и р҃е. имам' ли азь полàта
въ рай. и брàть мѹ р҃е, имàшь. азь ю вид҃ѣ ѿ вѣн'ка. а вѣтрѣ и аг҃лы
желàють да ю вѝдеть, дето è так҃азѝ красотà на нѩѩ, око чл҃чско нѣ
è видѣло. и цр҃ь р҃е, това лї мї е съградѝль онзи хр҃тїàнинь. и р҃е
брать мѹ. товà що è сегà ѹ темнѝцата. и цр҃ь р҃е. заклѐх' ти се за
земл'нò цр҃тво да тѣ да҃, что ищешь, ами това недава҃. ами има҃
14 онòгози | мàистора, да го испѹсты҃ ис т'мницата, да съградѝ и тебѣ.
и повѣлѐ цр҃ь, скòро да извадѹть ѳома и аввàна кѹп'ца ис т'мницата.
и като гы извѐдоха, прѝпаде цàрь на нѡѩѣте мѹ и плàче и мл҃и мѹ се.
простѝ ме бж҃ѝи ап҃ле товà съгрѣшѐнїе, защо незнаа҃ и много ти съ-
грѣшихь и стори́ме да сь҃ и азь хв҃ъ раб' дето гò тѣ кàзѹвашь. И ап҃ль
мѹ р҃е. азь прощава҃ и да тѐ простѣ, и да б'дете об'щи със х҃а б҃а моѐго
на цр҃тво нб҃ное. и прїѐ гы, та гѣ кр҃ти въ име оц҃а и сн҃а и ст҃го
дх҃а. и кога се кр҃тїха та им' се ѩвѣ аг҃ль и свѣть сѐ голѣмь просвѣты.
и почѝодѝ се ап҃ль ѳома и напокон' гы наѹчѣ и настави гѣ, ѹтврьди
гы. и излѣзѐ ѿ тамо, и иде на пѣть свой да проповѣдѹва имѐ хв҃о.

И пойдѐ на пер'сѝдь и мнѡго сторѣ знамѐнїе, и напоконь и пойде
на пàр'ѳѡ҃ и мѝдѡ҃. и пàкь на ѝн'дїа. и кр҃ти се сн҃ъ цр҃евь иже на
терѐтїа и мигдòнїа и нàрка, вѣроваха въ х҃а, и цр҃ь смедѐи раз'гнѣва
се като вѣрова сн҃ъ нѐговь, и повелѣ да изведѹ ѳома на нѣкоà планинà
висòка. и изведоха го и сьс'бòдоха го съсь кòпїе, и така сы прѣдаде
дш҃ѣта въ рѣце бж҃ѝи. тог мл҃твамѝ б҃е пом҃лѹи нас.

Житїе прп҃бныѥ матере наше пет҃кы трьнов҃скые.

бл҃вѣи ѡ҃. за молитвь.

Слн҃це колкото има свѣть и свѣти. тол҃козы и на прпо҃обнаа пет҃ка паметь що и е просвѣтила по сич҃кы свѣть. нѣйно чюдо и нейнь по҃ кои ези҃ може исказа, що е тиѩ сторила добродѣтель на землїа, на епиват҃ско мѣсто, и на тракїиско, и на трьновь, и на мисїа, и на дал҃маты, и не тькмо по тїѩ мѣста, ами и по сич҃кы свѣть; дето нашь ѹмь не може да достигне, или езикь нашь да искаже сичкото нѣйно чюдо и добро и по҃ и слѣзы. ами тьк҃мо кол҃кото на҃ ѹмь постигна, и написа҃ азь ейтимїе патрїархь трьновскы, що знаѧхь. амы и вїе, бл҃вены хр҃тїане, послѹшайте.

Тази ст҃аа и прп҃б҃на пет҃ка беше ѿ мѣсто епивати. ѿц҃ь неинь
и | маика и бѣха добры и бл҃гочьстивы, и ходѣха по бж҃їи заповѣдь, 16
млтиня чинѣха и дрѹгы добрыни бѣха ѹ т҃ѣ. и родиха тѣзи чиста и хв҃а голѹбица и дв҃ца. и родиха и дрѹго мѹж҃ко. име томѹ еѵтимїе, що бы напоконь на мадїть еп҃копь. и наѹчиха гы на стра҃ бж҃їи и на законь добре и прѣставиха се. и ѡста ст҃аа пет҃ка със҃ брата сы еѵ҃тїмїа, дето бы еп҃копь на мадить, и тои многого чюдо показа тамо. защо бѣше и той просвѣтиль със҃ пость и много добрыни, затова се и пост҃и. и неговы мощи и до днеска чюдо исцѣлѣнїе чинѣть.

И ст҃аа пет҃ка, ѿ като погребе родителѥ свои, ѿрѣди гы добрѣ. тогази започе по҃ и метанїе и бдѣнїе, и порѣвна и се като ап҃лкы законь и на земла без постела лѣгнѹваше. и ѿ тѹка пакь и се исплѣны срц҃ето на мисль бж҃твна да иде въ пѹстиня. и побѣгна ѿ тамо, и ѿиде въ пѹстина, и тамо прѣбываше аг҃гл҃скы чинь. и подражаи като ил҃а, или като іоаннь кр҃тлиа, по҃, и бдѣнїе, и метанїе, и слѣзы. стѹдь и пекь, сич҃ко трьпѣше. и въкѹсюваше трѣва мѣсто ѧстїе. и то помал҃ко навечерь. и мл҃ба непрѣстанно чинѣше и ничто да имаше мисль за мирь | 17
или за добра ѡдеж҃а да се облече. или за домь и за стока, и за иманїе. ами тьк҃мо очите и бѣха слѣзы напльнѹены и мл҃ба на б҃а. и сич҃ка мысль бѣше и и надеж҃а на г҃а б҃а. и помыслюваше за втоpо приш҃ствїе за бж҃їи сѹдь. и пакь да сы оукрасы дш҃ата, да срѣщне х҃а б҃а съ свѣтилникь ѹкрасѣнь. и какьво добро да стори, да чюе тогазы глас крот҃к҃ ѿ г҃а б҃а, и пакь да сы исплѣны свѣтил҃никь със҃ масло да ѹлѣзе със҃ мѹдрите дѣвици въ раи, да се насыти красота раискаа и хѹбость и свѣтло҃ и пѣсны аг҃гл҃сы. тьк҃мо за това и бѣше мысль и твр҃дѣ т҃гѹваше

съ срцѣто сы какь да пѫлѫчи онова добро. и така проважѣаше свои
животь по ѡнѣзы пѫстиня за много врѣме. а лѫкавыи діаволь не прѣ-
станѫваше да ю плаши. и мнѡго пьты сѐ прътараше като звѣрь
страшень, давно бы ю ѫплашилъ да оставы пѫстыня. ами стаа пѣтка
имаше бга помощника. и не прѣстанѫваше и сльзы ѿ ѡчите. и сичка
хытро діаволска исчѣзнѫваше ѿ нѣеината млба. такъвазы сила бѣше
добыла ѿ бга. И тьи се бѣше поканила, макарь да бѣше жена ами
18 бѣше испльнѣна дха | стго. и бѣгаше ѿ нѣеа сила діаволска и исчѣз-
наваша като дымь. дѣвъ цръ за такъвизи жѣны прѣкѫваше и каже.
въжелѣеть цръ добротѣ твоей. и така стаа петка със голѣмь по прѣбы
мнѡго годины въ пѫстиня. И въ една нощь, като си чинѣше млба
и метаніе. и рѫцѣте сы вдигѣе нагорѣ и плачѣше. и напрасно видѣ
бжтво видѣніе единь агглъ и сѐ ѩви като нѣкои младь момкь и свѣты,
като свѣть. и рче ей, да ѡставишь пѫстната, и иди сы пакь назадь на
твоѐ ѿчьство. защо тамо ты побае да сы оставишь тѣлото. а дшата
ты щѐ да бѫде на красныи и невещества̀вни раи.

Като видѣ стаа пѣтка това видѣніе и чю тіа дѫмы, разѫмѐ, че
ѐ ѿ бга това видѣніе и позна, чѐ щѐ да се прѣстави скоро, и зарадѫва
се и грижѣше се как сы оставѣ пѫстинята. защо не може нѣщо
дрѫго да ѡчисты дшата, като пѫстыня. и тогази стаа пѣтка, като
чю ѡнѣзы гла, и да и сѐ нѣщеше, а тіа ѡставы ѡнѣзы пѫстына,
и пойдѐ прьвѣнь на цри град, и ѫлѣзе оу црква хва. и млба
непрѣстанно чинѣше. как да искаже члкь толкозы метаніе и поклоны
19 и сльзы и | счки дни и нощи на бдѣніе бѣше и плачеше и тьгѫ-
ваше за пѫстынята. и ѡбыдѐ сичкы црквы, като една пчела ра-
ботнаа, що ѡбходы сичкы цвѣтоовѣ пролѣтны. и пойдѐ ѫ црква
прчтѣи бци. то сѐ зовѐ влахѐрна, и тамо припаде на иконна прчтѣы
бци. и слѣзы ѿ очите си мнѡго излиа. и дѫмаше и млаше се бци:
Тебѣ влче що си на сичкы свѣть, и породила си га бга, азь
мой жьвоть ѫ тебѣ ѡставы. и на тебѣ се надѣя да ме помлѫвашь.
и не дѣи се гнѫси ѿ менѣ, що съ твоіа робына, защо и азь ѿ младость
твоемѫ снѫ послѣдова и млю се. и ты знаешь, двце, моето жѣнско
ѥство и моіа слабость, що ѐ на моата дша озноба. ами и ты стаа
бце, ты ми бѫди помощница. защо освѣнь тебѣ на дѫго мѣсто надежа
неима. амы ты ми бѫди наставныца да ме наставишь на добро и на
покаѧніе. ты да ме оупазишь ѿ сичко зло кога бѣх въ пѫстина, тебѣ
има помощница. а сега сѐ врьна въ мир. ами пакь и сега ме ѫчюваи
и ѫпазы, и помощница мы бѫди, и покрі ме ѿ сичко зло. И това се

помòли и плакà ѿ | сѝч'ко срцѣ. и излѣзе. и трьгна да идѐ на 20
своето си ѿчьство. и доидѐ до епивàти, что бѣшѐ нѐмно ѿчьство.
и прѣбы тамо врѣме ее мàло, и нѝкои не познàваше ю. и тàмо
по, м҃ѣнїе, бдѣнїе, кой мòже искàза. врѣме нѣкоѐ промина се, и познà
че щѐ да се прѣстàви. и стòри си мл҃ба на б҃а, и р҃е съ сл'зы:
Чл҃колюбче вл҃ко, да нѐ оставишь мѐне, що съм' рàба твоїа, дето
сь ради имѐ твое ѡстàвила сѝч'ко. и тебѣ прибѣгна, ами г҃и б҃е мòи
повели аг҃лѹ, мѝрно да мѝ приѐмлю дш҃ата и да мы не бѹде забрàнено
да ѹлѣза на твòе цр҃тво ѿ нечѝсты и скврьны бѣсѡве, ами ме спо҃оби
безь стра҃ да стàна пр҃ѣ твой страшны прѣстòль, оти сы бл҃вѐнь въ
вѣкы амин'.

И товà се помл҃и, и тоїа ча҃ прѣдàде си дш҃ата б҃ѹ. и тѣлòто ѝ
погрѐбоха нѣкои хр҃тїане, и не познà ѩ никой до г҃е и погребоха ю нѝ
знаяха ю ѿ кыдѣ бѣ дошлà.

И такà провòди днѝте свой тѹка на землїа. а тамо найдѐ голѣмь
покòи. амѝ и тѹкà г҃ь б҃ь не ѡстàви а да ѐе мнѡго днѝ съкрѝена
на землà и да ѐ безь пàметь нѐиното чѝстое и ст҃ое тѣлò, амѝ покàза
чѹдо дѝвно зарадї ст҃ѝе | мòщи. 21

Нѣкои пòстникь имàше тамо, на стлѣпь прѣбывàше и пòстеше
се блѝзѹ при оновà мѣсто гдѐто ѐ бѝль грòбь ст҃ѣи пѐт'кы. и слѹчѝ се
тà ѹмрѐ нѣкòи корàбникь, и фрьлѝха го тамо блѝзѹ при ѡн'зи стлѣпь;
и поче да исхòды смрàдь ѿ нѣго злѣ, кол'кото векїѐ не мòже тамо да
помѝне чл҃кь ѿ злà мириз'мà. заеднò и ѡн'зи стлѣпникь векїѐ не мòже
да трѣпы ѡнзи смрàдь. амѝ слѣзе ѿ ѡн'зы стлѣпь и наидѐ чл҃ци и по-
вѣлѐ имь, да ископаѭть трàпь голѣмь, да тѹрать оновà тѣло, что смрь-
дѣшѐ. И ѡнїа чл҃ци послѹшàха ѡногòзы постника. и поидòха тамѹ и
зѐха да копàють и найдоха тѣлòто ст҃ѣы пѐт'кы цѣло и хѹбаво и миризмà
хѹбава кол'кото навѝваше тазы мириз'мà на ѡн'зи смрàдь. И ѡнїа чл҃ци
бѣха глѹпавы и неразѹмны, и немогòха да сѐ ѹсѣтеть за оновà ст҃оѐ
тѣло, защо и нѝкои нѐ знàяеше, че ѐ тамо погрѐбена ст҃аа пѐт'ка, оты
бѣше одàвна бѝла погрѐбена. амѝ сѐ мнѡга чѹдиха, кàкь да стòреть.
и рѣкоха си мѐжѹ себѣ, кòи пàкь да копàе на дрѹго мѣстò, амѝ ѐе
тѹка тòизы и грòбь дòста ширòкь и глѣбòкь, да тѹриме и ѡнàзы мрьша
да нѐ смрьдѝ, а то | ако бѹде товà ст҃о тѣлò, б҃ь щѐ го извàды. и зàри- 22
наха ѡн'зы мрьша тàмо прї ст҃ое оновà тѣло. и разыдòха се по домà сы.

И ѿ т҃ѣ нѣкои чл҃кь, гѐѡр'гїе иметомѹ, хр҃тàнинь дòбрь, и тòи
като си и пойдѐ домà си и повѐчерѣ, нàпокòнь стань да сѐ помл҃и б҃ѹ,
като си чѝнѣше сѣкогы мл҃ба мнѡго. И на сѝмнѹване заспà. и видѣ
еднà жена като еднà цàрица, и сѣдѝ на стòль злàть свѣтлѝкавь. и околò

нѐа стоѧть многого войне хѹбавы свѣтликавы. и тои се оуплашы и паде на земла и растрепѐра се, ѿ хѹбость не можеше да гледа тоꙗ свѣть. и единъ ѿ онїа хѹбави и свѣтлѣкавы момцы пристапи и взѐ го за рѹка, и р҃е мѹ. станы геѡргїе и оти сте така сториле, та стѐ оставиле онова тѣло вонещо при телото ст҃ѣы пѐтки. ами скоро да пойдешь и да извади мощите ст҃ѣи пѐтки и да гы ѡставишь оу ковчѐгъ златы. защо цр҃ъ пожалы нѥина добрына. ищѐ г҃ъ сега да ю прославы по сички свѣть.

Тогази и тїа мѹ сама подѣма. Скоро извадѣтѐ моите мощи и положѣте на хѹбаво мѣсто. защо не могѹ да трьпи азь за много тоизи
23 страдь. не бойш ли се б҃а, да нѐ бы | пѹстилъ б҃ъ ѡгнь да вы попали. и азѐ сѣ чл҃кь ѿ маика и ѿ баща родѐна. и моѐ ѿч҃ство епиваты що го зовѣте и дѐто сте вые сега на нѐго. и прѣзъ тьзы нощь и дрѹга жѐна, добра хр҃тїанка имѐ ѐи ефїмїа, и тїа таквозы видѣла и таквизы дѹмы и нѥи рѐкле и зарчале, скоро ѹтрѣ рано да кажешь това, да вы ѡгнь не изгори.

И на ѹтрѐ излѣзоха и двата, и казахѹ на сичкы тамо по конѐць. и като чюха това епиватсцїи людїе, скоро сичкы тѐкоха и със голѣма радос извадиха мощите ѥй като нѣкое много цѣнно и многого се чюдиха на нѐиното ст҃ое тѣло, ѿ толкозы врѣме как стой цѣло и красно и бл҃гоѹхае, и ѿ хѹбава миризма да сѐ чл҃кь не насыти.

И взѐха онова тѣло съ свѣщи и със кадилницы и съ ѳїмїань и измѹрно и дрѹгы хѹбавы аромаѳи и ѿнѐсоха ю със голѣма радост и положиха а въ цр҃ква ст҃ы ап҃лъ. и тамо многого чюдо стори тогазы ст҃аа пѐтка. бѣсны исцѣлѣха, и болнїи и глѹхы и езавы и ѿ сѣкаквы болесть, кой дохож҃аха и вѣра имаха чиста и любовь ѿ сичко ср҃це на ст҃аа пѐтка, тоꙗ час исцѣлѣваха.

24 И прочю се по сичка земла | епиватска. и не тъкмо тамо се прочю, ами и до царигра́д, и по сичко земла. И врѣме бы нѣкое ослабнь грѣчско цр҃тво. и със бж҃їе повѣлѐнїе дойдоха римлїане и прѣеха цр҃игра҃. като каже дѹдь цр҃ъ със палица желѣзна ѹдрьжаха. И сичка оу цр҃иград плѣниха фрѐнци и ѡбраха, и злато и срѐбро и цр҃ковны ѡдеж҃и и съсѹды, що бѣха многого цѣннїи, заедно и ст҃ы мощи и сичко ѿнѐсоха въ ри҃.

Това като видѣха и дочакаха цр҃ограж҃ане, и бл҃гочствы съборь въздѣхнѹ тврьде, и голѣмь скрьбь и голѣма тьга имаха тогази. и ходѣха като мртвы и мл҃аха се б҃ѹ и дѹмаха. въскр҃ны въскѹю спишь г҃и. защо заборавы нашѹ нищетѹ и грижа наша; и дрѹгы рѣчы многого се мл҃аха и дѹмаха.

І въ товà врѣме, бл҃гочѣстивы̑ цàрь трѣнов'скы̑ ꙗ҆ѡàннь асѣню, сн҃ъ стàримъ бльгар'скымъ цр҃ъ асѣню. крѣп'ко дрьжàша тогàзы цр҃ство и нѝкакь не ѹбоà се ѿ онїа фрѐн'ци като прѣѐха цр҃иградь. амѝ единакь мъ прилѐгна врѣме войскà да вдѝгне, да плѣнѹва нечьстивы̑ и да прѣема зеемлїа мнѡго. И скòчи юнàш'кы със' бж҃їе повелѣнїе и прѣѐ македòн'ска | 25
землїа и сѣрь и аѳон'скаа горà сѝ р҃ѣ ст҃аа гора, и ѡколò що сь ґрàдове солѣнь, и сѝч'ка землїа ѳеталїйскаа и тривàлїа ѹзѐ. тàка и дальматїа. що е арàбанашка дрьжàва. и прѣѐ и до дрàча. и поставы̑ митрополїте и епѝскѹпы по сѝч'кы землы̑ свѣтлы и бл҃гочѣстивїи със' нѐговы ст҃ы̑ хрисòвѹли що сь сегà оу славна лàвра ѹ ст҃еи горѣ. и не тѣкмо тїа землы̑ вато прѣѐ да сѐ остàвы и да мъ се досады̑, амѝ пойде и на цр҃ы град' и нѐго прѣѐ. и що бѣхà тамò фрѐн'ци, поклонѝха мъ се, и прѣдàдоха се, дà сь нѐгова раꙗ и дàнь да мъ дàвать.

И такà сѝч'ко тамо като прѣѐ и раз'брà се и до нѐго ст҃ѣи пѐт'ки, славàта, кàкь ѐ ст҃аа и чинїи исцѣлѐнїе и чюдесà, тврьдѣ сы на ѹмь положи зà ст҃аа пѐт'ка. и распали мъ се ср҃цето, като еленъ когà ѡжьднѣе за вода, така и цр҃ъ ꙗ҆ѡ҃ àсѣнь пожелà кàкь да сѐ добые до ѡнїа ст҃ие мòщи. защо бѣше сь по сѝч'кы свѣть распространѣла нѐина бл҃годѣть и нѐйно чюдо. и пойдѐ си цр҃ъ на трьновь и оумислы единь з'гòворь дòбрь и б҃ъ ѹгòдень. и тогàзы пѹсты̑ повѣлѐнїе на цр҃и грàдь, що бѣхà тамо фрѐн'ци, и р҃е имь. не ищу ва҃ нѝ сребро | нѝ злàто нѝ бисерь 26
нѝ камѐнїе мнѡго цѣнно, амѝ вы ищѐ, що е на вàша фрѐн'ска дрьжàва град епивàты, дето има тàмо мòщи ст҃ѣи пѐт'ки. товà ст҃ое тѣлò да мы дадѐте със ков'чег'т сы, толкози и това ищем ѿ вас. товà като раз'браха фрѐн'ци, що бѣха ѹ цр҃и грàдь, готовы̑ станàха и послѹшаха цр҃а съ сѝч'ко ср҃це. и поклòниха се на нѐговото повелѐнїе и пѹстиха пѝсàнїе и поклонь до цр҃а и рѣкоха. да бàде волà твòꙗ много лѣтны цр҃ъ, що ищѐшь ѹзмѝ. акò и дш҃ата ны ищѐшь, нѝе се тѐѣ поклàнеме и дати щѐ, и да бѫде ѹ дòбрь ча҃.

Товà като чю цр҃ъ ѡбрадѹва се, и мнѣше мъ се кòл'ко да леты̑ и да фрька под' нб҃ето и голѣма радо҃, нѐмаше кàмо що да сторы̑, защо мишлѣше, ако сы издам сѝч'ко злато и сребро, заедно и половина ѿ цр҃твото си дàщем тѣк'мо ст҃аа пѐт'ка да прѣнесе҃ на свòе цр҃тво. и тогàзы пѹстѝ прѣосвщ҃ѐннаго мàр'ка, митрополита велѝкаго прѣслàвъ, със' гѹлѣма почьсть да пойде на епивàть град', да прѣнесе тѣлòто прп҃ообнѣи пѐт'ки на слàвны̑ град' трьнòвь. и пойде он'зы вл҃ка тàмо и сторы̑ сѝч'ко пòчестно, що трѣбѹваше и ѹзе ѡнїа мощѝ, и идѣше и | хвàлеше б҃а 27
и прѣп҃обнаа пѐт'ка. и като прѣмина сы̑норь фрѐньскы и вылѣзе на тази

страна бльгар'ска, и сички из ѡколꙋ градове и села излѣзꙋваха на срѣща сос' свѣщи, и свѣщеници, ѡблѣчены сь сщ'ен'скы одѣжи и проважахꙋ ст'ю пѣт'кꙋ сос кадильници и ѳамїанѡмь и измирно и сос' дрꙋгы хꙋбави мирислївы аромати. а като разбра бл'гочтыви цр'ь ꙗоань асѣнь че носеть мощите ст'ѣи пѣт'кы, излѣзе из града пѣшь, и майка мꙋ цр'ица елена, и негова цр'ца анна сос' свои сичкы болѣре. и патрихарь кѵ васїлїе сос' сичкы сщ'еници и дїаконѣ и сичкы лꙋдїе ѿ град идоха сичкы пѣши на четири паприща и срѣщнаха ю съсь много почьсть. и поклони се цр'ь до землѣ и цѣлова си рацѣ и тѣло чтнѣ. и сичкы почесно поклониха се и цѣловаха л. и вьнесоха л вь градь вь цр'ковь цр'евꙋ и положише ю. вь лѣто ѿ ро хва, ꙗ'с'в'. различно чꙋдо исцѣлѣнїе чинй и до дньь кой сось чиста вѣра приходжа на неинь ковчегь, бл'годѣтїю и чл'колюбїемь г'а нашего ѵ х'а емꙋ же слава въ вѣкы амінь.

28 Мц'а того к'з.

Мч'нїе ст'го великомч'ника димитрїа,

мѵроточиваго, извади се на нови езыкь ѿ дамаскина инока иподїакона и истꙋдита, показꙋва и за чꙋдеса его, ѡ блви:

Обычаи имать цр'їе, блв'ены хрт'їанѣ, ког'а щьть да гостьть нѣкого чл'ка болꙗрина, нѣ стоеть сами прѣдь тѣхь да имь слꙋжьть, ами ѡставѣть свой вѣрныи члч'ци, да слꙋгꙋвать на ѡнази срс'каа трапеза: Така е приличнь и днѣшнїать дн'ь. трапезата е празн'икь великом'никꙋ димитрїю, а вашето гп'одство та сте звани ѿ ст'го димитрїа. азь рабь хв'ь та са слꙋга на таꙗ трапеза. оти легома ст'и м'никь димитрїе дне'ка нась гощава нѣ сось гозба тꙋкашнїа, земльнаа,ето денеска ꙗдемь, а оутре
29 сме гла'ни, ами сось гозба | нб'наиа, дето ꙗде чл'кь ѿ нюꙗ и не ѡгладнѣва никога. За тѣзы гозба и пр'ркь дв'дь р'е хлѣбь аг'гл'скы и хлѣбь нб'ны та расте дш'а чл'кꙋ, като и тело чл'кꙋ ѿ хлѣбь. и дш'а чл'кꙋ не расте на високо и на дебело и на голѣмо, ами расте на волꙗ бж'твна. заради това ꙗстїе заповѣдꙋва моисы на второы закон та каже. не тьк'мо ѿ единь хлѣбь живь бива чл'кь, р'е, ами и ѿ сѣка дꙋма що исходи ѿ ꙋста бж'їи, сй р'ѣ нѣ тьк'мо със' хлѣбь живь бива чл'кь, ами и съ слово бж'їе може чл'кь да живы. и г'ь въ ст'ое ев'лїе тьзы гозба нар'е честь бл'гаа и добра. що е дрꙋго по добро ѿ ꙗстїе безсмрьтно. или дрꙋго що е най почестно ѿ ст'а трапеза. чꙋдно е и добро ꙗстїе

что̀ е на цр҃ьска трапѐза. и па̀кь сь чю̀дны̑ и хꙋ̀бавыи, что сь дн҃ешнымꙋ празн҃икꙋ. амы̀ и ны̑е що̀ сме бл҃вены̑и хв҃ы ра̀бы, ела̀те да празн҃ꙋваме добрѣ̀ и да се възвесели҃ и да сѐ зара̑уваме и да сѐ насѝтиме ѿ дꙋмы̀тѐ що̀ ѐ цр҃ьско и нб҃но ꙗстїе. И да сы̀ отво̀риме и очѝте и ꙋшите, да послꙋшаме и да чю̀е҃ и да разꙋмѣ̀емь дꙋмите бж҃їи дето дꙋма҃ за нѐговите ст҃цїи. | защо като еди̑нь чл҃кь дето ѐ събра̀ль 30
ѿ много разлы̑чи цвѣ̀тоове, и завїе един҃ хꙋ̀бавь вѣн҃ць. и дарꙋва го нѣ̀комꙋ любовномꙋ чл҃кꙋ. и ѡн҃зи чл҃кь обрадꙋ̀ва се на он҃зы хꙋ̀бавы̑ и красны̑и вѣн҃ць. така да сто̀ри҃ и ны̑ѐ ѿ сѝч҃кыте дꙋ̀ми що чю̀емь оу цр҃ква да гы съберѣ̀мь и да сѝ ꙋкрасы̑ и да сѝ вѣ̀нчае҃ дш҃ата и да ю сто̀ри҃ да е досто̀ина на цр҃тво нб҃ное. и ѿ гдѐ да си ꙋкраси҃ дш҃ьта ѿ дꙋ̀мы що сь цр҃ко̀вны. защо̀ ѿ дрꙋго инàкво не мо̀же чл҃кь да прїидѐ ѿ зло̀ на добро, като ѿ дꙋмы бж҃твны и поꙋчѐнїе дето ка̀зꙋва за ст҃ы̑и какь се сп҃со̀ха. защо кога чю̀емь за ст҃ы̑ м҃ници ка̀кь потѐглиха скрѣ̀бь и мꙋка̀, и ны̑ѐ тогàзи се поꙋмл҃тивиме. амы̀ се мл҃ю на ва̀ше г҃пд҃ство, да бꙋ̀дете гото̀вы да послꙋ̀шате сега̀ что̀ ще҃ да по̀не҃ да ка̀зꙋваме за ст҃го̀ димѝтрїа дн҃ѐшныиго.

На̀поконь посл҃ѣ̀ хв҃о рож҃ьство до трѝста годѝнь бѣ̀ше нѣ̀кои ца̀рь, иметомꙋ маѯимїа̀нь, и на прѣ̀кор҃ го зовѣ̀ха ер҃кꙋ̀рїе, що бѣ̀ше зѐть цр҃ꙋ дїѡклитїанꙋ за дъщѐра мꙋ. и бѣ̀ше то̀лькова злѣ̀ чл҃кь и лю̀ть и безако̀ник҃, кол҃кото не щѣ̀ше нѝкакь да чю̀е имѐ | хв҃о. и гдѐ разберѣ̀ше 31
илѝ найдѣ̀ше хр҃тїа̀нина чл҃ка, а то̀и пꙋстеше да го ꙋбїю̀ть. и мнѡзина идѣ̀ха на мꙋка̀ за име хв҃о. и ѿ тѣ̑ѣ̀ единь бѐше ст҃ы̑ димитрїе, дѐто мꙋ е дн҃ѐска пра̀зн҃икь, и то̀и бѣ̀ше ѿ великы̑ градь солꙋ̀нь. и родѝтеле нѐговы, сѝр҃ѣ̀, баща̀ мꙋ и ма̀ика мꙋ бѣ̀ха кнѐзоове по̀честны, и дрѣ̀жаше ѿц҃ь мꙋ македонїа, и бѣ̀ше похвалѐнь и почьтѐнь чл҃кь. и ст҃ы̑ димитрїе не бѣ̀ше то̀л҃кози почетѐнь мнѡ̀го ра̑и защо̀ е ѿ нѐговь сла̀вень рѡ̑҃, ами помнѡго по̀честь има̀ше зара̀ди нѐгово добро и заради нѐговь чѝсть ра̀зꙋмь що̀то има̀ше, ѡты̀ защо бѣ̀ше на ѡнова̀ врѣ̀ме кра̀сень и свѣ̀теше със҃ дш҃ѐвнаа добрина що правѐдно чѝнѣ̀ше. и нѣ̀ тьк҃мо ради нѐгово бл҃горо̀дїе и чистота̀, и що бѣ̀ше кра̀сень със҃ дш҃ата си, ами ѐднакь и помнѡго бѣ̀ше и със҃ лицето кра̀сень ѿ сѝч҃кыте нѐговы врьстни̑ци. защо ѿ ко̀рень бѣ̀ше бл҃гь и до̀брь, затова̀ се ради̑ по бл҃го и по̀добро. И младость еднàкь кога̀ бѣ̀ше дѣ̀тѐ та сѐ пока̀зꙋваше, как҃в щѐ да бꙋ̀де и до на̀поконь. и кога̀ пора̀сте, та сѐ видѣ̀ше кра̀сень и мꙋ̀дрь тврьдѐ и сѐкогы нѐгова ра̀бота бѣ̀ше | да ꙋчы добро и да сѐ опѝтова на во̀искꙋ 32
бо̀и. защо на онòва врѣ̀ме това̀ бѣ̀ше на мла̀ди мо̀мци хвал҃но и по̀честно, и бѣ̀ше на въ̀зрасть и на ꙗкость доста̀ и хва̀ли҃ ами̑ и на дш҃ѐвна

ѩкость бѣше много похвалѣнь. защо сѐ чюваше ѿ кр҃вовьство, и ѿ много ѩстїе и пѣтїе, и мѫдрость и чистота бѣше ѹ нїего. и прав҃да любѣше и ѿ неправ҃а бѣгаше и не навидѣше. и ради тъзи нїегова добрына та бѣше почьтѣнь по сїч҃ка држ҃ава цр҃ѹ маѯимїанѹ. и самсы цр҃ь послѹшѹваше го, защото видѣше мѫдрь и разѹмень и на войска хытрь и юнакь. И стори го дѹѯа на солѹнь и на сїч҃ка землїа ѳеталїиска господарь, защо мнѣше цр҃ь, че е еллин҃скаа вѣра ѹ нїего. а ст҃ыи димитрїе, ѿ какь прїиѐ власъ да ѐ г҃ѡдрь солѹн҃скы, тогази се изьявы очивѣсно, какь ѐ хр҃тїанинь и заради почесть цр҃каа, щото имаше толкозыи не радоваше се, кол҃кото годѣше да ѹвѣры сїчкы еллїны на хв҃о име. и д҃нѐска и нощѐска непрѣстанѹваше да ѹчи дѹмы бж҃твни за хр҃тїан҃ство. и нѣ скрїшо҃ да сѐ ѹбой ѿ цара, ами очивѣсно. и дрѹго
33 нїщо не ищѣше, тькмо годѣше как҃ да посѣе хр҃тїан҃ство. и | ѹчаше, какь създаде б҃ь чл҃ка и как҃ го остави на почесть въ раи. и как҃ мѹ завидѣ дїаволь и прѣльсти го, та ѿпаде ѿ раи. какь сам҃си б҃ь, дето бѣше го създаль, поиска да го пакь завѐде на прѣвата нїегова почѐсть въ раи. и слѣзе на земла, и плѣть прїѐ ѿ ст҃ые бц҃е, що е дв҃ца мр҃їа. и бы съврьшень чл҃кь, като иные. ѡсвѣнь тьк҃мо гр҃ѣ нѐмаше и какь сѐ распѐ и ѹмрѐ като чл҃кь, ами пакь трѐти дн҃ь въскр҃е като същи б҃ь и вознѐсе се на нб҃ѐто, и тои ще пакь напоконь да слѣзе, да сѹди на сїч҃кы чл҃ци що сь по сїч҃ки свѣт҃, и сѣкимѹ ще да въз҃аде, кои какь е чинїль. това дѹмаше и ѹчеше ст҃ый димитрїе. и много нарѡ҃ послѹша нѐговите дѹмы, и вѣровахѧ хв҃о име. а ѝдолете потьп҃коваха а х҃а б҃а истиннаго вѣровахѧ и такѧ на всякыи дн҃ь ѹчѐнїето нїегово приплодюваше хр҃тїан҃ство, ами тои не прѣстанѹваше ѿ нѐгового добро и мѫдро бж҃твно ѹчѐнїе, ами мыслѣше на ѹмат҃ си. ако не ѡбрьне сь сїч҃кы солѹнь да вѣрѹва въ х҃а, нѣчто мое ср҃це не щѐ сь зара҃ува. Ами врагь същи дїаволь, дето приноси зависть сѣкомѹ чл҃кѹ на дш҃ьта, виды какь
34 сѐ | ѹмножѧть хр҃тїане а елл҃ин҃ци малко ѡстанѹвать, и годѣше да запрѐ дѹмыте ст҃омѹ димитрїю. и инакь не можаше нїщо да мѹ стори, тьк҃мо да стори да го ѹбїать. и така и бы донапоконь.

Царь маѯимїань прѣѐ и плѣнї скѹты и савроматыи, на ѡбласть рим҃ско цр҃тво. и ходѣше ѿ град҃ на градь със҃ голѣма радость и веселѣше се и колѣше ѡв҃ны и юн҃ци и чинѣше жрьтва и мл҃тва на бѣсѡвете. Дойдѐ и до солѹнь. и нѣкои елл҃ины ѿ солѹнь диавола имаха на ср҃цѐто си и пойдоха царѹ на срѐща да навадать ст҃го димитрїа, какь ѐ хр҃тїанинь, а т҃ѣ царь да почьтѐ и да гѝ залюбы. и пойдоха та мѹ рѐкоха. много лѣтны цр҃ѹ, б҃ь да ты ѹмножѝ цр҃твото. ѐдна дѹма ще҃ да каже҃ пр҃ѣ

твое цр҃тво, и да ны не омразѝшь, защо щем да дѹмаме за нашего господара димитрїа, защо ныѐ на твоѐ цар҃ство по много любовь имаме нежели на нїего. ами да подѹмаме истинна. знаеш ли за димитрїа дето го почете нь твое цар҃ство и стори го г҃ндарь да е еетали́ски, а тои вѣрѹва распетаго х҃а, дето го распеха еврее. и не тъкмо че вѣрова сам си, ами и кога седы на столт си и очивѣстно казва, как | е х҃с истинныи 35
б҃ъ. и на сѣмы дн҃ь слѹша҃ елинните неговыте дѹмы, та се прѣлщавать и остава́т си вѣрата своа, и станѹвать хр҃тїане. Това като чю пр҃ь, прьвѣнь се оскрьбы кань да ногѹбы таквогови чл҃ка, и напоконь пакь повѣле да го приведѹть да виды далї е истинна. И отидоха чл҃ци царевы и найдоха го че седи, на сѹдница своа и ѹчи слово бж҃ї, да вѣрѹвать х҃а. И грабы́ха го като диви львове и заведоха го пр҃ѣ цара маѯимиана. и ст҃и димитрїе, като бѣше ѿ прьвѣнь готовь да казва и да ѹчи ради име хв҃о, ни на онїа людїе нѣщо зло по҃ѹма, ниты се ѿ пр҃а оуплашни. тъкмо стань пр҃ѣ лицето пр҃ево, весель и рад҃ува се, толкови мѹ се познаваше лицето свѣтло и весело ради защо ще да прїеме мѹка.

И подѹма царь ст҃мѹ димитрїю. так вьзи ли почесть надѣах се азь да мы сторишь, и така ли се надѣахь да ме почетешь, като азъ тебѣ сторихь г҃ндина на сич кы солѹнь и оставих те на голѣма почьсть, а ты не излѣзе на единь поглѣть место да ме посрѣщнешь. и ст҃ы димитрїе р҃е пр҃ѹ. азъ и твоето цр҃тво почита҃, ами б҃а що е сторилъ нб҃о и землю и сич кы свѣть, | нїего по тврьдѣ почита҃. 36

И р҃е мѹ царь, че кои си е б҃ъ твои и пр҃ь. ст҃ы димитрїе р҃е. г҃ь мои іс҃ х҃с тои е истинныи пр҃ь и б҃ъ, сич во що дрьжи. И р҃е мѹ царь. иди ты нїего вѣрѹвашь и за това ли на҃ не прїемашь като е пѣтно и достойно, и коѐ си добро ты видѣль ѿ х҃а твоего и имашь того б҃а и цара, нѣли съ богове твои зевьсь и аполїе и другыте, ами е х҃с б҃ъ твои, за това ли азь тебѣ почето҃ и поставих те да си г҃ндарь на сич ка еетали́а, а ти ми така дѹмашь. о нїепотрѣбны чл҃че, так вьзи ли се показа пр҃ѣ великите богове и прѣд мене. азь да ты да҃ сироти оумат ты безѹмныи и да ты сторимь много различны мькы, да се мьчишь и да се наказешь, и тогази да разѹмѣешь и кои съмь азь и кои си ты. и что може твои б҃ъ тебѣ помогнь. И ст҃ы димитрїе р҃е. пр҃ѹ, ты що ме плашишь да ме мьчишь, азь тїа мькы сьс радост и сьс веселїе щь гы прїе. защо тїа мькы мене щьть да ме заведать на цар҃ство нб҃ное, дето е тамо радо҃ неизр҃енна. Тїа дѹмы като чю пр҃ь ѿ ѹстата ст҃мѹ, прьвѣнь се разьгнѣва тврьдѣ на нїего и напоконь па҃ помисли, давно мѹ | пр҃ѣтвори ѹмать. и повѣле да го затворать въ темницѝ, давно бы 37
се ѡбрьналь камьто нїегова вѣра.

И оузѐха ст҃го слѹгы, цѧ̀ревы и заведоха го въ темницѹ, и нѣ̀ въ сьбо̀рнѹ тьмницѹ, гдѐто запи̇рать си̇ч҃ки лю̀дїе, а̀ми̇ на мѣ̀сто гро̀зно и тѣ̀мно, ба̀нїа била̀ ѿ прьвѣ̀нь голѣ̀ма, бли̇зѹ та̀мо̀ гдѐ сѣ̀деше цр҃ь, и над҃ ѡгни̇щето дѐто е камара на ѡн҃зы̇ бана̀, тамо затвори̇ха ст҃го. и като влѣ̀зе тамо ст҃ыи ди̇митрїе видѣ̀ еднь ско̀р҃пїа голѣ̀ма срѐща нѐго идѐ, и изва̀дила си желото да го ѹха̀пе. и като видѣ̀ ю ст҃ы̇ ди̇митрїе, сто̀ри кр҃ть на сѐбѣ̀ си и р҃е. въ имѐ х҃во, дѣ̀то̀ е рѣ̀кль на҃, да наста̀паме на зми̇̀а и на скор҃пїа, и на си̇ч҃ка си̇ла вра̀жїа. това̀ р҃е и настьпї̀ а̀ и ѹбы ѡн҃зы скор҃пїа, і тога̀зи аг҃гль мѹ се гн҃ь навы̇ ѿго̀рѣ̀ над нѐго и дрьжы̇ зла̀ть вѣ̀н҃ць. и р҃е мѹ ра̀ѹи̇ се ди̇митрїе, войне хв҃ь, дрьж҃ се и крѣ̀пи̇ се, да побѣ̀ди̇шь твои̇те враго̀ве. Това̀ р҃е и ѡста̀ви мѹ на главата ѡн҃зы вѣ̀н҃ць. И ѡнїа слѹгы ца̀ревы като затво̀риха ст҃го и ѡтидо̀ха си вѐсели̇ при̇ цр҃а, защо са̀ сто̀риле воли̇̀а цр҃ева, и ст҃и ди̇митрїе оста̀ затворень ѹ она̀зи бана са̀м҃сы
38 без҃ дрѹжина. ами̇ помощь бж҃їа бѣ̀ше при̇ | нѐго та го оутѣ̀шаваше и имаше и ра̀дость има̀ше и скрьбь. радо̀сть има̀ше защо̀ го спо̀бы б҃ь та излѣ̀зе пр҃ѣ̀ цр҃а и каза̀ се че е хр҃тїа̀нинь. а скрьбь има̀ше па̀кь, защо сѐ не скон҃ча̀ по скоро, да пойдѐ на цр҃тво нб҃но̀е. И така̀ бл҃годарѣ̀ше б҃а и ча̀каше ча҃ съмр҃тны̇. и тол҃кози не желѧ̀еше цр҃ь маѯимїа̀ за нѐговите лю̀дїе да го̀ слѹ̀шать, колѣ̀кото желѧ̀еше ст҃ы̇и да мартѹрїсѹса за̀ имѐ хв҃о. И ѡн҃зы безако̀нныи цр҃ь ра̀доваше се и чи̇нѣ̀ше жрьтва на бѣ̀сѡвете и лю̀бѣше да глѐда да сѐ бы̇ють лю̀дїе и да си проли̇ва̀ть крьв҃ть. и повелѣ̀ да се съберѐ си̇ч҃кы събо̀рь да сто̀ра҃ борба̀, защо еллѝн҃скы̇ ца̀рїе така̀ имаха обы̇чаи, кога̀ пойдѐха ѹ нѣ̀кои гра̀дь и ѡсквьрнї̀аваха се и на ѹтре оста̀вѣше лю̀дїе да сѐ на҃брьзѫ̀ть и да сѐ бо̀реть и ка̀мень да мѐтать, и да сѐ на҃ска̀чѹвать и да сѐ би̇ють със҃ ко̀пїа. тїа̀ пѐть игры̇ кой навѝаше та̀ го по̀читѣше ца̀рь и даваше мѹ да̀рь. Тыа̀ пѐть игры̇ пойска ца̀рь да сто̀ры въ ѡн҃зы дн҃ь. И то̀и сѣ̀дна на високо̀ мѣ̀сто и глѐда кой се наѐма҃ да игра̀ють игры̇, ко̀и коі̀а игра̀ ище. И еди̇нь ца̀ревь чл҃кь, иметомѹ бѣ̀ше лїѡ̀, и бѣ̀ше ѿ скѹт҃ско мѣ̀сто
39 ѿ село, що се | зовѣ̀ше ѹан҃ди̇ла. и бѣ̀ше вы̇сокь и голѣ̀м, и ю̀накь си̇лѥнь и на бор҃ба̀ бѣ̀ше хытрѐць. И затова̀ го имаше ца̀рь на голѣ̀ма почѐсть на цр҃твото си своѐ, защо на си̇ч҃кы навиваше и ѹби̇више гы. и лю̀бѣше го цр҃ь тврьде Ами̇ послѹ̀шаите и то̀и ка̀кь ѱофи̇са.

Еди̇нь мла̀дь мом҃кь имашѐ на̀ солѹнь, дето мѹ е име ст҃ы̇ нѐсторь. тврьдѣ̀ мла̀дь и хѹ̀бавь и ра̀зѹменъ хр҃тїа̀нинь потаень, тѣ̀к҃мо го зна̀еше ст҃ыи ди̇митрїе. ви̇ды лїѐа, като ѹбива̀ то̀л҃кози лю̀дїе и цр҃ь сѐ весели̇ със҃ нѐгова нѧкость, и стань и зами̇сли се на ср҃цето си, и р҃е. да поі̀дѹ̀ въ тьмни̇цѹ при ст҃го ди̇митрїа да ме бл҃вы, и тога̀зи да дойдѹ да сѐ

борю със лїеа и да вида силата истинномѫ х҃ѫ б҃ѫ. И пойдѐ оу ѡн҃зы
баня, гдѐто бѣше затворѐнь ст҃ы димитрїе, и р҃е мѫ г҃ѡдине мои и брате·
и рабе истинномѫ б҃ѫ. безакѡнїи и погаными ц҃рь тврьдѣ се ра҃ува за
лїеа, за бор҃бта мѫ, ами дш҃ата моа желае да сѐ боры със҃ нїего. ами
ти се мл҃ю да ме бл҃вишь и да ме ѫкрѣпишь да идѫ да мѫ навїа.
И тогазы ст҃ыи димитрїе бл҃вьи нестора и стори мѫ кр҃ть на челото
и р҃е мѫ, лїю да навїешь и за х҃а да бѫдешь м҃нкь. И тогазы излѣзе
ст҃ыи нестѡрь | из҃ тьмницата и пойдѐ на ѡнова мѣсто гдѐто сѐ бѡрѣхѫ 40
чл҃ци. и викна на ср҃дѣ ѡ лїѡ, ела да се бориме двама. и цр҃ь сѣше
на високо мѣсто и глѣдаше как҃вы людїе излѣзѫвать да се бѡрать. и като
видѣ нѐсторь м҃адь тврьда кол҃ко да р҃ѐшь дѡ к҃. годинь и хѫбавь, и по-
велѣ да дойдѐ прѣд него. и р҃е мѫ царь. младо мом҃чѐ, защо сѐ не боишь
ѿ сьмр҃ть, амы дойдѐ да сѐ боришь със҃ лїа, нѐ видишь ли каквы сил҃ны
мом҃ци навы и кол҃ко оубы и пролїа имь крьв҃та, а ты се не бойшь,
ами ищешь да сѐ боришь със҃ нѐго. нели ти е мило за твоята младость
и хѫбость, или сы сирома҃, та годишь да сѐ сам҃сы затриешь. ами те
затова повика҃, недѣй се наема със҃ лїеа да сѐ боришь, да не загынешь.
ами ако бѫдешь сирома҃, азь да ти дам҃ срѐбро и злато да те обогатю,
тьк҃мо си не погѫби животь свои. И подѫма нѐстор҃ и р҃е. цр҃ѫ, азь нѣс҃мь
сирома҃, нити сы не милюва҃ свои животь, ами иманїе има҃ и животь
люба да сѣмь живь. ами ищѫ да сѐ борю със҃ лїеа, защо да прїимѫ
почесть, оты и ако има҃ иманїе та сѣмь богать а почеть нема҃. защо
ми е болїарство безь почесть. ами затова любла | да сїе почетѫ и да се 41
покажѫ по добрь ѿ лїеа, затова прїемамь тойзы стра҃. И царь видѣ,
че мѫ не послѫша дум҃та, остави се ѿ нїего и р҃е мѫ. чини что щешь.

И ст҃ыи нѐсторь и пойдѐ, и като се прїиближи прїи лїеѫ, съблѣче
сы врьхната дреха и р҃е тврьде. б҃е димитрїевь помози ми. и извади
си нѡжь свой, и пом҃ли б҃а тайно и ѫдари лїеа поср҃дѣ срц҃ето мѫ.
и па҃на мрьтвь мрьсны лїѡ. и цр҃ь като видѣ чѐ ѫмрѐ лїѡ, оскрьби се
тврьдѣ за нїего, нежели да би се лишиль ѿ цр҃тво своє. И повика не-
стора та мѫ р҃е. младо момче, как҃ва магїа стори и ѫбы лїа. ѡн҃зы мнѡго
силнїи юнаци ѫби и нѐ каквото тебѣ слабыи мом҃чѐта. ами ты что стори
та гѡ ѫби. И ст҃ыи нѐсторь р҃е. азь царѫ магїа не знаю, и със҃ магїа
нїего не ѫбы҃, ами го сътри҃ съ силою х҃а истиннаго б҃а, и ѱофиса.
Тїїа думы като чю погаными царь, раз҃нѣвы се тврьдѣ и повѣлѐ едномѫ
ѿ слѫгыте нїегови миноѭїань иметомѫ бѣшѐ. да изведѐ нѐстора ѿвьнь
златите врата да мѫ ѿсѣчѐ главата със нїеговьт҃ си нѡжь. и така се
кон҃ча ст҃ы нѐсторь, като мѫ бѣше рѐкль ст҃ы димитрїе. И стань царь

42 та си ѿидѐ въ | полàтите скрьб'нь и р҃е. тако мѝ сѝльта на великыте
бо̀гове, със' нѣкоа мàгїа оубїѐнь бы̀ дн҃еска дрѹгъ мой л҃ѡ. И нàпоконь
раз'брà, кàкь е ходѝль при ст҃го димѝтрїа та го е бл҃виль и със' нѐгова
хѝтрос ѹмрѣ л҃ѡ. и пѹсти тогàзы цàрь войне, да пòйдѹть оу ѡн'зы бàня
да ѹбїють ст҃го димѝтрїа. и пойдòха из'бодоха го сѝчкотомѹ тѣло, и прь-
вото гòпїе, дѐто го оудàри вь рѐбрата на товà мѣсто, като и х҃а бѣхà
пробòле. амѝ като гы видѣ ст҃ы самьси вдигна си дѐсната рѹка и пробòдень
бы. и таквòзи м҃нїе прїѐ сты̀ димѝтрїе и сконча се въ дн҃ѐшныи дѐнь.

И едѝнь слѹга ст҃мѹ димѝтрїю, иметомѹ бѐше лѹп҃ь, стоàше и глѐ-
даше с'тто като го збòдоха ѡнїа цàревы войне и отидòха си. а тòи
извàды ст҃мѹ прьстень ѿ дѐсната рѹка, оузе мѹ и порàмницата и врьх-
ната дрѣха, и натопѝ ю оу крьв'та, що бѣше истѐкла ѿ ст҃го и сторы
със' ѡнзы ѡдѐжда мнѡго чѝдо. бѣсны ис҃ѣлѝ и бòл'ны озр҃авы̀ и ѿ
сѣкаква бòлсть мнѡго исцѣлѣха лѝдїе. И цр҃ь раз'брà, кàк'во чѝдо чины̀
лѹпь със' ѡдеждата ст҃мѹ, и пѹсти войне и ѿсѣкоха мѹ глàвата. И нѣкой
43 хр҃тїане | поидòха крышо̀ радѝ ст҃àхь цàрѡвь и погрѐбоха ст҃го димитрїа
тàмо оу ѡн'зы бàня, гдѐто го найдòха със'збòден.

Чѝдо а҃. И нàпоконь ѱофѝса цàрь маѯимїань. и прїѐ цр҃тво велѝкыи
и бл҃гочьстивыи хр҃тїàнскы̀ цàрь констàн'тинь. и нѐгово врѣме стòры
ѐдного̀ дѹѯа на влàш'кои земли̇ да пойдѐ, иметомѹ бѣше леѡнтїе. и дойдѐ
до солѹнь и раз'болѣ се. и тòл'кова злѣ лежàше, кòл'кота лѝбѣше да ѹмре,
нежелѝ да е жѝвь да тѐгли так'в'зы лютà бòлесть. защò мнѡго врàчове
доходиха и цѣрѹваха го. и нѝчто мѹ се не придàде, ами еднакь позлѣ
въпаднѹваше. и раз'брà за ст҃го димѝтрїа, как мѹ чѝны гроб'ть чѝдо.
и ѿведоха го дрьжещець до онова мѣсто, и припàде съ сл'зы. и като
ѹлѣзе над грòбьть ст҃мѹ тоѝа ча҃ исцѣлѐ. и ѿ тогàзи дàдѐ имàнїе мнѡго
и сьгрàди цр҃ква на онова̀ мѣсто, дето ѐ сегà вь солѹнь ст҃мѹ димѝтрїю.
и нàпоконь когà почѐ да си идѐ на влàхїи, гдѐто бѣше пѹстень ѿ цр҃а,
помы̀сли да оузме мàл'ко нѣчто ѿ мòщите ст҃мѹ. защо и тàмо на ѡн'зи
землѝа да сьградѝ и дрѹга цр҃ква ст҃мѹ димѝтрїю. И тогàзи мѹ се ѧви
44 ст҃ы̀ | димѝтрїе на сънѣ и р҃е мѹ. не дѣлѝ ме тьк'мо остàвѝ ме цѣль
да сѝмь на моѐто си ѿч҃тво. и ѡн'зы кнѐзь не смѣà нѝчто да похвàти
ѿ нѝеговите мòщи. тьк'мо ѹзѐ прьсть ѿ гробь ст҃мѹ и наидѐ и прьстень
ст҃мѹ, что бѣше го ѹзѐль лѹп҃ь. найдѐ и порàмницата, что ѐ врьхна дрѐха,
что сказьх'ме ѿнапр҃ѣ. това оузе леѡ'нѣтїе кнѐзь и ськры его оу ков'чѐжць.

И пойдѐ, и когà дойде до дѹновь да прѣмѝне на он'зы странà,
и слѹчи се фрьтѹна и бѹра голѣма. и чѝдѣше се что да стòри. и прѣз'
тѣзы нòщь ѧвѝ мѹ се ст҃ы̀ димитрїе. и р҃е мѹ, оутрѐ станы̀ и ѹзмѝ

ков'чѐжець дето е вътрѐ мòи прѣстень и порàмница. и дрѣж го нà рѫцѣ и прѣиди погàзы дѫнавь без' страх съсъ помòщь бж҃ію. и на оутрѣ стань он'зи кнѐзь и стòри катò мѫ повѣлѐ ст҃ы димитріе, и прѣмина тихо без' страх. и като си и пойди на своà земліà и направи и тамо цр҃ква ст҃мѫ димитрію:

Чюдо в҃. И дрѫго чюдо послѫшайте бл҃вѐніи хр҃тіàне. въ врѣме, когà бѣха цр҃іе хр҃тіàнскы, бѣше некòи вл҃ка вь градь афригыи, и въ едùнь дùнь оулѣзе въ корàбь и щеше да пойде въ алеѯàн҃ріà, и на | 45
пѫть ѿ зàвисть діàволскы фѫщàре хвàтùха ѡн'зы корàбь и плѣнùха го, и что бѣха вътрѣ ѫ корàбь чл҃ци сùч'кыте поплѣнùха заедно и ѡногòзы еп҃кпа ѫзѐха и продàдоха го въ анатòл'скаа земліà едномѫ болùаринѫ тѫр'чинѫ. и бѣше злъ чл҃къ, и повелѣ ономѫзи еп҃кпѫ да нòси гнòи на лòзіе и на градùнѫ, гдѐ сѣють зѐліе. и ѡн'зи еп҃кпь носѣше и мнѡжищь ѫзùмаше ѡнѣзы кòшь със' гноището на главѣта си. и сльзи мѫ течàха из' очùте и дѫмаше. гдѐ лù е оновà врѣме, когàто др'жà҃ на главьта сù ст҃ыхъ тàйнь хв҃ь, на бж҃твнаа л҃ургіа, а сегà си ѡскврьнàвà҃ главата със' гноище. и тàка и дн҃ь и нòщь нòсѣше и плàчѣше и мл҃ѭаше се б҃ѫ давно бы сè из'рòбиль ѿ таквòзы злò. и въ една нòщь ѭави мѫ се ст҃ыи димùтріе, ѭзùй на бѣль кòнь и р҃е мѫ. что тù е и плàчеш'. и еп҃кпь р҃е мѫ. не вùдиш' лù колкò злò тèглы҃ сùромах азь и чюж҃инець. амù ме пùташь что мù е. днѐска рàботы҃, а нощѐска с'мь оковань и кàкь да не плàчю. и р҃е мѫ ст҃ы димùтріе. станы въсѣдны на кòня моèго изѿѭàди. и р҃е еп҃кпь. гп҃дùне, не могѫ да стàнѫ, отù с'мь свезань. р҃е мѫ пàкь ст҃ы. Станы до гдѐ ти дѫмà҃. | и стàна еп҃кпь и възсѣднь. 46
ѡ чюдо голѣмо. найдòха се и двàта чѐ ѭз'деть ѿвѣнь грà҃а солѫна, и тогàзы р҃е ст҃ы димùтріе ѡнòмѫзы еп҃кпѫ. слѣзы ѿ конàтого и елà послѣдь мѐне защо с'мь азь гп҃дàрь на тòизы грà҃, и дòмь мòй тѫка ѐ. и затовà ѿхож҃амь напр҃ѣ а ты пùтаи за мѐне и доидù. и р҃е еп҃кпь как да пùта҃, гп҃дине за тебѣ. и р҃е мѫ ст҃ы. пùтаи гдѐ е҃ дòмь дùмитріа гп҃дùна солѫн'скаго, и акò пùташь такà мòжешь наи мѐне, и азь тѐ щем настàви да сы пойдѐшь на своѐ мѣсто. Това мѫ р҃е ст҃ы и ѿидѐ и ѭзды ѫлѣзе въ грà҃. И ѡн'зы еп҃кпь идѐ послѣ҃ ѭего и дойдѐ до врàта грàдѫ. и попùта вратàрете, гдѐ ѐ дòмь гп҃дùнѫ димùтріе. И вратàрете сь насмѣàха емѫ и рѐкоха мѫ. димитріа гп҃дùна ные не имаме. а дрѫгы сè ѫсѣтùха и разѫмѣха, отù щѐ нѣкое чюдо да сътвòри ст҃ы димùтріе, защо на сѣкы дн҃ь ст҃ы чинѣше чюдо на порòбени чл҃ци. и ѫзѐха да го пùтать, защо пùташь за таквогòзи чл҃ка, и он'зы еп҃кпь имь скàза, кàкь ѐ бы́ль плѣнѐнь и как ѐ завѐдень рòбь въ анатолùи

и какь мѫ се явѝ като єдѝнь воинь на бѣль конь, и как ме извади
47 ѿ тамо тѣзи нощь гдѣто бѫ̑ѣ оковàнь, и довѐде ме | сегà до тѫка и тои
влѣзе напрѣ̑ѣ ѫ тїа врàта, не видѣх'те лѝ его. и ѡнїа вратàре рѐкоха
не видѣх'ме нѝщо, амѝ разѫмѐх'ме, кои се тебѣ̑ явѝль. амѝ елà да тѐ
ѿведем оу нѐгова цр̑ка̑ да го познàешь. и като влѣзе ѫ цр̑ква и видѣ
ѿ далѐче иконàта негова, что мѫ е написàнь обрàзь и позна го. и тѐче
и пригрьна онàзы иконà и приплака съ слѣзы и р̑е. тоизи е войнь, що
е мене ѿ роб'ство изваділь. И раз'брà солѫнскы вл̑ка товà чюдо и испѝта
оногòзи еп̑кпа, ѿ коѐ е мѣсто, и дàде мѫ что мѫ трѣбѫва и проводи
го да си пойдѐ на своѐ мѣсто въ афрѝгїю.

И ѿидѐ си еп̑кпь със' бж̑їю пòмощь здрàво на своа епàр'хїа, и тàмо
сы опродàде сѝч'ко що имаше, да съзѝда цр̑ква на имѐ ст̑мѫ дѝмитрїю,
и съгради ю и доврьши. тѫк'мо амвòнь що е на срѣ̑ѣ цр̑ква не бѣше
направиль, защо не мòжаше да найде так'визы прилѝчны мрàморе и мнòго
се грѝжаше, что да стòры. И въ ѡнова врѣме съградѝ единъ болїаринь
въ цр̑и гра̑ една црв̑а въ имѐ ст̑мѫ мѝнѫ и вик'торѫ и викѐн'тїю.
и пѫстѝ свои члц̑и със' корабь да пòйдѫть въ ан'атолїю да кѫпать и да
48 донѐсѫть стльповѐ. И тогàзы | прѣз ѡнїа днѝ като имàше скрьбь он'зы
еп̑кпь за стльповe мрàморени, слѫчи се он'зы корàбь и пойдѐ гдѐто ѐ
пристàнище афрѝгїиско. и прѣз' тьзи нòщь явѝ се стѝ димѝтрїе еп̑кпѫ
и р̑е мѫ. идѝ на пристàнище и дош'ль е единь корàбь и има голѣми
и чюдны мрàморе и кѫпѝ ѿ ны̑ колко ти трѣбѫвать. И на ѫтрѣ̑ пойдѐ
еп̑кпь със' велѝка радо̑ на пристàнище гдѐто стоàше он'зы корàбь, и р̑е
корàбникѫ. раз'брах гп̑дѝне, отѝ нòсишь ѫ корàбь мрàморе. ами ти се
мл̑ю да мѝ продадешь ѿ тѣхь да си доврьши̑ цр̑квàта, что ю грàды̑.
и р̑е мѫ ѡнзы корàбныкь, азь мрàморе не има̑ вл̑ко мои пак ѿтидѐ
еп̑кпь грѝжень. И въ втòра нòщь пàкь мѫ се явѝ ст̑ѝи и р̑е мѫ. идѝ
пàкь и ищѝ мѫ отѝ тòи има стльпове кол'кото щѐшь. и ѿидѐ па̑ вл̑ка
и искà мѫ, а тòи пàкь сльгà и р̑е не има̑ нѝщо. защò мѫ не бѣха
за прòдань. И въ трѐтїю нòщь пак мѫ се явѝ ст̑ѝи димитрїе и р̑е мѫ.
идѝ и рѐчѝ ономѫзи корàбныкѫ. тѝ имаш тол'кова мрàморе и ѿ тѣх сь
тòлкова черьвѐнїи и тòлкова зелѐны и тол'кова бѣлы и тол'кова синѝ
49 и толѝко инак'вы приликы. И нòсишь гы на цр̑ы гра̑ радѝ | цр̑квата
ст̑мѫ мѝнѫ и вѝкторѫ и вѝкѐн'тїю. и да знаѐшь ѡнàзы цр̑ква доврьши
се, заради защо се тѝ забàвы много врѣме и ѡнзы болїаринь, что ть ѐ
пѫстѝль, найде тàмо дрѫгы мрàморе и кѫпѝ и̑ и доврьши цр̑квата как'
иска. ами ако гѝ ѿвезѐшь тàмо хàрь не имашь и щѐшь да сѝ погѫбишь
трѫдь свои що сь си потрѫдиль амѝ гы продàи мене, що сь врѣдны.

защо да тѐ има на рàдость ст҃ыи димитрїе, дѐто мꙋ ѩйдà цр҃квата. И наоу҃рѣ пойдѐ еп҃кпь на пристàнището със҃ велѝка радòсть. и р҃е корàбникꙋ дѝмите ст҃мꙋ димѝтрїю. и тòи като чю такѝвизи дѝми изнѐсе сѝчкы стлѣпове из҃ корàбь и едны продàде влк҃ꙋ а дрꙋги дарꙋва ст҃мꙋ за ѥгово сп҃ѐнїе. и такà съврьши еп҃кпь ст҃мꙋ цр҃квата, слàвѣ и бл҃годары б҃а и ст҃го димитрїа.

Чюдо г҃. И дрꙋго чюдо слꙋшаите. Глàдь бы҃ велѝк҃ еднꙋщь на сѝч҃ка землїà солꙋн҃скаа. и так҃вѣзы глàдь дрꙋгочь нѣ ѐ быль ныти нѣкои ѿ тамошнїи чл҃ци запòмниль, такà да ѐ било. и ѡназы страна̀, ѳеталїискаа и сòлꙋнь щѐше да погыне ѿ глàдь. амы велѝкыи ст҃ы҃ димитрїе готòвь помощникь хр҃тїанскыи, не остàвы мѣсто | своѐ да сѐ развалѝ и да по- 50
гыне ѿ г҃àдь, ами что оутьк҃мы. корàбникь нѣкои нап҃лнѝ корàбь свой със҃ пшенѝцꙋ на онова̀ врѣме и помысли да ю завезѐ на фрѐн҃скаа страна̀. и ꙋ тàзи нòщь ꙗви мꙋ се ст҃ы҃ димитрїе на сьнѣ̀ и р҃е емꙋ. тѣзы пшенѝца гдѐ мѝслишь да ю завезѐшь. и корàбникь р҃е, на фрѐн҃ско мѣсто, ако дадѐ б҃ь. и р҃е мꙋ ст҃ы҃и. послꙋшаи менѐ и ѿвезѝ ю въ солꙋнь, и п҃одà щешь ю тàмо кàкь ищѐшь, защò е тàмо велѝкь глàдь. и дàвам҃ ти сегà тры҃ жльтѝци радѝ да вѣрꙋвашь. и когà ю довезѐшь а тѝ сы ꙋзмѝ и що ѐ ѡстàло сѝч҃ка цѣнà. И нау҃ре стьнь ѡн҃зи корабни҃ и глѐда въ рꙋцѣ̀ свой тры҃ жльтицѝ. и кàза на сѝчкы корàбници. кàко вид҃ѣ ꙋ тьзѝ нòщь едѝнь млàдь войнь и р҃е ми тѣзи пшенѝца ѿвези въ сòлꙋнь и дàде ми зàлогь тры҃ жльтѝци, амѝ да ю завезѐмь тàмо защò мѝ р҃е, глад велѝкь има тàмо и ще҃ на добрà цѣнà да ю продаде҃; защо пàкь виж҃те дрꙋгите корàбе и тїе сѝчкы идꙋть на фрѐньскꙋ мѣстꙋ, а нѝе сàмы да пойдем на сòлꙋнь. и послꙋшаха го и дрꙋжината мꙋ и з҃говòриха се да идꙋть въ сòлꙋнь. а дїàволь завидѣ̀ и щѐше да стòри ст҃мꙋ пакòсть, | да ѡбрѣне корàбь на дрꙋга страна̀. и вдѝгна бꙋра велѝка въ 51
морѐто, и тòл҃кози, кòлкото бѣгàха и двàщь и трѝщь корàбите, ами легомà ст҃ыи димитрїе не ѡстàвлаше их, амѝ им се ꙗвлàваше очѝвѣстно въ морѐто и казꙋваше имь пѣть и дѝмаше им не бойте се. и със҃ бж҃їю помòщь и мл҃бòю ст҃го дойдòха до сòлꙋнь. и раз҃брàхꙋ лѝодїе сòлꙋн҃скы, чѐ е дош҃ль корабь със҃ пшѐницꙋ. прослàвиха сѝч҃кы б҃а. и тѐкоха и мꙋжїе и жѐны на пристанището. и про҃аде се ѡнàзы пшенѝца кàкь искà б҃ь. и ѡнїа корабници прослѝвиха б҃а и ст҃го димѝтрїа, защо б҃ь не ѡстави нѝкого да погѝне кòй се на нѥго надѣе. И нàпоконь казà он҃зы корàбникь на ѡнїа лѝодїе сòлꙋн҃скы, що ѐ видѣль на сънѣ̀ какѣвь бѣше и кàк҃ мꙋ дàде г҃. жльтици залогь, и разꙋмѣха сѝч҃кыте отѝ е велѝкы дѝмитрїе быль, что покрѝва и чюва своѐ мѣсто. Амы послꙋшаите еднàкь бл҃вѐнїи

хр҃тїане и не дремѣте да чѹете и дрѹгы чюдеса что е сътворїль ст҃ы димитрїе, защо, да прославите б҃а и да прїимете добро ѿ ст҃го.

Чюдо д҃. По съмрьти ст҃го великом҃ника димитрїа, като щѣше б҃ъ
52 да го прослави по сїч҃кы свѣть, | продоуготви мѹ ѿ тѣлото нѣгово из҃тече мѵро, и толкова, оти на сѣкыи дн҃ъ дохожаахѹ хр҃тїане и оузмаахѹ. и никога не оскѹдѣваше ами колкото го ѹзимааха, толкова по много бывше. защо легома като чинѣше исцѣлѣнїе онова мѵро, за това го и ѹзимаахѹ. И единь постникь пѹстинно житель постѣш҃е на горѹ що се зове холомонда гора и раз҃бра за ст҃го димитрїа, как҃ мѹ истѣкѹва мѵро ѿ гроба его. и не вѣрѹваше, амы мислѣше на ѹмьт҃ си. как сь тѹка и дрѹгы м҃ници дето сь по многого мѹка прѣтрьпѣле заради име хв҃о, и не истичѣ ѿ т҃ѣ мѵро, ами тойзы ѿ как҃во м҃нїе, та се прослави толкова ѿ б҃а. амы б҃ъ щѣше да мѹ исплѣны желанїето, да разумѣе ѡтї е истина. что расмотри б҃ъ. въ єдна нощь като си съврьши онзи пѹстынножитель мл҃бата и правило, что си дрьжаше, лєгна да спи, и стори мѹ се като да є оу солѹнь, вътрє ѹ цр҃квата стмѹ димитрїю. и видѣ прѣд сѣбе чл҃ка и дрьжи клѹчь что е ѿ гробь ст҃мѹ. и р҃е мѹ. мл҃ю ти҃е чл҃че, что дрьжишь ключове. ѡтвори ми да се поклоню и азь ст҃мѹ димитрїю. и отвори мѹ да се поклони и влѣзе вътрѣ при гробать.
53 и като се поклонаше, видѣ ка҃ | бѣше гробь мокрь ѿ мѵро и мѵризма има хѹбава. и р҃е ономѹзи чл҃ка что чюваше гробь ст҃мѹ. мл҃ю ти се ела да раскопае҃ да види҃ ѿ гдѣ исходи това мѵро. и видѣ мѹ се като че мѹ донесе мотика, и начѣ да копае. и като ископаха найдоха единь мраморь великь и едва го ѿвалиха мал҃ко и видѣ се тѣлото ст҃мѹ тврьдѣ свѣтло и крас҃но. и мѵро многого истѣкѹва ѿ ребрата мѹ гдѣто бѣше прободень быль ѿ копїето. и тол҃кози многого истѣкѹваше, кол҃кото прѣла и постникатого и чл҃катого що чюваше гробь ст҃мѹ. и ѹплаши се онѣзи пѹстинакь да се не ѹдави, и привика, ст҃ы димитрїе помози ми и като викаше едва се свести. Ѡ чюдо, виды себѣ си и глѣда се, сичкь мокрь ѿ онова мѵро, и тои и ѡдѣжата мѹ мокра, и бл҃говхае ѿ ѡнова мѵро. Това чюдо като видѣ ѡн҃зи пѹстин҃накь, стань ѿ ѡнѣзы гора и дойде въ солѹнь. и проказа това чюдо ст҃мѹ димитрїю по сїч҃кы градь, и хвалѣше б҃а и прѣбы мал҃ко дн҃ы въ цр҃вата ст҃мѹ. и пакы ѿйде си въ пѹстината.

Чюдо є҃. Въ авлон҃ско мѣсто бѣше нѣкои гп҃дарь имѣтомѹ марїанъ.
54 и раз҃болѣ се твр҃дѣ, и много лежа злѣ. и гледаха го ча҃ | по ча҃ кога ще да ѹмре. мнѡзина врачоове наеха се да го исцѣлать и немогоха ничто да мѹ сторе. и лежа до гдѣ мѹ изгны тѣлото и ѡживнича,

и смрьдѣше. и въ една нощь явѝ мѹ се ст҃ыи димитрїе и р҃е мѹ. чл҃че, что се така наказашь и толкова имѧнїе затрївашь напѹсто, ты инакь не можешь исцѣлѣ тькмо догдѣ не пойдѣшь на солѹнь, да припаднешь на моѩть гробь съ сичка и чиста вѣра, и тогази ще да видишь сила бж҃їа. и пойде онзы гп҃дарь марїань и припаде на гробть ст҃мѹ и прѣзтьзы нощь видѣ ст҃го димитрїа, като че дойде и взе масло ѿ канділото що е прѣд нѥговь ѡбразь. и помаза го, и кога бы наоу҃рѣ събѹди се з҃равь и исцѣлѣль ѿ сичкы болѣзни и раны. и ѿиде си весело славе и бл҃годарѣше б҃а и ст҃го димитрїа.

Чюдо ѕ҃. Великыи цр҃ь ѩстинїань въ едно врѣме помысли да взме ѿ мощите ст҃мѹ димитрїю да гы има за дш҃евно сп҃ѣнїе и за ѡсщ҃ѣнїе. защо оты тогазы съзидаль на цр҃игрѧдь ст҃аа софїа и събраль бѣше ѿ многѡго ст҃ыхь мощи и имаше гы ѹ цр҃квата ст҃ые софїе. ами р҃е да ѹзма и ѿ ст҃го димитрїа ѿ мощите мѹ, да гы има заедно и със дрѹгыте. И пѹсты свой вѣрны чл҃ци | да пойдѹть въ солѹнь, да раскопають гробьть 55
мѹ да найдѹть тѣлото мѹ и да ѹзмѣть ѿ него малко нѣчто. и пойдоха цр҃еви чл҃ци и занесоха дарь цр҃ьскыи, и повелѣнїе цр҃ево казаха на ѡнїа чл҃ци, что дрьжѹть гробь и цр҃квата ст҃мѹ, како щьть да вьзмѹт ѿ мощите егові. и рекоха имь солѹнїане. ные не смѣемь сторы тьзы работа, ами вые ако смѣете, етѹ вы гробь, що е под ваше цр҃тво и на ваши ѐ рѹцѣ и чинѣте что щѣте. и зеха ѡнїа цр҃еви чл҃ци и раскопаха гробьть. и кога се приближїха до раката, гдѣто мѹ сь мощите, ѡ чюдо, напрасно излѣзе ѿ тамо ѡгнь великь, и видѣха как ще да гы изгорѝ. и гла чюха, че подѹма, доста по многѡго да не копаете. Тогази като видѣха цр҃еви чл҃ци таквози чюдо, падньха на землю и мл҃ѩха се ст҃мѹ да гы не пожежѐ. и напоконь станаха и не смѣаха нычто веке да стора тькмо ѹзеха прьсть ѿ гробьт мѹ и занесоха цр҃ѹ, и казоваха какво са чюдо страшно видѣле.

Чю҃ ѕ҃. Ами пакь и ѿ таквизи чюдеса и ѿ дрѹгы много что се чинѣше сѣкога ѿ ст҃го димитрїа, та се събираше многѡго свѣть ѿ сичкы страни и ѿ дрѹгы градове на вьсака година, и | чинѣха праз҃никь ст҃мѹ 56
димитрїю вь солѹнь, като и до дн҃еска. И разбра се до исѡлавѝиского кнѣза, и събра исѡлавины, многѡго злѣ рѡдь и погань. и наговориха се, като празн҃ѹвать хр҃тїане ст҃мѹ дѣнь та сѹт веселы и пїаны, ами сега да пойдемо на у҃решний дн҃ь на ст҃го нестора, да ѹзмем град солѹнь, да е ѹ нашыи рѹце. и дойдоха и ѡбыколїха околѹ градь нощїю ѿ вънка, и натькмїха се, кога се потай нарѡдь, да прѣмїнѹт ѿ стѣните скрїшом, да едны оубыють, а дрѹгы похватать да гы поробеть. амы пакь и дїаволь,

същи врагъ и завистникъ на солунѣане, защо има любовь ст҃мѹ димитрїю
что и найде да и҃ стори пакость, да ѝ прѣдаде. Като ѿпѣха вѣрнѣ
ст҃мѹ нестори и разыде се сичкы народъ по дома си да вѣрать и да
пїють и да се весела, запали се цр҃квата, где̑то бѣше гробь ст҃мѹ.
и чл҃цы като видѣха, оти се запалы цр҃квата, текоха да ю ѹгасать.
и едны гасѣха, а дрѹгы грабѣха сребро и злато, что бѣше дарѹвано
ст҃мѹ. И тогазы като видѣ ключарь цр҃ковныи, дето пази гробь ст҃мѹ,
че съ помного обрѣнаха людїе да грабать среброто, що бѣше на гробь
57 ст҃мѹ, привика високо. | ѡ людїе солун҃цїи, течѣте скоро наван҃ка градь,
че дойдоха влъхвы да ны поплѣню. това р҃е, давно гы измами да из-
лѣзѹть из цр҃квата да не ѹзимать среброто. и ѡна̑ чл҃ци ѹплашиха се,
защо си имаха сѣкогы стра и боаха се ѿ плѣнь. и тѣкоха скоро горѣ
съскачиха се на ѹйдь и видѣха. и бы истина ѡназы дѹма. тако что
бѣха ѡставиле стлѣбы ѡнїа селавины по ѹйдовете да ѹлѣзѹть оу градь.
и тїе като видѣха напрасно зло, что гы напади, едны текоха да си
земать ѡрѹжїе а дрѹгы да се млѧ̑ють ст҃мѹ. ами ст҃ы димитрїе готовь
помощникъ. напрасно се явѝ като една млѣнїа по стѣныте ѹйдовны
и сам҃си посѣче кнезатого имъ и много селавины избы. а дрѹгыте като
видѣха так҃вози чюдо, бѣгахѹ назадь да не погынѹть. И тол҃кова любѣше
ст҃ыи димитрїе солун҃ци людїе и така се грижаше за тѣ и мнѡжищь
гы избави ѿ плѣнь и ѿ морь и ѿ гладь и ѿ инак҃вы бѣды.

Чюдо и҃. Слѹшайте и дрѹго чюдо, и дрѹгощь пойдоха авары, злъ
родь, да разбиють и да плѣна солунь градь. И тогази цр҃твѹваше на
цр҃и гр҃а цр҃ъ маврикїе дето го ѹбы тѹранъ фока. и тои пѹсти много
58 войскѹ на | помощь солунїанѡ҃. а ѡна̑ аваре не ѿст҃па ѿ солунь, ами
го съ ѡбыградиле и злѣ и҃ досажать. и въ ѡнова врѣме бѣше нѣкои
чл҃къ добрь и м҃лтивь, дето чюваше гро ст҃мѹ, що бѣше биль ѿ прьвѣнь
протоспаѳарь цр҃евь, а сега бѣше калоерь на цр҃квата ст҃мѹ. и тоизи
инокь видѣ въ една нощь като дойдоха два чл҃ка, млады и хѹбави
тврьдѣ, и рекоха мѹ, да ѹлѣзе въ цр҃ковь, да р҃е ст҃мѹ димитрїю да из-
лѣзе вѣнь да подѹма нѣчто със тѣ. и тои пойде та мѹ р҃е. и видѣ мѹ
се като че излѣзе вънка и позр҃ависа се със тѣх. и рекоха ѡнїа двата
мом҃ка. заповѣда цр҃ъ на ст҃ынїа ты, да ѡставишь тоизи градь и да идѣшь
при него, защо повѣле да го прѣдаде на агарѣн҃скы рѹцѣ, сы р҃е тѹр҃скы
рѹцѣ. тогази като чю ст҃ы тъзи дѹма, показа си лицето скр҃бно и рас-
плака се пр҃ѣ онїа и наведе си главьта за голѣ час. и като гледаше
ѡн҃зы протоспатарь ст҃го димитрїа като се много оскрьбы, и р҃е на
двата мом҃ка. да бы зналь чѐ щѣше тол҃кози да се оскр҃бы мои гн҃дарь

ѿ вашите дѹмы та не быхь рѣкль емѹ да излѣ вѣнь. и напоконь едва
си исправи стѣ главата, и подѹма на онїа мѹжїе и р҃е. | наистина ли 59
така бы ѹгодно б҃ѹ, и така ли поиска г҃ь, да прѣдадѣ на грѣшны рѹцѣ
такъвзи градь, дето си пролѣва кр҃вта сво́а за нїего на кр҃ть, да го исканѝ
ѿ плѣнство дїаволско. и рѣкоха ѡнїа момцѝ. въ истинѹ така заповѣда.
и р҃е им па҃ ст҃ыи. мл҃ю вы се, идѣте и речѣтѣ нїемѹ тїа дѹмы. знаю
мл҃ть твою чл҃колюбче г҃и, че навѝва на твои гнѣвь гдѣто на нас быва
заради нашите грѣхове. и знаю че ѥсы положиль дш҃ѹ твою заради
на҃ грѣхь и пролѣва си пр҃тѹю кръвь твою на кр҃тѣ. и мене лѣгома си
оставиль стражара и назирателя на тоизи градь. и азь вл҃ко да си
положѹ дш҃ата ради тойзи гра҃. и ако тїе погыбнѹть, и азь със т҃ѣ да
погына. защо се и тїе на твое имѣ нарицавать. макарь и грѣш҃ы сѹть,
ами ѿ тебѣ не ѿстѹпавать. защо си и ты мл҃тивь б҃ь на тїа, дето се
покланѹват и покают. и заради това недѣй се прогнѣвава на тѣхъ.
и рѣкоха ѡнїа момцѝ. да кажем ные тїя дѹми, що е на҃ пѹстиль,
тъкмо да нѣ би се оскрьбиль за тебѣ, и р҃е имь ст҃ы. така мѹ р҃етѣ.
и толкозы бы. И стори ми се като чѣ съ | обрьна и пакь и ѹлѣзе си 60
ѹ цр҃квата и затвори си двѣрите. това видѣнїе расказа ѡнзи протоспаѳарь
на солѹнсцѝ людїе, и сички познаха отї е със т҃ѣ помощь ѿ ст҃го
димитрїа. и като каза и напоконь сам си ст҃ы погнь гы ѿ солѹ҃. и по-
бѣгнаха ѡнїа безбожны агаре със голѣ҃ сра҃ и стра҃.

Чю҃ ѳ҃. И дрѹго чюдо послѹшаите бл҃вени хр҃тїане, въ цр҃ква ст҃мѹ
великѹ м҃никѹ димитрїю въ онова врѣме бѣше нѣкои чл҃кь онисѝфорь
иметомѹ, что бѣше поставень да пали и да гасѝ свѣщѝ, щото принесѹвать
хр҃тїане на гробь ст҃мѹ димитрїю. и дїаволь бѣше го насториль,
да крадѣ свѣщите. защо кои хр҃тїанинь донесѣше свѣщь и запалѣше,
а тои ю ѹгасеше и съкрыаше. И въ една нощь явѝ мѹ се ст҃ы димитрїе
и р҃е мѹ, брате онисѝфоре, не мї е ѹгодно ты что чинишь съ свѣщите.
и знай отї и себѣ си врѣдишь, и ѡнїа чтото гы принѣсѹва҃. защо кол-
кото изгорѣвать свѣщѝ пр҃ѣ мои образь. толкова се и ѹмалѣвать грѣ-
ховете на ѡнїа что принесѹвать свѣщите. а който гы ѹземе, и на ѡнїа
погѹбѣва доброто и себѣ си нанози вѣчна мѹка на дш҃ата. | и това като 61
видѣ и чю онисѝфорь и остави се мал҃ко врѣме ѿ това зло. и пак въ
едно врѣме започе да чины пакь онова зло. и тогази принесе нѣкои
хр҃тїанинь двѣ лам҃бады хѹбавы и голѣми и запали гы пр҃ѣ образьть
ст҃мѹ димитрїю, и като гы запали и поклонѝ се, ѿст҃пи ѿ тамо мал҃ко
мѣсто и пойде онисифорь да гы ѹгаси. и напрасно ст҃ы димитрїе ще
да го ѹплаши. и р҃е мѹ страшно и високо. па҃ лѝ онова чинишь они-

сифоре. И като чю онзы гла онисифорь, падн на земля, и трепераше, и лежаше като мртвь, до гдѣ дойдѣ сщенникь црковныи и вдигна го. и за голѣ ча едва се свѣсты. и тогази исповѣда зло свое щото чинѣше. И дрѫгы чюдеса мнѡго что е сторилъ стѝ димитрїе. бѣсны исцѣли и сѫхы исправи и крьвоточивы члци исцѣли и инаквы разлличны болести и мнѡго члци исцѣли, дето гы мнѡго неписахме, тъкмо еднакь едно чюо да рекѫ, и така да сьвръшиме слово на сла бѫ.

Чю г. По ѡнова врѣме, когато щѣше бъ да прѣдадѣ солѫнь на тѫрскы рѫцѣ, ѿходѫаха нѣкои блгочестївїи хртїане на солѫ на дньь
62 празникѫ стмѫ димитрїю. и дойдоха | на гподскыи пѫ, дето е на вардарь. и тамо видѣха очивѣстно едного като война че идѣ ѿ солѫнь. и дрѫгыго видѣха че идѣ ѿ ларискыи пѫ. и срѣщньха се и двата. и прьвѣнь подѫма онзы войнь, что идѣше ѿ солѫнь на ономѫзы члкѫ, що е быль влка ларискы, радѫвай се архїерею бжїи ахилїе. и ре мѫ и ѡнзы влка. радѫвай се и ты войне хвъ димитрїе. и ѡнта хртїане, като чюха тїа имена, станьха на странь съ стра и зѣха да слѫшать до напоконь что ще да бѫе. и ре мѫ пак ѡнзи войнь влкѫтомѫ. ѿ кѫде идѣшь прьво, стлю бжїи, и гдѣ ѿходѫашь. тогази пѫстѝ сльзи стѝ ахилїе и ре мѫ. съгрѣшенїе радї и безаконїе, что се чини на тоизи свѣтъ, та мы заповѣда бъ да излѣза ѿ ларись гдето го чюва. защо ще да го прѣдадѣ на тѫрскы рѫцѣ. и затова излѣзохь и ѿходѫамь гдѣ ми повелѝ бъ. ами тѝ ѿ кидѣ идѣшь млю ти се кажѝ ми. тогази просльзи се и стѝ димитрїе та мѫ ре. и азь така смь, архїерею бжїи ахилїе, мнѡго пѣты помагахь на солѫнскы лѫдїе и ѿ морь и ѿ гладь и плѣнство и ѿ сѣкакво зло. амѝ сега ѿ мнѡго тѣхно безаконство и грѣховѣ та ѿстѫпи
63 бъ ѿ тѣ и | заповѣда ми га гы оставлю, че ще да гы прѣдадѣ на агарѣнскы рѫцѣ. затова и азь послѫша нѣговь заповѣдь и излѣзохь, и ѿходѫам гдѣ ми бѫде повелѣно. Това рѣкоха и двата. и напоконь си прѣклониха главите до земля и плакахѫ. и цѣлѫваха се единь дрѫгы. и тоя ча не видѣха се. това чюдо видѣха ѡнїа хртїане и не смѣяха вѣкие да идѫтъ въ солѫнь, ами сѣ вратише назади. и проказѫвахѫ това чюдо. и не прѣмина се единь мць и прѣеха тѫрци солѫнь така и ларись.

Таквозы бы мнїето и чюдесата стмѫ димитрїю блвенїи хртїане. амѝ като чюхме, така трѣбѫва и да слѫшаме и да заповѣдные мнїето на стыхь. отѝ легома и онїа прьвите члци затова гы бъ наставѝ и испѝсаха на стые мнїето и оставиха да находимь и ные писанїето, като и на днешныи дньь, и да чиниме като чиниха и онта. и ако нѣ мѫкѝ да прѣтрьпимь като тѣхь заради имѣ хво, а ные тъкмо да ходимь правѣдно като ищѣ бъ и нѣговите стыь. защо въ онова

врѣме бѣхꙋ цàрїе еллѝныи и много бòгѡве имахꙋ. | и име хр҃тїàн'ско 64
нѐ дàвахꙋ да сѐ чюе нѝкак'. затовà и м҃нци идѣхꙋ, и прїемахꙋ м҃нїе
и трьпѣха раз'лѝчны мꙋкы̀ заради̇̀ име хв҃о. а сегà на товà врѣме не
има нѝкои на҃ да сѝлы заради̇̀ вѣра хв҃а или̇̀ да ны тѐкли да идемь
на мꙋкы. ами тѣк'мо тòлкова ище б҃ъ ѿ на҃, да хòдым по хр҃тїàн'скы̀
зàконь, като е б҃ꙋ оугон҃о. нѐ със' мнѡго ꙗстїе или̇̀ питїе или̇̀ хорò да
играе҃, или̇̀ да сѐ клевети҃ едѝн' дрѐги и нѣ̀ да имаме враждѐ междѐ
нàсь или̇̀ блюд'ство, или̇̀ инак'вы̀ непо҃обны рàботи, ами̇̀ да имаме мꙋдрòсть
и чистота и пòсть и лю̀бовь и възр҃ѣжàнїе ѿ сѝч'ко злò, защо ако чѝни҃
как'вото ищѐ б҃ъ, тогазы̀ имамѐ мъзда и добро ѿ стїи и тогàзи се и б҃ъ
ра҃ува заради̇̀ нашà добра рàбота. и что праздн'ꙋваме тà е прѝетно б҃ꙋ
и на ст҃ыите нѐговы. ако лы̀ прѣпровòди҃ живòть нàшь да чѝнимь что
не лю̀бы б҃ъ и нѝеговите ст҃ыи, то тѣк'мо залѐдо се трѐдимь ами ради̇̀
товà, бл҃вѐныи хр҃тїàне, да чѝниме катò е хр҃тїàн'скы̀ зàконь, и да по-
слꙋшаме правилò цр҃ковно что ꙋчи нàсь, и дà не сме тврьдоглàвы и
непрѣклонѐны, | защо б҃ъ на таквизы порàза дàва на т҃ѣ и на до҃ 65
тѣ҃ни. амы̀ да сѐ смѣрѐны и послꙋшлѝвы, да сѐ и б҃ъ възвеселѝ о
нàшето добро и тàмо да ны спо҃обѝ въ цр҃тво своѐ нб҃ное въ вѣкы
вѣко҃ амѝнь:

М҃ца ноемврїа, а҃.

Паметь ст҃ых безсребрьникь кòзма и дамїàнь

стых' ако съ пришьлѝци на землѝ двàта безсрѐбрьнка,
амы̀ па҃ като и прьвѣнь наплѝниха землѝата със' чꙋдеса.
а҃ ноѐмврїа прѣставиш҃е, ѿ землю на сѝчки свѣть врàчѡве.
бл҃вѝ оч҃е, замо҃:

Ст҃ыи врачѐве кòзма и дамїàнь бѣха същѝ брàтїа, въ врѣме рѝм'-
скаго цàра карѝна, а рòдени бѣхꙋ въ зѐмлю асїадѝтꙋ, ѿц҃ь имь бѣше
еллѝн'ць, а мàика и҃ хр҃тїàн'ка, имѐто ѥи ѳеодòта, и ѿ нѝѥа наꙋчиха
се на хр҃тїàн'ска вѣрà. и кнїга изъꙋчиха и писàнїе добрѣ̀ и дх҃ъ ст҃ыи
настàви гы. и изꙋчиха се на хы̀трòсть да врачю̀вать, сѝр҃ѣ̀, да исцѣ-
лѣвать бол'ны лю̀дїе, и нѐ тѣк'мо чл҃ци ами̇̀ и добыт'кь сѣкак'вь, ѿ сѣ-
как'ва болѣсть. и нѝчто не ꙋзѝмаха цѣнà, защо лакꙋвать, нѝ злато нѝ
сребро, нѝ дрꙋго | нѣчто. ами̇̀ хòдѣха по сѝч'ка землѝа и исцѣлѣваха, 66
и ꙋчахꙋ по сѝч'ка землà да вѣрѐвать въ г҃а іс҃а х҃а. И нѣкой злы̀ чл҃ци
и завѝстници оклеветѝха гы цр҃ꙋ карѝнꙋ рѝм'скѡмꙋ, какь сь магѐсници
и ка҃ ꙋчать лю̀їе да вѣрѐва҃ имѐ хв҃о и какь ꙋчѝнать чюдеса. и при-

вѐдоха гы прѣд цр҃а карѝна. и р҃е имь цàрь. ѡ чл҃ци, вы̀е как҃вà магїа
чѝните и исцѣлѣвате бол҃ны и ѹчите гы̀ да вѣрѹвать х҃а распѐтаго;
и рѐкоха мѹ и тїѐ. цр҃ѹ ны̀е мàгїа не знаѐм҃ нѝ магїа вѣрѹваме, детò
е лѣсть дїавол҃скаа щò е дн҃ѐска събы̀е, а ѹтрѣ̀ сь раз҃вали. амы̀ ны̀е
чѝными исцѣлѥ̀нїе със҃ помощь ст҃ы̀е тр҃це, ѡца и сн҃а и ст҃го д҃ха,
дето е едѝнь б҃ь нераздѣл҃ныи и цр҃ь нб҃ныи и дето е сѝдїа на жѝвимь
и на мр҃твы̀. и цр҃ь като чю̀ тїà дѝми ѿ тѣ̀ разгнѣвà се. защо отѝ
имàше злѣ̀ недѹгь и бо̀лесть лю̀та. и мнѡго и҃ дѝмаше и плàшѣше да
гà злѣ̀ мьчи, да се ѿрекѹть ѿ х҃а. и тїе сь помл҃иха б҃ѹ. и ѡбрàзь ли-
цето нѥ̀гово ѡбр҃нà се на плещите мѹ крѝво ѡзàдь. И тогàзыи что
бѣха окòло цр҃а вѣровàха въ х҃а. и мл҃ѝха се ко̀з҃мѹ и дамїàнѹ да сѐ
67 пом҃ле̑ б҃ѹ да мѹ̀ се обрьне па̑ лицето направо. | и тїѐ сь пòмл҃иха
б҃ѹ и ѡбрьна мѹ̀ се лицето право, и исцѣлѣ̀ ѿ нѥ̀говата си бо̀лесть.
и вѣровà і сам҃ си цр҃ь и съ сѝч҃кы дòмь нѥ̀говь кр҃тѝ се. и проводѝ
ст҃го ко̀з҃ма и дамїàна със҃ голѣ̀ма пòчесть дò дома имь и тогàзи исцѣ̀-
лиха и женѹ̀ нѣ̀кѹю, имѐто ѥи палàдїа. и тїà като исцѣлѣ̀ и занѐсе
ст҃мѹ дамїàнѹ г҃. ѥицà и заклѐ го въ име хв҃о, да гы ѹзме, и едвà гы
прїе. и нàпоконь раз҃брà ст҃ѝ ко̀з҃ма, кàкь ѐ прїѐль дамїàнь трѝте ѥицà,
и зарьчи когà се прѣстàви ст҃ы̀ дамїàн҃ да мѹ̀ не погребѹть тѣ̀лото блѝзѹ
прѝ нѥговото, амѝ далѐчь да мѹ̀ е грòб҃, защò е ѹзѐль цѣ̀на. и прѣстàви
се прьвѣ̀нь ко̀з҃ма, и нàпоконь прѣстàвы се ист҃ѝ дамїàнь. и мѝслѣха
лю̀дїе гдѐ да гò погрѐбѹть далѐчь. като и҃ бѣше заповѣ̀даль ст҃ы̀ ко̀з҃ма.
И тогàзи камѝла тòя ча̑ дотѐче, що бѣше побѣснѣ̀ла ѿ дїавола и исцѣ̀-
лѝле бѣха ю ст҃ы̀ и продѹма чл҃чьскыи езѝкь и р҃е. да погрѣ̀бете ст҃го
дамїàна блѝзѹ прѝ ст҃го ко̀з҃ма, защо не ѹзѐ ѥицàта заради̇ цѣ̀нà, ами
гы̀ е ѹзѐль заради̇ име бж҃їе. и такà наедно имь полѐжиха мòщите на
68 мѣ̀сто, что се зовѐ фер҃мань въсточны | на тїаѳир҃ска страна в лѣ̀т ѿ
рож хв҃о сп҃д.

Чюд а҃. Моужь нѣ̀кѝи ѿ мѣ̀сто фер҃мàн҃ско въ врѣ̀ме жѐтвы пойдѐ
да жьне на нивѹ̀ свою̀, и ѿ слн҃цето сѐ опѐче. и ѿидѐ по̑ едѝнь дьбь
да си ѿпочѝне. и заспà тѐж҃кь сънь, и ѡтвори сы̀ оустàта като спѝ
и хрька, и змїà допл҃зѐ и ѹлѣзѐ мѹ̀ въ ѹстата и пойде мѹ̀ въ чрѣвотò.
и тòи когà се събѹды и неѹсѣ̀ты нѝщо. и пойдѐ на нивата и жьнь дò
дов̑ера. и пойде си домà да в̑ера. и нàпоконь като вѐчера ѥде и пѝ
и лѐгна си да си ѿпочѝне. и тогàзы почѐ ѡнàзи змїà да ритà ѹ нѥ̀го
злѣ̀. и тòи привикà. скòро вѝж҃те, что мї е жѝво ѹ корѐм҃ть. и сьбѹ̀диха
се сѝчькыи и зѐха да пѝтать, и не можòха да познаю̀ть нѝчто, и тòи
ѿ голѣ̀ма осѝлость и бо̀лесть наче да вѝка и да плàче потврьдѣ̀, и зѐ

да дꙋма. ст҃а коз҃ма и дамїане, помогнѐте ми. и послꙋшаха го тòизи ча҃
слꙋгы хв҃ы коз҃ма и дамїàнь, и дàдоха мꙋ тѐж҃кь сѣнь и заспà, и начѐ
ѡн҃зы дїàволь змїа да излàзы из҃ нѐго, като бѣше оуплѣзѣлъ на сѣнь.
такà го пàкы погнàха ст҃ы коз҃ма и дамїàнь да из҃плѣзы пàкы на сѣнь.
и из҃плѣзѣ мꙋ из ꙋстата. и глѐдаха сѝч҃кы лꙋдїе чꙋдо ѿ ст҃ѣте врачѡве.
и като исплѣзѣ | ѡнàзи змїа ѿ ꙋстàта мꙋ, събꙋди се он҃зи чл҃кь и р҃е. 69
да нѐ оубїѐ нѝкои тѣзы змїа, защо е повѐлѣно ѿ ст҃ы коз҃ма и дамїàнь
да иде въ ѡг҃нь геен҃скыи. това тòи изрѐче и исчѐзна ѡн҃зи дїàволь змїà
і ѿидѐ въ мꙋкꙋ вѣчнꙋю със҃ мл҃ба и помощь ст҃ы҃ врàчеве҃.

Чюд в҃. Бѣше и дрꙋгы чл҃кь на товà мѣсто, иметомꙋ малахь, сѣ-
дѣше блѝзꙋ при цр҃квата ст҃ы҃ врàчеве҃. и тòи щѣше да идѐ на длѣгь
пꙋт и р҃е на жената си, елà да пойдеме ꙋ цр҃квата да сѐ поклонѝмь
ст҃мꙋ коз҃мꙋ и дамїàнꙋ. и женàта мꙋ р҃е, като си рѐкль, да пойдемо, и
ѿидòха пр҃ѣ цр҃квàта на мѣсто что сѐ зовѐ ефремàнь. и рѐче мàл҃хь
на женàта сы. сегà азь ѿхо҃дамь на длѣгь пꙋ҃ и тебѣ прѣдàва҃ ст҃мꙋ
коз҃мꙋ и дамїàнꙋ и тїе да тѝ бѣдꙋть на помощь и да те ꙋпàзать ѿ сѝч҃ко
злò. и иди и сѣдѝ си дома, и азь когà дадѐ б҃ъ да сѐ врѣнѝе҃, пàкь да
сме наедно. товà р҃е и ѿидѐ си на свòи пꙋть. и минàха се мàлко дн҃и,
дїàволь разꙋме что е рѐкль мàл҃хь на жѐната си, и завѝѐ и ищѐ да ѝ
стòри пàкость. и прѣтвòри си обрàзь като едѝнь млàдь мом҃кь и пойдѐ
и стàнь пр҃ѣ нѐю и р҃е еи. мꙋжь | твоѝ поꙋсти ме, да тѐ заведꙋ при 70
нѐго. а тїà го не вѣровà и не ще да идѐ. а дїàвол҃ еи кажà сѝч҃ко,
что ѝ рѐкль мꙋжь ѥи, когà ѿхожѐаше. амѝ и сегà затовà ме пꙋсти при
тебе, да тѐ завѐдꙋ. а тїа мꙋ р҃е. истинꙋ такà сме дꙋмале. амѝ пàк҃ азь
не смѣю товà сторѝ да идꙋ със҃ тебѣ защо е мѐне прѣдàль мꙋжь мой
на ст҃ыи врачѡве коз҃мꙋ и дамїàнꙋ. амѝ когà кажѐ҃ отї е истѝна, а тѝ
ако щешь ꙋ цр҃квата и хватѝ се за крàи ол҃тàрꙋ и закльнѝ се и речѝ.
тàко ми сѝлата коз҃мꙋ и дамїàнꙋ азь тебѣ нѝчто злò не щь стòри, ами
те ща завѐ при твоего мꙋжа. и дїàволь пойдѐ и заклѐ се. и тїа като
видѐ че сь заклѐ, тогàзи трѣгна да идѐ слѣдь нѐго. и дойдòха до нѣкое
мѣсто и найде нѣкоегò чл҃ка, и тòи прѣльстень ѿ дїàвола. и тїа тогàзы
познà че ѥ дїàволь, отї ищѣше тоѝа час да ѭ оуморѝ. и тогàзи поглѐда
на нб҃о и заплàка и р҃е, б҃е помл҃ꙋй ме. и тѝ, ст҃ыи коз҃ма и дамїàне
помозѣте ми, отѝ го вѣровàхь и слѣдь тòго пойдо҃, амѝ се скòро
по҃оканѣте и дойдѣте ми на пòмощь, да ме избàвите ѿ тогòзи крьвнѝка
дїàвола. и послꙋшаха ю тòѝа ча҃ слꙋгѝте хв҃ы коз҃ма и дамїàнь, и | ꙗвѝ- 71
шесе ѥи като еднà колеснѝца със мнѡго лꙋдїе, и ѡн҃зы дїàволь потѐче
прї оногова стàриго прѣльстника и исчѐзна и пойдѐ ꙋ àда нѐситого.

и сѣбы се дѫмата дѫдѫ прѣрѣкѫ, что р҃е. рôвь ископà и падна̀ въ ямѫ дето ю ископà, сире̑ дїàволь искà да ю прѣльсти да и пѣсти дш҃ьта ѿ ада несы̑того, а тôи сѐбѣ си потопѝ ѿ ада несѝтого. И онїа слѫгы х҃вы оузѐха ю за рѫкѫ, и завѐдоха ю ѿ домь ѥе, и казàха ѥи, как с҃ме ны̑е кôз҃ма и дамїàнь, дето се ты̑ на̑ пмл҃и, и дôйдох҃ме та тѐ избàвих҃ме ѿ крьвни̑ка, дїàвола. И товà рѐкоха и невидѣха се. и онàзы жена като разѫмѣ̀ че ѐ бы̑лы ст҃ы̑ кôз҃ма и дàмїань, възв҃игна си рѫцѣ̀тѐ на нб҃о и р҃е. б҃е бл҃годарю те, чѐ си пѫстѝль ѫгôдниците твой кôз҃ма и дамїàнь, и избави ме ѿ крвни̑ка дїàвола.

Чю̑ г҃. Покàзаха нѣкои чл҃ци кàкь ѐ было въ гра̑ корсѫнь слѫж҃ба оу нѣкого его чл҃ка. и събрàль лю̀дїе мнѡго и сторилъ трапѐза на пàме̑ ст҃ым без҃срѐбрьнико̑ кôз҃ма и дамїàнѫ. и ѩдоше и пѝше лю̀дїе оу онôгози чл҃ка г҃. дн҃ы и пойдôха па̑ въ четврѣти дн҃ь да ѩдѫть
72 и да пїю̑. и р҃е имь он҃зи чл҃кь, что чѝнѣше | слѫж҃бата̀, добрѣ̀ дойдôх҃те бра̀тїа, амѝ простѣ̀те, защо се съвръши вѝното, и не имаме что да пїѐмь. И онїа мѫ лю̀дїе рѐкоха и сщ҃ѐнници что бѣха прѝшле. идѝ и донесѝ вода мнѡго и напльны̑ велѝка бѣч҃ва със водѫ, и пѝще̑ мѣ̀сто вѝно. и напл҃ны̑ он҃зи чл҃кь бѣч҃вѫ със҃ водѫ. и стань сщ҃ѐнникь и начрѣ̀пе стьклѣ̀ни̑цѫ вôдѫ и почѐ да пôе тропàрь. ст҃ы̑ без҃срѐбрьници и чю̀дотвôр҃ци кôз҃ма и дамїàне, и дрѫгото до крàи. ѡ чю̀до. прѣтвôри се онàзи вôà на вѝно като мѐдь слàд҃ко. и почю̀ди се сѝч҃ка трапѐза и прославише б҃а и ст҃го кôз҃ма и дамїàна, и пишѐ и веселѝше се сѝч҃кы грàдь зà в҃і, днѝ. и догдѐ пиàхѫ и б҃а бл҃годѣ̀хѫ и ѡнàзи бѣч҃ва не изпрàзнюваше ѿ вѝно. и пô в҃і. ты̑ дн҃ь начѐха да дѫма̑ срàмны дѫ̀мы и безакôнїи. и тогàзи се пàкь прѣтвôри онова̀ слàт҃кое вѝно нà вода и оскѫдѣ̀ имь доброто.

Слôво похвàл҃но ст҃ы̑ врàчѡве̑ кôз҃мѫ и дамїàнѫ.

Крѫгъ нбн҃ы̑и что об҃тѐкѫва нб҃о и зем̑ю и слн҃це что просвѣтюва сѝч҃кѫ зѐмлю, такà и ст҃ы̑ безсрѐбрьници сѝч҃кѫ землю ѡб҃текоше и нàпльниха ю със҃ велѝкы чю̀деса. и прѝѐха мѫдрость бг҃од҃хновѐнѫ. | защо
73 със҃ ев҃л҃скы дѫ̀мы опасàни бѣхѫ. като бѣше рѐкль г҃ь. бôл҃нїи исцѣлѝавайте, мр҃твы вьскрѣшàвайте, бѣсы̑ изгонѣ̀те, така без҃ цѣ̀на прѝех҃те, такà и без҃ цѣ̀нà подàвайте. бѣхѫ нàгледь със҃ обрàзь като аг҃глы бж҃їи със҃ любôвь и със҃ вѣ̀ра ѫкрасѐни и чѝсты със҃ плѣть. что гы породы̑ и ѿхрàни чистѝта тѣ̑на мàйка ѳеодôсїа. и дàде гы та сѐ наѫчиха на зàповѣдь бж҃їи, и на сѝч҃ка прѣмѫдрôсть. защо въскипѣ̀ ѿ тѣхъ дàрь бж҃їи и със҃ чю̀деса̀ напл҃ниха сѝч҃кы свѣ̀ть. и не тѣк҃мо ѿ чл҃ци из҃гô-

нюваха сѝч'кы бо̀лести, амѝ и ѿ добыт'кь сѣкак'вь ѿпѣжа'аха бо̀лести. затова̀ и нѝе тѣх'ны свѣтлѝи праз̑никь да поч'тѣ̑ и да хва̀ли̑ и със' велик' гла̑ да поѣ̑ и да рѣче̑. ра̑уѝ се ко̀з'мо, що си прогонюва̑ бѣсо̀ве, ра̑ува̀й се прѣсвѣтли дамі̀ане, что си ѿвѣзваль сѝч'кѝ злѝны, ра̑ува̀й се зла̀товѝ̑ни ко̀з'ма, дето ско̀ро пойдеше при бо̀л'ны. ра̑ува̀й се дамі̀ане что скоро пома̀гаше на бо̀л'ны. ра̑ува̀й се свѣтлѝково око ко̀з'ма, что есѝ просвѣтиль със' цѣл'бы. ра̑ува̀й се дамі̀ане, что̀ сь си просвѣтиль по сѝч'кы св̑ѣ. ра̑ува̀и се ко̀з'ма, дето весело и кро̀т'ко поглѣ̑нѣше скр'бны̀ и грижны̀ чл̑ци и ѹтѣша̀ваше гѝ. ра̑ува̀и се дамі̀ане, дето си пл'нь със' бж̑тво и дѹхь ст̑ь что кы̀пи ѹ те̑ѣ. ра̑уите сѐ что вѝ е наставиль дх̑ь ст̑ы̀ та сте напл'ниле сѝч'кы св̑ѣ и със' чю̑еса и със' исцѣлѥніе и проц'вѣле сте като цв̑ѣ райскы̀ по сѝч'ка земла̀. амѝ прѣд'стоите пр̑ѣ г̑а б̑а. мл̑ѐте сѐ за сѝч'ки р̑ѡ хр̑тіан'скы да ни пом̑лѹвате. |

Дамаскѝна инока и подіакона и стѹдита, 74

сказа̀ніе о чю̀десе̑ что е было ѿ прѣвелѝкы̑ чѝноначѐл'никь михаѝла и гаврі̀ила". оче̑ бл̑вѝ, с̑ за мл̑твь:

На трѝ дѣ̀лове раздѣлѥна ѐ сѝч'ка тва̀рь бж̑ія, что е б̑ь сътво̀рилъ, бл̑вѐніи хр̑тіане. въ чюв'стѣвнаа, въ мѝсльнаа и вь с'ставнаа. И чюв'ставна сѐ зовѐ, коѐто се вѝды и гледа̀ш' го със' очѝте си илѝ го похва̀тишь със' рѹка, да р̑ешь чтото мо̀же чл̑кь да разѹмѣе и да оусѣти със' пѐт'тѣх' си нѥговыте чю̀в'ствы, сы̀р̑ѣ, да вѝды, да окѹсы, да чюе, да помирѝше, да похва̀не. и това̀ се зовѐ чю̀в'ств'но. да р̑ешь като ка̀менѝе, илѝ като дрѣвіа и дрѹго, что е так'во̀зи. а съста̀внаа сѐ зовѐ, чл̑кь чтото̀ е сто̀рень, дето̀ е и мы̀сльнь и чювьс'твнь. и мысл'нь сѐ зовѐ, защото има̀ дш̑ѹ и дш̑а ѐ чл̑кѹ невѝдима и безсьмрѣтна и невещест'внаа. а чю̀в'стьвнь сѐ | зовѐ, 75
защото има плѣть, что е чю̀в'стѣвна ѿ земліа сто̀рена. А мы̀сльнаа ѐ тва̀р' бж̑ія, като да р̑ешь дш̑а, илѝ аг̑глы, илѝ бѣсоова, что е без'плѣт'но, и това̀ сѐ зовѐ мы̀сльно, защо нѐма плѣть. Амы̀ и на аг̑глы̀ите събо̀рь дн̑еска сѐ праз̑нѹва, и нѐ т'к'мо на̀ аг̑глы, амѝ на сѝч'кыте что̀ сь тва̀рь мѝсльнаа и бж̑ія̀. и мѝсльнаа да р̑емь, что е врьхѹ нб̑ето, дето̀ е прьвыи и начѐл'ныи бж̑іи ар'хг̑гль михаѝл и гаврі̀иль. и за тіа ар'хаг̑гле, что̀ им се дн̑еска събо̀рь праз̑нѹва ще̑ ма̀л'ко нѣчто да пока̀же̑ за т̑ѣ, бл̑вѐни х̑тіане. амѝ и вы̀е зарадѝ това ѡтворѣтѐ си очѝте и дш̑евныте и тѣлѐсныте, отѝ да разѹмѣете добрѣ̀ и да раз'берете, дето ще̑ да ка̀же̑. и прьвѣнь да ка̀жемь как'вѝ сь аг̑глы̀ и ко̀л'ко сь чѝнове нб̑ны, и тога̀зи ще̑ сказа̀ и за чюдеса̀та михаѝлѹ и гаврі̀илѹ.

Кажѫть нѣкой, отѝ как' сь чѣ чѝнѡве нб҃ны, показѫва ѿ ев҃лїе ѿ лѫкы, что е прѝт'ча гн҃ꙗ. дето дѫма х҃с. кой ѐ чл҃къ ѿ ва, дето има р҃. ѡв'це и загѫбы една ѿ тѣ и нѐли ѐ оставиль чѣ на горьта и отидѐ слѣ' загѫбената и найдѐ ю и зѐ ю и ѫгѫди а на рамото си и ра҃ува
76 се. и кога си пойдѐ | дома си а тѐи казѫва на съсѣди и на дружѝната си, как' ѐ найшль овц'ть си, чтото бѣше загѫбена. Ов'цата е загѫбена адамь сѣтныи. а чѣ. чѝнове нб҃ны. и загѫби се адамь. и остави х҃с чѣ чѝнове нб҃ны и слѣзе на землїа, и облѣче плѣть да сп҃и адама. и ѿ т'зы гатан'ка хв҃а кажѫть, как' сь чѣ. чѝнове нб҃ни. амѝ и затова не разѫмѣвать до҃бѣ, що дѫма тази гатан'ка. амѝ дрѫгы кажѫть, отѝ как' сь ѳ҃. чѝнове аг҃гл'скы на нб҃ето и тїе добрѣ дѫма҃. оты пакь на това ев҃лїе р҃е х҃с. понапоконь тьзы прѝч'та что каже. Нѣкоа жена имашѐ дѐсеть драх'мы. и кога загѫбы единь драхм', не запали лѝ свѣщь и пометѐ къщьта си и ищѐ да ю найдѐ. и кога ю найдѐ, тогази раскаже на съсѣдете си, и кажеи҃ и ра҃ува се как' си найдѐ драх'мь загѫбена. десѐти драха҃ та е адамь. и деветь драх'мы сь нб҃ны чѝнове, загѫби се адамь и щѐ да го ищѐ б҃ъ. запалы своего свѣтил'ника ꙗоанна пр҃тча и помете къщата си. сѝр҃ѣ оучѐнїе простр҃ѣ по землїа, и очисти сѝч'кы свѣть със' ѫчѐнїе и распѐ се и погрѣбе се, и слѣзе въ адь и найдѐ
77 адам҃. и извѐде го и въскр҃е. и възнесе се на нб҃ето, | И зара҃ува се и нб҃ето и землїата. защо се най҃е загѫбены ада҃. Това показва, как' сь на нб҃ето ѳ҃ чѝнѡве аг҃гл'сцїи. и истинна, така е. И ст҃ыи дїѡнѝсїе ареопагїть и ꙗоаннь дамаскѵнь на тѣх'ните б҃годѫмны книгы така мар'тѫрѝсѫвать.

И аг҃гл' что е, и что се зовѫть нб҃ны дѐветь чѝнове, слѫшайте. аг҃гль ѐ ест'во мѝсльно сѝр҃ѣ дето не мѡже никѡи разѫмѣ как'вь ѐ, защо е сѣкогы двѝжы҃, сѝр҃ѣ нѝкога нѝкакь не стой, амѝ е като вѣтрь илѝ като оумь чл҃чьскы, дето нѝкога не стой на едно мѣсто, ами мѝслы ѿ мѣсто на мѣсто. и па҃ ѐ самовластень и самь си се вдѝга, и ѡб'ходи съдѣ съ с'воїа си волꙗ, сѝр҃ѣ б҃ъ не брани аг҃гла. ако щѐ злѣ бы, ако щѐ добрь, защо ако би б҃ъ бранѝль аг҃глѫ, та не бы бы'л дїаволь, дето бѣше ѿпрѣвѣнь аг҃гль. и па҃ ѐ и безплѣт'нь, сѝр҃ѣ нѐ има пл'ть като чл҃къ, и не знае мѫ се нѝ дльжина нѝ ширина нѝ глѣбина. и па҃ ѐ сѣкогы бж҃їи слѫга и с҃ѫгѫва б҃ѫ и на работа и на слѡво слѡвїе. на работа бж҃їꙗ ѐ аг҃гль, когато го пѫсты б҃ъ да стори что мѫ повелы илѝ
78 дш҃а чл҃кѫ да ѫзме илѝ ст҃мѫ нѣкомѫ да послѫгѫва илѝ | нѣкое чюдо да покаже. илѝ дрѫга нѣкоа слѫж'ба б҃ѫ да съвр҃ьши. а въ славослѡвїе, защо нѣ е пр҃ѣ г҃а б҃а да съвр҃ьши сѣкогы и слави негова сила

нѥизр҃енна. И как҃во ѥ҃ство аг҃гл҃ко, или ка҃к҃вь образъ има҃, никои нѥ
знае. тѣк҃мо сам҃сы б҃ъ. что гы е съз҃аль. И па҃ сь аг҃гле без҃сьмр҃тны,
защо нѐ ѹмирать никога ны се рассыпѹвать ны загынѹва҃. И па҃ сь и
прѣложны аг҃глы със ѹмат҃ си, сыр҃ѣ и тіе сь раз҃вратѹва҃ със ѹма҃,
като се раз҃вратиха ѡніа аг҃гле със ѹма҃ си и ѿпаднаха ѿ аг҃гл҃скы
чинь и станаха бѣсѡве. и па҃ сь аг҃глы свѣтлы и свѣть носеть и свѣтать.
и има҃ он҃зи свѣть ѿ б҃а, а нѐ ѿ сѐбѣ си. И езикь тѣ҃ не трѣбѹва
чл҃чьскы да и҃ дѹма, ами сичка мисль чл҃чьска҃а и бж҃іе повелѣніе ра-
зѹмѣва҃, или гдѣто стоють и свѣ҃ имать. И па҃ сь аг҃глы и записаны,
сир҃е да р҃ешь кога сь на едно мѣсто, а на дрѹго нѣ са. и кога сь на
нб҃ето а на землю нѐ сѹть. или кога сь на землю а на нб҃ето нѣ сѹ.
и пакь тѣ҃ не ѹдрьжава ничто ни врата ни ѹидь ни печать, ни ключь
ни дрѹго таквозы нѣчто може да и҃ сѐ запрѣ или да гы ѹдрьжи. и пакь
имать ѿ дх҃а ст҃го и осщ҃ѐніе и просвѣтѹване. И никои не знае | тѣх- 79
ното ество, равни ли сь сич҃ките или сь едны нис҃кы, а дрѹгы високы.
тѣк҃мо б҃ъ что гы ѐ съз҃аль тои гы знаѥ. И па҃ сь и сил҃ны, и готовы
на бж҃іе повелѣніе. градоове и села и мѣста наглѐдѹвать и на цр҃квы
помагать и чювать. И сѣкыи хр҃тіанинь, макарь грѣш҃нь макарь правѐд҃нь,
има си аг҃гла хранителя. И дрѹгыте вѣры и тіѐ имать по едного аг҃гла.
и кол҃ко сь на чѐть аг҃глы, никой не знае ны разѹме, за това и даніиль
пр҃рькь, макарь и ако р҃е тысѹщ҃ тысѹщами и тьмы тьмамы, ами и той
не изрѐче кол҃ко са на чѐть. И има҃ ѿ б҃а аг҃гли бл҃годѐть да сѐ
пр҃ѣтварать на образъ на как҃вь и҃ повели б҃ъ. и тіа девет҃ѣ чинове
нб҃ны на тры чинѡве раздѣляват҃ се по три и прьвыи чинь ѐ шѐсто-
крылаты серафіме и мнѡго очы дето има҃ херѹвімы и ст҃ѣиши на прѣ-
столыте. вторыи чин҃ ѐ гп҃д҃ствіа силы и власты. трѐты іѐ чинь па҃
кнѐзѡве архг҃глѡ҃ и аг҃глѡ҃. каже и б҃гословь григоріе, какь ѐ прѣди
нб҃о и землю и адама съз҃адѐ б҃ъ аг҃глы. и аг҃гль сѐ зовѐ сказатель.
сы р҃е като аг҃гль казѹва повелѣніе бж҃іе, и за това се нар҃е аг҃гль, да
р҃емь сказатель. Амы и това рѐкохме, защо да покажемь | как҃ сь аг҃глы 80
и как҃во има҃ ѐ҃тво. и по҃обае да р҃емь, защо празн҃ѹваме дн҃ѐска съборь
ар҃хг҃глѡ҃. и съборь сѐ зове събраніе, и что е събраніе аг҃глѡ҃ слѹшайте.

Б҃ъ ѿнапрѣдь като сътвори аг҃глы и остави гы на своіа си воліа
да бѹдѹть и един҃ ѿ онія архг҃глы, дето го зовѣха дьнница и прьвыи
на аг҃глете и кнѐзь, сътворен бѣ ѿ б҃а н҃а҃ единь чинь ѿ аг҃глыте.
оголѣми се и стань грьдѣливь и помысли и р҃е. да поставлю прѣстоль
мой на нб҃ето и да бѹдѹ и азь по҃обнь вишнѥмѹ б҃ѹ. И това тои тѣк҃мо
помысли и ѿпадѐ ѿ нб҃ето, и отидѐ долѹ п҃о҃ земліата. и като бѣ аг҃гль

а тои бы діаволь и послѣд' того спаднь сич'кы чинь неговь. и едны постигньха въ адь, а дрѫгы на ѩрь. тіе съ зовѣть въздѫшна митар'ства на дш'ите. И тогазы като се отвори нб'ето и падахѫ бѣсовете, събрахѫ се сич'ките чиновове нб'ны и архистратигъ михаиль стань тогази посрѣдь тѣ и р'е. станѣмь добрѣ, станѣ' със страхω' бж'іемь. и тогазы тоиа ч'а, гдѣ кой се обрѣте, тамо и оста и до дн'ь. и тойзы дн'ь празн'ѫваме
81 дн'еска хр'тіане, нѣ защо ѿпаде діаволь | праз'нѫваме, ами защо бы дн'еска събраніе, и на едно быха сич'кы аг'глы. и пр'ркь дв'дь зар'аі тогозы діавола р'е. вы же ѩ' чл'ци ѫмірате и като единь ѿ кнѣзь пад'нѫвате. защо и тои бѣше кнѣзь на аг'гл'скы чинь, ами защо стань грьдѣливь и за това ѿпаде. И пр'ркь ісаіа каже за него. как' ѿпа'е дьница ѿ нб'ето, дето оутрына развидѣлюваше, и ськрѫши се на земли, дето пѫщаше ѩ сич'кы езици. а ты р'е на помысль твои на нб'ето да възлѣзѫ ѿ горѣ звѣздите нб'ны и да си оставлю прѣстоль мой и да бѫда по'обнь вишнюмѫ б'ѫ. а сега въ адь слѣзе, гдето е основана земліата. И гь р'е, что е ев'ліе ѿ ло'у. Вид'ѣ сатанѫ като мльніа ѿ нб'ето че спада. и заради това праз'нѫваме дн'еска събор аг'глω'. И щех'ме до тѫка да сьврьшиме словото, амы легома виж'ѫ в'а, как' имате любовь еднакь да послѫшате помного. ами да се потрѫда и азь кол'кото въз'могѫ да покажѫ. ораче има' обычаи, кога има нѣкой добра ніва за сѣане а ако неима сам'сы сѣме да ю засѣе, а тіе заемлють ѿ дрѫгы' сѣме и сѣють. така да сътворѫ и азь. ако и азь неѫкь ес'мь и незнаю и немогѫ вы сказа, като вые любите, и азе ще' зае ѿ дрѫгы дѫмы
82 и показа ще' вы да се | въз'веселять бл'вен'ныте вашите д'ши и не щь да рекѫ мой дѫмы ѿ мой ѫмь, амы чтото пишѫть и казѫвать бж'твныте книгы на ст'ие' цр'квы нашее. и затова мл'ю и призова' прѣвеликаго чиноначел'ника михаила и свѣтлѣишаго гаврїила да просвѣтать ср'цето моє и вашето, моєто защо да вьзмогѫ и азь да вы скажѫ, а вашето защо да послѫшате по конаць что щь да вы дѫмамь да разѫмѣете дѫмите. и да начнѫ да казѫва' ѿ ар'хаг'глѫ михаилѫ чюдесата. и напоконь ще' сказа и гаврїилю и посл'ѣ наедно и на двата. и да р'емь что понесе врѣме и ч'а.

Ѡ книгы бытеиские за авраама и агари. а'. Авраамь ѡн'зы гостолюбныи,ето го чюемь на писаніе, и имаше женѫ, Сарра името еи бѣ, и бѣше безьплоднаа и не раж'аше. и гледа авраамь като не има дѣца а той имаше робинна, агаро името ей бѣше, и лежа със' нею и роди агара из'маила. и ѿ тогазы авраамь любѣше агарѫ. и сарра, като гледаше това и завидѣ еи и прѣтворы авраама сьс' дѫмы. и из'гна агарѫ

със' измаила. и пое си агàра сина си измаила и побѣже. и като бѣгаше
срѣщнь ю архгль михаиль и р҃е еи .агаро, сàррына рòбынѡ, ѿ кыдѣ
идешь и гдѣ | ѿхòжѧшь. и р҃е мѹ агàра. бѣга҃ ѿ гн҃жа мòа сàрра, отї 83
ми мнѡго досàжа, и ѿхòжамь гдѣ ми очѝте вѝдать. и р҃е ѥи архагль
михаиль. врьнѝ се назàдь прѝ гн҃ждѹ свою и оумирѝ се сьс' нѥю. и то-
гàзи се врàты агàра и прїе ю пàкы авраа҃. и бы нѣкое врѣме родѝ и
сàрра с҃на їсаàка. и въ единь дн҃ь излѣзоха и двѣте дѣцà да играю҃ вьнь,
и измаиль като бѣше пòголѣ҃ и биàше їсаàка и видѣ товà сàрра и раз-
срьди се тврьдѣ и р҃е па҃ авраàмѹ. распады тѣзы робына, защо двѣте
със' нѥю не мòже҃ бы наедно. и не има что да стòры авраам, амы налѣ
вода ѹ мѣхове и ѹзѐ и хлѣбь дàде агàры и р҃е, еи ѹзмѝ товà и бѣгаи,
гдѣ очѝте ти видать. и оузе товà агàра със' голѣ҃ п҃àчь и побѣгна въ
пѹстина и тамо и сѐ доврьши водата. и злѣ проважѧше, и дѣтѐто и из-
маиль щѣше да ѹмре за вода. и агàра го остàви п҃о' една елѹ и закри
се да не глѐда на дѣтѐто съмрьт' мѹ като ще да ѹмре. и оновà отроче
плàчѣше и ищѣше во҃ѹ. И ар'хг҃ль михаи҃ па҃ сѐ ѥвы агàри и р҃е еи.
не бòи се агàро, станы и оузми си отрочето, е тѝ вода и пѝ ты и
отрочѐ твое и тогаи отвори б҃ь кладен҃ць тамо, и пѝ агара и из'маиль
и напл'ниха си мѣховѐте със' водѹ. и товà чюдѡ | прьвѣнь сторы архг҃ль 84
михаиль. послѹшайте и второ.

Пѝше на вѐт'хыи зàвѣть, като искѐсѹваше авраàма и р҃е емѹ, авраàме,
авраàме, поими с҃на своѐго възлюблѐннаго, дѐто го си залюбиль їсаàка,
и възлѣзѝ на една гора и заколѝ с҃на сы за любовь мою. и на оутрѣ
стань авраàмь и оседлà ослѥто своѐ и ѹзѐ двà ѿ мом'ците си и їсаàка
с҃на свое҃, и сьсѣче дрьвà и ѹзе гы сьс' сòбѣ си. и на трѐти д҃нь дой-
доха до ѡн'зы гора, гдѐто мѹ показа б҃ь. и р҃е на мом'ците свои оста-
нѣте вые тѹка по҃тѣзы гора, а ные да пойде҃ на гор'нната да сѐ по-
клоны҃, и пакь ще҃ слѣ. и тогазы оузѐ їсаàкь дрьвàта на рамòто сы. и
авраа҃ ѹзѐ ѡг'нь и нòжь и тàка възлѣзоваха на планината. обрьна се
їсаàкь кам'то оц҃а своето авраàма и рѐче. гн҃дне мои о҃че, етѹ дрьвà и
ѡг'нь и нòжь, амѝ гдѣ овѐнь за закланїе, ѡч҃е. и р҃е мѹ авраа҃. дàще б҃ь
овѐнь, чѐдо моѐ. и когà пойдоха на врьхь планината, спьнѹ авраа҃ сн҃ѹ
своѐмѹ нозѣте и рѹцѣте и посегна да ѹзме нòжь да гò закòла, и тогàзы
ар'хг҃тл' михаиль ѥвѝ се авраàмѹ и р҃е емѹ авраàме, авраàме. и р҃е
авраа҃. что е г҃и. и р҃е мѹ аг'гль. да нѐ остàвишь нòжь на їсаàка с҃на
своего нѝ да го закòлишь, защо разѹмѣ б҃ь кàкь | има҃ любòвь кьмьто 85
нѥго, отѝ не пожалѣ с҃на своето что го любышь їсаàка, амѝ щѣше да
го закòлишь за любòвь нѐгова. И видѣ авраàмь и сѐ овѐнь, дрьжи҃ и

зарòгъ привезанъ о дрьвò. тогàзы авраа҃ оузѐ оногозы ѡв'нà и заклà го намѣсто с҃на своего ісаàка. и нар҃е авраа҃ имѐ на ѡнз'ы плàнинъ. б҃ъ видѣ отѝ се ꙗвы тамо сѝла бж҃ꙗ. и па мꙋ подꙋма архг҃гль михаѝль и р҃е, авраàме, авраàме, така кàже г҃ь. защо си такà ты залюбиль нѐго и щѣше да закòлашь с҃на своего за нѐговь любо҃, и тоѝ щѐ да тѐ възрасты и да ты ꙋмножѝ сѣмето и рòда твоего като звѣзды нб҃ные и като пѣс'кь мор'скыи, и почьтѐно ще да бꙋ҃е сѣме твоѐ по сѝчк'ыте езѝци. И тогазы слѣзе авраàмь със' ісаàка с҃на своего и пойдѐ въ дѡ҃ свой. И дрꙋго чю҃о послꙋшайте что е било ѿ àрхѝстрàтига михаѝла.

ѿ чѝсль, г҃. д҃. Пр҃рькь мо҃ѵси когàто щѣше да идѐ на обѣтовàнїю землю, сы р҃е въ ер҃лїмь, и гдѐ промѝнѣше а тòй плѣнꙋваше гра҃ѡве и места, и когà плѣны сѝѡна ц҃ра аморѐиска и грàдѡве, что се зовѣха есевои, и пойдѐ и на зàпадь блѝзꙋ ерѝхѡнь и тамо бѣше ц҃рь иметомꙋ валаàкь, сѝнь сеп'фòровь. И като вѝдѣ ꙗ҃лтѣне ꙋплàши се тврьдѣ и при-
86 зовà стар'ци полàтные и р҃е и҃. видите лѝ тойзи нар҃ѡ' | мнѡго еврѐискы, въ мàл'ко дн҃ы щѣть да погꙋбать н҃а, амѝ виж҃те, что да стòриме и как' да ꙋчинѝме, дà се избàвиме ѿ тѣ҃ и ѿ тѣх'на рꙋка. И стòриха сѝч'ыте съ' цàра едѝнь згòворь. Имаше тогàзы нѣкои чл҃кь, иметомꙋ валаа҃, с҃нь веѡровь. и бѣше хытрѐць, и кого́ бл҃вѣше, бы҃ваше бл҃ве҃, и кого бы проклѐль, бѝваше проклеть. И надꙋмаха се тòго да доведꙋ҃ да прокльне евреете. И послꙋшаха ѡнїа кнѐзове да идꙋть за валаама със' великь дàрь и да мꙋ се м҃лат' да пòйдѐ при цàра валàка. и вылаа҃ р҃е имь. прѣбꙋдѣте вы҃е тꙋка оу тѣзи нòщь, и азь да попита҃ б҃а моѐ҃ прѣз' тѣзы нòщь. и ако ме пꙋсты б҃ъ мой, пои щѐ҃ със' в҃а. и товà така бы. и б҃ъ мꙋ р҃е не идѝ. И на ꙋтрѣ когà се раз'видѣли, р҃е валаа҃ на ѡнїà кнѐзѡве. б҃ъ ме не пꙋща да идꙋ със' в҃а. И отидоха си ѡнїа кнѐзѡве при ц҃ра валàка и казаха мꙋ, кàкь имь р҃е валаàмь. А тòи па҃ пꙋсты вторы пàть мнѡго чл҃ци със' мнѡго имàнїе и дар' мнѡго, и като и пойдòха та гы видѣ валаа҃ и р҃е имь. ако бы ми дàль цàрь своà полàта плѣна със' злàто амѝ азь нѐщь прѣст'пи дѣма б҃ꙋ моемꙋ, àми прѣбꙋдѣте пàкь тꙋка оу тѣзы нòщь, и ако мѝ повелѝ б҃ъ да идꙋ, азе вы щѐ҃ кàза. и прѣз'
87 ѡнàзы нòщь р҃е мꙋ | б҃ъ идѝ, амы что ты азь рекꙋ товà стороы. И на оутрѣ стань валаа҃ и оседла ослѝе своѐ и идѐ със' по҃ланицѝте цàреви. и слꙋчѝ мꙋ се на пàть и ѿдѣли се мàл'ко ѿ пꙋ҃ и ѿ дрꙋжѝната. И арх҃ггль мѝхаиль стань пр҃ѣ мꙋлето и не дава мꙋ да идѐ напр҃ѣ. а валаа҃ не видѣ àг҃глà, амы наче да бїе онова мꙋле, а то остàвѣ пàть и хòды и само и тамо, а тòи гò па҃ бы, и едва го настàвы на пꙋ҃. и аггл' пойдѐ пр҃ѣ нѐго и стань поср҃ѣ меж҃ꙋ двà зѝда на лòзїе, и не дàва на ѡновà

мѹле да идѐ напрѣ̑, а той го бїе, насилюва го да промине. и ѹбй си валаа̑ ногàта о ѹйдѹ. и начѐ пàкь да го бые. и ар'хг̑ль михаїль пàкы пойдѐ мàл'ко прѣ̑ него. и стана прѣ̑ мѹлето и не пѹща го никакь да промине. и ѿ стрàхь пàде оновà мѹле на колѣната си и не смѣà напрѣ̑ да идѐ. и раз'гнѣва се валаа̑ и оузѐ пàтерицѹ и начѐ да го бїе тврьдѐ. И б̑ъ на чюдо голѣмо и ѿтвòры ѹстàта на мѹлето и продѹма и р̑е валаамѹ. що щѐшь ѿ мѐне та ме бїйшь. и р̑е мѹ валаа̑. что щь тòл'кова пѣты има̑, и не идешь на свой пѹть, амй хòдишь и само и тàмо, ако бы̑ имàль нòжь и заклàль бы̑ те. и подѹма мѹ мѹлето. тй нѐмаш' лй мéне ѿ мàл'ко и видѣл' ли си нѣкогы такà да ти смь стòри̑. | 38
амй сегà еи àг̑гль г̑нь чѐ стой прѣ̑ мене и не пѹща ме да идѹ. и поглѐда валаа̑ хѹбавѐ и видѣ̑ àг̑гла. и като го видѣ̑, ѿ стра̑ падь и поклонй мѹ се. и р̑е мѹ аг̑гль: защо бѣшь тол'кова мѹлето, дето не тї е крйво. азь го не пѹща̑ да идѐ. и тебѣ̑ ща да погѹба, оты нѣ ми ѐ ѹгòд'нь тòизы пѹ̑. и р̑е мѹ валаа̑. съгрѣши̑, оти не знаѧ̑ чѐ ме тй не остàвлашь да идѹ. ами ако ми повелйшь, да не пойдѹ. р̑е мѹ аг̑гль, идй, ами что тй повелю̀ товà стòры. и тогàзи го остàви, и състѹгн'се пакы валаа̑ сьс' кнезовете ц̑ревы.

И на книгѹ, что се зовѐ втòры зàконь, казѹва за архистрàтига михаїла, отй мѡѷси пр̑рькь, когàто щѣше да ѹмре, възлѣзе на еднь плàнинь на вр'хь, дето е близѹ при ерихонь. и ѿ тѣка мѹ показа б̑ъ сйч'кѹ землю̀ і пр̑лим'скѹю и р̑е мѹ. сїю̀ землю̀ дѐто ю обеща̑ авраàмѹ исаàкѹ и іàковѹ т' щь да ю насѐлать дрѹгы, и тй не щѐшь да пойдѐшь тамо. И на тазы плàнина оумрѣ̑ мѡѷси и дїàволь щѣше да ѹлѣзе вь тѐлото мѹ да прѣльсти евреете и да им кàже дрѹгы закòнь и дрѹгы дѹми. И архг̑ль михаїль ѩви се прѣ̑ него и зарàчи мѹ и р̑е. запрѣщàет' ти г̑ъ б̑ъ дїàволе, и исчѐзна ѿ тамо дїàволь. | И товà искàзѹва іѹда, брàть г̑нь, и 39
кàже. михаїль архг̑гль, когато се свадй със' дїàвола заради мѡѷсеовото тѣло и не смѣа сѹ̑ да нанесе хѹлень, ами тѣк'мо р̑е. запрѣщàет' ти г̑ъ дїàволе.

И пàкь на книга іесѹсѹ навйинѹ кàзѹва за архистрàтига михаїла, отй мѡѷси пр̑рькь, когато щѣше да ѹмре, остàви ц̑ра на̑ евреете іесѹса навїйна. и тоизы іесѹсь видѣ̑ архг̑гла михаїла такьв'зы, дето го сегà пишѹть. Защо ѹзѐ іесѹсь евреете и повѐде гы въ гал'гàлѣ. й тамѹ стòриха евреете пàсхѹ и ѩдоше ѿ пшѐницѹ на оназы землà, и ѿ тогази оскѹдѣ̑ мàнна ѿ евреете, отй ѩдоше ѿ хлѣбь земльнй. и вь ѡнїа дни слѹчи се іесѹсѹ и пойдѣ̑ въ ерихѡнь и поглѐдна и видѣ̑ чл̑ка спротй себѣ̑ си. и дрьжй въ рѣкѹ свою̀ мѐчь гòль. и пристѹпи іесѹсь при него и р̑е мѹ. нàшь ли

си тѝ, илѝ ѿ съпостàть нашѝ. и подѝма онѝзы и рѐ. азь есмѣ архстратїгь гнь михаѝль и дойдо до тебѣ. и ѹбоа се іс҃ѹсь и падна на лицето своѐ и поклони се архистрàтигѹ и рѐ, что повелѣва твоѐмѹ рабѹ влко да сѣтворѹ. рѐ мѹ агль. изѹи съпòгы ѿ твоите нѡѕѣ, защо мѣстото, дето тѝ на нѐго стоишь, сто е.

И на кнїга сѹдїйска кàзѹва за архистратїга мѝхаѝла така. и сѣтво-
90 риха рѐ евреете | лѹкàво прѣ гà и прѣдàде гы бъ на рѹцѣ црѹ мадїàмѹ за сѐдмь гòдинь. и досàждаше им цѣ мадїàмь и злò и чѝнѣше. и евреете си стòриха сѣнници по гòра и по кàменїето. и когà си сѣаха сѣдѝдбата и дохожàха мадїàме и пожѣнѹваха имь ѩ и ѡвѝцѐте и ѹзѝмаха. и ничто имь не остàвлѝаха чтото пасѣше, ами и на іерѝлѝмь дойдоха да плѣнѹвать. И въ онова врѣме бѣше нѣкои евреинь иметомѹ ѡна. и имаше сна гедеѡнь иметомѹ. И тоизѝ гедеѡнь еднѹжь жьнѐше. и видѣ прѣ сѐбѣ си архгла михаѝла и рѐ мѹ. архгль гь съсѝ тебѣ что е сѝлнь да тѐ ѹкрѣпѝ. и рѐ мѹ гедеѡнь, съсѝ мѐне лѝ е гь. Че кога è сѝлны бъ съсѝ на ами защо тòлкова злò нападѐ на на и гдѐ съ велѝкыте тòгови чюдесà, що ны приказѹва нàмь ѡцѝ нашы и кàжѹть, кàкѝ ны бъ извѝеде изь егѵпть, а сьгà бъ какѝ ны ѿрѝна и прѣдàде ны въ рѣцѣ мадїàмѹ. и рѐ мѹ агглѝ: пойдѝ съ твоѧта тьзѝ силà и избави щешѝ евреете ѿ тѣзы напàсть и ѿ тѣзы злы. и рѐ мѹ гедеѡнь. а зѝлѝ гподне мой да избàвлю евреете, и какѝ ще да бѹде товà, азе смь мàлкь и слàбь ѿ сѝчкыте езѝци. рѐ мѹ агль. гь ще да бѹде сѝсѝ тебѣ и щѐшь да побѣдѝшь мадїама и да мѹ навиешь като на еднòго нефѐлнього мѹжа.
91 И рѐ мѹ гедеѡнь. акò бѹде товà | истинà, à тѝ постòи тѹка, догдѐ пойдѹ дома и да ты донесѹ млтва прѣ тебѣ да ѩдѐшь. рѐ мѹ аглль. àзѐ щѐ постòѩ тѹка, тыкмо тѝ идѝ. и отидѐ гедеѡнь и заклà ѩре и сварѝ го и ѹзе единь прѣснѐць и прѝнось донесѐ това аглѹ да ѩдѐ. рѐ мѹ аглль. ѹзмѝ тоизи прѝнось и ѡставѝ го при тòизи кàмикь. і гедеѡнь гò остàви. И аглль тогàзи си ѹгѹди пàтерицѹ при месòто и излѣзе огнь изь ѡнѝзы кàмыкь. и съжѐже оновà ѩстїе, и вьзнѐсе се аглль на нбѐто прѣ очѝте гедеѡнѹ. и тогàзы гедеѡнь пàде на лицето си и рѐ, ѡ тѐжко менѣ, чѐ видѣ аглла гнѩ лице съсѝ лице.

И напокòп по сьмрть гедеѡнва бѣше нѣкои члкь ѿ село сарай иметомѹ, ѿ плѣме дàново, и иметомѹ манòе. и женàта нѐгова бѣше неплòдна и не рàжàше. и архгль сѐ михаѝль ѩвы на жената мѹ и рѐ еи. тѝ си неплодна и нѣ си еднакь родѝла, ами щешь ѿ сегà да рòдишь сна, амѝ се чюваи ѿ сега да не пїѐшь нѝ вѝно нѝ рекїа. и отрочето что щѐшь да гò родѝшь, брьснàчь да не ѹгѹдишь на нѐговата глава, отї

е даровано ѿ б҃а, защо ще да бѣде ц҃рь на҃ евреете. и пойде оназы
жена и наи҃е мужа своего и р҃е му. сѣдѣх' си дн҃ска азь дома си, и дойде
нѣкой мужь млад свѣты и погледь имаше като аг҃гл'скы. и попита҃ го | 92
за иметому, и нещѐ да мы каже, тък'мо мы р҃е. щешь да родишь с҃на
и вино да не піешь и бр'снач да се не угѣди на неговата глава. И по-
м҃ли се тогази маноѐ б҃у и р҃е. мл҃ю ти се г҃и б҃е мой, покажи мы оно-
гова чл҃ка да го видим҃ кой ѐ и да ны научы что да стори҃ на ѡнова
отроче кога се роды. и послуша б҃ъ манòа и па҃ архистратитъ михаиль
яви се на жената маноѐва. Сѣше си на селото. и ѡнàзы жена тече
скоро и найдѐ мужатого сы и р҃е му. пàкь ми сѐ яви он'зы вчерашныи
мужь, ами течы скоро да го видиш'. И тече манòе и найдѐ аг҃глатого
и р҃е му. ти ли си гн҃дине мой, дето си сѐ явиль на мòата жена. и р҃е
архг҃гль михаиль. азе с'мь. и р҃е му манòе. что зарачàшь да стòриме на
отрочето когà се рòды. р҃е аг҃гль, что сьмь кàзаль на жената ты товà
да сѐ чюва. така и дѣтето вино и ракіа да нѐ піѐ и сич'ко нечисто да
не ядѐ и да си не бр'сне главата. И р҃е му манòе. постой тука да ты
донесу яденіе да тѐ погосты҃. и незнаàше манòе чѐ е аг҃гль товà что
му се виды. и р҃е архг҃гль манòю. сторѝ гоз'ба б҃у, а мѐне недѣи гò-
щава. и пàкь го попита манòе и р҃е му. мл҃ю ти се кажѝ на҃ твоето
имѝ как' сѐ зовѐ, защо когѝ се събые дѣмата да те прòславы҃. | и р҃е му 93
аг҃гль. что питашь за името моѐ, то ѐ чюдно. и занесе манòе гоз'бата
пр҃ѣ аг҃гла и запàли се ѡг'нь да ю из'горѝ, и архг҃гль михаи҃ наеднò
със' плàмень възиде на нб҃ето и вѐкие сѐ не явѝ пр҃ѣ г҃ѣ, а манòе и
женàта му ѿ стра҃ пàдн'ха на лицето си и рѐкоха. ѡлеле҃ на҃, че и ние
видѣх'ме аг҃гла г҃на.

И дрѐго чюдо и сказàніе слушайте за архг҃г҃а михаила ка҃ из'бы
сед'мьд҃еть тысящь людіе въ врѣме дв҃да ц҃ра. Пише на вѐт'хы зако҃ на
кніга что се зове паралипомень. ц҃рь дв҃дь тогàзы нѐкога пойска да
исч'те народь евреискы, да ры узнàе кол'ко сь у неговото цр҃тво. И зова
ц҃рь писателя своего, иметому іѡàвь, и р҃е му. иди и прѣчетѝ ми лю-
діете ѿ вир'савеи даже до дàна и принесѝ ми писмòто да вида кол'ко сь
людіе по҃ моѐто цр҃тво. и р҃е му іѡавь. Мнѡго ѐ нар҃ѡ ц҃ру, и коà ти
ѐ нивòля да гѝ чьтѐш, сич'кы съ твоѝ рàбы, мàкарь мнѡго или мàл'ко,
и па҃ да нѐ бы было алѐ товà пр҃ѣ б҃а детò ще҃ да стори҃. и ц҃р' при-
сѝлы іѡàва да и҃е да гы чьтѐ. и пойдѐ іѡàв' и прѣчете евреете что
бѣху тьк'мо въ іер҃лимь, и наи҃е тысяща тысящь и стò тысящ'. сы р҃ѣ,
ра҃ ра҃, и р҃, освѣнь жены и дѣцà и стар'ци. и въ гѝдею найдѐ нар҃ѡ' ѱо
тысяще. и ѡста мнѡго мѣсто и людіе нечетѐны | защо товà повѣлѐніе 94

злѝ сё ꙗвы прѣ бга. Напàде мòрь на тїа чьтенїте лѝодїе и мнѡго ѹмѝраахѹ. И гь рче гàдѹ, что бѣше слѹга двдѹ цѹ, речы гпдàрѹ си така. трѝ злы̀ны̀ щь да наведѹ на тебѣ заради злòто, что си сториль, и изберы ѿ тѣ. или трѝ гòдинь да бѣде глàдь по сѝчкѹ землю, или гмци да бѣгашь ѿ робство̀, или тѣкмо трѝ дны да бѣде мòрь нà тїа люе что гы̀ си чèль. и пойдè гàдь и сказа двѣѹ. црѹ, какь такà рче гь. àми̇ избри̇ едно ѿ тїꙗ трѝте. и рче двѣь. и трѝте ми сь тѣсны̀, ами̇ побòлѣ мы е да припàднь на милть бжїа, нежели̇ да бѣга ѿ рѹка члчскà, ами̇ подобрѣ да бѣде мòрь. и пѹсты̀ тòгàзы бь архистрàтига михаи̇ла и за трѝ чàсѡве избы̀ оть тысѹще лѝодїе. и бь па рче агглѹ и прѣстà мòрь. И поглѐда двѣвъ и видѣ аггла че стòи на гѹвно нѣкоемѹ члкѹ, орна зовѣха го, и бѣше височѝната агглѹтомѹ ѿ землàта до нбѐто, въ рѹкѹ дрьжаше мѣчь и рѹката нѝегова бѣше прострѣта на іерлмь. и ѿ страѧ нѝеговь двдь пàде на лицето си и млꙗше и рче. доста бы гнѣвь твой ги. нѣка да дойде на мене твòꙗта лѝотына, а не на твоитѐ лѝодїе.
95 и подѹма мѹ аггль и рче. давде, скòро | сторѝ слоужба бѹ тѹка на товà гѹмно давнò се арнише да прѣстѐне нѝеговь гнѣвь. И пойдè двдь и кѹпи онòва гѹвнò със пшеницьта, чтото врьшаше орна, и волòвете мѹ кѹпи и рàлото и хомотать, и сѝчко и рàлото съсѣче намѣсто дрьвà. и волòвете заклà и сварѝ пшенѝцата на едно със волòвете и сторѝ слѹжба бѹ. И тогàзи повèлѣ бь архистрàтигѹ михаи̇лѹ и прѣста да ѹбива евреискыте лѝодїе. И тàмо на това гѹмно напоконь съзѝда соломонь прква стѣ сїѡ.

Напоконь когà умрѣ црь двдь и солòмонь и ровоам и тогàзи въцри се вь самарїю црь ахàвь иметомѹ, и имаше црь женѹ, името ꙗи елзавèла. и тїа ищеше сѣкогы да ѹбїе илїю прка, защо илїа пркь бѣше поразѝль и избѝль и попòве еллѝнсци погàны елзавелины, и илиà сё ѹбòа ѿ елзавèла и побѣгна въ пѹстыню. и поѿпочѝна под едно дрѣво скрьбень и заспà и дѹмаше. ѹзмѝ дшата ми бе мой, оты̀ векѐ не мòжа да трьпы̀ глàдень и испàдень. и товà дѹмаше и заспà И архггль михаи̇ль пойдè и събѹди го ѿ сьнà и рче мѹ. стàны и ꙗждь. и поглѐдна илїà и видѣ при вьглàвїето мѹ прѣснѐць тòпль и крьчàгь вода. и тòи
96 стана и ꙗде и пїи и пакь легнь и заспà. И архггль михаи̇ | па събѹдѝ и рче мѹ. станѝ пàкь и ꙗждь, оти щèшь длѣгь пѣть да идèшь. И тогàзи стань илїа и ꙗдè до сѝтось. и със онòвà ꙗстїе имà сѝла и пѹ ходѝ м дни глàдень. И когà ѹмрè цàрь ахàвъ и вьцри се охòзи въ ꙗили, и тòи въ единь днь хòдѣше по полàтите си и приникѣь долѹ и да погледа ѿ вратата полатные и падè долѹ. за мнѡго врѣме èдва се

свѣсти и злѣ лежаше до съмр'ть. И пусты чл҃ци на нѣкоа баіал'ница да му поврачювать, да виды да ли ще стань. И арх'г҃гл҃ михаиль явї сѐ пр҃рку илію и р҃е му въстани и иди насрѣща царевы чл҃ци и р҃и и҃ така защото цр҃ь охозіа неима надѐжда на б҃а, ами се надѐе на единь безакона жена и заради това р҃е б҃ь така да не станешь ѿ ѻ҃рь детò лежишь на нѐго, догдѐ те четворица двигньть мр'тва. и пойдѐ пр҃ркь иліа и сказа думитѐ аг҃гловы на чл҃ците царевы. И другощь па҃ искаху войны пр҃рка иліа. И тои боаше се да слѣзе ѿ горàта гдѐто бѣше сь съкрыль. и архг҃гль михаиль яви му се и р҃е му да слѣзе.

И другò сказàніе слушайте за архг҃гла михаила въ асирію. Бѣше нѣкой царь сенахеры҃, и вь ер҃лмь бѣше другы цр҃ь иметому езекіа. и цр҃ь асирїскы сенахери҃ щѣшѐ нѣкога да плѣны іер҃лимь | и събрà сич'- 97
ката своà войскà и пусти гы със' раѱàкіа воевòда на іер҃лимь. И въ единь д҃нь излѣзоха тры чл҃ци из' іер҃лмь да думать раѱакію думы мир'ны да се умирàть. и р҃е имь раѱàкіе. такà повелѣ цр҃ь асирїскы сенахеры҃ цр҃у нашему езекію. на когò надѣете се, или тьк'мо съ' дума да подума чл҃кь тà быва брàнь да навиете вые мене. и сегà на кого се ты надѣешь и нещѐшь да сѐ поклонишь мѐне, ами елàте и поклонѣте ми се и азь да вы да҃ двѣ тысяще конѐ и з'брàнніи. и віе акò мòжете даите на҃ чл҃ци намѣсто конѣте. и недѣйте се надѣа на вашего б҃а да вы из'бàви ѿ моà рука, защото и мене р҃е б҃ь да дойде҃ да бію ва҃. И подумаха тры́те мужіе, имѐ бѣ прьвому сòмна, второму еліаку҃мь и трѐтиму іоàхь, и рѐкоха му думаи на҃ и недѣи дума на цр҃а. И раѱàкіе и҃ р҃е. вие не надите гòвна, тьк'мо като е цр҃ь рѐкаль, такà да бѫдѣ. и па҃ стань раѱàкіе посрѣ҃ тѣ҃ и р҃е высòко. такà е повелѣль цр҃ь асирїскыи сенахерїмь, да не прѣльщàва ва҃ езекіа. цр҃ь езекіа кажѐ вамь не бòйте се ничто, ами слушайте и елàте мир'но и поклонете ми се, и азь давы да҃ села и лòзіа помнѡго ѿ чтото иматѐ вие тука. и не | надѣйте се на вàшего б҃а да вы из'бави 98
ѿ мòа рука. гдѐ вые б҃ь и на дрѐгыте граѡве дѐто гы раз'валы҃. какь не поможе грàду амàту и ар'фаеу и сем'фàру и самарїи, и пакь не можѐ ны єдинь градь б҃ь вашь да го из'бàвы и да гò азпазы ѿ мòите руце. и тогàва млькнаха сич'кыте и не можѐ никои ничто дà му подума. Амы си ѿидоха ѡніа трйте мужіе и казàху цр҃у езекію думите чтото и҃ р҃е раѱàкіе. и като чю цр҃ь езекіе тіа думы съдра си ризите а то се облѣче въ врѣтище и пойде оу црква и пусти па҃ онїіа трйте мужіе до пр҃рка ісàіа да му кажуть. и рѐкоха му какь р҃е езекіе цр҃ь. скр'бны д҃нь придѐ ми дн҃еска и боимь се тврьдѣ да не загыне҃, ами зар҃а' тоизи скрьбь на҃ пом҃ли се б҃у давнò те послуша и да из'бàвы на҃ ѿ товà плѣн'ство. И р҃е

пр҃рькь ісаїа на ѡнїа мѫжїе что бѣха посланїи ѿ ц҃ра. така и идѣте и
рѣцѣте ц҃рꙋ езекїю да сѐ не ꙋбой нѝ что ѿ дꙋмыте рафакїевы, оты така
дꙋма б҃ь что е нб҃сны и земл҃ныи. стра҃ великъ щь да наложꙋ на войскꙋ
сенахерѝмовꙋ и съкрꙋшѐнїе велѝко щь да сторꙋ на неговите лю҃дїе и
99 нѐго напоконь щь да ꙋбїю, амѝ ако сѐ обрѣнать твоите лю҃дїе със҃ | сѝч҃ко
ср҃це към҃то мѐне и да бꙋде ср҃цето т҃вѣно със҃ мѐне, и азь да послꙋша҃
т҃ѣ и това да сторю на асир҃скꙋ войскꙋ. и прѣзь ѡнѣзы нощь, като р҃е
ісаїа пр҃рькь, великꙋ архг҃гль михаїль порази сенахеримꙋ ц҃рꙋ войската
и погꙋбы ѿ т҃ѣ рп҃е тысꙋще лю҃ѝ и на ꙋтрѣ сь събꙋдиха что бѣха ѡста-
ле ѿ войската сенахерїмова и видѣха това чюдо като сь тол҃кова из-
мрѣле, ꙋбоаха се тврьдѣ и гол҃ѣ стра҃ нападе на т҃ѣ и бѣжаше ѿ ієр҃лимь
съ с҃рамь вилѝкь. а ц҃ра сенахерѝма погꙋбиха с҃новете нѐговы адрамели҃
и сарасаръ, и въц҃ри се трѐтꙋ с҃нь нѐговь асор҃да҃ въ асирїи. и ц҃рь
навъходоносоръ тогазыи нѣкоги направи образь злать, високь бѣ лак҃тѣ
ѯ҃ и широкь ѕ҃ лак҃тѐ, и постави го на полѣ дейрѣ что е близꙋ при
вавилонь гр҃а҃ и распꙋсти да сьбѐре что сь начѐл҃ны го҃подаре и сꙋдїе
и кнѐзове ѿ сѝч҃ките страны и ѿ сѝч҃кыи мѣста, да пойдꙋть да тронаса҃
он҃зы образь что го поставы ц҃рь навъходоносоръ. и събраше се гп҃дарїе
и сꙋдїе и кнѐзове сѝч҃кь вавꙋлон҃скѝе като бѣше повелѣль ц҃рь. и по-
вика проповѣдникь и р҃е. ва҃ дꙋма҃ лю҃дїе и плѐмена и езѝци, ꙋ кой ча҃
чюете гла҃ трꙋбныи, сѝч҃кы да припаднете да се поклоните на ѡбразьть
100 что го направи ц҃рь | навъходоносоръ. ако ли се нѣкои не поклонѝ на
царевь образь и прѣстꙋпи ц҃рево повелѣнїе, тозѝ чл҃кь да се умѐтне ꙋ
пламѐньна пѐщь раж҃еженнаа. и тогази като чюха гл҃а трꙋбны҃, сѝч҃кы҃
тамо что се намѣрѝха падоше и поклонише се на образь ц҃ревь. и бѣхꙋ
нѣкои тры҃ ѡтроцѝ, ананїа и азарїа и мисаїль, не поклонѝха се на образь
ц҃ревь. и раз҃бра царь и раз҃гнѣва се. и р҃е на слꙋгыте. да запалите по-
тврьдѐ пѐщь до сед҃мь пѣты и тогази да тꙋрите трѝте отроци ꙋ пеща.
и бы҃ така, и метнаха трѝте отр҃ци оу гореща пѐщь, и недосегна т҃ѣ ог҃нь
нѝкакь, защо архг҃гл҃ михаиль слѣзе ѿ нб҃ето и ꙋлѣзе ꙋ пѐщь и охладѝ
пѐщныи пламень. и поглѐда ц҃рь навъходоносоръ и видѣ поср҃ѣ пѐща
че ходеть четворица. и попѝта слꙋгыте си и р҃е ѝ҃. азь ва҃ не рѐкох҃
лѝ да метните ꙋ пѐщь тры҃те мѫжїе, амѝ сега ѿ кыдѣ бы҃ше четырѝ. и
сѝч҃кы се почюдиха за това чюдо.

По смр҃ть ц҃ра навъходоносора въц҃ри се сѝнь нѐговь вал҃тасаръ и
посл҃ѣ нѐго въц҃ри се дарїе ц҃рь. и ꙋт҃кмы да има на нѐгово цр҃тво
р҃к. гп҃дарѐ, защо мꙋ се мнѣше добрѐ е така, и на тїа сѝч҃ките поставы
тройца лю҃дїе съмотрителѥ, сѝр҃ѣ да гы съпикасꙋвать. и ѿ тры҃те единь

бѣше пр҃рькь данїль, и той бѣше със҃ ѹмь | найразѹмень ѿ сїч҃кытє. отї 101
бѣше д҃хь ст҃ыи ѹ нїегово ср҃це толкова колкото и сам҃си ц҃рь чюдѣше
мѹ се на ѹм҃ть, и затова го постави да е прьвы и начел҃нь и строитель
на҃ сїч҃ките что бѣхѹ гп҃даре по҃ нїеговото цр҃тво. и видѣха ѡнїа г҃пдаре,
какь ѥ поч҃тѣнь ѿ ц҃ра данаїль и завидѣха мѹ. и ѿ тогава ищѣха нѣкоа
крївына давно биха наишлѣ да го затрїють. и не можааха нї въ что
да мѹ се прїзрѹть, отї защо бѣше вѣр҃нь и искѹснь на ц҃рьскы работы.
и рѣкоха ѡнїа г҃пдаре меж҃ѹ себѣ си. нїе данїлѹ не може҃ да найде҃ нї
въ что крївина тѣк҃мо на вѣрата мѹ ще҃ намѣры крїв҃да. И пойдоха на
ц҃ра и рѣкоха мѹ. Дарїе ц҃рѹ живь да бадешь въ вѣкы. сториха единь
ѹ҃говорь сїч҃кы людїе, които твои хлѣбь ядѹть прїи твое цр҃тво, що сь
кнѣзове и начел҃ници, да сторишь повелѣнїе по сїч҃ко твоѥ цр҃тво да
не пойще нїкои нѣчто нїкомѹ за м҃ д҃ни нї ѿ б҃а нѣчто да ище нї
ѿ чл҃ка. ако лї се нѣкой найдѣ да не послѹша твое повелѣнїе, да се тѣри
оу трапь при львовете да го изѣдѹть. и послѹша гы дарїе ц҃рь и на-
пїса так҃возы повелѣнїе. А пр҃рькь данїл҃ имаше обычаи трї пьты дн҃еска
да се покланя б҃ѹ, и като си имаше ѡбичаи падѣ на колѣно ѹ ѡн҃зы
д҃нь и поклонї се б҃ѹ своемѹ. | и ѡнїа завїдницитє приглѣдаха го и 102
видѣха данїила че сь мл҃и б҃ѹ и ѿидоше и рѣкоше ц҃рѹ. нѣли сї си
поставиль тї ц҃рѹ повелѣнїе нїкои за м҃ дн҃и да не пойще нѣчто нї
ѿ б҃а, нї ѿ чл҃ка. придї сега сам҃си и вїжд҃ь данїила как҃ се покланїава
б҃ѹ и ище нѣчто ѿ нїего. тогази ц҃рь като чю за данїила оскрьбї се
тврьдѣ, отї защо го мнѡго любѣше. и не щѣше да го тѣри ѹ ѡн҃зы
трапь при львовете, и ѡнїа кнѣзове пойдоха и рѣкоха ц҃рѹ. нѣ е по҃добно
тебѣ царѹ да си развалїшь повелѣнїето что сї повѣлѣль. и ц҃рь вѣкїе
не има что да стори, ами повелѣ и привѣдоха данїила и тѹриха го ѹ ѡн҃зы
трапь прїи львовете. и донѣсоха камїкь голѣмь и ѡставиха на ѹстїѣто
на ѡн҃зы трапь и запечатїха със҃ печать цр҃кыи ѡн҃зы трапь и сѣкы
остави свой прьстень и запечатиха да не бы нѣчто было да бы изва-
день быль. И ц҃рь ѿ мнѡго скрьбь не в҃ерѣ нї заспа прѣзь он҃зы нощь.
и г҃ь пѹсты архг҃гла михаила и затвори ѹстата на львовете. и прѣбы
данїиль ѹ он҃зы трапь непочѣкньть ѿ онїа звѣрове. и на ѹтрѣ стань ц҃рь
наедно със҃ ѡнїа кнѣзовѣ и ѿидоха на ѡн҃зы трапь гдѣто бѣхѹ львовете.
и повика ц҃рь ѿ далѣче. живь ли си данїиле, дрѣже мой. и данїиль чю | 103
извътрѣ и р҃е. да си живь ц҃рѹ до вѣка. г҃ь б҃ь пѹсти аг҃гла своего и
загради ѹста львѡ҃ и живь сь҃ до сага. И зарадѹва се ц҃рь тогазы твр҃дѣ
и повелѣ и из҃вадиха данїила ѿ ровьть.

И по сьмрьть дарїе ц҃ра прїиѥ цр҃тво кѵрь, и тамо ѹ вавѵлонь имаше
нѣкои звѣрь голѣ҃ и сїч҃кы вавѵлонане почїтаха го като б҃а. и р҃е кѵрь

цр҃ь данїилъ. поклони се и ты томѹзи богъ. и р҃е мъ данїиль. азь цр҃ъ
кланѧмъ се бг҃ъ что е сътвориль н҃бо и землю, ами дай ми власть да
ѹбїю тогозы звѣра безъ оружїе никакъво. и р҃е мъ цр҃ь. сторѝ что щѣшь.
Тогази ѹзе данїиль смолѹ и лои и космы и ѹмѣси тѣхь и стори гы като
прѣснци малкы ві҃ и тѹри гы въ ѹстата звѣрѹтомъ. и тоꙗ ч҃а расипа
се онзи звѣрь. И вавѵлонскыте людїе като видѣха, че ѹбы данїиль бо-
гатого и҃ разнѣваха се тврьдѣ и текоха сичките на кѵра цр҃а и рекоха
мъ. дай на҃ данїила да го ѹбїемь, и ако го не давашь, тебе ще҃ на ѡгнь
изгори. и цр҃ь не има что да стори, ами и҃ прѣдаде данїила. и тамо
ѹ градь вавѵлонь имашѣ трапь голѣ и вѣтрѣ имаше седмь львове. и тамо
ѹмѣтньха данїила. и прѣбы ѹ онзы ровь ѕ҃ дн҃и. И въ онова врѣме бѣше
104 пр҃рокь авваку҃ въ ієр҃лмь. и бѣше врѣме жьтва. и ѹготви | авваку҃мь сочиво
варено да ѿнесѣ на жьтваре на селото своѐ, и ѹзе и хлѣбь, и като
ѿходѣаше при жьтварете ѹсрѣте го архг҃гль михаилъ на пѹть м р҃е мъ.
пр҃рокь авваку҃мь това ꙗстїе занеси пр҃рку данаїилу оу вавилонь, дето е
тѹрень ѹ трапь прїи львовете, и даи нѣмѹ да ꙗде, защо е гладень тврьдѣ.
и р҃е мъ авваку҃. гп҃дине мой азь вавѵлона не знаю накыдѣ е и трапа
на львовете не знаю никакь. Тогазы го грабнь архг҃гль михаиль за врь҃
глав҃та мъ и занесѣ го ѹ вавѵлонь ѹ онзы трапь при львовете, и повика
го авваку҃мь и р҃е. данїиле, данїиле, прїими това ꙗстїе, дето ты го
посла бг҃ь. И р҃е данїиль. или ме помене бг҃ь и ме не е оставиль да
ѹмрѹ. и сана и ꙗдѣ до ситость. И архг҃гль михаиль па҃ грабна пр҃рка
авваку҃ма и донѣсе го въ ієр҃лимь, дето е ві҃ дн҃ы далѣчь вавѵлонь ѿ
ієр҃лимь. и кога занѣсе варивото на жьтварите, бѣше еднакь топло.
И наѹ҃рѣ пойдѣ цр҃ь и извади данїила ѿ рова живь непочекн҃ть. а дето
бѣха данїила вьмѣтньле, тѹры тѣхь цр҃ь ѹ онзи ровь и извѣдоха гы львo-
вете досѹщь, и така погынаха.

Ами и тїа чюдеса дето стори архг҃гль михаиль бѣхѹ пр҃ѣ рожь҃ство
105 хво. а послѣ рожь҃ство хв҃о | помнѡго сътворы. ами ради мнѡго да се
не давиме та ѹмалихме дѹмите. защо има҃ и дрѹгы дѹмы напрѣди да
казѹваме. онзы архг҃гль михаиль извади ап҃лите ѿ тьмница, когато гы
затварѣха архїерете евреискы, защото ѹчаха людїе да вѣрѹвать въ х҃а,
что го казѹва дѣанїето ап҃льско. тойзы архг҃гль и ап҃лъ филипъ показа
да к҃рты евнѹха. съй архг҃гль и корнилїю ꙗві се въ ч҃а когато се млꙗше.
съй извади ап҃ла петра ѿ тмница, когато щѣше да го ѹбїе цр҃ь ірод҃ь.
дето щѣше да стори волꙗ на евреете. сьй архг҃гль закла ірода цр҃а, дето
бѣше сь прѣвзнесль и чинѣше сь стькмо бг҃а. сьй архг҃гль ꙗвѝ се ап҃лъ
павлъ, когато щѣше да се потопѝ корабть въ сїртѝ, и р҃е мъ да се не

бой. сьй архг҃гль заматъваше водата въ іер҃лм҃ на ѡв҃чи кѫпѣль на сѣка година и изцѣлаваше бол҃ны. Тогѫзы архг҃гль видѣ іѡанн҃ бг҃ословь на нѥговото си ѿкрытїе. тойзи ще архг҃гль михаїль и ан҃тихрїста да ѫбїе что р҃е іѡаннь бг҃ословь на ѿкрьвенїето си.

Амѝ послѫшаите мл҃ю вы и дрѣга приказѝ за архг҃гла михаїла, защо да разѫмѣете колѣкото е чѝдеса сторѝль и сегà на напокощните врѣмена.

Велѝкыи ц҃рь кон҃стантѝнь, | когàто съзидѫваше цр҃игрàдь, съгради 106
цр҃ква една въ име архг҃гль михаїла. нѣ вьтрѐ ѫ ц҃ри грàдь амы ѿ вàнь блѝзѫ селàта, нàмѣсто что се зовѐ состенїѡ. и защо съзѝда тамо цр҃квата заради нѣкоа работа что сь е стòрила. и слѫшайте. на рались грàдь бѣше нѣкои ц҃рь пѐлїа иметомѫ. и имаше брàтова сн҃а, иметомѫ іàсонь. и нѐкогы го пѫсты въ скѵѳїю. и он҃зи іасòнь ѫзѐ и҃ мѫжїе из҃бранніи и ѭнаци и ѫлѣзе ѫ корàбь да идѐ, гдѐто бѣше пѫстень ѿ ц҃ра. и като идѣхѫ и плѣнѫвахѫ градѡве и села и дойдоха на вьсточнѫ страна на мѐсто что се зовѐ веврѝкїа, и тамо бѣше цàрь иметомѫ амикòсь, и наговòриха се ѡнїа ѭнаци да плѣнàть и тамо и да ѫбїѭть и цр҃атогò. и тòи гы распàди със҃ мнѡго воискà, и тїѐ побѣгнаха и дойдоха до товà мѣсто состѐнїѡ и тамо сѣдѣха и наговарѣхѫ се что да стòрать. И товà тїе дѫмать и ѩвѝ им҃ се едѝнь чл҃кь златокрыл҃нь, велѝкь и свѣтлѝкавь, и стана наср҃ѣ т҃ѣ и р҃е имь да се не боѭть ѿ амика ц҃ра нѝкакь, ами да идѫть и да го ѫбїѭть. И сътвориха ѡнїа мѫжїе така і ѫбїха цàра, и като го ѫбїхà ѿидòха па҃ на ѡновà мѣсто состѐнїѡ и сѣдоше да си раздѣлють | что плѣнѝле и добиле. и рекоше междѫ сѐбѣ си. Елàте да на- 107
правы҃ едного идола като оногова чл҃ка злàтокрѝла, что ны се ѩвѝ тѫка. и сторѝше така и постàвише тамо да стой ради памѐть. и велѝкы ц҃рь кон҃стан҃днь посл҃ѣ видѣ оногòзи идолà и чѝдѣше се и дѫмашѐ что ще да бѫде това. Пѝташе и болѝарете свой за нѥго, амѝ и тїѐ не знаѩхѫ что бѣ он҃зи идоль. И тогази сторѝ ц҃рь м҃лба и пом҃ли се б҃ѫ, да мѫ покàже б҃ъ что е ѡн҃зы идòль. и ѫ тѣзы и тѣзы нòщь ѩви се архг҃гль михаїль ц҃рѫ и р҃е мѫ, аз҃ ес҃мь архистрàтигь михаїль, помòщникь на хр҃тїане, дето помогнаха и тебѣ та навы на врàгѡвете твòи. амѝ и тебѣ рѣк҃о заради товà. станѝ скòро и направѝ цр҃квà на моѐ имѐ и азь да те оучѫвамь ѿ сѝч҃кыте твой врàгове догдѐ бѫдешь жѝвь. И тогази се ц҃рь потрѫди и стòри като мѫ повелѐ архг҃глъ, и съзѝда цр҃квѫ прѣвеликѫ и стòка мнѡго остàви ѫ он҃зи цр҃ква. И ѿ тогàзи се хр҃тїàне събѝра҃ ѿ тѝч҃кыте села, что сь изь околѫ, и чѝна҃ праз҃никь на сѣкаа гòдѝна и до дн҃еска. И нѣкой хр҃тїанинь имаше отрочѥ глѫхо и нѣмо ѿкак҃ се

108 ѿ маика си така родило, и оузимаше го ѿцъ му на сека година и | занесуваше го оу цр҃квата ст҃омъ ар҃хг҃лу и мл҃ваше архг҃гла михаилу да му исцѣли отрочето. и като се много мл҃и, послуша ст҃ый архг҃гль ономузи сиромахъ чл҃ку млѐнїето. И въ ч҃а кога бы бж҃твнаа лу҃ргїа и отроче като лежаше пр҃ѣ иконѝта архг҃глова и на доврьшуване лу҃ургїи когато щѣше дїаконь да р҃е. вънѝмѣ ст҃аа ст҃ы҃. пр҃ѣвары понапр҃ѣ отрочето и р҃е. вънѝмѣ и ѿ тоизи ч҃а исцѣлѐ онова отроче. И ѿ тогазы ѿцъ на отрочето чинѣше празднику и служ҃ба ст҃му архг҃глу на сѣко лѣто.

И нѣкогы събрахъ се езы̑ци что се зовуть авары, да идуть и да плѣнѧть ц҃ри гр҃а. и пойдоха и сътворїха тамо нѣколико врѣме извѣнь, бїахъ и насилѣвахъ. И архїереи что бѣше на онова врѣме събра сїч҃кы градскые, людїи и пойдоха у цр҃квата архг҃глу михаилу да се мл҃ють бг҃у, давно гы избави бг҃ъ ѿ това плѣнство. И въ единь дн҃ь щѣха аварете да излѣзуть въ градь. И архг҃гль михаи҃ ївї се посрѣ҃ тѣ҃ напрасно като млнїа и ѿ стра҃ падньха долу на лицето си. и у тъзи нощь пакь се ївїи цру аварскому, и р҃е му. Скоро ѿбѣгны ѿ тука съ сїч҃ка твоа воиска ако ли нѣ утрѣ ты умїраш и сїч҃кы людїе. и уплаши се тогава
109 црь | тврьдѣ и побѣгна прѣз онзи нощь. и ѿиде си на своѐ мѣсто.

И дрѹгощь пакь наговориха се пѐрси да идѹть и да бїють ц҃рй градь. и събраха се много силны юнаци и кога дойдоха на градь да го нападнать и тамо се распрострѣха сѣнници, защото по сухо бѣха дошлѐ сїч҃ките и ѡбыградїле, и не пѹщаха нїчто за потрѣба илї за ядене да излѣзе у гра҃. и толкози страдахъ граждане колкото, зеха да умира ѿ гладь, и па҃ надѐжа имаха на бг҃а, и на прьвото чюдо ѿ архистратига михаила надѣахъ се и заради това пойдоха пак у негова цр҃ква, да му се мл҃ать да имь покаже пакь чюдо като и прьвень. И въ единь дн҃ь оставише пѐрси стльбы по зїдь, да излѣзуть у гра҃. Амы архг҃гль михаи като и прьвѣнь ївї им се мльнїа страшна пр҃ѣ тѣхъ и ѡнїа пѐрси, като видѣха това чюдо оуплашиха се и избезумѣха. И начѐха меж҃у сѐбѣ си единь дрѹгы да се сѣкуть, и сьсѣкоше самы себѣ. И граждане като познаха че сь поразѐни пѐрси, излѣзоха и тїе и избїха колкото могоха, и что останха побѣгнха.

И пакь дрѹгощь събраха се нар҃ѡ много агарѣни по море. И дой-
110 доха на ц҃ри гр҃а. и тогази цр҃твуваше ц҃ру | константину внѹкь иракліа ц҃рь. и той па҃ събра нар҃ѡ хр҃тїанскы и пойдоше въ ц҃рковь ст҃го архг҃гла михаила что се зовѣше евсѐвїѡ и тамо помл҃ше се бг҃у и архистратигу михаилу, да и помогне. И въ единь дн҃ь архг҃гль михаиль и пробы сїч҃ките корабе агарѣнскые и много воиска потопи се и удавише се, тѣкмо тры корабa осташе и възвратише се назадь.

И на чер'но море гра҃ бѣше аколїа зовѣше се. и събраше се с'ракїни нѣкога мнѡго и помнѡго и дойдоха да плѣнѹват тоѩзы гр҃а аколїа. и врѣме мнѡ҃ сториха ѿ вѣнь гр҃а, и не могоше да мѹ сторать нѝчто. и тїе сь зговориха да бѣгать а едѝнь нѣкои пойдѐ да имь изадѐ гр҃а, и каза имь защо не можете да прѣемете градь, защо има҃ хр҃тїане вътрѣ цр҃ква на име архг҃глѹ михаилѹ и цр҃квата е близѹ накрай ѩ̀дь гр҃а и тамо идѹть и мл҃ѣть б҃а и не можете вѣе стори нѝчто. това като чюха саракїны и сториха градь дрьвѣнь ѿ вънка, и със нѣкоа хѹтрость, със вѣжїа и със верте и съ врьтенїе. вдигньха камѝкь голѣ҃ ѿ горѣ и пѹстиха го на покровѣть цр҃ковнѝ ст҃мѹ архг҃глѹ. и каты спѹстиха ѡнѝзѝ камень тоа ч҃а обрьна се лицето ами|рот҃ѹ накриво назады, и нѝмѹ 111
и на сѝч'ките старешѝныте неговы. и что фрьлиха камень, обрьнасе. и паде на т҃ѣ и строшѝ много ѿ ны҃. И тїе окаанны като патиха, така и постр҃аха. натовариха камѝлы мнѡго, ѳѹмїань и свѣщи и масло, и извадиха среброто ѿ юздѝте ѿ конѥте и҃ и. занесоше сѝч'кото ѹ цр҃квата ст҃мѹ архг҃глѹ михаилѹ. и ѿ тогазы сторѝа клѥтва между себеси векѥ да не пойдѹ҃ на градь аколїа за нѣкоа зла потрѣба, и тогава имь се пакь ѡбрьна лицето на мѣстото си.

И дрѹго чюдо послѹшайте бл҃вѣны хр҃тїане, дивно и прѣславно что е было ѿ архистратїга михаила. на френ'ско мѣсто има нѣкои гр҃а, зовѐ се хоне. и тамо бѣ во҃а осщ҃ѐнїа архг҃гла михаила, дето ю прьвѣнь найде іѡаннь бг҃ословь. и много чюдеса чинѣше онази вода на име архг҃глово. И тамо бѣше нѣкои кнѣзь, еллѝнскаа вѣра дрьжаше. и имаше дьщера една родѐна, и тїа нѣма. и поиска и тои да дойдѐ тамо на осщ҃ѐнїето да видѝ что е и как'во е, и заведѣ и дьщерь свою. и дадоха ѥи ѿ онѝзѝ вода, и срьбна. тоа ч҃а исцѣлѣ и продѹма добрѣ и бл҃годарѝ б҃а и ст҃го архг҃гла | михаила. и това като видѣ ѿць на ѡнѝзи мома вѣрова вь х҃а 112
и тои, и кр҃стї се сь сѝч'ки до҃ свои. и мнѡго иманіе раз'несе и съзѝда цр҃ква велѝка тамо на҃ водѹ осщ҃ѐннѹю. И ѿ тогази прѣмѝнаха се с҃. годинь, отроче нѣкои архѝппа имѐтомѹ ѿ гр҃а и ераполи пойдѐ на ѡнѝзи монастѝрь и бы инокь, сѝ р҃е калѹѣрь, г҃. годинь бѣше тогази стѝрило и сѣдѣ на монастирь врѣме нѐ мало, постѣше се, и стань и сщ҃ѐнникь, и пазѣше онѝзи цр҃ква. и на сѣкѝ д҃нь чинѣше се чюдо ѿ онѣзы вода. И еллѝн'цїи глѐдаха на сѣки д҃нь, като се чинѥ҃ велѝкѝ чюдеса, и позавдѣха. и наговориха се да развалѧть онѝзи монастѝрь, заедно и онѣзи ст҃аа вода да ю затриють. и наговорь тѣх'ни бѣ голѣ҃, защо рѣка имаше тамо велѝка, зовѣше се хрѝса, и натьк'миха да ю обратеть на цр҃квата и да сѐ развалѝ и цр҃ква и сѝч'ко мѣсто. и стѝриха така. Амы б҃жїе

повелѣніе не бы така като тіѐ мислѣха, ами се обрѣна водата на дрѹга страна̀ и не поврѣди се тамо нѝчто. тогàзи като видѣха еллѝніи посрамѝше се. и па̑ се наговòриха дрѹго да стòрать пòголѣмо. двѣ рѣкы имаше
113 что течàхѹ ѿ источна страна и ѿхожààхѹ | въ ликію, кѹфа илѝ кòка зовѣхѹ се. и тіа рѣкы натькмѝха да гы ѡбрѣнать на цр̑квата. и пойдòха ѿ далче и ископахѹ дльбоко и брѣгове сториха велѝкы и заградѝха. и ѹзѐха да напѹстать водата. и дойде вода мнѡго и приближѝ се блѝзѹ цр̑квата. и архѝппа като видѣ товà злò припàде на иконата ст̑мѹ архг̑глѹ, и приплàка и р̑е, помозѝ ст̑ыи арх̑ггле на твоà цр̑ка̑ и мѐне грѣшномѹ. и тòя ч̑а явї се архг̑гль михаиль пр̑ѣ нѥго и дрьжѝ въ рѹка своà копіе. и р̑е мѹ. не бòи се архї̑ппе, тькмѡ вѣрѹваи. и излѣзе из̑ цр̑квата. и видѣ водата кàк̑ щѣше да слѣзе ѿ гòрѣ и да пàдне на стѣныте цр̑кѡвны. и архг̑гль михаи̑ готòвь със̑ кòпіето и ѹдàры нàпрасно кàмѐнь, что бѣше по̑ цр̑квата голѣмь кàмикь тврьдѣ и на нѥго бѣше цр̑кв̑та съзѝдана, и пробы онзи камѝк̑ дòлѹ дльбòко, и зѝна пропàсть кòлкото да сѐ съберѹть и двѣтѣ рѣкы вѣлѝкые. и водата ѹлѣзе прозь кàмень по̑ цр̑квага дльбòко и исхòди па̑ далѐчь из̑ землю и нѝчто не бы на ѡнзи монастирь злò нѝ из̑ околѹ на мѣстото, амѝ еднакь подобро. И така се | сп̑е архї̑ппа, и ѹдàви се. и не ѿ тогàзи се нар̑е товà
114 мѣсто хòне, а ѿ прьвѣн̑ се зовѣше колàсае.

И на дрѹго мѣсто па̑ что се зовѐ гермїа, и тамо такàзы вода бѣше осщѐнна въ име архг̑гла михаила. и кой приходжààхѹ тамо сѝчки исцѣлѣвахѹ ѿ сѣкаква бòлесть. и ѡнàзи вѡда имаше рѝбыци дрѐбны. и тїе лѝжааахѹ на бòлныте лю̑іе тѣлòто и̑, и исцѣлѣваахѹ. и въ онова врѣме бѣше ѹ цри гр̑а кнѐзь нѐкои велѝкь и прьвыи ѹ градà, иметомѹ стѹдїе. и разболѣ се ѿ лѝта болесть до съмрть, и не мòжааше нѝщо да се исцѣлѝ. и като лежàше дойде нѣкои чл̑кь иметòмѹ гѹлїо. ѿ гермїа и дойдѐ ѹ ц̑ри гр̑а̑ да посѣтѝ стѹдїа кнѐза като е бòлнь. И зѐ да мѹ кàзѹва за онàзы ст̑аа вода кàкь чины исцѣлѣніе и чюдеса. И като чю затовà стѹдїе, зара̑ува се и зѐ да се надѣе на помòщь б̑жїа. и пойдѐ тамо и със̑ дрѹгы бòлны. и ѹлѣзе ѹ ѡнзы ст̑аа вѡда и тоя ч̑а исцѣлѣ. и не тькмо той ами и сѝчките бòлны что бѣхѹ дошлѐ със̑ нѥго. и едѝнь ѿ т̑ѣ имаше бѣль на око, и той исцѣлѐ. И като видѣ стѹдїе кнѐзь тòлкова чюдо что се чѝни, разнесе мнѡго имàніе, и съградѝ цр̑ква велѝка.
115 и ѡстàви мнѡго стока тамо ѹ цр̑квата. И на сѣкы днь кой дохожàае̑, | бòлень исцѣлѧваше. и много слѣпы прогледаахѹ, и слѣкавы испрàвиха се ѿ онàзи вѡда что бѣше осщѐннà ѿ архг̑гла михаила.

И въ врѣме онова, когà бѣше бл̑гочьстївыи ц̑рь михаиль, и маика мѹ ѳеѡдòра цàрица ѹ ц̑ри гр̑а, бѣше нѣкой инòкь маркїань иметòмѹ.

на монастирь архг҃гль михаила что се зовѐ ев҃севѝю, вътрѣ ѹ цѧ̀ри гр҃а, и тòизи калдерь мар҃кїѧ̀нь когà се нѣкогы раз҃болѣше врàча не ищѣше никакь или нѣкое бы҃лїе да се цѣлѹва ами пойдѐше и припàднѣше пр҃ѣ иконата архг҃глю михаилѹ и оз҃равѣше, и така чинѣше сѣкогы. и въ единь д҃нь рàз҃бòлѣ се тврьдѣ. и като си чинѣше припàде пàкь пр҃ѣ иконата архг҃глѹ михаилѹ, ищѐ помòщь, и архг҃гль михаиль не послѹша̑ да мѹ дадѐ з҃дрàвїе, ами го остàви да го искѹси. и тогазы дойдòха рòднина тòговы и рѐкоха мѹ да мѹ довѐдѹть врàча да го исцѣлы, а тòи гы не послѹша и никакь не даваше да ѝдѹ на врàча, а тїе поидòха скрѝшѡ̑, да не знае мар҃кїѧ̀нь на едного̀ врàча, и ѡн҃зы врàчь дадѐ имь что се зове іпоѳѐта, и р҃е и҃. когà заспѝ мар҃кїѧ̀нь, а вы̀е тогàзи го оставѣ̀те на нѐго. и ѹзеха онова̀ бы҃лїе рòднината маркїѧ̀новы и ѡстàвиха мѹ го по̑ въз҃глàвницѹ, и чàкать да заспѝ да го ѡстàветь | на нѐго. И прѣз҃ тѣзи 116
нòщь. заспàха сѝч҃ките, а мар҃кїѧ̀нь не заспà, ами като лежàше и глѐдаше видѣ̀ архг҃гла михаила като чѐ исхòди из҃ ол҃тарь цр҃кòвныи и със҃ нѐго двà млàды мом҃кà крàсны̀ и дѝвны, и дойдоха при въз҃глàвїето мар҃кїѧ̀ново и поискаха и найдòха товà бы҃лїе іпоѳѐта. и р҃е архг҃гль михàиль мар҃кїѧ̀нѹ что е товà. и р҃е мар҃кїа̑ не зна̑, ѡ архг҃гле. и р҃е архаг҃ль михаиль на ѡнїа двàта аг҃гла, вьзмѣ̀те това іпоѳѐто и занѐсте го врачѹтомѹ что го е напрàвиль и ѡставѣ̀те мѹ го на главàта. и ѡнїа двàта ѹзѐха го, и излѣ̀зоха из҃ цр҃квата. и ар҃хг҃гл҃ сам҃си ѹзѐ мàсло ѿ кан҃дило что е пр҃ѣ нѥговата иконà и помàза мар҃кїàна, и тоѧ ч҃а исцѣлѣ̀ и стань з҃равь и слàвѣше б҃а. и по полѹнощь ѿидѐ сщ҃ѐнникь цр҃кòвны да поѐ ѹтрьнѭ по ѡбычаю, и найдѐ мар҃кїàна з҃рàва и каза мѹ мар҃кїàнь что видѣ̀ и что мѹ р҃е архг҃гль. И когà съвр҃ши ѹтрьню сщ҃ѐнник҃ и пойдѐ ѹ ѡногòзы врàча и найде го че сь раз҃болѣль злѣ̀ и каза мѹ сщ҃ѐнникь за мар҃кїа̑ кàкь ѐ видѣ̀ль архг҃гль михаила, и что мѹ е рѐкаль за бы҃лїето. тогàзи като чю товà чѹдо он҃зы врàчь стань и заведоха го двàма др҃жещець до цр҃квата ст҃мѹ архг҃глѹ михаилѹ. и прѣбы тамо единь д҃нь лежа | 117
и ѡз҃равѣ̀. и като бы̀ з҃равь, вы̀кѹ си не врàнь домà си ами се покалдѐры, что имаше сѝч҃кото дадѐ на цр҃квата и тòи тамо и ѡстà.

И тїа чѹдеса что казà҃хме бл҃вѐнїи хр҃тїàне, товà стòры̀ архг҃гль михаиль; амы̀ да скажѐ̑ мал҃ко и за архг҃гла гаврїѝла и посл҃ѣ̀ щѐ̑ скàза па̑ и за двàта на едно что сь стòриле.

Кàзѹва̑ кнїгы цр҃кòвны что сь видѣ̀ле и разѹмѐле ст и чл҃ци. сѝч҃ко и҃ ѐ архг҃гль гаврїль покàзаль. пр҃рокѹ дàнїлѹ тòи покàза видѣнїето что видѣ̀ и тòи бл҃говѣсти іѡàкѝмѹ и àнны, и каза и҃ кàко щьть да родàть м҃рїà пр҃таа б҃ца. той ѥѝ нòсѣше ѥастїе ѹ цр҃квата ст҃аа ст҃ы҃. тòи каза

и сахарію пр҃рвъ, какъ ще да и҃ се роди іоанн҃ пр҃тль. той и б҃ци бл҃говѣсти и каза ѥи, какъ ще да породи г҃а нашето іс҃ х҃а, той р҃е іосифу да поймѐ пр҃паа б҃а да ю упази. той и на онова врѣме когà се роди х҃с и р҃е на пастирете да идѫть въ виѳлеемъ и да вида отроче. той р҃е іосифу да бѣга въ егѵп҃ть. тои му р҃е па҃ да сѐ врàти назà. той і на мѵроносиците бл҃говѣсти въскр҃сеніе х҃во. И тіа чюдеса сам҃сы архг҃ла гавріль сътвори. Амы ѿ сегà па҃ да послушате и двàта наедно что сь сътворилѐ чюдеса.

118 Въ цр҃тво никѵ҃фора ц҃ра | котоніаса бѣше нѣкои инокь ев҃тиміе иметому въ ст҃ые горы аѳона познàница ст҃му аѳанàсію, дето съзида монастирь велику лàвру. тоизи ев҃тиміе съзіда цр҃ква мал҃ку въ ст҃ую гору, въ име ст҃му николу и там҃ се постѣше със҃ другы иноци на мѣсто что сѐ зовѐ дàфни. и саракіны плѣнуваха по ѡніа мѣста, слѣчи се та дойдоха и до монастирь дафни да го поплѣну҃. и калуерете раз҃браха и побѣ҃гнаха по гората сич҃ките заедно и със҃ тогозы ев҃тиміе. и ѡніа сракіни дойдоха и плѣніха монастирь и ѿидоха си. и тогазы пойдоха си на монастирь иноците, и видѣха, какь ѐ оплѣне҃ монастирь. и чюдѣха се что да сторать. и ев҃тиміе обыдѐ ѡновà мѣсто сич҃ко арѐк҃са това мѣсто, дето е сегà дохіàрь монастирь. и тамо видѣ какь ѐ скрито мѣсто и мир҃но и съзида тамо дрѵга цр҃ква мал҃ка пàкь на имѐ ст҃му николу, направи мал҃ко и келіи. и прѣминаха се мàл҃ко д҃ни дойдѐ нѣкои чл҃къ ѿ цàригр҃а҃ никòла иметому рòднина ев҃тимію, и донѐсе сич҃кото си имàніе и стàна и той калоерь на тòизи монастирь дохіàрь. И прѣстори си името
119 неѳфить и по мал҃ко врѣме бы ігѵмень неѳфить на тòизи | монастирь. заради нѣгово добро и п҃о, а ев҃тиміе рòднината му постѣше са҃ си на скрито мѣсто. и като стань ігѵмень неѳфить, раз҃вали тъзы мал҃ка цр҃квица и съзидà дрѵга велика, като стой сегà и до д҃нь. и ѡколу гр҃а҃ съзида великь и нирь висòкь съзида дà се упази монастирь. и до тѣка направи и доврьши му се имàніето и не може да дов҃таса да сѐ по҃пише със҃ ѡбрази цр҃квата и затовà скрѣ҃нь бѣше неѳфить и м҃лише се б҃у давно бы б҃ъ ѿ нѣгдѐ помòгнья҃ му да доврьши със҃ писмò ст҃ы монастирь. и б҃ъ ему послуша мл҃ніето и бы чюдо таквòзы.

Спротѝ ст҃ые горы аѳон҃скые, далѐчь дò ѯ҃ пьприща, имà единь острòвь зовѐ се лѵгъ. и на тòизы острòвь бѣше метòхь монастирьскы и близу того метоха стоàше стлѣпь правь ѿ камикь направень ѿ пр҃вы врѣмена. и на врьхь стлѣпу бѣшѐ написано таквизы думы. кой ме удары на главата, ще да найде много злато. и много люіе мѣтаху камикь и получуваха го и ничто не найдоха. амѝ за тазы рѣчь дрѵга бѣше мысль.
120 на вр҃ъ ст҃лпу сѣн҃ката гдѐ опира когà истече сл҃нце | тамо ѐ у земліата

съкрѝто бѣло имàнїето амы б ь когàто щѣше да гѝ обѝави да сѐ извады
имàнїето тàвà расмотрѝ. на тѝвзы метѝхъ монастир'скыи бѣше пристà-
вень единь мом'кь, млàдь до к҃ гѝдинь ѹцѣнїѐнь да работы. и той хѝдѣше
на он'зы стлѣпь множишь и глѐдаше и чѝюдѣше се. И въ единь д҃нь
пойдѐ тамо и сл҃нце истѐкѹваше. и ѿкры мѹ б҃ъ ѹмь и разѹмѐ и видѣ,
гдѐ опирà стлѣпѹ врѣхь сѣн'ката. и начѐ да копàѐ тамо и найдѐ единь
мрàморь и по҃ мрàмор'ть котѐль велѝкь плѣнь съ жльтѝци. И като видѣ
товà растрепѐра се и покры пàкь това мѣсто и течѐ на монастѝрь, и
каза ігѹменѹ неѡфитѹ и р҃е мѹ, вл҃ко ст҃ыи, иманїе много найдо҃ на
мето҃ на҃, амѝ дай мѝ кол'ко щешь брàтїа да дѝндѹ҃ със' мене да го из'-
вàди҃, и дà го донесе҃ ѹ манастѝрь. і игѹмень като чю товà ѿ рàтаѩтого,
избрà трѝ инѝци вѣр'ныи и пѹсти със' кор҃а' монàстир'ски да донесѹть
онова имàнїе със' котѐль и със' мрàморь, что бѣше покрѝть котѐль. и
ѹлѣзоха ѹ кор҃а' и плàвахѹ по морѐто и прѣльстиха се за имàнїето онїа
инѝци и наговѝриха се да го | съкрѝють за сѐбѣ сы, и да го продѣ- 121
лàть. И ѹзеха оногова мрàмора и привѐзаха го нà шѝата ономѹзи мом'кѹ,
и мѐтнаха го оу дѣно морѐто. И товà было като казѹвать привѣрь. и
тогàзы на монастѝр' като ѿпѣле дх҃овници вѣрна и излѣзле, и цр҃ква
затвѝрили. и тѝя ч҃а ѡногова мом'кà мѐтньле ѹ морѐто. и той се помѝ-
лиль на аг҃гле. И напрàсно пойдоха на дѣно морѐто архг҃гль михаиль
и гаврїѝль и ѩвиха се пр҃ѣ мом'кàтого, като двà ор'ла злàтокрыл'ны, и
напрасно го ѩвадиха ѿ дѣно морѐто и донѐсоха го на монастѝрь и
постàвиха го наср҃ѣ цр҃кве дохїàр'скые. а ѡнїа инѝци товà чѝюдо не знàють,
ами си раздѣлиха онова имàнїе мѐждѹ себѣ и съкрѣха го ѿ вън'ка мона-
стѝрь. и тàмо нощѹваха на пристàнището монастѝр'ско. и ѡн'зи мом'кь
ѿ голѣ҃ стра҃ заспàль наср҃ѣ цр҃ква, и наоу҃рѣ стàнь кан'диловъжегàтель
да запàли кан'дѝлата ѹ цр҃ква и види, кàкь лежѝ мом'кь на ср҃ѣ цр҃ква.
и като видѣ товà ѹплàши се и мнѣше мѹ се чѐ е нѣкое привидѣнїе
та го блàзны. и врати се назàдь. И па҃ пойдѐ втѝры пѣ҃, | и товà пàкь 122
видѣ и не смѣà да зàпали, кан'дилàта, амѝ пойдѐ на ігѹмена и рѐче
вл҃ко привидѣнїе и съблазнь нѣкоа видѣ҃ бѣсѝв'ска ѹ цр҃квата, и не
смѣю да ѹлѣзе҃. и р҃е мѹ ігѹмень. что се боиш', сторѝ к҃рть на себѣ си,
и ѹлѣзы безь стра҃. и пойдѐ да ѹлѣзе ѹ цр҃квата и па҃ не смѣà ами
пàкь се вратѝ на ігѹмена. И игѹмень като чю товà, стань и пойдѐ ѹ
цр҃квата със' клисїàратого и видѣ и тѝя хѹбàве че е истинна какь лѐжи
он'зи мом'кь наср҃ѣ цр҃квата, има и кàмень привезань на шѝата. и ѹдàри
го ігѹмень полѐка със' пàтерицѹ и раз'бѹдѝ го. и подѹма ѡн'зы мом'кь,
и р҃е. кажѐте ми братїа, гдѐ с'мь сегà. чѝни ми се че с'мь ѹ морѐто, гдѐ

ме ѹмѐтн'ха трѝте калѐоре. и р҃е мѹ ігѹмень. не знаѐш лѝ гдѐ си. тѹка
си ѹ монастѝрь и товà е цр҃квата дохїàр'ска. етѹ с'мь тѹка и азь ігѹ-
мень неѡфить. оставѝте ме мàл'ко дà се посвѣсти҃. и бы мàл'ко та сѐ
свѣсти. и зѐ да и҃ казѹва сѝч'ко пò редѹ, что е патѝль ѿ онїа инòци.
123 тогàзи мѹ р҃е ігѹмень. тѝ сѣдѝ тѹка, догдѐ сѣмне, | а нѝе да сѣврѣши҃
оутрѣнїа ѿ вѣнь цр҃квата, догдѐ дòйдѹть ѿ пристàнището и ѡнїа трѝте
иноци да вѝдеть и самы чѝодо. И на оу҃рѣ пѹсты ігѹмень за т҃ѣ и дой-
доха и тройцата. и р҃е имь ігѹмень. что стòрих'те оц҃и за онова найдено-
то. и рѐкоха мѹ и тїѐ. лъжà е былò вл҃ко за товà, тѣк'мо ни се на-
смѣà он'зы мом'кь. и нѝе го ѱѹвах'ме и приплàши҃ме, и побѣже ѿ н҃а.
и р҃е имь ігѹмень. славà тебѣ х҃е б҃е. придѣте да ѹлѣзе҃ брàтїе оу цр҃ква,
да бл҃годари҃ б҃а. и като вѣлѣзоха въ цр҃квѹ и видѣха чѐ мом'к'ть лежѝ
насрѣ҃ цр҃квата и камѐн' мѹ привезань на шиата, и като го видѣха тїе
трѝте иноци, ѿ стра҃ бѣха без'глàсны. тогàзы имь зарачà ігѹмень твр'дѣ
и приплàши гы и донѐсоха сѝч'кото оновà иманїе на монастѝрь и по-
слѣ҃ гы испѣдиха из' монастѝрь, а ігѹмень неѡфить постриже оногова
мом'ка и бы калоерь. и по҃писà цр҃квата и ѹкраси а. и нар҃е ю въ име
архистрàтигѹ михаилѹ и гаврїилѹ.

И дрѹго чѝодо слѹшайте на тòизи монастирь что е стòрено ѿ
архг҃гла михаила и гаврїила. тоизы монастѝрь дохїàрь та бѣше тогазы
124 съградень на | едно мѣсто чѐста дѹбрàва из'околѹ и без'вòдно мѣсто и
вода не имахѹ да пїѝють, амы ѿ далѐче бѣше довѐдена до трѝ пѣприща,
ископàле бѐхѹ и дохòждаше ѹ монастирь. И ѡнàзы вода бѐше тàмо на
мѣстото гдѐто извѝраше слàт'ка, и добрà, и зр҃ава, амѝ догдѐ приходѣше
до монастирь, бѝваше злà ѿ слн҃цето горещинà, и пакь и ѿ землата
бѝваше таквàзы ѿ лѝоть нрѣсть, и бòлесть мнѡго добѝвахѹ като ю пиѝахѹ,
и пàче отòкь въ нозѣте си добѝвахѹ и гол҃ѣ скрѣбь и грѝжа имахѹ
оу монастѝрь заради он'зы вода. И въ лѣто ҂ѕ҃ѡ҃з. въ цр҃тво палеѡлòга
цр҃а събрàше се иноци ѿ монастѝрь да сѐ наговòреть кàкь да стòрать
за он'зы вода. и сѣкѝи поредо҃ подѹма и посл҃ѣ еднà дѹма из'брàха
сѝч'кы, да стòрать сѹлинàри голѣмы и да ископàють землїата дльбòко
и да положеть сѹлинàрите да проходи из' т҃ѣ водата до манастѝрь.
и като сториха тòя з'гòворь, ѳеодѹль нѣкои инокь майсторь и хѝтрь
на ѕѝданїе прѣѣ на сѐбе тѣзы рàбота да ю сѣврѣшы, и натѣк'мы ѿ
нау҃рѣ да пòчне да работи. и прѣз' тѣзѝ нощь ѧвиха мѹ се двà архг҃гла
125 михаил' и гаврїѝль и рекоха ѳеодѹлѹ. Чл҃че что се | трѣдишь залѹдо
и чѝнишь тол'кози рàсипь на монастирь, амы знàи чѐ е водата вѣтрѣ
оу манастирь. и ѳеодѹль товà като чю и мнѣше мѹ се отї е стàн'ль

и дума със' тѣ. и р҃е имъ мл҃ю се на ваше г҃пд'ство покажете мы гдѣ ѥ водата. и ѡніа го взеха за руку и рекоха му. поиди да ты покаже гдѣ е. и приведоха го гдѣто е сега рьвеникь въ монастирь и взеха мотіки и раскопаха и истече вода напрасно, и дадоха му ѿ нюа и пи, и бѣше, каже, тврьдѣ слат'ка. И това видѣ и раз'бѣди се ѳеодѣль, и пріизова сич'кы братіа и каза и҃ и р҃е. видѣхь с'нь оу тьзы нощ' братіе, като чѣ дойдоха и двата архг҃гла и показаха ми, какь има водо вътрѣ в монастирь, ами елате да раскопае на онова мѣсто дето ми показаха да видим има лы вода. и пойдоше иноци и раскопаше мал'ко, и яві се жила водная. и пакь покопаше подльбоко и истече вода добра и доста, и прославише б҃а и ст҃ые архг҃глн. и има тьзы вода и додн'еска като аг҃іаз'мо, сир҃ѣчь ст҃аа во҃а и до сега, кой піѣ ѿ нюа със' чиста вѣра, пріиема исцѣлѥніе ѿ сѣкак'ва болесть.

И въ цр҃ы гр҃а' бѣше нѣкоа жена болар'ка, | името еи анна. 126
и случи се та се разболѣ и лежа до съмр'ть, догдѣ и онѣме, и что бѣхѫ околѫ нюа и рекоха сич'ките оті е умрѣла анна. и мужь еи бѣше ѿишьль на село. и пустише за нюго да дойде да си погрѣбе жената. И анна лежа един' дн҃ь като мрьтва и майка юи и сестрыте й плачеха и чаха да дойде мужь еи да ю погрѣбе. и кога бы пріив'ерь прострѣ си анна рѫцѣте и р҃е слава тебѣ пр҃таа бц҃е, и стань и цѣлѫва и майка си и сестрыте си. И попитаха ю что ты бы. и тіа нѣще да подума. и нау҃рѣ довѣдоха дх҃овнаго й оц҃а, и тои със' много мл҃ба едва му подума анна и р҃е му, не могѫ оч҃е мой дх҃овныи да ти исповѣда сич'кото что съмь видѣла чюдно и прѣславно и страшно, амы слушаи да ты кажа мал'ко что ми е на паме҃. азь като онѣм҃ѣ и умр҃ѣ като сѣкыи чл҃кь, и плачь като плачеха чюа҃, ами не можа҃ да дума҃. и по ѡн'зи ча҃, като ѿдалѣчь едва и҃ чюа҃ гласьть, и тогазы видѣ, чѣ дойдоха като два мужа нѣкой страшны и мнѣше ми се какь сь тіе двата архг҃гла михаиль и гавріиль, и тіе что свѣтеха кой може чл҃кь исказа | тѣх'на 127
свѣтлость. и тіе ме поеха и напрасно ме възнесоха до нб҃ето, и что помислюва҃ азь и тіе ми разумѣваха, и тіе что помислюваха и азь и҃ разумѣва҃, защо и азь знаю҃ че с'мь грѣшница и щь да се мьчѫ. и тіе това мислѣха да ме турать въ адь. и като ме занесоха по҃ нб҃ето, видѣ тамо много че пѣаха със' великь гла҃. ст҃ь ст҃ь ст҃ь г҃ь саваѡ҃, исплньнь нб҃о и земліа слави его. и аг҃глыте что ме водѣха рекоше ми да се поклоню и азь. тогази и азь ѿ стра҃ падох и поклонихъ се, и комѫ се поклони҃ не знаю, и гдѣто се поклони҃ ѿ тамо чю҃ гл҃а великь че р҃е, възмѣте тѣзи жена и завѣдѣте ю въ адь. и тогази напра҃но ме грабн'ха

страшныте онїа аг҃гле и съведоха ме долу на нѣкое тѣмно и грозно
и страшно мѣсто и там ме оставиха аг҃глите саму и ѿстѫпиха ѿ мене,
и векые гы не видѣ, и бѣше онова мѣсто мрачно и тамо бѣхѫ мнѡго
нарѡ҃ чл҃ци, и плачь мнѡго. и аз се смѣси със тѣ и мнѡго плака
и азь и дума. кои мене грѣшнои да ме помогне на това злое мѣсто,
амы ты ѡ пр҃таа бц҃е помозѝ ми и из҃бави ме ѿ това злое и страшное
128 мѣсто, и ако бѫдѫ жива да се покаю със сич҃ко срц҃е. | и дрѫгы грѣш-
ници плачахѫ се тамо и думаха ми. и ты ли тѫка дойде да се мѫчишь.
или и ты не послѫша ст҃ое ев҃лїе, чтото ѫчаашл на да се покае. това
чю и видѣ и сра има ѡч҃е дх҃овны да ти искажѫ тамо что видѣ злы
мѫкы. И мина се нѣкои ча и пакь видѣ онїа архг҃лы, и пристѫпиха
и рекоха мы. станѝ скоро ѿ тѫка, пр҃таа бц҃а дарова ти животь за два
мц҃а, амы иди и покаи се и ѫмирѝ се със брата твоего мѫжа, защо по
двата мц҃а пак ще да те поемлю. и т҃зи дума като ми рекоха найдох
се тѫка на постелята си. И р҃е еи дх҃овныи ѿц҃ъ. и что си имала
вражда със деверѣ си. и р҃е анеа. вражду има велика със него, кол҃кото
не можа да го гледа пр҃ѣ себѣ си. ами ти се мл҃ю оч҃е мои дх҃овныи
да р҃ешь мѫжу моему да ме оставѝ да бѫду инокынїа, защо като ми
рекоха аг҃глыте по двата мц҃а пакь оумира. И тїа това думаше със
дх҃овнаго оц҃а, и мѫжь еи дойде и видѣ ю как е жива, зараѹ҃ва се
тврьдѣ. и р҃е му ѿц҃ъ дх҃овны. жена твоя казѫва нѣчто страшно и чюдно,
ами ти се мл҃ю и оставѝ ю да бѫде инокыня. и р҃е мѫжь ѥе. не мѝ
129 е въз҃можно оч҃е ст҃ѝ да си | оставла жената да бѫде инокиня, защо е
ен҃акь млада, дето нема к҃в. годинь, и да прибрѫ и азь гр҃ѣ заради нѥя.
и р҃е мѫ дх҃овны ѿц҃ъ. тїа каже, как ще по два мц҃а пакь да ѫмре,
и коа тї е пол҃за. и р҃е мьжьть и. бол҃на е и не знае что дума. амы
азь не напѫща нѥя. и така ю не остави да бѣде калюер҃ка и тїа
се по двата мц҃а прѣстави. Казѫваше маика ѝ, ѿ какь видѣ анна
онова видѣнїе, прѣѫ двата мц҃а по еднѫщь хлѣбь ѩдѣше на дн҃ъ.
и това помал҃ко и нав҃ерь. и вода така пѝаше със мѣра. и ме-
танїе мнѡго чинѣше дн҃ъ и нощь, догдѣ се прѣстави. така бы на
покаанїе анна.

Амы и въ алеѯан҃рїи бѣше нѣкоа дв҃ца некр҃тена, сїраче и ѿ баща
и ѿ маика. амѝ богата бѣше мнѡго. и въ единь дн҃ъ ходѣше по гра-
дына своа из овощїето, и видѣ чл҃ка че привезѫва въже да се обѣси.
и повика го онази мома и р҃е му. что щешь да сторишь чл҃че, ѩстои
да тѝ кажѫ нѣка р҃ѣ. и постань чл҃век҃ть, и тїа му каже. защо щешь
да се обѣсишь. и р҃е еѝ он҃зы чл҃кь. оставѝ ме да ѫмра поскоро, защо

има заимодавци, и ѿ голѣмо злò что тèглимь пристах' да се обѣса
и да умрѹ. и тіà мѹ кàже. | кол'к си длѣжень. и он'зы сырома р̃е. 130
ф̃ жльтици длѣж'нь ес'мь. и р̃е мѹ тіа. да ти да̃ азь тіà жльтици
токо се недѣи обѣси. и поидè та мѹ донèсе и дàде мѹ ф̃ жльтицы.
И помина се мàл'ко врѣме, слѹчи се и засиромашѣ онàзы мома, и тòл'-
кова, кол'кото зè ѿ сиромашіа да кѹрвы. и по мàл'ко дни раз'болѣ се
онàзы мома и теж'ко лежàше и плàчѣше, кàкь умирà некр̃тèна, и дѹ-
ма̃е на съсѣдете си. мл'ю вы се кр̃тѣте ме. и тіè си думаха кои да
пріеме блѹдницѹ и да ю кр̃ти. и въ единь дн'ь иавѝ и сè аг'гль что и
è хранител' на дш'ата й на образь като оногòзи дèто щѣше да сè обѣси,
и р̃е еи. что си скрьбна. и тіа р̃е. защо нѣс'мь кр̃тèна, и желаю да
с'мь хр̃тіàнка. ано не ще никòи да мѝ стàне кѹмь да ме кр̃ти, защо
с'мь грѣшница. и р̃е еи аг'гль. да тѝ довèдѹ азь чл'цы да тè пріиèмлю̃.
и поидè и довèде двàта архг'гла, михаила и гавріила, на образь прѣ-
твòрилè сь като едны болàре, и завèдоха ю ѹ цр'ква и рèкоха на
сщ'èнниците. ныè пріèмаме тѣзы блѹдница да бѹде хр̃тіàн'ка. и онàà
сщ'èнници кр̃тіше ю. и кàкь ю | поеха онàà болàре ѿ цр'квата и за- 131
вèдоха ю ѹ домь нèинь, и възнèсоха се ѿ нèл и вèкее се не видѣха.
а съсѣдете ѩ вѝдать кàкь е кр̃тèна и попѝтаха ю. кòи ти бы кр̃тникь.
и тіà не знàаше кой бы и чюдѣше се что да р̃е. и пойдòха съ'сѣдете
нèинны на патриàр'ха алеѯàн̃рьскаго и рèкоха мѹ. вл̃ко ст̃ы едè коà
блѹ̃ница кажè кр̃тена с'мь, а тіа кр̃тника не има. и мòже лѝ така да
бàде. И попѝта пàтріàрхь сщ'енника. вые ли кр̃тих'те онàз кѹр'ва. и рè-
коха онàà, ныè, вл̃ко ст̃ы. и р̃е патріàрхь. и кой бы нèи кр̃тникь. и рè-
коха сщ'èнниците еде кой и еде кой болàринь. И призовà патріàрхь
и онàà двàта болàрина и р̃е и̃. вые ли сте былè кѹмове на ѡнàзы
блюдница. и тіе мѹ рèкоха не сме, и не знае̃ кой е бѝль. тогàзы патрі-
àр'хь мнѡго питà и чюдѝ се, и познà и патріàр'хь и сщ'èнниците, чè è
нѣкоа бж̃іа рàбота. и зовахѹ онàзы мома и испѝтаха ю и рèкоха еи.
знàеш' лѝ нѣкое добро да сы сторыла. и тіа и̃ р̃е. еднà грѣшница ес'мь
и коè могѹ добро да стòрю. и съе' мнѡго испытаніе едвà казà кàкь è
стòрила тòл'кова мл̃тѝна със' оногòва сиромаха дето щѣше да се | обѣси. 132
и ѿ товà рьзумèха сѝч'ките, чè сь былè аг'глы бж̃іи михаиль и гавріиль.
И посл̃ѣ мàл'ко бы живà оназѝ дв̃ца, и прѣ̃стàви се. и аг'глы бж̃іи
пріінèше дш̃ѹ ее.

Тіà дѹмы и тіà чюдесà, дето пріказах'ме бл̃вèніи хр̃тіàне, товà
сѝч'кото сь сътвориле архг'глы что гы дн̃ска прàзнѹваме. имà и еднакь
мнѡго чюдоса что сь сътвориле аг'глы бж̃іи, амы доста е на̃ тòл'кова

колкото да разумѣе да прослави бга и архгглы еговы. Заради това и ныне, що ще да прослави бга и да приме по чьсть ѿ него и ѿ стые агглы еговы, и пѡбае да чины като е бгъ оугодно и на стите агглы. нѣ мнѡго да се обяде. или мнѡго да піемь. или да празнуваме със свирны и пѣсны діаволскы, ами да празнуваме със благодареніе и съ славословіе. и вѣра чиста да имаме. и любовь със вѣрно срце. защо кога бѣз мѣра ядѣмь и безь скопось пие коа полза имаме и коѐ добро, ничто, тькмо провала на тѣлото ны и грѣ великь налагаме на дшата си. и ако ли не вѣрувате и не разумѣвате, а виѐ самы себѣ познайте и съпикасайте и да найдете думата чтото думаше че е истина. и пакь
133 слушаи. кога сѣдишь на гозба и ядѐшь и пиѐшь сичкы | днь, и не насытува се ни ѿ ястіе ни ѿ питіе амы сѣдишь и не знае кыдѣ ядѐшь и кыдѣ пиѐшь, ами е злѣзло провала на срцето и неситыи диаволь что ти се придадѐ напоконь. разумѣй, прѣз он зи днь что щѣше да работишь загубил сы, и готовото разнесе, и тѣлото ти отѐгне и дшата си оскврьнишь. и умьть си помрачишь и езикь твой не знае что тлапи и празнослови, и очите криво гледать, и нозѣте ти падать и не могать да ступать. и рацѣте ты не знають что посѣгаю. и что мнѡго да думаме. сичкото тѣло и дшата ѿ мнѡго пиян'ство потьмне и помрачи се. и напоко коѐ безакон'ство въ піанаго чл'ка нечини се. въистини сичко зло и безакон'ство на піан'ството се чины. И познасте ли кол'ко ѐ чл'ку пагуба на дшьта и на тѣлото. и ѡ горе и теж'ко томува чл'ку дето така проважа дните свои у тьзи пропасть піан'наа. кол'цина у болесть въпадн'ха ѿ без'мѣр'но ястіе и питіе, и кол'цина чл'ци засыромашеха ѿ безумно винопійство, и кол'ко се въ темницу затворихя ра безаконна работа что се чины на піан'ство. виждьте и познайте ѿ кыдѣ находи на
134 н'а тол'ва злина и бѣди и не|правы. мнит ми се ни защо друго ами защо виды на бъ че с'ме злы и зломисльници единь другыму и не навистници един' другому и завистници и по'нослиби, и заради това попуща на н'а бъ дрѹги езици поганіи да ніи досажать и да ны мьчть на сѣкы днь. защо ако бы н'а видѣль бъ че ходы по хр'тіан'скы законь да се бои бгу и да сме смѣреніи и крот'кы и да имаме любовь межу себѣ си и да е стра бжіи оу наше срце, и бъ бы се за насъ умл'тиль. и пом'ловаль, и что му се мл'имь послушал бы н'а. защо и пр'рку ісаіа каже, що е рекаль бъ със неговы оуста р'е. ако ищете да слушате мене, бл'го и добро да имате на земля да ядете и на бл'го мѣсто да се наслади дшата ваша. ако ли не щете да послушате мене, орѣжіе да ви поядѐ. уста гня думаше това. И мѡусеу пр'рку така р'е бъ. ако хо-

дите по моѐ повелѐніе и мòа заповѣдь послушайте и сторите, дàмь ва
и азь дѣжѣ въ врѣме своѐ и землàта да вы дадѐ плòдь свой и овòщіе
полско рожба да вы дадѐ и да надѐте хлѣбь ва въ ситость и да да
на вàшу землю мѝрь, и плѣнство и войскà да не прѣмине прѣз ваша
земліà. и азь да поглѐда ва и да вы | блвлю, и да походю у ва, вамь 135
да бѣдѝ бъ, и вые да бѣдете мой людіе. Ако ли не послушате мене, и
не ходите по мой пѣ и моà заповѣдь не држите и повелѐніе моѐ товà
не чините, и азь такà да сьтворѝ ва да наведѝ нà ва сухотѝ, и да сѣете
залудѝ сѣмето ваше и да изедѝть вашàта стока вàшите злò мілници прѣ
ва. и да си ѡврьна лицѐто моѐ ѡ ва. и да вы пожьнать ненавистници
вàши, и да пàднете прѣ вàшите врàтове и да сьтрія сьс досажѐніе
вашата грьдіниа и да остàвлю ва небѐто да е като желѣзно, и землàта
като мѣдна, и трѣдь вàшь что се трѣдыте да вы бѣде залѝдо, и землàта
да вы не дадѐ сѣмето и дрьвіе полско да вы не даде плòдь свой. и да
пуста на ва звѣріе землскы и да поядѝть ва добытькь и да бѣде земліà
вашà пустà и дворѡве вашѝ да бѣде пусты, и като ходите вые камто
менѐ настрань, и азь да по йдѝ къмто ва със лютость настрань. Така
кàже гь бъ стыи иилиевь. Чюсте ли какь зарьчѣ бъ страшне. амѝ ные
слушаме на сѣкыи днь, дето учи на стое евліе, а ные не слушаме, ни
на умьтѝ си товà полагаме и не радѝ да бѣде | къмтоѡа и не пріѐмаме ка 136
учеть ня книгыте црковны и какѝ ны апльте зарàчать да сѐ не опиваме, каже
и павль апль заради товà се не опивайте ѡ вино. дето у нѐго блѝ. и па каже
и товà да знаѐте брàтіе, оті нѝ кврвы, нѝ прѣкврвы, нѝ пианици, нѝ прѣ-
смѣхулци, нѝ досàдници, нѝ завистници, нѝ насилници, нѝ неправедніци, нѝ
клеветніци, нѝ магію что чиню цр̑ство бжіе не могѝ да наслѣдà. товà
сичко чюе на сѣкы днь, амѝ не дрьжѝ, амѝ па на прьвата ны злà
рàбота течѐ и чины. И сьбыва се на нà ѡназы дума дето ре петрь
апль. като пѐсь когà се изблюва и па се обрьне на своà блювотина
и лиже ю. така и ние видѝ нѣкого чѐ чины злò и безаконство. а ные
се гнѣсѝ ѡ нѐго. а ные па ноурѣ чины товà злò. И дума едны чл̑ци.
оты ако сѐ опіе, что чиню злò и кой грѣ има затова. и пачѐ сичкыте
така дѝмать. амы книгыте цр̑ковны инàкь зарачàть. да сѐ не опіваме
кажѝ. защò е піиан̑ството мàика и корень на сичкыте грѣхове, и злòмѝ
чл̑кѝ и добромѝ, и никои чл̑кь не имà добрь разѝ на піиан̑ството. догдѐ
не стòры злò, или подума злà рѣ. и множищь видиме піианици, | чѐ 137
дума без̑пьтно, а ны имь се прісмѝваме а на урѣ и ные се опіе,
и нам се прісмѝвать друзѝ, и нѣ тькмо чюжѝ людіе, ами и свой, за-
едно и жѐнàта тогòва и дѣцата мѝ гнусѐт се ѡ нѐго. и мом̑ціте мѝ

почѣсть не чина̑ нѝ сра̑има̑ ѿ него̀. и нѣ тъ́кмо сѝрома̑ чины̀ това, амы и богаты̀. и коа̀ пол́за има ѿ това̀ послѣ̑. нѝчто дрѣ̀го тъ́кмо сра̑ и грѣ̀хъ и ѡмра̀за. и мнѡ̀жищь, да вѣрѣ̀вате, и ѱѣ̀та дохо̀ж̑ат́ и лѝжѹ̑ пѝянаго по ѹстата, а тоѝ се не ѹсеща, нѝ знаѐ; ако и го̀сть некоѝ дойде, а тоѝ не знаѐ ка̑ да̀ го погосты̀ илѝ да подѫма със́ нѐго. мака̀рь и своѝ нѣ̀коѝ да мѹ бѹда, а тоѝ го омрази. и еднакь что чины пїа̀нь злѡ̀ дето не по̑обѧ̀е нѝ да дѹмаме нѝ да пѝшеме. Амы̀ заради̇ това̀ бл̑вѐнїи хр̑тїа̀не, кол́кото можемь да ѿсѣче̑ ѿ сѣ̀бе мнѡго ѩстїе и пїтие, и доста ѐ на̑ да исшїе̑ кол́кото оум́ть да си не погѹбы̑ и да знае̑ что чины̑. и ако те насылѝ нѣ̀коѝ да пїѐшь мнѡго, не послѹшаѝ его мака̀рь своѝ илѝ сщ̑ѐнни̑ илѝ вл̑ка илѝ и дх̑ѡвны твоѝ ѿц̑ь, а ты̀ ника̑ не послѹшаи его, да пїѐшь без́мѐра, ако сѐ и раз́гнѣвы на́ тебѣ̀. ами на ѹтрѣ̀ ще да
138 го е сра̑ ѿ тебѣ̀, и да ты̀ захвалїа̀ н да тѝ се | чѹ̀ды, защо чинишь во̀лїа б̑жїа нежелѝ това. И б̑ь что ни е сп̑обы̀ль та сме дочѧ̀кале дн̑ѐшны̑ д́нь. тоѝ и да сп̑ѡбы на̑ на цр̑ство но̑ное, оты томѹ по̑обѧ̀е сѝч́ка сла̀ва и ч́сть и по̀клонь до вѣ̀ка амѝнь.

М̑ца то̀го г҃і.

Иже въ ст̑ы̑ ѡц̑а нашего ꙗѡа̀нна златооустаго

патрїа̀рха при гра̀да. с̑. Чрьвлїѐнниче зла̀ты̀ ѹстнама ꙗѡа̀ннь оставы на̑ кнїгы като дрѹгы̀ ѹста̀. въ г҃і. млькнѣ̀ха зла̀ти ѹста̀. ѡч̑е бл̑вы̀: за молитвь ст̑ы̑.

Съи велѝкыи ꙗѡа̀ннь что е свѣтѝл́ны̑, и оучѝтель и просвѣтиль ѐ по сѝч́кыи свѣ̀ть, бѣ̀шѐ ѿ антїѡхїа гр̑а́ ѿ болїар́скыи рѡ̀дь, с̑нь секѹн́дѹ воево̑ѹ, и ма̀ика мѹ ан́ѳѹса. и тога̀зы бѣ̀ше ан́тїѡхїискыи патрїа̀рхь мелѐтїе. и тоѝ кр̑ти ꙗѡа̀нна прьвѐнь и послѣ̀дь кр̑ти и ѡц̑а мѹ секѹн́да и ма̀йка мѹ анѳѹса. защо бѣ̀хѹ ѿ прьвень некр̑тени. и б̑ь на оста̀ви таќвомѹзи свѣтилникѹ цр̑ковномѹ и ѹчителю да сѐ лишать нѣ̀говы родителе ѿ хр̑тїа̀н́ска вѣ̀ра, ами гы настави б̑ь и кр̑тїха се. и дадѐ го б́ща̀ мѹ да се ѹчи на кнїга. и прїставы със́ нѐго слѹгы да мѹ слѹ-
139 гѹ̀вать, | а тоѝ да ѩзди на ко̀нь, а ꙗѡа̀ннь това̀ не щѣ̀ше, нѝ слѹгы нѝ конѐ. ами хо̑ѣ̀ше смѣрѐно и по̑ка̀нѣше се на ѹчѐнїе, и клѣ̀зе ѹ нѣ̀го прѣмѹдро̀сть бж̑ї̀а и дх̑ь ст̑ѝ въсѐли се въ ср̑цето негово. И бѣ̀ше мѹ ѹчѝтель дето го ѹчашѐ на кнїга лива̀нь философь и драга̀нь. И кога̀ се прѣдста̀ви ѿц̑ь мѹ и остави маика си ѹ дворѡ̀вете ба̀щины си, а то̀и пойдѐ въ аѳѝна да ѹчи еднакь философїа. и та̀мо наѹчи сѝч́ко до краѝ,

законъ хр҃тїан҃ски и книгы бж҃твные изоучи добрѣ и аѳинїа философа
препрѣ и наставї го и бы хр҃тїанинъ, и кр҃тї се, и аѳин҃ского бога
строшй и цр҃квището и҃ рассыпа и сїч҃ките и҃ богове потъп҃ка. и сїч҃ките
людїе аѳин҃сы привѣде на кр҃щенїе. и тогази се врьна въ антїохїю при
маика сы и щѣше да прїйме иночьское житїе, да стане калоерь. а майка
мѹ го ѹзѣ за десна рѣка и вьвѣде го вътрѣ гдѣто си спй. и сѣдна на
ѡдрь гдѣто бѣше го родила и расплака се, и сльзы многого й течаахѹ
из҃ очите. и р҃е мѹ ѡ чѣдо, азь за многого искахь да се радва оц҃ѹ
твоемѹ, ами б҃ъ така даде да си тй сирече по неговата съмрьть
и азь вдовица. ами па не бы мене нй едно зло или нѣкоа | ниволя. 140
да повтарѣмь за дрѹгыго мѹжа, амй сѣдѣ како ѹ еднь бѹра и похѹ-
лена вдовица, и прѣтрьпѣ със҃ бж҃їе повелѣнїе тък҃мо радй тебѣ, да
тй твоѐ лице не потъп҃чѹ, амй да те често гледа, защо тї е прилїч҃нь
образът҃ ти на оц҃а твоего, и оутѣшавам҃ се със҃ тебѣ чѣдо моѐ. и за-
радй тебѣ прѣтегли вдовиш҃ка невола. и что мй е нѣчто многого трѣ-
бѹвало, азе с҃мь прѣтрьпѣла и ѹпазила сїч҃кото бащино ты имане цѣло,
да си и тй сторишь със҃ него что ты трѣбѹва и что щѣшь. и мене
кога оу землята погребѣшь, тогази что си намислыль, а тй чинй ка
щешь. И слѣша іоаннь мл҃бата и дѹмата на своа маика и сѣдѣ при
нѣа до гдѣ се и прѣставы, и погребе ю сам҃ си съ с҃вои рѹцѣ. и то-
гази ѹзѣ бащиного си имане и своето си и раздаде сїч҃кото по сїро-
маси и по сїроти и слѹгы и робе просты и распѣсты. а тои ѿидѐ въ
монастїрь и постри҃ е се и стань ино҃ сй р҃е калоерь. и наче ѿ тогазы
чюдеса да чины. И ные въ истинѹ да р҃емь за негова маика. блж҃енна
си тй ѿ сїч҃ките жены дето сй таквози дѣтѐ родила. и бл҃жи҃ срц҃е
твоѐ чисто, защо си мѹжьскы прѣтрьпѣла и била си вдовица и жена
истина, оты жена добра и по съмрьть | мѹжитого си може да се сп҃си. 141
ами и вие жены чюите какь излазы ѿ добро дрьво добрь плодь. така
и вые оставѣте се ѿ злото ваше и непрѣстанно мл҃ѣте б҃а, като маика
іоаннова.

И въ тоизи гра҃ антїохїи сїр҃стѣи бѣше монастїрь, дѐто се бл҃жѐнныи
іоаннь злау҃стыи пострїже. и оу тоизи монастїрь бѣше нѣкон калоерь,
иметомѹ исихїа, ѿ мѣсто сирин҃ско и тврьѣ остарѣль. и м҃ого годїны
постѣше се тамо ѹ монастїрь и приель бѣше ѿ б҃а даръ та бѣше про-
зор҃лївь и разумѐваше сѣкымѹ на срц҃ето что е. И бл҃жѐнныи іоаннь
подражà мѹ да се и тои на такьв҃зи по҃ и на възр҃ьжанїе. и въ една
нощь бдѣнїе си чинѣше и мл҃наше се б҃ѹ исихїа стар҃ць. и іоаннь сѐ
мл҃наше б҃ѹ сам҃ си на дрѹга келїа. и видѣ исихїа едно чюдо, като че

доидоха двѝ мужѝ красны тврьдѣ и облѣчени въ одѣжда бжїа осщенна.
и излѣзоха прїи іоанна, гдѣто се млїаше, и едного видѣ чѣ дрьжѝ въ
рѫцѣте си свѝта хартїа написана, а другыго видѣ чѣ дрьжѝ ключь.
И като гы видѣ іоаннъ ѹбоа се и засрамѝ и се и притече и поклонѝ
имь се до землїа. и ѡнїа го вдигнха и рекоха мѹ. надѣѝ се на бга
142 и не бой се. и рче и стыи іоаннъ. кои сте вые | гпдїе мой, що съ стѐ
потрѣдиле да дойдете до мене на вашего раба. и ѡнїа мѹ рѣкоха, не
бои се мажѹ что желаешь бга, дето е изволѝль дхъ стыи и арѣксаль
да животѣва ѹ тебѣ радѝ твоата дшта чѝстаа. И сега сме нинѣ пѹстены
до тебѣ и ѿ великаго оучѝтела спта хта да ты кажѐ радость голѣма,
дето щѐшь да бѫдешь на сѝчките црквы бжїи ѹчѝтель. и прострѣ си
прьвѝать рѫката и даде мѹ свитата харьтїа написанная и рче мѹ. да
прїемешь тоѝзы свитакь ѿ моа рѫка, и азь есмь іоаннъ что лѐгнъ
на прьсыте гны на таината вѣра и ѿ тамо начѣрпо, что е бжтвнаа
капка и зе да дѹма. въ начело бѣ слово. Амы и тебѣ дадѐ сега ви-
дѣнїе да знаешь что е исйна дето щѐшь да крьмишь сѝчките людїе
със твойте ѹста със надѐнїе дето незагинѹва на вѣчныи свѣ. и да
затѹлишь оуста̀та еретѝчьскы и идолскѝ, дето дѹма безакѐнны рѣчы на
спта нашего іс хта. И така сы прострѣ па и дрѣгглать рѫката и даде
мѹ дето дрьжаше въ рѫцѣ свой ключевете и рче мѹ, да прїеме това,
а азь есмь пѐтрь что смь тѐпль със вѣрата и исповѣда на сѝчкы
143 свѣть спса хта как е истинны бъ, и заради това | прїѐхь ключеве на
нѐгова стаа црква. И когѐто щешь да ѿвежешь да бѫде ѿвеза. И прѣ-
клонѝ си пакь колѣнѣте блжѐнныи іоаннъ и поклонѝ имь се до землю
и рче. като смь азь единь грѣшныкь ѹ гга бга и ѿ сѝчкы члци най-
грѣшень и какь ща азь това да зѐма на себѣ си, дето не смѣю за него
да подѹма, а камо лы такѝвизы велѝкы дарове да прѝема, и не могѹ
това и справы. И тїе го пакь зѐха за дѐсна рѫка и рѐкоха мѹ. станѝ
на ногѣте си не бои се и крѣпї се и сторѝ това что ты повелѣхме
и не дѣи потаѝ что ты е дадено дарь ѿ бга да сѐ ѹтврдать нѐговите
людїе със твоа наѹка, дето сѝ е заради тѣ крьвь своа излїаль да гы
спе ѿ прѣльсть. амѝ и тѣ дѹмаи и недѣи се ѹсьмнѣ, и въспомены га
что е рѐкль. не бой се ѿ малкото мое стадо. и тѣ арѣкса и изволы
да даде ва црство. И тѣ сѐ не бои дето е арѣксаль ѿцъ нашь и блго-
изволѝль със тебѣ да остѣ мнѡго дшѝ на твоѐ знаѝане да гѣ при-
ведешь. И щѐшь мнѡго бѣды да потелишь и грѝжи рады дшѐвнаа
првда, амѝ трьпы като добрь пастѝрь, дето щѐшь заради това трьпѐнїе
црство да прїѝмешь. и това тїе рѐкоха и блвѝха мѹ челото, и сѝчкыте

състàвы. | и цѣлòваха го и ѿидòха си. И товà чѿдо исѝхїа прозор'ливи 144
видѣ̀ като стоàше на мл҃ба. А ѡаннъ прїѐ ѹ сѐбѣ̀ си дх҃ъ ст҃ѣи. и то-
гàзи започѐ да ѹчи за вера бж҃їа и непрѣстàнѹваше прѣз' сич'кы дн҃и
и ѹчаше. И бѣше на товà врѣме на антїѡхїю флавїàнъ патрїàрхъ нà-
скорѹ прѣель бѣше прѣстòль и хòдѣше ѹ цр҃ква на сѣкаа нòщь и дрьжàше
бдѣнїе и мл҃ѩаше се бѹ. и ѩви мѹ се аг҃гль гн҃ъ и р҃е мѹ. да стàнешь
ѹтрѣ̀ и да пойдешь въ монастирь, дето е тамо из'брàнъ ѿ б҃а ѡàннъ,
и него да постàвишь сщ҃ѐнника, защо тои ще мнѡго лѿдїе да ост҃ѣ.
и на нѐгово видѣ̀нїе что е видѣ̀ль и разѹмѐль тà ще сѝч'кыте да при-
ведѐ на разѹмь истинныи. защо е и тои рàв'нь със ап҃лыте и из'бра є
ѿ б҃а. и азь ес'мь пѹстень ѿ б҃а до нѐго да мѹ кажѹ това да се не
ѿдѣлѝ ѿ тебѣ̀ амы̀ да тѐ послѣша и да стòри сѝч'ко, что щѐшь ты̀ да
мѹ р҃ешь. и бѣше ѡàннъ ѹ тòизи ч҃а ѿхòжаше ѹ келїата си да се
мл҃и б҃ѹ, като си чѝнѣше. и нàпрасно ѩвї мѹ се аг҃гль гн҃ъ въ одѐжда
бѣлà. и като го вѝдѣ ѡàннъ ѹплаши се тврьдѣ̀ и падѝ на землю и
растрепѐра се. и аг҃гл' его вдѝгнà и р҃е мѹ. станы̀ не бои се. И | ѡàннъ 145
мѹ р҃е, кой си ты̀ б҃ѥ дето ме твоѝ погледь тврьде ѹплàши. и тòй мѹ
р҃е. азь ес'мь аг҃гль гн҃ъ, пѹстень ѿ б҃а да кажѹ тебѣ̀ мл҃ть бж҃їа, дѐто
щѐшь да прїѝмешь сегà. и р҃е ѡàннъ. мл҃ю тї се, гс҃дѝне мòи да ме
не стòришь да се ѿл'чѹ ѿ тòизи чѝнъ аг҃гл'скыи и ѿ дрѹжѝна и ѿ
брàтїа мòи. и р҃е мѹ па҃ аг҃гль. мѡѷсеа ще да тѐ даде фараѡнѹ б҃ъ и
тòи помòщь за тебѣ̀ да сторѝ. и товà р҃е аг҃гль и ѿидѐ ѿ нѐго. и когà
бы̀ ѹтро та сѐ развѝдѣли и кàзоваше ѡàннъ видѣ̀нїето, и дов'тàсаха
сщ҃ѐнници флавїàновы и казахà кàкь идѐ патрїàхрь на монастирь.
и бл҃жѐнны̀ ѡàннъ съ с'ѝчкы братїа излѣзе из' монастѝрь и посрѣщѣха
патрїàр'ха и поклонѝха мѹ се. и ѹлѣзоха ѹ манастѝрь, и поглѐдна
патрїàр'хь на бл҃жѐннаго ѡàна и р҃е мѹ. мѝрь тебѣ̀ дето сѝ лѝбишь
дш҃ата и телòто дето тї е подрàжело да си като ст҃ѣ̀ ап҃лѣ̀, станѝ и
елà със' на҃ да стòрим' вола бж҃їа за тебѣ̀. и въвѐдоха бл҃жѐнна҃ ѡàнна
да гò постàветь сщ҃ѐнника. и стори се чѝдо велѝко. ѹ тоѧ ча҃ прѣкло-
нѝха главьта и полòжи си патрїàр'хь рѹката и начѐ да чьтѐ мл҃тва | 146
рѹкополòженна. и ѿ невѝдимо ѩвї се бѣль гòлѹбь на҃ главата бж҃ѐнномѹ
ѡàннѹ. и като видѣ̀ патрїàр'хь товà и сѝч'кыте что бѣха със' нѐго,
ѹплàшиха се и чѝдиха се за дл҃гъ ча҃. и прокàза се товà чѝдо по
сѝч'кыи гра҃. и прѣбы ѡàннъ оу цр҃ква ан'тїѡхїиска двѣ̀ гòдинь. И раз-
бра се за нѐго до цàра аркàдїа, тогàзи что цр҃твѹваше ѹ цр҃и гр҃а'. и ѹ
товà врѣ̀ме прѣстàви се нектàрїе патрїàрхъ цр҃оградскыи. И нàговорь
стòри цàрь и пѹсти повелѣ̀нїе за сѝч'ки патрѝàр'си да дòйдѹть оу цр҃и

градъ, да наидѫтъ и да изберѫть когò да постàветь патрїàрха на мѣсто
оногова что се прѣстàви. И вдигнѣха се тогàзи сичкїи патрїàрсѣ ѿ
прѣстòлете свои и доидòха ѫ цр҃и гр҃а. ѿ рѝмь инокѐнтїе патрїàрхъ
довѐде съ сѐбѣ си нѣкоего мѫжа речѣвита, фòтїа иметомѫ, дето мѝслѣше
да го намѣст҃и на цр҃и гр҃а на столъ патрїàрш҃ьскѣ. и ѿ ефѐсъ ѫвенàлїи
патрїàрхъ довѐде съ сѐбѣ си нѣкоего инока алеѯанр҃а ѫчѝтелїа и кнїжника. и ѿ іер҃лмь макàрїе патрїàрхъ довѐде сисòа архидїàкона. и ѿ
алеѯàнр҃їа ѳеѡфѝлъ патрїàрхъ довѐде сѝдора пòстника, дето бѣше мѫ се
147 нѣкогы обѣщàлъ да мѫ дадѐ прѣстòлъ | цàрогр҃аскѣи. И ѿ антїѡхїа
флавїàнъ патрїàрхъ ѫзе съ себѣ си ѡàнна злаоустаго. и като бѣше
повелѣлъ цр҃ь сички се патрїàрси събрàха и ѿтидòха със цàра наедно
оу цр҃ква ст҃аа софїà. и ѿ сѝчките мѐждо тѣ сѝаеше ѡàнъ като
сл҃нце на тѣмно мѣсто. и нѐго избрà сѝчкы събòрь да го постàветь
патрїàрха. и ѳеофѝлъ патрїàрхъ алеѯàнр҃ьскѣ мнѡго хѫлы изнѐсе нà
ѡàнна, защо годѣше да намѣсты исѝдора на патрїàршьство. и посл҃ѣ
написà така. ако ост҃ыте ѡàнна да е патрїàхъ, знàите тòи до крàи не ще
да бѫде вàмъ патрїàрхъ. И ѡнѝзи съборь по правѝло испытаха ѿ крàи
жїтїето бл҃жѐнномѫ ѡàннѫ и наидòха го кàкъ ѐ ѿ б҃а даровàнъ и
испльнѐнъ със бж҃вно ѫчѐнїе и чюдно чины б҃ъ със нѝего. и тòго постàвиха. и стòри се чюдо прѣславно. кога възлòжиха рѫцѣ на нѝего да
го херотòнїсать, испльни се сѝчкы олтàрь със мѫрызма хѫбава и
бл҃гоѫхаѐше сѝчка цр҃ква. и ост҃ыше го по зàконъ и постàвише го на
прѣстòлъ ѡàннѫ бг҃ословѫ. и ѿ тогàзы течàше потòкъ ѿ неговите ѫстà
148 ѫчѐнїе като злàто очѝстено. и заради̇ това нѐгово чѝстое и позлàтѐно |
ѫченїе, что мѫ ѝдѣше изъ ѫстàта дх҃ъ ст҃ы и за товà го нарѐкоха ст҃ѝ
злàтоѫстъ.

За житїе ст҃мѫ ѡàннѫ злаоустѫ съпѝсано ѿ ѳеѡ҃ра трихїѝскыиго.

Възлюблѝеннїи, нѣ е льжа что рѐкъ б҃ъ със дѣдѫ пр҃рѫкѫ ѫстàта. мнѡго е скрьбь на прàведнїе людїе и пàкъ кàже смѣрàва грѣшнь чл҃кь
правѐднаго чл҃ка. бл҃жѐнъ мѫжь дето трьпѝ пàкосты.

И б҃жѐнъ ѡàннъ зла҃устѝ дето сѣдѝ на прѣстòлъ и бы велѝкъ
със поучѐнїе и прѣдòбрь. защо правѐдно дѫмаше и ѡбличàваше кòито
ѐ немл҃тивъ и не знае б҃а. И зà тїа нѐговы прàведны дѫмы, дето не
дѫмаше по лицѣ и по вола чл҃кѫ, амы прàво облѝчаше злòто чл҃кѫ, та
го ненавѝдѣше цр҃ца ев҃доѯїа. а дїàволъ нѝкога не прѣстанѫва амы налàга зàвистъ на чл҃ка. и така и стòры. Цàрица евдòѯїа слѫчѝ се нѝеи

нѣкогы и поидѐ оу лѡзїе цр҃ьскы. и бѣше дрѹго лѡзїе близѹ при това̀
цр҃евото на нѣкоа жена̀ вдовица. и ходѣше цр҃ица из' лѡзїето, и влѣзе
и на он'зы вдовица лѡзїето и ѿкасна гро̀зь и изѣде го, защо не знаѣше
че е чюждо, амы сѣкаше че е и това царѐво. и като ра̀з'бра̀ че е
чюжо, а тїа р҃е. не знаѧ̀ че е чюжо и влѣзо, амы ѿ сега̀ | никой да 149
нѐ метѐха на нѐго, защо азь ѩдо ѿ нѐго, дрѹгыи вѐкие да не влѣзе
тѹка, а то намѐсто това̀ лѡзїе дрѹго да да̀ на он'зы вдовица, погѹлѣмо
и подобро. а онàзы вдовица̀ не щѣше да ѹме дрѹго, ами си ище своѐто.
и поиде на ѡа̀нна патрїа̀рха да мѹ се мл҃и да р҃е ца̀рици да ѝ врьне
лѡзїето. И поиде ѡа̀нинь на цр҃ца и р҃е еи. помл҃ѹваи тьзы вдовица̀ и
даи лѡзїето нѐїно. и цр҃ца р҃е. закѡнь ѐ цр҃ьскы, где влѣзе цр҃ь ѹ лѡзые
и ѩдѐ ѿ нѐго дрѹгыи вѐкие да нѐ метоха на нѐго, амы цр҃ь, и зарадѝ
нѐго да ѹме дрѹго как'во ще. а вдовицата сы не остàвѣше лѡзїето, амѝ
ходѣше на патрїа̀р'ха и мл҃ѣше мѹ се и трѹдѣше го да ходи на цр҃ца
давно и да̀ѐ лѡзїето. и досажаше ѡа̀ннь ца̀рици като чѐсто ходѣше,
и когà със' мол'ба когà и ка̀раше ю срьдито. и не мо̀жеше да ѿнѐме
лѡзїето ѿ нѐа. и въ едѝнь дн҃ь ѿхожааше ѡа̀ннь на ца̀рица зарадѝ
лѡзїето. а цр҃ца повелѣ̀ на слѹгы̀те си, да затво̀рать врата̀та да не влѣзе
ѡа̀ннь да и досàжда за това̀ лѡзїе. И ѡа̀ннь така сто̀ри. и повова̀
едного ѿ цр҃ко̀вните сщ҃енници и р҃е мѹ, когà доиде ца̀рица евдо̀ѯїа
въ цр҃ковь и когà̀то ще да влѣзе а ты затворѝ | цр҃ко̀вныта врата̀ пр҃ѣ 150
нѐа и речи. ѡа̀ннь патрїа̀р'хь такà мы повелѣ̀. и сто̀ри така он'зы
сщ҃ѐнникь. и ѿ тогàзы пора̀сте поголѣ̀мь гнѣвь мѐжду ца̀рица и ѡа̀нна.
И въ тїа дны̀ бѣше ѳеѡфїлъ патрїа̀рхь алеѯанр҃ьскыи ѹзѐль мнѡго мо̀-
настире, и калоере избѝль и сѝдора презвѝтера из҃на. и събра̀ше се
ѕ҃ е҃пп'тьскы със' попо̀ве і дїаконе на чѐть до к҃ и ѿстѣпиха ѿ нѐго.
и напѝсаха кнїга за нѐго и прово̀диха до рѝмь на инокѐн'тїа па̀пы
рѝм'скаго да го промѣнѝ. и прїѐ кнїгыте инокѐн'тїи патрїа̀хь и прочѐте
гы. и напѝса посла̀нїе и прово̀ди го до алеѯан'р҃їю. и бѣше напѝсал'
така. инокѐн'тїе прьвопрѣсто̀л'никь великаго рѝма, пѝшѹ ѳеѡфилѹ бра̀тѹ.
разбра̀ за тебѣ̀ что си сто̀рилъ недосто̀йно и мѹчѝл' си сщ҃ѐнници, а нѐ
по закѡнь сѣдишь нѝ по правѝло хо̀дишь цр҃ко̀вно, амѝ ако щѐшь
оуправѝ се ско̀ро и оставѝ се ѿ това̀ да бѝешь чл҃ци, отѝ да се не-
съберѹть сѝч'кы еп҃кпе и да те осѣдеть, защо непра̀вда чинѝшь. И то̀и
мѹ напѝса дрѹга кнїга̀ така. ѳеофѝль ар'хїеп҃кпь что дрьжѣ̀ сто̀ль ма̀р'ко
ев҃лѝста, пѝшѹ инокѐн'тїю па̀пу рѝм'скомѹ. азь непрѣстанѹва̀ на тїа
цр҃ковнѝци, амы | гы щь гонѝ и мьчѝ. аколѝ прѐмашь дѹмата на мо̀ите 151
вра̀гове дето ме клеветà̀ть, еда нѣ̀ си нѝкакь сѣдь испыталь и залѹдо

ме осъжѫшь. амѝ азь еѵ҃лскыи стòль така прѣдрьжѫ, и много еп҃кпы имàмь по҃ мѐне и мнѡго и събѝра҃ сѝч҃кыте да ѿста҃дѫть ѿ тебѣ. и прїѐ
това повелѐнїе инокѐн҃тїи папà рѝм҃скы и събрà еп҃кпы италїѝскые да из҃врьжѫть ѳеѡфѝла. и напѝса инокѐн҃тїи папà рѝм҃скыи пѝсанїе и про-
вòди го до цр҃и грàдь иѡàннѫ патрїàр҃хѫ. и ѡàннь прїе писàнїето рѝм҃ско и събра еп҃кпы и показà имь кàкь ѐ из҃врьжень ѳеѡфиль. и на-
пи҃аше и тїе сѝч҃кыте за нѥго пѝсанїе, и дадоха го ар҃кàдїю цр҃ѫ. И писàнїето дѫмàше такà. сѝч҃кы что сь въ италїи бл҃гть бж҃їа. събрà
се събòрь със҃ великыте прьвопрѣстòл҃никы. пѝше҃ аркàдїю цр҃ѫ и ѡàннѫ патрїàр҃хѫ, и на сѝч҃кыте что сь по нѥго, правѐдѫ е това при твòе
цр҃твò е. фараѡна моѵсеа не прѣговори, нѝты бж҃їе лѭдїи със҃ каменїето и плѝн҃ѳи да гы отеготѝ нѝти лѣсть обàѩна что е със҃ прьсть бж҃їи
остàвено да се протїивы. И ѳеѡфѝль като онїа неправѣдѫ чинѝ и смѣ-
152 сѫва се | на правѐдна крьвь да ю пролѝва. еѵ҃лѣскы стòль прїѐль, а не-
правѐдно чѝны и без҃ правѝло хòды и досàжда. и зарадѝ товà събрàл҃
се събòрь със҃ еп҃кпы егѵп҃тьскы и левѝтьскы и на алеѯан҃р҃ьскые цр҃кве
сщ҃ѐнници і плакàхѫ за сѝдора ч҃тнàго оц҃а и презвѝтера, дѐто го е
мѫчѝл҃ ѳеѡфиль съ сѣкак҃вы мѫкы. затовà и нѝе като имаме повелѣнїе
ѿ врьхòвнаго ап҃ла пѐтра и със҃ нѥговь образь и име негово да го
стòри҃ да е прàв҃нь ѿ пòчесть си. И цр҃ь аркàдїе като прїе послàнїето
ѿ папà рѝм҃скаго и пѫстѝ послàнници по сѝч҃кы еп҃кпе да се съберѣть
да осѫдеть ѳеѡфѝла. и ѳеѡфїль раз҃брà что ще да се сторѝ гнѣвь на
нѐго и пѫстѝ до цр҃ца ев҃дòѯїа и изва҃и хѫл҃ны дѫмѝ на ѡàнна. и раз҃-
гнѣви се цр҃ца потврьдѣ на ѡàнна. и като идѣха рѝм҃скыте посàници
и наидѐ гы ев҃дòѯїа цр҃ца и затвòри гы оу тьмнѝцѫ. А дрѫгите еп҃кпе
доидòха и събра се събòр҃ ѿ сѝч҃ките патрїàр҃си. а ѿ рѝмь не доиде
нѝкои, а не знàѩахѫ че гы е запрѣла цр҃ца. а ѳеофїль не дохòжда,
а цр҃ь ар҃кадїа много се раз҃гнѣвà и евдòѯїà пѫстѝ и наиде ѳеѡфѝла
153 и дрѫгы еп҃кпи. и | наговòриха се каквà хѫла да мѐтнать на ѡàнна.
и наѫчи гы цр҃ца и ѳеѡфиль и дадоха имь мито, злато и срѐбро много.
А ѡàннь товà сѝч҃ко раз҃брà и разѫмѣ и мѫжьскы се дрьжàше, и р҃е
на еп҃кпыте. съберѣте се свещ҃ѐннїци мрьсны дето сте ѩле на трапѐза
ел҃завелина. и да вы рекѫ до когà хрòмы да хòдите на двà ѫмове вàши.
ако знаете б҃а идѣте сл҃ѣ нѥгò, ако е вàшь б҃ь, и да из҃блѣвате ел҃за-
вѐлината трапѐза. И чѭха тѣзи р҃ѣ еп҃кпите и казàха цр҃ѫ за цр҃ца
ев҃дòѯїа, кàкь ю прекàрѫва ѡàннь на ел҃завѐла. и за тѣзы р҃ѣ тà обрѣ-
нàха крѝвдата на ѡàнна, дето щѣха да из҃врьжать ѳеѡфїла, а тїе прѣ-
мѐтньха и напѝсаха да исп҃дать ѡàнна. и метн҃ха р҃е на нѥго, оти

ядешь и кр҃тиль еси, и да не сѣдишь веке на прѣстоль защо ти не
по҃обае. и писа іоанн҃ и проводи и҃. ако мене испьж҃ате, пр҃вѣнь из-
врьжѣте ап҃ла павла, оти и тои кр҃тыи тьмничаратого. и пакь и още
имь р҃е. из҃врьжѣте и самого х҃а, оти и той на в҃ерь оми ноѕѣте на
учениците, а имь образь даде съ кр҃щеніе да се покае҃ и тогази се | 154
събраха еп҃копы и зеха да чина испитаніе за тѣзы рѣчь. и даде и҃ цр҃ца,
четворица да раз҃сѫде҃ тѣзы работа, деѯентіа и диворь и аскулинь и
патрикіа. и събраха се ѿ вѣн҃ка граду въ монастирь ст҃го ѳеѡдора.
и рекоха сѣдіете, по҃обае на҃ да стори҃ съборь въ каѳилїи, а не въ
монастирь. и единь некои подума. за нѣкоа потрѣба тука е повелѣно.
пакь рекоха сѣдіето. и гдѣ сь сич҃кы еп҃копи и гдѣ съ рим҃скы посла-
ници. и нѣкои еп҃копь акакіе анорскы р҃е. ст҃аа цр҃ца тука е повелѣла
да се стори съборь ради іоанново препиранїе. и рекоше да зову҃ іоанна
патрьарха. и пустиха два клирика до іоанна, и іоаннь нещѐ да поиде,
ами имь пусти р҃ѣ. не чините право и не ходите по правило мой вра-
гова, и пустиле сте за мене. И ѡніа сѣдіе и еп҃копе что бѣху тамо,
пустише пакь за іоанна, ако не дойдешь какь ще҃ ные да разумѣе҃
ваша дума, оти и послѣ на тебѣ ще бѣда да падне. и стань тогазы
іоаннь и поидѐ със҃ еп҃копы и нарѡ҃ много. и тогазы сторіха сѣдь
и р҃е аскулинь да улѣзуть иноците, что бѣше гы поставиль іоаннь.
и улѣзоха. | и погледа аскулинь на ѳеѡфила и р҃е. ѡ добры еп҃копе, 155
защо ты бы това и кои те научи да измешь оружіе воин҃ско и да иде҃
на тіа чеда и да мьчишь и сидора таквогози ч҃тна презвитера, дето е
у него стра҃ бж҃іи. и р҃е ѳеѡфіль. азь на еретики станьха, защо раз-
валять законь бж҃іи, и мое прѣданіе, що с҃мь заповѣдаль а тіе не
чинать, за това гы бие҃. и единь нѣкои ѿ т҃ѣ р҃е. нѣ ли си чель на
книга, что каже за еретіка чл҃ка. единѫщь и двѫщь да го поучишь, и то-
газы ако не пріемлие, а ты се ѿ него ѿречи а нѐ така да чинишь.
и р҃е аскулинь іоаннѹ, ты патріар҃ше нѣли си чель написаніе, что каже
б҃а да се бойшь, а цр҃ца да почиташь. коіа бы тебѣ ниволя цр҃ци така
да думашь и защо таквизы хулы ты да хулишь на царица ев҃доѯіа, что
сме раз҃брале. и р҃е іоаннь. ако бы҃ вл҃ка моего х҃а хулиль, ано бых҃
се по правина сам҃ сы осьдиль, аколи нѣ е за б҃а хула, амы е за чл҃ка
и паче за женѹ, затова азь не има҃ чщо да ты реку. и сътвориха
з҃говорь, чтото имаше кривина на ѳеѡфила, а тіе го ѡбрьнаха и напи-
саха на іоанн҃ кривина, какь е осъдень ѿ много | еп҃копе. и да- 156
доха писаніето ц҃рѹ. и ц҃рь р҃е, грѣхь есте сториле със҃ вашь сѣдь
и нѣсте правѣдно сѣдиле, амы като знаете така чинѣте. и въ тіа

дни бѣше дошьль у цр҃и гр҃а епифаніе архиеп҃копъ кѵпрьскыи. и царица го зова и мл҃ы му се, да пише и той да испьдать іоанна. и епифаніе р҃е. ако и сич҃кыте пишуть, ами епифаніе не пишеть. и проводи писаніе іоанн҃ до епифаніа, р҃е. или и ты дойде на исп҃ждането моє. и епифаніе ѿписа и рече. Стр҃тотрьп҃че, трьпи опачините да надѣлѣешь. И испьдиха на сила іоанна и грабн҃ха го и заточиха го у морѣто. а народь сич҃кы у цр҃и гр҃а расплакаха се, и стори се млѣва голѣма, защо любляхѹ іоанна. и врьнаха го пакь назады. и мал҃ко врѣме бы и направи ев҃доѯіа цр҃ца капище идол҃ско, и написа іоаннь на нѣа, какь се продіада бѣсѣва и пак҃ се раз҃мѣтюва и ище глав҃та іоаннова. И за тіа дѣмы пакь се раз҃гнѣва цр҃ца потврьдѣ и стори по гѣлѣмь съборь и двигна ан҃тіохови синове и акакіевы и цр҃а самого на҃стори та го раз҃гнѣвы. И испьди хѹбѣве іоанна. тогазы излѣзе пламень ѿ ол҃тара и из҃гори
157 цр҃квата и полатыте. | И промина пламень между полатыте и из҃гори великата полата, гдѣто се у нѣа боларете събирахѹ. б҃ь това знаменіе стори да познають че е ѿ съвише. а тіе па҃ рекоха. слѹгы іоанновы запалиха цр҃квата. а іоанна заточиша въ кѹкѹсь. и тамо се сич҃кы поклаляхѹ на кѹміры и на идол҃скы богове. и іоаннь сичките людіе тамо обр҃на на вѣра хр҃тіан҃скаа. и едного бол҃наго и҃. годинь а тои го исцѣли. И раз҃бра това инокен҃тіе папа рим҃скыи и написа книга със҃ цр҃а анорія на цр҃и гр҃а до аркадіа цр҃а и р҃е. заради това тоизы гнѣвь бж҃іи слѣзе на твой гр҃а и на сич҃кы на҃, защо безаконно сторих҃те іоанна, ами да повѣлишь да се съберѣ съборь въ солѹнь. и цр҃ца ев҃доѯіа това раз҃бра и постави стражіе на сѣкыи пѣть что иде ѿ рим҃. и никомѹ не даваша да ѹлѣзе у цр҃и гр҃а, ами сич҃ките из҃биваше. и па҃ пѹсти инокен҃тіе е҃ еп҃копе, и стражіете гы поеха със҃ злѹ и вратиха гы назадь.

А бл҃женныи іоаннь като бѣше въ кокѹсь заточень раз҃бра за нѣкого кѵріака еп҃копа, дето и той биль испьдень и написа мѹ посланіе да
158 го ѹтеши и писа така. Принеси ми да почрьпѹ ѿ твоата | жалость и да раз҃вала облакь на твоа мысль, что е това защото скрьбишь и тѣжи҃. или защо люта зима и гор҃кыи потопь цр҃квите прѣело. знаю и азь това. и никои таквозы не може да порѹши тьк҃мо б҃ь. амы ако щешь да ты покажѹ обра҃з что потеглих҃ме. морѣто глѣдах҃ме ѿ дьно долѹ раз҃игра се и невидѣше се ни сѹхо ни вода. и пловьците си заплѣтоха рѹцѣте със҃ колѣнете и плачѣха и скѹбѣха се и ѿ зима неѹсѣщаха се. и таквози се на морѣто сторы. а за цр҃квыте погѹлѣмо се метѣжь сторы. ами мл҃и вл҃ка г҃а нашего і҃ѵ х҃а, ако се и мнѡжи҃ мл҃ишь не послѹшате б҃ь, чюваи се да не малодш҃ьствѹваш, защо така има обичаи чл҃колюбивы б҃ь,

дето се проумѣва за наше спсѐніе. Или не бы мòгль онїà трїтѐ отрци
избавиль да гѝ не умѐтнать въ пѐщь. или когà гы хватѝха и завѐдоха
гы въ варварскую землю и ѿпàднаха ѿ бащина землїà и не знàани
бѣхѫ никомѫ, амѝ тогàзы истинныи бъ ѿ невѝдимо что щѣ стòры, и
расточи огнь ѿ пѐщи халдейскые и стàнь тѣмь пѐща като црква. и пѣàхѫ
вѣтрѣ и нарицàхѫ сѝчка тварь небнаа | и земльнаà и дѫмаха. блвите 159
всà дѣла гнїа. видишлѝ кàкь имàть трьпѐніе праведнїи. затовà и бъ
пѫсты агла и прѣложы огнь на роса. и послѣ като видѣ товà чюдо
црь, что гы мѣчѣше, и обрьна го бъ, и писà писàніе по сѝчка землїà
и рче. велѝкь гь бъ седрàхѫ и мисàхѫ и авдениаго. и вижь колко за-
рачѝ и рче. ако нѣкои подума злà рѣчь на тѣхь, доть нѐговь да се раз-
валѝ и разграби сѝчкото нѐгово имàніе. Амы и тѝ не жалѝ сы брàте
кирїàче, защо и менѐ когàто испьждаха ѿ цри грàдь, нѝчто не бѣше
ме грѝжа затовà, ами си дѫмахть самси. ако ме изпьды цàрица нѣка ме
испдѝ, гнїа е сѝчка землà. ако лѝ ще да ме тѫры оу дьно морѐто,
имать на пожòщь іωнѫ прькѫ. ако лѝ ме тѫры въ рòвь, имать данїла прька.
ако лѝ ме със камѐнї побїе, имать стѐфана прьвомника. ако лѝ ще и
главата ми да ѿсѣче, имать іωàниа кртїіля. ако лѝ ще да мѝ взме има-
нїето, да взмѣ, гòль излѣзоть ѿ чѐрвата мàчини си, голь и да ѿидѫ. мене
утешàва апль и кàже. бъ сѐ ѿ члчско лице не срамува. и акò бы на
члци угàждаль, хвъ рàбь не бы бѝль. и двдь | кàже, и дѫмахь за тебѣ 160
и мартѫриса прѣ црїе, и не ѫбоàхс се. амы знаю че скрьбѝшь брàте
кѫрїàче, оти като на испдиха, а тїѐ хòдѣха по трьгѫ и голѣмѣха се.
и члци имс се боàхѫ и попѝтахѫ и дàрь ить даваахѫ. амы пàкь въспо-
менѝ за богàтаго лàзара что мѫ се придадѐ ѿ болярьството, дето се
облачѣше ѫ златы ѡдежди дето и тòлкови прѣ нѐго идѣхѫ жьзлници
и слѣ нѐго дàроносци. и гдѐ конѐте мѫ със злàто обѫздàны. гдѐ слѫ-
гыте на црьската трапѐза. не лѝ е като едѝнь разбòиникь занесѐнь въ
грòбь и дшàта мѫ гòла занесѐна ѿ тоѝзы свѣть и ѿстàвена въ огнь
негасѝмыи. и пать въспомѣны сиромàха лàзара кàкь потѐгли голотà и глàть.
и нѐли занѐсень бы въ лòно авраàмово. а онзы богàтыи плачѐше и вѝ-
каше, оче авраàме помли ме и пѫстѝ лàзара да си намòкры краѝ прсть
своѝ да мы ѫстѫдѝ езикь, защо злѣ смь мѣчень. что оца нарѝчѣ авраàма,
дето нѣ è чинѝль като тоѝ. авраать сѣкогы завѐдѫвше члка дома си, а
тоѝ нѝ едномѫ нѝ что не дàде, дето тòлкова имàніе имаше, и не по-
дадѐ едномѫ сиромàхѫ една трохà. затовà и тоѝ не бы достоѐ | една 161
капка вода. защо пòть еснь не сѣà, и дойдѐ жѣтвà не жна. такà е бъ
расмотрѝль. злòмѫ мѣка стòри, а на правѐдныте покòы. и дрѫгь дрѫгиго

да видѝ и да познае кой кого̀ е мьчѝль, като каже и соломо̀нь. тогàзи р҃е, ще да станѐ правѐдникь със̾ голѣ̀мо дрьзновѐніе нàспореть оногòзы дето го е оскрьбѝль. и като нѣ̀кои когà е ѹморѐнь ѿ дльгъ пѫть и прогорѣ̀ль ѿ пѐкь и ожьднѣ̀ль и найдѐ кладен̾ць стѫ̀день. или ѐ огладнѣ̀ль, і найде ѹ нѐкого трапѐза че има на нѝеа разлѝчны гòз̾бы, и не пѫща го нѣ̀кои сѝл̾никь да дойде на трапѐзата, и тврьде мѫ е осѝл̾но, защо мѫ не дава҃ да ѝадѐ като гладѫва или мѫ не дàва да пѝѐ, като жьдѫва. тàкà е и вь д҃нь сѫ̀дныи. вѝдеть злѝте и нечѣстивите правѐдныте как̾ се вѐселàть. и но мòгѫть да се приближѐть при он̾зы цр҃ьскаа трапѐза нато и адàма б҃ъ щѣ̀ше да го помьчи и стòри го да е насрѣ̀ща спротѝ раѝ, тàмо да рàботы землата и да глѐда хѫ̀бавото и вьзлюбленное мѣ̀сто рàиское, дето ѿпàде ѿ нѐго, да има сѣ̀когы бòлѣсть на ср҃цѐто си. и ако тѫ̀ка не мòжѐ҃ единь дрѫгиго да вѝди҃ и да си бесѣ̀ди҃, амѝ тамо заедно
162 ще҃ | да бѫдѐ҃ и да си види҃ мѫчѝтелѥте, что сь н҃а мѫчѝле и испьждале, като лазара оногòзи лàзара богатѝго и като м҃ницѝте мѫчѝтелѥте си. незаборàвлиаи брàте дето кàже дв҃дь пр҃рькь. ѿ стра҃ чл҃ьски да сѐ не ѹбоишь, и що те страшѝ не послѫ̀шаи. съмѝсли се за вл҃ка х҃а, кàкь ѐ гонѝѐнь еднакь ѿ пелынѝ, дето дрьжи сѝч̾кы свѣ̀ть. товà показѫва на҃, да имаме обрàзь смѣрѐнъ и незлòбивь, когàто сме гонѝени. и въспомѐны стр҃ти сп҃сови, кòл̾ко прѣтрьпѐ зарадѝ нàсь. едны̀ го нарѐкоха самарàнина и лѣжапр҃рка и бѣ̀сь имà ѹ сѐбѣ̀ си и вино пѝѐць. и заплѝоваха го и ѹдàриха го с плеснѝца. и напрѝсмѣх̾ мѫ сѝч̾ко чѝнихѫ. и кога го̀ вòдѣха онѝа ѱѐта крьвопѝици на распѐтѝе, гòль съблѣ̀коха го и жлѣ̀чь го напоиха. и сѝч̾кы ѹченици остàвиха го и бегàха. и непогрѐбень висѣ̀ше до гдѐ не дойдѐ ѿ т҃ѣ̀ нѣ̀кои богàть чл҃чкь, и испрòси го да го сънеме ѿ кр҃та и погрѣ̀бе го. и въскр҃се трѐтыи д҃нь. а тѝе па҃ стòриха хѫ̀ла. не въскр҃се, амы го ѹврàдоха ѹчениците нѝеговы. и пàкь въспомѐнѝ і ап҃лыте, кàкь бѣ̀хѫ на сѣ̀ко мѣ̀сто гòнѝени и по грàдовете сь крѝахѫ.
163 амы̀ і ты̀ брàте да сы | не жалѝшь, раз̾бра҃ и за безакòнныго ар̾сакѝа, кàкь го е посадѝла цàрица на мой прѣстòль. и мнѡго оскрьбѝль брàтѝа. и дв҃ъст̾вникы, защо не щьть да мѫ пристàн̾ть на нѝеговь законь безакòнныи. и мнѡзина ѹмрѣ̀ха въ темницѫ радѝ менѐ. защо образь имà патрѝàр̾ш̾скы̀, амѝ е вътрѣ̀ дѝàволь и любодѣ̀ица, като и жена прѝ своѐго мѫжа дрѫгыимѫ се примѐсѫва, тàкà и той нѐ тѣлѐснѣ амѝ дх҃ѡвнѣ̀. защо прѝ мой живо҃ а той ѿтне прѣстòль цр҃ковны. Товà тебѣ̀ пѫсты҃ ѿ кѫкѫ̀сь дѐто повѣ̀лѣ цр҃ца та ме испьдыха и на пѫть мнѡго скрьбь потеглы҃. амѝ и товà нѝчто не тàчѝ҃. И когà дойдо҃ на кападокѝйскаа страньь въ тàврѣ кѝликѝйскые, раз̾брàха за менѣ̀ и посрѣщ̾ньха ме ликѡве ст҃ѝ

оц҃и и жѐны и момы и калоѐреци, и плачахꙋ за н҃а тврѣдѣ, и гледаха
ме като ме водѣхꙋ испѣдень. и дꙋмаха си дѣлало бѣше сл҃нце да по-
мрѣкне, нежелы ꙋста іоаннови да прѣмлькнꙋть. и това като гледа҃ че
плачать за менѐ сич҃кыте много жалость нападе на мене. ами и еп҃копь
на тоизи гр҃а҃ много плачь стори за менѣ и дарова ме и почете ме
твр҃дѣ. | да можеше и прѣстоль свой да го даде мене. а ты ти се м҃лю 164
брате ѿметни плачь и жалость ѿ себѣ и за н҃а помѣни г҃ꙋ бꙋ.

Това писа іоаннь зла҃усть кѵріакꙋ еп҃копꙋ. А той прѣбываше въ
комане҃ и там҃ мꙋ завидѣха братогꙋб҃ци и завѐдоха го въ арась и много
мꙋ зло чинѣха давно бы по҃корꙋ оумрѣль. и ходѣше іоаннь при брѣгь
дето е понитьско море и явиха мꙋ се на пꙋть ст҃ы ап҃лы пѐтрь и
іоаннь дето бѣше гы прьвѣнь видѣль въ ан҃тіохіи, и рѐкоха мꙋ ра҃увай
се пастырꙋ добрыи. насъ мл҃ніи хв҃ы овце и крѣп҃кыи и зло трьпѣливыи.
и не сме пꙋстѐны до тебѣ ѿ нашего об҃щыго вл҃кꙋ г҃а нашего іѵ҃ х҃а
да ты поможе҃ и да тѐ ꙋтеши҃ ѿ трꙋдь твой, дето тегли҃ ради твоѐто
чистое знамѐніе и защото си обличиль цр҃ца дѐто чины безакон҃ство и
подражатель стань іоаннꙋ кр҃тлю, ами се дрьжь и крѣпи се, твоата мѣзда
велика ѐ на цр҃тво нб҃ное и ты и еще мал҃ко дн҃ы щѐшь да ѿиде҃ къ
бꙋ нашемꙋ и щѐшь да бѫдешь въ покой на цр҃тво нб҃ное, а евдоѯіа
със҃ чрьвіе ще да кипы и иска ще ѿ тебѣ | помощь и не щѐ да найдѐ 165
и щѐ да ꙋмре ꙋ своите сы раны. и това рѐкоха и ѿйдоха ѿ нѐго. и пойде
іоаннь въ комаиы със҃ ѡніа войне что го водѣха. и ꙋлѣзе іоан҃ въ
цр҃квы ст҃го василиска что е при море понитьско. и ꙋ тѣзы нощь явиꙗ
мꙋ се м҃никь василискь и р҃е мꙋ. да сѐ надѣе҃ брате іоанне ꙋтрѣ и двама
ще҃ да сме на едно. и па҃ се явиꙗ м҃нкь василискь и сщ҃енникꙋтомꙋ на
цр҃ква и р҃е мꙋ. да ꙋготвишь мѣсто братꙋ іоаннꙋ. и нау҃рѣ пом҃ли се
іоаннь на войнете да го почакать тамо за е҃ часове и да посѣдать,
а тіе не щѣха и не послꙋшаха го, ами излѣзоха и плаваxꙋ до л҃. пьрищь.
и пакь се въз҃врати корабать назады при цр҃квата ст҃мꙋ м҃никꙋ василискꙋ,
ѿ гдѐто бѣха из҃ишлѣ. и тогазы іоаннь поиска си ризите свѣтлы и про-
мѣны си сич҃кото и на нозѣте си дрꙋгы сапогы и облѣче се въ ново
и свѣтло. а дрꙋгыте що остаxа сич҃кото раздадѐ тамо ꙋ корабь что бѣха
лю҃іе. и причести се ст҃ы҃ таинь х҃а б҃а, и посл҃ѣ҃ сы стори мл҃тва като
си чинѣше, и р҃ѐ слава бꙋ за сич҃кото, аминь. и прѣстави се къ бꙋ.
Казꙋва писаніе за ѡніа еп҃копе, что написахꙋ писаніе да испадать | іоанна, 166
и като го заточиха ѿ ц҃ри градь: раз҃болѣха се сич҃кыте ѿ люты и раз-
лични болесты и сѣкы се лиши ѿ живо҃ свой и ꙋмрѣха ѿ люта съмр҃ть.
така и цр҃ца ев҃доѯіа посл҃ѣ и тина ѱофіса и пльзеха по нѐня люты

чр҃кве. и като ю погрѣбоха та и се трьси гробь нѣеинь за л҃в годинь. това ю обличаваше неправедното іоан ово из҃гнаніе. и послѣдь, по съмр҃ть іоанна зла҃уста по л҃г. годин҃ въц҃ри се ѳе҃ѡсіа ц҃рь мали и прѣнесе тѣлото ст҃ыи іоанна зла҃уста ѿ кѫкѫсь въ ц҃ри градь и прѣложиха го въ цр҃квы ст҃ыи ап҃ль. и тогази прѣста гробь ев҃дѡкіе да се трьси. того мл҃т-
167 вамы пом҃лѫи нась амиинь. |

М҃ца того ка.

Иже въ цр҃ков҃ въведѣніе пр҃тые влч҃це наше б҃це и пр҃нод҃вы м҃рїе.

вътрѣте ѹ цр҃ква храни гаврїиль дв҃о придет҃ же въ малѣ ра҃уйсе, да ты р҃е: о҃че бл҃вы.

Въ онова врѣме, когато щѣха да се напишѫть двѣнадесеть колѣна іи҃лѣеви, бѣше іоакѵмь чл҃кь правед҃нь и богать тврьдѣ, и той ѿ колѣно іи҃лѣево, и прѣнесѣше дарь г҃ѹ б҃ѹ и дѫмаше си са҃, да бѫде тоизы дарь за сич҃кы людіе, ами не за ѡчистеніе да бѫде и за грѣхѡвети ми прощеніе. и приближи се великь д҃нь г҃нь и принесе іоакѵмь дарь свои г҃ѹ б҃ѹ. и ста пр҃ѣ нѣего нѣкои чл҃кь иметомѹ рѫвїмь и р҃е мѹ. не пѡ҃баеи прьвѣнь ты да принесешь дарь г҃ѹ б҃ѹ, защо тои без҃плод҃на и нѣ е излѣзло ѿ тебѣ сѣме въ иіи҃ли. и оскрьби се іоакѵмь за тѣзы рѣчь тврьдѣ и зам҃ли се за двѣнадес҃ть т҃ѣ колѣна іи҃лѣевы и сам҃ си дѫмаше си и слагаше на оум҃ть си да види има ли нѣкои, дето нѣ е сториль сѣме
168 ѿ сн҃ѡвете іи҃лѣеви, и не може да найде. ами | сич҃кыте былѣ родиле чедо и помѣнѹ авраама патріар҃ха, как҃ мѹ даде б҃ъ на стари д҃ны и роды сина своего исаака. и раз҃гриижи се іоакѵмь тврьдѣ и не пойде да се навы на жената си анни, амы ѿиде въ пѹстынїа и направи си колибѹ и пости се м҃ дны м҃ нощи и дѫма си. не щь си пои дома ни ѧстїе да ѧмь ни питїе, до гдѣ ме не посѣти г҃ъ б҃ъ а ѧстїе и питие да мы бѫде мл҃бата. И жената мѹ анна два скрьба имаше и за двѣ ниволы плачеше. едно защо стань като вдовїца и не знаѧше си мѫжатого живь ли е или нѣ; дрѹго пакь защо бѣ без҃плодна и нема чедо. и приближи се великь дн҃ъ г҃нь и р҃е е(и) робыната и ѩдита. до кога си скрьбишь дш҃ата, сега се приближи великь дн҃ь г҃нь и не п҃ѡбает҃ ты да плачешь, амы си ѹзмы чтото ми си дала своата крьпа на дѣль, защо не п҃ѡбае мене да си вежѹ главата със҃ таквазы крьпа, защо сѣ робыня, а това има образь цр҃ъскыи. и р҃е ѧеи анна. ѿстьпи ѿ мене, азь това нещо стори.

до̀ста ми е̑ дето мѥ смѣ̀рѝ г҃ъ б҃ъ до кра̀и и по̀добрѣ е да до̀йде лю̀та
съмрѣ̀ть да мѝ ѹзме грѣ̀шньта моà д҃ша. И р҃е ей робѝната ѩдѝть. до
когà да си | смѣрàвашь дш҃ата. защо не послѹ̀ша моàта дѹма ами се 169
то̀л҃кова кльнѣ̀шь. до̀ста ти е товà дето ты затво̀ри б҃ъ ѹтро̀бата. и не
мо̀жешь да ро̀дишь. И анна еднакь се раз҃грижѝ потвр̀дѣ и ѿ жàл҃би
та си съблѣ̀че и крàсныте рѝзы и хо̀дѣше похѹ̀лена. и по мнѡго врѣ̀ме
пойде и хо̀дѣше си изь ово̀щїето посадѐно и видѣ̀ едно дрьво дàфина,
и сѣ̀днь по̀ ѥго и помли се б҃ѹ и р҃е. ѿц҃ь наши҃ бл҃вѝ ме и послѹ̀шаи
мл҃ата моà като си бл҃виль сàр҃ра и дàде ей и родѝ с҃на своего ісаàка.
и поглѐда на горѣ̀ и видѣ̀ птѝче гнѣз҃до на дàфината и расплакà се.
и дѹмаше си ѡ теж҃ко мѐне, комѹ̀ се с҃мь ѹпо̀обѝла азь и кой менѐ
родѝ и излѣ̀зо҃ и азь на свѣ̀ть. и клѐта бы҃ та сѐ родѝ҃ да с҃мь еегà
похѹ̀лина пр҃ѣ̀ сѝнѡвете ѩл҃ѥви и да ми се смѣѩ̀ть и да ме испѣ̀ж҃ать
ѿ цр҃квата б҃ѹ моимѹ. ѡ го̀ре мене комѹ се ѹпо̀обы҃ азь, не бы҃ нѝ като
птѝците нб҃нные, оты̀ и птѝците нб҃ны имà҃ пл҃о. пр҃ѣ̀ тебѣ̀ г҃и нес҃мь
нѝ като ѕвѣ̀рїе, отї и и ѕвѣ̀рїе что сь на землà и тїе сторѝха пл҃о҃ пр҃ѣ̀
тебѣ̀ г҃и. ѡ го̀р҃ко мене комѹ бы҃ прилѝза, аз҃ нѣ̀с҃мь по̀҃б҃а нѝ на тѣ̀зи
землà, | отѝ и землѝата ти приносѝ пло̀дь на сѣ̀ка годѝна и бл҃гославѣ̀ тѐ 170
г҃и. И товà тїà дѹмаше и плàчѣше. И аг҃гль г҃нь стàнь пр҃ѣ̀ нѥа и р҃е
еи. анно, анно, чю̀ тебѣ̀ г҃ъ и прѝе ти мл҃о̀та. щѐшь да зàчнешь и да
родѝшь и да се бл҃влѧ сѣ̀мето твоѐ по сѝч҃ка землѝа. и р҃е анна. жѝвь
г҃ъ б҃ъ мой, и ако придо̀бїа мѹж҃ко дѣ̀тѐ илѝ жен҃ско, азь да го да҃ дà е
дàрь б҃ѹ и да слѹгѹва б҃ѹ до гдѣ̀ бѹдѐ живо. и тогàзи дойдоха двàма и
казаха еи, кàкь иде мѹ̀жь нѥинь ісàкѵ̀мь и кара си стàдото своѐ, защо
и то̀мѹ аг҃гль г҃нь ѩвї се и р҃е мѹ. ісàкѵ̀ме, ісàкѵ̀ме. чю̀ г҃ъ и прїе
твоàта мл҃ба, амѝ слѣ̀зы ѿ тѹка и иди си дома, защо̀ ще жената твоà
анна да зàчне дѣ̀тѐ въ ѹтробата си и да родѝ и да се бл҃вы сѣ̀мето твое
по сѝч҃ка землѝа. и тогàзи слѣ̀зе ісàкѵ҃ и призовà пастѝрете свой и р҃е
и҃. приведѣ̀те ми о҃ агнета, что сь прьво обàгнѥны, да бѹдѹ̀ть тїà о
агнета гѹ б҃ѹ моемѹ. и приведѣ̀те мы са҃ в҃ї. тѐл҃ци тльстѝ ѿхрàнѥни
и з҃драви, и да бѹдѹ҃ тїà в҃ї. тел҃ци на сщ҃енниците, и па҃ ми докараите
р҃. ко̀злы, да бѹдѹ҃ тїе на сѝч҃ките лю̀дїе. И като идѣ̀ше ісàкѵ҃ | посрѣ̀щна
го анна и хватѝ се за шїат҃ мѹ и р҃е. сегà видѣ̀ѣ отї ме бл҃вѝль г҃ъ б҃ъ
тврьдѣ̀, зàщо бѣ̀хь като вдовѝца, ами сагà нѣ̀с҃мь вдо̀вица, и без҃чѐдна
б҃ѣ̀, а сѐга зачѐла чѐдо. и прѣпочѝнь си ісàкѵ̀мь едѝнь д҃нь дома си
и на ѹтрѣ̀шнѝ д҃нь принѐс ісàкѵ҃ дàрь свой гѹ б҃ѹ и излѣ̀зе из҃ цр҃квата
оправдàнь и пойдѐ въ до҃ свой. и когà бѝ врѣ̀ме и испльнѝ се дн҃ыте
анны да ро̀ды и р҃е анна. дн҃ѐска се възвѐличи моàта д҃ша. и родѝ чѐдо

жен'ско, и из'ми се анна и даде бо̀ска отро̀ковици. И кога сторы ѕ҃. м҃ци
и оста̀ви ю анна на землю да ю опи̇та, може ли походи, и м҃рі̇а стань
и постьпы ѕ҃ стьп'кы и пойде ѹ ма̀ика си и ѹзе ю анна и рѐче. жи̇вь
г҃ь б҃ь мой, азь тебѣ не ща остави да ходи҃ по т'зы земли̇а, до г҃е те не
заведѹ въ цр҃ковь гн҃ю. и сторі̇ си анна (о) сщ҃е̇ніе і очисти се и ѡгà
сторы̇ еднакь го̀дина и тогази сто̀ри ѡа̀кѵ҃ слѹ̇ж҃а, го̀лѣма го̀з'ба и тра-
пѐза вели̇ка, и зова̀ сщ҃е̇нници и кі̇ижници и ста̀р'ци и си̇ч'кы лю̀ді̇е
172 іср҃лівы. и приведе отроко̀вицѹ ѡа̀кѵ҃ при сщ҃е̇нницѝте, | и бл҃выха ю
и рекоша̀. б҃е что сы ѿц҃ь на҃, бл҃вы тѣзы отро̀ковица и да̀и еи име
да̀ е прочю̀то и имени̇то до вѣка по си̇ч'кы ро҃ земльскы̇и. и рекоше
сич'кы лю̀ді̇е да бѹ̀де ами̇нь. а пакь рѐкоше. б҃е поглѐдни̇ ѿ висо̀ко
на тѣзы̇ отроко̀в'цѹ. и бл҃ви̇ше ю па҃ послѣ̀дно бл҃вѐні̇е, дето не
мо̀же ни̇ ѿ кого̀ да се развали̇, и ѹзѐ ю ма̀ика и занѐсе ю на
осщ҃е̇нного лѣгло̀ и даде еи боска̀ да сѹче. и сто̀ры анна пѣ̀снь
г҃ѹ б҃ѹ и р҃е да въспою̀ п҃ѣ г҃ѹ б҃ѹ моемѹ, оті̇ ме ѐ посѣ̀тиль г҃ь
и ѿні̇ѐль при̇смѣх'тъ ѿ моите вра̀гове и да̀де ми г҃ь б҃ь пра̀вдата мо̀а.
и кой да кажѐ сега̀ на сн҃ѡвете рѹвѝмовы, че ѐ роди̇ла анна. И тогà̀зи
излѣ̀зе и слѹжаше на си̇ч'ките. и кога̀ се съврѣши вѣ̀ра и прослàвише
б҃а іси҃лі̇ева. и растѣ̀ше отроко̀вица и сто̀ри двѣ̀ годи̇нь. и р҃е ѡа̀кѵ҃
на жената си анны̇ да завѐдеть тѣзи̇ на̀шѹ отроко̀вицѹ въ цр҃ко̀вь бж҃і̇ю
и да ю даде҃ като се обѣща̀х'ме. и р҃е анна̀. нѐка да посѣ̀ди при на҃
еднакь го̀дина, да навр'ши три̇ годи̇нь, да не бы сега̀ плакала за на҃,
и тогà̀зи ще҃ а вьвѐ. И кога̀ сто̀ри г҃ годи̇нь р҃е ѡа̀кѵ҃. да мы доведѐте
173 момы̇ | еврѐискы чи̇сти, и да вьзмѹть свѣ̀щи запалени да гора̀ть, защо
кога̀ ю завѐдем' въ цр҃ко̀вь бж҃і̇ю да не бы се врати̇ла чедо̀то нашѐ
наза̀дь и да и̇ се ѹпла̀ши срц҃е̇то ѿ бж҃і̇ата цр҃ква. И сто̀риша та̀ка
и завѐдоше ю въ цр҃ко̀вь гн҃ю. и посрѣ̀щн' ю сщ҃е̇нникь и цѣлова̀ ю
и при̇ѐ ю и бл҃ви̇ ю. и р҃е. да възвели̇чить г҃ь б҃ь тво̀ето име по си̇ч'кы
свѣ̀ть и до послѣ̀дні̇и дн҃и̇, и да пока̀же б҃ь имѐ тво̀е, да сѐ из'бава̀ть
си̇нѡве ізр҃ілевы. И въвѐде ю сщ҃е̇нникь вътрѣ̀ въ ол'та̀рь на трѐтыи
стѐпень въ ст҃аа ст҃ыхь, дето бѣ̀ше повелѣ̀но ѿ б҃а съ соломо̀нова прѣ-
мѹдро̀сть да ѹла̀зы сщ҃е̇нны҃ тамо на годи̇на по еднѣ̀ць. и тамо посади̇ше
ст҃ѹю отроко̀вицѹ. и тогà̀зи г҃ь б҃ь остави̇ бл҃годѣ̀ть на нѣ̀а. и за̀ра҃ува
се ст҃аа отроко̀вица и вѐсело въскочи със' ногѣ̀те си, оти̇ защото пока̀за
б҃ь, ка̀кь а ѥ̀ възлю̀билъ ѿ си̇ч'ки до̀мь ізр҃ілевь. И ѿидоше си ѿц҃ь ей
и ма̀ика и дома си славѣ̀ха и бл҃влѧха б҃а, оти̇ не поиска̀ да сѐ врѣ̀ме
със' роди̇теле си ни̇ попла̀ка за т҃ѣ, амы оста̀ оу цр҃ква гн҃ѧ. И бі̇ше
отроко̀вица мр҃і̇а̀ въ цр҃кви гн҃и̇ са̀ма си заключена и аг҃тѣ̀ль г҃нь до-

хождаше като голѫбь и носѣше и настїе. и така | сѐ тїа храненѣше ѿ 174
аг҃гл҃скы рѫцѣ. и кога стори оу цр҃квата в҃і. годинь и р҃е сщ҃енникь на
сїновете ісрл҃ѣви. что да сторы҃ на сїю ст҃ую отроковица, да не бы
оскврьнила ст҃ую цр҃ковь г҃а б҃а нашего. и тїе мѫ рѣкоше онѣмѫ
сщ҃енникѫ захарїю. тѝ стоишь тѫка прї олтарь гн҃ь и влѣзѝ вътрѣ въ
ст҃илище и мл҃ѝ се б҃ѫ за нѣа, и что тѝ ще показа б҃ь. защо тогази
бѣше захарїа пр҃рѫкь сїнь варахїинь ѿц҃ь іоанна пр҃тчю архїереи. и тоѝ
ном҃лы това и р҃е. не по҃обае тазѝ ст҃аа отроковица и дв҃ца да прѣбива
така ѫ цр҃квата на тоизи въерасть, оти защо бѣше лѫкавы҃ дїаволь чюль
ісаїю пр҃рѫкѫ дѫмата, что бѣше рѣкль. Сѐ дв҃аа въ чрѣвѣ прїеметь и
родитъ сн҃а и нарекѫтъ име еммануилъ, дето се сказва снами б҃ь.
И заради тъзѝ рѣчь не оставаше тогази диаволь нѝ една дв҃ца до гдѣ
ю не съблазнѣше, да не бы се намила никоа чїста да е мт҃и бж҃іа.
и г҃ь б҃ь затова въложи въ ѫмь захарїю пр҃рѫкѫ да ю обрѫчи за мѫжа,
да погѫби хитрость бесов҃ская и да сѐ обез҃грїжи дїаволь да нѐ има
мисль за дв҃ца мр҃іе да ю | съблазны. И сътвори така захарїа и влѣзе 175
въ олтарь и облѣче се въ рѣзѫ де҃тозаконнѫю, сѝ р҃е что бѣше рїза
със҃ десеть звонци осщ҃енна въ ст҃аа ст҃ы҃. и помл҃и се б҃ѫ захарїа
за нѣю, и аг҃гль гн҃ь дойдѐ и стана пр҃ѣ нѣго и р҃е мѫ. захарїе излѣзы
и събери сїч҃кыте вдов҃ци что сь въ ідѣю и да донесѫ҃ сѣчива, и комѫ
се покаже тогова да бѫде жена. и повѣлѣ захарїа и излѣзоха проповѣдници по сїч҃кѫ страна ідѣинскѫю. и потрѣбы трѣба гн҃ѧ и притѐкоше
сїч҃кыте. и сѣкыи донѐсе по сѣчиво и поврьгоше ихь пр҃ѣ сщ҃енниците.
и іосифь излѣзе и стои насрѣща тѣмь и нот҃фрьлѝ теслѫ. и взѐше ѝ҃
сщ҃енниците и вънидѐ захарїа въ ст҃ылище и помл҃и се б҃ѫ. и кога
съврьли мл҃бата и взѐ сїч҃кыте сѣчива и излѣзѐ и дѐде имь, и не показа се знамѐнїе нѝ на кого. и посл҃ѣ си прїе и іосифь теслѫ свою.
и голѫбь излѣзе ѿ тесла̀та и полѣтѐ на главата іосифѫ. и р҃е сщ҃енникь
іосифѫ. на тѐбѣ се падь жрѣбїе да приѐмешь дв҃ца гн҃а и да ю ѫпазишь.
и р҃е мѫ іосифь. азь есмь старь и сн҃ове има҃, а тазы | ѐ млада дв҃ца, 176
и да не бѫде҃ за см҃ѣ на сїновете іил҃ѣвы. и р҃е мѫ захарїа. ѫбои се
іосифе ѿ г҃а б҃а своего и сьмисли се что сторѝ б҃ь даѳанѫ и авиронѫ,
как҃се просѣдѐ землата по҃ тѣхь и погльте гы жївы, защо прѣстѫпници
бѣхѫ на бж҃їѝ законь. и сега се тѝ ѫбои іосифѐ да не бѫдѐ и тебѣ
така въ дѡ҃ твоѝ. И ѫбоа се іосифь и прїѐ ю да ѩ оупазы при себѣ.
и р҃е ей. мр҃іе, азь тѐ прїѐхь ѿ цр҃квата бж҃іа и сега те оставлѧ҃ ѫ
дѡмь твоѝ. и аз҃ ѿхождѧ҃ по моа работа да градѝ҃ з҃анїе, и пак҃ щем҃
си тѫка до, и г҃ь тебѣ да ѫпазы. и това р҃е и отидѐ. и тогази сщ҃енни-

ците стòриха з'гòворь и рѐкоха. да сътвòриⷭ катапетàзмꙋ, сы р҃е завѣсь
въ цр҃квы гн҃ы, защо помѣнꙋ сщ҃ѐнникь за ма҃рїю как' бѣше чѝста, ѿ
плѣме дв҃да цàра и сѣдѣлà в҃і гòдинь въ цр҃ковь гн҃ю, і за товà стòриха
завѣса цр҃ковнаа. И товà е прàзн҃икь въведѐнїе въ цр҃ковь пр҃тѣи бц҃и,
дето а завѐдена ѿц҃ь ѥе ѡàкѵмь и мàты еи анна и дàдоха ю въ цр҃квы
177 дàрь г҃ꙋ б҃ꙋ, оти бѣше произволѐнїе бж҃їе, защо щѣше б҃ъ | ѿ нѥѧ да
сѐ роди. заради товà бы въвѐдена въ цр҃ковь млàда і҃ гòдищ'на и храни
ю архг҃ль гаврїѝль със' нб҃ны хлѣбь в҃і гòдинь, защо щѣше цр҃ь нб҃ныи
ѿ нѥѧ плѣть да прїѐме, оти бѣше тїà чистà и осщ҃ѐннаа ѿ ст҃го дх҃а.
затовà и прѣчисты б҃ъ дето чѝсто лю́бы слѣзе на землю, да очѝсти
на҃ ѿ прѣгрѣшѐнїето адàмово. ами нѝе, бл҃вѐнїи хр҃тїàне, дà очѝсты
себѣ ѿ грѣхѡвете наши и ѿ врàжа и ѿ клетва и зàвисть и ѿ блѣдь,
и мѣсть да не дрьжи единь дрꙋгимꙋ хр҃тїанинꙋ. и тогàзи и нѝе да
прѝнесе҃ дàрь г҃ꙋ б҃ꙋ и г҃ь на҃ іс҃ хс҃ да го прѝеме. защо и г҃ь въ
іев҃лїе нàсь ꙋчѝ и каже. ако принесешь дàрь твòи въ ол'тарꙋ и сьмислиш'
се, ка҃ имàшь врàждꙋ на брàта своего, оставѝ тꙋка пр҃ѣ ол'тара дарь
твои и изиди назадь и ꙋмири се прьвень със' брàта твоего. и тогàзы
доидѝ и ꙋзмѝ си дàрь твои и принеси го въ ол'тàрꙋ. товà кажѐ г҃ь
и ꙋчи на҃, когàто се мл҃и б҃ꙋ, да нѐмаме вражѣ нѝ ꙋа кого хр҃тїàнина,
178 защо дарь на҃, что принòси б҃ꙋ, | нѣ ѐ ѥстїе и питїе, и не ище б҃ъ
овны и юн'ци да кòлишь и ср҃це да има҃ дїàвол'ско и лю́кавo, и врàждꙋ
междꙋ сѣбѣ. товà е мрьсно пр҃ѣ г҃а б҃а, амы ище б҃ъ да имаме ср҃це
чѝсто и смѣрѐно, и товà е дàрь г҃ꙋ б҃ꙋ мл҃бата наша. и зàради товà
кàже, ако имате нѣчто врàждь на нѣкого хр҃тїàнина, брàта нашего,
и идѣмь въ цр҃квыи на мòл'ба, не прїѐма г҃ъ б҃ъ мл҃бата нàша, амы се
врьны назàдь и ꙋмири се прьвѣнь със' брата твоего и тогàзи иди и
пом҃лѝ се б҃ꙋ, и б҃ъ да тѝ прїиме мл҃бата и да ты оставы съгрѣшѐнїето.
затовà и нѝе сме длѣжны да съврьши҃ заповѣдь хв҃а. и да имате брàто-
лю́бїе съ сѣкиго хр҃тїанина, и да имате възр҃ьжàнїе ѿ мнѡго ѥстїе
и питїе и ѿ сѝч'ко злò. и на҃ б҃а да спо҃обыи на вѣчно цр҃тво нб҃ное
и да полꙋчимь о х҃ѣ іс҃ѣ г҃ѣ наши҃ дето мꙋ е слàва и др'жàва въ
вѣкы амѝнь. |

М҃ца де҃мврїа е҃. 179

Житїе прѣпо҃добнаго ѡц҃а нашего са҃ввы,

осщ҃еннаго наставника пѹстинножителѣмь: ѡ҃ блвы.

Прпо҃добныи ѿц҃ъ нашь са҃вва ѡсщ҃еннїи бѣше въ цр҃тво ѳеѡ҃сїа, мал҃ко ѿ мѣсто кесарїйско, ѿ сѐло мѹтала҃ска. ѿц҃ъ мѹ и ма҃ика мѹ хр҃тїа҃не, името и҃ бѣше ꙗ҃ннь и софїа҃. и кога҃ сторѝ е҃ го҃дины ст҃ы сава҃ ѿидѐ въ монастѝрь флавїа҃н҃скы да сѐ ѹчѝ кнїгѹ. и прїѐ иночѣскыи чѝнь. и скоро изѹчи кнїгѹ и ѱал҃тырь и сѝч҃кы҃ закѐнь монастир҃скы҃, и добрѣ се по҃ка҃нюваше на правило цр҃ковно. и дѣсѐть го҃динь сѣдѣ оу монастѝрь и помѣсли да идѐ на бж҃їи гро҃бь и да седѝ тамо изѹколѹ по пѹстыната. И тога҃зи ар҃химан҃дрить позова҃ го и подѹма мѹ таино и р҃е мѹ. азь чедо със҃ бж҃їе повелѐнїе тѐбѣ ѿпѹща҃, амы҃ ти една҃ | 180
не трѣбѹваше да излѣзешь ѿ дрѹжиньта си. амы҃ кога҃ си наѹмиль идѝ и б҃ъ да бѹде със҃ тебѣ. и така със҃ б҃жїе повелѣнїе ѿидѐ въ ꙗер҃лимь. И раз҃бра҃ за ст҃го ев҃тѝмїа как҃ се пости на вѣстѐчна страна҃ ѿ ꙗер҃лмь по пѹстинята и свѣтѐше като свѣтѝл҃никь. и пойдѐ при нѐго и видѣ ст҃го ев҃тѝмїа че ѿтхо҃жаше оу цр҃ква и пом҃ли мѹ се съ с҃льзи давно го прїѐме. И ст҃ыи ев҃тѝмїе поѹчи го и р҃е мѹ. чѐдо не по҃обае тебѣ въ монастѝрь да прѣбывашь, защо си ед҃накь мла҃дь до н҃і. го҃динь, амы ѐ по҃добрѣ да идешь далѐко ѿ монастѝрь чѐдо и да пойдешь при ѳеѡктѝста инѐка и го҃лѣмо щешь ѿ нѐго добро и наука да прїѝмешь. и бл҃жѐны са҃ва р҃е. вижь ч҃тныи о҃че. дето е проразѹмны҃ б҃ъ насѝч҃ко добро какь ище да ме сп҃и на҃ста҃ви ме. та дойдо҃ на твоѝте ст҃ы҃ рѹце, и сега҃ что мы҃ заповѣда҃ да чѝню това҃ ща чины҃. и тога҃зы ве҃ликыи ев҃тѝмїе проводи го до бл҃жѐннаго ѳеѡк҃тиста и да҃де мѹ писа҃нїе да се загрижи за нѐго ѳеѡк҃ти҃ | и дѹмы҃ пр҃рчьсы мѹ р҃е, дето е до҃шль тойзы и ходѝ по 181
калѳер҃ско жїтїе, ще да бѹде прославень по сѝч҃кыте по҃стници, что сь по тѣзы палестѝна, и пак҃ щь да бѹде архиман҃дрѝть на тїа четырѝдѣсет҃ т҃ѣ монастѝре. И сѣдѐ ст҃ыи са҃ва при бл҃жѐннаго ѳеѡк҃тиста҃ г҃. го҃динь на слѹгѹване и дн҃есь и нощѐсь. и слѹчѝ се да се прѣста҃ви бл҃жѐнныи ѳеѡк҃тисть, м҃ца с҃е, г҃, и слѣзе ве҃ликыи ев҃тѝмїе и погребе го, и поставѝ егѹмена марїна нѣкоего ѹ тоизи монастѝрь. и то҃гази бѣ сторѝль ст҃ы҃ са҃ва л҃ го҃динь и на҃ сѝч҃кыте бра҃тїа на҃дѣлѣваше със҃ по҃сть и със҃ бдѣнїе и послѹшанїе. и позна҃ как҃ ще да се раз҃валѝ монастѝр҃скыи закѐнь и ѿидѐ на҃ дрѹга стра҃на ст҃го гера҃сима, и прохо҃дѣше по ѡнази пѹстина и свѣтеше като едѝнь свѣтѝл҃ныкь. И на едно пото҃чище сѣдѐ на

въсточнаа страна за в҃ годинь и очисти си и ѹмь и погледь толкова,
колькото мѹ се ѿкри лицето и видѣ славѹ г҃ню. и ѿ тѹка се испл҃ны
182 срцето мѹ дха ст҃го. и стори тамо | посрѣ оногоны потока цр҃квицѹ малѹ
и олтарь ст҃ь поставы. и прїе със себѣ си нѣкоего свщенника да мѹ
л҃ургисѹва, защо не щѣше сам си да чины л҃ургїа. Имаше и кротость ве-
ликѹ и смѣрѣнїе любляше и дрьжаше хв҃а дѹма, что р҃е въ ев҃лїе. наѹчите
се ѿ мене, оти смь азь кротькь и смѣрѣнь съ срцето. и така ѹчаше и
казѹваше да стане със тъзи кротость спроти наказь дїаволскыи что ны
досаж҃а. и въ еди нощь излѣзе из келиата си ст҃ыи сава на ванка и
ходѣше тамо из потокть и чьтѣше си ѱалтырь и видѣ видѣнїе страшно.
ѿ запа҃на страна потокѹ, дето мѹ е и сега положено тѣлото межѹ двѣтѣ
цр҃кви, и видѣ стльпь огнїань че стоаше ѿ землїата и досѣгаше до н҃бето.
и като видѣ страшното това видѣнїе зара҃ува се и помисли си и р҃е.
това е страшно чѹдо нѣ е това ничто дрѹго ами е това домь б҃жїи.
прѣбы тамо на мл҃ба до гдѣ се развидѣли и пойдѣ тамо детo се видѣ
183 стльпь огнныи | със голѣмь стра҃ и найде пещера голѣма и цр҃ква
чѹдна дето имаше б҃жїи образь. и на въсточна страна обр҃аз бѣше ѿ б҃а
сторѣнь. и на сѣверна страна найде домь гол҃ѣ и место широко за слѹ-
гѹванїе, и ѿпладнѣ да ѹлази место широко и видѣло ѿ сл҃нцето. и тъзы
пещера като видѣ ст҃ѣ сава зара҃ува се и ѹкраси ю със б҃жїю помощ
и ѹтврьди, и тамо повѣле да се поѣ канѡнь въ сѣботѣ и въ нѣ҃лю и така
помалко малко със бл҃готь б҃жїа та се ѹмножиха дрѹжина и станаха
до н҃ ст҃ѣ оц҃и. и като се оумнѡжиха много дрѹжина и направиха келїи
много околѹ онова поточище и на б҃жїа цр҃ква имашѣ ѿ из горѣ камикь лѣть тврьдѣ. и на тозы камикь съзида ѿц҃ь нашь сава стльпь
и стори ѿ пещерата скрити врата, да въходи на стльпь. и на него
прѣбѣваше. и архїеп҃копь іерлмьскыи зова б҃женнаго сава и ост҃ы го на
свщ҃ен҃ство и пак го поѣ и идѣ със нѣго на монастирь нѣговь, что е
184 нар҃ень лавра, и ост҃и цр҃квата дето бѣше ѿ б҃а съзадена. | и ст҃ѹю
трапезѹ въ олтарь поставыи и много мощи ст҃ы но олтарь ѿ долѹ по-
ставы, м҃ца д҃е в҃і.

И архїеп҃копь събра сич҃ны братїа и р҃е имь. Сега вые иматѣ оца
нѣмена на вашь монастирь лавра, дето го е б҃ъ съврьшиль, а не чл҃кь.
Това р҃е и бл҃вы бл҃женнаго сава и ѿидѣ. и въ това врѣме ѿц҃ь бл҃жѣн-
номѹ савѹ іѡаннь, что е нар҃енны канонь прѣстави се въ алеѯан҃рїи.
и майка мѹ софїаа остарѣ тврьдѣ. и раз҃бра за сына си сава, как ѣ
прочють със доброто мѹ. и распродаде си сич҃ното своѣ иманїе и дойдѣ
въ іер҃лм и донѣсе злато много и състань се със бл҃женнаго с҃на своѣ

сава. и тои а повчи да се остави ѿ сичко мирско. и по млко дни прѣ-
стави се и майка му и погрѣбе ю самъ съ свои рѫцѣ на чьстно мѣсто.
а имание то и взе и даде го у лавра своа. и много монастире съгради,
и црькви направи и патьрьхи и братіа много събра. бѣше ѿць на сава
ты, съмѣрень и кротъкъ и испльненъ съ сичькь дхѡная прѣмѫдрость.
и имаше любовь чиста и ѳеѡсіе | имаше любовь съ стго сава. и бѣха 185
и двата истынны снове божіи и вѣрніи слѫгы и свѣтилника что наста-
віше иноци на црство нѡное. И прѣставиш се ѳеѡсіе мца гюа аі а
стгы сава бенѣ сториль тогава с. годинь. И поставише игумена намѣсто
ѳеѡсіево софронія старца, испльненъ и тои дха стго. И тогази
архіепкпь петрь съ сборь сичкыи млише се стму саву старцу, да дойде
у цри гра да испроси у цара даныте палестинскы, раи защо бѣше
войство ѿ самаране. и послуша старць архіепкпа и пойде до цри гра,
мца априлія, и патріархь градскы разбра, че иде ѿць сава и пойде
и каза цару кань иде ѿць сава. И благочьстви се црь заруова се.
и пусти црьскы корабь насрѣща му. и пойде патріархь епифаніе със
корабьть насрѣщаа, и папа евсевія, и епкпь ефѣскы. и така срѣтоше
стго и тие го поеше и заведоше го при цра. и божіа благодѣть явѝ се
на раба своего, като прьвѣ при анастасіа цара като влазеше у црьките
полати със архіереете. | и кога бы вътрѣ при завѣсь, отворы бь очите 186
цру и видѣ нѣкоа божіа блгть свѣтеше като единь образъ на главата
старцова, и вѣнецьт му като снце свѣть даваше. и притече црь и по-
клони му се със радость и съ сльзы му цѣлува главата негова осщенная.
и блви се црь ѿ него. И тогазы оузѣ ѿ стыте тоговы рѫцѣ посланіето
ѿ епкпыте и въведе го вътрѣ въ полатите, и црца го прие със радость
и поклони му се и помли му се и рече старць за мене оче да мы дадѣ
рожба. и рече старець. бь и влка на сичкото да упазы вашето црство
и да поживете на благо врѣме. и ѿиде ѿ него. и рекоше му что бѣху
със него ѡци та се не моли бу за нюа рожба что ти се мли. рече
старць. вѣру да мы имате, оци, оты ѿ нѣа плоо не ще да излѣзе, защо
сѐ севирово учѐніе находы у нюа. И тогазы повѣле црь да прѣбивать
у полатите неговы. и прочете црь посланіето и видѣ млбата старцова
за стыте црькви, что трѣбува, и пакь има скрьбь ѿ самараныте. | и раз- 187
гнѣва се тврьдѣ на самараните и остави законь да се не събиратъ сама-
ранѣне на съборь, амы ѿ сичкы мѣста да гы испьжать и да гы не
приема. и па повѣлѣ и старѣшините и да гы убывать.

И посѣдѣ стыи сава мал ко дни и позова го црь и рѐ му. раз-
брах ме оче, какь си много монастире направиль по пущината, амы

что тѝ трѣбзе имѧнїе ищѝ да ты дѧ, да се мл҃ѥть ст҃ѣ оц҃и за нѧшь
живѡть. и ст҃ѣ сава р҃е. дѣто е вашѧ чистѝта дрьжавѧ ц҃рь, что е на
палестѝн'ско мѣсто, что ѹзымѧшь дѧнь, товѧ просѝмь, он'зы дѧнь пале-
стѝн'скыи да го даде҃ на ст҃ыи цр҃квы. И бл҃гочьстивѝ ц҃рь не помислѝи
нѝчто, амѝ даде что иска, сѝч'ко мѹ дѧде ц҃рь. и послѹша го что ре҃ и даде
царь ст҃ѝмѹ стр'цѹ писанїе и пѹстѝ го да сѝ идѣ съ мѝро҃. И пойдѣ си ст҃и
стѧр'ць въ палестѝны м҃ца с҃е а҃і, и пойдѣ въ ієр҃лмь и писѧнїе цѧрево
покѧза. и что бѣше дѧль ц҃рь жльтѝци, рѧз'дѣлѝ гы по манастѝрете свои и
като бы и прочѣтоха пѝсанїето цр҃ево въ ієлмь; пѧкь се мл҃ѝше ст҃мѹ сѧвѹ,
188 и архїеп҃кпь и дрѹгытѣ оц҃и да пойдѣ въ кѣсарїю и | въ искѹѳополи. да и҃
кѧже да видѧть и тїѣ цѧревото повелѣнїе. И пойдѣ ст҃ѝи сѧва въ искѹѳополь
и излѣзѣ. митрополѝть ѳе҃ѡсїе съ сѝч'кы сщ҃ѐнници и лѝдїе и посрѣтоше
го и покѧза и҃ писѧнїето цр҃ьско. и привѣдоше го въ еп҃кпїю и тѧмо
посрѣдѣ ѹ цр҃квѧта ст҃мѹ м҃никѹ прокѡпїю, и ѿ искѹѳополїю излѣзе съ
ст҃ѝте оц҃и и съврьши си рѧбота. и обрѧтї се пѧкь със' рѧдость да иде,
въ ієр҃лмь и прѝѐ го патрїѧр'хь ієр҃лмьскыи и ѿведе го и поклонѝ се
на ст҃ѝте мѣста. и тогава си пѧкь пойдѣ въ своѝ велѝкую лаврѹ. и мѧл'ко
врѣме прѣбы и рѧз'бо ѣ се и рѧз҃бра ст҃ѝ архїеп҃кпь пѐтрь и дойдѣ да
го посѣтѝ и видѣ го че нѐмаше нѝщо что да ѹкѹси тьк'мо мѹ найдѣ
ѹ келїата мѧл'ко рѡш'ков'це и фѝници вѐтхы и сѹхы, и тѡи го ѹзѐ на
носѝла҃ и занѐсе го въ еп҃кпїю и слѹгѹваше мѹ сам'си и грѝжаше се
за него. и минѹше се мѧл'ко днѝ и видѣ въ цр҃кви как' мѹ се покѧза че
189 щѐ да сѐ прѣдстѧви, и тѡи се пм҃лѝ архїеп҃кпѹ да го | пѹсты да сѝ
пойдѣ ѹ своѝата келїа и тамо да си ѹмре. и архїеп҃кпь провѡди го да
си пойдѣ ѹ своѧ лѧвра. и ст҃ѝ стѧр'ць пойде си на свои стлѣпь и легна
м҃ца д҃е л҃ и зова сѝч'кы братїа и постѧви и҃ ігѹмѐна, иметомѹ мелѝт'
р҃ѡ҃ ѿ верѹгїа. и заповѣда мѹ что е прѣдадень зѧконь монастир'скы и
добрѣ да го ѹдрьжѝ. и даде мѹ писѧнїето монастир'ско. и прѣбы д҃ дни
и ничтѡ не въкѹси и нѝчто не подѹма. и въ сѹботѹ поиска ст҃ое при-
чещѐнїе и причестѝ се ст҃ы҃ таинь и р҃е. на поконьг҃и въ твѡите рѹцѣ
прѣдава҃ д҃шат' си, и прѣдѧде си дш҃ата г҃ѹ, м҃ца д҃е е҃. и такѧ прѣп҃бныи
ѿц҃ь нѧш' сѧва със' дѡбрь подвиг҃ь по҃'кѧни се и вѣрѣ чистѹ оудрьжѧ
и вѣн'ча се праведны҃ вѣн'це. Пишеть за него, когѧ бѣше еднакь млѧдь
въ оградѹ нѣкою видѣ ѧблькѹ и порѐвна мѹ се и ѹзе ю҃ въ рѹцѣте си
и р҃е. крѧснь бѣше наглѐдь он'зы плѡдь и дѡбрь за ѧдѐнїе, дето менѣ
ѹмрьтвы, товѧ помѣнѹ за адама, кѧкь ѿпѧде защо въкѹси ѿ крѧс'нь пл҃о',
190 и поглѐда оназы аблька и фрьли ю и потьп'ка ю | със' нозѣте си. и остави
си сам'си закон' да не въкѹси абл'кѹ догдѣ и жѝвь бѹ҃е. и па҃ нѣкогы

и въ пѐщь распалена влѣзе и излѣзе, нѝчто непочѐкн'ть, нѝ тѣлòто мѹ нѝ на рѝзыте мѹ. и дрѹгы̀ мнѡго чю̑сà сторы. И на без'вòдны мѣстà със' м̑лба негова вода излѣзеше. Пишѹ̑ за него ст̑ы̀ оц̑и кол'ко бы жѝвъ. когà пойдѐ ѹ монастѝр' ѳлавїан'скы̀ бѣше е̑ годѝнь стòрил' ѹ родителѐте си, и ѹ монастирь сѣдѣ̀, в̑і годѝнь. и въ ієр̑лмь а̑, защо като дойдѐ ѹ палестиню и пойде прѝ ст̑го ѳеѡктиста и тамо сѣдѣ̀ і̑ гòдинь, и по пѹстиню з̑. годин', и въ велѝкѹ лàврѹ сторѝ н̑ѳ, годинь, и бѣхà сѝч'кыте неговы годѝны ч̑ д̑. годи̑, и тогàзы се прѣставы. и рàз'бра се по сѝч'ко онова̀ мѣсто как' се прѣставиль, и събрàше се мнѡго иноци и мѹжїе бѣл'ци и жены, дойдѐ и архїеп̑кпь пѐтрь и със' дрѹгы еп̑кы, и ѿ ієр̑лима градà дойдòше старѣшины̀. и положише с̑тое его тѣло ѹ великѹ лаврѹ межѹ̑ двѣтѣ̀ цр̑квы на онова мѣсто дето видѣ̀ стлѣпь ог'н'ныи. и така праведнò поживѐ по т'зы̀ землїà и б̑ѹ ѹгодѝ̀ като и соломо̑ ц̑рь | кажѐ. правѐдны̀ д̑ше въ рѹ̀це б̑жїи и не прѝкоснѐт'се и̑ мѹка. амѝ и тѣлòто негово и до дн̑ешны̀ д̑нь стòи цѣло ѹ грòбь, защо вид̑ѣ̀ азь грѣшны̀ и недостоины̀ петрь съ' своите си оч̑и като се мїнѹше і̑ годи̑ ѿ как' се прѣстàви и отвори̑ме мѹ грòб'ть, защо·катò се прѣставѝ б̑женны̀ касїань и щѣх'ме да мѹ положи̑ тѣлòто прѝ ст̑гò сàва и азь ѹлѣзо̑ вътрѣ̀ ѹ гроб̑а да сѐ поклоны̑ на тѣлото ст̑мѹ савѹ и найдох' го цѣль. и испл'нѝ се тамо онова мѣсто със' хѹбаво бл̑говѹханїе и прослàвих'ме б̑а дето е прослàвиль свое̑ рабà.

И бѣше нѣкои чл̑кь въ ст̑ы̀ гр̑а', иметомѹ рѹмѝль, срѣбропродàв'ць Въ врѣме онова когàто се прѣставы ст̑ы̀ сàва ѹкрадоше мѹ сребротo сѝч'ко кол'кото до р̑. лѝтрь. и пойде он'зы чл̑кь рѹми̑ ѹ цр̑квата ст̑мѹ ѳеѡ̑рѹ и тàмо се м̑ли б̑ѹ зà е̑ д̑ни и свѣщѝ палѝ и д̑несь и нѡщесь. и плачеше прд̑ѣ̀ ол'тара̑ и на полѹнòщь заспà. и вѝдѣ̀ ст̑гò м̑ика ѳеѡ̑ра и р̑е мѹ. что така много плака тѹка. и р̑е мѹ рѹми̑. ка̑ да не плача, като мы лѝп'са тòл'кова срѣбро и чюжò и моѐ и тол'кова д̑ни тѣгѹва̑. и нѝщо не могò̑ да наи̑ѹ. и р̑е мѹ ст̑ы̀. да мѝ има̑ вѣра о чл̑че, отѝ нѣс'мь бы̀л' тѹка защо бѣше повѣлѣно ѿ б̑а да сѐ събере̑ да прово̑и̑ ст̑мѹ сàвѹ бл̑жѐн̑ата мѹ д̑ша на мѣсто покòйно. амѝ идѝ сѣгà на онова̀ мѣсто да сѝ найде̑ срѐброто ѹкра̑ено. и събѹ̑и се он'зи чл̑кь и стана тоѝзи ч̑а и пойдѐ със' дрѹжинатà си на онова мѣсто, г̑ѐто мѹ го показа ст̑ы ѳеѡ̑р'. и найде си сѝч'кото сребро, | и прославѝ б̑а б̑г̑тїю и чл̑ко- 192
любие̑ г̑а наше̑ і̑ѵ х̑а, дето мѹ п̑обаѐ сѝч'ка слàва въ вѣкь вѣко̑ амѝнь.

М҃ца де҃ ѕ.

Житїе и жизнь почь ст҃ы҃ иже чюдесь иже въ ст҃ихь оц҃а нашего ієрàрха и чюдотвòрца никòлае мирїиликїйскые.

съпѝсанно дамаскѵ҃на монàха иподїакона сѵща солѵнскые цр҃квыи. ѡ҃ бл҃вы. замол҃ивь:

Дето е въ тройца едѝнь б҃ъ, что мѵ се сѝч҃ко поклàнява, дето мѵ е ѥ҃ство прѣвѣчно, что мѵ се не знàе почело ѿ когà е и как҃во е нѝ кон҃чина има да сѐ доврѣшы, и неговото велѝч҃ство что е прѣбогàто не доврѣшѵва се никогà. и сѝлата мѵ не мòже нѝкои на нѵеа да се ѵсеты. и нѐговата область ѐ неизречѐн҃аа, дето нѝкой не мòже да искаже дрьжавата мѵ, что влада на҃ сѝч҃кы св҃ѣ. И дѐто е истòчникь на
193 сѝч҃ка прѣмѵдро҃. и на нѐговата дльбокà бл҃гость, дето е | бл҃гь и крот҃кь въ истинѵ не мòже нѝкои исказà. и дето е едѝнь что имà без҃съмрѣтїе и не ѵмѝра амы е жѝвь на св҃ѣ не пристѵп҃нь, дето нѝкои не мòже да хòди по ѡн҃зи свѣть крàсныи и дето го не може нѝкои ѵмь чл҃чьскыи разуме на ср҃цето си илѝ да постѝгне със҃ ѵмьт҃ си да се усѣги, нѝ със҃ дѵма мòже исказà да из҃найдѐ неговь скопòсть и что е ѵ тѣхь. и дето е ѿ небытїе що нѐмаше св҃ѣ и нѝчто на тòизи свѣт҃, а б҃ъ го въ бытїе сторѝ със҃ една дѵма, и сы свѣть и сѝч҃ко чтото е на тòизи св҃ѣ. и като си съврьши б҃ъ творѐнїето, сич҃кото что стори на тоизы св҃ѣ, тогàзы ѵзѐ прѣсть ѿ землїата и създàде чл҃ка детò го на свой обрàзь почѐте и стори го да дѵма със҃ него и сторѝ го на҃ да влàда на сѝч҃кыте гадѝны и на сѝч҃кото б҃жїе творенїе, что се виды, да е на҃ него начелнѝкь и сѝч҃кото да сѐ немѵ слàга и да гò слѵша что мѵ заповѣдà. и остави го въ рай да се наслади със҃ райскòто ѥстїе. И дїàвол҃мѵ завидѣ и прѣльсти прьвѣнь прьваго чл҃ка със҃ нѵеговата мѵ женѵ евва.
194 и прѣстѵпиха заповѣдь б҃жїю ра҃и защ҃ | въкѵсиха ѿ дрьвото. и затовà из҃гнàнь бы ѿ рàи и ѿ бж҃твно мѣсто на тòизы свѣть. и стòры та ѿпадѐ сл҃ѣ҃ него сѝч҃кыи рòдь чл҃чскыи. и посл҃ѣ҃ прѣльсти дїàволь и дрѵгыте чл҃ци да ѡставеть б҃а а то да се поклàнят҃ на без҃ѵшныте идоле. и посл҃ѣ онїа бж҃твны мѵжїе енòхь, ноѐ, мел҃хиседѐк҃, авраа҃, ісàкь, іаковь, детò се не просвѣтиха със҃ писмо и със҃ кнїга амѝ се просвѣтиха защо имахѵ чѝсть оумь и сьмисль и съврьшена вѣра на б҃а и истинныи и ср҃це чисто и сѝанїе ст҃го д҃ха та бѣхѵ се просвѣтиле, и за товà такà знàяхѵ б҃жїе хотѣнїе, что ище б҃ъ. и сам҃си б҃ъ дѵмàше със҃ т҃ѣ҃ ѵстà със҃ ѵстà. и мѡѵси посл҃ѣ и той дѵмаше със҃ б҃а лѝце със҃ лѝце, дѣто и напѝсаныте кàменныѐ плòчи прїѐ ѿ нѵего и т҃ѣ строшѝ като се раз-

срѣды, защо бѣхѫ измѣнѝле закòнь. товà изьнавлàваше със пр҃рчьството
си и прѣказѫва и сѝчко бл҃гочѝны, и дадѐ закòнь. И пр҃рци пр҃ѣсказаше как ще на землю да слѣзе и как ще ѿ дв҃ца плѣть да приеме
дето чл҃ци не могѫть исказà тоговото въплѝщѐнїе. И по товà единородный
с҃нь и дѫма б҃жїа | не трьпѣ да глѐда чл҃чскыи рѡ҃ ѿ дїàвола да сѐ 195
мѣчи, амы прѣклонѝ нб҃ето и слѣзе нà землю и образь като рàбь прїе҃,
и плѣть прїѐ ѿ пр҃таа дв҃ца что мѫжа не знаѐ и м҃рїа б҃ца и със чл҃ци
пожѝвѐ, тькѡ гр҃ѣ нѐмаше. и чѝнѣше знамѐнїа и чѝудеса велѝкы, даваше
на слѣпы да проглѐдать, хромы да ходать, бѐсовѝ изгòнюваше, мр҃твы въскрѣшàваше, и пакь със вола своя радѝ н҃а постр҃à
и распѐт се и погребѐ се и трѐти д҃нь въскр҃се и пот҃пка ада и съмрѣть.
И сѝч҃кыте със адама ѿвѐза и ѿпѫстѝ ѿ мѣка и възнѐсе се на нб҃ето
със велѝка слàва и сѣдѐ о дѣснѫю оц҃а. И ап҃литѣ като и҃ найдѐ и породѝха се със д҃ха ст҃го и въсприеше бл҃гть. и гдѐто проповѣдаха
бж҃твное ев҃лїе и сѝч҃кыи свѣть испльнѝше със бл҃гочьстїе, а идол҃ского
помрачѐнїе потьп҃каха. и м҃ниците много мѫка прѣтрьпѣха. и тѣлòто си
прѣдàдоха на раны и крьвь своя пролїàха, защо бѣхѫ съ ср҃цето си
распàлени за любòвь бж҃твнà. и прїѐше вѣн҃ць нетлѣнные. и прп҃бны
ст҃лїе пастѫрс и ѫчѝтелїе, что сь на сѝч҃кыи свѣть просвѣтиха като
свѣтилà на тòизы свѣть, дѐто бѣхѫ напòены със вѣра истинная | ѿ 196
бж҃тво что не може нѝкои да гò ѿнѐмѣ ѿ т҃ѣ. и на сѝч҃кы св҃ѣ просвѣтише като сл҃це да испльнювать б҃жїе хотѐнїе, чтото искà г҃ь по
тòговото бж҃тѫое съмотрѐнїе дето гы испл҃ны д҃хь ст҃ыи.

И ѿ т҃ѣ ѐ, дѐто го дн҃ѐска въспомѣнѫваме тòизы чѝудныи и дѝвныи
нѝколае велѝкыи, и защото ѐ добрѣ да потайшь нѣкòа тайна цр҃ьска
рàбота а б҃жїа рàбота да прокàзѫвашь, и на ст҃ыте б҃жїи что сь чинѝле
добрѣ е и п҃ѡбно е ясно да кàзѫвашь. Затовà дрьзна҃ и азь, оти като
сѐ нанѐсе бѣда на оногòзи рабà что прїе ѿ г҃а талàнть и съкры го
въ землѝ и не придобы нѝщо ѿ него, затовà се бои҃ и азь да таи҃ ст҃аа
работа, амы послѫшайте за ст҃гò николи, ѿ как се роды и как бы до
послѣ, дето н҃а дн҃ѐска събрà да сѐ не облѣна ами да кàже҃.

На въсточнѫ странѫ на прѣдѣль мирїликїискые епар҃хїе грàдь ѐ что
се зове патàрь. и ѿ нѐго бѣше тоизы ст҃ы ѿц҃ь на҃ николае, и нѐговите родѝтеле бѣхѫ хр҃тїàне правовѣр҃ны. не бѣхѫ тврьдѣ богàты нѝ
пàкь сиромàси, ами посрѣ҃ кòл҃кото бѣхѫ възмòжны да и себѣ си хрàнать и ѿредѣвать със своѐто си | имàнїе и на сиромàси да подадѫть. 197
И ходѐхѫ по зàконь и имахѫ оу сѐбѣ си сѝч҃ка дòбрика что е заповѣдь
хв҃а. и роди им҃ се отрочѐ мѫж҃ко дето е вѐликыи никòлае. и дрѫго чѐдо

нѐмаше ни прѣдѝ товà нѝ слѣ̑ товà. и таквòзи се покàза това детѣ̀ ѿ
как̀ сѐ ро̑и, отѝ се и ѿ нѐго познаваше б̑ща мѹ и мàика мѹ, как̀ съ
същи добры хр̑тїàне, като и бож̑твнѝ гл̑а что р̑е ѿ пл̑от̑е дрьвò по-
знàва. и писàнїе има за него. Като се родѝ ѹ он̀зы ч̑а та стоà на
нòзѣтѣ̀ си трѝ чàсѡве прàвь и тòгази лег̀нь като сѣ̀ко дѣ̀те. и ѹплà-
шиха се сѝч̀кыте тамо что бѣхѹ, и ѿ тогазы показѹваше се, как̀вь ще
дà бѹ̀де и допосл̑ѣ със̀ добро что щѐ дà чѝни. И догдѐ сѣ̀ка бòска ѿ
мàика си въ ср̑ѣ̀ и въ пет̀кь не щѐше да си ѹгѹды боскà въ ѹстàта
никàкь, тѣк̀мо когà зайдѣ̀ше сл̑це, и тогàзы мал̀ко посѹчаше еднѹшь,
а дрѹгите д̑ни прѣз̀ н̑елѧта съсàеше като и сѝч̀кы дѣ̀ца. И тькѣвъзи
сѐ показѹваше ѿ дѣ̀те как̀в̀ ще да бѹ̀де до посл̑ѣ̀ велїкь пр̑ѣ̀ б̑а и
198 пр̑ѣ̀ чл̑ци. И когà повъзрасте дàдоха го ѿц̑ь мѹ и майка мѹ | да се
ѹчѝ на кнїга и навалѣ̀ше на ѹчѐнїе. и наѹчи се добрѣ̀ кòл̀кото мòжеше
и на дрѹгы да прокàзѹва. амѝ и еднак̀ се оучаше на стра̑ б̑жїи и гдѐ
вѝдѣше игрѝ и см̑ѣ̀ и свир̀ны и да ходàть и да дѹмать без̀пѣтно, като
чинàть и до сѐга млàды, а тои това ненавѝдѣше и едо тьк̀мо дрьжаше,
да нѐ ѿстѣпва ѿ цр̑ква д̑нь и нòщь. и събѝраше се със̀ мѹдры и със̀
стàры, давно бы ѿ т̑ѣ̀ придобыль за д̑шата си нѣкоà добра наѹка. бѣ̀ше
ѿ сѝч̀кыте любы̑ и сѣ̀кѝ го почиташе радѝ неговата кро̀то̑. И когà
порàсте да сѐ ѹженѝ не щѣ̀, ами остàвы родѝтелюте си и стань калоѐр̀.
и заради мнѡгото добрина негова тà бѝ постàвень сщ̑ѐнникь ѿ стрика
своего архїереа николаѐ, брать на баща мѹ ст̑мѹ николѹ. И пиша̑ на
нѐгового слòво въ он̀зы ч̑а, когато се постàвѣше ѿ стрикь си да е
сщѐнникь, отвòры тогàвы д̑хь ст̑ѝи ѹстàта вл̑кѹтомѹ и прòрече сам̀си.
Да знаете вие сѝч̀ки хр̑тїàне малы и велѝкы. тоизы что го сѐга рѹко-
положи да е сщ̑ѐнникь, ще да бѹ̀де и вл̑ка прьвосщ̑ѐнникь. и мнѡго
199 скрѣ̀бны | лѝодїе ще да ѹтѣшàва и много д̑ши ще да привѐде въ цр̑тво
нб̑ное, катò се и сам̀сы показѹваше ст̑ѝи. и бы истина ономѹзи вл̑кѹ
дѹмата.

И ѿ като се поставы да ѐ сщ̑ѐнникь ст̑ѝ мòл̀бы и б̑а и дрѹгы
добрины дето чинѣ̀ше, кой езѝкь чл̑ч̀скыи мòже ѝзказа илѝ да изрѐче.
бдѣнїе, п̑о, въз̑рьжàнїе сѣ̀когы, молѐнїе непрѣстанно и любовь съ сѝч̀-
ките нелицѣмѣр̀нь. и промѝна се врѣ̀ме нѐ мл̀ко и прѣстави се и ѿц̑ь
и майка мѹ. И дрѹгыго на дом̀ть си немахѹ̀ никого дà остàвать освѣ̀нь
едногòток̀си с̑на никòлае, и тои си имàнїето бащѝно що да бы ѹзе.
И тòгази добродѣтл̀ны мѹ̀жь не расипа го за тѣлѐсна потрѣ̀ба илы̀ за
пїтїе илы̀ за ѧстїе, илѝ за одѐж̑и хѹ̀бавы, илѝ добры кòнѝе, илѝ за дрѹго
так̀вози нѣчто, амѝ что сторѝ. сѣ̀кѝи д̑нь хранѣ̀ше гладны сѝромаси и

напоиаше жѣны и голи облѣкываше. Съмисляваше да пр҃рка чтото каже. богатьство ако ти течѐ, нѣдей го прилага на ср҃цето си. и соломонь прѣмудрыи каже. мл҃тиня и вѣра да ты не оскудѣе ѿ до҃ твой. амы и той дето чинѣше добрына и | мл҃тыня много, послушайте що сь 200
чинѣше ѿ ст҃го николае добро.

Въ онова врѣме бѣше нѣкои чл҃кь богать оу тоизи гра҃, дѣто бѣше и ст҃ы николае. и бѣше тоизы чл҃кь тврьдѣ богать и имаше г҃. дьщеры еднакь недадени за мужа. и бѣхѹ красны тврьдѣ и лѣпы със' образь. и случи се нѣкоа работа ономѹзы болярин та засиромашѣ тврьдѣ като и до сега на много чл҃ци случи се та҃возы. и мыслѣше и за себѣ си и за дьщерыте си що да сторы. защо небѣше знаіаль сыромашьство и крыаше се, срам' бѣше го ѿ съсѣде и ѿ дружина да из'лѣзе до вьн'ка, оты немаше съ что да нахрани и себѣ и дьщерыте си. и помислы и р҃е да си да҃ и трите дьщеры на кѹр'вов'ство, и кото ще да доиде да се смѣси със т҃ѣ и азь да ѹзима҃ нае҃ ѿ него и така да се храныме. и това нат'кьмы он'зы чл҃кь да стори. амы си'чко чтото види бж҃іе око мл҃тивое дето не ще съмр'ть грѣшномѹ чл҃кѹ да бѹде, ами ище да го обрьне на живо҃ что расмотри б҃ь, едно оти да из'бави трите дш҃и ѿ вѣчна мѹка, а друго да об'іавы | таината добрына ст҃мѹ 201
николѹ. И ѹ тоизы дн҃ь, когато мыслѣше он'зы чл҃к' да стори това на дьщерите си и не потаи мѹ мысльта, амы доидѐ тазы дѹма и въ ѹши ст҃мѹ николѹ. И ст҃ы николае остави на ср҃цето си мисль, какь да стори да сп҃ы и трите дш҃и и да гы ѹпазы да не въпаднѹть въ рѹка діавол'скаа. и что намисли. извади ѿ имапіето сы трыста жльтици и веза ги ѹ крьпа и стана нощѐска кога се си'чко потаи, и поидѐ до кьщата ономѹзы чл҃кѹ и пристѣпи при кьщата на прозорець и фрьлы онази крьпа със' жл'тиците поср҃ѣ кьщата. и па҃ сѐ врьна таино и отиде си. и никои га не ѹсѣты. оти не щѣше да мѹ знае никои доброто щото чинѣше, ниты ищѐше похвала ѿ чл҃ци, тѣк'мо имаше грѝже ка҃ да ѹгоди б҃ѹ и съмислюваше ст҃ое ев҃лїе чтото р҃е. кога творышь мл҃тїиня, да не знае левица твоіа что чины дѐсница твоіа и така чинѣше ст҃ыи мл҃тыню. и он'зы оц҃ь на дащерите стань на оутрѣ ѿ постелата си и гледа поср҃ѣ кьщ'ата крьпа свѐзана възель немаль и пристѣпи | наскоро и развѐза 202
го и видѣ оті сь жльтицы. и помысли да нѐ въз'сьнѹва и тои и трые си очите, като е еднакь сън'іань и видѣ хѹбѣвѣ че ѐ истинна. и прѣчете гы и наиде т҃. жл'тїци, радость неиз'р҃еннаа исплѣни мѹ се ср҃цето. и стои и чюди се и дѹма си сам' си. Кои ѐ тоизы чтото сторы със' мѐне тьзы мл҃ть и тѣзи работа голѣма и чюдная и не можеше да сѐ

домѣе, кои мѫ е такѣвзы помощникь, і бл҃годарѝ б҃а. И даде старѣю дѣщерь за мѫжа богатого оу тоизи гра҃, и даде ѝ прикїю колкото трѣбѫваше и вѣнчаше ю по законь хв҃ь, и ѿ тогази надѣеше на б҃а и дѫмаше си. онзы что е сторыль мл҃ть със менѣ и даде прикїа на прѣвата мы дѣщерь, тои ще съ промислы и на онїа двѣте дѣщеры. и така тои дѫмаше, а ст҃ы николае като видѣ че добрѣ стори онзи чл҃кь и онова имѧнїе разнесе по законь.

И промина се нѐ малко дн҃и пакь взѐ другы т҃ жлѣтици и свѣза ги ѫ крѣпа и поидѐ па҃ на оногова чл҃ка и пристѣпи пакь при онзы
203 прозорець и фрѣли гы пакь като и прѣвѣнь, и | потаи се пакь и отиде си. И наурѣ стан онзы чл҃кь ѿ одрь свои и гледа па҃ дрѫга крѣпа и свѣзани жлѣтици колькото и прѣвѣнь. и чюди се за много и р҃е. кои ще да бѫде тоизи дето това менѣ чины. и помл҃и се б҃ѫ със сльзы и р҃е. Б҃е и г҃и мл҃тивыи, дето въсѣгда съмислѫвашь да е сп҃ѣнїе на чл҃ци и дето нѣщешь да е съмрѣть на грѣшници, ами ищѣшь да҃ обрѣнешь на животь, ты г҃и дето слѣзе ѿ нб҃ето на землю да сп҃ѣшь грѣшници, ты и дѣто ме сега истрѣгна из рѫцѣте дїаволски, ты ми и сега г҃и изѣави тогозы твое҃ раба и моиго добромысльника, и да҃ вида и да го познаа кои е тоизы чтото чины толкова мл҃ть със менѣ грѣшна҃, дѣто мѐ е изѣвадиль ѿ грѣтан врѧжїи, защо ты б҃е что щешь а ти щешь сторы, отї е твоа слава въ вѣкы амѝнь. И като се помл҃и и надѣваше се на б҃а, давно бы видѣль нѣкоги тогозы чл҃ка. и сосаха мѫ и тїа жл҃тїци и ѫжѐни си и втората дѣщера. и па҃ се надѣваше на б҃а и дѫмаше си. който ми е сториль това добро за двѣтѣ ми дѣщеры, тои
204 ще има грѝжа и | за третїата. И ѿ тоизы дн҃ь тѣзы мысль имаше си онзы мѫжь на ср҃цето и дѫмаше си. ако дойде пакь онзы мои застѫпникь давно бых го ѫсѣтиль и поскорѫ да текѫ да го постѝгнѫ и да го вида кѣкѣвь е тоизы чл҃кь дето това менѣ чины. и тѣзы мисль сѣкѝ дн҃ь и сѣка нощь имаше. а ст҃ы никола видѣ че стори добрѣ онзи чл҃кь и даде си и втората дѣщерь за мѫжа и даде и прикїю като трѣбѫваше. и една҃ щѣше да сы съвръши голѣмото добро и взѐ пакь като и прѣвѣнъ т҃ жл҃тици и свеза гы и поидѐ па҃ нощїю тайно и фрѣли гы из прозорець като и прѣвѣнь, и отидѐ. а онзы чл҃кь ѿц҃ь на момыте сѣкогы бѣше на посл҃ѫ и чю като цвекнха жлѣтицыте и тоа ча҃ скочи и тѐче скоро да го постыгне. и ст҃ы николае макарь и като бѣгаше скоро ами го постѝгнѫ онзи чл҃кь и позна го кои е. ст҃ыи познаваше се и лич҃нь бѣше ѿ доброто мѫ. и като го стѝгнѫ припаде на нозѣте мѫ и прослѣзи се и р҃е мѫ. бл҃годарѫ те рабе б҃а вишнаго отї

сы помл҃ꙋваль менѣ грѣшнаго и тол҃кова мл҃ть стòры със҃ мене, защо
ако не бы ты | прѣврàтиль, да ме пòмл҃ꙋва҃ та щ҃ѣ да си погꙋба и 205
дш҃àта и тѣлòто. и ст҃ыи нѝколае видѣ че мꙋ се не потаѝ доброто,
а тои мꙋ р҃е. разꙋмѣи чл҃че что ты дꙋма҃. заклѝнавам҃ те въ име бж҃іе
да не ꙗвѝшь нѝ да кажешь нѣкомꙋ товà що тѝ азь стòры҃, нѝ да
излѣзе товà ѿ твòите ꙋстà до гдѣ сѣ҃ живь. и това мꙋ р҃е ст҃ѝ и раз-
дѣлѝха сѐ и ѿиде си сѣкы дома си.

И наꙋ҃рѣ он҃зы чл҃ѣ дадѐ и трѐтїата дѣщѐрь за мꙋжа едномꙋ ꙋ
тоизи град҃ боларинꙋ, и бѣхꙋ мир҃ны и проважàше си дн҃ыте добрѣ
и бл҃годарѣшѐ б҃а и ст҃го оц҃а нѝколꙋ. И товà се изꙗви ст҃мꙋ доброто.
а дрꙋгите мꙋ таин҃ы рàботы що е стòрыль добрины, мл҃тына да р҃емь
и пость и въз҃дрьжанїе, бдѣнїе, кòи езикь мòже исказà, тѣк҃мо еди҃ б҃ь
знàе това. ами тѣк҃мо да познаѐме ѿ товà добро дрꙋгѝте мꙋ тайны
рàботы кол҃ко са бѝле, защо кòл҃кото и чѝнеше таино тòл҃кова го б҃ь
прослàвлꙗше на ꙗвѣ. и поч҃тень бѣше ѿ б҃а ѿ добрите мꙋ таинные рàботи.

И въ едно врѣме покàнї се ст҃ѝ никòлае да поидѐ на бж҃іи грòбь
да вѝди и да се | поклòны ст҃мꙋ грòбꙋ г҃а нашего ІѢ҃ х҃а и тамо давно 206
бѝ наиш҃ль нѣкое мѣсто безмр҃вно. И поидѐ по мòрето и наидѐ корàбь
мисѝр҃скыи и ꙗлѣзе въ ню҃ със҃ дрꙋгы хр҃тїàне, и тїе щѣха да идꙋть
въ іерл҃мь и нагòтвише се и начѐхꙋ да плàвать. и идòше до на҃ꙋ҃ерь.
и прѣз҃ т҃зы нòщь вѝдѣ ст҃ѝ никòлае насънѣ враждьбника дїàвола, че
сь è въскàчиль ѿгòрѣ на корàбать на катар҃тїѡ и ѿрѣза сѝч҃кыте въжїа
дето се дрьжѝ кораб҃ть ѿ т҃ѣ҃. и стана на ꙋтрѐ ст҃и и р҃е на сѝч҃кыте
лꙋдїе что сь ꙋ корабàть. да знàете вие корàбници сѝч҃кы, голѣма бꙋра
ще да бѣдѝ на҃ дн҃ѐска, зàщо вид҃ѣ азь нàсьнѣ оу тѣзи нòщь что ще҃
бѣдà да истѣ҃лымь, амѝ чꙋвàйте се да сѐ не ꙋбòите, тѣк҃мо имаите
оуповàнїе на б҃а и имате сь из҃бави ѿ тѣзы съмрьть. и ст҃ѝ никòлае
еднакь това дꙋмаше. и погледн҃ха на҃ т҃ѣ че идѐ еди҃нь облàкь голѣ҃,
и тьмень и бꙋра велѝка със҃ облакьт҃ и тòл҃кова се разигрà морѐто със҃
корàба҃ и със҃ лꙋдїето, догдѐ щѣше да сѐ потопѝ и сѝч҃ките сь корàб-
ници растрепѐраха и ѿ стра҃ припàдоше сѝч҃ките на нòзѣте | ст҃мꙋ и 207
със҃ сльзы мꙋ се помл҃ѝше да стòри мл҃бà на б҃а давнò биш҃е из҃бàвиле
ѿ тѣзы бѣдà. и ст҃ѝ никòлае стань на мл҃ба, и прѣстань вѣтрь и морѐто
се оутишѝ. и сѝч҃кыте въ корàбь въз҃дàдоше хвàлꙋ б҃ꙋ и ст҃мꙋ и тврьдѣ
се зарàдоваше. и еднакь добре не бѣше сь ꙋтишѝло а еди҃нь ѿ корàбни-
ците въскàчи се ѿ гòрѣ на катàр҃тїѡ дето се зовѐ гàна да оумѣры
тàмо ар҃мената гàїю. и бы кòга да слѣзе ѿ стра҃ като е висòко заедно
и вѣтрь еднакь дꙋхаше прѣпесе със҃ главата надòлꙋ на ср҃ѣ корàблꙗ

и умрѐ. И ст҃ыи никòлае видѣ, като бѣхѹ се зарàдовале, защо се из'бàвише ѿ бѣдѹ, а за чл҃катого се па҃ оскрьбише, а тои се помл҃и пàкь б҃ѹ и въскрѣсѝ го и с҃ана като че ё биль заспàль. и такà имь прѣлòжи на сѝч'кыте скрьбь на рàдость. И поидòше до крàи и когà излѣзоше сѝч'кыте из' корабàть на сѹхо и прокàзаше по сѝч'кыте тамо что чѹдо стòрено ѿ ст҃гò никòлае. и раз'бра се и мнѡго бòл'ни донесѹваха прѝ ст҃гò. и тòи сторѣше мл҃ба и озр҃авѣше гы тоизи дн҃ь, и мнѡго слѣпы
208 стòры да проглѐда҃ и бѣс҃ы | исцѣлы и хрòмие испрàви и дрѹгы мнѡго чѹдѣса стòры. и тогàзы поидѐ въ іер҃лмь и поклонѝ се тамо на ст҃ыи мѣста и гробѹ хв҃ѹ и мѣстѹ ст҃ые гол'гоѳы и ч҃тнòмѹ кр҃тѹ и на дрѹгыте ст҃ы мѣста кòл'кото сь тàмо. и помыслы ст҃ыи тамо да остане на еднò мѣсто сам'си да си се посты. и прѣс тѣзы нòщь явѝ мѹ се аг҃гль и р҃е мѹ. пàкь ты по҃обàе да сѐ врьнешь на свòето ѿч҃ьствò. Слѹшаите пàкь бл҃вѐны хр҃тїàне кàк' бы като сѐ врьнь

Когà бы врѣме да се врьне ѿ іер҃лмь на свòето си ѿч҃ьс҃во и слѣзе и пòидѐ при мòрето на пристàнището гдѐто бѣхѹ корàбете и попѝта кой ще корàбь ѿты на нѐговото ѿч҃ьство, и р҃е мѹ единь корàбныкь. ние ще҃ пои видѣ щешь, тѣк'мо ако дàде҃ на҃ нае҃. и р҃е и҃ ст҃ый никòлаѐ. азь даю вамь наемь, тѣк'мо ме ѿвезѐте въ гра҃ патàрь что е въ мѝриликїйско мѣсто. и пристàше корàбниците на рàдость и рѐкоше да иде҃ съ миро҃, и направише корàбь и вдѝгн'ше ар'мена. и влѣзе ст҃ый въ корàбь и начѐха да плàвать и видѣхѹ корàбныците как'е добрь вѣтрь
209 и прилѐж'нь да плàва҃ и наговорыше се | мѐжду сѐбѣ си, да си поидѣть на своѐ мѣсто, и обрьнѹше корàбь на дрѹга ст҃ан' кьм'то тѣх'ното мѣсто. амѝ б҃ь що стори, да нѐ оскрьбы ст҃гò когàто тїѐ обрьнѹше корàбь и б҃ь даде тоя ча҃ бѹра голѣмà и тòл'кова бѣше лѝта оназѝ бѹрà, кòл'кото се строшѝ крьмѝлото на кораб'ть. и корàбниците с'крьстѝше си рѹцѣте и чàкахѹ си съмрьта. и ст҃ый нѝколае помл҃и се б҃ѹ и тòзи ча҃ ѹ он'зы бѹра наидòше се при мириликїйски гра҃ пàтарь. и стра҃ напàдѣ на корàбниците, като видѣха товà чѹдо, и припàдоше сѝчкыте на нозѣте ст҃мѹ и ищѹть прощѐнїе. и ст҃ыи никòлае мнѡго имь дѹма и поучи гы и зарьчѝ и҃ това дрѹгочь нѝкомѹ да нѐ сь стòриле. им҃лтвѹ имь простѐна стòри. и ѿпѹсти гы да си идѹть на свое мѣсто съ миро҃. и със' так'вьзи скòпось доидѐ си ст҃ыи на ѿч҃ьството. и вь он'зы дн҃ь когàто го видѣше брàтїа и сѝч'кы граж'ане, чѐ сы е дòшль ст҃ый никòлае, кол'ко радо҃ и кòл'ко весел'ба бы ѹ гра҃ кàкь да из'рекѹ илѝ да искàжѹ. млàды и стàр'ци, мѹжїе и жены и млади и гѹлѣми и сѝч'кы притѐкаше ст҃мѹ
210 насрѣща, амѝ | и калòере ѿ ст҃ыи монастѝрь, дето бѣше го съзѝдаль

стрика̀ мꙋ и нарѐкль бѣ̀ше го новы̀ сїѡ̀нь, и тїѥ̀ го посрѣ̀шн'ха и със' радость го прїѐше и гостѝше със' по̑обна негова̀ гоз'ба̀. и ст̑ы̀ насла̑и ихь със' неговите сла̀т'кые и бж̑твные дꙋмы и поꙋчѝ и̑, като бѐше достòино и правѐдно да се насѝты дш̑а чл̑вꙋ.

И ѿ тогàзы тамо прѣбѝваше ст̑ы̀ нѝколае на по̑ и на въз̑рьжа̀нїе. и ѿ сѝч'кы бѣ̀ше похвалѥ̀нь и почьтѐнь ради̇ дòбрыната мꙋ. и мнозы̀на вѝдѣха добрòто мꙋ и слꙋшахꙋ поꙋчѐнїето мꙋ. и ѿста̀влꙗхꙋ тоѝзы сꙋетны̀ свѣ̀ть и желàахꙋ нб̑ны̀и, оты̀ защо бѣ̀ше ст̑ы̀ велѝкь пр̑ѣ̀ б̑а и пр̑ѣ̀ чл̑ци. что да р̑емь кòл'ото чинѣ̀ше скры̀шо̑ добрын'та тол'кози и ѿ б̑а похвалѥ̑ бѣ̀ше. и слꙋшаите как'го показа б̑ь чѐ е правѐдень и достоѝнь.

Въ ѡнїа дн̑и прѣста̀ви се стрика̀ му, что дрьжаше тогàзы прѣстòль вл̑ьскы̀и на онова̀ мѣ̀сто, и клирось цр̑ковны̀и събра̀ сѝч'кы граждане̇ и посла̀ше посланїе да се съберꙋть сѝч'кы еп̑кпи что сь въ епар'хїа мириликїйска, да видàть кòго да поставеть на мѣ̀сто | оногозы̀ архїереа. 211
и събра̀ше се сѝч'кы еп̑кпи и клирѝкы и сътворѝше събòрь. и сѝч'кы рѐкоше по рѣ̀до̑ своѝа дꙋма еде кой достòинь ѐ да бꙋ̀де на̀мь архїереи. и пòдꙋма па̑ по-ста̀ри еп̑кпь и р̑е на сѝч'кыте еп̑кпи и на сѝч'кѝ клѝрици. Послꙋ̀шаите моàта дꙋма ст̑ы и сщ̑ѐнны̀и съборе, тїа что реко̑те ва̀ше бг̑олюбїе да положѝте архїереа, до̑ры̀ сѐть и избра̀нни̇и, ами по̑обае прьвень да сторѝме мл̑ба на б̑а и тогàзы ще̑ позна̀, кòго ны̀ ще б̑ь избра̀ архїереа. и ꙋгодна бы тазы дѐма на сѝч'кыи събòрь. И прѣз' тѣзи нòщь сич'кыте стоàхꙋ на мл̑ба̀ сич'ка нòщ' да и̑ покàже б̑ь кой ѐ ѿ тѣ̑ достоѐнь за̀ архїереа. и катò се мл̑ꙗхꙋ аг̑гль гн̑ь ꙗвы се ста̀римꙋ еп̑кпꙋ и р̑е, ѡ еп̑кпе, что се трꙋ̀дите и досаж̑ате си, что е до̑тòй̑ за̀ архїереа със' ва̑ ѐ, а вѝе го ищете. поиди и станы̀ при врата̀та цр̑ковны̀и и чл̑к' щѐ да дòйде мꙋ̀дрь съврьшень иметомꙋ е николае, и тогò да стòрите митрополѝта, защо тòй е достоѐнъ да бꙋ̀де пастѝрь на бж̑їе лю̀ди, да ꙋгòди б̑ꙋ. и ѿкато видѣ̀ еп̑кпъ ꙗвлѐнїето аг̑гл'ско сказа и на дрꙋгыте еп̑кпы товà видѣ̀нїе, и ѡнїа като чюха тѣзы дѐма потврьдѐ начѐхꙋ | да се мл̑ю̀ть. и тòй поидѐ и стань пр̑ѣ̀ 212
цр̑ковните врата̀ и ожида да вѝды оногова чл̑ка дето мꙋ го покàза аг̑гль. и като стòаше тамо доидѐ и ст̑ы̀и никòлае и прїближѝ се да ꙋлѣ̀зе оу цр̑квата да се и тòй мл̑и б̑ꙋ. и като го видѣ̀ еп̑кпь чѐ дòйдѐ, разꙋ̀ме отї̀ ѐ тòйзы дѐто го чàкаше, и р̑е мꙋ еп̑кпь. кàко тї̀ е имѐ чедо моѐ. и ст̑ы̀ никòлае тѝхо р̑е. никòлае грѣ̀шны̀ рàбь вл̑ч'ствꙋ ты̀, ст̑ы̀и вл̑во. и като чю еп̑кпь дꙋмàта ст̑мꙋ и р̑е му. поидѝ слѣ̀д' мѐне чѐдо моѐ. и ꙋзѐ го з̑ рꙋкꙋ и завѐде го пр̑ѣ̀ дрꙋгыте еп̑кпе и клирѝци. и тїе

като го видѣше зарадуваше се тврьдѣ и благодарише б҃а, детò имь ѐ дàль таквòгозы пастырà и учителà. и епископь старѣи р҃е и подума на сичкы народ. придѣте брàтіе и пріимѣте вашѐго достойнаго пàстàра дѐтò го е пустиль б҃ь да е ва архіереи и пріимете подарѐнна ѿ б҃а вàшего, чл҃ка и учителà. и наоутрѣ го постàвише и рѣкополòжише да е ст҃ль на онзы прѣстоль и когò пріе онзы чтны мѫжь. послѣ колко по и бдѣніе и молѣніе непрѣстанно, възрьжàніе, млтыня врьхь млтиню, кòи езикь чл҃чскы мòже исказа неговь труд и добро, что чинѣше помнѡго
213 ѿ прьвѣнь. |

Амы дето ненавиды добро діàволь, що изнаидѐ, като глѐдаше тогàзы че сь умнѡжàвать хр҃тіàне, а той не мòжаше да трьпи да се оумнѡжàва рѡ хр҃тіàнскы да влàда, діѡклитіана и маѯиміàна, двà другàра діàволови, дивы звѣрѡве крьвопійци, гонители на хр҃тіàне. и бѣше тогàзы народ хр҃сіàнскы голѣма бѣдà и скрьбь, защо бѣху пустиле посланіе страшно и зарàчаніе по сичкы грàдове и места и села. и бѣше написано така. кòйто ѐ хр҃стіàнинь и ѿтречѐ се ѿ х҃а и поклòнит се на идолыте, нòчесть голѣма да пріиме ѿ ц҃ра. ако ли си стòи на вѣрата и не ще да се поклоны на еллинскыте богѡве, тѣ да мучите на велика мука. и едны хр҃тіàне очивѣстно исповѣдуваахѫ х҃а, какь ѐ истинны б҃ь и прѣтѣлаха голѣма мука и измрѣха, а другы ѿ голѣмь страх и ѿмѣтахѫ се ѿ х҃а и поклàняхѫ се на идолитѣ. И дрѫгы пàкь не мòжахѫ да прѣтрьпàть ни мькы ніты щѣха ни х҃а да се ѿрекѫть, ами бѣгàхѫ въ горàх и по пѐщерàх. и тіà станьха еллины. и доиде повѣленіе ц҃рево и до мириллиские епар'хіе. и тогàзы дрьжàше влчьство
214 ст҃ыи никòлае въ тòизы грàд. и наидòше го послàнныци ц҃ревы. хр҃тіани |
сѫщи и влка, и везàха го и бѣше го и мнѡго му досадише. и затвòрише го въ темницы съ другы хр҃тіàне. и тамо у тьмнѐцы мнѡго злà потѐглы, глàдь и жѐжда и дрѫго мнѡ досажàніе. и прѣбы тàмо врѣме нѐмàло въ темнѝци. и тàмо не прѣстàнуваше, ами гы учаше и утврьждàваше да се не ѿмѐтнѣть ѿ вѣра х҃а. и такавьзы пàкость нанѐсе ст҃мѫ ненавистникь діàволь и б҃ь легомà дето сѣкогы се промишлава на добро, кòи му рàботы чисто съ сичко срѐде. что и б҃ь натькми онія нечьстивы цàріе и слѫги диаволови, діѡклитіань да ремь и маѯиміанъ ѱофисаше и ѿидоше на угòтвеното им мѣсто въ огнь негàсимыи.

И послѣ тѣ прѣѐ цр҃тво грьчско благочьстивыи ц҃рь константинь, с҃нь ст҃ые Елѐны и константу что се зовѐ зелѐны. и тогàзы на скорь пусти повѣлѐніе по сичка землà, гдѐто има хр҃тіàне затвòрены въ темницѫ, скòро да сѐ ѿвѐжѫть и ѿпустеть и по сичку землю цр҃квы хр҃тіàнскы да

се вдигна и да се поновѐть и да се умнòже. а капищата еллинскы
что съ по сичка земя да сѐ разобòзать и идолете да се строшѐть. и
и да се разсипать скòро. таквòзи | повѣлѣніе излѣзе царьско и испъ- 215
стени биаше хрстіане изъ тьмниците и ѿ пѐстень бы тогазы и стыи ни-
колае ѿ тьмницѣ мирликіискѣю и пакь си поиде на прѣстòль свой
архіереискы и бы пастирь като и прьвѣнь на хво стадо.

Товà такà бы. Слушаитѐ напослѣ что бы. капища еллинскы много
бѣхѣ на тѣзы епархіа гдѐто бѣше стыи николае, и ѣ тѣхь сѣхѣ бѣсове.
и защото онія завидѣхѣ стмѣ и досадише му ради хво имѐ и затво-
рише го въ темницѣ, поиска и стыи николае да и врьніе правѐдны
дльгь. и ходѣше на сѣко капищѐ еллинско и чинѣше на сѣко млба
на бга. і онія капища събòрюваха се и станѣвахѣ на пѐпелъ а идолыте
бѣсовскы падаахѣ и строшàваха се. а бѣсовете бѣгàахѣ по ларѣ и
скрмтѣхѣ и плачаахѣ, защò се обезчьстише. и бѣше въ онова мѣстò едно
капище еллинско голѣмо тврьдѣ, ѿ сичките най-голѣмо и нàй-висòко
и гизàво дѐто го нарицаахѣ еллины на бòговете свой артемидь, си рѣ
лѣна. поиде тамò стыи николае и тòго да съкрѣши. и стòры млба на
бга и тоя ча паде долѣ и съсипà се като пра. и идолите падаàхѣ | 216
като листь когà пàда ѿ дрьвò, а бѣсовете что бѣхѣ се тàмо въсѐлиле
бѣгахѣ и тіе по ларь, плачàхѣ и скрмтѣхѣ и думаху стмѣ. стòри на
безпòчесть ѡ неправѐдныи николае. ніе тебѣ ничто не сьгрѣшиме, защо
на изгòнювашь ѿ кщата наша. на тѣка бѣше дòмь и сѣхме оу нюго
да прѣльстюваме люіе да слуша на и да ни се поклàнать, ами сегà
гдѐ да поиде. и стыи никòла и ре. идѐте въ огнь вѣчныи. и товà така
бы за капищата. Слушайте млю вы са и что е еднакъ былò ѿ стго.

Ѡкак се въцри црь констатинь и въ двадесета годѝна на
нюгово црство бѣше нѣкой члкь ѿ ливія, імене арія, хитрь на писмò
и книжòвнь тврьдѣ много. и поидѐ въ алеѯнрію и тамо сѣдѣше и архіереи
что бѣше алеѯнрійскы та го стòри діакона. и ѿ как го херòтониса пѐтрь
архіереи ѿ тогàзы почѐ да хвали на га бга и думаше оти хс какь нѣ
ѐ истинныи бь амы е създань ѿ бга и направѐнь като сичкы члци.
и видѣ го пѐтрь архіепкпь чѐ хвлы на бга та го проклѐ и извàди
го ѿ діàконскы чинь. и ходѣше проклѐть онзы трищклѐти арія. | 217

И когà се пѐтрь архіепкпь прѣстави и пріе влчьскыи прѣстòль
въ алеѯанріи ахілà иметомь, и тои едвà обрьна арія на православàнаа вѣрà,
и постави го сщѐника и прòтопапь въ алеѯанріи. и догдѐ бы живь
àхилія архіереи дрьжàше православàнаа вѣрà тòизи нечьстивыи àрія. и
когà се прѣстàвы ахіла и пріѐ прѣстòль архіереискыи стыи ѿць нашь

алеѯанр҃ь и пакь почѐ он'зы арїа да хвлы по-тврьдѣ ѿ прьвѣнь своата
си ерѐсь. и вѝди го алеѯанр҃' че е такав'зы пак' го и тоѝ проклѐ и
из'вади го ѿ сщ҃ен'ство и прѣдаде го на анаѳемїа. тоѝ не прѣстанѝваше
амѝ ходѣше и проказѝваше своѝте си злочѐстїе и хвл'ные дѫмы тол'ко
кол'кото прѣльсти със' нѐговът' сы дѫм'ливыи и поганыи езыкь ев'сѐвїа,
никомидїѝскаго ар'хїеп҃копа, и павлина митрополѝта тѵр'скаго и дрѫгыго
ев'сѐвїа, митрополѝта кесарїѝскаго. и не тьк'мо тѣхь амѝ и дрѫгы мнѡго
ст҃лѐ и клирици прѣльстѝваше и прѣвращаше съ своите си поганые дѫмы.
и раз'бра се тазы млъва и тоизи метежь что е по цр҃квите и по хрт҃тїа-
нете до цр҃а кон'стан'тина. и цр҃ь повелѣ и пѝсти послане по сѝч'кы
218 градове и по сѝч'кы страны да се съберѫть сѝч'кы ар'хїерее | ѿ сѝчкы
мѣста и сщ҃ѐнници и иноцы що сь кнїжны и искѫсны, и да се съберѫть
въ гра҃ никеи да се съпрѣпирать със' арїа, и да го сѫдѐть д҃ховно,
да се из'берѐ истинна что е, да вѝди і цр҃ь тол'козы мл'ва защо излѣзе
ѿ него. и събраше се сѝч'кы по царево повелѣнїе въ гра҃ никеи и бѣхѫ
ар'хїереѥ сѝч'кы сл҃в, а сщ҃ѐнници и дїаконе и ѝноци п҃з. и прѣс кѫпь
сѝч'кыи т҃и҃і. и защо бы та сѐ тол'кова из'бра́ше защото расмотрише и
раз'чѐтоше и наидоха как бѣ ѿ рожьство хв҃о до тоизы а҃ съборь т҃и҃і
годинь. И прьвы начел'ници на сьборьть кой бѣхѫ. бѣше ст҃ы силивестрь
папа рѝм'скы, митрофань патрѝархь цр҃огра҃скыи, алеѯанр҃ь патрїар'хь
алеѯанр҃ьскы наедно със ст҃го аѳанасїа, еѵстатїе патрїар'ъ ан'тїѡхїѡсь,
макарїе патрїар'хь ієр҃лим'скыи, ст҃ы пафнѫтїе исповѣдникь, ст҃ыи спи-
ридонь тры миѳѫн'скыи. и със' тїа и дрѫгыте. и във' т҃ѣ бѣше ст҃ы николае
чю҃твор'ць. И излѣзее цр҃ь кон'стан'тинь и сѣде на свой прѣстоль. и ѿ
една страна немѫ сѣдньше ст҃ы оц҃и рн҃ѳ. и дрѫга страна нѐмѫ ст҃ы
219 оц҃и рн҃ѳ. и съставише | великь събор. и почѐхѫ да дѫмат' пѡредо҃
влц҃ыте сѣкыи своа дѫма. и арїа стоаше посрѣ҃ т҃ѣ и тврьдѣ се натьх'мѝль
да гы на҃дѫма със' хвл'ныте неговы дѫмы. и вѝдѣ го ст҃ыи николае
как' ще да гы на҃прѣпре със' поганите нѐговы ѫста и хвл'ныи и омразныи
нѐговь езы҃', стань ѿ дѐто сѣдѣше и прѝстьпи и ѫдары арїа със'
плесница тврьдѣ кол'кото мѫ се потрѐсе сѝч'кыте съставы на снагата
мѫ. и обрьна се арїа със' жалость кам'то цр҃а и ре҃. цр҃ѫ правѐдны,
по҃обает' лы пр҃ъ твоѐ цр҃ство да вдѝгне рѫка тоизы нѝх'то. ако има
дѫма, нѣка да дѫма тїа сѝч'кы что сь подобри ѿ него. ако лѝ е неѫкь
и безѫмень, а тоѝ да мл'чы като и негова прилика. ами защо тоѝ мѐне
да плѐснѫва пр҃ѣ твое цр҃тво. и цр҃ь като чю това и видѣ и не бы мѫ
ѫгодно тврьдѣ и ре҃ на архїерете. чю҃ите сщ҃ѐннѣѝши вл҃ци. повелѣвае
законь и каже. ако нѣкои вдѝгнѣ рѫка пр҃ѣ цр҃а, да мѫ се ѿсѣче рѫката.

амы да остàвлю ва̑ тòизи сѝдь и сѝдѣте го със̑ вашето сщ̑ен̑ство.
и подѝмахѝ ст̑ѝи оц̑и и рѐкоше. многолѣтны и дрьжàвны цр̑ѝ, видѣх̑ме | 220
легома злѣ стòры тоѝзы архїереи меж̑ѝ на̑, и нѝе исповѣдаме, ами сѐ
мл̑ѝмь на твое цртво сегà за тѣзы работà нѝе да го извады̑ ѿ вл̑чѣство
и въ тьмнѝцѝ да се затвòры, и когà се разѝде събòрь, тогàзы го ще̑
и сѝды. и испѣдише го ѿ сьбòрь и ѿ архїереество сѝч̑кы оц̑и и затвòрише̑ въ темныцѝ. и ѝ тѣзы нòщь като бѣше ст̑ѝи затвòрень въ тѐмницѝ, ѝавѝ мѝ се х̑с със̑ бц̑ѝ и рѐкоше мѝ. никòлае, защо си запрѣнь въ темницѝ. и р̑е ст̑ѝ. радѝ вàшю лю̀бовь. тогàзы мѝ р̑е х̑с. прїмы товà. и дàде мѝ ст̑оѐ ев̑лїе. р̑е мѝ и пр̑таа бц̑а. прїими това. и даде мѝ сщ̑ѐнны̀ рàмонось, дето го зове̑ омòфрь. и нау̑рѣ поидòше нѣкои неговы члци да мѝ занесѣтъ хлѣбь въ темнѝцѝ и видѣше го какь е ѿкованъ ѿ жилѣза и на рамѣната му сщ̑ѐнныи рамоно̑, и въ рѝцѣте си дрьжѝ ст̑ое ев̑лїе и чьтѐ го и попѝтеше̑ онїà члци. гдѐ си ѝзѐль товà ст̑ѝ вл̑ко. и кàза и̑ ст̑ѝи сѝч̑кото товà что мѝ р̑е х̑с и бц̑а, и раз̑брà се товà чѝодо дò ст̑ѝ оц̑и и извѐдоше го тогàзы из̑ тьмнѝцѝ и сѝч̑кы прѝпàдохà и поклонѝше мѝ се, и искахѝ ѿ нѝего прòш̑ка. и тогàзы като
се стòры събòрь и раз̑ѝдòше | се сѝч̑кы и ст̑ѝ никòлае о̑ѝде си на 221
своà ерàрхїа.

Слѝшайте пàкь. Глàдь велѝкь бѣше въ еднò врѣме на сѝч̑ка мѝриликїа, и такьв̑зи глàдь дето не помнѣше никòѝ да ѐ бѝль так̑ѝзы глàдь, и бѣше сѝч̑ка онàзы страна̀ мѝрилїкїѝскà на голѣма нѝждà. и мирea что бѣше ст̑мѝ никòлѝ епар̑хїа щѣшѐ да се раз̑вали и да погѝне ѿглàды, амы̀ легома велѝкыи никòлае готòвь помощнѝкь на хр̑тїàне не ще да си остàви своѝте лю̀дїе да погѝнать, ами що оутк̑мы̀ корàбныкь нѣкòи житопрòдàвець напльны корàбь своѝ със̑ пшѐница и щѣше да ю завезѐ на фрѐн̑скà землїà. и ѝ тѣзы нòщь ѝави мѝ се ст̑ѝ никòлае насѣнѣ и р̑е му. гдѐ ѿвòзишь тѣзы̀ пшеницѝ. и корабник̑ мѝ р̑е. нà фрѐн̑скѝ землю щѣ да ю ѿвезѝ ако дадѐ б̑ъ. и р̑е мѝ ст̑ѝи никòлае. послѝшаи менѣ дрѝже и ѿвезѝ ю въ мирїиликїю и та̑ щѐшь ю продà кàкь ищешь, защо е тамо глàдь голѣмь и скѝпо жито. и прїимѝ ѿ менѣ трѝ̀ жльтѝци равѝна, радѝ̀ да вѣрѝвашь и когà дойдешь тамо ѝзѐ щешь
и что съ остàлѐ. и нау̑рѣ стьнь он̑зы̀ корàбнѝкь | и вѝди въ рѝцѣте 222
си трѝ̀ жл̑тицѝ и каза и на дрѝжїна своà корàбницѝте и р̑е. ѝ тѣзы̀ нòщь брàтїе видѣ̑ азь насѣнѣ некòго архїереа стàр̑ца и р̑е ми. пшенѝцѝ сїю да ѿвезѐте въ мѝриликїю и дàде мы г̑ жльтыци залòгь. амы да поидеме тамо да ю ѿвезе̑ защо ми казà дето ми се ѝавы̀ кàкъ е мѣсто вѣлѝкь гла̑ и подобрѣ ще̑ тамо продà нѐжелы въ фрѐн̑ци. и

послѫшахѹ корабныците тѣзы дѹма и ѿвѣзоше корабать със пшѣницѹ въ марїликїю въ епархїи ст҃мѹ николѹ. и като разбрахѹ мирїане че е дошль корабь със пшеницѹ и прославише сїч҃кы б҃а и текоше сїч҃кы мѫжїе и жѣны на пристанището и кѹпише си комѹ кол҃ко трѣбѹваше. и продаде си он҃зы корабныкь пшеницѹ какь искà. и тогазы прослави б҃а и сказа мирїанѡ҃ товà чюдо. и прославише б҃а дето не оставлà никогò кой се на не҃ надѣе.

И до тѹка щѣх҃ме дà съврьшы҃ словòто бл҃вѣнїи хр҃тїане защо достà бѣшѣ и ѿ тїа чюдѣса да разѹмѣете и дрѹгыте амы види҃ кàк҃ приходи
223 ч҃а на нàчнѣ҃ да съврьшы҃ и | дрѹгыте чюдѣсà. амы се мл҃ю на г҃пд҃ство вы не замàювайте се и не дрѣмете амѝ послѫшайте съ сїч҃ко ср҃це да раз҃берете за ст҃гò николае и дрѹгыте мѹ чюдеса, оты защо да прослàвите б҃а и да похвàлите ст҃гò и да прїѝмете съврьшѣнно добро.

Землѝата сїч҃ка на трѝ дѣлове е раздѣлѣна, на истокь и занàдь и на лївѹ. и ливѹ сѣ зовѣ на полѣд҃не. и тамо нà лївїѝска страна что е на пладне има гр҃а҃ дето се зове велїка фригїà. и тòизы гр҃а҃ бѣше по҃ великаго ц҃ра кон҃стантина. Има и дрѹгà мàл҃ка фрїгїа что е на ц҃ри-гр҃а҃ и ѿ истокь, еллїн҃скы се зовѣ троàда. амы въ он҃зы вѣлика фригїа що е нà пладнѣ тамо бѣхѹ ѹ он҃зы гр҃а҃ лю́дїе чюждїн҃ци и опакы что сѣ зовѹть таифалѝ. и тїа таифàл҃сцїй лю́дїе стòрише мѣждѹ сѣбѣ си цàра и ѿмѣтнаха се ѿ ц҃ригр҃а҃ да сѣ не покàнать ц҃рѹ кон҃стантїнѹ. И ц҃рь вѣлї҃и кон҃стан҃тинь разбра тоизы метѣж҃ въ фрїги, пусти трѝ тысѫщо начел҃ныки и със҃ т҃ѣ войскѹ мнѡго да пойдѹть въ фригїїю да
224 ѹмирать | он҃зы землїà. и едного зовѣхѹ непòтїа҃, а дрѹгого ѹрòшь, трѣтїиго ерпилїѡнь. И пойдòше онїа трѝте хилїàре и плаваàхѹ наедно със҃ вòиската да пойдѹ҃ въ фригїю. и дойдòше със҃ корàбете дò пристàнището мѝрилїйское, дето се зовѣ адрїàки, и защòто врѣме немàхѹ да плавать и сѣдѣхѹ на край и чакàхѹ да сѣ стòри врѣме да идѹть. а войскàта что бѣше със҃ тысѫщныцыте ѹлѣзоше въ гр҃а да си кѹпѹвать ѩстїе, и за коѣ плащахѹ и коѣ пòвекѣ на сїла ѿнѣмахо като и до сегà чинàть таквѝзы что ѿхòжѫть на вòйскѹ. и млѣва се стòры ѹ тойзы д҃нь по трѣгь и метѣжь гол҃ѣ. и рѣзбрà ст҃ѝ николае что ѥ чины по трѣгѹ. и ѿидѣ на прїистàнището до ѡнїа тысѫщницы и найдѣ гы и р҃е имь. что стѣ вѝе и кыдѣ ѿхòждаше вàше г҃пд҃ство. и тїѣ като го выдѣха чѣ е ст҃ль и стàр҃ць и стан҃ха на нозѣ и рѣкоше мѹ смѣрѣнно. рабы цр҃евы и на твоя ст҃ыня сме рабы. ѿхожѫме със҃ повѣлѣнїе и заповѣ цр҃евѹ въ
225 фригїю да стòриме мѝрь със҃танфàли, защо си стòрише межѫ себѣ ц҃ра, | амы легомà врѣме не бы да плàваме и затовà сѣдимѣ и чàкаме да даде

бъ врѣме да идеме. И р҃е и҃ ст҃ы. добрѣ като нѫсты в҃а многолѣтны
ц҃рь да ѹмирѧте немирна земліа. а вые зачто дойдохте на мирна земла
и чините голѣмо зло и млѣва. и тіе като чюха това ѹбоаше се, оти
хр҃тіане бл҃гы и добры ч҃чци бѣхѹ и рекоше ст҃мѹ. кои е тоизы вл҃ко
дето чины мл҃ва и р҃е ст҃ы. вые сте онія, оты защо пѹщате войската
си по трьгъ да ѿтнема҃ едно дрѹго насила. вые сте затова кривіы. и онія
тысѹщници като чюха това что се чини по трьг҃ть текоше скоро и най-
доше войскѹ какь така зло чинѣхѹ, и едны бише а дрѹгы испѣдише а
дрѹгы сич҃ко что бы ѹтьк҃мише и ѹмирише. и тогазы ст҃ыи николае за-
веде онія тысѹщници на митрополиата си и гости гы и прие ги като
добрь ѿц҃ъ чеда и поучи и настави гы и със҃ б҃лвеніе и мл҃твю про-
води и҃ до пристанището на морето. И онія тысѹщници токо щѣхѹ да
влѣзѹть въ корабь и да вдигнѹть ка҃рила да идѹть, и ст҃ы | николас 226
обрьна се да иде въ гр҃а и гледа че текѹть из҃ гр҃а мѹжіе и жены и
плачѹ҃ гѡр҃ко, и дойдоше і припадоше на нозѣте ст҃мѹ и рекоше мѹ.
помозѹ на҃ вл҃ко ст҃ыи и рабе истинномѹ х҃ѹ б҃ѹ. сега ѹ тоизы ч҃а
г҃ндинь Еѵ҃статіе что др҃жѹ наше мѣсто, неправедно повѣлѣ да погѹбать
ѿ наша родника три мѹжіе, дето не съ съгрѣшиле ничто ны знаютъ
това зло, амы ѹзе мито ѿ наши зломисльнцы и осъди гы на правда
да гы затриютъ. ами стори мл҃ть със҃ н҃а сиромаси и течи да гы ѿне-
мешь, защо ако поскорѣ не пойде҃ ныe сиромаси погинѹваме и онія по
сѣкѹвать. това като чю ст҃ы, оскр҃бѹ се тврьдѣ и р҃е на онія тысѹщници,
еднакь и тіе тамо бѣхѹ. потрѹдете се и вые със҃ мене да пойде҃ и да
види҃, что е тазы работа. и ѿидоше сич҃кыте течеш҃ко҃ и ст҃ы николас
напрѣ҃ течеше. и пойде до мѣсто что се зове леонь и попита тамо что
минѹваха чл҃ци. видѣх҃те ли онія чл҃ци, що ги водать да гы погѹбать.
и рекоше мѹ онія. видѣх҃ме сега гы проведоше мимо пр҃квы ст҃ы҃ при-
скен҃да и діѡскорида. | и пакь текоше поскоро да гы постигнать и тече 227
дойде до вратата гра҃ски и попита тамо вратарете и р҃е имь. видѣх҃те
ли три чл҃ци что сь осъдены. и рекоше мѹ. сега гы проведоше тѹка и
ѿведоше и҃ въ вира, дето е осъдено мѣсто да гы загѹбать. и тогазы
течѣ ст҃ы кол҃кото можѣ и постигнь и ѹ въ он҃зы ч҃а кога си вѣигна
рѣката да и҃ ѿсѣче главите едномѹ по едномѹ, и прифана се ст҃ы ѹмо-
рень и попотиль се напрасно и изневар҃кы истр҃гна сабіата из҃ рѹката
войнѹтомѹ и фр҃ли го на земли. И сам҃си пое и раз҃веза ихь и пусти
гы и трыте да си идѹть Что си полагате на ѹмат҃ си за онія трыте
осѹжденници на он҃зы ч҃а, кол҃ко ли радость велика имахѹ, като се из-
бавише ѿ смр҃ть, и как҃ ли прославише б҃а и как҃ ли похвалише ст҃го

никòлае като имь стори товà добро. И като бы великà рàбота дето бѝ,
раз'бра се тоѝа ч҃а пò сѝч'кы гр҃а' и притекоше мѫжїе и жени и мал'кы
и велѝкы да вида҃ товà чѫдо ѿ ст҃гò. и го҃подинь мѝрейскыи ев҃статие,
228 като раз'бра и тоѝ това | что сь е сторѝло, въсѣднà на кòнь и пойдѐ
тамо да вѝды. и ст҃ѣ никòлае като го видѣ чѐ дойдѐ не ѫбоà се ѿ нѐго
да сѐ поѫведѐ ни засрамѝ се, ами мѫ р҃е. ев҃стàтїе, что си товà сгòриль
неправѐднь сѫдь и осѫдил' си тїа трїте мѫжїе сѝромаси, дето не сь съ-
грѣшиле ничто, ни злò стòриха некомѫ нѝгдѐ нѝ ѫ тòизи гр҃а' нѝ на дрàго
мѣсто. и р҃е ев҃статїе. дойдѐ сѝмонидь и ев'дòѯїе что сь прьвы кметовѐ
мирѐискѝе и мартѫрѝсаше за т҃ѣ. и азь по прàвина заповѣда҃ да гы
погѫбеть. съгрѣшѝх' ли азь затовà нѣчто ст҃ьчѐ б҃жїи. и р҃е мѫ ст҃ыи.
не лѝ сы ѫзѐль мыто и осѫдиль гы си неправѐдно, въ истинѫ тàко мы
д҃ни мнѡголѣтнаго ц҃ра кон'стан'тѝна аз' да кàжѐ҃ товà ц҃рѫ да вѝди и
ц҃рь отѝ ты нѣ сѝ сѫдїа ами си неопрàвныкь. тѫка сà и тїа трѝте
цр҃евы чл҃ци тѝсѫщници. и тїе дà мар'тѫрисать пр҃ѣ ц҃ра истѝнна. Тогàзы
като видѣ господѝнь ев'стàтїе едно помѝслы, как' гы е неправѐдно осѫ-
229 диль, дрѫго сѐ ѫплашѝ ѿ ст҃го никòлае като мѫ се поканы | да гò обàды
ц҃рѫ, слѣзе ѿ конѝатого и припàде на нозѣте мѫ и ищеше прощѐнїе, и
ст҃ѣ никòлае легомà като бѣше мл҃тивь даде мѫ прòш'ка и стòрише мѝрь
и любовь. товà сѝч'ко видѣше онїà трѝте мѫжїе цр҃евы и ѿйдòше си и
ѫлѣзоше въ корàбь ѫ тòизѝ д҃нь и пойдòше въ фригїю и сътвòрише
мѝр' със' таифали. и послѣдь сѐ врѣнаха назàдь и пойдòше и поклонѝше
ц҃рѫ кон'стан'тѝнѫ и казàше мѫ как' ходѝха въ фрїгїи и как' сторише
мѝрь със' таифàли. и ц҃рь кон'стантѝнь почете гы тврьдѣ и дарѫва гы
дàрь мнѡго. и не тѣк'мо това гы почѐте, амы и на повелика гѝ почѐсть
поставѝ. ами что бѝ имь послѣ҃, послѫшаите бл҃вены хр҃тїàне да видѝте
кол'ко злò чины завѝсть чл҃кѫ. онїà трѝте властелѝѐ непотїàнь и ѫрошь
и ерпилїѡ҃ тврьде гы любѣше ц҃рь въ цр҃твото си, а лѫкàвы нѣговы чл҃ци
цр҃евы завидѣхѫ имь като глѐдахѫ че гѝ почита и любы ц҃рь. амы что
натькмѝше. ѿидòше на евлàвїа на приставника цр҃ева и рѐкоше мѫ.
230 видѣ ли онїà трѝте влàстеле добрѝе что стòрише. | пѫсты т҃ѣ мнѡго-
лѣтныи ц҃рь да стора҃ мѝрь със' таифàли, а тїе ѿидоше тàмо и прѣеха
гы зара҃ сѐбѣ си. и наговòриле се да довѐдѫть войскѫ на ц҃ра и да
прѣемать ц҃ри гр҃а' и да цр҃твѫват' тїе. товà като чю҃ евлàвїе, прѣвратї
ѫмàть и замислѝ се как' бы былà тазѝ рàбота и онїà завѝстници вѝдѣха,
как' се двой евлàвїе със' ѫмàт' си и неприфата и҃ дѫматà, а тїе събрàше
меж҃ѫ сѐбѣ си имàнїе мнѡго и дàдоше евлàвїю да и҃ прифàне дѫматà
и да сторѝ т҃ѣ на тьзы почесть, детò ю имахѫ онїà трѝте влàстеле.

и евлавіе видѣ иманіе много, обрьна се към'то тѣ и взе иманіето.
и пусти нѣговы чл҃ци и затвори трйте онїа властеле въ темницу да не
знае ц҃рь кон'стан'тинь. и прѣбише запрѣны една година въ темницу.
и тїе окаанны и не знаюхе защо са затворены. и онїа лукавы чл҃ци
боахе се, да се не из'навать пр҃ѣ ц҃ра и пр҃ѣ евлавїа че сь лѣжове, ами
пойдоше със' много дарь на евлавїа и рекоше му. нѣ е добрѣ на҃ да
лежать тїа трйте властеле въ темницу, защо да не бише раз'брали онїа | 231
таифали и до щ'ть та гы щать извади. амы дето ще да бъде това, а ты
повелы поскоро да гы погубать, защо кол'кото лежать у тъмницата, тол'-
кова се и учеть на хытрость да сторать зло. и евлавіе видѣ как' на҃'стоава,
да гы погубы и помисли си ако и҃ не сторы вола да не быха се и тїе
помѣтн'ле да си въз'мють иманіето ѿ него, дето бѣха го далѣ, амы пот'п'ка
сич'ко и не гледа ни б҃а ни д҃шу, тьк'мо да и҃ сторы по волїа. амы
пакь не смѣа без' повелѣніе цр҃ево да стори ѿ своїа вола, ами пойдіе
на ц҃ра кон'стант'на със' жал'но ср҃це и скр'бно и р҃е му. мно҃лѣтны
ц҃ру. онїа трїте властелїе, непотиань и хрошь и ерпилїо҃, изиавиха се
как' сь биле зломїсльнци на цр҃твото ти, защо като гы си биль пустиль
да умирать таифали, а тїе гы привлѣкле по҃ себѣ и па҃ щать да ты
издадють цр҃твото, защо войску щать да доведють на҃' твое цр҃тво, ами
двѣ работы трѣбуе тука. или повели да гы погубы҃, оты защо да видать
и другыето сь като тѣ да се испедеѱать, или побѣгны да се из'бави҃ | 232
ѿ тѣх'ныте рацѣ. това като чю ц҃рь и сѣкаше че е истина, защо си
вѣрваше евлавїе, свой му бѣше, и повелѣ да и҃ кажють въ т'мницьта,
как' ще утрѣ да и҃ бъде д҃нь съмр'тныи. и написа евлавиа осуж҃ѣніе имь
и пусты т'мничаратого что пазы тьмниц'та, да имь каже онязы гор'ка
дума. и пойде тьмничныи стражарь и р҃е на онїа трїе властелїе със'
плачь братїе мой любовны, да не б҃ѣ ныкакь ималь хлѣбь със' ва҃ и
любовь ималь. трепера ѿ думата дето ща да вы кажу. повелѣ ц҃рь утрѣ
ще да вы бьде съмр'тныи д҃нь, амы ако имате нѣчто неисправено, скоро
си исправете да не умрете неисправени и неотк'мени. Това като и҃
каза тьмнйчныи стражарь със' плачь и тїе като чюха такав'зи гл҃а ѡ
какьва лы скрьбь исплени и҃ ср҃цето. прави чл҃ци дето не знають ничто
зло да сь сториле, а тїе да чюят' такав'зы гл҃а. как'в ли стра҃ нападе
на тѣ тогазы. тїе окаанны незнаюхе ни защо са запрѣни и обрьше се
единь кьм'то другиго и м҃лтйвно плачахе и думаха си. что съгрѣших'ме | 233
ные грѣшници пр҃ѣ б҃а и пр҃ѣ ц҃ра та осъдиха н҃а така. что ли бы
нашь гр҃ѣ, кое ли зло сторих'ме та щьть да погубать н҃а дн҃еска. и р҃е
единь ѿ тѣ, непотїань, посен'сега ные, братїе мой, погинах'ме и сега

чл҃ч҃ская помощь не може н҃а из҃бавы, ами знаете ли тогазы като
ѿходѣ҃ах҃ме въ фригїа, что се стори въ мириликїа ѿ ар҃хїереа николае,
ами да се по҃кани҃ и ные да се помолимь б҃у и ст҃му николу давно бы
послушль б҃ь негова мл҃тва и ѿпустиль бы н҃а дето нѣсме криви нити
знае҃ что сме сториле. и послушаха го и другите и станаха и пом҃лише
се съ сльзи и рекоше. Г҃и б҃е ѿц҃а нашего николовь, дето си свободиль ѿ неправедная съмрьть онїа трыте чл҃ци въ мириликїа, ти сега
раз҃бери и на҃. защо чл҃ка не имаме да помогне на҃ и ср҃цето наше
стопи се и скрьб ны прѣлѣ и нѣ е никои да ны из҃бави ѿ това злo сега.
И глас҃т ны прѣгас҃нь прѣди дш҃ата на҃а и езикь на҃ исъх҃нь ѿ ср҃чныи
пламе҃ и не може҃ да ти се помолимь. ами да посѣтищь н҃а г҃и и да
234 ны наведы | и мл҃ть тва г҃и и недеи се остави да не погледнешь на
тазы неправ҃да и да заборавишь нашата съмр҃ть. из҃бави н҃а ѿ рацѣте
врагови и дойди да ны помогнешь, оты оутрѣ погибуваме. И така се
мл҃иха б҃у онїа сичката но҃, и б҃ь легома видѣ неправду и пакь щѣше
да прослави ст҃го николае. что натьк҃мы. Въ он҃зы нощь на съмнуване
яви се ст҃и николае насьнѣ ц҃ру кон҃стан҃тину и р҃е му. ц҃ру, кол҃ко
можешь скоро стани и пусти трыте мужїе дето щѣшь да гы погѣбишь,
защо неправедно сь оклеветанїы ѿ завистници людїе. ако ли гы не пусти҃
и азе ща стори м҃лба на б҃а заради тебе да се лишишь ѿ живот҃ть
си. и р҃е му ц҃рь. кои си ты дето ме плашишь и как҃ дойде сега без҃
време въ цр҃твото ми. и р҃е ст҃ы. азь ес҃мь ар҃хїерей мирейскы николае
и пусти ме б҃ь да ти реку да пустишь трыте осъдените. и със҃ тьзы
дума събуди се ц҃рь. И ст҃ыи ѿтиде на приставнику цр҃еву евлавїю и
р҃е му. евлавїю злоумне. защо узе мито и осъды трыте мужїе дето нѣ
235 сь съгрѣшиле нищо. скоро гы ѿпусти, | оты щь да сторю не тебѣ мл҃ба
на б҃а, да се лишищь ѿ живот҃ си. и евлавїе р҃е. кои си ты дето ми
повелѣваш так҃возы. и р҃е ст҃ы. азь ес҃мь николае рабь б҃жїи и архїереи
мирейскыи. това р҃е ст҃ыи и пробуди се евлавїе ѿ сьна и стои и мислы что
ще да буде това видѣнїе. и тои е҃накь мислеше и дойдоше посланици ц҃ра
кон҃стан҃тина и рекоше му. евлавїе скоро да дойдешь че ть зове ц҃рь. и тои
стань и пойде при ц҃ра. и ц҃рь поче да му казува сънь что е видѣль. и р҃е
му евлавїе. така мно҃лѣтныи ц҃ру и азь такав҃зы сънь вид҃ѣ. и не могу да разумею что щьть да бадьть тїа нашите сънове, ами да доведа онїа трыте мужїе
и да гы попитаме да види҃ что е това. И пустише за т҃ѣ и доведоше гы.
и р҃е и҃ ц҃рь. как҃во сте баванїе вые сториле и пустих҃те до н҃а страшны
сънища и не могох҃ме да спимь пр҃ѣ т҃зы нощь ѿ стра҃. и онїа легома
като ничто не знааху зеху да се гледать единь другыго и да плачють.

и видѣ и҃ цр҃ь като не могꙋ да подѐма҃ и ѿ стра҃ и ѿ плачь,
а тѐи си промены лицето на кро̀т'кы̀ | по̀гледь и р҃е имь. подꙋмайте 236
ми о чл҃ци что сѐ ꙋплашихте то̀л'кова прѣдь любо̀внаго вашего цр҃а
та не щете да подꙋмате. тога̀зы и тѝе като видѣха че имь подꙋма
кро̀т'ко цр҃ь, рѐкоше мꙋ съ сльзы. Нѝе ѡ цр҃ꙋ ни̇ты се некогы ꙋчих'ме
ни̇е на зло̀ за цр҃а, и мар'тꙋрїа ѐ намь бж҃їе око дето си̇ч'ко ви̇ды. ако
ли̇ бꙋде҃ ни̇е помислиле нѣкогы зло̀ да сто̀ри҃ и неправѐдно или̇ лꙋка̀во
нѣчто на҃ тво̀е цр҃тво, а ты̀ тога̀зы да не оставишь нико̀го, ами погꙋби
і на҃ и си̇ч'кы ро̀ на҃ на люта̀ съмр'ть. защо̀ нѝе, о мно̀голѣтны цр҃ꙋ,
так'възы зако̀нь имаме ѿ наши̇ ба̀щи. прьвѐнь да се бо̀имь б҃а, вто̀ро
да почитаме цр҃а. ако ли̇ се нѣкои ꙋави̇ цр҃ꙋ да ѥ зло̀мїсльникь, да
погѝне. затова̀ се и ни̇е ꙋчих'ме и годих'ме как' ѐ подобрѣ̀ да ꙋгѐды҃
на цр҃тво̀то ти, като и прьвень дѐто пꙋсты̀ на҃ въ фригїа на таифа̀ли.
и нѝе тьк'мо за любо̀вь твоѝа прѣжелѣх'ме си̇ч'ко и оста̀вих'ме, ато
поидо̀х'ме със' помощь бж҃їа и сто̀рих'ме тамо ко̀л'ко бы̀ волѝа бж҃їа,
и цр҃тво̀то ти и затова̀ се нѝе надѣех'ме да сме | почьтѐны ѿ цр҃тво̀то 237
ты, а нѝе глѐдаме всѣ̀ че нѣс'ме почьтѐни или̇ похꙋлени, ами ще҃ и го̀р'ка
съмрьть да прїемлю҃. Това̀ като чю̀ цр҃ь ꙋкроты се ср҃цѐто мꙋ и р҃е
имь кро̀т'ко. кажѐте ми ка̀к' сте помл҃иле б҃а и кого̀ ст҃го̀ мл҃их'те прѣꙋ'
тьзы но̀щь въ тьмни̇цата. и рекоше мꙋ онїа мꙋжїе. нѝе, ѡ великыи цр҃ꙋ,
прѣꙋ' тьзы си̇ч'ка но̀щь плака̀х'ме гор'ко въ темни̇цꙋ и та̀ка̀ се мл҃их'ме
б҃ꙋ. Г҃и г҃и оц҃а нашѐго нико̀лы, дето оупазы̀ и свободы ѿ гор'ка
съмрьть трѝте мꙋжїе вь мирѐи, ты̀ сам'сы и на҃ свободы сторы ѿ това̀
оклеветанїе что е нападна̀ло на на҃. И цр҃ь кон'стан'тинь като чю̀ че
помѣнаха името ст҃мꙋ нико̀лꙋ и р҃е и҃. ко̀и ѐ то̀зы нико̀лае дето го
казꙋвате и ка̀к' ѐ свободиль тры̀те мꙋжїе въ ми̇рїи, скажѐте ми хꙋба̀ве
по конѐць тога̀зы подꙋма непотїань и ка̀за цр҃ꙋ. и нѝе, мно̀голѣтны̀и
цр҃ꙋ, кога̀то щѣх'ме да иде҃ въ фрїгїи на таифали и не имах'ме врѣ̀ме
да пла̀ваме, а нѝе при̇везах'ме кора̀бете наши̇ въ адрїа̀н на пристани̇-
щето мирѐиское, и тамо доидѐ митрополи̇ть мирѐискыи нико̀лае | иметѐмꙋ 238
и въспрїе на҃ и погосты̀. чл҃кь ст҃ь и до̀бродѣтл҃ь. и так'възи̇ чл҃кь оты̀
съ ѐ онова̀ мѣ̀сто напльнило със' нѣгови чю̀деса ката̀ дн҃ь. и послꙋша̀и
цр҃ꙋ добро̀дѣтель нѐгова, как' ли̇ го слꙋшать и бо̀ят' мꙋ се тамо си̇ч'кы̀
чл҃ци на онова̀ мѣ̀сто. и не тьк'мо чл҃чците, амы̀ гп҃дѝнь мирѝлискыи
ев'ста̀тїе, ра̀бь цр҃тві̇ю ти. тры̀ чл҃ци оклеветѝле нѣкои болѝаре ѿ онова̀
мѣ̀сто и гп҃дѝнь ев'ста̀тїе повелѣ̀ по зако̀нь да гы погꙋбы, като и нѝе
сега̀ дето ча̀каме съмрьть. а ро̀днината на ѡнїа̀ чл҃ци тѐкоше на тогозѝ
архїереа нико̀лае и припа̀доше на нозѣ̀те мꙋ и плачахꙋ и мл҃наха̀ мꙋ

се. помогнѝ на҃ сегà ѹ тòизы ча҃ рàбе истѝнномѹ х҃ѹ б҃ѹ, защо гн҃дѝнь на҃ ев҃стàтїс непрàв'да стòри и повелѣ̀ да погѹ̀бать трѝ лю̀дїе ѿ нашà рòднина, ничто нестòриле нѝти знàть нѣчто да съ твòриле злò. тогазѝ като чю он'зи ар'хїереи, течѐ и истрѣ̀гна сàбїата ѿ рѹкàта войнѹтомѹ дето щѣ̀ше да гы посѣчѐ. и нѝкои не смѣà нѣщо дà мѹ р҃е что си такà стòриль. и гн҃дѝнь ев҃стàтїа рàбь цр҃твїю ты и тòи несмѣà да
239 подѣ̀ма нѣчто, ами и еднакь слѣзѐ | ѿ конàтого и пàднь на нозѣ̀те мѹ и ищеше ѿ нѥго прощѐнїе. товà сѝч'ко вѝе видѣхме мнѡголѣтныи цр҃ѹ със' нашите очи и пòвниме добрòто мѹ дето стори и онїà трѝте чл҃ци като сегà и ные. затовà мѹ се и вѝе мл҃ѝх'ме със' мнѡго слъзы, давнò бы негова мл҃тва дов'тасала да ны помòгне. тогàзы като чю цр҃ь, ѹмилѝ се със' дш҃àта си и р҃е ѥа трѝте мѹ̀жїе. ѿ сегà да бѹде ва҃ дарѹвань живò҃ вàшь и да знàете он'зы ар'хїереи никòлае ва҃ свободы ѿ сьмр'ть въ дн҃ешны дн҃ь, амѝ да да҃ ва҃ дàрь и скòро да занесѐте ономѹзы ст҃мѹ и вѝе да бѹдете тамо инòци ѿ нѐго и р҃ете мѹ, като стòри҃ по волà нѥгова тѣк'мо ѿ сегà векѝе да ме не ѹстрашавà. товà р҃е цр҃ь и даде мѹ едно ев҃лїе, позлатѐно сѝч'ко, и една кадил'ница, сѝч'ка съ злàто и ѹкрасѐна със' мнѡго цѣ̀нны кàменїе, и двѣ̀ свѣщи велѝкыи със' злàто ѹкрашенїи. и повелѣ̀ да гы занесѹть въ цр҃квàтà, гдѐто ѭ дрьжѝ велѝкыи никòлае. и тїѐ оузеха товà и скòро го ѿнесòше къ велѝкомѹ николѹ и дадоше мѹ сѝч'кото оновà. и прїѐше ѝ иночьскѝи чѝнь ѿ него и стàнаха калòере. и ѿ тѣхното си имàнїе дàдоше и тїе въ цр҃квата ст҃мѹ,
240 а | дрѹгото раз'дадоше по сиромàси и что остà раздѣлѝше го по свòите си рòднина. амѝ ѿ товà чѹдо да си прѣпочинѐ҃, защо показà҃ме, что бы въз'можно да искàжѐ҃. и дрѹго что е стòриль ст҃ѝи прижївѐ чѹдеса и послѣ̀ щѐ҃ кàза и дрѹгите чѹдесà дето ги е по съмр'ть стòриль и тогазѝ щѐ҃ стòрѝ конѐць на словòто.

Въ оновà врѣ̀ме нѣкѝ корабнѝци щѣхà да се потопàть оу морѐто със' корабàте си ѿ голѣ̀ма бѹ̀ра. а тїе бѣха ѿпрьвѣнь раз'бѝрале за ст҃го никòлае как' чѝны чѹдесà и пом҃лише се във' бѹрата и рѐкоше. ст҃ѝи никòлае помозѝ на҃ ѹ тоизы ча҃ чѐ съ ѹдавих'ме. и явѝ ѝ҃ се тогазы ст҃ѝ никòлае на рьтѣ̀ корàблю и пòе кръмѝлото и наче сàм҃ си да крьми. и р҃е на корàбниците. не бойте се азъ ес҃мь със' ва҃. защò ми се мл҃их'е и аз' затовà дойдо҃ да вы помòгна. ѝ ѹ тòизи ча҃ прѣстàна вѣтрь и морѐто се ѹтишѝ. и тогàзы ст҃ѝ никòлае невиди҃ бы ѿ тѣ҃. и рѐкоше корàбниците межѹ̀ себѣ̀ си. да поиде҃ да си привезѐмь корàба҃ на пристàнишето мирѐиско и да поиде҃ до тогòва ст҃лà никòлае да мѹ̀ се поклоны҃ и да го бл҃годари҃ защò ны помòже и па҃ да гò

опознае̑ по добрѐ, защò го не смѣ никога | видѣле какъвь ѐ. и поидòше 241
тамо и излѣзоше изъ корабь̑ и попиташе тамо чл̑ци и рекоше. гдѐ сѣды
вл̑ка вàшь. и тїѐ имь рѐкоше. сегà го видѣхме че ѿхождаше въ цр̑кви
съ свòйте си людїе. и тїе тѐкоше да го постигна̑ на пꙋ̑ и нѐ могòше и
ꙋлѣзоше въ цр̑кви и познàше го какъвто бѣше имь се явиль въ морѐто.
и тѐкоше и припàдоше му на нозѣте и бл̑годарѝше б̑а и рѐкоше мꙋ.
бл̑годарим̑ те рàбе бж̑їи, оты ако не бы ты̑ помòгнль на̑, сегà щѣхме
да сме оудàвены и да сме изгынле. и тїѐ товà рѐкоше и исповѣдаше что
имь ѐ было, а ст̑ы̑ дето имаше ꙋ себѣ си провидѣ гы, отты̑ не бѣхꙋ чѝсти
съ ср̑цето си, амѝ имахꙋ нѣкое прѣгрѣшѐнїѐ. и наче да гы поꙋчѝ и
р̑е имь. чюваите се чѐда мòа молю̀ ви се ср̑цето вашѐ и ꙋм̑ть вы что
вы е разврàтень. обрьнѣте се към̑то б̑а, и вàшата мѝсль дà е на волїà
бж̑їà, защо добрѣ̀ се вѝдите на чл̑ци добрѝ и бл̑гы, амѝ б̑ꙋ нѣ стѐ
низащо, защо б̑ь прозѝра чл̑кꙋ ср̑цето. и слꙋшаите что дꙋма писàнїе.
не чинѣте злò да не напàдне оновà злò на ва̑, амѝ се научѐте добро
да чѝните. и телòто си чисто ꙋпазѣте да гò не оскр̑ните, защо и ап̑ль
пàвель така каже. брàтїе | вы̑ есть цр̑квы б̑ꙋ жѝвомꙋ и кòи развалѝ 242
цр̑ква бж̑їа и б̑ь щѐ него развалѝ. амѝ така да чѝныте да имате б̑а
помòщника ѿ сѝч̑кы̑ бѣды̑. и такà гы поꙋчи ст̑ыи и пòйде сѝ въ ми-
трополїю, а корабниците си ѿидоше и ѿ дꙋмите мꙋ що гы наꙋчи прїѐше
и настàвише се на добро и слàвлахꙋ б̑а и бл̑годарѣха ст̑го.

И тїà чюдсà и дрꙋгы мнѡго что̀ е стòриль при живòть свой бл̑вѐнїи
хр̑тїàне. амѝ послꙋшаите да скàже̑ и по сьмр̑ть нѐгова.

И да нàчн̑ѣ прьвень да скàже̑ ка̑ сѐ прѣстàвы. Пѝше писàнїе за
него, отты̑ тòл̑кова бѣше лѝче̑ ст̑ѝ никòлае, дето нѣкòи чл̑кь ако не
бѣше го видѣль никогà и да го видѣше межъ мнѡго людїе, и познàеше
го ѿ лицѐто мꙋ и пòгледь аг̑гл̑скыи дѐто имàше. и тòл̑козы му свѣтеше
лицето и тòл̑кова бѣше бл̑говѝднь чл̑кь, отѝ и еретѝци кои го видѣха и
обрьнꙋвахꙋ се на вѣра хр̑тїàн̑скаа нѐ тьк̑мо ѿ пꙋчѐнїето мꙋ, амѝ по
мнѡго ѿ лицето мꙋ аг̑гл̑ско дето го имашѐ. и скр̑бѐнь чл̑кь кой дòй-
дѣше при него и кàжеше си скрьбь своà и ст̑ы̑ никòлае тьк̑мо да
поглѣднеше на оногòва чл̑ка скрьбнаго и ꙋтѐшаваше се он̑зи чл̑кь и
прѣлòжꙋва̑е скрьбь свòа на радо̑. и мнѡго сиромаси | и грѝжнїи чл̑ци 243
със нѐго се оутѣшàвахꙋ. амѝ легомà и тòй бѣше чл̑кь и тѣло имàше
земльнò като и сѝч̑ы чл̑ци и доидѐ мꙋ дн̑ь да се прѣстави, и тòи си
позна дх̑ѡ̑ ст̑ымь и стань на мл̑тва и мл̑ѝше се б̑ꙋ за сѝч̑кы хр̑тїàне.
и видѣ тогàзы аг̑глы̑и кàкь доидòше за дш̑ата мꙋ и ꙋбоà се и р̑е имь.
добрѣ̀ придòсте слꙋгы ст̑ѣи тр̑ици и на сѝч̑кы àг̑глы начѐл̑ници дà ꙋзмете

дш҃ата ми. и на̀че тога̀зы па҃ да сѐ мл҃и б҃ꙋ и р҃е. г҃и іс҃ѐ х҃е ѐдино̀родны сне прїими млѐнїе моѐ и послꙋшаи, кой прибѣгне ꙋ цр҃квы да сѐ пом҃ли на име моѐ подай мꙋ г҃и что мꙋ ищѐ ср҃цето. или кой е скрѣбнь или на мо̀ре или ѿ злы҃ чл҃ци и пом҃ли се на име моѐ или ѿ сака бѣда, ꙋтеши̇ го г҃и. или кой слꙋжи̇ на име моѐ и паме҃ ми чи̇ны помо̀гны емꙋ г҃и. или кой цр҃ква съгради̇ въ име моѐ или приѐсе мл҃тынню въ цр҃квꙋ мою прїими го и ты҃ г҃и въ цр҃тво нб҃ное. и това̀ се ст҃ы҃ нико̀лае мл҃ѩше за си̇ч̇кыи рѡ҃ хр҃тїа̀н̇скыи. и аг҃гль мꙋ р҃е. ꙋго̀дниче бж҃їи нико̀лае, что се пом҃ли б҃ꙋ и г҃ь б҃ъ прѝе ти мл҃о̀ата, амы прѝде ч҃а да поидѐшь на цр҃тво нб҃ное. и ст҃ы҃ нико̀лае разболѣ̀ се мал̇ко и прѣстави се съ мирѡ҃ к̇ г҃ꙋ и тѣло̀то си остави на землы̀ да
244 е на мнѡго чл҃ци | за потрѣ̀ба дш҃ѐвна, а дш̀ата му поидѐ въ цр҃тво нб҃ное със̇ пѣсны аг҃гл̇скѝе. и тога̀зы чюж҃ин̇ци поплàкаше, защо се лишѝха ѿ оц҃а своего, и сиромàсы и си̇роты и вдовѝци мнѡго поплàкаше за нѐго, защо се лишѝха ѿ хранѝтела своего дето гы хрàнеше и чю̀ваше. и си̇ч̇ка землѝа мѝриликїиска въздьх̇на и поплàка, защо остàше без̇ та̀к̇вогозы пастѝра и ꙋчителѝа. И аг҃глы̀ се пàкь и ар̇хг҃глы обрàдоваше, защо въспрїеше так̇вого̀зы ст҃аа. и м҃ници въз̇веселѝше се и правѐдници се зарàдоваше, защо видѣхà правѐдныка т҃ѣна приликà. и пастѝрїе и ꙋчителѐ бл҃годарѝше, защо ѝмь доидѐ ст҃ь пастырь и ꙋчитель. и что да р҃емь, си̇ч̇кы̀ ст҃ы̀ нб҃ные заед҃о и сам̇си г҃ь зарадѐва се оу то̀изи дн҃ь. амы̀ и по съмрѣть своѝа неизр҃енны чюдесà сто̀ры то̀изы ст҃ы̀ нико̀лае. И послꙋшаите мàл̇ко да искàже҃.

Тàмо въ мѝрїлѝкїю гдѐто бѣше ст҃ы̀ нико̀лае съградѝше хр҃тїàне цр҃ква велѝка въ имѐ ст҃го̀ нико̀лае чю̀дотво̀р̇ца. и сьбѝрахꙋ се на въсàкꙋ годинꙋ ѿ си̇ч̇кыте селà мѝриликискїие и чѝнѣха тамо прàз҃никь. и не тьк̇мо ѿ тàмошныте селà, амы и ѿ далѐчни мѣстà прихож҃ахꙋ. и въ единь дн҃ь нѣкои хр҃тїàне ꙋлезоше въ корàбь ѿ далѐчно мѣсто да
245 поидꙋ҃ въ мѝриликїю да се поклонѝ̀ть на | мо̀щите ст̇мꙋ нико̀лꙋ, амы лꙋкàви дїàволь что из̇мислы да сто̀ры̀ да ѿсѣче он̇зы пꙋ҃ да не хо̀ды никой праз҃нывь ст̇мꙋ. По̀мните лы что вы̀ ѿнапр҃ѣ̀ кàза҃, като развалы̀ ст҃ы̀ николàе оно̀ва кàпїще еллин̇ское и кàкь бѣгахꙋ ѿ тàмо бѣсѡвете и плàчахꙋ и дꙋмàхꙋ. неправдꙋ̀ сто̀ры със̇ на҃ нико̀лае. и на онова̀ капѝще что бѣше начѐл̇ны бѣсь той па҃ щѣше да сто̀ры пàкость на цр҃квата ст҃мꙋ нико̀лꙋ. и что сто̀ри. прѣтво̀ри се он̇зи дїàволь като жена вдовѝца и си̇рота и дрьжи въ рꙋцѣте си сѣдь плѣнь със̇ масло. и въ он̇зы ча҃ когàто се събрàхꙋ хр҃тїàнете да ꙋлѣзꙋть въ кораб̇ть и то̀и поидѐ при т҃ѣ и р҃е и҃. ыдѣ̀ ѿходѝте мой брàтїа. и тїѐ еи рѐкоше, ѿхож҃амà

въ мѝриликїю да сѐ поклѐнымь на мѐщите ст҃мꙋ никѐлꙋ. и р҃е и҃ онѐзы сирѐта жена. мл҃ю ви се възмѣте тѣзы маслѣ́ница със маслото и занесѣте го въ цр҃квата ст҃мꙋ никѐлꙋ и налѣйте кан'дѝлото ст҃мꙋ да горѝ за дш҃ата моѐ грѣшна, защо и азь бѣхь дошлѐ със' ва҃, я то с'мь сѝрота и па҃ нѐс'мь наꙋчена ꙋ корѐбь по морѣто да хѡди҃ и за тоѐ се не наемѐмь да пѐиде҃, амы стѐрете добро и ѿнесѣте го да е по мнѡго ва҃ за дш҃ата. и такѐ се помѐли он'зы бѣсь на корѐбниците. | и тїѐ го 246
ꙋзѐха, не знѐꙗлꙋ че е дїаволъ тази женѐ. и идоше и плѐвахꙋ сѝч'кы дн҃ь. и ꙋ тѣзы нѐщь въ пꙋлꙋнощь ꙗви се ст҃ы никѐлае кѐрѐбникотомꙋ и р҃е мꙋ. тѐзы маслѣ́ница що оузѐх'те ѿ онѐзы сирота жена ꙋтрѣ́ дѐ го тѝрите оу морѐто, защо он'зы жена бѣ́ същѝ дїѐволь и със' хытрость бѣсѐвьскаа мѝслы да ѝз'горы моꙗта цр҃ква. И акѐ нѣщо вѝдите стрѐшно ꙋ морѐто, не бѐйте се, азь ес'мь със' ва҃ и помѡгна щь ва҃. И когѐ съмнѣ и казѐ он'зы корѐбникь сѣнь что е видѣ́ль и ꙋзѐ маслѣ́никь със' мѐслото и тѝри го ꙋ морѐто и тѐꙗ ча҃ излѣ́зе из' морето плѐмень вѐликь тврьде и вдѝгна се ѿ морѐто нагорѣ́ висѐко. и ди҃ мнѡго вонѣ́щь като ѿ смолѐ и ѿ тѣ́фь излѣ́зе. и морѐто се раз'сѣ́де на ср҃ѣ́ и водата се плѝскаше висѐко, кѐл'кото щѣ́ше корѐб'ть да сѐ потопы. и корѐбниците из'ꙋплѐшиха се тврьдѣ́ и ѿ стра҃ пѐдоше сѝч'кы на ѿ҃ите си и плѐчаахꙋ и вѝкаахꙋ тврьдѣ́. ст҃ыи никѐлае помозы на҃ и дов'тѐсаи ꙋ тѐзы ча҃, оты погѝнах'ме. и прѣ́ста тѐзы бꙋра оу тоꙗ ча҃ и прослѐвише корѐбныците б҃а и ст'гѐ никѐлае.

И въ цр҃и гр҃а мꙋжь нѣ́кои бл҃гочѣстѝвь и дѐбрь хр҃тїѐнинь и обрѣ́кль се бѣ́ше ст҃мꙋ оц҃ꙋ никѐлꙋ и любовь тврьдѣ́ | имаше ꙋ нѐго 247
и накѐни се ведн҃щь да иде по нѣ́коа си рѐбота и поидѐ ꙋ цр҃квата ст҃мꙋ никѐлꙋ и пом҃ли се и напокѐнь си цѣ́лꙋва свѐите и прости се и тогѐзы оулѣ́зе въ корѐбать и отиде си. и прѣ́з' нощь въ девѐтыи ча҃ дъх'на вѐликь вѣ́трь и станѐше плов'ците да напрѐвать вѣ́трѝлата. стань и тоѝзы бл҃гоч'стиви чл҃кь да и҃ помѐгне. и не зна҃ как' се прѣ́пѐ и пѐдѣ ꙋ морѐто. а он'ꙗ чл҃ци чѝодѣ́хꙋ се что да стѐреть, защо бѣ́ше тѣ́мно и вѣ́трь гы бѝаше по лицето и не могоха нѝчто да стореть или да го извѐдеть, ами гол҃ѣ́ скрьбь имѐхꙋ за нѐго. а он'зы чл҃кь като потѣ́на със' одежѣ́та си въ морѐто на дьното а тоѝ привѝка. ст҃ы никѐлае помозѝ ми. ѡ чѝодо голѣ́мо, дето чл҃кь не мѐже да разꙋмѣ́е бж҃ѝа рѐбота. ꙋ тѐизы ча҃ наидѐ се на ср҃ѣ́ дѐмь свѐи и вика тврьдѣ́ и не прѣ́стѐꙋва. ст҃ы никѐлае помозѝ мы. мнѣ́ше мꙋ се ѐднакь ѐ ꙋ морѐто. а сасѣ́дете чѝше гл҃а, станаше. така и вь дѡ҃ неговь что бѣ́хꙋ станѐше. и запѐлише свѣ́щи и събрѐше се съсѣ́де из' ѐколꙋ и видѣ́ха оногѐва чл҃ка че стѐи

на срѣ̂ка̀щать си и вода мо̀р'ска течѐ ѿ него. и ѹплашиха се, а тои и̂
248 р̂е. бра̀тїе что е това̀ и гдѐ с'мь. язь знаю добрѐ вчѐра | като излѣзо̂
ѿ дома си и простих' се със' ва̂ и ѹлѣзо̂ оу кора̀бь, а вѣтрь дѣх'нь
си̑л'нь и плов'ци̑те станьше да напра̀ват' вѣтри̑ла, и азь станѣх да и̂
помо̀гнѹ и прѣпѐх' се и па̀дньхь ѹ морѐто и на помо̀щ' пови̑кахь ст̂го
нико̀лѹ, и сега̀ гдѐ с'мь не зна̀ю. и тїѐ като чю̀ше ѿ нїего тѣзы дѹма
и па̀кь еднакь течѐше водата ѿ нїего. и зѐше си̑ч'кыте да ви̑кать. г̂и
по̀м̂лѹй. и посл̂ѣ го облѣкоше въ дрѹга одѐж̂а и пои̑дѐ въ цр̂ковь ст̂го
нико̀лае и си̑ч'ка но̀щь тамо бы мл̂ѣаше се съ с'лѣзы и жа̀лостно бл̂го-
дарѣ̂ше б̂а и ст̂го. и кога̀ бы на ѹтрьнїи събра̀ше се людїе въ цр̂квы
като си хо̀дѣхѹ сѣ̀когы и видѣ̂ше чл̂в'катого въ цр̂квы и раз'бра̀ше
как'во ч̂е чю̀до сто̀рило, почю̀дише се и подиви̑ше се и про̀сла̀више б̂а
и ст̂го похва̀лише. И раз'бра̀ се тогàзи това̀ чю̀дное чю̀до по си̑ч'кыи
цр̂и гр̂а и до само̀го цр̂а, и патрїа̀рхь доидѐ и събо̀р' се вели̑кь събра̀
и стань он'зы чл̂кь пр̂ѣ т̂ѣ и исповѣда си̑ч'ко по конець и си̑ч'кы̑и се
събо̀рь почѹди и рѣ̀коше. вѣли̑кь еси̑ г̂и и чю̀дна ѐ твоѝа ра̀бота, и ни̑
една дѹма ѿ на̀ша ѹста̀ мо̀же да похва̀лы твои̑. и събра̀ше се въ цр̂кви
249 и сто̀рише мл̂ба и бдѣ̀нїе и прославише б̂а. и | бл̂годари̑ше вѣр'наго
ѹго̀дника бж̂їа оц̂а нико̀ле.

Бѣше нѣ̀кои чл̂кь въ цр̂и гр̂а имѐто мѹ нико̀лае. ра̀ботѣше и
хра̀нѣше се и вѣр'нь хр̂тїа̀нинь бѣше б̂ѹ. и имаше обро̀кь на̀ ст̂го
нико̀лае. и така чинѣ̂ше, защо бѣше разѹмѐль писа̀нїе что дѹма. да по-
читаш' г̂а ѿ твоѝ трѹдь что е със' пра̀вда стѐчень. и така̀ сѣ̀когы чи-
нѣ̂ше до гдѐ и остарѐ заедно и засиромашѣ̀ он̂зы ста̀рець. и приближѝ
се праз̂никь ст̂мѹ нѝколѹ и мы̑слѣше что да сто̀ры. и р̂е на жена̀та
си. жѐно, етѹ че доидѐ д̂нь ст̂мѹ вели̑комѹ архїерех нѝколѹ, что да
стори̑ ка̀то нѣ̀ смѐ въз'можны нѝчто да припечалы̑ за ст̂го. и онàзы жена
вѣр'на бѣше и р̂е мѹ. по сѐньсега̀ ны̑е остарѣх'ме, и до сега̀ слѹжих'ме
ст̂мѹ нико̀лѹ, сега̀ ли да оставы̑ лю̀бовь щото имах'ме до сега. и това̀
р̂е и изва̀ди си бѣлѣгь срѐбрьныи чтото си го имаше ѿ бащь си за
ста̀ро врѣ̂ме и р̂е мѹ. ѹзми̑ това̀ и прода̀и го и ку̑пи̑ чтото трѣ̂бѹва за̀
ст̂го и дрѹго нѣ̀ имаме нѣ̀что освѣ̀нь това̀, а чедо не имаме да го
дрьжи̑ за нїего, ами го продай. и он'зы ста̀р'ць послѹша женьта си и
ѹзѐ он'зы сребрьныи бѣлѐгь и поидѐ да го продадѐ. и хо̀дѣше по
250 трьга̀ть и мина мно̀го цр̂квата ст̂го плато̀на и | срѣ̂щнь его ст̂ыи
нико̀лае ско̀ропомо̀щникь като на обра̀зь нѣ̀коего ста̀рого чл̂ка почь-
тѐннаго. и р̂е мѹ. дрѹжѐ лю̀бимыи, гдѐ ѿхо̀дишь. и р̂е мѹ ста̀р'ць
что но̀сѣше срѐбрьныи ковѐрь. има̂ ра̀бота до трьга̀ть. и р̂е мѹ

ст҃ѣ никòлае. що си намѝслиль да ты бѫде ѹ бл҃гъ ч҃а, о дрѫже, ами ми кажѝ за кòл'ко щешь продà тòизи срѐбрьныи ковѐрь, азь да гò кѫпи҃. и р҃е мѫ стàрць. ѿпрѣвѣнь ѐ кѫпень зà н҃ жльтѝци, а сегà дай что ми щешь да. р҃е мѫ ст҃ѣи. ѫзѐ ли щешь ѕ҃ жльтѝцы да го даде҃. и р҃е стàр'ць. да бѫде ѹ дòбрь ч҃а, дà го щемь на рàдо ср҃це. и въсѐгна ѹ пàзѫха ст҃ѣ никòлае и извàди ѕ҃ жльтѝци и даде стàр'цѫ и р҃е мѫ. ѫзмѝ дрѫже и дай мѝ ковѐрь. и ѫзе он'зы стр'ць жльтѝцыте със' рàдость, оты не бѣше тòл'кова врѣднь он'зы ковѐрь. и ст҃ѣ никòлае ѫзѐ он'зы ковѐрь и разидòше се. и тогàзи рекòше чл҃ци ѡномѫзы стàрцѫ. стàр'че с когò дѫмашь илѝ тѐ нѣщо блàзны, защо стар'цатого видѣха че дѫма. а ст҃го никòлае не вѝдѣха нѝ чюѭха. и тòгази ст҃ѣи ѿтидѐ при женàта стар'цова. и р҃е еи. сѐстро. мѫжь твой тамѝ е прїàтель ѿ дàвна, і срѐщна ме и помòли ми се и дàде мы тòизы ковѐрь и р҃е ми. сторѣ добрѣ и занесѝ | на женàтà мы тòизы срѐбрьныи ковѐрь, зàщо азь, р҃е, имà҃ рà- 251
бота до пазàрь. ами ѫзмѝ си твòето и ськрѝ си го. и товà р҃е и ѿидѐ. и женàта ѿ срà҃ не смѣà да го попѝта тѣ кой сы, защо го видѣ чѐ е чл҃къ стàр'ь и пòчьстнь, амы се раз'гнѣвы на мѫжатòго си и р҃е си сама. ѡ тѐж'ко мѐне сѣротои дѐто сьм' се събрàла със' мѫжа закòнопрѣстѫпна и не бл҃гобоàзлива. И не щѣше да поглѐда на срѐбрòто ѿ жàлость защо не гò е продàль заради любовь ст҃мѫ никòлѫ. а мѫжь неинь не знàе товà что е былò, амы си кѫпи что мѫ трѣбѫваше за ст҃гò никòлае и идѣше си домà си и радѫвà се как' ѐ продàль скѣпо ковѐрать. и кога си дойдѐ и выдѣ го женàта мѫ и раз'гнѣви се на него и р҃е мѫ срьдѝто. Сльгàл' пр҃ѣ ст҃гò никòла като си ѐ рѐкль г҃ь нѣ ѐ льгано кой си остàвы рѫцѣте на рàло и на за҃и глѐда. тòизи нѣ ѐ ѫправѐнь на цр҃ство нб҃ное. и товà р҃е и донѐсе мѫ ковѐр'ть и тѫри го пр҃ѣ нѣго и р҃е мѫ. товà да имàшь със' себѣ си, а менѣ вѐкѭе да немашь защо си ѐсѝ из'гѫбиль прàвинатà като си ѐ писàно. ако ѫдрѣжи чл҃къ сѝч'кѣи законь а едно раз'валы, сѝч'кото ѐ з'брѣкаль. И стàрц' като чю ѿ женàта си тїà дѫмы и па҃ като | видѣ ковѐр'ть почюди се и замàѭа се и стоѭа за гол҃ѣ ч҃а и чюдѣше 252
се и разѫмѣ и ѫсѣти се, отї ѐ чюдо нѣкое стòрено ѿ ст҃гò никòлае. и въздàхна из' ср҃це и зара҃ѫва се и в'дѝгн' си рѫцѣте и р҃е. Слàва тебѣ х҃е б҃е, дето чѝнышь чюдеса съ ст҃ѣте твой. и р҃е стàр'ць на женàта си. тако тѣ стра҃ бж҃ѣи жѐно, кой ти донѐсе товà, мѫжь ли илѝ жена, стàрь ли илѝ млàдь. и р҃е мѫ жената. мѫжь бѣше стàрь и поч'тень и р҃е ми. сѐстро, твой мѫжь прїàтель ми ѐ одàвна затовà ми дадѐ ковѐрать да ти го донесѫ. и азь ѫзехь ѿ рѫцѣте мѫ коѐвр'ть и срà҃ ме бы да гò попитà҃ тѣ кòй си, защо го видѣхь че е почѐтень чл҃къ.

като чю товà стàр'ць ѿ женàта си чѝди се мнѡго и извàди та и казà; що мѹ сь остàнале жльтѝци и чтото е кѹпиль брàшно и вѝно и прòсфоры и свѣщи и мàсло и ѳѵмїàнь и сѝч'ко, что трѣбѹваше въ д҃нь ст҃гò никòлае. живъ г҃ь что е кѹпиль ѿ менѣ ковѐрь сам'си ѐ бѣль ст҃ѣи никòлае и пàкь го нàмь дàде сиромàс҃ѣ, защо и мнѡзѝна мы рѐкоше като го продава҃. с когò дѹмышь стàр'че. менѣ видѣха, а оногòзы не
253 видѣха. И тогàзы бл҃годарѝха б҃а и двàта | и похвàлиха велѝка҃ ар'хїереа никòлае скòропомощнѝка и със' голѣма рàдость тѐкоше въ цр҃кòвь ст҃мѹ нѝколѹ и занѐс҃е и ковѐр'ть и жльтѝците и кàзаше товà чѝдо на сѝч'кыте лѝдїе и на сщ҃ѐнниците. и раз'брà се по сѝч'кыте и прослàвише б҃а и ст҃гò никòлае. и кàзаше патрїàрхѹ михаилѹ, и повѣлѣ да сы ѹз'ме стàр'ць ковѐрьть, а жл'тиците на цр҃квата ст҃аа софїà. и стòрыше праз҃никь чѣстень и прослàвише б҃а и ст҃гò никòлы дѐто мѹ сь просвѣтиле чѝдесата по сѝч'кѝ свѣть, детò го почѝтать със' чистаа вѣрà. И дрѹгы еднакь мнѡго чѝдѣса стòры ст҃ѝ никòлае, тѣк'мо тїà мàл'во показах'ме да разѹмѣете какь ѐ бѣль ѹгòдникь бж҃їи. Амѝ ѡ о҃че ч҃тны ст҃ѝ никòлае, не заборàвѣи рабы своѐ дето ты пòчестно чѝнать пàметь.

Тàк'вòзы е бѣло жител'ството ст҃мѹ никòлѹ бл҃венїи хр҃тїàне и так'вазї е бѣла нѐгова работа и такà е б҃ѹ работыль със' сич'ко ср҃це и ѹгодиль г҃ѹ б҃ѹ, зарады товà го и б҃ь найпочѐте и тѹка на землѧ и на н҃бѐто, отї сѐ и той тврьдѐ по҃кани да стòры волѧ бж҃їà като искà б҃ь,
254 амѝ и х҃с мѹ зар҃аї товà | мнѡго пòчесть дàде на нб҃ето. зар҃аї това и нѝе дето съ с'ме събрàле дн҃ѐска и чѝх'ме ст҃мѹ никòлѹ слового, чинѝль така, трѣбѹвà и нѝе да чѝниме как'вото сегà слѹшах'ме, защо зарадѝ товà се съзѝдаше цр҃квы и за товà написаше се кнѣгы, да се събираме и нѝе въ цр҃квѹ да слѹшаме что нѝ ѹчеть кнїгы цр҃ковны, защо ако чѝоеме что кàзѹвать книгите а не дрьжѝме, мѹкà имаме на дш҃ѣта си; като и б҃ь заповѣда въ ст҃оѐ ев҃лїе. кой знаѐ что е волѧ бж҃їа, и не чины, мнѡго ще мѹкà да има на дш҃ата си. амѝ тѐж'ко и гòр'ко на҃ дето слѹшаме а не чиниме. Защо ли се и броймь хр҃тїàне и чѝним' се хв҃ы рàбы, а волѧ хв҃а не чѝныме. тѣк'мо чинѝм' се хр҃тїàне, а зàконь хр҃тїàн'скыи не дрьжѝ҃, коѧ ны е пол'за. като когà да р҃емь некомѹ чл҃кѹ болномѹ бѹды здрàвь, може ли нѣчто да мѹ се придадѐ з҃рàве ѿ дѹмата ны. или да р҃ешь сиромахѹ бѣды богàть, може ли да стàне ѿ твоà р҃е бо҃гать. Така е и в' н҃а что се зове҃ хр҃тїàне, а не чѝниме зàконь хр҃тїàн'скыи, имаме ли нѣчто пол'за на дш҃ата си. въ истинѹ не имаме,
255 амѝ еднакь мѹка добиваме, защо, | и б҃ь каже въ ев҃лїе. ѡ горе ва҃ дето ви е поголѣмо имѐто ѿ работата вы чтото чините. амы и ап҃ль что пѝше на сьбор'ното мѹ послàнїе за ѡнїа дето имаѝть вѣрà, а рàбота

хр҃тїан'скаа не имаютъ, коа̀ е пол'за мой бра̀тїа. ако има̀ нѣкой вѣра̀ хр҃тїан'скаа, а работа хр҃тїан'ска не има, може лы да̀ го̀ сп҃ вѣрата̀; не мо̀же защо, каже вѣра̀ без дѣло мрѣтва ѐ. па̀къ кажѐ товзы ап҃ль. като тѣло без дша ка̀къ ѐ мрѣтво, така̀ е и вѣра мрѣтва̀ безъ хр҃тїан'ска работа̀. и ѧко̀ една̀ кѫща красна̀ без' покро̀въ ничто нефела̀ нѝзащо, така̀ е и хр҃тїан'ска̀а вѣра, ако нема̀ законъ и работы хр҃тїан'скы нѝзащо нѣ ѐ. Затова̀ сме дл'жны и ныѐ хр҃тїане, легома като имаме добра̀ вѣра̀ и ст҃аа, така̀ да имаме добры̀ работы и ст҃ы̀, и как'вы м҃лтынѧ на сиромаси и на цр҃квы и любо̀въ съ сѣко̀го. и не тѣк'мо със' прїа̀телѥ, ами̇ и със' твоите злѡмы̀сльници да имашь любовь, стран҃олю̀бїе, сы̀ р҃ѣ пѣтници и чюж҃ин'ци да любышь и трьпѐнїе да има̀шь, кога ты̀ дойдѐ нѣко̀е зло̀ или̇ скрьбь или̇ бѣда̀. и послѹша̀нїе да имате | на хв҃ыте 256
дѹмы и да̀ се по҃ка̀нѣме за цр҃ква и на мл҃ба да сто̀имь сѣкогы и да си чю̀вате очи̇те ѿ злѣ̀ по̀гледь и ср҃цето си ѿ злѣ̀ по̀мисль. и да нѐмаме вражѣ̀ единь на дрѹгыго ни̇ за̀висть, като и да нѣ̀ сме лѹка̀вы като змїа̀ и да не кѹр'ви да сѐ оскврьнѧваме като сготовѐ и да сѐ не опаваме като свѝне, или̇ да сѐ прѣнадеме като ди̇ви звѣ̀рове. и да си нѐ мислиме еди̇нь другыи зло̀ и да сѐ издаваме и да се погѹбюваме даны се ра҃ува̀ дїаволь, амы да сѐ по҃ка̀ни҃ да ѹгоди҃ хв҃ѹ бг҃. и ка̀къ да сто̀ри да вѹзвеселимь аг҃лы за н҃а и да сѐ любѝимь еди̇нь дрѹгы̀ бра̀ть хр҃тїа̀нинь, и да желае҃ тамо да сѐ сп҃обы҃ на цр҃тво нб҃ное и да полѹчи҃ си̇ч'кы ны̀ѐ тамо при̇ хв҃а бг҃а истиннаго и да сѐ наситы̀мь пѣсны̀ аг҃гл'скы и ѧстїе ра̀йско въ вѣкы вѣкомь аминь.

Дамаскѹ̈на инока иподїа̀кона и стѹдита 257

слѡ̀во на ро̀жѣство г҃а на̀ше҃ ІѵХ҃а. ѿ бл҃ви: за мо҃:

Прили̇чны сь цр҃ко̀вныте праз҃ници бл҃вѐнїи хр҃тїане, като нѣко̀а голѣма огра҃а что е насадѣна вѣтрѣ̀ ѿ сѣкак'вы цвѣтове миризли̇вы и вѣтрѣ̀ ѿ сѣкак'во, ѹ ѡн'зы градѝна да сѣды̀ еди҃ ст҃ъ цр҃ъ и зовѐ сѣкого чл҃ка да бѣсѐди със' него, и които влѧзать вѣтрѣ̀ радо̀сть има̀ють голѣма̀, защо се наситѹвать ѿ хѹбавы мѹриз'мы ѿ онїа̀ раз'личны цвѣтове и па̀къ дрѹго по тврьдѐ се обрадѹва҃, защо поидоше близѹ при цр҃а и побѣсѣдише със' него Та̀квизы сь и на ст҃ѝте праз҃ниците. гра̀дината със' цвѣтовете та̀ е ст҃аа цр҃ква хв҃а, а цвѣтоветѣ сь праз҃ниците на си̇ч'кыте ст҃ы̀, мака̀рь на м҃ниците да р҃ешь или̇ на прѣп҃обны или̇ на архїерее или̇ на ап҃ле или̇ на пр҃р҃ци или дрѹгиго ст҃го̀ да вьспомѣне҃.

А цр҃ъ великы и свѣтлыи та ѐ г҃ъ нашь ıс х҃с, что е прѣс҃ть и прѣ-
258 чѝсть, дето е сп҃ѝтель на сѝчкы свѣть и что е със҃здатель сѝч҃ко | жѝ-
вотно. и на сѣкыи ст҃ѝ праз҃никь ра҃увам҃е се и вѣселим҃ се бл҃гочѣстыви
хр҃тїане като каже и прѣмѫдрѝ соломонь. кога се похвалѝе правѣдныкь,
тогазы е весел҃ба на чл҃ци. амы на вл҃ните празн҃ыци потврьдѣ се
ра҃уваме бл҃гы хр҃тїане, защото е цр҃кыи праз҃никь и почесть цр҃ква,
оти на цр҃кви слѫгы мал҃ко има҃ почесть и пох҃ала, а цр҃ева почесть
по҃обае да е на҃ сѝч҃кыте повисока почѣсты. и сѣкѝ чл҃кь ѐ длѣжень
да праз҃нува и да почѝта цр҃кы праз҃ныкь и да се радѫва и да чины,
что е цр҃ѫ драго и ѫгодно. и ныe сега так҃вѣзы праз҃ныкь имаме и та-
кьв҃зы дн҃ъ праз҃нѫваме цр҃ѫ дето е дошѣль да ѫмиры сѝч҃кы свѣть что
е нб҃ныи и вѣликыи сп҃сь г҃ъ на҃ ıс х҃с, кои и как҃ се зове, б҃оявленїе
сѝ р҃е бж҃їѐ ѩвлѐнїе. отѝ дето се не видѝ дн҃ѐска се видѣ, б҃о стàнь
чл҃кь. б҃ъ дето крàи и почело неима ѿ когà е а тòи се дн҃ѐскà рòды
да има годѝны. ı що е погѫлѣмо и что е дрѫго почѫдно илѝ послàвно.
кòи да чѝе и да се не почюди, и кòи да съмѝслы и дà се не ѫдивы,
отѝ б҃ъ да бѣде чл҃кь, и почто заради нàше сп҃ѐнїе и да стòры на
259 добро да ны из҃бàви | ѿ рѫкыте скврѣннаго дїàвола. Защо ѿ прьвѐнь
б҃ъ адàма съ сѝч҃ко дòбрь стòри и дà е и чѝсть и дà ѐ сѐ ст҃ъ. и то-
гàзи мѫ дàрѫва двàнадѐ҃ть сѝлы дш҃евные дето гы имà и сегà сѣкыи
чл҃кь. и трѝ силы сѐ зовàть сàдител҃ны, дѣтò сь със҃ т҃ѣ раж҃а и храні̇ы
чл҃кь и растѐ. и прьва ѐ рож҃ьст҃вна силà, да рчѐшь дето ѐ раж҃а сѣкы
чл҃кь, дето нѣ ѐ бѝл҃ на свѣть, а тоѝ бѝ. а в҃тòра ѐ силà храна детò се
хрàни чл҃кь. И трѐтїа ѐ пакь растител҃на дето растѐ чл҃кь и има так҃-
возы ес҃тво да ѐ ѿхранюва ѿ мàл҃ко на голѣмо, защо катò е мàл҃кь и
бѝва гол҃ѣ. тїа силы и сѣкыи добѝт҃кь има заедно и дрьвїа, защо се
и тїе раж҃ать и хрàнеть се ѿ землàта и растѫть. и дрѫгы д҃. сѝлы
зовьт҃ се живòтны, защо със҃ т҃ѣ живѫтѫва и хòды жѝвь чл҃кь. и прьва ѐ
сѝла говор҃нà, и когà се чл҃кь сам҃сы на ср҃цето си наговòрѣ и ищѐ
добро нѣкòе. а втòро ѐ когà из҃бра чл҃кь добро ѿ злò илѝ злò ѿ добрò.
и зове се оназы сѝла произволѐнїе сѝ р҃е как҃ мѫ ище вòлиа. зàради товà
260 и х҃с имаше зговорь дà р҃ѐмь тьк҃мо едѝнь дòбрь. защо б҃ъ не | ищеше
нѝкога злò, амы сѣкоги добро любѐше и ищѣше. И трѐтїа ѐ сѝла ярость,
сѝ р҃ѣ ядь или като кàже и б҃огословь глигòрїе, да сѐ ядѫваме на дїàвола
и на него нашà лѝтость да пѫщаме, и тòго да хвалишь и немѫ злò
да чины҃. защо тоѝ н҃а сторѝ и прѣст҃пих҃ме бж҃їи заповѣдь и тоѝ н҃а
из҃ раѝ из҃вѐде. и стòри ны да хòди҃ по тьзы земля проклѐта, и зàра҃ї
нѐго дадѐ на҃ б҃ъ ядь да сѐ ядѫваме на него, а нѣ на чл҃ка да имаме

ѩдь дето е съз'данїе б҃жїе, на х҃тїанина да огнѣвы҃ нѣкого, или некрївь
и затова̀ да̀де на҃ б҃ь ѩдь. а четврьта ѐ сила̀ желанїе да р҃ешь да
желае҃ сѐкогы добро и да желае҃ първото нашѐ ѿчьство си̇ р҃е цр҃тво
нб҃ное. и това сь четїрите живо̀тные силы. а дрѹгите еднакь е҃ сили
что има̀ чл҃кь зовѣт' се разѹмнытели̇, защо със' т҃ѣ познава̀ чл҃кь що е
да̀ е и как'во ѐ. И прьвата се сила̀ зовѐ чюв'ство, втора̀ мльча̀нїе, трѐтїа
слава, четврьта помисль, пета̀ ѹмь. И чюв'стви сь е҃. едно да види҃, второ
да чюешь, трѐтїо да помиришешь, четврьто да вькѹсишь, пето̀ да похва-
нешь. и видѣнїето | что е кога̀ глѐда чл҃кь нѣчто и позна̀е що е онова 261
и как'во е. а чюенїето ѐ кога̀ не видѣ ничто ами̇ чюешь ѿ некого
чл҃ка нѣчто и раз'берешь как'во е и что е. а ми̇рисанїето е па̀кь кога̀
помири̇ше нѣчто чл҃кь и позна̀е онова как'во ѐ, хѹбаво ли мири̇ше или
е вонѐщо. а вакушенїето е па҃ кога̀ глѐда чл҃кь нѣчто и не мо̀же да
го позна̀е сла̀д'ко ли е или гор'ко, догдѐ не въкѹси със' ѹстата, и тога̀зи
го позна̀е как'во е. а да похва̀нишь ѐ па҃ кога̀ похва̀тишь нѣчто и по-
зна̀е҃ стѹдѣно ли е или то̀пло, тѐш'ко лї е или лѐко. и това се зовѹть е҃.
чюв'ства что има̀ чл҃кь. А мьчтанїе сь зовѐ кога̀ нѣчто ви̇ды чл҃кь и
по̀вни го за нѣкои дѐнь или за много д҃ны̀ и вь било мѹ се на ѹмьть и
кога го смы̀сли а то̀и се или засмѣе или расплаче. И това̀ и̇мь м'чта̀нїе
и насѣнь чл҃кѹ дохо̀ди и на дѹмата чл҃кѹ что мѹ е вътрѣшна̀. защо чл҃кь
двѐ дѹмы̀ има̀. една̀ е дѹма вън'каш'на что дѹмаме със' ѹстата и чюе 'ю'
сѣкы̀. и тазы̀ дѹма̀ се зовѐ произно̀сна, защо̀ ю износи҃ вън'ка, а вто̀ра
дѹма вътрѣшна, дето си са҃сы чл҃кь дѹма. и наговорѣ се на ср҃цето си.
със' тьзы и на сѣнь чл҃кь бал'нѹва, что е нѣчто видѣль. | а сла̀ва ѐ па̀кь, 262
кога̀ прослави чл҃кь б҃а. ами̇ и сла̀ва има̀ два̀ съмисла̀, или знаѩна или
незнаѩна, си̇ р҃ѣ да р҃е като да чюе нѣкои чѐ е погын'ло сл҃нцето, а не
зна̀е защо е погы̀н'ло. и това̀ се зовѐ без'дѹмна сл҃а си р҃е незна̀ѩна,
и дѹма не ме что да р҃еш' иска̀зана и зна̀ѩна сла̀ва ѐ. кога̀ знае чл҃кь
почто бы̀ та̀ оскѹдне сл҃цето, защо като ста̀не по҃ сл҃нецето ѿ до̀лѹ и бра̀ни
мѹ да нѐ свѣты защо сл҃нцето идѐ ѿ дѣсна страна̀, а лѹна̀та ѿ лѐва. и ко̀га̀
се срещн'ть и лѹна̀та бы̀ва поні̇ско ѿ сл҃цето и затѹли го и затова̀ не
свѣты, и това̀ е сла̀ва. а помисль ѐ па҃ кога̀ чюе нѣкои чл҃кь за нѐкого
си̇л'наго ц҃ра дето има си̇л'на войска и нави̇л' мѹ е дрѹгы ц҃рь помал'кь
дето има̀ помалко войска̀ и то̀и он'зы чл҃кь и ми̇слы как' бы това̀ та сѐ
сторы̀ дали̇ е истинна или ѐ лѣжа̀, и то̀изы съмисль зовѐ се поми̇сль.
и чтото чи̇неть и работать тїа̀ си̇лы а҃і си̇ч'ко ра̀ды ѹмь работать. А ѹмь
ѐ като еди̇нь нѣкои ц҃рь сѣды̀ на покоино мѣсто тьк'мо ѹмь ѡб'хо̀ды
дето сказѹват' се за нѣкои рабо̀ты си р҃е да р҃емь, ка̀кь ѐ г҃ь б҃ь бл҃агь
и до̀брь или ка̀кь сл҃нце свѣты и какь ѐ чл҃кь съмрѣтнь.

263 Тиіа силы вї. | дето гы сега сказах'ме даде гы бъ адамъ да мъ се
ревны добро и да любы праведное и блгое и да смыслюва что е добро
и пб'но, какь бы дето го немаше на свѣть, а той бы на свѣтьть. и да
се храны и със' дшата и със' тѣлото, и тѣлото си да храни със' гоз'ба
что се ядѐ, а дшата си да храни със' бжїи дъмы. и да расте със'
тѣлото си, а на дшата мъ да се умножава добро, и да раз'мыслюва
что е волїа бжїа, и да раз'сьжа добро ѿ зло, и да се гнѣвы на дїавола,
и да цртво нбное, и да назїра сѣкогы доброто, и да послушава дъмите
бжїи, и да се теглы на добро, и да славы ба прѣблгаго, и да помї-
слюва за дшата си добрина, и да мысли що е бъ угодно. заради това
даръва бъ адамъ тїа вї силы и тогази мъ рс. сїч'кото да ты бъде по
твоя волїа и сїч'ко ты дава да испитуваш тѣх'ны скопо тьк'мо за ба
да не помисли да испитуваш как' бы и какь е. А той прѣстапи бжїи
заповѣдь и гдето не достїгнуваше със' умьт'си а той се наемаше да
разумѣе. и затова като прѣстапникь бжїи из'гнань би ѿ рай и това е
прѣступлѣнїе адамово, защо рай и онова дрьво знаено добра и лукаво
264 бѣше на два скопоса | като и члкь детò е и члкь чюв'стьв'нь и мис'льнь.
и защо има тѣло и види мъ се и затова се зове чюв'стьв'нь, а дшата мъ
се зове мысльнь. так'возы бѣше и онова разумное дрьво и чюст'вно и
мисльно, и бъ не посади него за зло. или се свидѣше бъ за него и за-
бранїи адамъ да нѣ яде ѿ него, да стане а той със' ба нѣ така. ами
что законь остави бъ адамъ да знае, как' има на него бъ да се бои
бъ. н гь бъ сїч'ко мъ даръва и сїч'ко мъ просты. тьк'мо оназы мал'ка
заповѣдь повѣле мъ бъ да дрьжи да е същы рабь и слуга бжїи, а тои
не послуша заповѣдь бжїи, ами послуша прѣльстника змїа дїавола, де-
то мъ завидѣль бѣше на доброто. затова из'гнань бы ѿ рай и затова се
ѿдалечи ѿ рай и ѿ онїа голѣмїе и краснїе добрыны и ѿ радость вѣчна
дето чюяше бжїи гла и дето имаше голѣма почесть бжїа что бѣше
мъ бъ даруваль. ами сам' си стори зло и доби си погибѣль, а гь бъ
като си е със' есвото члколюбць, много пьты наказуваше родь члческї
265 със с'траховане сѣкак'вы и със' болесты и със' другы различны | работы,
давно би се члкь уплашиль да остави зло своѐ. ами члкь не можѐ да
омрази грѣ и нещѣ да стори волà и да угоди твор'цу своему и бъ,
ами тьк'мо на своето си тѣло угажаше и чинѣше волїа вражьбникъ
своему дїаволу блъ тогазы хвалаше се. ненависть, и враж да умножа-
ваше ами служахъ дїаволу и покланяхъ се на идолите и сѣкы члкь
своя волїа чинѣше. и что бъ утьк'мы. легома трѣбуваше на сїч'кы тїа
злыни цярь. и никои се не находѣше так'вызы врачь и никои не можаше

да извади и да спсѝ чл҃чьскы рѡ҃ ѿ мъка. И нѣ сѝч҃кыте чл҃ци тъкмо,
амѝ нѝ сѣбѐ си мѡжаше нѣкой да сѐ ѿкѫпи ѿ мѝка и да сѐ избавѝ ѿ
тѡл҃кози прѣльсть и послѣ что трѣбѫваше, голѣма легома̀ злѝна искаше
и голѣмо изцѣлѐніе, амѝ и найдѐ. сам҃си единородны сн҃ь бж҃ій, дето
е създаль и сториль чл҃ч҃кое е҃ство, той слѣзе ѿ нб҃ето и выльти се
ѿ ст҃ыа дв҃це марія детò е цр҃ь нб҃ныи, а той прѝе нищета, отѝ зань
да̀ обогатѝ сиромасите что сь ѿпадньле ѿ добрите работи и что сь сь
лишиле ѿ бж҃ія̀ волѧ. затова бы̀ като | сѝрома҃ да ѧмалы̀ на҃ грѣховете 266
и ро҃и се въ пѣщера сиромаш҃ка да ны̀ очистѝ дш҃ата, детò е бѝла̀
мѣсто и пѣщера на злѝте и лѫкавите разбойници бѣсѡве. земліата ост҃ы̀
и въздѫхь что̀ е на ѩрь просвѣты и земліата ост҃ѝ, защо бѣше осквр-
нѐна ѿ слѫжбы еллин҃скыѐ, а въздѫхъ что е на ѩрь бѣше потьмнень
ѿ дѝмове что колѣхѫ и изгорѣвахѫ слѫжбыте еллин҃скѝе. а родѝ се гь
въ ѩсли да избавѝ на ѿ безсловѐсно безакон҃ство. Чѫдо въ истѝнѫ
прѣславно. съвръшѐнь бь, а той се видѣ̀ като мла̀до дѣтѝ несъвръшено.
и дето нема̀ начело ѿ ко̀га е, а тои сега̀ прѝе начело, и щотò бѣше не-
видимь бь, а днѐска се ѧвѝ и видѣ̀ се зарадѝ това̀ сич҃ка тва̀рь бж҃ія
что ѐ сторѝль бь занѐсвать да̀рь и поклонь бѫ детò сь е родѝль. нб҃ето по-
ка̀за да̀рь звѣздѫ, аг҃лы, пѣсны. земліата пѣщера, пѣстини, ѩсли. пастѝріе
чѫдо, а ны̀е чл҃ци, мр҃ія бца. ами легома̀ пойска бгь сич҃ки свѣть да
просвѣти и на сѝч҃ките езѝци да пока̀же бгора̀зѫміе. Зарадѝ това̀ и онія̀
влѣсвы да̀рь принòсьть зарадѝ това̀ и ѿ прьвѣн҃ сь пока̀зваше на сѝч҃-
ките езѝци ѡти как҃ сь влѣсвы сирѣчь хитрьцѝ. заради | това̀ сега̀ и 267
аг҃лыте съ чл҃ци наедно праз҃нѫваме и пѣсны поѭть. защо дрѫго по-
гѫлѣмо не имають. и онія̀ хытры̀ влѣсви ѿ перьсид҃ско мѣсто да̀рь при-
носеть, оты защо днѐска на прѡрцѝте прѡрчьството събѝва се. и тѣх҃ныте
дѫмы до днѐска сѐ доврьшиха. и ісаія̀ прѡрькь чтото прорѐче, дв҃ца днѐска
еммаѫила родѝ ѿ дха ст҃гò дето гò прѝе и родѝ, отѝ пойска са̀мь бь
така̀ да ба̀де. и прѡрькь ерѐміа за дн҃ѐшныи дн҃ь проповѣда и дѫма̀ше.
тоѝзы бь на̀шь и не въмѣстюва се дрѫгы при нѝего, защо е изнашьль
сѝч҃кыи пьть что трѣбѫва и даде го ія̀ковѫ своемѫ и ілю̀ дето е зал҃ю̀бень
ѿ него. и ѿ тѣ̀ка ѧвѝ се на землѝ и със҃ чл҃ци пожѝве. и па҃ ісаія
прѡрькь за то̀изы дн҃ь прѡрчьствѫваше и рѐ щѐ да излѣзе патерица ѿ
ко̀рень ѥсеѡвь и ѿ нѝеа ще цвѣть да прорастѐ и на него ще да почѝѐ
дхь прѣмѫдро̀стыи ра̀зѫма. па̀терицата что е излѣзла̀ ѿ ко̀рень ѥсеов҃,
това̀ е прѣст҃аа бца, защо е тія̀ ѿ ко̀рень ѥсеовь, а цвѣть що е
изра̀сль ѿ па̀терицата̀, това̀ е гь на̀шь іс хс дето исплѣныи със҃
хѫба̀во бл҃гоѫха̀ніе що сь вѣр҃ны̀ чл҃ци. И това̀ бѣше па҃ прозрѣль | 268
прѡрькь ісаія и дѫмаше. отро̀че родѝ се на҃ и сн҃ь да̀е се на҃, дето мѫ

власть было на негово рамо, и иметому се и рекува, велики наговорь аг҃гль, чюдень съвѣтныкь, властелинь ѿц҃ь ономузи вѣку что ще да бьде. и пр҃р҃кь михеа за дн҃ешныи дн҃ь пror҃е. и ты виолееме доме ефраѳовь, нѣ си мал҃кь ни ѿ кого въ вл҃ците ииздови, оты из҃ тебѣ ще да излѣзе вожь, дето ще да бьде кнѣзь въ ил҃ли и неговь исходь ѐ ѿ прѣди вѣка.

И за тоизы радостныи дн҃ь пр҃р҃кь даниль навьходонсорь цр҃ь дѣмаша. оти ще да се роди нѣкои цр҃ь на҃ сич҃кы царіе и ще да съкрѣши и да губы сич҃кыте цр҃твіа, койго се нему не поклонать. и ѿ сич҃кыте пр҃р҃ци ни единь не оста до г҃е не пror҃е за дн҃ешны дн҃ь, ами ние ради да се незабави да остави пр҃р҃чьствіата а то да скаже праз҃нику дѣмите.

И да начнѣмь ѿ тука и нѐ ѿ мои дѣмы да дѣма нѣчто ами ѿ ст҃ое и бж҃твное ев҃ліе чтото казува, ами оставляме чтото е било пр҃ѣ тоизы ст҃ы дн҃ь, си р҃е да р҃е за прст҃аа бц҃а, ка сѐ ѿхрани оу цр҃квата
269 ст҃аа ст҃ы и какь прѣбы тамо | ві годины и какь еи аг҃гль гн҃ь донесуваше настіе. това сич҃кото нѣ е за дн҃ешныи праз҃никь и затова оставляме, ами да скаже за іѡсифа, като се годи за дв҃ца мр҃іа. като бѣше б҃ь повелѣль и поминьха се мал҃ко нѣчто дн҃ы, гледа ю іѡсифь какь ѐ дѣтина и непразна, а тои като си бѣше правѣдень, не щеше да ю из҃обличи, ами помислы тайно да ю напусты. и въ он҃зи нощь това тои помислы и яви му се аг҃гль гн҃ь гавріиль и р҃е му. иѡсифе сн҃у дв҃дв, ничто да се не бойшь, ами приими мрію жену свою и упазі ю. това чтото има въ чрѣвото си та е непразна, това е ѿ дх҃а ст҃го зачѣла. ще да роды сна името му е емманоуиль, а ти му нарѣчи имѣто і҃с, оти тои ще да сп҃и сич҃кы чл҃чьскы рѡдь ѿ прѣгрѣшѣніето и҃. и кога стань іосифь ѿ сынь свои и стори като му заповѣда аг҃гль. и въ онія дн҃ы излѣзе повелѣніе ѿ кесара августа да сѐ напише вьсакь чл҃кь на своето си ѿчьство и сич҃кы свѣть да се напише въ цр҃ка книга. това напи-
270 саніе и ѿ прьвень бѣше когато кѵринеи обладаваше на сиріе. и сич҃кыте | идѣху да се напише сѣкы на свои градь, поидѐ и іѡсифь да сѐ напише и тои ѿ галлею ѿ назарѣть въ виолѣемь и нѣговата обручница ма҃ріа, защо бѣху тіе ѿ дв҃вь рѡ҃. И кога се написаше, донде врѣме да рѡди дв҃ца маріа м҃ан҃ца, и защо не имаху тамо своѐ мѣсто тогази гдѐ да излѣзуть и затова оулѣзоше въ пѣщеру. и оу тьзы пѣщера бѣше мѣсто широко, гдѣто пѣдааху на стань пѣтници. И тамо роди гн҃жда бц҃а г҃а нашего іѵ҃ х҃а и положи го въ ясли что бѣху тамо направени да привезуват добитки. И пастыріе бѣху близу при он҃зи пѣщера въ онязы нощь пазеху тамо ѡв҃цете свои. и аг҃гль гн҃ь поидѐ тамо, и свѣть велики

просвѣты прѣ ны и ѹбоаше се тврьде. и р҃е имь аг҃гль. не бойте се
дѹма вамь, оти ще радост голѣма да баде дн҃еска на тойзи свѣть, защо
се е родиль х҃с въ гр҃а дв҃двь и ва ще знамѐніе така да бьде да по-
знаете, поидѣта въ пѐщера и наищете майка мѹ и него повита като
мл҃н҃ца. и тогази се чю като подѹма аг҃гль тіа дѹмы ѿ нб҃ето мнѡго
аг҃глы пѣнахѹ. слава въ вишны б҃ѹ и на землы мѝрь | въ чл҃цѣхь 271
бл҃говолѐніе. И пастирієто като чюха тоизы гл҃а поидоха тамо въ пѐщерѹ
и наидоха, как҃вото имь сказа аг҃гль. И въ дны ірода цр҃а дойдоше тры
цр҃іе хытрьціи ѿ истокь въ иер҃лмь и попитаахѹ, гдѐ ще да се роды
цр҃ь іѹдеискыи, защо видѣх҃ме неговата звѣзда на истокь и пріидох҃ме
да мѹ се поклоны҃. като чю това іродь оуплаши се и позова ар҃хіереи
и книжници и питаше гы, гдѐ пише писаніе да се роди х҃с цр҃ь. и тіѐ
мѹ рекоше. пр҃р҃кь михеа рѐкль как҃ ще въ виѳлеемь да се роди х҃с.
тогазы іродь тайно повика оніа хытрьціи и р҃е имь. идѣте и поклонете
мѹ се и испитаите добрѣ за онова отроче, и кога го найдете, дойдете
да ми кажете да пойдѹ и азь да мѹ се поклоню. и това р҃е скврьнныи
іродь. нѣ щеше да се поклоны амы да пѹсты да го ѹбиють, да мѹ не
пріиме цр҃ство то, то да цр҃ьствѹва. И хытрьците като чюше тѣзы дѹма
ѿ цр҃а, излѣзоше из иер҃лмь и поидоше гдѐто стань звѣздата въ виѳлеемь
на отрочето въ пѐщерата. И тогази отворише скровището си и из҃ва-
дише дарь что носѣхѹ и дадоше пр҃тѣи б҃ци злато и ѳѹміань и из҃мѹр҃но.
И аг҃гль | гн҃ь р҃е имь. прѣз҃ тѣзы нощь не идѣте на ірода цр҃а, ами 272
си идѣте на свое мѣсто. и тіе са въз҃вратише на дрѹгыи пѹ и ѿидоше
си на свое ѿчьство и казѹвахѹ что сь чюле и видѣле.

Това сь дѹмыте на ст҃іи празникь дето гы наскоро сказах҃ме, защо
имаме много и различно да йспытѹваме за тоизи праз҃ник҃, и прьвень
имаме да питаме почто не роди се ѿць или дх҃ь ст҃и, ами се роди сн҃ь.
второе почто се случи так҃вози врѣме да се прѣписква сич҃кіи свѣт҃.
трѐтіе въ кое врѣме и въ кои мц҃ь бѣше. четврьтое оніа влѣсвы сы р҃е
хитрьци ѿ кидѣ и ѿ гдѐ разѹмѣхѹ и дойдоше да се поклонать х҃ѹ.
пѐтое что и҃ назнаменѹвахѹ даровете и҃. шѐсто ка҃ разѹмѣше и занѐсоше
таквизы дарове. седмое гдѐ найдоше х҃а оніа хитрьци, въ пѐщерь ли
или на дрѹго мѣсто. осмое звѣздата чтото бѣше сь явила имаше ли
тіа е҃ство като и дрѹгыте звѣз҃ды или тьк҃мо тогава сѐ яви. деветое
тазы звѣзда кол҃ко годинь яви се ѿ напр҃ѣ пр҃ѣ рожьство хв҃о. ка҃
бише, пріиле така скоро оніа хытрьцы | и наишлѐ х҃а въ пѐщерата. 273
десетое и почто не вьпльти се х҃с поѿнапр҃ѣ, ами на послѣдно врѣме
и остави тол҃кова дш҃ь чл҃чьскы да сѐ мьчить. За тіа дѣсет҃тѣ дѹмы

имаме да испитувàме за дн҃ешныи дн҃ь макàрь и да имà и другы, амѝ нѝе тол҃кова да р҃емь. амѝ догдѐ нѣсме започѐле думите мл҃ю ви се послѣшаите със҃ сич҃к ср҃це, нѐдѐите задрѣмува. трѣбуваше еднàкь ѿ напр҃ѣ да ви реку, ами сегà мы прїлѐгна на думата і ѿ сега да нàчнѣмь прьвото испитувàнїе, ами рàзумно рàз҃бѐрете, защо е зà б҃а думите що ще҃ сегà да скаже҃.

Ст҃аа тр҃оица ѐ неискусима, дето не може оумь чл҃чьскѝ нѝкàкь да постѝгне да испита как҃ ѐ, и без҃крàйна ѐ. нетлѐнна дето не погѝнува нѝкогы, амѝ сы е сѣкогы и нѝчто не мòже на тòизы свѣть да се неы упо҃бы. и каково ще със҃ нѐеà да се оупо҃бы като е тїа ѿпрьвень сѝч҃ко стòрила що е на тоизы свѣть и тоизы свѣть та е до врѣме и погинува. стòрень ѐ и рàбь ѐ и направа неина. и заради що се зовѐ трòица защо сь трѝ лица, ами се едно зовàть. защо тїà трѝ лица
274 е҃ство имàть сѝ р҃ѣ единь скòпость | и една прѝлика като да р҃емь трѝ чл҃ци има҃ трѝ лица, а е҃тво едно, и тьк҃мо е у това оупо҃обѐна ст҃аа тр҃ица чл҃ку а въ другo нѝкакь. защо чл҃к ѐ самòволнь сѝ р҃ѣ тїà трѝте чл҃цы сѣкѝи по единь инак҃вà волїà имàть и кòи кàкь ще така чины. а ст҃аа тр҃оица ѐ рàвночт҃наа сѝ р҃ѣ единь почѐст҃ има҃ рàвно и трѝте лица, начело и крàи годѝныте имь не имàть и нѝчто един҃ другиму не раз҃ньствѣвать освѣнь защо ѿц҃ь раж҃а и из҃даде го, а сн҃ь сѐ роды и д҃хь ст҃ѝи исходы, и ѿц҃ь ѐ не родѐнь, отѝ не сь е родѝль нѝ ѿ кòго като и ѝмь чл҃ку дето се нѝ ѿ кòго нѐ раж҃а, а сн҃ь и дума ѐ рождѐнь оты сь е родѝль ѿ оц҃а като и дума чл҃ку дето сь рàж҃а ѿ ѝмь, а ст҃ѝ д҃хь нѣ ѐ рòдень, нитѝ е неродень, защо ако бы быль родѐнь, а то бы бѝль сн҃ь и ако лѝ бы быль неродень, а то бы҃л҃ бы ѿц҃ь, амѝ что е. исходныкь, защо исходы ѿ оц҃а нерождѐнна сн҃а като и чл҃ку дѣхѣть дето си ѿидѐ ѿдѝше. и ѿц҃ь имà двѐ имена. зовѐ се ѿц҃ь и пр҃ѣложитель сѝ
275 р҃е из҃дàде го ѿ нѝего сѝ, а сн҃ь сѐ зове дума бж҃їа и сн҃ь. и д҃хь | ст҃ѝи и тòи има двѐ именàа д҃хь и исходникь. ѿ҃ць сѐ зовѐ сн҃у сѝ ѿц҃ь, защо тои го родѝль и като го е пр҃ѣложиль сѝ р҃е дàде го и зовѐ се пр҃ѣлòжитель. и сн҃ь сѐ зове ѿц҃у сы сн҃ь, защо е бàщин҃ си сн҃ь. а дху ст҃му сѐ зовѐ дума, защо д҃хь ѐ дума, а д҃хь ст҃ѝ на дѝмьта се зовѐ д҃хь. прѣложѝтелю се зове пр҃ѣложенїе. Тиа ст҃ѝ и ч҃тныи трѝ лица има секòе лице по двѣ имена. непо҃обно бѣше да се въпльты ѿц҃у сьставь и да сѐ не именувать трѝ имена ѿц҃ь и сн҃ь и пр҃ѣложѝтель, нитѝ пàкь д҃хь сьстàвь бѣше по҃обно да се въпльты и да се не именувать и нѐму трѝте имена д҃хь сн҃ь и пр҃ѣложѐнїе. зара҃ товà бл҃говолѝ б҃ь и р҃ѐ така. наеднò сторы и д҃хъ ст҃ѝи да сѐ породи сн҃ь б҃у оц҃а, да имà

пакь двѐ имена̀, като и ѿпрьвѣнь догдѐ не бѣше се породѝль сн҃ъ и
дꙋма̀ бж҃ꙗ. тои се родѝ на нб҃ето ѿ оц҃а ами без̾ майка. то̀изи и дн҃ѐска
прїѐ да сѐ родѝ на землꙗ ѿ прѣст҃аа ма̀рїа дв҃ца бз҃ оц҃а, сїр҃е без̾
б҃ща и бы на на̀шь прили̇ка като и ныѥ, защо да сп҃и на҃. чл҃къ бы
да ꙋпазы и да сп҃си чл҃ка, а б҃ъ па̀кь | бѣше, да обж҃ї̀и на҃. и бы па҃ 276
по плътѝ си съмрѣтень да сто̀ры на҃ да нема съмрѣть дш҃а̀та ны. бѣше
сн҃ъ бж҃ꙗ и то̀и се назова̀ члч҃скꙑ сн҃ъ да сътвори на҃ да сме си̇нове
и да сѐ насели҃ на цр҃тво нб҃ное. заради̇ това се въплѣты сн҃ъ и дꙋма
бж҃ꙗ̀ оты да нѐма мнѡго имена ст҃аа тр҃ица. и прьво̀то иска̀нїе това̀ е.
и трѣбꙋваше и помнѡго дꙋмы да ка̀же҃, амы̀ защо бы за б҃а дꙋмы
затова̀ поскорꙋ и помал̾ко сказах̾ме, нѣ̀ защо не бѣше прили̇чно да
ска̀же҃, ами̇ защо не мо̀жете̇ разꙋ̀ме като̀ ѐ.

Ами̇ да прѣми̇не҃ и да поидеме и на вто̀рото иска̀нїе, да прика̀же҃
и него. Дето р҃е, оти̇ се прилꙋчи такво̀зи врѣ̀ме да сѐ прѣпитꙋва си̇ч̾кыи
свѣ̀ть кога̀то се роды х҃с и да каже҃ затова̀. Имаше б҃ъ нѣкоѐ съмо-
трѐнїе и нѣко̀и мисль да сѐ родѝ, защо да сп҃и что е създаль сьс̾ своите
рꙋцѣ̀, да р҃емь адама и си̇ч̾кыи ро̀дь неговь. затова се слꙋчѝ так̾вози
врѣ̀ме кога̀то ав̾гꙋсть кесарь цр҃твꙋваше на землꙗ̀, тогазы мнѡ҃ цр҃твꙗ
на чл҃ци прѣста̀н̾ше да ню цр҃твꙋвать по си̇ч̾ка землꙗ̀ така и х҃с като
се родѝ, и прѣста̀ тога̀зы мнѡгоб҃ж̾ї̀е, | дето се кланꙗ̀ше си̇ч̾кыи свѣ̀ть 277
на идол҃скыте бо̀гове. а сега̀ пока̀за да се покла̀нꙗть чл҃ци едномꙋ истин-
номꙋ б҃ꙋ. ми̇рьскыте градове и си̇ч̾кыте по҃ ед̾но цр҃тво бѣхꙋ се прѣ-
да̀ле. така и сѐга си̇ч̾кы езыци вѣроваше х̾ꙋ цр҃ꙋ еди̇номꙋ и поклони̇ше
мꙋ се. Напи̇саше се си̇ч̾кꙑи чл҃ци наедно тогазы въ кни̇гꙋ цр҃ꙋ ав̾гꙋстꙋ,
а сега̀ се напи̇саше хр҃сїа̀не въ кнїгꙋ нб҃нꙋю. и вь онова̀ врѣ̀ме зовѣ̀хꙋ
се чл҃ци ав̾гꙋстиа̀не, а сѐга се назовах̾ме ние които вѣрова҃ме въ х҃а
б҃а хр҃тїа̀не. написа̀ сѐ и х҃с въ ав̾гꙋство повелѣ̀нїе ради̇ двѣ̀ ра̀боты,
едно̀ ра҃ї да пока̀же на̀мь да се пови̇нꙋваме и ныѐ и да послꙋшаме
гн҃дарѐ. по то̀изи ско̀пось каже и х҃с въ ст҃ое ев҃лїе. да̀йте кѥсаровотꙋ
кесарꙋ, а бж҃ї̀ето бꙋ. и ап҃ль па̀вель така на҃ ꙋчи. подайте сѣ̀кымꙋ дльж-
ното, дѐто мꙋ е ꙋро̀кь и комꙋ̀ е да̀нь. защо изпрьвѣнь ѿ б҃а така̀ е
ꙋзаконено да ймаме стра̀х̾ и послꙋша̀нїе на цр҃а. и в̾торо па҃ защо
лѐгома като бѣх̾ме поро̀бены въ дїа̀вол̾скꙑ рꙋце и х҃с сѐ затова̀ сло̀жы
да ѝз̾ва̀ди на҃ ѿ послꙋша̀нїето дїа̀воловꙋ и да напи̇ше на̀шето имѐ на
кнїгьта дето ре҃ | дв҃дь прѡрькь. и въ кнї҃гата твоꙗ̀ си̇ч̾кы̀ щьть да се 278
напи̇шꙋть. и послꙋша̀нїе има х҃с със̾ на҃ ро̀бїе да сто̀ри на҃ да сме
ро̀бїе на нѐгова волꙗ̀, дето бѣх̾ме поро̀бенї тогазы̀ на зло̀често беза-
ко̀н̾ство. като и каже ст҃ы̀ ап҃ль па̀вль и па̀кь р҃е па̀вль ап҃ль. когато

доидѐ кон'чина на годѝните пѫсты̀ б҃ъ сн҃а своѐго что сь ѐ родѝль ѿ жена и бы̀ль ѐ по҃ закòнь, защо да искѫпѝ по҃законные, оты и нѝѥ да прїиме҃ сн҃ѫ бж҃їю положѐнїето что е ѫзакòныль, и зара҃ това слѫчѝ се таквòзы прилѝчно врѣ̀ме когàто се рòди х҃с. рѐко҃ме и второто испѝтанїе. И сегà да р҃е҃ и трѐтїѡ, дето е въ коѐ врѣ̀ме на годѝната бѣ̀ и въ кой м҃ць родѝ се х҃с, дà кàже҃ и товà. Годѝна четы̀ри врѣ̀мена имà, и прьво ѐ прòлѣт', втòро е жьтва, трѐтї е есень, четврьто ѐ зима. и прòл҃ѣ ѐ ѿ фер'варь з҃і до и҃і маїа. и ѿ и҃і мàїа дò к҃з ав'гѫста зовѐ се жьтвà. и ѿ к҃з ав'гѫста дò к҃д но҃ев'рї[1]) дò к҃з ф҃вара зовѐ се зимà. И въ прòлѣть имà зòдїе що е добит'кь овень і ю҃нець и близнець. а вь жетвà ѐ рàкь и львь и дѣва. въ ѐсѐнь ѐ нарѐ҃ и скор'пїа и стрѣлець.
279 И | въ зѝма ѐ кòзи рòгь водòлѣи и рѝба. и тїà четы̀рите стих'їи, дето сь на тòизи свѣ̀ть имàть раздѣлены зòдїа. и ог'нь има зòдїа трѝ, льва и скор'пїа и кòзорòга. а въздѫхь что е на ѩрь има и тои трѝ зòдїа, овна, дѣвѫ и ѩр'ма. и во҃а има рàкь и водолѣ̀а и рибѫ. и зѐмлà има зòдїа ю҃нець, стрѣлець и блѝзнець.

Г҃ь нàшь і҃с х҃с родѝ се м҃ца декем'рїа дето има зодїа водолѣ̀а въ зимно врѣ̀ме. защо щѣ̀ше х҃с да затѫлы̀ златà зима грѣховнàла҃ и да просвѣ̀ты прòлѣть със' б҃горазѫмїе и да погѫбы̀ лю̀тото врѣ̀ме дїàволѫ льстенето и да покаже слàд'кыи пролѣть неговото си хотѐнїе. защо щѐше да развалѝ мнѡго плѣнство на чл҃ците и да стòри мѝрь на тоизи св҃ѣ̀ и да раз'валѝ на врàж҃ата срѣдната стѣ̀на что ны запїраше да не ходѝ҃ на нб҃ето и да смѣси нб҃ныте аг҃лы̀ със' земльните чл҃ци. поистинѫ злà зыма бѣ̀ше, и дрѣ̀го не бѣ̀ше позлò ѿ товà дето бѣхѫ из'мрьз'ньле чл҃ците ѿ бесòвьска напàсть, дето свѣ̀ть илѝ вѝдѣло илѝ сл҃нце не вѝдѣхѫ истѝннаго б҃а и свѣ̀та и дѣ̀то не мòжехѫ чл҃ци тогàзы никàкь да
280 вѝдеть ст҃ь бг҃орàзѫмныи, | и защо щѣ̀ше да покàже х҃с чтото идѣ̀ше истѝнна прòлѣть. зара҃ї товà врѣ̀ме зѝмное бѣ̀ше когàто се х҃с родѝ. А нòщь бѐше, като каже ст҃ое ієв҃лїе, пастырїе бѣхѫ тамо прѣз' нощь пазѣхѫ ов'цето. и тогазы̀ ѿидоше и наидòше х҃а ка҃ ѐ рòдень. и защо бы нòщь, защо щѣ̀ше да сѐ промѝне лю̀та и гор'ка тьма грѣховѝта и да пристѣ̀пы дн҃ь да ны̀ сп҃сы. и защо лѐгомà щеше да просвѣ̀ты сл҃нце правѐдное что̀ е г҃ь на҃ і с х҃с да просвѣ̀ты и дà остѝ дш҃ѐвныте оч҃и на грѣ̀шните чл҃ци, защо като бѣхѫ помраченѝ чл҃ците и ожѝдахѫ да вѝдеть свѣ̀тло҃ бж҃їà, прѡрькь ісаїа дѫма за товà. лю̀дїе дѣ̀то сѣ̀дѣхѫ въ т҃мнѝца незнàїана щѣ̀ть да вѝдеть гол҃ѣ свѣ̀ть. кой хòди дѣ̀нїе съ свѣ̀щь

[1]) Пропустнато е: „зове се есень, и ѿ к҃д ноемврїа.“

и комѣ лы трѣбова дѣніе ѡгнь да мы свѣты, никомы, ами тькмо нощиа
ищѣ да мы свѣты. тава и езиците що бѣхы помрачѣны ѿ много грѣхове,
защо ако бы била добра тѣхната работа та бы свѣтилы като слнце
и не бы и трѣбовало да видать богоразумны, ами лѣгома имь бѣше
тѣхната работа тьмна | и мрачна и потврьдѣ ѿ нощь, и трѣбоваше имь 281
да видать божіа свѣтлость и зарѧі това роди се хс нощиа във зимно,
врѣме. и това бы трѣтіе исканіе. Да кажѣмь и четврьтое дето е за
оніа трите хитрьци, ѿ гдѣ разумѣше и придоше да се поклонеть хс
и да думаме затова.

Пророкь моѷси когато щѣше да поиде въ ерлим и гдѣто похожаше
и поразѣваше и плѣняваше ѡніа мѣста и като плѣны сиѡна црва амо-
рѣиска и градь есевонь и тогазы поиде на западь близы ерихона. и
тамо бѣше црь иметому валакь снь сепфоровь, и като разбра че иде
моѷси на него, изплаши се тврьдѣ и вова старѣшиныте что са ы пола-
тите негови и рче имь. видите лы тьзи много войска еврѣиска, еднакь
малко дны и на сички ны погубѣвать, амы да видим что да сторим и
сьс какъвь хитрина да се избавим и ѿ тѣхныте рацѣ. И наговорише се
сичките еднь дума със цра. и въ онова врѣме бѣше нѣкои хитрець
иметому валаам сынь веоровь. и тозиз валаамь кого проклѣше бываше
проклѣть и кого лы блаславяше | биваше блавѣнь, и за него се изговорише 282
да го доведѣть и да мы се млѣть да проклѣнѣ евреете. И проводише
избранны болиаре да пойдѣть до валаама със много дарь и да мы се
млѣть да дойде до цра валака. и като пойдоше тамо и сказаше му
що сь дошлѣ и валаам имь рче. прѣбьдѣте тука прѣз тьзы нощь и азь
да се помлю бы оу тьзы нощь и да го попитам за това, и ако ме
пусты бь мои, азе щь ѿи със ва. и това бы и бь рче валаамы да нѣ
идѣ въ валакы цры. и оурѣ когà се развидѣлы рче валлаам на оніа
болиаре. не пѣща ме да иды със ва. и отидоше си оніа боларе и казаше
цры тазы дума. И црь пам втоpы пѣть пусты много людіе със иманіе
и със много дарь да го доведѣть, и рче имь пам валаамь. ако бы мы
даровалъ црь неговата си полата пльна със злато ами азь не щь прѣ-
стапы волы бы моему, амы пакь прѣбадѣте тука оу тьзы нощь, да виа
и азь кьв ми ще повѣлѣ бь, тава ще сторы. и ы тьзы нощь рче му
бь. иди ами что ты азь рекы това сторы. и стана валаамь науре и
трьгна да иде със царевите поланици заѣдно. и | когà бы на пѣть 283
случи му се малко и ѿдѣлы се ѿ дружината си и агль гнь стань
прѣ мѧлето му, дето го язадѣше, и не пѣщаше го да иде напрѣ. а
валлаам не видѣше агла, ами наче да бие мѧлето тврьдѣ. а то остàвы

пѣтать и зѐ да хо̀ды и са̀мь и та. а той го па̀к бы̀ и едва̀ го наста̀вы
на̀ пѣтать, и аг҃гль ѿидѣ напрѣ̑, и стань меж҃ѹ двѣ̀ огра̀ди на лѡзїе и
никакь не пѹщаше да промине и ѹбы̀ си ногата ѿ ѹ̀дьть. валаа҃ и
на̀че па҃ да бїѐ мѹлѐто. и аг҃гль ѿидѐ па҃ понапрѣ̑ и с҃ана̀ на дрѹго
мѣсто дето не бѣше въз҃можно да промѝне никакь, защо бѣшѐ мѣсто
тѣсно, и запрѣ̑ мѹлето да̀ не промине и то ѿ стр҃а падна на колѣнѣте
си и не мо̀же вѐка да постапы. и валаа҃ се раз҃гнѣва̀ и ѹзе тоѩга
да бы̀е тврьдѣ̑ мѹлето. и б҃ъ что сторы. ради̇ голѣ̀мо чѡдо ѹста̀та
на оногозы скота продѹма и р҃е валаа̀мѹ. что щешь ѿ мѣне и биеш҃
ме. и р҃е мѹ валаа҃. оти мы чини҃ тол҃козы пакость и не ѝдешь
ис пѣта̑, амѝ ходѝшь и са҃ и та҃, да бы҃ ималь сѐга но̀жь закла̀ль
284 бы҃ те. и подѹма па҃ мѹлето. илѝ ма немашь ѿ мал҃ко, аз҃ | досега̀
тебѣ̑ така̀ сторѝх҃ лы̀, амы сега̀ аг҃гль г҃нь прѣ̑ мѐне сто̀и и не пѹща
ме да идѹ. И погледа валаа̀мь и видѣ̑ аг҃гла прѣ̑ него и ѿ стра҃
падѐ и поклонѝ мѹ се. и р҃е мѹ аг҃гль. защо така̀ бы̀ешь мѹлето дѣто̀
нѣ̑ е ничто зло̀ тебѣ̑ сторило. азь мѹ не дава҃ да иде. и тебѣ̑ щь сега̀
да погѹба, защо не мы̀ е оуго̀днь тойзи твой па̀ть. и р҃е мѹ валаа̑. съ-
грѣшихь и не знаѧ҃ оты̀ ты стоѝшь прѣ̑ мене и браниш҃ мы, амы̀ ако
мы повелѣваш҃, да не идѹ. и р҃е мѹ аг҃гль. идѝ, ами что ти азь рѐкѹ
това̀ да сто̀ришь. и тога̀зи го пѹсты и пойдѐ валаа̑ и смѣсѝ се със҃
дрѹжѝната своѩ. И кога̀ ѿидо̀ше на ц҃ра вала̀ка и из҃лѣзе сам҃си ц҃рь
на срѣ̑ща и҃ и р҃е мѹ. защо не дойдѐ като ти тол҃кова порачѝхъ, илѝ
нѣс҃мь врѣдн҃ да те почета. и р҃е мѹ валаа̀мь. ето дойдо̀хь, амы̀ что мы
р҃е б҃ъ мой това̀ ща сто̀ры. и въ ои҃зы но̀щь прѣ̀быше тамо и на
оутрѣ̑ завѣдѣ̑ ц҃рь вала̀кь валаа̀ма на висока планина, что се зовеше
ваа̀л҃бо̀гъ, и р҃е мѹ валаа̑. ц҃рѹ повѐлы тѹка да напра̀вать сед҃мь
чер҃квища. и прѝнесе сед҃мь тел҃ци и сѐд҃мь ов҃ны, и ц҃рь сто̀ры
285 като иска̀ валаа̑. и закла̀ их҃ | валаа̀мь б҃ѹ и р҃е вала̀кѹ ц҃рѹ. ты̀ сто̀и
тѹка прѣ̑ тїа мл҃твы закла̀ны и азь да ѿстплю и да попѝта҃ б҃а
своего, что ми ще заповѣ̀да. и б҃ѹ сѐ пом҃лѝ и б҃ъ мѹ отворы ср҃цето
и ѹста̀та и р҃е. зовал҃ мь е ц҃рь вала̀кь ѿ меж҃ѹрѐчїе да проклѣнѣ
тїа̀ лю̀ѩе еврейскыи и да бл҃влю моавѝтѣне. кого̀ да проклѣнѹ детѐ го е
б҃ъ бл҃вѝль, илѝ кого̀ да бл҃влю дѣто го е б҃ъ проклель. мнѡго е сѣме
ѩковле и клѐтва чл҃чѣска не прѝима, защо б҃ъ ѐ тѣ̑ бл҃виль. и като чю
ц҃рь вала̀кь тѣзы дѹма и р҃е валаа̀мѹ. азь тѐ вика̀хь да проклѣнѐшь
евреете, а ты̀ гѝ си бл҃вѝль. и р҃е мѹ валаа̑. азь ты това̀ ѿпрьвѣ̀нь
рѐкохь, что ми р҃е б҃ъ мой азь това̀ дѹма̑, что скрѣ̀бишь за това̀. и пойде
па҃ валаа̑ на дрѹго мѣсто и сто̀ры и тамо так҃во̀зы знамѐнїе като и
прьвень. и б҃ъ па҃ отворы̀ ѹстата ва̀лаамѹ и р҃е. станѝ ц҃рѹ и чѡи что

кàже бъ. привелѣ ме си да проклѝнь евреете, амѝ нѣ è волїà бжїà защо
сь ѿ вѣкà блвèны. бъ è тѣ блвиль и бъ тѣ è умнѡжиль и възрàстоше.
и кой чл҃кь смѣè тѣ да проклѣнè, дето има да изѣдѫть като едны силны
лѣвове | мно людїе что сь тѣхны злòмѝсльници. и разгнѣва се црь 286
валакь като чю тїà дѫмы и ре валаàмѫ. азь тè за дрѫго зова а тѝ дрѫго
чѝнишь. и ре мѫ валаа. не смѣю да прѣстѫпа волїà моемѫ бѫ, амѝ что
ми той заповѣда, товà дѫма. и пàкь пойдè црь валàкь на дрѫго мѣсто
що се зове фогòрь и сторы и та дрѫгы черковища, като и прьвите, и
заклà дрѫгы юнци и ѡвны и тогàзы бъ отворы па ѫстàта валаàмѫ и
подѫма тїà дѫмы. дѫма валаàмь сѝнь веѡровь. дѫмà чл҃к дèто е видѣль
бжїà чюдна работа отї е твръдѣ прѣмнѡго плѣме іаковле и бъ è със
те. ще да се рòды чл҃кь ѿ тѣны рѡ, дето ще да влàда на сичкыи
свѣ, ще да легне и да ѫсне като лѣвь и кòи смѣе да го събѫды. и кòи
него блвет блвèнї сь, и кòи него кльнѫ проклети сь. звѣзàа ще да
просвѣты и чл҃кь ще да сè рòди и да разрѫши сѝчкы црїе чтò се
нѣмѫ не покланѭть. И като чю црь валаàкь тїà дѫмы разгнѣва се
твръде и ре валаàмѫ. мнѡго почèсть щѣ да те почетѫ, амы защо сы
самси сегà погѫбы печèсть своїà, поскорѫ да идèшь ѿ тѫка да сè не
лишѝшь и ѿ живо свой. и стàна | валаа и отидѣ си на свòе мѣсто. 287
и промѝнаше се мàлко дны и дойдоше еврее и пòплѣнѝше сѝчкѫ землю
валàкѫ црѫ. И ѿ тогàзы кои се рàжàхѫ хытрьци въ пересѝдь и глèдахѫ
и ожидахѫ да видать звѣздà и ѿ нѣю да разѫмѣѭть, как се е родѝль
велѝкь црь дето е прорèкль хытрèць валаа.

И проминàше ѿ тогàзы хилїàдо и ѡсмьстòтинь и ѡсьмдесèть го-
дѝнь до гдè се рòди хс. и хытрьци що бѣхѫ тогазы вь товà врѣме и
видѣхѫ звѣздата, и ѫзеше дàрь и идѣхѫ слѣ нѣю да вѝдать истинна
валаàмова где щè да сè роди црь. и така идòше послѣ нѣя дойдè дой-
доше до витлеемь въ пèщерьта. зара товà дойдоше онїà трїтè хитрьцѝ
със дарь да се поклàнать хѫ. Ето сьврьших ме и четврьтото искàнїе
със помощь бжїà. Да скàже и за пѣта дèто донèсоше дàрь онїà хытрьци
хѫ що и бѣше хытроста. и что назнамѣнѫвахѫ даровете и и да
ремь затоѫа.

Даровѣте на онїà хытрьци товà проказѫвахѫ. злàтото что донèсоше
то показоваше като црѫ същомѫ, защо злато тькмо црѫ è прилично
бгатьство мнѡго мѫ требѫе, зара товà прѫрькь двдь | прорèче. црїе ѳар- 288
сѝсцїи и острови дàрь щь да мѫ принесѫть. црїе аравїтскы и сàвва
дàрь щѣть да прїведѫть. и покланѭвать се нѣмѫ сѝчкы црїе земльсцїи.
И па кàже и жѝвь ще да бѣде и да мѫ се дадè ѿ зла о аравїиско.

порадѝ тїà дѹмы принѐсоше х҃ѹ дàрь злàто. А ѳеміàнь занѐсоше като
сѫщомѹ б҃ѹ, защо дрѹгомѹ нѣкоемѹ не трѣбѹва ѳѹміàнь освѣнь б҃ѹ.
и прѣрѣкь дѣдь и товà мар'тѹрѝсква. да сѐ изпрàвить млтвà мòа като
кадѝло прѣ тебе г҃и. А смѹрно занѐсоше като мрьтьв'цѣ трѝдн҃ѐвномѹ
дето щѣше да бѫде. защо и със смѹрно помàзаше х҃а когàто го положише
въ гробь дето и ст҃ое ѳѹ҃лїе мар'тѹрѝсква. Товà проказовàхѹ дарѡвѐте
на онїà хѝтрьци. И това бѝ пѣто искàнїе. И шѐсто да р҃емь, но что
разѹмѣхѹ онїà хѝтр'ци и занѐсоше тàк'визы дàрѡве х҃ѹ.

Сѫщò е товà отї è ѿ дѹмыте валаàмовы, тòва тїè познàше и разѹ-
мѣше. катò е бѝль рѐкль като лѝвь ще да лѐгне и да ѹснѝе, и по това
разѹмѣше, отѝ защò е лѝвь ц҃рь по҃бнь, защо е лѝвь на҃' сѝч'кы звѣ-
рове земльсцѝ ц҃рь, а б҃а его разѹмѣше дето бѣше рѐкль. бл҃вѐщи нѣго
289 бл҃вѐны сь, дà р҃емь дето почѝта б҃а и б҃ь нѐго | почѝта. тазѝ дѹма
разѹмѣше кàкь не дѹма за дрѹгыго освѣнь за б҃а. и зара҃і товà мѹ занѐ-
соше ѳѹміàнь като б҃ѹ сѫщомѹ. А па го разѹмѣхѹ, че ще да ѐ сѫмр'тнь
като бѣше рѐкль щѐ да лѐгне и да ѹснѐ. и ѿ тїà дѹмы разѹмѣше и при-
нѐсоше мѹ смѹрно. кàза҃ме и шѐстото. дà р҃емь и сед'мото, дето е гдѣ
наи҃оше х҃а онїà ц҃рїе хѝтрїе, въ пѐщера ли илѝ на дрѹго мѐсто. товà
искàнїе имà мнѡго дѹмы, защо еднѝ езицѝ дѹмат' кàкь не найдоше х҃а
въ пѐщера, амѝ въ ѳѹп'ть бѣгàль бѣше със' майка си. ст҃ѝ исѝдòрь
пилусїѡт'скѝ и ст҃ѝ ѡàннь зл҃оустѝ и рѐкоше кàк' го сь въ пѐщерѹ
наишле, защо онàзы пѐщера бѣше шѝрока, и тàмо на стàнь пàдахѹ
чл҃ци пьтници и чѡж҃ници, и тамо б҃ца родѝ х҃а и тàмо го найдоше
и онїà хѝтрьци. и прѣбы тамо д҃нѝ б҃ца мàл'ко, защо не мòжаше да
излѣзе да примѝне ѿ мнѡго лѝдїе. Амѝ товà чтòто е рѐкль аг҃гль ѡсѝфѹ
да бѣга въ пѐстиню, а пѐстынѝю нарѐкова ѳѹп'ть нѣ чѐ е пѐсть ѿ
чл҃вѐци, амѝ е пѐсть ѿ бл҃гть б҃жїà. амѝ è така истина, въ пѐщерьта
найдòше х҃а онїà хѝтрьци.

290 Да скàже и за осмото искàнїе, | за онàзы звѣзда что сь бѣше навила
на хѝтрьците, бѣше лѝ като и дрѹгите звѣ҃ы илѝ тѣк'мо тогàзы навѝ се.
и да р҃емь затова. онàзы звѣзда не бѣше ѿпрѣвѣнь като и дрѹгыте,
защо ако бы былà като и онїà звѣзди а то бы се навила изпрѣвѣнь и
и пòнапрѣ҃ѣ, илѝ на дрѹго врѣме. за товà не бѣше ѐ҃стѣвна звѣ҃а като
и дрѹгыте, амы бѣше аг҃гль г҃нь и навѝ им' се въ обрàзь като звѣзда
и настàвляше гы на пѫть гдѣ да идѹт'. и тогàзы им' си навѝ със' б҃жїе
повѣлѣнїе и да сѐ исплѣны дѹмата валаàмова. и па҃ аг҃гла не мòжахѹ
видѣ онїà влѣс'вы как'вто е, амѝ се прѣстори със' б҃жїè повелѣнїе
като звѣ҃а.

Ами сега да каже коѐ ли да остàвы ѿ много мысль, чюдим се коѐ да искàже. и за любовь празника щѣ много да скàже, ами да приѣси думата и да каже девѐто исканіе, дето е тазѝ звѣзда колко годинь яви се прѣ рожѣство хво. защо ако бы се явіла наедно със рожѣство хво, как быше дошлѐ толкова скоро онія хытрьци и да найдѫть ха въ пѐщерьта. Казувать | затова стыи дѫмы црковны, ѿ това се 291
познàва ѿ чтото избы іродь млнцыте, защо іродь црь повѣлѣ и бѣше тогàзы ѿ двѣ годинь помлàди дѣцà да избиють. и хс тогàзы еднàкь бѣше въ пѐщерата и по товà се познà чѐ е двѣ годинь било ѿнапрѣ как сь е явила звѣздата. и настàвляше онія цріе ѿ пѐрсидь да дойдѫть. до виѳлеемь дошлѐ быха и пòскорѫ ѿ двѣ годинь ами бѣше божіе съмотрѐніе да заѣснать, защо като проминѫвать толкова мѣсто да проказѫвать как сѐ родиль великь црь и ѿтхождаме да мѫ се пòклоны. ами и дрѫгое за товà знамѐніе. тоизы агль дето им се явы двѣ годинь ѿ напрѣ като звѣздà па той имь ре въ пѐщерата, да не идѫ при іродà ами да сѐ врьнàть на дрѫгыи пѫть. и товà сказахме как ѐ двѣ годинь ѿнапрѣ, дето им се явила звѣздата прѣ рожѣство хво.

Ами да ремь и дѐсетое исканіе, дето бѣше по что се не роди хс понапрѣ, ами сѐ роди на послѣдно врѣме и остави толкова дши чличьскы да сѐ мѫчàть. товà да скàже и да съвръши думата, защо мавàрь | и да 292
сѐ забавихме ѿ много приказѫваніе, а то е пòобно, оти защо сь тіа црьскы дѫми и хво рожѣство, дето е спсѐніе на сичкы члци, вѣрѫваме и исповѣдѫваме оты как ѐ бь със ѐството си сѣщи блгь, млрдь и многотръпеливь. злò члкѫ никога не ще, ами сѣкогы ище члкѫ да мѫ е добрѣ и блго на дшата, и зарàї прѣмного нѣгова блгость стòри прьвѣнь ѿ почело агглы, да сѐ смѣсювать и тіѐ на блгть божіà. и на свѣ божіи и нбны и не бы довòлно гѫ бѫ млтивомѫ да мѫ сòсѫвать тькмо агглы да бѣдьть, ами стòры и дрѫгыи свѣ, дето е ѿ нбето до землàта, защо агглы мàлко сь и помàлко пòобны бѫ, а тòизы свѣть никакво пòобіе имà къмто ба. тіà двѣте божіи създàніа бѣхѫ стòрены и единь със дрѫгы свѣ не смѣсюваше се. и послѣ поиска бь да си покàже прѣмногаа свòа хытрость, да смѣси и двѣ неговы създàніа. и стòри и създàніе сирѣ члка и стòри го да ѐ и съмрьтнь и бесьмрьтень. да ѐ със тѣлòто си чювствьвень, да чюе и да ѫсещà сичкото, а със дшàта си мисльнь, да разѫмева добро и злò и да цртвѫва на сичкото | что го е бь стòриль и дà е слòжень пòд цртво божіе и да 293
сѐ поклàняа бѫ и дà мѫ е поклонѐнѫ что е сторѐно ѿ ба. тѫкà да бѣде въ мàлко врѣме, а по съмрьть да бѣде живь до вѣкà. да мѫ ѫмре тѐлото,

а със' дшата си да е живь. пльта да мѹ се расипе, а дш҃ата мѹ да
прѣбѣде жива да в'спѣва б҃а непрѣстанно сѣкогы. и съз҃аде б҃ь адама
и остави го на своа волїа да бѣде. тьк'мо единь заповѣдѹ зарача да ю
дрьжѣ. и това защо бы. зара҃и да знаѣ ада҃, отѣ имы на҃ нѣго б҃ь.
имаше б҃ь врѣме да оставы адамѹ онова дрѣво да ядѣ и ѿ него. и адамь
не почака врѣмето, амы прѣстапѣ заповѣдь. И затова бы испьдѣнь ѿ
рай. никой мѹ нѣ бы кривь и никой го не испьды, амы сам'си ѿ свой
гр҃ѣ испьди се и ѿпаднь ѿ хѹбава слава б҃жїа. и постигнь до тѣзы землїа
проклѣтаа и не бы токо това зло, что сторы ада҃, амы ѿ адама что се
наплодише чл҃ци начѣхѹ поголѣмо зло да чинать, блюдь и прѣлюбодѣство
и да слѹжать на идолѣ и ѹбїство и зависть и насила ѿнеманїе и дрѹгы
294 които сь злѣ и диавольскѣ из'мыслены работѣ, тїа сич'кыте злочестиви |
чл҃кь чинаше. И това бѣше найзло, защо се чл҃кь не покланяше б҃ѹ,
ами се покланяше на глѹхы и на слѣпы идолѣ и на дрьвїа и на каменїа. и б҃ь лѣгома щѣше да гѣ обрьне ѿ загѹбенѣ прѣльсть. и показоваше имь многого знаменїа сѣкак'вы. потопь наведѣ на сич'кѣ свѣть.
градове съжеже и дрѹгы многого знаменїа показа, а чл҃кь никак' се не
обращаше ѿ свойте грѣхове. и б҃ь его ожидаше да се покае, а той се
не покаа ѿ злото свое. и ѿ тѹка что лѣгома видѣ б҃ь, че сь чл҃кь не
оставлиа ѿ свойте злѣни, слѣзе сам'си и въплѣти се ѿ прѣст҃аа б҃ца
дв҃ца марїа. а ѿпрьвѣнь отѣ не слѣзе. защо пр҃р҃ци еднакь не бѣхѹ
прїишле сич'кыте и на тойзыи свѣть не бѣхѹ се из'бралѣ чл҃ци да се
из'берѹть и да се изъявать кои злѣ и кой добрь. И ст҃ыи іоаннь кр҃тль
295 еднакь не бѣ рожѣнь. войнь не бѣ прїиш'ль. |

Дамас҃ина инока иподїакона и стоудита

слово за второ пришествїе г҃а нашего іѵ҃ х҃а и за ан'тихрїста. оче бл҃вѝ. за молѝвь.

Законь имать цр҃їе, бл҃вѐнїи хр҃тїане, кога щать да идать на войскѹ
а тїе прьвѣнь пѹснать свой лю҃їе та ѿидать въ онїа градове, където
ще да помине цр҃ь, да кажать на онїа людїе та҃ да излѣзать да го
посрѣщнать и да҃ почьтѣть като цр҃а. таквазы работа направы и велїкїать цр҃ь, оти ще и тои да излѣзе да се боры със' дїавола. Прьвень
296 проводы напр҃ѣ ѿ б҃а остѐнїи пр҃р҃ци, та казѹваха и дѹмаха как ще |
да слѣзе х҃с ѿ нб҃то на землѧ. и пакь рѣкоха, как' ще да се роды ѿ
дв҃ца мрїа бц҃а. и пакь рѣкоха как' ще да се кр҃ти и казѹваха че ще
да се распне и ще да бѣде като мрьт'вь и как' ще да се погребе.

и рѐкоха че ще да въскр не пàкь и да въскрѣси праведны дш̃и. и рѐкоха че ще да сѐ възнесѐ па҃ на нб̃са. и рѐкоха кàкь ще да слѐзе дх̃ъ ст̃ы да просвѣтыи ст̃ыте ап҃лы и как̑ щьть да проходàть по си̑ч̑ка землїа да кàзувать че е истинна было. и товà си̑ч̑кото казуваха пр҃р҃ците ѿнапр҃ѣ, зара҃и товà думаха и кàзуваха, че ще да сѐ съврьши тоизи свѣть, та и за товà знàяха как̑ ще да бьде и на подирѣшно врѣме и що ще да сѐ стòры и как̑ щѐ да дойде па҃ да сьды и на живы и на мрьтвы г̃ъ нàшь і̃с х̃с и да въздаде сѣкому кòи щò е струвàль и урàботиль. правѐдныците да почыѐ, а грѣшныцитѐ да мьчы. Амы да послушаме хубавѣ и да вѣруваме истѣн̑скы и да си з̑берѐме оумьть сѣкыи у себѣ си че ще да бьде сѐдь бж̃ии и векые да не съгрѣшàваме. не дѣите ре г̃ъ та е дòбрь и помилувà ни ще и прости ни ще акò з̑грѣши̑, амы да се пазы̑ тврьдѣ, че г̃ъ милува и прàво съди̑, ала сѣкому дава кòи кàкь ѐ рàботыль тьи му | и плàща. Ами̑ зара҃и това 297
вы̑ се мл̃ва кмѐтове и болѣре и сиромасы̑, и стары и млàди и жены̑, ѿтворѣте си очи̑те вàшы щото гы иматѐ на ср҃цето и послушайте съ си̑ч̑ко ср҃це тїà думы що сь да вы̑ кажа стрàшны и прѣчюдны думы, как̑ ще дà сѐ съврьшы си̑ч̑кыàть свѣть и ка҃ ще да сѐ доврьшы лажàта дїàволска и лàганїет) ан̑тихрїстово та че тогыва ще да бьде втòро пришьствїе хв̃о. ами̑ да послушате бл҃вѐнїи хр҃тїàне. ѿ коѐ слòво да запòчна да вы̑ казува̑ или̑ когò да намѣра другыго пр҃р҃ка из̑нова да дума тѣизы̑ думы, другыи не мòга намѣры амы ща токо да запòчна па҃ ѿ прьвѣ҃ныте пр҃р҃цїи щотò са думале и кàзувале, защòто са тѣх̑ныте думы истѣн̑скыи, та и мойте да са истинна. И слоущаите.

Прьвыи пр҃р҃кь ісàїа р҃е. като ще да сѐ доврьши свѣтьть, землїа ваша пуста и грàдове вашѝ ѿ ог̑нь щьть да из̑горàть и мѣстата вàши чюжди лю҃ѣ щьть да гы̑ изѣдьть пр҃ѣ ва҃. И остàвит̑ се дьщи сїѡнова като една кьща въ лòзїе зи̑ме. слушаитѐ кàкь кàзува тòйзы пр҃р҃кь кàкь ще да сѐ с̑врьши свѣтьть. защо не каже токо | зà евреете нито за 298
грàдовете, амы слушаите да вы кàже̑ по едно по едно. сїѡнь що сѐ зовѐ за чер̑ковата щото ѐ въ іер҃лимь за нѣа каже пр҃р҃кь ісàїа дьщи сїѡнова как̑ ще да запустѣе въ врѣме ан̑тихрїстово. защо да р҃емь сїѡнь новыи та сѐ новы іер҃лимь зове цр̃квата ѿ си̑ч̑кыте пр҃р҃ци думано. като и пр҃р҃кь дв̃дь думаше. мт̃ы̑ сїѡнь, щото кàже̑ чл̃кь и чл̃кь рòди се в̑ нѐго. и па҃ р҃е. г̃ъ въ сїѡне сѣдѝть единь стрàшень и велѝкь. Пр҃р҃кь осїѐ дума кàкь ще да сѐ съврьшы̑ свѣтьть. въ нàпокощны дн̃ы̑ ще да ѝзвади г̃дь единь горѐщь вѣтрь из̑ пусто мѣсто на людїето да и̑ иссуши жѝлитѣ на си̑ч̑кыте. и сàдовете си̑ч̑кы̑ щото има҃ щьть да исахнать,

и които жены имà непразны щѣть дà сь мàчать догдѐ мѐтнать ѿ
осилнинà. амы слушайте да вѝ кàжѐ кòи бѣше горѐшїàть вѣтрь. антихрїсть ще тòи да сѐ роды ѿ пустѝня, що сѐ зовѐ пустѝня людїе
еврейскѝ, че нема стынѝя въ тѣ, амѝ сà пусты ѿ антихрїста, детò ще
да ѝ иссѣшы вòдїето въ онозы врѣме и ще да погубѝ рѡ чл҃чскы
299 и дш҃ите ѝмь и тѐлото ѝ и сѣдове дето са сѣхѝ та са | тїà дето имаха
ѿнапрѣ добро, а тогѝва в тозы врѣме векѝѐ не ще да има нѝ ѿ еднòго
добро, и мнѡго жены непрàзнѝ щѣть да се убѝлать ѿ гла и ѿ жьдувàнїе ѿ антихрїста въ нѝеговите дн҃и. И пàкь казува пр҃рѣ амòсь и
дума. ето тѣй р҃е г҃ь. бутате и тѝкате и бѝите сѝромасите и зѐмате ѝ
щото имать нàй хубаво, илѝ сребро илѝ прѣменаа илѝ лòзїе илѝ нѝвїе,
па наберѐте дѣкати мнѡго и направите кѣщи хѝбави и крàсны, а в тѣ
не сѣдѝте, амѝ умрѐте та гѝ остàвите. Пàнь кажѐ пр҃рѣ амòсь. това
р҃е г҃ь, щото сѝч҃кото дрьжѝ по сѝч҃ките пьтѝове и улици плàчь голѣмь
и шьпàнїе и въздѝшенїе. ѡ злѣ ѡлеле, олеле, и щѣть да сѝ желѣеть
дн҃ите и часѣть кога ще до дн҃ь гн҃ь. ами щемь да р҃емь защо е на
дѐнь г҃вь. тои ѐ ня тама а нѐ свѣть, като да р҃еш единь чл҃кь бѣгà
ѿ лице раслàново, а тò го намѐры една мѐч҃ка. такàвьзи ще да бàде
и напокòщнѝ дн҃ь, плàчь гòлѣмь, чл҃кь не ще да мѝ дойдѐ до крàи.
ето пàкь дума на онїà, когàто ще да доиде скончàнїе свѣтѝ, защò го
300 ищете онзы дн҃ь, оти онзѝ | дн҃ь когà доиде та ще да дòйде като еднà
тьмнинà, а нѣ ст҃ь, сѝ р҃ѣ ан҃тихрїста, че ще въ неговото цр҃твò да
бѣде глàдь гòлѣмь и щѣть да пàднать лю҃ѣтѣ ѿ злò на злò като ѿ
раслàна на мѐч҃ка. Амы и пр҃рѣ дв҃дь р҃е за сѣдь бж҃їи. та постàвиха
прѣхубавы прѣстòле на сѣдыщата бж҃їà и хѝбавите стòлове дето кàщата
и двòрать дв҃дь. тàмь ще да бѣде сѝч҃кото да сѐ испрàвы. амѝ да знаете
бл҃вѐнїи хр҃тїàне, оты сѝч҃ките пр҃рци думàть и казѣвать, кàк ще да
сѐ свръши свѣть, амѝ да нѐ думàме мнѡго думѝ пр҃рчьскы амѝ да
кажѐ още за едного пр҃рка токо ѿ ср҃ѣ дѣмите неговѝ та че тогѝва
ще каза и на дрѣгыте пр҃рци. и слушайте. И пр҃рѣ малахїа р҃е как
ще да сѐ съврьши свѣтьть. тѣи р҃е г҃ь, щото дрьжи сѝч҃кото, ще да
дойде дн҃ь гòрещь като пѐщь огнѣнна и щѣть да бѣдат в тозы дн҃ь
сѝч҃ките нефелѝти езици да трепѐрать ѿ онзѝ огнь като трьстика ѿ
вѣтрь, и който има своето име добро а работата ѝ злà и льглива та
са тїà като фарисеете и садукеете отї сѐ тїѐ хвàлиаха и ищѣха да
301 гѝ | хвàлять и добро име да гѝ зòвать. ала б҃ь неще тѣи, амѝ щѣть
и тїѐ да трепѐрà като трьста ѿ вѣтрь, да гѝ не йссушѝ че ще огнь
скоро да гѝ изгорѝ. тѣи ще да гѝ изгорѝ онзы огнь на подѝрѣшно

врѣме тà не ще да остàне ѿ тѣ ни р҃ѡ ни корень. и ще да излѣзе
единь да свѣты та ще да освѣты тіà кòито сè немꙋ боѩха ѿ неговото
име, отѝ свѣтѐше като сл҃нце та ще да стàне на онѝзы оґнь като на
стòль на нѝеговата сѝла. кòи бѣше оґнать; прѣстоль бж҃іи. и кòи бѣше
свѣтлѝвіать чл҃кь; х҃с дето ще да ны сѣды. и пàвь каже сл҃ѣ тіа дꙋмы
пр҃р҃кь малàхіа. р҃е ґь. азс ща да пѣсна вàмь иліà пр҃р҃ка догдѐ нѣ ѐ
дòшль тòйзы дн҃ь голѣміать и горѣщіàть, и тòизѝ дето свѣты като
сл҃нце, отѝ ще да си оставы ср҃цѐто бащàта сн҃ꙋ си, а сн҃ь мꙋ ще да
си остàвы ср҃цето на лꙋдіѐтѣ и на съсѣдете и на роднината своà.
защо да нѐ доидать да порòбать землѝата напрàсно, та затовà ще да
дòиде иліà. ето тѣи р҃е пр҃р҃кьть, амѝ послѣшаить да вѝ кàже҃ когà ще
да дòиде иліà. това сѝч҃кото напр҃ѣ казàха пр҃р҃ците, защо да раз҃берѐте
иннѝе. | Кòга ще да бàде дꙋма мнѡго и крамолà въ оновà врѣме, ще 302
да паднѝее кол҃ко ще да бѣде в тозы врѣме присмѝваніе на по҃вете
ѿ лꙋдіѐтѣ и не щьть векѝе да имать почѐсть и срамѐніе. А чл҃ците
не щьть да гы имàть за по҃ве и щьть да ходàть сѣкѝ кòи как҃ ще на
свòа вòлѝа и не щьть да сè слѣшать нѝкòй нѝкого. и дѣцата щьть да
мрàзать бащѝте си, а бащите и҃ като щьть да вѝдать дѣцàта си не гѝ
мразàть а тіѐ щьть да гы из҃біàть. мьжіѐте щьть дà сѝ вòдать женѝте
на сѣдь да гѝ сѣдàть, а женѝте щьть да сѝ прѣдава҃ мьжіѐто на съмрьть
да гѝ ѩбіать. болѣрете не щьть да сè срàметь и да почитать робіѝето
си в тозы врѣме, а рòбіѝето не щьть векѝе да слѣшать го҃подаріѐто си.
стар҃ци и стàріе жены не щàть векѝе да ѝмать почѐсть и мл҃ть ѿ млàдити, а млàды и хѩбàвы векѝе не щьть да ѝма҃ мл҃ть нѝ ѿ кого. ст҃ое
ев҃ліе векѝе не ще да сè слѣша в тòзѝ врѣме. кѣрвов҃ство ще да стàне
по сѝч҃ка землѝа и щьть грѣхь много и лѣжа щѐ да бѣде и злò и клѐвета мнѡго, и щ҃ть да сè заклѝнать | в тозѝ врѣме за без҃ работа и 303
щьть да сè ѱѣвать и да си завѝдать единь дрѣгымꙋ, и щьть да сè
мразѣть и да си дꙋмàть единь дрꙋгымꙋ на прѝсмѣхь и да си дꙋмàть
единь дрѣгымꙋ злѝ дꙋмы и да сè опивать и да стрѣвать см҃ѣ мнѡго и
дрѣго сѝч҃ко щото имà злò и діавол҃скы рàботы, сè так҃возы щ҃ть да
рабòтать въ онова врѣме сѝч҃кьте лꙋдіе. зара҃ѣ товà ап҃ль пàвль дѣмаше
и на҃ оучеше. брàтіе пазѐте са да не стàнете като ѱѐта да сè обьѩдете.
и пазѣте са ѿ тіà щото злò работàть. и пазѣте са да сè не ѿречѐте
ѿ х҃а вл҃ка. и пазѣте се нѣвои ѿ ва҃ да нè ѿидѐ да сè ѩчи на злѝ
работѝ да сè вдигà голѣмь. отѝ сегà има тѣка межѣ едны лꙋдіе тà когà
направы нѣкоѩ работа діàвол҃ска, ѩ некогò чл҃ка измàмы за нѣкòа работà та мꙋ ѩ зѐмѣ, ѩ мꙋ нàвіе със҃ дꙋма тà го осѣдѝ, а дрꙋгиѐ го

людіе похвалàть колко е хытрь и колко знàе да дума хытры думы, а онзы чл҃къ като чюе таквизи думи чё го хвàлять, а тòй се и още пòвчи да дума хытры дùмы да еѐ по гуле ѿ сичкыте людіе. кое добро
304 товà блвѐнный хр҃тіàне. ами сё пазѣте ѿ таквизи | рàботы що гы има тѣка по землята. амы ходѣте хѣбаве, нѣ както глупавы ами като умны, за да смилѣме врѣмето оті сè минѣва като лнь единь. И дрѣго да вы ремь каквь ѐ тойзи чл҃к дето слуша таквызы думы ѿ ст҃ыте прр҃ци и ап҃лы и ѿ сàмаго х҃а и не вѣрува истинскыи чё е было въскр҃ені́е. И кòй ѐ тойзы дето слуша че му казуваме оти ще да бѣде скончàніе на свѣтьть й ще да сѣды сичкыте людіе и да дадѐ гь сѣкòму кой що е рàботиль, доброму чл҃ву дòбро, а злòму злò, а кой се не гòтвы ни дн҃е ни нощѐсь.

Ето казахме сичкыте рѣчы що сь думале ст҃ыте прр҃ци как ще да бѣде да сè сврьши свѣть, ами ще да вы каже с како ще чюдо да слѣзе и съ каква сила. ами послушайте и да не ретe азь със мой умь дума ва, ами ако не вѣрувате азе ща дове мартѣріа прр҃ка дàніила, защотò е той думàль тіà дùми на нѣговата кніга за тзы рàбота, та ре цр҃у навъходоносору.

Видѣл ли си ты цр҃у етò единь чл҃къ голѣ стой прѣ твоето лицето
305 негово и снагата му та се глѐда като колѐло | и лицето му и главата му ѿ злато чисто и рьцѣте му и прьстите му и рàменѣте му срѐбрьны. чрьвата му и корѐмат му ѿ мѣ, колѣнетѣ му и нозѣте му желѣзны. и малко нѣщо има в него като прьсть печѐна, да решь като ѿ грьнець, та сè таквòзы глѐдаше. етò де видѣ че са ѿкасна единь камикь ѿ еднà планинь самси та се потрькалы на надолу тà оударй онзы чл҃ка дето се глѐдаше като ѿ злàто и ѿ сребро и ѿ мѣть и ѿ желѣзо и ѿ прьсть, тà го разбы и строшй до трохà та стана катò пра и пѐпель, кàкь стой пра на гùмно ѿ вѣтрь, тѣй се не зазнаіà онàзы напрàва ѿ онзы кàмикь чтотò се ѿкьна ѿ онзы планинь голѣмаа та напльны онзы кàмикь сичката земліà. ето тѣи думаше прр҃къ даніль. амы послушаите дà вы каже онзы напрàва що е былò ѡ злàтото и ѿ мѣдта чл҃кать. и да кàже що е быль тойзи кàмикь щотò се ѿкьсна самси ѿ планинà та и да кàже що е былà. Слушаите. кàмикать дето се ѿкасна самси ѿ планинь та чл҃къ не пофащаше, та е тòйзи камикь х҃с истинный, а планината ѐ бц҃а мріà тà влѣзе дхь ст҃ыи в нѣа та
306 сè порòди х҃с ѿ нѣа | та не бѣше ѿ чл҃ка зачѐть та затова дùмà прр҃къ даніль, самси са ѿкьсна онзы кàмикь ѿ планиньта, а не го е чл҃къ похвàналь. а защо кàже като разбы онзы камикь оногòзы чл҃ка,

дето бѣше ѿ злàто и ѿ сребро та стань като прàг и пѐпль, а камикать
напльны сѝч'кіать свѣть та е това х҃с сѣщи б҃ь и ц҃рь на сѝч'ката
землѝа. чтò ще да бѣде он'зы чл҃кь дето сѐ глѐдаше ѿ злàто и ѿ срѐбро
и ѿ м҃ѣ и на желѣзо стòѝаше. и мàл'ко нѣщо постоà та че стàнь напо-
кòнь слабо като едно грьне. амы послѹшайте бл҃вені хр҃тіàне да вы
кажѐ да знàете и вы́е щò е было тойзы чл҃кь. та затова казѹва щò е
видѣль пр҃р҃кь данїіль. та бѣше това сѝч'ко видѣль цр҃ь навъходоносòрь
на сьнѣ, амы не знàеше що е и ка ѐ и що ще бѣде до нàпоконь; а
прѡрк данїіль разѹмель на своы ѹмь и р҃е. азь дàнїіль прѡрькь вид҃ѣ
кажѐ на сьнь де йзлѣзоха д҃ вѣтрове нб҃ны тà и бѣше името сѣвѐрь,
югъ, еврòнь и зефирь, та повѣàха по морѐто голѣмое. и видѣхь чс излѣ-
зоха д҃ вльцѝ из' морѐто и сѣкыи побаш'ка ѿлѝчѣше. прьвіàть влькь
прѝличѣше като еднà жѐнскаа расла̀ница когàто се родила та е | лѝта, 307
таквàзи се вѝдѣше страшна, и имаше крылѣ орловы. и глѐдах' го до-
гдѐ мѹ се ѿкьснаха та падньха онїа крылѣ и лѝѱаха ѿ землѧта. и
пàкь го видѣхь оногòзи влька де стань катò чл҃кь и крòт'кь като сѝрома
чл҃кь, и ср҃це чл҃чьско нòсѣше въ сѐбѣ си. ето де вид҃ѣ втòріà влькь
чѐ прилѝчѣше като мѐч'ка и стана на страна ѿ онїà и имàше въ ѹстата
си ть дрьжѐше г҃ рѐбра. ето де видѣхь и третїàть влькь че прѝличѣше
като рѝзь и ѝмаше на плещитѣ си д҃ крилѣ голѣмѝ като ор'ловы и д҃
главы. ето де вид҃ѣ и четвртьтиàть влькь та беше страшѝен и грòзень
и гол҃ѣ тврьде и з'бы имаше желѐзны и нòк'те мѣдны. и вѝд҃ѣ, чѐ
напрàве и развалѣ и дрѹгѝте вльцы пѡ҃пѝраше със' кравàта. и ѿлѝчѣше
тоѝ ѿ онїà вльцы̀ баш'ка щото гы вид҃ѣ ѿнапр҃ѣ и вид҃ѣ г҃ рѡгове на
главьта мѹ. ето де вид҃ѣ че из'расте еди̇ мàлакь рòгь меж҃ѹ онїà та
имаше прѣ него трѝ рѡга та гы искрьти мàл'кіать рѡгь та падньха
ѿ него. и вид҃ѣ па̇ на мàл'кыѧть рòгь оч҃и чл҃чьскы и ѹста де дѹма̇
на висòко тврьд҃ѣ. ето тѹка казах'ме данѝлѹ прѡкѹ видѐніе що е | видѣль. 308
амы̀ послѹшайте бл҃вѐні хр҃тіàне да вы кàжѐ що ще да бьде тòзы
вѝдѣніе дò напокòщны годѝны, дето вы̀дѣ данїіль пр҃р҃кь и цр҃ь навъходоносòрь. П'рьвіàть влькь дето приличѣше като расла̀ница и излàзѣше
из' морѐто та кàзѹва това цр҃тво вавѹлонско, да р҃емь бог҃ат'ско, дето
дрьжàше цр҃ь навъходòносорь, та за него кàзѹва лицето мѹ и главата мѹ
ѿ злàто чѝсто, та нàпоконь стьнь злѣ и вдѝгнь се на голѣмо кото орѐль
с крылѣте сы и послѣ станъ като вòль и йспàдна ѿ цр҃твото си тà
вѹекѹ не бы цр҃ь амы̀ стань подирѣ като сѝч'кыте чл҃ци. Да кàжемь и
за втòрить влькь. вториà влькь дето приличеше като на мѐч'ка та казѹва
товà цр҃тво пер'сѝд'ско, да р҃емь казальбàш'ко, защо напоконь баг'дàт'скы̀

цр҃ъ цр҃твѹваше на казльбашь, дето се показа срѣбрьнь въ лицето. като
р҃е и пр҃р҃ькь даніль и имаше въ оустата си онязы мѣч'ка та дрьжеше
г҃ рѣбра, ето каже на҃ г҃ езицы царѹваше тоизи цр҃ъ вавѹлон'скы на҃
пер'сы и на҃ медиано҃ и на҃ вавѹлонь. да каже҃ и за третіать влькь.
третіать вл'к' дето приличѣше като рѝзь та казѹва за цр҃а алеѯан҃ра, дето
309 ѿ напр҃ѣ цр҃ѹваше | на҃ еллините дето им' се показа като икона испи-
сана и като да р҃ешь направина ѿ мѣдь. защо напоконь на казльбашь
цр҃ѹва алеѯа҃нрь ц҃рь с҃нь филиповь ѿ плов'дивь та ѹбы даріа ц҃ра пер'-
сид'скаго щото р҃е пр҃р҃ькь даніиль, имаше д҃ крылѣ орловы и д҃ главы.
та казѹва това кога ѹмрѣ ц҃рь алеѯа҃нрь та остави д҃ ц҃ріе на сич'ката
земліа при негово цр҃тво, как'вото бы. Да каже҃ и за четвьртіать влькь.
Четвр'тіать влькь детò се гледаше страшень и грозень и имаше зьбіи
желѣзны и нок'те мѣдны та сѐ показоваше това злато набл'ско цр҃тво,
защото бы рим'ско цр҃тво тврьдѣ голѣмо и нако като желѣзо, понако
ѿ мѣдь и ѿ срѣбро и ѿ злато, а за ноѣтѣ дето имаха мѣдны и нок'те
и онія ноѣ имаха і прьстове та са това і҃ цр҃твіа рим'скы. и щото
се видѣше ономязы влькь і҃ роговѣ на главать мѹ и единь малакь из-
никна меж҃ѹ г҃ѣ та казѹва това догдѐ са не минать і҃ ц҃ріе на злата
наблька. та че тогива ще да сѐ роды ан'тихрість та е това мал'кіать
рогь, дето израсте напоконь та искр'ти трйте рога. и тіа трітѐ рогове
310 та са трѝ цр҃твіа левйско | и мѹсир'ско и еѳіоп'ско та ще тіа цр҃твіа
да земе ан'тихість да стане ц҃рь на҃ евреете. и ще да сторы голѣма
грѝжа по людіето и голѣмы войскы и бо҃ове и голѣма злйна по сич-
кыте людіе, когато ще тои да цр҃твѹва, дѣто нѣ è было нѝто ще да бьде
дрѹгы пьть. Ето де има тѹка меж҃ѹ на҃ едны людіе та питать кога ще
да сѐ сврьши свѣть. амы послушайте бл҃вѐніи хр҃тіане да вы подѹма҃ и
азь кога ще да се съврьши свѣт'ть та никои не знае ѿ людіете, тьк'мо
единь б҃ъ дето сторй нѐбо и землю и днѝ и годины и нощи и зимы и
лѣта, тоѝ знаè кога ще да сѐ съврьши свѣт', тоѝ знаè денать и чаасать.
зара҃ї тіа дѹмѝ каже х҃с въ ев҃ліе еже ѿ м҃аѳеа. о тіа д҃ни и о тоизыи
ч҃а никои не знае нѝ аг҃лѝ г҃ни, тьк'мо моѝать баща знае сам'си. и па҃
р҃е х҃с на ап҃лыте. нѣ è дадѣно ва҃ да знаète тоизы врѣме и тоа ч҃а
кога ще да бьде, щото е мой баща работиль и направиль да знаè чл҃кь.
като дѹмать и сега тѹка меж҃ѹ на҃ едны людіе. едè въ коè врѣме ще
да сѐ съврьшй св҃ѣ, едè въ коè. а то никои нѣ знаè, като да р҃ешь
311 единь | чл҃кь ѡрачь има една нива на краѝ пат'ето дè миньха много
людіе низ' он'зы пь҃, и видѣха онязы нива орачютомѹ, и тіа фтасала
да сѐ жьне, а онія людіе щото минѹвать въ он'зы пьть та каже еди҃

чл҃ѣ ѿ т҃ѣ едѐ въ кой д҃нь ще да сѐ жѣне тѣзѝ нѝва, а дрѹгы р҃е имà
йоще і дни да стой та че ще тогивà да сѐ жѣне. а дрѹгы кàже има
и още е҃і д҃ни та ще тогыва да сѐ жѣне. вѝдите лѝ кол҃ко лѝодіе минѣха
и нѝ единѣ не подѹма еднàкво нѝто знàѩха когà ще он҃зы орàчь да
дòйде да си жѣне нѝвата, а то ѿ тòл҃кози лѝодіе нѝ единѣ не знаѩ онòмѹва
орàчю оѹмѣть й рàботата. еда е и за тòйзи св҃ѣ тѣи мнѡго рѣчи дѹмаме,
алà нѝкои не знаѐ когà ще тойзы свѣть да сѐ свръши. амы послѹшайте
да вы кажеме. ѿ напр҃ѣ дойдоха пр҃р҃ците та рѐкоха, ето е блѝзѹ скон҃-
чаніе на свѣтьть. та пàкь дойдоха напòконь и ап҃лыте та и тіѐ рѐкоха
ето мал҃ко остàна да сѐ доврѣши ст҃ь, отѝ видѣха сѝч҃кыте людіе по
сѝч҃кыать св҃ѣ въ злѝна влазѐха. та па҃ настанàха напокòнь дàскàле и
философе та ѹчеха ката д҃нь и праз҃нынь та и тіѐ дѹмаха покайте се | 312
че ще да се свръши свѣтьть скòро. амѝ токò да знàете че нѝкой не
знае бж҃іата работа тьк҃мо единѣ б҃ь. амы послѹшаите мàл҃ко нѣчто да
ви кажѐ҃ що ны показа х҃с за скончаніето, токо мàл҃ко за стра҃ да имаме
та р҃е въ ст҃ое ев҃ліе. когà стàне меж҃ѹ лѝодіете сѝч҃кы по сѝч҃кіать свѣть
омразà да сѐ не навѝдеть единѣ дрѹгыго и щѣть да б҃дать войскѝ мнѡго
меж҃ѹ цр҃іето, щото гѝ имà по сѝч҃ка землѝа, та щѣть да бѣдат҃ бойѡве
и крьвѝ мнѡго и глàдове и мòрове и бòлесты. едà тогѝва да знаѐ че е
блѝзѹ свръшѐніе на свѣт҃ть. ето казах҃ме кое мàл҃ко кое мнѡго к҃ще да
сѐ свръши св҃ѣ. амѝ сегà послѹшайте па҃ за ан҃тихріста, как҃ ще дà се
рòди и как҃ ще да сѐ ѿхранѝ и кàк҃ ще да ѿрастѝ и с как҃ва ще хит-
рѣна и мѹдрость да хòды по землѝатà и ка҃ ще да стане цр҃ь напокòнь
та ще на негово цр҃ство да сѐ доврѣши сѝч҃кѝать свѣть и кàкь да стане
нàпокòнь злѣ.

Г҃ь нàшь і҃с х҃с, като помислы да ѹпàзы лѝодіето ѿ діàвол҃скы рѣцѣ,
та слѣзе ѿ н҃бѐто тà се въпльтѝ и рòди се ѿ ст҃ѝ дв҃ы и б҃це м҃ріе
че бѣше ѿ рòда цр҃ьска | и ѿ колѣно ісдово с҃на іакова като р҃е и 313
сàм҃си патріàр҃хь іàковь когато бл҃гослàвѣше сн҃ѡвѐте си та р҃е ісдѹ.
ето тебѣ бл҃гослàвля҃ ісдо да си похвàлень тѝ ѿ твòите брàтіа пòдобрѣ,
и твòйте рѣцѣ да навѝвать на твòйте дѹш҃мàне, и тебѣ да сѐ поклòнать
сѝч҃кыте сн҃ѡве на твоего бàща и като млàдо раслàн҃че ісда да бѣ҃е,
като да р҃е еднà гòдина раслàнь, такà е и моѩть с҃нь ісда когà заспѝ
кòй смѣе дà го раз҃бѹди, така и моать с҃нь да бѣдѣ мѐж҃ѹ брàтіата си
и да нѣ е нѝко҃и праз҃но ѿ нѐговата рòж҃ба. без҃ ц҃ра или без҃ сѹдника
да сѣдѝ прàво, догдѐ доиде врѣме и нѐго да чàкать сѝч҃кыте езици.
ето за х҃а така бѣха ѿ напр҃ѣ продѹмале. іаковь дѹмаше с҃нѹ си ісдѹ,
а то сѐ на х а напрàвы сѝч҃кото.

Ами щé да вы кàжé за анˈтихрїста ѿ кòй се кòрень рòди тòи. р҃е іàковь сѣдˈмꙋтомꙋ си с҃нꙋ своèмꙋ дàнꙋ, като го блàгослàше да ˈ да бѣде като зˈмїà дето сѣдѣ при пˈта҃ та хàпе кòню копѝтото. а зˈмїàта е самˈси дїàволь дето изˈмамы евàвà рàй като обрàзь чл҃чьскѝ и змїинь. И анˈ-
314 тихрїсть се зовè змїà отї ѝ тòи сѣкòгы мислѝ злò ка҃ да ѝзˈмамы на | злò хр҃тїàнете та за товà дꙋмаме и кàзꙋваме да знàете че ще анˈтирїсть ѿ колѣно да сè рòды. И пр҃рˈкь еремїа дꙋма и кàзꙋва та р҃е. дàнь сѣды на своѝте лю҃ї̀е отї сь едѝнь корѐнь и единь езѝкь въ цр҃твото си. и дрꙋгы рѣчѝ имà затова казꙋванїе и за самˈѱонѣ дꙋмаше тоѝзи пр҃рˈкь, защо и тоы бѣше ѿ дановà и тоѝ сѣдѣ на евреете к҃ годѝнь та на самˈѱонѣ се мàлˈко нѣщо съврѣши. защо па҃ р҃е пр҃рˈкь ерèмїа. ѿдàвна щé да чꙋемь брѣзь кòнь де тѝче та ще да сè потрьси сѝчˈката землїà И пр҃рˈкь мѡѷси р҃е. мàлˈко млàдо раслàнˈче дàнь ще да скòчи като ѿ нѣщо ꙋплàшень, като да р҃ешь тѣй ще да излѣзе анˈтихрїсть ѿ ада грѣховѝтаго, защо и анˈтихрїста нарѝчѣть пр҃рˈците скѷмѐнь лѣвовь, дѣте на раслàница жѐнˈскà. кàкь ѐ ц҃рь раслàнь на҃ сѝчˈкыте грàдѡве та затовà и х҃а дꙋмать скѷмень львòвь, защото бѣше ѿ цр҃ьскѝ рѡ҃ та като и стàнь ц҃рь и на н҃бето и на землѧта та по тоѝзы скòпость х҃вь та р҃е и анˈтихрїсть и тоѝ да стòры като и х҃с. раслàнˈ х҃с, и анˈтихрїсть
315 раслàнь. ц҃рь х҃с и на н҃бо и на землà, и анˈтихрїсть ц҃рь на землїà | и въ адѐ. покàза се х҃с ѿпрьвень доры до крàй смѣрѐнь ѝ крòткь като агне глꙋпаво и мàлˈко, тьѝ и анˈтихрїсть покàза сè крòтˈкь и смѣрѐнь, а нàпоконь като влѣкь лѣть. х҃с хòди в чѐрˈкова б҃жїà та сè обрѣзà по зàконь мѡѷсеовь като бѣшè остàвиль на евреете, и анˈтихрїсть ще да сè обрѣже като и х҃с, защо да гò не познàѧть евреете. х҃с пѣстна апл҃ыте по сѝчˈкыте езѝцы да кàзꙋва҃ че е доходиль х҃с б҃ь на землїà, и анˈтихрїсть тѣи ще да пѣсне лѣжївы ап҃лы да излàжать лю҃дїете като тоѝ ище. х҃с събра лю҃дїете загꙋбени въ цр҃тво нб҃ное, а анˈтихрїсть ще да събѐре сѝчˈкыте еврее околò неговото цр҃тво. х с дадѐ дòбрь белѣгь на хр҃тїанете своѝ ч҃тныи кр҃ть, и анˈтихрїсть ще да дадѐ своѝать злѣ бѣлѣгь, кòйто него вѣрꙋва. х҃с та сè показа хꙋбавь въ лицето пр҃ѣ сѝчˈкыте лю҃дїе, и анˈтихрїсть сè показà еврейнь. х҃с въскрѣси своѝата плѣть, а анˈтихрїс҃ ще да въскрѣси дрꙋгїе лю҃дїе мрѣтви за҃ да гò вѣрꙋвать евреете. Двѣ съшѣствїе дꙋма҃ книгѝ и писàнїе ще да баде на землѧта. Еднò е
316 съшѣствїе бѣло когатò се порòди ѿ бц҃а м҃рїà и покàза се като | чл҃кь прѣ сѝчˈкыте и распѐ се и трѐти д҃нь въскрсè, и па҃ се възˈнесе на н҃бо та пакˈ ще да слѣзе нà землїà да сѣды на сѝчˈкїать свѣть. ѿпрьвѣнь когàто щѣше дà слѣзе да сè видѝ и да сè глѐда като чл҃кь та

казваше іоанинь кр҃тль, че е това х҃с истѣн'скыи б҃ъ и пр҃р҃ците за нѣго са дѫмале. А за второ пришьствіе х҃во когато ще да бѫдѣ прѣчюдное и почтно та ще да пѣснѣ праведнаго еноха и пр҃р҃ка иліа да кажать чѣ дойде врѣме и ч҃а приста҃пы, като и малахіа пр҃р҃кь казваше ѿ напрѣ чѣ ще да научы сич'кьте людіе въ онова врѣме онія ст҃ыте людіе да не слушать ан'тихріста, защо оты и пр҃р҃кь даніил' р҃е, отіи мъ показа сам'си б҃ъ дн҃ите и годиныте та гы са҃ азь утьк'мыдь като една нѣ҃ла з҃ д҃ны, а азе ги ща стори з҃ годинь и стори ти щь г҃ годинь и половина, или ги ща стори ѓа҃ с҃ѣ д҃ни та ѓза҃ а҃ с҃ѣ д҃ни ще да научи сич'кыте людіе да немать на умь да вѣрувать че е това ан'тихрість, амы си криеше діаволськите хитрины. а в' другы г҃ годинь и половина ще да си покаже ан'тихрість діавол'скйте негови работы, като казва и дума ст҃ый и іоаннь бг҃ословь въ своята книга | дето е зовать 317
апокалиѱісь та р҃е. тази дума моята ще да е истинна щото реко҃', ст҃ыи град та сѣ зове іер҃лимь и щьт' да ходать моите двата чл҃ка м҃ и м҃ци та да проказвать за ѓа҃ с҃ѣ д҃ни името мое, та щьть да ходеть облѣчены въ прѣмена ѿ козина истакана, ала като да р҃ешь двѣ маслины дрьвіе или два свѣтил'ника пр҃ѣ б҃а стоіале, ть щьть да ходеть по земліата, а тіе щьть тѣмь зло да и҃ стораать и ѡг'нь ѿ устата тѣх'ны ще да и҃ излѣзе и да из'горы злйте и тѣхни душ'мане. И како нѣкои чл҃кь излѣзе та гы опѱува или гы бые или гы засрамы та сѣ стой да сѣ убіать догдѣ умрать. И па҃ едінь ст҃ець р҃е за това. тіе имать сила да заклюкать н҃бето да не изсне дѫ҃ъ никакь по земліата сич'кая, когато щьть тіе да ходать да казвать добры думи и щьть да има҃ сила да направѣть сич'ката вода като крьвь, и имать сила да пѣснать сѣка҃ва болесть и злйна по сич'ката земла, кол'кото тіе щьть. И па҃ дума сл҃ѣ тіа рѣчи, послушайте. ѿ когато си свръшиха оніа людіе работата ѿ б҃а пѣсната щото и҃ бѣше зар'чано да р҃е пр҃р҃кь | иліа и енохь. ето единь влькь гол҃ѣ 318
като раслань де излѣзе из' без҃на, щото го зовемь ан'тихрість, та ще да стори със' т҃ѣ бои като на войска и ще да им' навые и да гы убые и тѣх'ныте тѣла ще да гы фрьль по улиците гра҃ские, да гы потьп'чать и да видать людіете, че имь е навиль. Ето до тука казах'ме що сь рекле пр҃р҃ците. ами послушайте бл҃вѣніи хр҃тіане да вы кажа҃ за ан'тихріста ѿ край ка҃ ще да се роды и ка҃ ще да се направы до напоконь.

Тонзы лъжливыи и нечьстивый ан'тихрість ще да се роди ѿ една жена кур'ва. та скрышо кур'вѣше та сѣ мома казиваше, и имаха ѩ людіете мома чиста и почтна. и имаха ѩ добра и ѿ добра рода. и не ще да се роды като діавол, ами ще да се роди и тои като чл҃кь, и х҃с кабь

се родѝ като чл҃ѣ. алà ан҃гихрѝсть имàше сѝч҃ка снагà като чл҃ѣ, а ср҃це
имаше дїàвол҃ско, и сѝч҃ката рàбота стрѣваше дїавол҃скаа, ала нѝкои го
не видѣше, като и ст҃ѣи ѡàннѣ дамаск҃ѣ р҃е. и той ще да сѐ обрѣже
по ѡсмѝ д҃нь, и като и х҃с҃ и той ще да съберѐ оученици много кàто
319 и х҃с. и немѫ щѣть да слѫгѫвать | кàто тòи ще. и ѿпрѣвѣнь ще да възлюбы евреете и чѝодеса мнѡго ще да стòри пр҃ѣ т҃ѣ. и щотò ще да стрѫва
пр҃ѣ т҃ѣ, сё на измама стрѫва да гò вѣрѫвать. тòл҃козы добро правѣше
пр҃ѣ т҃ѣ. ето да мòжаше правы и ст҃ѣи да гѝ стòри тòл҃кози що гы
оучаше на добро като и в҃ ст҃оѐ ев҃лїе рѐче х҃с. ѿпрѣвѣнь тòи ще да
сѐ покаже добрь и да прѣмлѣчюва сѣкомѫ и да живѫва съ сѣкыго. и сѣкѣмѫ ще да сѐ поклàнѣ и мѣр҃ ще да стрѫва меж҃ѫ лю҃їете и крѝв҃да
не ще да обычѣ. и нѣщѐ да зѐма дàрь ѿ лѝодїето що мѫ давать, и на
идолете неще да сѐ поклана; амѝ щото пѝшѫть кнїгы чер҃кòвны ще да
гы залюбы, попѡве ще да почѝта, на стары лю҃їе ще да сѐ срамѣ, на
млàдыте ще добро дà и҃ стрѫвà и кѫр҃вов҃ство ще да мразы, и съд҃ крив
ище да сѐ ѿфрѣлѣ да нѣ слѫша. и неще да сѐ заклинà никога. пѣтници
ще да любы. сиромаси ще да гы оболѐрова, сироты милѫва, водѝците
да гы пазы. бòл҃ны лю҃їе ще да гы наглѐдѫва. и пàкь ще мнѡго работы
чѝодны да стòры пр҃ѣ лю҃їете, и които лѝодїе раны и стрѫпїе имàть, ще
320 да гы очѝсты, и бòл҃ны лю҃їе да гы оз҃драве, лѫды лю҃їе и т҃ѣ | оумны
да гы стòры. и ще да казѫва пр҃р҃чьскы дѫмы що е было и що ще да
да бѣде ѿпр҃вѣнь. ще да дѫма ѿколѣшны рѣчѝ и мр҃тви лѝодїе да васкрѣсѣва, на слѣпы о҃чы да дàва. и дѐто види двà че сѣ карàть, а той ѿйдѐ
та гы съживы и ще да и҃ дѫма. ѩ послѫшаите менѣ що е зарачàль б҃ъ,
до гдѐ сл҃нце нѣ е зайшлò а вїе са простѣтѐ. имàнїе недѣйте събирà,
злато не дѣите любы, сребро не дѣйте правѝ игры. Това сѝч҃ко ще да
стòры пр҃ѣ лѝодїетѣ, защо да го обѝчать сѝч҃кыте лѝодїе. а лѝодїетѣ щѣ
да го видàть че е дòбрь на сѝч҃кыте лѝодїе евреейскы и дѫмаха си меж҃ѫ
себѣ едѝнь дрѫгымѫ. ето тѫка меж҃ѫ н҃а кой има дрѫгы като него добрь
и ѫмѐнь въ товѝ врѣме като тойзи. кòй ѐ ст҃ь дрѫгы като тойзы. ето
тоговà да стòримь ц҃рь, него да стòры҃ г҃подàрь на҃ н҃а. и сѝч҃ките щѣ
да пойдать кам҃то него да мѫ се млѧат҃ да и҃ стане ц҃рь та щѣть да мѫ
дѫмат҃. ные сѝч҃кы тебѣ ище҃ да ни станешь ц҃рь и тебѣ любы҃ сѝч҃кы и на
тебѣ се сѝчкы надѣемь да ны ѫпазышь, оты си тако тѝ единь правь и
добрь меж҃ѫ н҃а на зѐмлїата. тебѣ познàх҃ме ст҃à въ нашиать рѡ҃, тебѣ
321 намѣрих҃ме добра и | крòт҃ка въ нàшето сѣме. заради товà ти се млѝ҃ да
царѣвашь на҃ н҃а сѝч҃кыте. тов҃а м҃лѝха, а той нѣщѣше да гы послѫша, амы
имь кажеше. нещь вы стань ц҃рь, за҃ да гò м҃лїать тврьдѣ. ето та гò
млихà сѝч҃кы мнѡго, едвàм се прѣдàде със҃ голѣмà та и҃ стана ц҃рь и гп҃дарь.

Ето като имь стань цр҃ь тойзы ан҃тихрїсть а тои ще ѿ тогива да земе да си вдига на голѣмо ср҃цето си. като р҃е и ст҃ыи іоанн҃ бг҃ословь въ книгата своа. и поклонет҃ се змїю щото го зовать дїаволь дето мꙋ се даде волїа ономꙋзы влькꙋ щото е сега ан҃тихрїсть. и да се поклонать влькꙋ че мꙋ е работата като на влькь, оти влк҃ къдѣ ходы се злò мислы на людїетѣ. кой може да се бòры със҃ него. и дадоха нюмꙋ оуста да дꙋма на високо и хꙋл҃но. и даде се нюмꙋ да дрьжи землїата сич҃ка м҃в м҃ци, да е г҃ годинь и половина; и ще да си ѿтвори ꙋстата да хꙋли на б҃а и да хꙋлы името негово. защо тои ѿпрьвѣнъ бѣше прѣкь а наподирѣ стань срѣдить. ѿнапр҃ѣ бѣше мл҃тывь на сиромаси и на сироты, а напоконь стань найзлѣ на сиромасите. ѿпрьвѣнь любѣше сич҃кыте людїе, а напоконь сич҃кыте | мразѣше. ѿнапр҃ѣ не любеше 322
неправ҃а, а напоконь быаше праведните. ето това сич҃ко злò зе да чины и стань да се не поклане въ цр҃твото си никомꙋ, ище да з҃бере войска много да затрїе три цр҃їе мѵсирьскаго и м..їискаго и етїоп҃скаго, та че тогива ще да направи чер҃ква на евреете въ ерлимь и да имь ꙗ даде да ꙗ дрьжить. това казꙋва и на ев҃лїето ѿ ма҃ѳеа. кога видите да има омраза меж҃ꙋ ва҃, чер҃кови и градове що е рекль пр҃р҃кь данїиль, кои стои на мѣсто ст҃о, чьты да разꙋмеешь. тогива щото има чл҃ци меж҃ꙋ евреете та щьть да бѣгать въ горїето и по планинїето ѿ злò ан҃тихрїстово. тогива ще ан҃тихрїсть да се нарече сам҃си си азе сь҃ г҃ь, дето ще да опꙋсти праведните. и ще да стане на мѣстò ст҃о да р҃емь іер҃лимь та че тогива ще да помисли да стане погол҃ѣ ѿ б҃а. ѡ нефелит҃че и непочьтенниче, тои сака че ще да дрьжи цр҃твото си за много, а не знае че ще скоро да лиѱа ѿ него. такваза работа ще да стòры он҃зы неч҃стивы ан҃тихрїсть. тогива кои има въ този врѣме достòинь да влѣзе въ цр҃тво нб҃ное, кой ще да познае тогива оногова лъжа, та да | побѣгне, като ще да сьберè сич҃кыте дїаволе да мꙋ сь войска въ 323
образь чл҃чьскы и ще да си направи визире и пашїе и кадїе и воеводы и сꙋбашїе и слꙋгы и целѣпе се дїаволе, по сич҃кыте мѣста и градове се неговы людїе. и онїа еврее щьть да го омразать който са го стòриле цр҃а, а тои ще да се разсрьди на т҃ѣ та ще да гы погледꙋва грòзнѣ, като без҃ лице и срьдить и дрꙋга мисль не мислѣше, ами тако мислѣше ката дн҃ь ката ча҃, какь да лъже людїете. тогива ще да викне з҃гол҃ѣ гла҃ на сич҃ките людїе. слꙋшайте що има тꙋка сич҃кы людїе малы и великы, и сич҃кы родове и езици, кол҃ко е моата ꙗкость и сила, и кол҃ко вѣры и землы дрьжа та им҃ са҃ цр҃ь. кои ще до цр҃ь със҃ мене да се бые и кои е тòизи цр҃ь дето се не бои ѿ менѣ. и ако щете да видите

сегà знамѐніе и чѝдо да вы сторà. тогѝва тòизи чà р҃е на дрѐвѣето та
станьха ѿ планиньта и ѿидоха сѝчкыте въ морѐто да хòдать по сѐхо
като по земла. и стòри тòйзи чà сѝчкото като р е и ѡгнь сѐведе ѿ
324 нб҃ето, дн҃ь стòри на нòщь, а нòщ҃ | на дн҃ь. що да дѹмаме мнѡго, токо
що помѝслы, а тòи стòры, защо да го вѣрѹвать. ето и сегà е невѝды҃
бл҃вѐны хр҃тїане, а тòи ны прѣмàме, и ные вѣрѹваме въ нѥго, амѝ що
щѣть да сторàть въ онòва врѣме онїà чл҃цїѝ пр҃ѣ т҃ѣ като щѐ да е
стрàше҃ и с҃рьдѝть. амѝ сегà на҃ кòй ны накàрѹва насѝла. етѹ и сегà
има тѹка межѹ нàсь грѣшны и нечисты жены та бàять и магїа стрѣвать
и льжать на҃ а нїѐ са поканàме т҃ѣ та се прѣдаваме дїàволѹ. амы онїà
лѹдїе въ онозѝ врѣме кàкво щѣть да истѐглать злò и стра҃ и бòи и гл҃а҃.
амѝ послѹшаите да вы кàже҃, кàкьво ще чѝдо и невòла да сѐ стòры
когà се доврѣши свѣть и как лѝ ще да земе сѝчкыте лю҃ї́е да сь по҃ нѥго
ѿ когàто онѝзи анѝтихрїсть стòры дїàвол҃ска своїа работа и звѣры
лю҃ї́етѣ като тòи щѣ, нб҃ѐто дѣж҃ь не даде, землѝата рòжба не дàде
нѝкак҃ва, морѐто се въсмрьдѣ и сѝчките рѝбы измрѣха и сѝчкыте рѣкы
щѣть да исъхнать и сѝчките езера и клàден҃ци вѐке не щѣть да тѐк҃ть,
амѝ щѣть да прѣстàнать. влѣцїи и мѐч҃кы и дрѹгы гàдове щ҃ть да сѝочать да
325 ѧдѣть л҃ю҃ї́етѣ. като бѣше рѐкь пр҃р҃кь езекїѝль на | подѝрѣшно врѣме. иднѝ.
щѣть да излѣза҃ на з҃млѧта цр҃ева к҃в вѣры ѿ полѹнощь, дето гы е затвòрилъ
алеѯан҃рь цр҃ь, сн҃ь фѝлипа цр҃а, та щѣть да поѧдѣть сѝчкыàть добѝт҃кь, та
че и лѹдїѐтѣ нàпоконь за вода, че неще да има вода нѝгдѐ. мàика със҃
дьщерàта си щѣть да сѐ пригрьна҃ и дà ѹмрать. баща и с҃нь ще да сѐ
пригрѣнать та че да оумрать. сѝч҃ката землѝа ще да сѐ наплѣны съ с҃мрадь
и гнѹсь чл҃чѣскѝ. морето ще да сѐ зъсмрьдѝ като едѝнъ гнòй. тогива
ще да бѣде гол҃ѣ плàчь и вѝкь мнѡ҃, и по сѝч҃ката землѝа и въз҃ишѐніе
и грѝжи и горьчивины на ср҃цѐто сѐкомѹ чл҃кѹ ще дà е мнѡго. въ кѣщата
сы влѣзешь ѡ҃, вънь излѣзешь ѡ҃, вь горà ѿидешь ѡ҃, на па҃ стоишь ѡ҃,
на пѹсто мѣсто идѐшь ѡ҃, нòщь доде олеле, дн҃ь дойде олеле. слѣзы из҃
очѝте ѿ лю҃ї́ето като дѣж҃ь излàзѣть в тозѝ врѣме, и щѣть да захàлнать
нà мр҃твите в҃ тозы врѣме, който са из҃мрѣле ѿнапр҃ѣ та нѣ сь дочàкале
таквозы врѣме. бл҃жѐнны са бѣле тїà лю҃ї́е дето са из҃мрѣле ѿнапр҃ѣ
и щѣть да плача҃ и да дѹма҃ зѡл҃ѣ гла҃. ѿтворѐте са гробове и прїимете
на҃, ѿкрите са да в҃лѣзе҃ въ грòбѡвете вàши та ны покрѝте давно се
326 скрѣе҃ ѿ | лице неч҃стиваго цр҃а. коѧ ѐ на҃ файдà да сѣды҃ глàды ѿ
съмрѣть на съмр҃ть. прїимѣте на҃ да си ѿпочинѐме ѿ тѣзы злѝна и ѿ
тàзы грижа. ето тѣй щ҃ть дà плачàть жал҃но онїà чл҃ци въ онозѝ врѣме
съ слѣзы. Ан҃тихрїсть тогива ще да нѹсне свойте слѹгы дїàволете но

сѝч'ката земліа и по сѝч'ките негови градове и кадіе и воеводы да дѹма на лю҃іете. ето ваша прь стань голѣ на сѝч'ката земліа, амѝ елате сѝч'ки та мѹ се поклонѣте и елате да мѹ видите силата голѣма и цр҃твото нѥгово хѹбаво. тоѝ щѣ да ва хлѣбь и вино мно҃ кол'кото вѝе щете, и да вы дары и да вѝ дочьтѐ и да вѝ гостѝ и да вы напой. кой е дрѹгы като него, сѝч'ката земліа помѣсты и поклаты. горàта го слѹша та ходи по морѐто. мрьтвіе въскрѣшава, сѝромаси болѣре гы стрѹва и дрѹго що помѝсли, а тоѝ стори. амѝ елате сѝч'кѝ къ нѥго да сѐ насѝтите и да сѐ напіете и сѝч'ко добро да си иматѐ. тогыва сѝч'кѝте лю҃іе като щьть да чюлть таквѝзи дѹмы ѿ оніа слѹгы та щьть да сѐ събера сѝч'кыте лю҃іе та щьть да ѿидать дето него и щьть да мѹ рекàть. чюх'ме та голѣма цр҃ѹ, че тѝ е силатà велика и що помѝслѝшь | и що щѐшь, а тѝ стòришь, зара и това ти се мл҃и чѐ раз'брàх'ме 327
оти мòжешь ты на със' твòѩ сѝла да на да сѐ нахрàнымь, и дàи на да сѐ напоимь вода, оты измѝраме ѿ гладь и ѿ жьдѹваніе. тогѝва ще да прòдѹма на сѝч'кыте он'вы ан'тихрість. ако щете да вы огѹдѣ печàть на челото и на дѐсната рька, тогыва да вы да що̀то ѝщете. а оніà лю҃іе що̀то имаше тàмь, не могохà да сѐ оусетàть на нѥговата льжа, амѝ пристана̀а на дѹмата мѹ, и огѹди и печàть на челото и на дѣсна рька, оты да нѐ мòже да се прѣкр҃ти, амѝ сѝч'кыте да мѹ се поклàнать. а печàтà имà пѝсмена и рѣчи х҃ѹ, като и ст҃ѝи іоàнн бг҃ословь дѹма на своѩта кн҃га та р҃е. и стòры сѝч'кыте мàл'кы и голѣмы болѣре и сѝромàси, и на кòито сьдѣха и на кòито и ніе сьдѣха. и дадѹха и бѣлѣгь на рька дѐсна и на челото зàмь да нѐ мòже нѝ да кѹпи ни да продàдѐ токо що̀то има бѣлѣгь ѿ оногова влька, и имà напѝсано сѐ дѹмѝ неговы. и разѹмѣль на свой оумь, кол'кото тòй имена имà ан'тихрість тол'кози и чл҃кь има добры дѹмы да сѐ ѿречàть ѿ б҃а що̀то е стòрилъ нб҃о и землю тà има имена х҃ѹ. амы послѹшайте бл҃вѐніы хр҃тіàне да вы кажѐ кой бѣше дѹмы и рѣчіи | напѝсаль на печàтать. 328
ѿрѝчам' се б҃а савàѡѳ детò е нб҃о и зем҃ю, ѿрѝчам' се ѿ ст҃ое кр҃щѐніе и ѿрѝцам' се ѿ х҃а, нещà го веѥе почѝта и дà бьда твòи рàбь, ѿрѝчам' се ѿ цр҃тво нб҃ное и лѝоба мѝка, ѿрѝчам' се ѿ ч҃тнàго кр҃та и прѝіема твòѩть печàть, ѿрѝчам' се ѿ раѝ хѹбàвы и свѣтлѝ и обѝча бѐз'дна и тьмно мѣсто. ето так'вѝзы дѹми бѣше напѝсль ан'тихрість на печàтать и дрѹгы мнѡго и още и тіѐ на тѣзы прілика. като пише ипополѝть пàпа рѝм'скѝ на своѩта кн҃га та р҃е. амѝ нѣкои неще да станѣ да мѹòгѣдѣть печàть, а тіе го посѣкьть та мрѐ ѿ неговата рька. амы блжѐнь тоѝзы чл҃кь тогива дето прѣтрьпи накрай и тои ще да сѐ сп҃ы.

като р҃е и х҃с въ ст҃ое ев҃лїе ежѐ ѿ ма҃ѳеа. прѣтрьпѣвиже до кѡн'ца, тѣи сп҃ѐнь бꙋдѐть. їѡа̀ннь бг҃ослѡвь р҃е на свѡата кнїга за тоѝзи стр҃а дїа̀вольскꙋ. блжѐнїи тїа̀ лю҃їе, дето умра̀ть зара҃ї г҃а. ето ка'за̀х'ме ма̀л'ко. амѝ послꙋ̀шаите как'во чѡ̀до направы прѣ̀ людїѐтѣ.

Ето като огꙋды печа̀тать на лю҃їетѣ сѝч'кꙋ та че тогы̀ва си напра̀ви слꙋгыте на прѝлика аг҃гл'ска̀ да свѣтеть. и мнѡго слꙋ̀ги направи таквїзи
329 да стоа̀ть пр҃ѣ̀ него и да го̀ | хва̀лять и да мꙋ пѣ̀ать, та дꙋмаха. голѣ̀м' цр҃ъ на тозы врѣ̀ме, голѣ̀ма сѝла има и голѣ̀м' ѐ гп҃да̀рь. ко̀й е бг҃ъ дрꙋгꙋ, ко̀й ѐ г҃ъ дрꙋ̀ги под҃рь ѿ тгова̀ цр҃а. то̀й сто̀ри н҃ѐто и зѐмлата. то̀й ѐ същи х҃с сн҃ъ бж҃їи, амѝ ела̀те та мꙋ се поклонѣ̀те и елате та го̀ вѣ̀рꙋваите. Зар҃и това вы зара̀ча҃ да послꙋ̀шате шо р҃е х҃с въ ев҃лїѐто ма҃ѳеово. пазѣ̀те са да вы не изльже нѣ̀кои на҃, защо̀ щь҃ мнѡго да дꙋ̀мать азе сь҃ х҃с и мнѡго ще лю҃їе да из'лѣ̀жѣть. и па҃ и дрꙋ̀го р҃е х с. ако̀ нѐко̀й до̀йде та вы р҃е. ето тꙋ̀ка е х҃с, илѝ еда на ко̀е мѣ̀сто, не дѣ̀йте вѣ̀рꙋва, оти ти щь҃ да ста̀нать лѣжѝвы пр҃р҃ци и лѣжѝви хрїсты и знамѐнїе щѣть да стрꙋ̀вать защо да из'ма̀мѣть добры̀те лю̀дїе, а ка̀то вы зарач҃а ва҃. ако вы река̀ть. ето х с въ пꙋстина де сѣ̀ды въ гора̀та, амѝ излѣ̀сте да го̀ вѝдите, а вїѐ недѣ̀йте фата вѣ̀ра̀. ето ще҃ да ка̀жеме па҃ за ан'тихрїста, ѿ кога̀то се надвѝгна гол҃ѣ̀. и дрꙋго̀ чѡ̀до слꙋшайте. по̀каза си обра̀зать като да р҃ешь възлазѝ на нб҃о̀ и като че фрѣ̀ка на̀ облакь и как' се сто̀ры като мрѣтвь и па҃ въскр҃на, и зар'чѣ̀ на слꙋгыте мꙋ да мꙋ слꙋгꙋва҃ съ стра҃ и трепѐть. тогы̀ва ще да пꙋснѐ слꙋгы дїа̀вол'скы
330 по го̀рїето и по | планїето и по стѣ̀нїето нѝз' дꙋп'кыте, ко̀йто са са̀ крыле та нѣ̀ сь земалѐ он'зы' печа҃, амѝ са бѣ̀гале, а тїѐ гы нахо̀дѣть та гꙋ̀ кара̀ть да имь огꙋдѣ̀ть пѐчать. ако̀ ли не ще, а тїе го мьча̀ть дори се сто̀пы като̀ воса҃, и дрꙋ̀гы мѣ̀кы злꙋ̀ дето чл҃кь нѣ̀ е вѝдѣл' нѝто ще да виды. бл҃жѐнїи тїа̀ ко̀йто навїа̀ть немꙋ та сѐ не печа̀тѣть, амѝ прѣтрьпѐть та гы мьча̀ть, та ста̀нать тьк'мо като и вѐлѝкыте м҃ници, поч҃ть прїѝмꙋть ѿ бг҃а оты̀ ѿ прьвѣ̀шно врѣ̀ме дето мьчаха м҃ниците, та мꙋ бѣ̀ха слꙋгыте, а то̀йзи чѐ ѐ сам'си ан'тихрїсть. амѝ бл҃жѐнїи тїа̀ лю҃їе дето в тѡзы̀ врѣ̀ме излѣ̀зать досто̀ины и слꙋгы бж҃їѝ станать. ето де вы казах'ме как'во ще да бьдѣ̀ стра̀хь и мька̀ в тозы врѣ̀ме.

Амы послꙋ̀шайте бл҃вѐнїи хр҃тїане да вы каже҃ и дрꙋгы дꙋ̀ми. ѿкога̀то огꙋдѝ печа̀та҃ на лю҃їете ан'тихрїсть, гладны и жь҃ни сѝч'ките чл҃ци щѣть да викнать зогл҃ѣ̀ гла҃. ето тѝ се поклони́х'ме сѝч'кы тебѣ̀ и печатѝх'ме са със' тво̀ать печа̀ть и що р҃е сѝчко сто̀рих'ме нѝе. дай на҃ да ѧде҃, дай на҃ да пїемь отїѝ из'мираме ѿ гладь и ѿ жьдꙋва̀нїе. направѝ морето да не смрьди чѐ из'мираме ѿ зла̀ вона, и ре҃ѝ на кладен'ците

да пусна | вода. и р҃и да пусты нб҃ето дъжд҃ъ. и р҃и на̀ земл̀ата̀ да 331
даде рòжба. и распадѝ тѝà влѣцѝи и мѐчки и тѝà злѝи гàдове да ни не ядѣть, защò се сѝчки на тѐбѣ надѣе҃ да смѐ жѝвы при тѐбѣ.

Тогѝва ще да ѝм продѐма висòко и срьдѝто на лю̀дѝете сѝчки, та щѐ да речѐ. ѿдѐ ща азь да зѐма да ви да҃ хлѣ̀бь, де да намѣ̀ра азь вѝно и водà да ви дàмь. чева нес҃мь г҃ь, та да ѝма҃ товà сѝчкото щото вѝе ищете. земл̀ата катò неще да израсте по нѐа нѝщо и небѐто като неще да пусти дъждь, че азь що щà да стòра. ѿгдѐ да намѣ̀ра азь вàмь хлѣ̀бь и водà да ви да҃. дàйте и вѝè мѐне ѿгдѐ знàете.

Тогѝвà, като щѣть да чюàтъ онѝà лю҃ѝе таквѝзи дѐмы ѿ ан҃тихрѝста, тогѝва щѣть да познàятъ и да разѐмѐать отѝ è това ан҃тихрѝсть. тогѝва щѣть да въсплàчать сѝчкыте. тогѝва щ҃ть да сѐ бѝеть по грьдѝте и по лицето самѝ си и да плàчать и да дѐмàт҃. ѡ голѣ̀ма бѣдà на на҃ сегà, ѡ з҃а рàбота на на҃ сегà. ѡ каквà измама на҃ измàми, и как҃вò ны злò даде. ѡ гол҃ѣ̀ гр҃ѣ̀ що ны направы сегà тоѝзы проклѐты ан҃тихрѝст҃. о злѣ̀ на҃ как҃ се измамых҃ме; ѡ злѣ̀ нàмь как҃ ни се присмѣ̀ тòизы проклѐтныкь, ѡ злѣ̀ за на҃ сегà чѐ станàх҃ме засрàмены | пр҃ѣ̀ 332
чл҃ци и пр҃ѣ̀ аг҃лы, ѡ злѣ̀ на на҃ сегà че ка҃ нѝ оловѝ съ дѝàвол҃ска мрѣжà; ѡ злѣ̀ на҃ сегà че как҃ ны оловы мѐчѝтль да ны мѣчы. че не чюх҃ме ли че не разѐбрах҃ме лы что дѐмаха писанѝе но книгыте чер҃квòвны· що бѝ на҃ та сѐ прѣдàдѐх҃ме. кол҃ко щѣты чюàх҃ме че ще да бѣде таквàзы мѣка и лѣжà ан҃тихрѝстова на подѝрѣшно врѣмѐ. тогѝва по тòизы плàчь щѣть да побѣгнать лю҃ѝетѣ̀ по гòрѝето и по плàнѝето и по стѣ̀нѝето нѝз дѐп҃кыте да плàчать като са з҃грѣшѝле и прѣгрѣшѝле, та да сѐ бѝàтъ и трошàтъ, съ сѐ ср҃це да се млàять б҃ѐ, данò имь простѝ г҃ь съгрѣшѐнѝето, отѝ е г҃ь мл҃тѝв и тврьдѣ̀ мл҃ѐва лю̀дѝетѣ̀ кòй се мли съ сѐ ср҃це, данò ги из҃бàви г҃ь из҃ рьцѣ̀те ан҃тихрѝстовы. и кòйто ѿидоха по горѝето и по плàнѝнето та сѐ мл҃ѝха б҃ѐ, и г҃ь т҃ѣ̀ простѝ и не найде гы век҃ѝе злò, а кòйто сѣдѣ̀хà по грàдѡве и по села тѝà мнѡго злò истеглиха. тогѝва чл҃ците щѣть да бѣгàть ѿ истокь на западь и ѿ запà҃ на истокь. щото бѣгàть ѿ истокь на западь та дѐмàть сегà е та҃ водата та са е стѐкла на еднò мѣстò, амѝ елàте да идѐ҃ тамо. а пàкь кòйто са на запà҃ъ лю҃ѝд а тѝè дѐмать елàтѐ да йдѣ̀ме на | истòкь, отѝ è тàмь 333
подобро, че има тàмь сегà вода защо та҃ истѝче, та прѣсѣхне до тѐка догдѐ дойде до на҃, амы да идемь тамо. а не знàятъ грѣшнѝи сиромàси чѐ е сѐ еднàкво злò по сѝч҃кѝàть св҃ѣ̀. ето таквàзи ще да бѣде мѣка и грѝжа по лю҃ѝето в тозѝ врѣ̀ме, като нѣ̀ è било нитò те да бѣде. И като р҃е х҃с на ст҃ое ев҃лѝе ѡ злѣ̀ на тѝà жены въ тозѝ врѣ̀ме кòйто

нѣ сѣ праз҃ны та не мòже да хòди на своіа вòпа къдѣ ще сама да è
лèка. и залѣ нà сѝроты и на сѝч'ки лю̀дїе в тозѝ врѣ̀ме сѐ на грѝжа
и на стра҃ и на мѣка, когà ще де нòщь, когà ще до дѐнь. дѐнїе дѣмàть
и когà ще дò нощь да сѝ ѿпочѝнеме ѿ хòденїе и ѿ злѝна, а нòщїа
дѣмать когà ще да г҃ъ дн҃ъ да сѐ вѝди҃ със' дружїна да си мòдѣмаме
да не мѝслѝ҃ гнѣдѡсть и мѣдость. ѡ залѣ на҃ денїѐ плаче҃ за нòщь да
дòйде нòщь, да сѐ скрѝеме да нѝ не находѣть вѣлцїите и меч'ките да
нѝ не ѧда҃ жѝвы, а чѝѐ да глѐдаме със' очѝ, а нощїа дѣмаме. когà щѐ
до дн҃ъ да не слѣшаме тòл'кова гро҃ и мѣлнїе и стра҃. тѣѝ щѣть да
дѣмàть тогѝва сѝч'ките лю҃їе да плàчать и да сѐ грѝжать. тогѝва сѝч'ката
334 землїà щѐ да поплàче и морѐто и вѣт'рѣть | и огнàть и сл҃нцето и
м҃цѣть. сѝч'кото ще да поплàче. и дивите гàдове и пѝтомитѐ и тїѐ щѣть
дà поплàчать. и горїѐто и степїето и планинїето щѣть да поплàчать
зà лю҃їето. дѣбрàнїе и овѐщїе и кàменїе и сѝчки дрѣвїа щѣть да въс-
крѣбàть о рòж'бата чл҃чѣская, защо ты излѣга и из'мамы и присмѣни ѿ
ан'тихрїста, оти мѣ се поклòнила и прѣдàдоха, и нѣ токò за товà, ами
мѣ зѐха тòзи злѝ и нечѣстиви печàть та сѐ ѿрѐкоха ѿ ч҃тны кр҃ть
и тогѝва щѐть да въсплачàть сѝч'кѣ чѐр'квы ст҃ѣ, оти лу҃р'тїа нещѐ
векѝе да имà и нѝкаквà мл҃ба и слѣжба бж҃їа въ тозѝ врѣ̀ме, ами
ще сѝч'кото да сѐ потѣп'че и да сѐ забоварѝ, тогѣва вом'ка и нàфора
нещѐ векѝе да има, и мл҃ба и чѣтѐнїе ще да прѣсѣх'нѐ, нѐще векѝе да
чѝе нѝгдѐ илѝ почѐнїе илѝ сказàнїе за д҃шата добро; амѝ токо сѐ
плачь и въздышѣнїе и ѝш'кàнїе и лелевàнїе и грѝжà. тогѝва ще землїата
да изфрѣли сѝч'кото срѐбро и злàто и хѣбàво мнѡгоцѣннò кàменїе и що
има дрѣго в' землїата сѝч'кото ще да гò из'фрѣли по патища, алà нещѐ
да гò глѐдà тогѝва нѝкои илѝ да гò земе. сѝч'ко ще да омрѣзне чл҃ку
335 тогѝва, отѝ сѝч'кѣте лю҃їе | щѣть да сѐ помѣстѣть ѿ домѣть си и ѿ
кѣщнето си и ѿ градоветѣ си и ѿ селòто си та не мòгать да сѐ скрѝать
ѿ ан'тихрїста и нѝгдѐ не мòгать да се вор'толисать ѿ нѣговѝте рѣцѣ,
че ты познàвать по печатат'. из'вань лю҃їете стра҃, а ѿвѣтрѣ ср҃цето и҃
трѐпѐре. и нòщїе и дѐнїе и въ кѣщи и в'нь и на па҃ сѐ стра҃. и по пѣтища
ѿ мрѣтвы лю҃їе вонїà и мѝризмà злà не мòгать да трѣпàть лю҃їете. въ
кѣщи гла҃ и жадѣвàнїе и по пѣтищата гл'чка и хорàтà, много вѝкь.
тогѝва щѣть хѣбавите лю҃їе и нравѐните и лицата и҃ щѣть да стàнать
ѿ мрѣтвыте погрозны. тогѝва ще да лѝпѧ хѣбость жѐн'ска и нещѐ векѝе
да има тогѣва да сѐ ще нѣкомѣ чл҃ку жена, илѝ на жена да сѐ ще
мѣжь, амѝ ще тогѝва в тòзѝ врѣ̀ме сѝч'кото да ом҃зны чл҃ку, амѝ ще
токò да сѐ чѝова гла҃ и вѣнь и вѣтрѣ. ѡ҃, ѡ҃, олѐлѐ. ами г҃ъ б҃ъ вѐще
да си оставы своето съз'дàнїе, ами ги помл҃ва че е тòй мл҃тивь и не

остави ги да сѐ мѣчать много дни, чѐ като мѝ бѣка рѐкле г҃ годи и половина да цѝрква ан҃тихрѝсть. амѝ гъ бъ скаси дни҃те и годѝните, и часòвете, зам҃ как҃ бѝ се оупазила и ѿнѐла дни҃а чл҃чьска. ѿ тòтава прòле того ан҃тихрѝста и дїàвола и зара҃ї тїа дни҃ ще да смàли гъ дни҃те и годѝните | който побѣгнаха по горѐто и по пещерите нѝз дви҃ните, 336
та сѐ крѝяха и млѣхà се бъ защо прѣгрѣшѝха. та зара҃ї гѣ гъ смалѝ дните и годѝните ѿ когàто щѣть да сѐ съвр҃шѝвать г҃ годѝнь и половина, та ще скòро дà сѐ свръши нѝеговото цр҃тво томѐва ан҃тихрѝсть и щѐ да мѝ ѿпадне сѝлата и ще да ѿидѐ въ вѣч҃нѝю мѝкѝ.

Като р҃е и ст҃ѝ ѡàннь бгословъ въ кнїгата свòя апокàлѝпсѝсь, послушайте. ето видѣ влькатòго дето бѣше сам҃си дїàволь. и видѣ цр҃атого дето бѣше на землята. и войската му сѝч҃ка събра наедно, ище да сѐ бѝе със҃ тогòва дето язды на кòнѝать и със҃ нѝеговата войскà. кòй бѣше дето язѣше нѝноко҃, и вòи бѣха тїа дѣто казува и войската, да ны кажѐ. и затова послушайте что р҃е ѡàннь. видѣ р҃е нб҃ето чѐ съ ѿтворѝ. его единь кòнь бѣль де излѣзи из҃ вратата нб҃ныи и сѣдѝ на нѝего чл҃къ сѫщѝ ѝако тано и правòсѣдникь. и навѝва на сѝч҃вото. очѝтѣ мѝ свѣтеть като плàмакь отнѣнны и на главата мѝ вѣн҃ци много. и имаше ѝме написано на главата, алà никои не знàеше що дѝма тòво той самсѝ. и ѡблѣчень въ прѣмѣна кръвава и зовѣше се ѝмето нѐтово слѐво бж҃їѐ, и войската | нѝеговà 337
аг҃глы нб҃ныи, и тїѐ са ѝзѝте бѣлы и облѣченїи въ прѣмена бѣла и чиста. из҃ устата нѝеговы излàзѣше ор҃жїе и ѿ двѣте страни остро, та със҃ нѝего ще да из҃сѣчѐ оноѝзва войската. ето сн҃ъ бж҃їи със҃ аг҃глѝте нѝеговы. стòриха бой със҃ дїàвола и със҃ тїа цр҃їе землѝскѝ дето бѣше гы направиль ан҃тихрѝсть дà сь по҃ негова рька. а то бѣха и тїѐ дїàволе ала се бѣка и тїе облѣкле въ чл҃чѣскѝ плѣть и тїѐ стрѣваха знамѐнїе съ҃ ан҃тихрѝста наедно; и щото из҃льгаха лю҃їете и който имаха бѣлѣгъ ѿ печатать на челото и на рьката дѐсна и накàрѝваха лю҃їетѣ на силà та и҃ сѐ поклàнàха и прѣдàваха ан҃тихрѝстѝ, а то гѝ живѝ фрьлѝяха аг҃глѝи бж҃їи онїа слѣгы антихрѝстовы в рѣкàта огнѣнная и горѣща смòла. и дрѣгите сѝч҃кыте да затрїàть съ҃ товà орьжїе дето излазѣше из҃ ѝстата, щотò язѣше на кòнѝать бѣлы, и сѝч҃кы нб҃ные птици насытѝха се ѿ тѣхныте тѣлесà. тогѝва щать да прѣстàнать сѝч҃кыте хитрины дїàвол҃скѝ и ан҃тихрѝстовы и слѫгыте нѝеговы ѿ слѫгѫванїе сѝч҃кыте щ҃ть да загѝнат҃ и сѝч҃ко ще да сѐ довръши.

И напоконь що ще да бадѣ послушайте бл҃гвенїи хр҃тїàне. ще | 338
да дòйде і҃с х҃с, щото го зове҃ нѝе сн҃ъ бж҃їи та ще втòри пѣть да дòйде оти сѐ на него надѐеме да ны знàзѝ, защо той прàво съды на

свòите лю҃е тѝ затовà казѝваме нѝе втòро прѝш҃ствѝе хв҃о. ето ще тѣи
да бàде втòро прѝш҃ствѝе хв҃о, като и сàм҃си р҃е х҃с въ своѐ ев҃лѝе еже
ѿ ма҃ѳеа. като еднà млѣнѝа когàто се вѝди ѿ истока до зàпада как҃ ѐ,
тай ще да бѣде пришьствѝе сн҃а чл҃чѣскаго. дето е месòто тàм҃се събѝрать
и ор҃лите. слѹшàйте да вѝ кажеме; дето сѐднà х҃с праведнѝ съдѝнкь
тамо щѣть да сѐ съберàть сѝч҃кы ап҃лы и сѝч҃кы свѣть. месòто се нарѝчѣ
х҃с, отѝ ѹмрѣ̀ та пàкь оживѣ̀ зарады на҃ да нѝ ѿнемѣ̀ ѿ дїàвола, а
ор҃лите са нарѝча҃ ап҃лыте зара҃ї чистото и҃ ср҃це и ѹмь, като очѝте
ор҃лѹ, отѝ ор҃лови очѝ немать сльзà. ето дѐ р҃е х҃с па҃ на ст҃ое ев҃лїе.
да знàете слѣдь тїà дн҃ы когàто ще да ѐ на лю҃їетѣ̀ грижа и мѣка и
стра҃ та че напоконь ще сл҃нцето да помрѣкне и м҃ць не ще векѝѐ
да свѣты. и звѣздѝте щѣть да пàднать ѿ нб҃ето. и силы нб҃ные щѣть
да сѐ вдигна҃ дето дрѣжеха н҃бето. тогѝва ще да сѐ покаже чѝдо ѿ сн҃а
339 чл҃чѣскаго, дето го зовàмь | нѝе х҃с на нб҃ето. и тогѝва щѣть да пòплачàть
сѝч҃кыте езици щото има на землѧта, като щѣть да вѝдать ї҃с х҃а сн҃а бж҃їа
де иде та слазы на об҃лакь нб҃ныи със҃ много войскà сѐ аг҃глы със҃ пѣснь и
със҃ пòч҃сть мнѡ҃. тогѝва нб҃ето щѣть да го свиѝать аг҃глы нб҃ныи наедно
като хàр҃тїа. и землѧта ще да из҃горы м҃ лàхте надолѹ ѿ гр҃ѣ̀ чл҃чѣскы чѐ съ
е омрѣсила ѿ чл҃чѣскѝ гнѹсотѝ и кѹр҃вы, и ѿ влѣхвѝ, и ѿ ѹбѝти лю҃їѐ, и ѿ
магѐсници, и ѿ идолослѹжѹванїе, и ѿ крѝвосъдѐнїе, і ѿ прѣдàнїе добри лю҃їе
на злѝ да гѝ ѧдѣть, и ѿ лѣжове, і ѿ крѝвозàклинанїе, и ѿ злы лю҃їе
дето чл҃ка не мѝлѹвàть, и ѿ вòйскѝ крѣвь мнѡ҃. тогѝва ще нб҃ето да
сѐ потрѣси като трѣстѝка и горàта ще да потрепѐре като листь ѿ голѣ҃
вѣтрь. и сѝч҃ко съз҃дàнїе бж҃їе ще да потрепѐре ѿ стра҃ тогѝва. тогѝва
ще да пѹстне г҃ь ар҃хгла михаила и дрѹгы аг҃глы със҃ трѣбы да по-
трѣбеть зголѣ҃ гла҃ да ѐ чѝють ѿ истокà до западà, и щѣть да сѐ съберàть
из҃браните нѐговы д҃ вѣтровѐ сѝч҃ко на едно мѣсто, като р҃ено и въ
340 ѡàнново ев҃лїе. аминь и истинаа дѹма҃ ва҃. когà доидѐ тойзѝ ча҃ | ето е
сегà тоизѝ ча҃ като чѝють мр҃твѝ гла҃ трѣбны и сн҃а чл҃чѣскаго ї҃с х҃а
сн҃а бж҃їà, та щѣть сѝч҃кыте лю҃їе що сѣ ѹмрѣлѣ̀ ѿ адàма до тогѝва
сѝч҃кыте щѣть да въскр҃нать ѿ гробовете си. и кòито е стòрилѣ злò щѣть
да гò осѣдать въ мѣкѹ вѣч҃а, а кòйто е сторѝлѣ добро а тòй ще да е
жѝвѣ пàкь дà ѧдѐ и да пїе съ҃ аг҃глы нб҃ны и да хòди съсь т҃ѣ. амѝ
послѹшàйте бл҃вѐнїи хр҃тїàне да вы кàже҃ как҃ви и сл҃ѣ̀ ка҃вѝ въс-
кр҃нѹвать. тогѝва ща҃ да въскр҃нать цр҃їето голѣмы дето сѐ вдѝгаха
на голѣмо та з҃быраха войскà мнѡго да зема҃ чѝжàа землїà, та сѐ
из҃свѣче тòл҃кòзи чл҃кь, ты щѣть да дава҃ р҃ѣ̀ б҃ѹ за т҃ѣ. тогѝва ща҃
да въскр҃нать патрїàр҃си и вл҃ци да дава҃ дѹма б҃ѹ за хр҃тїàнете ка҃

ги сà оучили и пàзиле. Тогивà щ'ть да въскр҃нать по҃вете и дх҃овниците да давать дѹма б҃ѹ за нѹрїата си как' сь ѿстоѩвале прàво тà е са ѩлѐ. и дх҃овныците как' сь земале дѹкати ѿ исповѣдниците за тѣх'ныать гр҃ѣ да сѐ мл҃нать б҃ѹ. тогѝва ща҃ да в'скр҃нать хаидѹте, да дава҃ рѣчь б҃ѹ като са ѿтнѐмале насѝла сь҃ неправдà, а то и҃ сѐ не стоѩше да зѐмать чѹжѿ ѿ сиромаси и по пàтища и по плàнини. | 341
тогѝва щьть да въск҃рнать пр҃ѣ г҃а тїà дето съдѐть криво за дѹкати та зема҃ чл҃кѹ сѝч'кото и бїать го. тогивà ща҃ да въскр҃нать сѝч'кыте кадїе та щат' тїà сѝромасите да гы влачать детò и҃ земале файдà та гѝ са осъж҃але та па ѝмь раз'валѣле та си гы ищь҃ та҃ пр҃ѣ б҃а. тòгѝва щьть да в'скр҃нать кмѐтовете и да гы влàчать сѝч'кыте лѹдїе пр҃ѣ б҃а да дàвать дѹмà б҃ѹ, защо сь досаж҃але на сиромаситѥ та ѝм' са зѐмале домòвете и жените и дѣцата илѝ селото, илѝ ловїѐто, илѝ нивїѐто, илѝ ливàдїето, илѝ кьщàта, та си гѝ ищьть та҃ пр҃ѣ б҃а. тогѝва ща҃ да в'скр҃нать нехàр'ныте лѹ҃ї́е, кòито се сà олѣнѣвàле и спале са като свїнїе, та нѐ е имàль стра҃ ѿ б҃а да хѡды въ чѐр'кова да дава р҃ѣ б҃ѹ. тогѝва ща҃ да в'скр҃нать и тїа кòито нѣ сь почитале ст҃ыте празн҃ици и нѐ ги са праз҃нѹвале, ами ги сà пот'п'кале и рàботиле, да дѹвать р҃ѣ б҃ѹ. тогѝва ща҃ да в'скр҃на҃ и тїе мѹжїе и жены със' гѹлѣ҃ сра҃, кòито нѣ си са пазѝле лицето чѝсто догдѐ са ходѝле мòм'ци и моми, ами са кѹр'виле догдѐ се са оженѝле, та щьть да дава҃ р҃ѣ б҃ѹ затова. тогива ща҃ да плàчать тїà, дето не дрьжѐха закòнь хв҃ь, щото | бѣше зарачàль, 342
та р҃е да лѹбишь своего съсѐдина като себѣ си. тогива щ҃ да в'сплачать тїà дето и҃ зарачах'ме да не ѹбїѐте, да не ѹкрàднете, да не скѹрвите, да не льжете, а тїѐ това сѝч'ко стòриха та ща҃ да плàчать ѿ стра҃ хв҃ь. тогѝва щать да п҃ачать тїà кòито не слѹшаха, щото бѣше зарачаль х҃с да почиташь баща си и майка си. тогыва ща҃ да сѐ грижàть кòйто не слѹша дѹмата гн҃ѩ, като бѣше рѐкл' да не желѣешь на сасѣдина свое҃ женàтà мѹ да не кѹр'вишь със' нѩа; тогѝва щьт' да сѐ осѣдеть тїà сами сѣбѣ си, дето не слѹшаха дѹмата г҃на, като бѣше рѐк҃ да не осъж҃ате чл҃ка да не стѐ осѣдены и вїѐ. тогива щьть да сà осѣдѣны тїà коитò не слѹшаха що бѣше рѐкль г҃ь не потьп'каны и вїѐ. тогѝва не щьть да простать тїà лѹ҃ї́е кòито нѣ сь простиле тѹка съгрѣшѐнїе чл҃кѹ, като дѹма на ст҃ое ев҃лїѐ. оставите да сѐ остави и ва҃. простѣте чл҃кѹ прѣгрѣшѐнїето и б҃ь и ѿц҃ь вашь нб҃ныи да оставѝ ва҃ съгрѣшѐнїето вàше. ако лы вїѐ не прòстите чл҃кѹ прѣгрѣшенїето и ѿц҃ь вàшь нб҃ныи не прощàва ва҃ съгрѣшѐнїето вàше. тогива ща҃ да дава҃ р҃ѣ б҃ѹ дето сипѣвать | вода въ вѝно та продавàть. тогивà щьть да давать р҃е 343

бꙋ воден'чàрете дето са зѐмале ѿ своàть хàкь помного, ть щьть да вращать на сиромàсите и на дрꙋгыте. тогѝва ща да въскрѣнать осѫжѐнїи кòйто мѣрать и капонàть и теглàть непрàво, да дава рѣ бꙋ. тогива щать да в'скрѣнать и тїà жены, кòйто бꙋа раз'гнѣвале, кòйто врачѝвать и прѣдавать и раз'дàвать и завезꙋвать младѐн'ци и стрꙋвать лю̑їе та полꙋдѣвать, и отрòвꙋвàть та ꙋмирàть. тогѝва ща да плачàт', тогива щьть да треперать, тогѝва щь да викать з'голѣ гла. ѡлѐле на злѣ кàк' нѝ из'лѣга дїàволь, та не слꙋшах'ме що ны зарàчаха по̑ове и дх̑овныци и писàнїа книги чер'ковны, ами сегà ѿхожѫаме съ дїàвола въ мꙋки вѣчнꙋю. тогива щьть да плàчать тїа дето стрѣвать омрàза межѫ мѣжа и жена тà се омразѣть. о злѐ на так'вызи мꙋжїе и жены, о злѐ тогыва томꙋва дето виды нѣкоѝ чл̑ѣ чѐ прѣгрѣшѝ нѣщо а тòи не мльчѝ, амѝ идѐ та казѝва на лю̑їете да гò засрамы, илѝ го бїàть или мꙋ зѐмать имàнїето, та ще тогивà да давà рѣ бꙋ. защото бѣше бѣ зарачаль. ако
344 видѝшь нѣкòго чл̑ка да | прѣгрѣшѝ а тѝ мльчѝ илѝ го поѝчѝ, а н деи го обàжда прѣ лю̑їе, че ще гѣ тебѣ да омразѝ. слꙋшàй чл̑че, кòе добро имашь като казѝвашь чл̑котомꙋ съгрѣшѐнїето. ѝкоѐ добро тѣк'мо омрàза, а дрꙋго нѝщо. бѣ нѐго ще съдѝ, тѝ него же сѣдѝ, отї се сàм'си себѐ осѫжѫашь. ѡ злѣ томꙋва дето осѫжѫа съсѣдинꙋ своемꙋ илѝ дрꙋгомꙋ чл̑кꙋ нѣкоемꙋ сн̑à мꙋ илѝ дѣщерà мꙋ прѣ лю̑їе. ѡ злѣ томꙋва дето мѝслѝ злò на съсѣдина своего. злѣ на тїа тогива, кòйто пїàть вѝно със' свир'ци и със' тѣпане, та сѐ обꙋядать и опивать и сàми сѣбѣ си заборàвать като дивы свѝнїе. о злѣ томꙋва чл̑кꙋ тогива кòйто си остави своàта жена, а то идѐ та кꙋр'вы със' дрꙋгые илѝ жена остàвы своѐ мѣжа, à то идѐ та кꙋр'ви съ дрꙋгые мѣжїе. ѡ злѣ тогивà тòмꙋва чл̑кꙋ дето прѣдава и ѡбàжѫа съсѣдина своѐго нà злò. ѡ злѣ тогива томꙋва чл̑кꙋ дѐто ѿидѐ та мàр'тꙋрисà на лѣжа прѣ съ илѝ прѣ лю̑їе за съсѣдина своѐ злò и закльне се накрѝво токò да гò осѣды. злѣ за тогова чл̑ка. ѡ злѣ тогѝва томꙋва дето завиди съсѣдинꙋ своемꙋ или женьта
345 илѝ ѝмàнїето или кѣщата | илѝ нивїето и робїето, илѝ лòзїето илѝ овòщїето ѡ злѣ за тогова грѣшнїка чл̑ка оти се наричѣ дїàволь и дїàвол'скы слꙋга, дѣто ще да сѣды дїàволь въ м'ката тàмо ще да сѣдѝ и тоѝа чл̑кь дѣто завѝди съсѣдинꙋ своемꙋ що имà добро ѿ бꙋа. о горѣ и злѣ ни грѣшны че сь нарѝчѣме хр̑тїàне, а хр̑тїàн'ство не дрьжѝме що е рѐкль хс. амѝ с как'нѝ очи да погледнеме ха и да рѣмь хр̑тїàне сме. та ныѐ велѝкы постѝ не постих'ме като нѝ е тòй зарачаль. нѝто ст̑ѝ ап̑ль постѝмь постих'ме, като ни сà зарàчале, амѝ има тѣка чл̑ци межѫ нѣа та сà и бл̑го ѧле и месо, а нѣ да постѣть като зарàчано. тòйзи

чл҃ѣ какъ ѐ хр҃тїанинъ и наричѣ се хр҃тїанинъ, тойзи се зовѣ еллининъ
та нѣе б҃жїи чл҃ѣ, ами е дїавол҃скы, оты не вѣрува що е рѐкль х҃с
вл҃ка и ап҃лы и ст҃ы ѿц҃и. да постиме ч҃тныи ст҃ы посты на успенїе б҃ци
и на рожѣство х҃во, и ср҃ѣ и пѐт҃ѣ прѣз сич҃ка година хубѣве и чисто.
ето това се зовѐ хр҃тїанинъ и х҃с б҃ъ таквизы йще лю҃ѣ дето постѣть
хубаве. Ами послушайте бл҃вѐны хр҃тїане да вы кажѐ какьви щѐ да станѐ
на страшно съдовище. | то҃ива щ҃ть да стана҃ правниците бѣлы като 346
снѣгъ и свѣтливи като сл҃нце, а грѣшниците щь҃ да станать тѣмны и
чрьны като смола и катрань. сич҃кы людїе малы и голѣмы, мьжїе и жѐнїы
и дѣца и стары и млады, сич҃кы щѐ да станѐ еднакви голѣми на л г
годинъ и сич҃кыте людїе щѣть да сѐ познавать тогива единъ другыго
рѡднына и братїа и побратїме и сестры и бащи и майкы и жены и
дѣца, и мал҃кы и голѣмы сич҃кыте сь познавать тогыва и милуват се и
думать си сич҃кыте думы и хорота стровать като и сега ные тука, ала
имь не даде б҃ъ умь тойвы ч҃а та да сѐ разумѣать и да повнать, що сь
струвале. на тойзи ч҃а и правѐдници и грѣшныци сѐ еднакво умь им҃
и сич҃кыте са радувать и правѐдныци и грѣшници със тѣлото, дето го
имаха ѿ напр҃ѣ на землїата, със него щь҃ да въскр҃нать. и направи б҃ъ
онова тѣло на сич҃кытѣ людїе да трае много и да се не развалѣ ни-
кога. праведныците щь҃ и да си земать доброто щото и б҃ъ наготвы,
а грѣшниците щь҃ да въскр҃нать, да напльнать вѣчна мука, и едны имать
мал҃ко гр҃ѣ та сѐ измолать. | сѣкы кой какъ ѐ зработиль тай си и зима 347
хакать ѿ правѐднаго сѣдїа. добрь добро земе а злѣ зло земе. сич҃кы ста-
нать голы пр҃ѣ правѐдны сѣдь съблѣчѐнї и секы и спроти своїать си
гр҃ѣ тъй са и бѣлѣжены, самы грѣховете щьть да осѣдать чл҃ка. отї ще
тогыва сѣкы да знаѐ книга да ч҃тѐ та ще да му даде аг҃гль г҃нь кнї-
гата в р҃цѣте дето му е писаль грѣхѡвете та ще сам҃си да ги казува.
ако ѐ добро чиныль ще сам҃си да сѐ исправи, ако ли ѐ зло струваль,
а той ще сам҃си да сѐ осьдѝ. нищо тамо не може да сѐ скрые, защо
стой аг҃гль г҃нь при тебѣ та казува сич҃кото що си сториль. и тогава
сич҃кыте лю҃ѣ единъ ези҃ и единъ гл҃а щѣть да дума҃ и сич҃кы грѣшныци
щѣть да вика҃ и да плачать о грѣховете си и щѣть да си биать главата
и грьдите и плачать тврьдѣ и сльзыи пущать изь очите си като дѣжь
и като рѐка щѣть да тека҃, ала нещѣть да имать мл҃ть ни ѿ кого ала
тѣко ѿ ада неситого. Тогива силы нб҃ные и аг҃глыи г҃ны щѣть да сѐ
помѣстать и да потрепѐре сич҃кото ѿ тѣхь. тогива ще нб҃ето и зѐмлата
и долу без҃на дльбокото мѣсто | да потрепере. тогива щьть да приидуть 348
ѳ҃ чинове, сы р҃ѣ воеводы нб҃ные, аг҃глы и арх҃гглы и прѣстол҃ници

бжіи и кмѣтове прѣвы гдви силы многоочитаа херувімы и шестокрилатаа серафімыи да изгответь и да направеть страшныи прѣстоль божій, дето ще да сѣды право и дрѣгыте прѣстоле щото щѣть да сѣдать ві аплы на ві колѣна земл'на и езици. и аглѣте щѣть да пѣать прѣ праведна сѣдіа и да дѣма ст ст ст гь саваоѳь, тои наплѣни небѣто и землѣата със радованіе негово. И тогива ще да сѣ покаже црь дето е царувалъ на сич'ѣте царіе и гь дето е биль гдарь на сич'кѣте сѣдници сѣдны. и посрѣщнать нѣ тогыва сич'кы стѣ аглы наедно със сич'кѣте стціи. като ре и стѣи апль павль, наедно сич'кѣте да сѣ видне на облаци да посрѣщне ха гь; аглы да го хвалать, а правѣдници със хѣбавы пѣсны, а мниците щѣть да пѣать и да сѣ радуватъ, а грѣшниците щѣть да трепѣрать и да плачать ѿ ха бга, като щѣть да го видать сич'кѣте и правѣдни и грѣшны, като ще да сѣдне на хѣбавиать столь божіи да сѣди на сич'ви ны. | и рѣка огнѣана ще да истече прѣ столать божіи, та ще да ія гледаме прѣ на да трепѣреме и да плачеме. тогива щѣть аглѣте да прѣведѣть ан'тихріста діавола лѣжа врѣзана и окована да го сѣдать прѣ страшны сѣ и щѣть да го осѣда и да го фрѣлять въ онаѕы рѣка огнѣнаа прѣвѣнь него. тогива ща да го видать ѡніа еврее ха като чл'ка и щѣть да мѣ видать рѣцѣте и нозѣте продупчѣніи ѿ пирѣнете като бѣха го приковале на крѣтѣть. тогива щѣть да видать и пирѣнете дето го приковаха със тѣ и габата дето го напойха със оцѣт и жлѣчь. тогива щѣть да видать и тоіагата, щото мѣ бѣха дале в рацѣте ѿ трѣстика и біяха го със нѣеа и смѣяха мѣ се. тогива щ'ть да видать и чрѣвѣната риза дето го облачѣха съ нѣеіа на присмѣ. тогива ща да вида и вѣнец'ть дето мѣ бѣха огѣдиле на главата ѿ тр'ніе. и сич'кото щото направиле хѣ тогива в тозы врѣме та мѣ се смѣаха, та щѣть да видать тогива самы съ очѣте си. тогива щѣть да викнать та да плачать и да си дѣмать едінь дрѣгимѣ. о злѣ на сега 350 как сѣ | измамих'ме, как сме сега засрамени прѣ сич'кіать свѣ, как не познах'ме тогива че е быль гь истѣн'сы, амы го мѣчих'ме дори и умрѣ. ето сега че го види де има вола и на небѣто и на землѣата, той ѐ сега найстрашены кадіа. ѡ, ѡ, олеле, олеле. злѣ на на сега грѣшны що да стори сега кадѣ да побѣгне да сѣ скриеме ѿ неговите рѣцѣ или гдѣ да сѣ скриеме ѿ неговата срѣдитинія сега. тогива щѣ да видать сич'кѣте еврее моѵсеа пр'р'ка прѣ тѣ та щѣть сич'кѣте да ѿидать дето него да мѣ дѣмать и да плачать. нашь гдарю мѡѵси помогны на твоать рѡ, помогны на твоите робіе, помѡгны на на сич'кы ни, защо сме ные твои законь дрѣжале и твоите дѣмы училе, ами распѣх'ме ха та сѣ

бои сегà ами колко можемь, а ты помогнѝ нà сегà та нѝ измолѝ ѿ
тогова страшнаго кàдїа, защо сè сѝчкы ва тебѣ надѣахме да нѝ помòгнешь на тойзы врѣме, помогнѝ нà моѷсы, помогнѝ нà. тогѝва ще мѡѷси
да имь продума срѣдито, та рѣ. как стè право стрѣвале тай щете и да
намерѝте, оти са сте ѹраныле сàми си и измамиле, та вѝ се стòи сегà
да сè мьчите. оти ма не послушахтè, | думата мы не дрьжàхте да гò 351
не распинахте и да гò не мьчите. не рèкохъ лы и азь вà и не казàхъ
ли азь вà. ще да дойде слѣ мène прѣрькь голѣ, кòй чл̃кь го не послуша
и рѣчите мѝ не прїема, тоѝа чл̃кь ще да сè мьчѝ на тозѝ врѣме. ето
де сь съврьши на вѣа моàта дума. защо ма не слушахте и не вѣровахте,
защò го распèхте, не чюхте лы и дрѹгыте прѣрци що думаха и кàзѹвàха. ще да рòди еднà мома бга. не разумèхте ли че сѝчкыте кнїгы и
писàнїа казѹваха̀ че е истѣнскѝ бъ тòизи дето ще момата да роды дѣтето
а вѝе него не послушахтè, амы сегà щò щь да вы стора азь. Кàквото
стè добро стòриле, тàквози щете сегà и да намèрите. да стѣ слушале
и почѝтале нѝеговите думы и нèговата наука, не бїхте са сегà осьдѝле
да сè мьчите. тогѝва като щьть да чюать онїà еврее ѿ моѷсеа такѝвизы
думы, щьть да вѝкнать зголѣ глà да плàчà и да сè бїàть по главата
и по лицѣто, ала не щьть да имать млть нѝ ѿ когò. амѝ щьть тогива
аг̃глѝ бжїи да гѝ фрѣлѝать въ рѣка огнѝю и вь мука вѣчною да сè
мьчà ѹ ада несѝтого.

Амѝ послушаите блвèны | хрїàне ето де вѝ кàзахме прѣрчьскыте 352
думы. амѝ щè ѿсегà да ви казуваме ѿ еѵлїèто що е думало и то, да
знаете и вѝе че е сàмси хс думалї тїа думы. И слушаите. Когàто ще
да дойде снь чл̃чьскѝ съ сѝлата си свòа и сѝчкѝ ст̃ѝ аг̃глы съ нѝего,
тогѝва ще да сèдне на столь бжїи съсъ пѣснь и съсъ хвалà аг̃глскàа
та щьть да сè съберàть сѝчкыте езѝци и вѣры прѣ нèго да гѝ раздѣлѝ еднѝнь ѿ дрѹгиго какь разлѝчѣ пастирь овце и кòзы по бѝшка и
щè да ѡставы овцете о десна страна себѣ, а козите ѿ лѣвà страна.
Правèдните бъ истькмѣва като овце, отї сà овце кроткы и сѝчко добро
има на тѣ, а грѣшниците гъ истькмѣва като кòзы, защòто нѣ сь послушале, амы са сѣкогы тèкле на грѣ като коза сѣкогы ище да ходы
и да скàче по стрьмно. И тогѝва ще да рѣ црь и гъ и сьдны правь
на тїà щото са о десна страна него. елате пристапète блвèнїи ѿ оца
моего и да намèрите щотò вї е наготвѣно на цртво нбное, че стè
слушàле и почитале сѣкого на тòйзи свѣть, отѝ бѣ гладèнь а вие ма
нахранихте. и жьдень бѣ, а вїè ма напойхтè. и бòлѣнь бѣ, а вїè ма | 353
пòглѣдахте. и въ темнѝци бѣ запрѣнь напрàвдà, а вїе ма искѹпихте.

и голь бѣх' а вїе ма облѣкох'те. Амѝ елàте вїè пр҃р҃ци отѝ мнѡго злѡ
истеглих'те зàра҃и мене, прїйдетè кòйто станахà пр҃ѣ моàть закòнь пра-
ведны, че стè възлюбиле цр҃тво нб҃ное. и кòй имаше ѿнапр҃ѣ праведны
пр҃ѣ х҃а. ада҃ и сїѳь и ено҃, ноè и мел'хыседѐкь, àвраàмь и ісàкь и ꙗàковь.
ето таквѝзы лю҃ѣе из'бираше б҃ъ, отѝ бѣхà тїè станале добры б҃ѹ пр҃ѣ
х҃а та гы зовѣше х҃с на цр҃тво нб҃ное. елàте и вїè мой ап҃ле че стè
мнѡго злѡ истѐглїле догдѐ проказѹвах'те ев҃лїето по сѝчката землà. елàте
и вїе м҃нїци отѝ казѹвале моѐто имè пр҃ѣ ц҃ре і пр҃ѣ целѐпе и прѣ-
трьпевах'те мнѡго мька и стопѣвàнїе тѣлото си зàра҃ї мòето ѝме. елàте
и вїе вла҃цѝ и д҃хòвници и попòве кòйто сте хѹбавѐ д҃нь и нòщесь в'
чер'квата и чѝсто оучиле лю҃ѣете на пàть и на зàконь истѣн'скѝи. елàте
и вїè пòсници, дето стè говѣле по горїѣто и нѝз' дѹп'кыте и по планїнето
на стѹдь и на мрàзь токо да навиете дїàволѹ. елàте и вїè жены пост-
нѝци, щотò сте пòстиле чѝсто, та сѝ стè исѹшавале тѣлото зàра҃и менѣ.
354 елàте и вїè жѐны м҃нїци | зàра҃и моето имè та си почр'них'те хѹбавите
лица ѿ мькы. елàте и вїè мой чл҃ци, кòйто сте лю҃бїле сѝромаси и
пѣтници а не ищѣх'тè мнѡго имàнїе да з'берѐте. елàте и вїè мой чл҃ци,
кòйто сте давàле на сѝромаси и на просѣци в рьцѣте и҃, а нè хвалѣх'те
са. елàте и вїè, кòйто сте поглѐдѹвале бòл'нї и сѝрамаси и чю҃жинци,
и кòйто сте облачѝле голѝ сѝромаси и прòсѣци, кòйто сте нахранїле
глàдны, и кòйто сте напоѝвале жѣдны, и кòйто сте прїемале пѣтны̀ци
и чю҃дин'ци на злѡ врѣме въ кѣщата си, и кòйто сте имàле грижа за
сирòти и за сиромаси, и кòйто сте погледале сироты сѣ҃ дребны дѣцà
та и҃ сте попридавàле коѐ жито, кòѐ дѹкати, коѐ блàго, коѐ дрѐхѝ, кòе
сòль. амѝ елате да вы да҃ азь товà сѝч'кото да вї го врѣна сегà. и елàте
и вїè кòйто сте поглѐдѹвале и ѿкѹпѹвале тїіа кòйто бѣхà въ темнѝца
сиромаси тà елате сегà да вї гы врьна. елàте и вїè кòйто сте ѹпазѝле
кр҃щѐнїето си чисто, та гò нѣ стè омрьсѝле сѣ҃ кѹр'вòв'ство илѝ сѣ҃ по҃-
вòд'ство, илѝ сѣ҃ ѹбїство, илѝ сѣ҃ заклинанїе на лѣжа, та прїстапѐте
близѹ при мѣнѣ да вы ост҃іа. елатè вїе кòитò сте ходилѣ често в чѐр'ква
355 със' чисто ср҃це, | та пристапѐте блѝзѹ при менѣ да вы ѹгѹда вѣн'ць
на главыте да прилѝчете на цр҃тво нб҃ное. елàте и вїе кòйто сте имàлѐ
грѝжа сѣкогы та стè прàвиле добро да напрàвите мене добрѣ, катò самь
зарачàль и писàнїе оставиль, та стè ходиле сѐ по мой пѣть и закòнь та
сте слѹгѹвале ц҃рѹ дето не ѹмирà никогà. ето цр҃тво де сѣ нагòтвѝ зàра҃ї
в҃а. ето рàй де сь ѿтвòри зарàди в҃а. ето вѣн'ци мнѡ҃ хѹбавы де вы
чàкать. ето радòсть в҃а де чàка. ето трапѐза със' ѧстїе и пїтїе де вѝ чàка.
ето добрынà ѝ хѹбость рàйска де сь нагòтви зарàди в҃а. амѝ елà на

подирешно врѣме да надѐте щото е било наготвено ѿнапрѣ прѣди адама та елàте дà се наядете със хубьвà слàтка гòзба агглска. Чюхте лы блвенїи хртїане, колко хубавы и слаткы думы дума хс на добрите лю̂ї̂е сь милѐнно срце да сѐ не уплàшаи, ами да сѐ зароувать. Амы послушаитѐ да вы каже що щать да думать праведныците х у. ги кога тѐ видѣхме гладна та тѐ нахрàнихме, де ты храныш сичко диханїе жівò. влко сты, кога тà видѣхме жьдна та те напойхме, де ты пои сичка землà и планины. че ты лю̂ї̂ете | любишь, когà та видѣхме пьтника та те въведохме дома си, дѐ ты на сичкото дàли си в рьцѣ. та ные дома си сѣдѣхме, а ты ходишь на па. Добрыи и силны, кога та видѣхме болна, та дойдохме та те поглѐдахме, де ты дава на сичкы ны зрàвїе, че ты не умирашь. когà та видѣхме въ тьмница запрѣна, та дойдохме да те ѿкупи, де е те сичкыа свѣ дльжень. ты еси бь силны, ты еси црь ѿ напрѣ и сегà. ті еси направиль сичкы сть ѿнапрѣ и досегà. ты си направиль агглы и архглы и сичкы нбные воеводы. ѿ тебѣ се бои и безна. ѿ те сѐ боàть сичкы вбы и кладѐнци. ѿ тебе се боàть сичко гòрїе и планинїе и пòлѐ. ги ты когà поглѐдне на землàта, а тїà се потрьси и потрепѐре. ные кога та нахрàнихме или та напойхме, или та в кàщи прїехме, или та облѣвохме, или та болна поглѐдахме, или та дльжна ѿкупихме. Тїà думы дùмать правѐдныците гу гсу хсу прѣ сѣдището. тогївà ще да имь подума црь дето црква дума сь кротость. послушаите сиѿве члчсты. ами истина дùма ва че стѐ стòриле добро на тїà мòите брàтїа мничкыте, мѣне сте стòриле. тїа сїромасите и прòсѣците та | сà мòи брàтїа и мòи другàре, ами сте вые тѣ 357
стòриле и азь ва добро наготвы. Амы послушаите блвенїи хртїане, да вы каже как ви ще думы да дума хс на грѣшниците. тогива ще да сѐ обрьне кам то грѣшниците ѿ лéва страна, та ще да и ре. идѣте ѿ мѣнѣ проклѐти въ огнь вѣчны, оуготовàнїи дїàволю и нà неговыи сугы. оты бѣ гладень, а вые ма не нахраних тѐ. жьдень бѣхь и не напойх те ма. пьтникь бѣхь и не въвѐдох тѐ ме вòвь кьщите, и въ темница бѣ запрѣнь, а вїѐ ма не искупих те и болень бѣ, а вїѐ ма не поглѐдах те. Таквизы рѣчы ще дума хс на грѣшниците. амы идѣтѐ ѿ менѣ далѐче проклѐты въ огнь вѣчны, дето го наготвы за дїàвола и на неговите слугы. азь не приготвы мьката заради ва или зарàї хртїàне и щото чинать моà волїà, амы зарàї дїàвола, а вїѐ стòрих те неговата работа и вь неговать пьть хòдих те. идѣте сегà слѣ нѣго въ мката огнная. азе вы стòриы члци, а вїе кьм другиго ѿидòх те да му слугувате. аз вы направы, и умь и разум ви дадо, а вїѐ мене не познах те. азь вы

358 ѿхрàны ѿ мѣнич'ка до голѣма, а вїè | другымꙋ работїх'те. азь вы стòры
мòрето да сè хрàните ѿ нèго, а вїè ма гнѣвите със' злїнатѣ вàша. азь
вы дадо сїч'ката землїà да ꙗ дрѣжите и да си съйте межѣꙋ ва право,
а вїè мене не почѣтох'те като ба и цра. амѝ идѣте ѿ менѣ че стè слꙋ-
гꙋвале дїàволꙋ. аз' ва не познàва нѝтò вы знаꙗ. комꙋто сте рàботиле
и комꙋто сте слꙋгꙋвале и когото стè слꙋшале, със' него идѣте та сè мь-
чѣте и напльнѣте мѣката ѡг'нѣннаа дето ꙗ с'мь направиль да нè ꙋгà-
снꙋва нѝкогà. и черѣвїе мнѡго има вътрѣ, та идете тà вътрѣ да вы
ꙗдàть, като със' зѣбы да вы кѣсать. отѝ бѣ глàдень, а вїè ма не на-
хранїх'те. оты бѣ жѣднь, а вїè ма не напойх'те. оты бе пѣтникь, а вїè
ма нещех'те да ма въведѐте в' кѣщата си. отѝ бѣ гòль, а вїе ма не
ѡблѣкох'те. отѝ бѣ болѣнь, а вїà ма не погледах'те. отѝ бе въ темница
запрѐнь, а виè ма не изкꙋпих'те. азь вы направи ꙋшѝ да слꙋшате кни-
гыте що е писано и закò мой що сь оставиль ва да гò др'жите, а вїè
наготвих'те ꙋшитè на свѝр'кы и на тѣпàне и на игра и на прислꙋшꙋ-
359 вàнїе | и на злѝ дꙋмы тоговѝ. азь ва направы очи да глѐдате моàта
направа по сїч'ката землїà що сь направиль хꙋбаво, а виè гы наготвих'те
да завидѝте чл'кꙋ доброто, щото има той, ꙗ кѣща хꙋбàва, ꙗ имàнїе
мнѡго, ꙗ рòбїе мнѡго, ꙗ жена хꙋбава, ꙗ дѣщера хꙋбава, ꙗ лòзїе хꙋ-
баво, ꙗ нївие хꙋбавы, ꙗ коньè добры, ꙗ волòве добры. Ето си на та вòзи
наготвых'те очите. азь вы направи езикь да пѣете и да славите имè
моè и да лю̀бите пѝсàнїꙋ и да ꙋчете ненаꙋчѐнїи лю̀ѥ, а вїе гы ѿтво-
рих'те на льжа и на ѱꙋвàнїе на крѝво дꙋмàнїе и чл'кꙋ на среща да дꙋ-
мате; и когà пиѐте и ꙗдѐте а вїè викàте слобòдно и без стра а не щѐте
да млите и да хвàлите мòето име, ами се хвалите сь вàшы дꙋми. азь
вы направи рѣцѣ да гы в'дѝгате горѣ на мл'ба и на мл'лѥнїе а вїе ги
омрьсих'те насѝла илѝ сь крадѐнїе илѝ сь фаѝда земàнїе илѝ крѣвь и
ꙋбїйство. ето стѣ таквїзѝ вїè сегà. азь ва направы крака̀ да течете сѣ-
когы въ чер'кова моà ст'а, а вїè течетè на бои и на игра и на кꙋр-
во'ство и на под'во'ство и на дрꙋгы дїàвол'скы рàботы мнѡго, щото
360 гы | видѣх'те та гы не ѡставѣх'те. а мой чѐр'кви оставех'те та не хò-
дѣх'те. ето сè раз'вали съдѣнїето и дꙋмàнїето чл'чско. ето де сь минь
и доврьши льжата чл'чскà. ето де додòх'те сегà сїч'кы прѣ менѣ голы
съблѣчѐнїи, че нè сте пом'лꙋвàле сѝромаси и просѣци, нѝтò щете имà
сегà млть ѿ менѣ. азь лю̀ѥтѣ мл'лова и правò имь съдà сѣкомꙋ. кой
кàкь ё работїль и слꙋгꙋваль тàй мꙋ и плаща и дава. неправеднаго мьча,
нѝ грѣшнаго мл'лова, амы сѣкомꙋ са дàль дѣль. грѣшнꙋмꙋ мька а пра-
вѐдномꙋ раѝ и цр'тво нб'ное. а вые не сторих'те моѝата вола щото сь

бѣль оставиль закòнь и дѹми. амѝ идѐте на мѣстото дето е наготвено за дїàвола, оти сте нѣго искàле и неговите работѣ рàботиле, азь ва не познàва. Амы послѹшаите блвѐнїи хртїане да вы каже що щьть да дѹма грѣшницѝте прѣ гà, бà. ги когà та видѣх'ме глàдна та те не нахраних'ме, илѝ жьдна не напоих'ме, илѝ гола та не облѐкох'ме, илѝ та бòл'на не поглѣдах'ме, илѝ та въ тьмница запрѣнь не искѹпих'ме. Тогѝва ще да имь подѹма и хс бь. азь ва дѹма отѣ нѣ сте сторѝле нѝ едно добро на тїа мѣничките | мòи брàтїа, й менѣ нѣ стѐ сторѝле. 361
ами идѣте ѿ менѣ проклѐты в' огнь вѣчныи. тогѝва ща да вѝкнать з'голѣ гла и плàчь, ги, отѣ ты не познàвашь, че тѣ на направи сь рька та сме нѣе твòи. тѣ си на направиль ѿ четиры силѣ нбны. ѿ землїа и ѿ вода и ѿ дша и ѿ огнь, нѣе тебѣ вѣрѹвах'ме и тебѣ за бà имах'ме и сь твòе крщѐнїе кртих'ме се и сь твоа сѝла стрѹваме чѹдесà. и сѝч'кы сѐ на тебѣ надѣьх'ме да ны ѹпàзишь ѿ мьката огнаа. а сегà дѹмàшь не знаа ва кòй сте вѣе, та сѐ ѿричашь ѿ на и проважàш нѣ вь мьката да сѐ мьчиме. Тогѝва ще да и подѹма правѐдны кàдїа дето съды прàво, че истинà казѹвах'те ма че сь гь бь, алà не чѝнѝх'те моѝата волà, и истина сѐ нарѝчах'те хртїане, ала не стрѹвах'те моѝать закòнь щото бѣ зарачàль, отѣ нѣ е сѣкѣи да дѹма, ги. ги, та чѐ да влѣзе въ цртво нбное, амѣ кòйто вѣрѹва що сь зарàчаль й казѹваль дѹмитѐ щò е зарàчено и дѹмано ѿ оца моѐ савѡѳа, та гы е дрѣжаль чисто и със вѣрно срце, тòй ще да влѣзе въ цртво нбное. амѣ ако сѐ надѣѐх'те да вѣ ѹпазы а выѐ | бѣх'те стрѹвале и пàзиле мòйте дѹмѣ щото вы бѣхь 362
зарачàль и кнїгѣ остàвїль. да нахрàныте глада, да напòйте жьна, да облѣчете гòла, да прїимете пьтнѝка, да поглѐдате бòл'на, да ѝз'вадитѐ ис тем'ница длѣжна. товà сѝч'кыто дà бѣх'те бѣле стрѹвале, и менѣ бѣх'те добиле и домилѣле, та не бѣх'те былѐ сегà осѣденїи въ огнь негàси. Кòйто стрѹвать сиромàхѹ добро, мене стрѹва. кòйто дава сиромàхѹ й прòсѣкѹ в' рака, на мòа рѣка да гò намѐри. и дрѹги рѣчи имà да вы рекѣ. който милѹва сиромаха да мѹ дава на зае, бѹ дава. и акò бѣх'те стрѹвале добро, не бы ви находила злина и бедà и болѣзь. амѣ идѣте ѿ менѣ проклѐтѣ въ огнь вѣчныи. Тогѝва щь да сѐ разлѣчать и раз'дѣлàть баща ѿ сна, и мàйка ѿ дѣщерà, и бра ѿ братà, и роднѝна ѿ роднина, и дрѹгѣ ѿ дрѹга, и побратѣ ѿ побрàтима. ѡлеле. олеле. и каквò ще да бѣде оновà мѣсто мѣчно дето ще да бѣде мнѡго плàчь и злѝ зѣбѣ ѿ чрѣвїето огнѣнѝ, дето мѹ е името тар'тарь, щото и сам'си дїàволь трепѐре ѿ него катò го гледà чѐ е огнь мнѡго и погорѐщь ѿ | тойзи огнь. чѐ е он'зы огнь като смолà й катрàнь, та горѣ 363

а не свѣти. олеле на грѣшни ка ще да трѣпы многото чрѣвіе дето не умирать, амѝ падать лю́іете грѣшниците ала са не наситювать. как'ви са й тіа діаволе дето щѣть да мачать й тѣ заради техната работа. й ные тогыва ще да плачемъ, ала нема никоы да ны пом'лува. ѡ злѣ на грѣшниците тогива. когато праведниците щѣть да стана о десна страна, а грѣшниците щѣть да вздишать; когато праведниците щѣ да се радуватъ, а грѣшниці́е щѣ да плачатъ; когато праведныците щѣ да пеѣать, а грѣшниците быать; когато праведныците седа на хладь, а грѣшниците въ страшнаа мѣка; когато праведныците щѣть да славеть б'а и да пеать съ аг'глы, а грѣшниците осъденіи съ діавола да викать и плачать. олеле на братіа моа, ка се осъдих'ме със' тогова ан'тихріста. кога праведницитѐ има сич'ко добро райско пр'ѣ тѣ, а грѣшныци гледа та си желеть; когато праведниците почита със' аг'гл'скаа пѣснь, а грѣшниците засрама съ діавола; когато праведниците ѿйдать въ раи
364 дето гостолюбныго авраама, | а грѣшныците въ тьмѹ чер'нѹ съ діавола; когато праведниците сь ра́увать на н'бюто, а грѣшниците се стопевать въ мѹкѹ; праведниците гледать й вида единь дрѹгиго, а грѣшниците се не ви́ать ѿ тьмнына единь дрѹгиго въ мьката; праведниците свѣтать като сл'нце, а грѣшниците черны като катрань; праведницѝте седать ситы, а грѣшните въ дѹп'ка тьмна; праведниците съ аг'глы, а грѣшныците съ діавола; праведныците пѣать, а грѣшниците карать и срьдать; праведныците горѣ й на нб'то и на землю, а грѣшниците долѹ въ без'на й вь мѹка.

Поученіе: Амѝ зара́и това й ные бл'веніи хр'тіане да йсправи самы себѣ си дш'ата и да очистімь ѿ многото нашѝ теж'кы грѣхове. амѝ да се погрижы и да си з'бѣре ѹмьть да се ѹплаши, че не чюх'ме лы че не раз'брах'те лѝ какьвѝ дѹмы казѹва страшны. амѝ да сторимь добро и да стори мл'тина да харижеме ѿ що имаме ѿ мал'ко мал'ко ѿ многого многого да пригледаме сиромаха, да в'ведеме пьт'ника дома си
365 и чюж'ин'ца, и пришьл'ца да го любышь | и да го имаме като брата, оты сич'кы ще да йалѣзе пр'ѣ страшно седище и болѣрѐ и сиромасы, та ще да ны попита г'ь б'ь що сме стрѣвале, та ще да ны седы сѣкымѹ по работата. амѝ да чинѝме добро дано стане й ные о десна страна него и да ны въведе въ цр'тво нб'ное със' аг'глыте. ами се сич'кы б'ѹ мл'ете бл'веніи хр'тіане, защо немѹ приличе сѣкак'ва мл'ба й поч'ть и поклананіе. оты негова баща никой не виде, ны аг'глы гн'ы ни тые го не видать, и прѣст'ыать й добріать дх'ь неговь, дето сич'кото оживѣва и сегы и сѣкога и доры краи свѣть и въ вѣкы и до вѣка амѝнь.

Дамаскѝна инока иподїакона стѹдита 366

слова на поклонѐнїе чтнаго и животворещаго крта, блви ѡ.

Прилѝчень е днѐшныи стыи днь блвеный хртїане, колкото като единь црь идѐ на воискà и навїе на ѡнїà врàгове и врне се црь вѐсель и пѹстѝ прѣ себѐ по негово цртво, по грàдѡве и по сѐла, да се раѹва и веселать за цртвото и да знаѝать че идѐ црь побòрникь чѐ е навиль. Така е днѐшниàть праздныкь, легомà гь на гс хс велѝкый црь щѣшѐ на напокòщныте дны да покàже на как е стòриль бòрбà и навѝль е на дїàвола със нѐговото си погребѐнїе и въскрѐнїе, затова напрѣ пѹстый чтныи и стый крть що ѐ днѐска да сѐ ѹготвый и ные на срѐща немѹ, лѐгомà защо е днѐска поклонѐнїи днь чтнòмѹ кртѹ. затовà и ныѐ, о хртїàне, със страхѡ и със трѐпеть да сѐ поклòны чтнòмѹ кртѹ, със дшѐвна рàдость и със дхòвна веселбà да го цѣлѹваме. защо днѐска бы́ва рàдость и нбето и на землѝата, днѐска раѹват сѐ аглы и празнѹвать члци. оты крть хвь що ѐ свѣтлы та сѐ | ѝави на мѝрь на землѝа. 367
Ѡ нѝего бàгать бѣсѡве и бòлесты исцѣлѝават се, и грѣшныцѝ исцѣлават се, и сѝчка землѝà просвѣщава се. днѐска и црква хва като дрѹгы рàй вѝди се, защо что имашѐ рàй насрѣ дрѣво разѹмно дето адама извàди из рàй като прѣстàпи заповѣдь. така и црква нашà стаа има чтнàго крта, дрѐво живòтно що е въскрѣсѝло адàма за хва съмрѣть. затовà го покàза на да гò прїйме, като щѐ да ны бѹде въскрѐнїе на сѝчкы члци. днѐска сѐ збы прррѹ двдѹ дѹмата что ре. пòклоним се на мѣстѐ идѣжѐ стоàстѣ нозѣ ѐгò. амѝ да сѐ и велѝ и хва црква и да сѐ радва дхòвна радо, защò се и ныѐ чедà неины събрàхме да празнѹваме дхòвны празникь добрѐ, защо ако и потеглѝхме постны пѹть що минѹваме и до нѐска, ами сегà доде дѐнь да почѝнем си, като единь пѣтныкь трѹдень и ѹморень що ѐ теглиль длѣгь пѣть и прогораль ѡ слнце и ѡ пѐкь и найдѐ на половинь пьт си дрѣво хѹбаво и мнѡголѝстьно и сѐдна по него да си почѝне. така е и ныѐ днѐска да си попрѣпочѝне ѡ постныи трѹдь, що сме найшлѐ чтны крть посрѣ | сыи пòсть; и да празнѹваме по бàа трь- 368
жьство зарàѝ почѝнате. защо па да си стàне на пѣть що си като и прѣвень пьтѹваме пòстнѝ пѣть със добро срце, защо тойзи крть стыи тà е орѹжїе сѝлно сѣкимѹ хртїàнїнѹ. црь със нѝего ймà побѣда и навива. и бѣсѡве ѡ нѝего исчѐзнѹва. на црква ѐ почѣсть и на блгочѣстївы люїе хранѝтель. зарàѝ това сѐ блжѐны тыѝà що сь дочàкале да мѹ се поклòнать. и блжѐнны кòй се немѹ клàнять със чѝсто срце. и блжѐны онїà дето дѹмà днѐска стоѐ еѹлїе за тѣ, кòйто са достойны

да слѣдать нѥго. защо р҃е г҃ь. аще кто хощеть по мнѣ ити да ѿврьжет҃
се себѐ и възметь кр҃ть свои и последует҃ ми. видиш҃ ли какь дꙋма г҃ь
по конѐцъ дꙋмата си. не р҃е ако щете ако нещете елате слѣдь мене, ами
ка҃ каже. ако ще нѣкои да дойде сл҃ѣ мене, като да р҃емь не насилꙋва҃
ни срьди҃, ами ѐ сѣкыи чл҃кь цр҃ь на своꙗ глава, сѣкыи си влада на
свои ꙋмь и на дш҃ата, ако ще да си ꙋчꙋва дш҃ата, ако ще да сї ѧ загꙋбы.
затова тьи каже. ако ще нѣкои да дойде сл҃ѣ мене на добро вы зова, ако
369 ище със҃ волꙗ негова да дойде ако мꙋжь, | ако жена, или сырома҃ или
болꙗринь. кои ище да сѐ сп҃и, да си ꙋзме кр҃ть свои и да слѐди менѣ.

Трьи дꙋмы тїꙗ що сь хв҃ы. една каже да сѐ ѿврьже, сьи р҃е да
ѿрѐче ѿ сѐбѣ си. втора да си земе кр҃ть свои. трѐтꙗ да дойде слѣдь
менѣ. Амы да види҃ що е това кои щѐ да се ѿр҃е ѿ себѣ си. и прьвень
да р҃емь що е да се ѿметне, сьи р҃е да се ѿрѐче нѣкои ѿ дрꙋгиго и
напоконь ще҃ сказа и кои се ѿрѐче ѿ себѣ си. Еди҃ чл҃кь що сь ѐ
ѿрѐкъ ѿ дрꙋга или ѿ брата или съсѣдниа илы ѿ дрꙋгиго кои кои да
ѐ чл҃кь и види го напоконь че го нѣкои бые или го мьчы, или мꙋ
дрꙋго нѣкое зло чины, а той мꙋ деьве него грижа ни сѐ скрьбы, защо
с҃е ѿрѐкль ѿ него. това ще да бьде рѐкль б҃ъ. и ные да сьи не милꙋваме
нашꙋ пльть ако и биють на҃ ради име бжїе или ны мьчать зара҃и
любовь негова, или дрꙋго нещо ра҃ї вѣра наша зло ны чинать и скрьбьть,
а ные това ни на ꙋмь да нѐ полагаме, ами да прѣтрьпы҃, да си вѣра не
даваме. това ѐ кои се ѿрекль ѿ себе си. и па҃ р҃е напоконь да ꙋзме
370 кр҃ть свои, сьи рѐче да земе на себѣ си кр҃ть свои. видишь лы | със҃
ка҃во орꙋжїе сил҃но чины великы цр҃ъ и г҃ь свойты лю҃ї войны. не
дава и҃ желѣзнꙋ ризы или лькь, или пꙋш҃ка или саб҃ла, или щить, или
дрꙋго нѣщо, ами ч҃тнаго и ст҃го кр҃та. той е и саб҃ла и пꙋш҃ка и щить
и лькь, той ѐ за сич҃ко орꙋжїе бл҃гоч҃стивꙋмꙋ хр҃тїанинꙋ. и кол҃ко като
единь цр҃ь що кꙋпи добро орꙋжїе и дадѐ го на свойте войне, така и б҃ъ
дадѐ на҃ орꙋжїе добро, ст҃ы кр҃ть и заповѣда ны и р҃е. видите лы мои
кр҃ть кол҃ко е сил҃нь и навы на съмрьть и побѣди ꙗ, и потьпка сила
дїавол҃скаа ами и вые сторѣте так҃возы орꙋжїе, и ако ищете да стѐрите
и вие тол҃кова кол҃ко азь сторы. И що е тази мысль, що каже г҃ь да
ꙋз҃ме на себе кр҃ть свои. не каже да си стѐры҃ сич҃кы кр҃ть ѿ др҃во и
да го дрьжи҃ на рамо. не р҃е така, защо коа пол҃за и коа помощь имаме
да носиме на рамо кр҃ть. амы що е тази р҃ѣ, слꙋшаите добрѣ. като единь
чл҃кь що е сторил зло и осꙋдень за съмрьть и повѣдꙋха го, и носи
на рамото си дрьво коль, и ходы и треперие҃ до га ще да види съмрьть.
371 така и вые да ожидате своꙗ съмрьть, да р҃емь до довечера, дали ще҃ дочака |

и вѐчерь да р҃емь дали ще҃ осъмна. да стѐ ѿ сѝч҃кы грѣхове мрѣтвы, оти що ка̀же павель ап҃ль. мѝрь мнѣ̀ распѐт҃ се азь̀ мирови, сы̀ р҃е мѝрь що е сѝч҃кы свѣ̀ зара҃и мене сь распѐ и азь̀ за̀ сѝч҃кы свѣ̀ть и сѝч҃кы̀ ст҃ь е г҃ь. такàв҃зи бѣ̀шѐ и пѐтрь ап҃ль, детò го распѐха стрьмò-гла̀вь, сы̀ р҃е надолꙋ главата мꙋ, зара҃и любовь хв҃а. таквизы̀ бѣ̀хꙋ и сѝч҃кы ап҃лы що дꙋмаха. кòй на҃ мòже ѿдѣлы̀ ѿ любòвь хв҃а. скрѣ̀бь илѝ бой, илѝ гла̀дь, илѝ мька̀, илѝ беда̀, илѝ са̀бїа. так҃вѣзи̇ е бѝль и пр҃р҃кь дв҃дь, дето дꙋмаше. тебѣ̀ ра҃и ꙋмрѣщьвлѧеми ес҃мѝ въсь̀ дн҃ь. сы̀ р҃е зара҃и тѐбе се чѝныме мр҃твы сѝч҃кы дн҃ь и въмѣнѝх҃ме се като ов҃це за за̀клане. таквѝзи бѣ̀хꙋ и м҃ници, дето си излїа̀ха кр҃в҃тѣ̀ за любòвь хв҃ꙋ. таквѝзи бѣ̀ха̀ и пòстници що сѣ̀ пòстиха̀ въ пꙋстынѧ̀ и ꙋмрьтвиха си тѣ̀лòто сѣ̀ по҃ зара҃и цр҃тво нб҃ное. така̀ е и на҃ заповѐдано бл҃вени хр҃стїа̀не да сѐ въз҃мож҃е и нѝе ѿ ч҃тны кр҃ть и да сѐ по҃ка̀ны҃ щò е оста̀ло ѿ ст҃аа м, ца̀. да нѐ любы҃ да ни проваж҃а добрò нашата плть̀, амы да желае҃ да си дш҃ата̀ ꙋкраси҃. и да нѐ любы
на тоизѝ ст҃ь | добрòто, защо сѐ вѝди на҃ тòйзи ст҃ь добрь и ище҃ добрѣ̀ 372
да прова̀жаме, защо ѐ и тоѧ ст҃ь да̀рь бж҃їи. ами да смѝслы҃ о ѡнзы ст҃ь дето щѐ да бадѐ до вѣ̀ка̀ радость; а тѐка скòро се забова̀ры добрѝната на тойзы̀ свѣ̀ть. ами готòвы да бьде҃ на по҃ и да сѐ въз҃рьжа̀ваме и да имаме помòщника чьстны̀и кр҃ть, защо тòйзы кр҃ть та̀ е сѝла и помòщь на сѝч҃кы̀ дòбрыны, ѿ нѝего сѐ съврьшꙋва сѝч҃ка та̀йна работа на̀ нашать вѣ̀ра, със҃ нѐго се вѣн҃ча̀ваме и кр҃ща̀ваме, и сщ҃ѐнници и вл҃ци със҃ тойзи ст҃ѝ кр҃т҃ кꙋко пола̀гавать и сѝч҃ко съврьшꙋват҃. затова̀ и нѝе, ако ище҃ на пꙋ҃ да йдемь него да ймаме дрꙋгара̀, и ако сме дома̀ си, нѝего да имаме хра̀ны̀тель, и кога̀ спы̀мь тòй да ны пазы. и далече ѿна҃ нѣ̀ ѐ. сѝч҃кы хр҃тїа̀не блѝзꙋ себѐ има҃ кр҃ть, амѝ да гò не чѝныте бѣ̀зꙋмне илѝ сѐ не прѣклона̀вате, катò гò чѝна҃ мнѡго, кòй не знаю̀ть. амы̀ трѣ̀бꙋва да гò чинытѐ като е по҃обнò бл҃гоч҃стивꙋ хр҃тїа̀нинꙋ. йма нѣ̀кой и оставеть сы̀ рꙋката кòй начело̀ и на рамо
и на ср҃цето си и чы̀ны безꙋмно. тòва̀ не чины на себѣ̀ си кр҃ть амѝ е | 373
игра̀. амѝ кога̀ чѝнишь кр҃ть, длѣжень ѥ҃ сѣ̀кыи бл҃гочѣ̀стивь хр҃тїа̀нинь пр҃вѣ̀нь да съберѐ тры̀ прѣ̀сте; радѝ ст҃аа тр҃ица голѣ̀мы̀ прѣ̀сть и ѡнїа̀ два̀та при него, дѣ̀сна рꙋ̀ка. й да оста̀ви рꙋката си на челòто и втòро па҃ на ср҃цето си, трѐтыи пѣ̀ть на дѣ̀сно ра̀мо и четврѣ̀тыи пѣ̀ть на лѐво ра̀мо. и тогазы̀ чѝны҃ истиньскы̀ крѣ̀сть. и слꙋшаи, отѝ така̀ чѝны кр҃ть и що е мѝсль кога си оставишь рꙋка на челото, й па҃ свòди҃ ю на ср҃цето. това̀ ще да̀ р҃е ка̀кь г҃ь на҃ і҃с х҃с сн҃ь бж҃їи бѣ̀ше и б҃ъ е и за̀радѝ на҃ слѣзѐ ѿ нб҃ѐто дòлꙋ на землю̀ да сп҃ы на҃, и па҃ слѣзе

нѝско ѿ землата, сѝ р҃е въ маката. и извѐды тамо въ мька дш҃ы що
бѣхꙋ добрѝ. и когà па҃ оставѝ ю на дѐсно рàмо и напоконь на лѐво, та
ще҃ да р҃емь. ѿ какь изѝвады ѿ мꙋкà правѐдны дꙋшици, тà се възнѐсе
на нб҃ето и сѣде о дѐснꙋю б҃а и оц҃а и па҃ ще да слѣзе сѫдїа на
сѝчкѝ свѣть. и щѐ да остàви правѐднїите ѿ дѣснà странà, грѣшните
о лѣва. затовà се мл҃и҃ да не остàви на҃ ѿ левà странà, амѝ да ны
374 спо҃обы да стàне҃ ѿ дѐсно със҃ сѝч҃кѝ ст҃ы. Товà | знамѐнꙋва кр҃ть когато
чиныме на себѐ. затова сме длѣжны да чѝныме кр҃ть кàтò е по҃обно,
защо дà нї е и сѝлата негова на пòмощь, защо тòйзи сториха̀ м҃нѝци
кр҃ть на сѐбе си ѝ пїхà отрова, и не отровѝ гы, амѝ ꙋсладꙋваше гòр҃-
кыте бѝл҃кы. и щò чю҃но и товà, отѝ въ врѣме, когà бѣше мòѵси, дрѣво
ꙋдарѝ онàзи вода гòр҃ка, а кàмолы сѝла кр҃тна да нѐ чинѝ чюдò. и слѫ-
шаите, как҃ ꙋсладѝ дрѣво вода мѐрр҃ска, что бѣше гòр҃ка отѝ да разꙋ-
мѐете, защо оновà дрѣво ч҃тнѝ кр҃ть знаменꙋваше, сѝ р҃е показꙋваше
защо мѡѵси ѿкак҃ прѣведе евреете прѣз҃ чрьмное море, та гѝ завѐде по
пꙋстиниꙗ. тамо сѐ зовѐше мѣстото сѝрь. и тамо ходѝха трѝ дн҃и и не най-
доха вода да пїѧть. и пòйдòха до мѣсто, що сѐ зовѣше мѐрра̀. и тамо нàидòха
вода, амѝ бѣше гор҃каа тврѣдѣ, тòл҃кова отѝ не мòжеше чл҃кь да ю оставѝ
въ ꙋстàта си, затова сториха̀ имѐ на това мѣсто гòресть, а онѝꙗ еврее
рижаàхꙋ на моѵсеа и дꙋмахꙋ. защо тѝ на҃ изведѐ ѿ егѝп҃ть и не остави на҃
375 тамо да си ꙋмрѐмь на нàше мѣсто, амѝ дай на҃ сегà во҃à да пїе҃, | и нѝе
и женѝте нàши и дѣцата. тогѝва помл и б҃а мòѵси да ꙋсладѝ б҃ь онàзѝ
водà. и б҃ь мꙋ покàза едно дрѣво и остàви го мòѵси ꙋ онàзѝ во҃à и
ꙋслàди се водà. Затовà когà се препѝра еврейнь та тѝ каже. кàко кр҃ть
мòже да чины чюдо, а тѝ мꙋ р҃и амѝ оты ꙋслади оновà дрѣвò вода
мѐрр҃скаꙗ. и ако ти р҃е. амѝ вѝе защо сѐ покланате кр҃тꙋ. и тѝ мꙋ
р҃и. амѝ виѐ защо сѐ клàняте на кнїга, що имàте напѝсань зàко҃, и
поскрьбѝ го защо е погѝн҃ль, защо не знаѐ що чинѝ, не разꙋмѣвае
плѣт҃нь чл҃кь дх҃овнаа, като р҃е и пàвль ап҃ль що имать мѝсль еврее.
ако бѣше х҃с б҃ь истин҃скѝ, ами защò сѐ распѐ и ꙋмрѐ непочѣтѐна
съмрѣть. амѝ кнїги що дꙋмать. ѡ безꙋмны еврее, такà трѣбꙋваше х҃ꙋ да
сѐ распнѐ, защо сѝч҃кѝ пр҃р҃ци и сам҃си мѡѵси така проповѣдаха и
рѐкоха. прьвѐнь мѡѵси р҃е. щѐте да видѝте живòть нàшь да вѝси пр҃ѣ
очѝте вàши. и ка҃ пòдолꙋ каже. и нещѐте да вѣрꙋвате живота вашего;
р҃е чàкате ѡ еврее да вѝдите живота вашего дето щѐ да ви сѐ повѣси
376 пр҃ѣ очѝте вашѝ и нещете да вѣрꙋвате. | а живо҃ товà е х҃с, защо
прѣдѝ въскр҃енїà своего въскрѣси мр҃твы҃ и пакь нàпоконь посл҃ѣ въс-
кр҃ѐнїе, що бѣхà ѿ вѣка мрѣтвы. и па҃ пр҃р҃кь ісаїà каже за х҃а. ꙗ҃

ов'че на заколѐнїе вѐде се и ꙗко аг'н'ць прѣмо стрѝгощомꙋ его̀ безгла̀снь
тако не ѿврьзаѐть ꙋстѣ свои҃, си р҃е ка̀же. кога̀ во̀деть агне да го за-
ко̀лете и ка̀то агн'ць сѝ р҃е овѐнь стои̇ и не дꙋма като го стригать,
така̀ и х҃с идѣшѐ смерено на распѐтїе и не отвори си ꙋста̀та нѣщо да
подꙋма да огнѣвы евреете. ако̀ ли ти̇ р҃е нѣко̀й макарь и евреинь. това
слово пр҃р҃кь ісаїа̀ за дрꙋгиго дꙋма, а ти мꙋ р҃и. за х҃а дꙋма, защо па̀кь
р҃е то̀йзи пр҃р҃кь напоко̀нь. рѡ̀ж҃е его кто исповѣсть. си̇ р҃е ко̀й може
сказа̀ неговь рѡ҃. и па҃ казꙋва пр҃р҃к ерѐмїа спореть евреете. елате да
вьложи҃ дрѣво въ хлѣбь нѐговь и да развали҃ него жива̀ ѿ землꙗта.
хлѣбь хв҃ъ та̀ е негово тѣлото, оти защо ꙋ он'зи но̀щь дето щеше х҃с
да се прѣдаде, ꙋзѐ хлѣбь и р҃е на ап҃лете. това е тѣло моѐ. по това̀
разꙋмѣи, а дрѣвото дето ꙋгꙋдиха ѐвреете у хлѣбь хв҃ъ, това̀ е кр҃ть що
распѐха х҃а на него. защо | б҃ъ истин'скы̇ бѣше х҃с, що сѐ распѐ мар'тꙋ- 377
рѝсꙋва мꙋ кнїга ездра. бл҃вѐнь б҃ъ прост'рыи рꙋкы̇ своѐ и сп҃ъ ієр҃лма
прѣмо̀ очѝма на̀шима. сѝ р҃е бл҃вѐнь и прослàвень е г҃ъ б҃ъ на҃, щото си
прострѐ рꙋцетѐ свои̇ і ꙋпа̀зи і ер҃лїма спро̀ти очите наши̇. и па҃ кажѐ
пр҃р҃кь дв҃ъ като спорѐть лѝце хв҃о. ископа̀ше рꙋце мои̇ и нозѣ̀ мои̇.
сѝч'ко сѐ за х҃а ка̀зꙋва, защо нѝ дв҃ъ, що дꙋма това, нѝ дрꙋгы̇ пр҃р҃кь,
да сѝ е събило на нѣкого, да ѝскопа̀ю рꙋцѣте мꙋ и нозѣте мꙋ. И па҃
прѣмꙋдры̇ соломо̀нь каже на кнїга що сѐ зовѐ прѣмꙋдрость. съмр'тїю без-
чѣстною осꙋди҃ его̀, р҃е бо ꙗко бж҃їи сн'ь е҃, сы р҃е кажѐ. рекѡ̀ха еврее
еллате да го осъды҃ посрамлꙗна съмрѣть, защо рѐче че см҃ъ б҃ъ и бж҃їи сн'ь.
Амы па҃ за кр҃ть имаме дꙋма да ѝспѝтаме добре и да знае҃ чѐ е досто̀йно
и правѐдно да мꙋ се покланꙗме. за то̀го и пр҃р҃ци на҃ ꙋча̀ть. пр҃р҃кь
дв'дь каже. да сѐ поклоны҃ на мѣстото̀ дето сь стоꙗле но̀зѣ нѝгови̇, и
па̀кь каже. възносите г҃а б҃а твоего и да сѐ поклоните детѐ мꙋ е
по҃нѡ̀жїе по҃ неговите нозѣ̀. и па҃ ка̀же. да̀ль еси̇ боещим' се тебѣ̀ зна-
мѐнїе бѣжа̀ти ѿ лица | лѫкꙋ. сѝ р҃е каже, даль ес на хр҃тїа̀не, дето 378
ти се боѝть ѿ знамѐнїето да бѣгать като ѿ лѫкꙋ. знамѐнїето та е кр҃т'
дето сѐ знаменꙋваме, сѝ р҃е детѐ се кр҃тиме на лицето на̀ше, а лѫкꙋ ѐ
та̀ е това̀ крьвны̇кь и ꙋбїица дїа̀воль, дето годѝ да ны̇ ꙋбїѐ дш҃ата̀. и
па҃ кажѐ дв'дь. сътвори съ мно̀ю знамѐнїе въ бл҃го и да видеть нена-
ви̇дещи ме и постѝдет' се. сѝ р҃е мл҃ит' се дв҃ъ х҃ꙋ и каже. стори със'
мѐне знамѐнїе на добро и да ви̇де҃ ко̀йто се на менѐ гневꙋвать бѣсѡве
да̀ се посра̀мать. и па҃ каже пр҃р҃кь езекїиль. даж҃ь знамѐнїе на челѣ
и҃. сѝ р҃е, на хр҃тїа̀не знамѐнїе да ѝмь дадѐшь кр҃ть на чело имь. и
прѣмꙋдры̇ соломо̀нь кажѐ. бл҃вите дрѣво о нем'же е҃ сп҃ѐнїе. сѝ р҃е
ка̀жѐ почѝтаите това̀ дрьво̀, щото щѐ да бꙋде ѿ него помо̀щь. и пр҃р҃кь

ісаїа̀ по̀казꙋва ѿ ко̀й дрѣво̀ бѣше кр҃ть. каже съ кѵпарѝсѡ҃ и кедрѡ҃ и пѐв'го҃ заедно щь да прослав̑а мѣсто̀ ст҃ое.

Ами и чю̀деса щото би̇вахꙋ ѿ прьво мрѣме със' моѵсеова па̀терица, си̇ч'ка работа на кр҃стно показꙋваше. защо патерица мойсеова ста̀на зміа̀ и поѭдѐ тоѭгите на магѐсныците щото гы имаше фараѡ҃.
379 така и ч҃тныи кр҃ть | строшы̀ си̇льта на бѣсовете, като и до днѐска строша̀ва діа̀вола кр҃ть. па̀терица моѵсеова раз'цѣпи чрьмное мо̀ре и пройдоха̀ еврее непочѐвньта ѿ рꙋка фараѡнова. така̀ и ч҃тныи кр҃ть раз'цѣпи̇ гр҃ѣ и прѣведѐ дш҃ите чл҃чьскы нечѐкнти ѿ съблазнь и ѿ ра̀бота діа̀вол'ска, оты̀ амы̀ и до днѐска имаме по̀мощь ѿ него и чи̇ны҃ добро. па̀терицата моѵсеова ꙋдары̀ ками̇кь и из'тѐкоха вы̀ исто̀чници, и пи̇ха еврее ожьднѣле. така и ч҃тны кр҃ть ра̀з'цѣпи̇ си̇ч'кы̀ свѣть що бѣше тврьдь и непокаял' се бѣшѐ, и из'вѐде вы̀ ап҃лы и наꙋчиха що бѣшѐ прѣльстень свѣть. ами ꙗковь правѐдны̀ и то̀й със' патерицата си прѣмина̀ ꙗор'данска̀а река̀, като и сам'си р҃е. съ жьзло҃ бо си҃ прѣйдо҃ ꙗор'да̀нь. и това̀ си̇ч'ко бы да вѣрꙋваме ны̀е, защо как' ще да мо̀же си̇ла кр҃това по̀мнѡго да чины знамѐніе ра̑ї име хв҃о, що сѐ распѐль на него.

Разꙋмѐх'те лы това̀ вѣра наша̀ хр҃тіа̀н'ска̀. ко̀й ѐю дрьжи̇ а то̀й ще да влѣзе на живо҃, ако̀ лї а не дрьжи, а то̀й ѿходы̀ въ мꙋкꙋ. ами̇ затова се кла̀ньаме кр҃тꙋ, почитаме и гвоздїсто, и х'с що̀ се распѐль вѣрꙋваме исповѣдꙋваме как' ѐ б҃ъ истин'скы̀, а на еретици дꙋмаме анатема
380 гы. и еврее похꙋлюваме и на погаты̀ вѣры̀ кльне҃. | и смѣем' се щото на҃ ѱꙋвать защо сѐ покланьамѣ кр҃тꙋ, оты̀ защо сѐ и ны̀е не кланїаме токо̀ да ѐ дрьво, амы обра̀зꙋ що е на кр҃тать бы̀ль него почи̇таме и да и̇маме ꙋмьть си на х҃а распѐтаго, защо ако наиде҃ дрьво само̀ и нема на него кр҃тно писмо̀ и не ѐ на него написа̀но имѐ хв҃о, не покла̀наме се немꙋ. Ами защото имаме трьжаство праз̑никь, да подꙋмаме и за кр҃ть да р҃емь ма̀л'ко нѣщо на праз̑никьт ни хва̀ла. Рау̑вай се кр҃те, на си̇ч'кы свѣ̑ сла̀ва и весѐлїе, защо чл҃ци със' твоа̑ си̇ла надѣлавать на свойте вра̀гове и ра̑увайте и веселет' се. ра̑уваи се кр҃те бл҃гочьстиви҃ цр҃е си̇л'но орꙋжїе, що мꙋ нико̀й не навива, защо̀ ѿ твоа̀ си̇ла възмогꙋт' се ц҃рїе и навивать на си̇л'ны бѡр'ці̇. ра̑увай се кр҃те на ꙗкы ꙗкость, на слабы̀ помо̀щъ, на бл҃гочьстыви лю҃їе помо̀щь да побѣдать и да надѣлѐꙗть. ра̑уй се кр҃те на войныци бл҃гоч҃тиви надежа̑, защо на тебѣ̀ се надѣю̀ть войскаре и влѣꙋ'ть на бо̀й. ра̑уй се кр҃те на пѣтници̇ другарꙋ, и що на҃ оба̀рꙗть побѣдаваш'го и на побѣдены из'бавитель. рау̑й се кр҃те трѝсъставнѐ и чьстнѐ. и що плава҃ наставлаш' гы̀ и на̀ бꙋра ти̇шина давашь, на ю̀наци си̇ла, на бѣдни хра̀нитель, на м҃ници

похвàла, на пòстници весѐлїе. ра҃уй се кр҃те, ап҃лете | със' твоя помòщь 381
проповѣдахà по сѝч'кы ст҃ь и пр҃р҃ци прорѐкоха. и на оучѝтелѝе помòщни҃. и на сѝч'кы ст҃ы крàсно и ч҃тнò и добро им' си стòриль. ра҃уй се кр҃те на бл҃гочьстиви хр҃тїàне хранѝтелю, тебѐ имаме орѫжїе щото ны чюва, тебѣ помощь и сьс' твоà чюдеса надѣлываме на врàзы нашы и побѣдываме бѣсòве и ѿфрѣлѣме грьдо҃ дїàвольскаà. нѝемꙋ и ны бл҃вѐны хр҃тїàне да сѐ пòклоны҃ь, нѐго сь сѝч'ка дш҃а да цѣлꙋваме нѝемꙋ съ стрàхъ и със' радо҃ да мꙋ се възра҃уваме, със' стра҃ защо нѣ смѐ достойны и със' радо҃ за бл҃годе҃ що ще да ны дарꙋва със' негова сѝла, и ны сь въз'могꙋваме и биваме по҃канены. и щò е остàло ѿ ст҃аà м҃-цà що посты҃. защо да сѝ съвръши҃ по҃ като б҃ь ищѐ, оти и тꙋка да сѐ спо҃обы҃ бж҃твные наше пасхы и свѣтлоносно̀е въскр҃енїе г҃а нашего і҃с х а. и тамо да полꙋчи҃ оназы мысльна пасхà въ цр҃тво нб҃ное, дето стоѭть сѝч'кы ст҃ы, дето сѐ ра҃увать аггле, давно бьдѐ на син'ца на҃ да полꙋчы҃ зара҃и х҃а истиннаго б҃а дето мꙋ подобаѐ слава и чѣсть и хвала въ вѣкы вѣко҃ амѝнь. |

Слово поꙋчѐнїе къ цр҃емь и воіевòдамь и вл҃ка҃ и попово҃ и въсе҃ хр҃тїàно҃ 382

не опївàти се вѝно҃ о҃че бл҃вы.

Бл҃вѐнїи оц҃а дх҃òвнаго о г҃и въсàкомꙋ хр҃тїàнинꙋ щото мꙋ е дàль о҃ь талан'ть сер'мїа дето ще да гò испитꙋва б҃ь на стрàшно съдòвище. що е талàнать. ето да сѐ грѝжитѐ за дш҃ите вàши и да сѐете ꙋ вашите дш҃ѝ сѣме бж҃тво. когà хòдите по зако҃ г҃вь, тогѝва се ра҃увà бь и аг҃глы неговы. ако ли прѣставаше закòнь бж҃їѝ, тогѝва ме грижà надѐ зара҃и това и напѝсах'ме брàтїа мой товà поꙋчàнїе на вàше послꙋшàнїе; защо да сѐ не затрїѐте със' злò пїàн'ство, като р҃е и ап҃ль пàвель, оты пїàници цр҃тво нб҃ное не мòгать намѣры, амы имь ѐ ꙋготовàнна вѣчнà мꙋка сь҃ хайдꙋте и сь҃ влѣфи и сь҃ кꙋр'вы. въ прьвѣшны врѣмена проꙗвлѐнно бысть ѿ б҃а, оты великы мꙋжїе и дето б҃ꙋ ꙋтьк'мѣвахꙋ сь҃ тоꙗ пїàн'ство та си загꙋбыха сѝч'ко. цр҃їѐ ѿ цр҃тво се раз'сѝпаха, вл҃цѝ вл҃чьство погꙋбїхà, сїл'ны сѝлꙋ свòю из'дрьваха, ю̀наци на сабїà се прѣдàдꙋха, а болѣ̀ре засиромашàха. кòйто щѣха да са жѝви, мно҃ скòро измрѣха без бж'їѝ сѣть. наскòро пиꙗныци ꙋмираѭть, ꙋмира҃ като отрòвныци. разꙋмѐите | брàтїе. акò нѣкои въ пїàн'ство ꙋмрѐ, та ѐ тои са҃ себѣ си дꙋш'ман- 383
ны̀нь и ꙋбїѝца и прѝношѐнїе напоконь ненавѝсть б҃ꙋ. сѝн'ко, въ сѝгашнїи врѣмена не събѝрьи се сь҃ злѝ чл҃ци нѝ със' воіево҃ы оу гр҃ѣ жѝветь

и въ мр'твости, защо товà та è сич'ко б҃ѹ мрьзòстно; амѝ понѣ повнѣте що ѐ на҃ на дш҃ите нàши добро. Знайте бл҃вѐны хр҃тїàне малы и велѝкы, защо безаконно пїàн'ство ѹмь погѹбѣва и лѹдòсть стрѹва, и люї҃е въ гр҃ѣ намѣрѣ, пїàн'ство на цр҃їето пѹста земїàта стрѹва, и лю҃їе въ роб'ство завòды, а на дрѹгы лю҃їè длѣгь нанòси. а на хѹтры҃ маистòра҃ майсториàта и҃ забовàрѣ, из'брѣкѹва и҃ ѹмѣть та не можàть да смѝслать сь҃ ръцѣте си как'вà рàбота да чинàть. а на дрѹгы лѹдїе бòлесть и срàмота и безпоч҃ть и сѝромашїа и злò стрѹва, братїа сва'ж҃а, жеѣы парїасѹвать се ѿ мажетѣ си. чѐтата и҃ въ рàтайство заводѝ. новѣте и҃ бòл'ны стрѹва. р'цѣте имь трепѐрать, не мòгать да дрьжа҃, очѝте и҃ не мога҃ да глѐдать. пїàн'ство в чѐр'кòва браны да не идешь, да сѐ б'ѹ. кнїгы да четешь. стра҃ бж҃їи ѿ ср҃цѐто ѿпьждà. на сьмр'ть прѣдавà и въ ог'нь вѣчны проваж҃а. пиàн'ство хѹбость загѹбѣ и на трѣзвы см҃ѣ
384 стрѹва. комѹ мльвà, бѝкрїю. комѹ присм҃ѣ, бѝкрїю, кѹмѹ сины очи, бикрїю. |
комѹ ѿ҃ и комѹ тѐж'ко и гòр'ко, бѝкрїю. кòй рано да ѧдѐ, бѝкрїю. кой сѹгрина мнѡ҃ да спѝ, бикрїа. кой поблѣвань лежѝ, бикрїа. когò ѱетà лижа҃; той не знаѐ бїкрїà. ето сѣкѝ бикрїа тà е ѿльчѐнь ѿ б҃а и ѿ лю҃їе и облàчи сѐ въ раз҃ранѝ чюлетины. амѝ кòл'ко мòж҃е да сѐ оставы҃ ѿ товà злò мнѡго вѝнопїйство. Още слѹшàи ап҃ла павлà що каже къ тимоѳею. мало въкѹшàи вѝно да ты бьдѐ на дш҃àта сп҃ѐнїе брàтїе, бьдѣтѐ трѣзвѝ, защо дїàвòль борѝтель що сѐ борѣ сь҃ на҃ та е трѣзвень а нѣ е пїàнь, дето ище сич'кы да погльне пїàны; ѡ горѣ и тѐж'ко кòй се ѹтьк'мѣть на пїàны и лежѣть кàто мрѣтвы и ѿ б҃а ѿльчены зара҃и винопиисство и ѿ ст҃го дх а ѿдѣлѐнїи смрадà ра҃й бекрїйскаго. дѹмы бж҃їи нѐмать въ ѹстата си тѣх'ны, амы гнилосты ра҃ипїàн'ство. аг҃гль хранѝтель плàче ѿ вѝнопїйци, а бѣсѡве са веселàть и ра҃ѹвать о бїкрѝе, защо прїинòсеть дїàволѹ кор'бàнь със' винопїйство. Ра҃ѹва сѐ дїàволь и кажѐ оти сѐ нѝкоги не ра҃ува҃ тьѝ и веселà за кор'бане ѿ поганы чл҃ци, как'вото ѿ пиѧны҃ хр҃тїàнѐ, защо се ѹ бїкрїе сич'кы вòлы мой, кор'вовьство и крьвопролївàнїе, прѣслѹшàнїе клетвà
385 и лѣжа, високодѣмàнїе | и пѐсны раз'лѝчны и дрѹгы мнѡго разлѝч'ны
приликы. сич'ко е товà дїàволѹ на весел'бà. пò злò е бѝкрїа ѿ погàника.
(погàника) б҃ъ пàзы, а бѝкрїа ненавиды и гнѹшава се. зàщо дїàволь тьы р҃е оти пїàнїи та сà мо҃, а трѣзвы та сà бжїи. и бѣсѡвете тѣи рѣкоха.
идѣте и поѹчѐте хр҃тїàнете на пїàн'ство, защото сà сич'кы мой рàботы
и вòли ѹ т҃ѣ, а ст҃ы же аг҃глы бж҃їи прихо҃ѐще къ ст҃ы҃ оц҃е҃ та товà
сич'ко казѹваха със' голѣмà грижà, давно сѐ бих'ме остàвїле, бл҃вѐнїи
хр҃тїàне, ѿ товà злòе винопїйство и запòйство, а нѣ зà пїтїе дето пїàть
за славѹ бж҃їю и ѹ прилично врѣме и въ зàконь. и ст҃ы ѿц҃и написàха

това чт҃ное пїсанїе и правовѣр҃ное ѹченїе и прѣдадѹха на ст҃ые чер҃квы да слѹша҃ ст҃їе хр҃тїане, за҃ да е добрѣ на҃ на живо҃ вѣчны и да сме причьтени на цр҃тво нб҃ное. и които послѹша тазы заповѣдь ѿ ст҃ы и бг҃оносны҃ ѿц҃ь и да ходы със҃ трѣзвено ср҃це и да стрѣва добра работа и ѹгодна б҃ѹ, що да е животь на вѣчны живо҃ и да се наслади нейсказаны работы и сладосты аг҃гл҃скые, а който не послѹша а тои ще да е всѣдень с҃ъ дїавола въ вѣчна мѹкаа, амы давно ны из҃бавы ѿ нїеа х҃с б҃ъ, дето мѹ е слава въ вѣкы вѣко҃ амїнь. |

Слово ст҃го ꙗоанна зла҃оустаго 386

о злы҃х҃ женахъ.

Ничто нѣ е прилично на землы ѿ жена по зло езична и никои звѣрь лють има так҃вазы прилика как҃вото зла жена люкава. или что ли е позло и посрѣдито ѿ раслань чтото е на четири нозѣ, или змїа люта щото пльзы. ничто нѣ е освѣнь т҃ѣ полюты гадины, ала е позло и полюто лѹкава жена щото има злъ езикь. Ами слѹшаите бл҃венїи хр҃тїане що каже прѣмѹдри соломонь. по добрѣ е со арслане и со҃ змїа въ пѹстиниа да живи҃ нежели съ зла жена и многодѹмлива, със҃ нїеа злъ животь да имашь. недѣите има на ѹмѣт҃ си да р҃ете оты соломонь пр҃р҃кь безѹмно дѹма, ами ако не фащате вѣра, а вїе самы себѣ си смислѣте данїила пр҃р҃ка. нѣли го ѹ трапь тѹриха, та мѹ се раслане засрамиха, а праведна҃ наѹѳеа ел҃завела цр҃ца ѹбы. и кїть рыба ꙗона пр҃р҃ка поглына и три дны го ѹ корѣмат҃ си дрьжа и пак҃ го живь на сѹхо из҃блява, адалида жена мьжа свое҃ сам҃ѱона острѝже и на друга го вѣра прѣдадезьмїе и аспиди и керасти въ пѹстини боиаха се ѿ ꙗоанна кр҃тлїа, а ꙗродїада на обѣдь главата мѹ ѿсѣче. и | илїа пр҃р҃ка гарване въ пѹстина, 387
ѹ планина хранеха, а ел҃завела цр҃ца зара҃и дъждовны берекеть та се готвѣше нїего на съмрьть да го прѣда҃е. и что дѹмаше тїа и р҃е. това сега да стороы҃ мойте богове и да ми помогна҃ а то азь в тойзы ча҃ ѹтрѣ нїего да затрїа, ѹ който ча҃ и той закла мойте попове. и ѹплаши се илїа и побѣгна въ пѹстиниа. ѿ тѣж҃ко си мене, чѣ пр҃р҃кь се ѿ жень ѹплаши, дето дьж҃ь носѣ па сїч҃кыте езыцы и ог҃нь ѿ нб҃ето свѣде и мр҃твїе въск҃рсы. ѡ злоѣ острое дїавол҃ское орѹжїе. и самаго зла҃ѹста ꙗоанна ев҃докїа цр҃ца испьды и въ ер҃мен҃лїска земла го запрѣ. зара҃и жена адамь из рай испьдень бы. зара҃и жень дв҃дь крот҃кы прѣльщень би, зара҃и жень иѹрїова и р҃е на войската си та го ѹбыха. зара҃и жень дїаво҃ прѣмѹдраго соломона въ прѣстѹплѣнїе въве҃е. жена без҃срам҃на ни

ѿ кòи се не срàмѣ, нѝ сщ҃ѐнника почита; нѝ ѿ чет҃ца са срамлает҃ се, нѝ ѿ пр҃р҃ка са бой. ѡ злò ѿ сѝч҃ко най злò е злà жена. акò е сирота, а тїà сѝч҃кыте осѫждà; ако ли е боларкà, а тїà сѝч҃кыте ѱѹва. на двѣ страны̀ е злò и тѐжкы жѝво̑, неѹкрòтень звѣ̀рь. азь вид̑ѣ аспиды неѹкротѐнїи а тїѐ са ѹкротиха, и раслане и носорогове укротѝха се и
388 мѐч҃ка, а злà жѐна | нѝкога са не ѹкротевà. пòдобрѣ е жѐлазо да варишь нежелѝ злà жена да ѹчишь. да знàете и това. отѝ кòй имà злà жена, файдà за грѣховетѐ свой прїемà. злà женà нѝкогà се не смѣрѣвà. ако лї а мѝлѹвашь, а тїа сѐ възноси, или ѩ гадѝшь, а тїà се обѣсѐва и не знае си законàть със҃ любовъ да го пазы. въ вѣкы̀ амѝнь. |

М҃ца тогò і҃з.

389 М҃нїѥ ст҃го велїком҃ченика ѥвстаѳїа, новаго ї҃ѡва, и жена его ѳеѡписта, и чада его агїпїа и ѳеопистъ.

Слово ѿ инока дамаскина иподїакона студита. бл҃гви оче мл҃твами ст҃ы̑.

Скрѣ̀бь и ѩдь що ѡзнòбѣва чл҃ка и испитѹва, ѿ трѝ рàботи бѝва, бл҃гвени хр҃тѝане. Едно ѐ изкѫшенїе б҃жїе, кѹга искусѣва б҃гь чл҃ка и ѡпѝтва го да вѝди далѝ и вь злò кѹга напàдне на чл҃ка нѹжда и скрьбь та го лю̀би или тькмо токо лю̀би б҃га, кѹга е весель та мѹ е добре. Дрѹго, второе пàкь бѝва, кога согрѣши чл҃кь б҃гѹ и г҃дь ѿстѹпи ѿ него радѝ грѣхь неговь и нападне го злò. Трѐтїе бѝва пàкь, кога остави б҃ь чл҃ка до край и порàзи го като еврѐете що ги остави б҃ь до край, и порàзи ги като ѩда, що предàде г҃да на смѐрть и прогнева се г҃дь на него до крàи, та се самси сѣбе обесѝ. ами г҃дь б҃ь кога ще да искѹси чл҃ка, да го опѝта кàкь лю̀би б҃га и кàкь има тьрпѣнїе, та мѹ дàде б҃ь
390 злò и напàсть като богатомѹ ї҃ѡвѹ, | детò бѐше онѝнзи богàти ї҃ѡвь чл҃кь праведень и мл҃тивь и незлобивь. и бѐше истинень пре б҃га и пре̑ чл҃цы, и имаше с҃нове сѐдемь и дѣщери трѝ. он҃це имàше седмь хѝледи, кàмилы г҃, вòлове петь стòтинь, зѝв҃гаре конѣ̀ жен҃ски поль ф҃. ами оу мàлко д҃ны не оста мѹ нѝщо. и доде мѹ и децата из҃мрѩха тѣкмо остà той самси и жената мѹ. и тòлкози дочàка скрѣ̀бь, доде мѹ и сичка снагà окраставѩ и огнòѩса, и лежаше по̑фѣрлень на гнòище, дѐто граждене имàха кѹпѝще. и немаше что да ѩде илѝ щò да пїѐ, ами жѐната мѹ ходеше и просѐше, и донѐсе мѹ хлѣ̀бь и ѿ далечь мѹ по̑ъфѣрлеше и дѹмаше мѹ. докога тѹка тѝ да лѐжишь, като никой товà не потегли, ами речи некоѩ

дѫма хѫлна̀ на б҃га давно би̇ ѫмрѐль да почѝнешь ѿ злò. а иѡвь сѧ
обрати | та и̇ р҃е. нели̇ си жена̀ безѫмна и дѫмаш' ми така̀. като прь- 391
вѣнь прїѐх'ме ѿ б҃а тòл'кѫзы добро и ра҃увах'ме се, ами̇ сега̀ злò ли̇ да
не прѣтрьпы҃. и таквòзи потѐгли ѡвь и прѣтрьпѐ додѐ мѫ па̀кь дадѐ б҃ь
поголѣ̀мо добро. ами̇ това що потѐгли бѣшѐ искѫшѐнїе, защò мѫ бѣшѐ
дїа̀воль завидѣ̀ль и испросѝль бѣшѐ ѿ б҃а да го искѫси̇ да ви̇ди дали ще
лю̀бы б҃а кога̀то мѫ се скрьбно. знаѩше г҃ь ѡва чѐ ще да има̀ трьпѐнїе
и нещѐ да похѫли б҃а, затова̀ го ѡста̀ви да потѐгли злò заради̇ н҃а,
оти̇ да има̀ме и ны̇е трьпѐнїе, кога напа҃не на н҃а нѣкоѩ бѣда̀ или̇
нѣкоѩ скрьбь, или̇ бо̀лесть; и нѐ тьк'мо ѡва̀ ѡста̀ви б҃ь, ами̇ и дн҃ѐшны̇го
ст҃го еис'та̀тїа така̀ ѡста̀ви б҃ь да го искѫси. и потегли̇ мно̀го злò и
голѣ̀ма скрьбь, оти̇ затри̇ си си̇ч'ко има̀нїе, и жена̀, и чѐда, и не похѫли
на б҃а. затова̀ б҃ь напоконь па̀кы го събра̀ със' жена̀та мѫ. и по̀слѫшайте
да вы̇ ка̀же҃ за нѐго ка̀кь ѿпрьве҃.

По ро̀ж҃ьство х҃во напо̀конь до ѯ҃ годи̇нь бѣше нѣко̀и ц҃рь, иметомѫ
бѣшѐ тарїа̀нь и цр҃твѫва̀ше въ вели̇кы ри̇мь и имаше страти̇лата на во̀йскѫ
свою̀ тогòзи ст҃го ев'ста̀тиа. стратїла̀ть сѐ зовѐ що е прьви и начел'ны
на си̇ч'ка во̀иска̀; и бѣше ѿ ц҃ра поча̀тень и си̇ч'ка войска боѩше мѫ се, | 392
ради̇ защо юна̀кь и оумень и ѿ добра̀ ро̀да и мно̀го има̀нїе имашѐ.
и ѿпрьвѣнь ели̇н'ско имѐ бѣшѐ мѫ плакїда. и си̇ч'кы изь околѫ цр҃ї̇е
и воево̀ды боѩхѫ се ѿ нѐго. и не т'к'мо̀ кога̀ го ви̇дѣха и бѣгаха, ами̇
и кога̀ чю̀ѩха̀ нѣгово имѐ, си̇ч'кы нѩгови̇ вра̀гове бѣгаха̀, оты̇ защо бѣше
много ѫмь и хытро҃ ѫ него̀, и ю̀накь, и правѐд'нь, и пазѐше се ѿ кѫр'-
вов'ство, и мл҃ти̇на чи̇нѣше и не дрьжа̀ше то̀л'кова нѩгова рѫка ко̀пїе, ко̀л'-
кото бѣше мѫ рѫка̀та на мл҃ти̇нѩ да да̀ва на си̇ромасы сѣкога. и си̇ч'ко
добро̀ и пра̀в'да бѣше оу нѩго. тьк'мо що не бѣше кр҃тѐнь, ами̇ бѣше
елли̇нь. има̀ше и женѫ при̇лична нѐмѫ и тиѩ мл҃тїва и си̇ч'ко добро
чинѣ̀ше, ѳатїа̀на имѐ ѩи бѐше. и двѣ̀ чеда̀ мѫж'скыи, и тїѐ прили̇чны
нѩмѫ и на обра̀зь, и на пльть мѫ, и на ско̀пость, и на добрына, си̇ р҃е
да р҃ешь ѿ добра̀ рода̀ и чѐда добры из'ла̀зеть и прили̇ч'ны на роди̇-
телѩ свои̇.

И тога̀зи плакїда кога̀ имашѐ войска̀, а то̀и бѣше готòвь да
идѐ и кога̀ немаше, а то̀и па̀кь не распѫщаше си войската, ами̇
идѣше на ло̀вь. И вь еди҃ д҃нь оузѐ во̀искѫ свою̀ и пойдѐ на ло̀вь
и нареди̇ ги кои̇ гдѐ да лови̇ и гдѐ да хо̀ди да ище звѣ̀рые. а то̀и
са̀м'сы пойдѐ и минѫва̀ше прѣз' нѣкои лѣгь и ищеше и гледаше давно
бы наиша̀ль нѣкои лѣвь. и ви̇дѣ пр҃ѣ сѐбѣ еди̇нь | рога̀чь голѣ̀мь 393
и ро̀говете мѫ голѣ̀ми, и чѐсто се ѡбра̀ща и глѐда и са҃ и та̀мь. и като
го̀ ви̇дѣ тѐче скòро да го пости̇гне, ко̀л'ко имаше ко̀ньат' мѫ си̇ла, и не

мо̀жѐ да̀ го постѝгне. и видѣ̀ха ѿ нѐговте мѡм'цѝ, ка̀кь не мо̀же да̀ го
постѝгне, текѡха и ѿ т҃ѣ̀ нѣколѝко и кои̇то има̀ха по̀брьзы конѝе, и тѐкоха
додѐ имь запрѣ̀ха конѐте на сѝчкы мом'цы, и оста̀ха. а ст҃ыи ев'ста̀тїе
една̀кь течѐ сам'сы и го̀ни го. и тѐче додѐ сь испо̀ти и ко̀нѭть и ѡн'зи
що̀ ѭз'ди. и дойдо̀ха до едѝнь до̀ль гльбо̀кь и ѡн'зы рога̀чь прѣско̀чи
на ѡна̀зи страна̀. и ев'ста̀тїа дойдѐ до ѡн'зы до̀ль, и гледа и са̀мь и та̀мь
гдѐ да мѝне със' конѭатого, защо̀ бѣ̀ше ѡн'зи до̀ль голѣ̀мь и длѣбокь. и погледа
кам'то̀ рога̀чьтого и видѣ̀ меж҃ѹ рого̀вете мѹ кр҃ть свѣ̀ти като сл҃нцето̀,
и на кр҃тѣ̀ има̀ше распѐтїе х҃во. и гл҃а подѹма ѿ та̀мо и ка̀же. ѡ пла̀-
кїдо, що̀ ме го̀нышь, ѧзь ес'мь х҃с и заради̇ тебѣ̀ ѭвѝх' се аз' на то̀изи
свѣ̀ть, а ты̀ не зна̀ешь да ме почѝташ' и да ме вѣрѹвашь. азь видѣ̀хь
ты̀ що чѝнишь до̀бро и мл҃тынѭ на сиромà̀си и това̀ тво̀е добро та̀ е
пр҃ѣ̀ менѣ̀, амѝ затова тѝ се азь сега̀ ѭавѝхь да̀ те оуловлю̀ със' моѭ̀
чл҃колю̀бна мрѣ̀жа, защо̀ нѣ̀ ѐ правѐдно так'вомѹзи мѹжѹ добро̀мѹ да тѐ
оста̀влю азь да сѝ помраче҃ и да слѹ҃шь на глѹхите и на по̀ганите
394 идолѐ. | затова и азь слѣ̀зо҃ на землѭ̀ и породѝх' се и распѐх' се на
кр҃ть, дето ме глѐдашь сега̀ да спасѹ̀ сѝч'кы рѡдь чл҃чьскыи и тебе что̀
си лю̀би҃ мѐне. това̀ като̀ чю̀ ст҃ыи, растрепѐра се ѿ стра̀хь и па̀де до̀лѹ
ѿ конѭатого и на̀поконь по ѡн'зи ч҃а едва̀ си ѹкрѣ̀пѝ ср҃цето и стѣнь
и глѐда да вѝди ѿгдѐ бы то̀изи гл҃а. и не видѣ̀ нѝкого̀ ны̀ рога̀чатого.
то̀гази подѹма ст҃ы̀ и р҃е висо̀ко. що ѐ то̀изи гл҃а дето чю̀е҃ и ко̀и си
ты̀ покажѝ ми се да те вѣ̀рѹва҃. и р҃е емѹ па҃ г҃ь. разѹмѣ̀й плакїдо и
слѹшаи азь есмь х҃с дѐто са҃ сьтво̀рил' нѐбо и землѭ̀ и разлѹ̀чи҃ тьмѹ
и пока̀за҃ свѣ̀ть. азь ес'мь, что с'мь сътво̀рилъ сл҃нце да свѣ̀ти днѐмь а
м҃ць и звѣ̀зды нощѭ̀. азь ес'мь, что сь҃ оста̀вилъ и поло̀жилъ четы̀ри
врѣ̀мена. про̀лѣте и лѣ̀то и есень и зѝма и днѝ и но̀щи. азь ес'мь,
дето сьмь създа̀ль чл҃ка и заради̇ чл҃чьскы̀ рѡ҃ та̀ се ѭвы̀҃ на̀ землѭ
като чл҃кь, и распѐтѝе прїѐхь и погрѐбох' се и трѐты̀ д҃нь въскр҃сѡ҃.
тога̀зи като чю̀ ст҃и тїа̀ дѹмѝ, па̀кь па̀де на лицето си на зѐмлѭ и р҃е.
вѣ̀рѹва҃ г҃и б҃е мой че сы ты̀ сторѝль нѐбо и землѭ̀ и сѝч'ки свѣ̀ть, и
вѣ̀рѹва҃ г҃и че сѝ ты̀ истин'ны̀ б҃ъ и освѣ̀нь тебѣ̀ не има҃ дрѹгы̀го б҃а.
и р҃емѹ г҃ь па҃. ако̀ вѣ̀рѹвашь менѣ̀, а ты̀ иди̇ и испѝтаи гдѐ ѐ вл҃ка на
вашѐ мѣ̀сто дѐто кр҃ща̀ва хр҃тїа̀не да кр҃ты̀ и тебѐ. тога̀зи па҃ подѹма
395 с҃ты и р҃е | г҃ди, повелѐваеш ли ми да ка̀жѹ тїѭ дѹмы на моѭ̀та жена
и на ча̀да мой да са и тые кр҃тать и да вѣрѹвать тебѣ̀. рѐче емѹ г҃дь.
плакїдо, това̀ сѝчко да кажешь по ко̀нець, и кога се кр҃тѝте и очѝстите
ѿ грѣ̀хь, а ти па̀кь дойди на това̀ место да ти покажѹ̀ що̀ щешь да
потѐглишь. и това р҃е б҃ъ, и ѡн'зи рогачь вике сѣ̀ не видѭ.

И тогази восѐдна ст҃ый на конѧ и врати се назàдь при войската си. И довѐчера си пойде оу домь свой. и кога вечерѧ сь жената си и сь дѐцата си наеднò и каза и, тогàзы и рѐче. азь днѐсь о жено моѧ, като бѣхь на лòвь и видѣхь кр҃та распѐтаго на еднòго рòгача меж҃о рогòвете мѹ, и рече ми чѹдны и дивни дѹмы. и тїѧ мѹ р҃е. о г҃дїнѣ мой, това си ты видѧль б҃га дѐтѹ го вѐрѹвать хр҃тїàне и да знаешь че е той истынный б҃гь и той ще да сп҃и и тебѣ и мѐне и чада наши, зàщо и азь нѐго видехь ѹ тѣзи нòщь, и дѹмаше ми. ѹтрѣ да дойдетѣ при мене и ты и мѫжь твой и дѣцата вàшы. и щѐте дà ме познàете и кàкь самь азь истынскый б҃гь. ами лѐгома и тебѣ | затòва се навѝхь. 396
и ако кàжешь да пойдеме сегà оу тѣзи нòщь на вл҃ка хр҃тїанскаго да ны кр҃ти, защо хр҃тїанинь ако се не кр҃ти, не може да се сп҃и. и мѫжь си р҃е. и мене такà ми рѐче да се кр҃стимь. и така си предѹмаха за нѧкой ч҃а. и кòгà би полѹнощь, тогази пойдоха и завѐдоха си и двете дѐца и поеха и мом҃цы неколико при себѣ и пойдоха оу цр҃тква хр҃тїàн҃скаа. и мом҃ците остаха вьн҃кà, а то сами ѹлезѹха при вл҃ка и приказаха мѹ и двата, що са вѝделе и що и҃ рече г҃дь, и ищеха да са кр҃тать.

Тогàзи кàто чѹ онзѝ вл҃ка тїѧ дѹми ѿ тѧ҃, прòслави б҃га, дето ище сѝчки чл҃ци да се спàсеть. и тогàзи кр҃тѝше се во имѧ оц҃а и с҃на и ст҃аго д҃ха. и плакїдѹ нарѐче имѧ еѵстаѳїа, а женатѧ мѹ ѳатїàна нарече еѝ име ѳеописта, и чѐдата ѝмь на прьвото нар҃е име агапїа, а на второто ѳеѡписть и причести ги ст҃ое причѐщенїе. и рече и҃ г҃дь нàшь і҃с х҃с да бѹде сь ва҃ и дà ви дарѹва вѐчное свое цр҃тво, зàщо азь позна҃ òтї е рѹка б҃жїе що е сь ва҃, ами ви се м҃лѧ кога са зарадвате и идете вь рай, тогази поменете и мѐне грѣшнаго їѡàнна архїереа. и товà имь рече и ѿпѹсти ги дà си идѹть.

И на ѹтре ѹзе ст҃ыи еѵстатїе малко воиска сь сѐбе и ѹтиде блѝзѹ дето беше видѧль ѻнова видѐнїе. и рѐче на момците. вїе седете да лѹвите лòвь що наидете, а азь да идѹ подалече давно бѝ погѹлемо нащо нàшаль. | 397
товà имь р҃е и остàви гы, а той пойдѐ на онова мѣсто и слѣзе ѿ конѧтого и пàдѐ нà лѝцето си на землѧ, плачѐше и дѹмаше. вѣрѹва҃ х҃е б҃е тебѣ, защò сегà позна҃ оти си ты сѝч҃кы свѣть сътвòриль, и щò се вѝди и не вѝды, амѝ ти се молю г҃и покажѝ ми чтò ми се обѣщà да мѝ кажешь. р҃е емѹ г҃ь ѿ невѝдимо. б҃лжѐнь есѝ еѵстàтїе що сѝ прїѐль ст҃ое кр҃щѐнїе и грѣховете сѝ очѝсты, и облѣче се въ ст҃ое и просвѣти се д҃шàта твоа и тѣлòто, сега си навѝль на лѹкаваго дїàволà и присмѣа мѹ се, дето сѐ той тебѣ до сегà смѣѧше като гò вѣрѹваше. сега си пот҃п҃каль нѐгова силà, амѝ да знàешь, като си нѐго остàвиль и мѐне

си вѣрꙋваль тà тї е завидѣль тврьдѣ и ище да. тѝ сторы̀ много пàкость
и мнѡго злò. амѝ се тѝ не бòи и дрьж' се да прѣтрьпѝшь нѥговата
бѣдà, зàщо ако щѐшь да сѐ вѣнчаешь на цр҃тво нб҃ное, до сегà щò се
си възносѝль на тòизи свѣть лѣжовныи, а сегà трѣбꙋва дà се смѣрѝшь
ѿ сѝч'ка почѐсть что имàшь, защò ѿ менѣ дꙋ сѐ почьтѐшь до вѣка. ами
затовà ты каза҃ да сѐ не ꙋплашишь нѝ ѿ щò, ны̀ да пòтечѐшь пàкь на
тѣзы почьсть и да си погꙋбишь вѣрꙋ свòю. амѝ катò се по҃канѣше и
398 трꙋдѣше се и показòваше се какь си ѭнàкь | да оугꙋдишь вòлꙗ цàрꙋ
земльнòмꙋ детò е д҃нь а ꙋтрѣ нѣ ѐ, такà се потрꙋды̀ да ꙋгꙋдишь менѐ
ц҃рꙋ нб҃номꙋ и да ꙋбиешь невѝдимаго твòего врагà и дїàвола, защò и
тѝ сѐга на послѣдно врѣме да сѐ покажѐшь новы ѩвь и дрꙋгы̀и ѭнàкь
на дїàвола, и чѭваи се да нѐ помислишь на ср҃цето сы нѣкòа помѝсль
хꙋл'наа, когà видишь че сѝ се смѣрѝль. азь пàки ще҃ поглѣда и настàвы
на прьва твоꙗ пòч'сть, амѝ бòлѣ тї е сегà да потѐглишь мàл'ко искꙋшѐнїе
нежелѝ тàмо дò вѣка да сѐ мꙋчише. и подꙋма мꙋ ев'стàтїе съ с'лзы и
плàче и р҃е. м҃лю ти се г҃и б҃е мой, акò не мòже и не прилѣга да прѣ-
мѝне това искꙋшѐнїе ѿ н҃а, а но ѐ пòдобрѣ сегà повѐли г҃и да дойдѐ
тово искꙋшѐнїе на на҃ нежелѝ да бꙋде҃ вь мꙋка. амѝ подàи на҃ г҃и силà
и ꙋкрѣпѝ ны да имаме трьпѐнїе и да не дойде на҃ нѣкòа злà мысль да
сѐ ѿмѐтне҃ ѿ вѣрꙋ. р҃е емꙋ б҃ъ. дрьж' се и крѣпи се ев'стàтїе, азь ес҃
тебѣ помощны҃ и на твойте дрꙋгове, и мòа блг҃оть щѐ да оучѭва ва҃ ѿ
сѝч'ко злò. и г҃ь товà мꙋ р҃е и възнѐсе ѻ҃е невидѝмо на н҃бо. ст҃ыи же
ев'стàтїе пойдѐ дòмà си и кàза на жѐнꙋ свою, що мꙋ бѣше рекàль г҃ь.
тогазѝ пàднаха на лицѐто си на землїà и двàта и помл҃иха се б҃ꙋ със'
сльзы и рѐкоха. да бꙋде волà г҃нꙗ на на҃ как' ищѐ б҃ъ. и товà така имь
399 бы̀ ѿнапрѣдь покàзано. | Ами вы̀ сѐ м҃лю да послòушате бл҃вѐны хр҃тїàне
и щò е остàло ѿ словòто ст҃ѡмꙋ, кàкь потѐгли и кàкь прѣтрьпѐ и кàкь
бы̀ напоко҃ па҃ почьтень и ѿ б҃а и ѿ чл҃кь. И по ѡнїа д҃ни като сѐ
кр҃ты̀ ст҃и ев'стàтїе напàде съмрьтонòсна болѐсть на до҃ егò тол'кова, додѐ
из'мрѣха сѝч'кы нѐгови рòбе и мòм'ци, не оста нѝ едѝнь. и като се стòры̀
разꙋме чѐ е ѿ искꙋшѐнїе б҃жїе и бл҃годари б҃а. и мòлѣше жената си
да сѐ не скрьбы̀ затовà. и нàпоконь па҃ прѣз' онїа днѝ напàде тази
бòлесть на конѥте мꙋ и на сѝч'ки нѥговь добыт'кь и из'мрѣ, не остà
нѝчто. па҃ бл҃годарѝ б҃а ст҃ы̀ ев'стàтїе и не ѡскрьби ср҃це свòе. и вь
едѝнь дн҃ь пойдѐ ст҃ыи на еднò мѐсто и женàта мꙋ и дѣцà мꙋ радѝ да
сѐ проходать и да се ꙋтешàвать, а влѣхви и злы̀ чл҃цы видѣха как' мꙋ
опꙋстѣ двòрь и наговòриха се и пойдòха и ѡбрàха го и плѣнѝха мꙋ
сѝч'ко до кон'ць. и не оста мꙋ нѝчтò тѣк'мо что нòсѣха на себѣ ѡблѣклò.

И таквòзи дочàка ст҃ыи ев҃стàтїе сыромàш҃ство. и тогàзи прѣз҃ тїа д҃ни
слꙋчѝ се праз҃ни҃ велѝкь ел҃н҃скыи и имахꙋ зако҃ да è тамо и ц҃рь и
стратѝлать щò е прѣвыи на вòискꙋ, нѝкои нѣгдè да нѣ е поишаль. а
ев҃стàтїе сътвòри сы ѿходь да сè не намѣри тàмо на тѣ҃ны праз҃ни҃.
и поискàха го и не можàхꙋ | да го найдꙋть. и намѣсто рàдость щò 400
щèха да имать ꙋ тòизи д҃нь, а тїè имàха голѣма скрѣбь и грѝжа, еднò
като засѝромашѣ тòлькози, а дрꙋго като не мòгꙋть да го нàйдꙋть. и когà
се прѣмѝна праз҃никь ѡн҃зи еллѝн҃скы, р҃е женàта ст҃òмꙋ ев҃стàтїю. г҃по-
дѝне мой, нѝе докогà да седи҃ тꙋка и да сè крѣемь, да смè за срамòта
на сѝч҃кы свѣть. нѝе сме сегà хр҃тїàне и еллѝн҃скѝ закòнь ѡстав҃ѝх҃ се
и не може҃ бы҃ по товà мѣстò; амѝ елà да иде҃ далèче гдѣто на҃ не по-
знава҃. и тоѝ р҃е ѝ. гдѣ да поиде҃. р҃е емꙋ женà егò. ѡ г҃подѝне мой,
азь познавамь нѝе нѝгдѣ не може҃ бы҃ тѣк҃мо да поиде҃ въ іер҃лмь детò
зовꙋть хр҃тїàне б҃жїи грòбь. и ст҃ыи ев҃стàтїе прїе тазѝ дꙋмà и прѣзь тъзи
нòщь повѣдоха и двѣте сы дѣцà и поѝдоха кàм҃то мѵсѝрь. и за двà днѝ
дойдòха до мòрето и найдòха гемїà, и влѣзоха вътрè да прѣминꙋть на
ѡнàзи страна. и на гèмїата что бѣшè г҃пдàрь бешè вар҃вàринь и злѣ чл҃кь.
катò вѝдѣ онѣзи жена ст҃мꙋ ев҃стàтїю, като бѣшè млàда и крàсна, зàвидè ѥи
тврьдѣ. и когà прѣминàха и щèха да излѣзꙋть изь гèмиàта, а ѡн҃зи гемїцѝа
пòиска много, ѿ що бѣхà цѣнѝле. и ст҃ыи ев҃стàтїе не имаше тòл҃кова
дà мꙋ дадè. и ѡн҃зи корàбник҃ мꙋ кажè. азь тебѣ не давàмь | женàта 401
додè ми не плàтѝшь кòл҃кото ищè҃. а ст҃ѝ ев҃стàтїе не ѡставѣ си женàта,
а ѡн҃зи дїàволь пòвѣлè да го тꙋреть ꙋ мòрето. тогàзи като вѝдѣ ст҃ыи
двѣ оусѝлости, что да стòри. излѣзе със҃ дѣцата си, а жената мꙋ он҃зи
дїàволь не пꙋсти. и повѣде си дѣцàта и жàл҃но плàчѣше и дꙋмаше.
ѡ гòрѳ мѐне и вàмь дѣчѝца, как҃вò дочàках҃ме, и ꙋзè маика вы чюждїнець и насѝл҃никь. и такà плачѣше и вòди си дѣцàта и дойдè до нѣкоа
рѣка голѣма. и стоѝ гледа ю какь ѐ мнòго водà и не мòгꙋть прѣминꙋ
дѣцàта, защò бѣха еднàкь мàл҃кы, амѝ оумислѝ да прѣнесè еднò по еднò.
и зе едно и прѣнесе го на ѡнàзи страна. и врàти се пàкь прѣз҃ рѣкàта
да прѣнесе и дрꙋгото, и кога ꙋгазѝ до ср҃ѣ рѣката и пòскорꙋ напрасно
дойдè лѣвь и занèсе дѣтè мꙋ. и обрьна се пàкь назàди на ново. и поскорꙋ
пàкь доиде влѣкь и занесе и дрꙋгото. и тòи ѡстà наср҃ѣ рѣкàта и стòи и
мислѝ оу тòиа ча что да стòри, да пàдне ꙋ вода да сè ꙋдàви илѝ нѣ и к҃дѣ
да идè. и помислы кàкь си ѿпàде ѿ тол҃кòва поч҃сть и кàкь мꙋ женàта
ꙋзèха на сѝла, и кàкь си и дѣцàта из҃гꙋбы. и ѡстà на тѣзи мѝсль за
много. амѝ па҃ бл҃ть б҃жїа не ѡстàви го да сè ꙋдавѝ. И слꙋчи се пастѝрїе
блѝзꙋ при тѣзи рѣкà и видѣха катò носѝ лѣвь дѣтèто привѝкаха | и тè- 402
коха със҃ ѱèта и ѿнѥха го здрàво, нѝщо непочèкьнатò. и ѡрàче ѡрàле

ѿ ѡнзи страна и видѣха и тїѐ като носи влькàть дѣтѐ, тѐкоха и привикаха и ѿнѐха го, и тѐ ѐнакь здрàво. и слꙋчїха се и пастырїето и ѡрачетѣ ѿ еднò селò и занѐсоха гы сѣкы домà сы. и не знàяха, чїи сà, защò бѣхà дѣцàта глꙋпавы и не оумеяха добрѣ да кàжꙋть ѿкыдѣ са. а товà баща имь не знàе, как' са ѿнѐты ѿ звѣрїето. амѝ като излѣзе ѿ рѣкàта, сѣдѐ на едѝнь кàмикь и плàче и скꙋбе се и дꙋмаше. ѡ҃, ѡ҃ теш'кò менѣ, когà си б҃ѣ катò еднà овòш'ка хꙋбава и имахь и лѝстїе и плѡдь, а сѐга ѡста҃ сꙋхь и ѡпàлень. и кàкь б҃ѣ на голѣмà почѐсть, как' лѝ ѡста҃ сегà сам'си катò плѣнѝень. и как' лѝ има҃ тòл'кова хѝлàди слꙋгы, а сегà нѝкого, амѝ и дѣцатà ми из'гꙋбы҃. амѝ ты г҃и, г҃и, недѣѝ ѡстàви мѐне докрàй и мòйте слѣзѝ. и помѣнꙋвà҃ г҃и, катò мы р҃е. щѐшь да бꙋдешь катò ѡвь, а азь ѿ нѝего помнѡго истѐглы҃. той щò имаше изѣгꙋбы, амѝ имаше гнойще и лежàше на нѝего, амѝ азь нема҃, гдѣ главꙋ да си по҃несꙋ. и на чюж҃о мѣстò чюж҃инець, и что дà ꙋчѝню. ѡвь имаше свой и ꙋтѣшàваха го, а мене кой да ꙋтешѝ. ѡнь имàше женꙋ кòрень и глѐдаше ю, и ꙋтѣшавàше се, а моà жена ѿт'нѝе дрꙋгыи. дѣцата ми
403 изѣдоха звѣрїе, | а азь ѡста҃ ѡкаàнныи из'коренѝень и нѝкого не имамь ѿ моегò рòда. амѝ г҃и, г҃и б҃е мои, недѣ се прогнѣва на менѐ твоегò рàба, защо мно҃ дꙋмàхь, отѝ ми е жàл'но на ср҃цето, та дꙋмàхь дꙋмы непо҃бны. ѿ сегà дàи ми г҃и да сѝ очꙋвà҃ оустàта ѿ прàзни дꙋмы и ср҃цето ми ꙋтьрьди да има҃ трьпѣнїе. и бы що плакà и стань и пойдѐ на еднà ст҃анà, и дойде до еднò село що сѐ зовѣше вадистонь. и бы ꙋ нѝего некои д҃нь. и помисли, кыдѣ да иде, амѝ остà ꙋ него и работи тàмо. копаѐ и жьне и мин' се ед҃а година. и тогàзи се помòлы на село да го стора҃ пьдàрь на лòзїе. и ставиха го та чюва лòзїето зà е҃і годѝнь. а дѣцата си не раз'брà че сь живи. ами и тїе щото гы ѿхрàниха на дрꙋго сѐло, не знаяа нѝкои че сà братїа, нѝ самы дѣцата не знаяха едѝнь дрꙋгы че сà братїа, оти бѣхà едно оу едногò чл҃ка, а дрꙋго оу дрꙋгыго, и не видѣхà се нàскоро да сѐ запòвнѝеть. А он'зы корàбникь сѝ р҃е що бѣше на гемїàта го҃подарь, детò ѿтнѐ ст҃мꙋ жената катò ю оузе, и тоя ч҃а раз'болѣ се. и ѿвезе се домà си и жената ст҃мꙋ заведе. и мàл'ко днѝ бы и ꙋмрѣ ѡн'зы корабныкь, и жената ѡстà чиста и неос҃врьнена ѿ оногòзѝ вар'вара, защò легомà товà бѣше искꙋшѐнїе б҃жїе. и сѣдѐ тамо
404 ст҃мꙋ жената. |

И по нѣкое врѣме раз'мирѝ се оновà мѣсто вар'вар'ско. и он'зы ц҃рь трàїàн' оулѣзе ꙋ голѣма мѝсл'ь, кàко се денà ѡн'зи чл҃кь. и тогàзы въспомѣнꙋ нѐгово добро и нѐгово юнàш'ство и чюдѣше се, кàко да стори. а войската ц҃рева събрà се и пойдòха на ц҃ра и рѐкоха мꙋ. ные ц҃рꙋ

без' плакїда стратилата не може и пой на бои ниг'е, ами ако ны щешь
да ти воиска воюваме, а ты пусти людїе по сич'кы мѣста и градове и
по села да го искать давно быха го негде намѣриле. и послѣша гы цр ь
за т'зы дума и пусти по сич'кы мѣста и по градове и по села по два
чл'ка да го ищать. и два война що быле слѫги ст'му евстатїю и любил'
гы быль, име имь ан'тїѡ и акакїе, и тїе пойдоха да го йща и питать
ѿ мѣсто на мѣсто. дойдоха и до ѡнова село вадистонь. и кога се при-
ближиха близу при лѡѭїата, видѣ ихь ст'и евстатїе ѿдалече и позна гы
и по ѡбраза и по ѡблѣкло що носѣха. и прослъзи се плакїда и р'е. г'и
б'е мой мл'тиве, що из'бавлаш ѿ скрьбь дето се на тебѣ надѣе, оты
дето се не надѣахь азь сы видѣхь дружината моа. така да сторишь г'и, да
си види и моната жена ѳеописта, защо чедата си знаю че ги изедоха звѣрїе
ради моите грѣхове. ами давно ги вида на второ пришьствїе твое г'и. | 405
Това като подума евстатїе и чю гл'а ѿ невидимо че му кажѐ. дрьзаи и
по'кани се евстатїе, защо доиде врѣме пакь да сы пойдешь на прьвата
своа поч'сть и щешь да си видишь и жената своа и чеда свои. и на
второ пришьствїе щешь да прїимешь голѣмо добро. и твое име щѐ да се
възвеличи по сичкы свѣть. като чю тоизи гла евстатїе оуплаши се и
сѣдна. и гледа ѡнїа войне че са приближиха прїи него. слѣзе ѿ коли-
бата и поидѣ наспореть тѣхь поблизу и позна гы добре, а тїе него
не познаха, защо едно за ѡблѣкло що бѣше промѣнїль друго и ѡбразь
сы бѣше промѣнїль. рекоха му тїе. помогнал' б'ь брате. р'е имь евстатїе.
и ва б'ь помогналь. рекоха му ѡнїа и попитаха го. давно знаешь тука
некой да е дош'ль ѿ чюжо мѣсто съ жена и сьс' дѣца, ако знаешь
кажи го на да ти дадемь пѣнезе кол'ко ищешь. р'е имь ст'ыи евстатїе.
защо го така ищете братїа тогози чл'ка. рекоха му тїи. другь нашь
бѣше и животь имахме със' него і ѿдав'на не го сме видѣле, ами ищеме
да го види. р'е имь ст'ыи евстатїе. так'в'зи чл'кь тука не има. ами вы
мл'ю ѿсѣднѣте мал'ко тука да си попасете конѣте и поѿпочинѣте си
и да си подумаме, | защо са и азь чюждинець, та пакь си идѣте на свой 406
путь. и тїе го послушаха и ѿсѣднаха, а ст'ыи евстатїе ѿиде у село оу
сдного чл'ка и р'е. заими ми мал'ко пѣнезе, защо ми дойдоха гостїе
и не има съ что да гы го'тымь, и азь кога сы из'ме цѣната, да ти ще
и помнѿго. и он'зи чл'кь даде му кол'кото иска. и поидѐ ст'ыи и купы и
хлѣбь и вино и що се наидѐ у он'зы ча. и донесе и ѡстави трапеза
на ѡнїа войны и служаше имь. и тїе като ядѣха та гы гледаше стыи
и поми'ль му дойдеше какь имашѐ ѿ тѣ пръвѣнь почьсть, а сега какь
ли стоы пр'ѣ ныхь и срамува се имь. и не можаше да се удрьжы ѿ

жàлость и обливахà мѹ слѣзы очите. и ѿстàпаше назàды и съкрыаше
се и плàчеше та па се омѝаше и доидѣше прѣ тѐ и слѹжаше имь.
такà стор и двàщь и трѝщь. и тогазы ѡнїа войне зèха да мѹ се оуглѐдѹвать и дà се прѣпознàвать на нѥго и ре единь ѿ ны дрѹгымѹ полѐгичка. братѐ акàкїе, щò приличѐ тоѝзи члкь на плакїда щото гò ищеме,
да не бѹде тòи сам'сы. ре и акàкїе. братѝ ан'тїоше і àзь това ще да
ты ремь, амѝ знаю добрѐ оти имаше плакїда бѣлѣгь на грьлото ѿ
407 сàбл'а, ами глѐдаи да сьпикàсаме, ако има | бѣлѣгь такав'зѝ едà е тòи,
дрѹгы нѣ е, амѝ тоѝзи детò го ищé. това си подѹмаха и сьгледаха го
и видѣха такав'зи бѣлѣгь на грьлото мѹ и познàх го добрѐ; и тòя ча
стàнаха и пригрьнаха го и цѣлѹваха го и рѐкоха мѹ. ты сѝ нàшь стратилàть плакїда. а тòи зѐ да имь дѹма нѣ с'мь азь брàтїа и слѣзы го
ѡблїàха. и тїà мѹ кàжать. нѝе те познàх'ме добрѣ, че сѝ ты. и бѣхь
нефàщаи, амѝ гдѐ ти жената и дѣцàта. ѝ тòи като чю че мѹ помѐньха
жената и дѣцата тогàзы векѝе не мо е да мльчи ѿ плàч', амѝ се кàза
и ре. азь ес'мь, а женàта ма и дѣцата, ре, измрѣха. и тоѝзи ча раз'брà
се до селото. и дойдоха лѝодїе ѿ селото да видеть щò са доишлѐ войне
оу лòзїето и ищàтъ падàратого имь. и катò видѣха как' се пòзнàха съ
ст'го еѵстàтїа и чѹдѣха се и дѹмаха. кàк'вь ѐ быль голѣмь члкь и
кàкь бы тол'кози врѣме меж'ѹ на и не прикàза се нѝкѹмѹ. Тогàзи ѡнїà
войне извàдиха крѣево повѣлѐнїе и казаха мѹ и ѡблѣкаха го что имàха
при себѣ. и станàха дà идѹ въ римь. и члци ѿ онова село проводѝха
го до кра село, защо пòдалече не ѡстàви гы стыи да идуть. и като сѝ
идѣха по пѣть тогàзи имь исказа стыи сѝч'ко, като видѣ ха, и какь
се крти и прѣсториль си име еѵстàтїе и кàк' мѹ оузе корàбны жената,
408 и кàк' мѹ дѣцàта | звѣрїе занѐсоха, и що ѐ патиль сѝч'ко имь искàзà.

И пò ѥі днѝ поидòха до ри при крà и крь катò разбрà чѐ идѐ плакида излѣзѐ сам'си на срѐща и цѣлѹваха и почетѐ го. и нàповонь го попѝта, защо бѣга ѿ нѐго. тогàзи стыи почѐ дà мѹ кàзѹва прѣ сѝч'кыи катò е вѣрѹваль въ хà и кàк' се наговòри да идѐ въ еіерлмь нà бжїи гробь и корàбны кьк' мѹ ѿт'нѐ жената и дѣцата мѹ като изѣдòха звѣрїе. и стори се тогàзи радо голѣма въ он'зы днь оу вòиската крѣева, защò се нàидѐ стыи. И крь го млѝ да си ѡпàше поѝась стратїлат'скыи пàкь, да сѝ бѹде на тьзи пòчесть. и със' мнòго млба едвà прѝст'на тà го ѡпасà. и до тѹка бы и блвѐни хрт'àне стмѹ скрьбь щò потѐгли. послѹшаите пàкь кàкь сы наидѐ жената и дѣцата, и нàповонь къ биха мѹченїи заради хво име.

И ѿкато ѹзѐ влàсть стыи еѵстàтїе и стàнь пàкь прьвы на вòискѹ и поѝска да си прѣчетѐ воискàта да вѝди кòл'ко имà. и прѣчѐте гы

и не бѝха кол'кото тоѝ ищѐше, амѝ бѝха мàл'ко. тогазы пѹстѝ пов҃ѣнїе
цр҃ко по сѝч'ско мѣсто рѝм'ско, и по грàдове и по се҃а, да си съберѐ
помного вѡйскà. и слѹчѝ се съ бж҃їе повѣлѐнїе и пойдѐ повелѣнїето и
до ѡнòва село дето бѣхѹ ѿхрàнѹени | дѣцата ст҃мѹ еѵстàтїю. н ѡнїà 409
лѹдїе ѿ ѡнова село събрàха се и зговориха се да напѝшѹть ѡнїа дѣцà
като сà чюждѝн'ци и не имать никого, тѐхь да да҃ѹть да бѹдат' воины,
защò бѣхѹ красны и на лице и на снагà и двѣте хѹбавы и висòкы,
легомà като сѝ бѣха ѿ бл҃гь и дòбрь рòдь. И когà се събрàха сѝч'кыи
вòине и пойдоха пр҃ѣ еѵстàтїа и видѣ сѝч'кыте коѝ какь сà и на т҃кьми
гы коѝ на десѐть да ѐ прь҃и, коѝ нà стò прьвѝ, и комѹ щò прилѝчаше
нареди ихь, а тїя двѣте негòвы дѣцà видѣ гы като сà крàсны н рàзѹмны и прилѝчны, т҃ѣ сторы на голѣмà поч'сть и ѹзѐ гы при себѣ да
мѹ слѹгувать на трьпѐза. и не познà гы че сà нѐговы, тѣк'мо защо са
моудры и разѹмны затова гы из'брà и ѹзѐ гы при себѣ. и поидѐ тогàзы
нà воис҃а и ѡнїа грàдѡве щò бѣха ѹзѐле ѡнїà вар'варе дѐто рѐкох'ме
що бѣхà си стòриле меж҃ѹ себѣ цр҃ь. и ѿтнѝе сѝч'ките ст҃ыи еѵстàтїе
и ѹмѝрѝ ѡновà мѣсто. и грàдѡве прѣѐ, а ѡнїà щò бѣха злòмысльници
цр҃ѹ траиàнѹ. и прѣмѝна и пойде до идаспѝню рѣкѹ, бѝаше и плѣнѹваше селà вар'вàр'скы. и като видѣ ст҃ыи чѐ навѝва и плѣнѹва наговòри се да идѐ пòдалече да плѣнѹва, и като идѣше, дойдѐ и до ѡновà
селò гдѐто бѣше нѝегова | жена ѳеѡпїста, и тòи товà не знàе. и слѹчѝ 410
се тà кон'дѝса оу тòизи дòмь гдѐто бѣше женàта мѹ. и вòиската по
ливàдїето вьн'ка кон'дѝсаха, прострѣха платнòсѣнници. а ст҃ѹ еѵстàтїе
простѣ нѐгова платнòсѣнна оу ѡн'зы двѡр гдѐто бѣше жената мѹ,
защò бѣше тàмо ономѹзи корàбникѹ двѡр' голѣмь и ѡвòщїе мнòго и
прилѝчно мѣсто, защо ѐ бѝль на ѡновà село прьвы и влàдаль. тамо
арѐкса ст҃ыи и р҃е да сѣдѝ г҃ дн҃ы да сѝ прѣпочѝньть. и вь ѡнїа днѝ
въ единь дн҃ь ѹзѐха ѡнїà слѹгы ст҃мѹ нѣкоа гозбà да ѹгòвать, и пойдоха оу ѡн'зы вдовѝцѹ, що сѝ самà сѣдѣше ѹ еднà кьщица и бѣшѐ
нарàкы тàмо на ѡнїа мом'чета и тàмо сѣдàха и чакаха да сѐ ѡпѐчѐ
ѡновà ѧстїе. и подѹма млàдото по на стàр҃томѹ. тòл'кова врѣме имà
кàкь сме наеднò тѹкà оу нашегò г҃подара и нѝкога нѝ бы нà҃ колѝ да
сѝ подѹмамѹ и да сѐ попитамѹ коѝ ѿ кыдѣ е. кàже стàрото. и азь годы҃
да сѝ подѹмамѹ некогà и не мòже да ны паднѐ врѣме. етò сегà едвà
ны паднà врѣме, амѝ елà да сѝ подѹмаме. и р҃е пòстàрото. азь знаю
еднакь когà бѣхь малàкь, тà знаю чѐ бѐше моѝ ѡц҃ь стратїлать въ рѝмь
и имахь майкѹ твр'дѣ | хѹбава и има҃ и дрѹгогò брàта помла҃ь ѿ мене, 411
жлѣти кос'мы имаше катò твòйте и бѐше вѐсело. и не зна҃ баща мы гдѐ

шѐше да идѐ, тѝ повѐде майка ми и на̑ на пать, влѣзох'ме в гемїа и прѣмѝньх'ме. и майка ми не зна̑ что ѡстà тамо оу морѐто в корабàт', тьк'мо знаю чѐ повѐде на̑ бащà ни и идѣше напр̑ѣ. и като идѣх'ме доидòх'ме до нѣкòа рѣкà. а нѝе катò бѣх'ме тогазы мàл'ки и не могòх'ме да прѣгàзы̑, защò бѣше голѣма, а ѿць ны зѐ брàта мы помàл'кото и прѣнѐсе го на ѡньзи стрàнь. и врьна се да прѣнѐсе и мене. и еднакь бѣше бащà ми дошьль до ср̑ѣ рѣката и вид̑ѣ чѐ додѐ влькь и занѐсе брàта ми. и тòя ча̑ дòде лѣвь и грабнь менѣ, и като ме нòсѣше случѝха се пàстѝрїе та ме ѿтнѐха и завѐдоха ме оу товà сѐло ѿдѐто си тѝ та ме ѿхрàниха със' бж̑їе повѣлѐнїе. тòлькова знàю, а бащà ми кàк' се сторѝ не знàю, нѝ брàта си. тогàзи като чю мàл'кото и скòчи тѝ кàже със' радо̑. тако мѝ сѝла хв̑а нѝе сме двàма братїа, защò дето ме ѿтрàниха та ми казвать чѐ мь сѐ ѿнѝеле ѿ влька. и товà позна̑ катò и тѝ кàзвашь. тогàзи станàха та сѐ цѣлувàха и двàта със' голѣма рàдо̑.
412 и ѡнази вдовѝца щò бѣше мàика тѣмь | познà че è тѣхьна майка и гледа гы кàк' се цѣлувать слад'ко и з'дравѝват' като сѐ познàха. ищѐше тогàзи да имь се кàже кòа ѐ, ами дѣцатà брьзаха защò гы повѝкаха, чѐ бѐше врѣме дòшлò да ѡбѣдова ст̑ѣ евстàтїе и текоха скòро да мѝ постàвать трапѐза.

Амѝ когà бы наоутрѐ а тїà поидѐ при сѣницата ст̑мѝ давнò си вѝди и двѐте дѣцà да имь се прѝкàже, защо бѣшѐ ср̑цато ѝ раз'горѣло се. а тò гы не найдѐ в тòя ча̑ амѝ бѣха отишлѐ нѣгдѐ да съврьшвть прѣтрѣба нѣкоà г̑подинѝ си. тьк'мо видѣ евстàтїе ѿдалѐче като седѣше по̑ сѣницата. и видѣ го и поболѣ съ ср̑цето си, кàк' прилѝчѣ нà мѝжатòго ей. и пристѣпи поблизѝ да подѝма със' нѐго дà го хѝбаве видѝ и да го съпикàса. и пойдѐ и р̑е мѝ. мл̑ю ти се г̑пдѝне да мѝ послѝшашь дѝмата. азе са̑ ѿ гра̑ рѝмь и тѝкà сьмь плѣнѝена, амѝ ти се мл̑ю да ме ѿведѐшь тàмо. това р̑е и глѐда го и чѝе мѝ думата и вѝди кàк' е същѝ нѝеень мѝжь. амѝ какь не смѣà да го попѝта да р̑е тѝ кòи си. амѝ пойдѐ и пàдна на ноѕѣте мѝ и р̑е мѝ. да не сь сы прогнѣваль на мѐне що са̑ твоѝа рàба, амѝ ме послѝшаи и кажѝ ми що сѝ быль ѿнапрѣдь,
413 чѐ мѝ се мни тѝ сы плакѝда стратїлать, що сѝ вѣровàль въ х̑а | истѝннаго б̑а, дѐто го видѣ поср̑ѣ рогòвете рогачовы, и щотò мнѡго скрьбь нотѐгли, и напоконь повѐде дѣцàта си агàпїа и ѳеопїста и жената си ѳеѡпистъ, що сь̑ азь, да идеме на бж̑їи гробь. и на пѝ̑ като оулѣзох'ме оу корабàть и ѡн'зы щò бѐше г̑подѝнь на корабàть насѝл'никь зль и не пѝсты менѐ, амѝ ме довѐде тѝкà дето ме вѝдишь. и има̑ мар'тѝра г̑а і̑с х̑а и ст̑ыи аг̑лы чѐ нѣ мѐ е нѝ ѡн'зы нѝ дрѝгыи нѐкои мѝжь

до сегà ѡсквьрнѝль, амѝ сѝ и до днѐска чѝста ѿ чюжѝ мужиѐ, амѝ сѝ чюва дѣство̀то. товà кàто чю еѵстàтїе, еднò ѿ дѹмата еи познà ю, дрѹго и по прилѝка и по ѡбразь кѣ ѐ тѣна и негова жена. и тогàзы вѝкна със̾ гòлѣ̾ гла̾ и р̾е. слàва тебѣ̀ б̾е мòи, слàва тебѣ̀, азь е̾мь еѵстàтїе о жѐно мòа детò тѣ̀ казѹвашь. тогàзи станаха и двàта и едѝнь дрѹгыи цѣловàхѹ се и сьс слѣзы славѣ̀ха б̾а. и р̾е мѹ женàта мѹ. гдѐ съ дѣцата нашѝ г̾подѝне. и тòи еѝ р̾е със̾ сльзи. звѣрїе изѐдоха гы ѡ жено мòа. и тїà мѹ р̾е. чѐ кàкь бы та гы изѐдоха. р̾е еи ст̾и и плаче. ѿ корàбать като сѐ разделѝх̾ме и азь идо̾ съсь дѣцата и дойдо̾ до нѣ̀коа рѣ̀ка. и зехь помал̾кото тà го прѣнесѡ̾. и | врьнàх̾ се дà 414
прѣнесѹ и поголѣ̀мото и когà бы̾ насрѣ̀ рѣкàта и вид̾ѣ̀ чѐ ѹзѐ еднò влѣк̾, а дрѹго лѣвь. и ѳеѡпѝста женàта нѐгова р̾е емѹ. дàи слàва б̾ѹ г̾пдѝне мòи, дѣцàта нàши жѝви съ и до дн̾ь, и тѹка сь при тебѣ̀, защо аз̾ гы вчѐра чюхь като си дѹмахѹ тѣзи дѹма что мѝ тѣ̀ сегà кàзѹвашь. и ако не вѣрѐвашь, а тѣ̀ повелѝ да дойд̾ть вчерàшните слѹгы, що бѐше гы пѹстиль да тѝ ѹгòтветь ѡбѣ̀дь и питай гы сам̾сы да ѝмь чюешь дѹмата. и зовà гы ст̾ѣ̀ и р̾е имь. ка̾етѐ ми чѐда ѿдѐ вы е бàщнина и ѿкидѣ̀ сте вые. тогàзы пòстарото зѐ дà казѹва за сѝчько щòто имàше на пàме̾ тà пòвнѣше. и тїѐ по кàзовàнїето и по прилѝка познàха че сь тїѐ тѣх̾ны дѣцà. ѡ голѣ̀ма радòсть тогàзи, що сь стòри ѹ тòизи дн̾ь ст̾мѹ еѵстàтїю и на жената мѹ ѳеѡпѝсть и на сич̾ка воиска. и за сѐд̾мь днѝ сѝч̾ка и воискà чинѝха радо̾, не тѣк̾мо защò навѝха на ѡнїа врàгоове вар̾вàре, амѝ помнòго защо се найдѐ г̾пжда ѳеѡпѝста и чѐдата ѥи. амѣ̀ и ст̾ѣ̀ еѵ̾стàтїе ра̾ѹвàше се и бл̾годареше б̾а и р̾е. бл̾годарѹ те г̾и б̾е мòи ѡтѣ̀ нѣ̀ сѝ оставиль мѐне до краи да тѐглà искѹшѐнїе и скрѣ̀бь, ами си пом̾лѹваль менѐ и дал̾ ми си радо̾ зàради ѡн̾зи скр̾бь. и слàвлю тебѣ̀ б̾и мòи, защò дето мѝ | кàзѹваше напрѣ̀дь, 415
такà ми си и стòриль, та си вид̾ѣ̀ и женà и дѣцà. и сегà г̾и ако щѐшь прїими ми дш̾ата. и товà такà бы като си наидѐ женѹ̀ и чѐда. амѝ послѹшаите как̾ бы пàкь и м̾нїето нѐгово.

Ѡкато прїие онїà мѣ̀ста и грàдове, врѣ̀на се пàкь да идѐ въ рѝмь и тогàзи слѹчи се като се вращаше тà оумрѐ цр̾ъ траиàнь, и дрѹги въцр̾и се на мѣ̀сто нѐгово цàрь адрїàнь, що е съградàиль дрѣнòполе. бѐше и тòи, еллѝньска вѣрà имàше, и злѣ̀ и нем̾лтѝвь на хр̾тїане. като чю чѐ идѐ стратѝлата ѿ войскѹ, излѣ̀зе сам̾си насрѐща, защò такà имàха зàконь тогàзи рѝмьскы цр̾їе. еднò като е навиль на вар̾вàрете, дрѹго па̾, катò сї е найшѣль жена и чѐда, затовà р̾е цр̾ъ да стòри голѣ̀мь прино̾ и мл̾ба на бòговете еллѝн̾скѣ̀. и ѿйдѐ цр̾ъ въ кàпище бòга

аполòна, щò го имахѹ еллѝнсцїи катò бòга, и та̑ си стòри пòклонь и прѝно̑, а ст̑и еѵстàтїа нещѐ да пòйде. и тогàзи го зова цàрь андрїàнь, та мѹ кàже. плакїдо защò нѐ доде тѝ да стòришь пòклонь на бòговете дето ти сь помòгнале да навѝешь на варвàрете и нашàль си си жена и дѣцà. и подѹма мѹ ст̑ыи и р̑е. цàрѹ мнѡголѣтныи, азь х̑ѹ моемѹ
416 пòклонь чѝнѭ, защо ѿ него | имàмь жѝвоть и тòи ми ѐ дàль сѝла и навѝль са̑ на мòйте врàгове. и тои бл̑говолѝ та си вид̑ѣ азь жената и дѣцàта, и тоѝзѝ е б̑ъ сътвòриль нб̑о и землѭ и нѐго азь вѣрѹвà̑, а дрѹгыго б̑а не знàю нѝ вѣрѹвà̑. Тогàзи повѣлѐ цр̑ъ да мѹ ѿпàш̑ть поѭсь, да не бѹде векѭ стратїлàть на вѡискѣта и да стоѝ пр̑ѣ нѐго със̑ жена и със̑ дѣцà катò едѝнъ щò е осѣдень. и мнòго мѹ дѹмà да сѐ ѿречѐ ѿ х̑а. и нещѐ ст̑ыи нѝкакь дѹмата да мѹ чѭе. и видѣ цр̑ъ че не мòже нѝкàкь ѹмàть да имь прѣтвòри. тогàзи повѣлѐ да гы изведѹть на едно полѣ и да пѹснать на т̑ѣ едного лѣва глàдна. и сторѝха слѹгы цр̑еви такà. и тѐче ѡн̑зы лѣвь ѿдалечь на т̑ѣ и когà се приближѝ при т̑ѣ, а тòй си прѣклонѝ главата дò землѧ тà им̑ се пòклоны и ѿстѣпи ѿ т̑ѣ. тогàва като видѣ цàрь, чѐ и̑ не стòри нѝчто ѡн̑зы лѣвь, а тòи повѣлѐ да ражегѹть едѝнь котѐль голѣмь щò бѣше ѡбрàзат̑ мѹ като вòль, и ѹ нѐго да гы тѹреть. и тѐкоха хр̑тїàне и еллѝн̑ци да гледать ка̑ щать да гы мѐтн̑ть въ ѡн̑зы котѐль. и като се раж̑еже ѡн̑зы котѐль, зѐха да гы мѐтн̑ть вътрѣ. тогàзи имь р̑е ст̑ыи. ѡставѐте
417 ме мàл̑ко да се пом̑лю б̑ѹ. и ѡстàвиха го ѡнїà войне. | този пòм̑лиха се гѹ б̑ѹ и рѐкоха. г̑и іс̑ѐ х̑е б̑е, що си на̑ сѝч̑ки сѝлы нб̑ные, дето нѣ ѐ нѝкои тебѣ видѣль, а нѝе ѥ видѣх̑ме, амѝ послѹшаи на̑ оу тòизи ча̑, що ти се м̑ли̑, защо доврьши ны се мл̑бата. и като си бл̑говолѝль та се събрàх̑ме наедно затовà сегà нѝе слàвим̑ те і бл̑годарѝм те и като си ѡнїà трѝте мòм̑цѝ вавѵлон̑скы оупàзиль и не из̑горѣха ѿ ѡн̑зи ѡг̑нь, такà и нàшите тѣлесà оучѭваи. защо и нѝе зара̑і твòа любòвь тà се прѣдàваме на съмр̑ть. и дàи г̑и тоѝзи ѡг̑нь нашите тѣлесà да не съгорѝ и па̑ г̑и дàи на нàшите мòщи блг̑оть, да кòи се на̑ пом̑ли да имà чѐсть на цр̑тво нб̑ное и тѹкà нà землà мл̑ть. и тѝ г̑и нàшите тѣлесà ѹчѭваи и ѡстави гы да сь наедно. Товà се пом̑лѝха онїà ст̑ыи. и чю сь гла̑ ѿ нб̑ѐто чѐ кàже. такà дà бѹде вàмь щото ищете защо се потрѹдих̑те на вàшь живо̑ тà прѣтрьпѣх̑те мнѡго скр̑бь заради имѐ моѐ, прїидѣте и вьзмѐте вѣн̑це нб̑ные и гѹлѣма рàдость. и тогàзи като чѭха ѿ нб̑ѐто тоизи гла̑, прѣдàдоха се да ѹлѣз̑ть оу ѡн̑зи ѡг̑нàныи конòбь. и та̑ сы прѣдàдоха б̑ѹ дш̑ата. и когà се минаха г̑ днѝ поидѐ цàрь на ѡнова мѣсто и ѿтвòриха ѡн̑зы конòбь

и найдоха гы цѣлы и ни еднò влакно не бѣше из'горѣло, | или ѿ 418
главата имь или ѿ снагьта нѣчто, амы бѣхѫ да речѣшь като живы и
цѣлокѫпны. и повелѣ царь да гы извадать ѿ конòб'ть. и като гы видѣха
че нѣ са ничто почѣкньти, амы бѣха като живы и цѣлы, тогази викн'ха
и рекòха сич'кы. великыи бъ хр҃тїан скы тòи е бъ истинны и освѣнь
нїего дрѫгыи бъ не има. и царь тогазы посрами се, и мнѡго ѫбоа се,
и побѣгна та се оуведе ѿ тамо. и нѣкоїи хр҃тїане що гы не знааше
царь оузѣха ст҃ыите тѣлѣса и ѡставиха гы на ч҃тнò мѣсто. и ѿкога
прѣстана гонѣнїе и мька на хр҃тїане и цр҃твѫваше великыи цр҃ъ кон'-
стантинь бл҃гочьстивы и хр҃тїан'скы, та имь направиха тамо ѿ римь
цр҃ква и положиха мощите имь въ цр҃квата. и много чюдеса сътворихa,
и мнѡго вѣровахa въ х҃а. и ѿ тогази на вьсако лѣто паметь имь чинѣха
м҃ць с҃е к҃. Така е быль тѣхны живо҃ бл҃вѣны хр҃тїане. и на тòизи свѣть
так'вòзи потѣглиха ра҃ї любòвь х҃ва и прѣтрьпѣха тол'козы скрьбь и
бѣда и не ѿмѣтн'ха се ѿ имѣ х҃во, ами быха ѫгодници б҃ѫ. а ные
мнѡго пъты без' бѣда и без никои скрьбь и никак'ва сила та сѣ ѿмѣт-
нѫваме ѿ хв҃о имѣ и йде҃ на дрѫга погана вѣра. и не тьк'мо това, ами
и кога се заклинаме въ ев҃лїе, или на лъжа, или | наистина, и тогази 419
се ѿметнѫваме ѿ има хр҃во, ами биха оугодници б҃гѫ. А нїе много пьти
без' бѣда и без никой скрьбь и никаква сила та са ѿмѣтнѫваме ѿ х҃во
име и идемь на дрѫга погана вѣра. и не тькмо това ами и кога се
заклинаме вь ев҃лїе или на лъжа, или на истинна, и тогизи са ѿметнѫ-
ваме ѿ име х҃во и големо зло и болесть нанесѫва на дѫшата. И слѫшаи
що има писанїе вь книга пр҃рокѫ захарїю. рече пр҃рокь захарїа видехь
единь срьпь големь десеть педїй. и рече ми б҃гь. тоизи срьпь исходи ѿ
б҃жїе лице и вылѣзова вь домь дето са кьлнать вь име б҃жїи. видите ли
хр҃тїане колко е клѣтва зло, ами и нїе да се чѫваме ѿ клѣтва, да се
не заклинаме, да не падне на н҃а гнѣвь б҃жїи. кажать некой безѫмны.
ами ако се не кьлнемь какь да се сторима и да се избавиме ѿ бѣда.
ѡ чл҃че ѿ бѣда се боишь, а ѿ б҃га се не бѫишь, а не чѫешь ли що
рече хр҃тось вь ев҃лїе, да се не кьлнемь ни нб҃омь ни землю ни главою
вашею, защо е и главата ти б҃гь сотворил, и затова не подобае да се
кьлне҃ вь име б҃жїе, да си дѫшата не погѫбимь. и пакь цр҃ква за това
ли се съз'даде, да са кьлнемь оу неѩ. нѣ така, ами да се м҃лимь за
грѣхь свой. или ев҃лїе | за клѣтва се написа. нѣ, ами да слѫшаме и да 420
вѣрѫваме вь г҃да иг҃са хр҃та, а не да са кьлне҃, макарь по истинѣ или
на лъжа, защо ако са тѫка избавишь ѿ врага своего ради клѣтва и
ѡклинанїе, ами ѿ сѫдь б҃жїе тамо не можешь да избѣгнешь и ѿ вечна

мѹка. затова се м҃лимь вàмь да послѹшате тїа дѹми не мой ами х҃вы. ни сами се оклинаите, нѝ некòго насѝла теглете на клетва, мàкарь и длѣжень да тї е, и фаща бѣхь, или дрѹго ти злò стòриль. не кѣлни го, да и тебѣ самаго и нѐго вь огьнь негàсимь вьрѝнешь. ако ли тї е голѣма нѐкоя рàбота и имàшь на нѐкого нѝащо, завѐди го на сщ҃ѐника или на архїѐреа да прїѝма ѿлѹчѐнїе толкози не ѐ грѣхь. тàка стòрете да полѹчите цр҃тво нб҃ное вь вѣкы амѝнь.

М҃ца того і҃з.

Прѐставленїе ст҃аго ап҃ла Їеѵ҃лѝста Їѡанна б҃гòслова.

Оч҃ю слòво прѐсталь есѝ вьзлюбленномѹ вьсѣ҃ оуч҃тль вѣщше вьзлюбл҃е вь б҃гѹ. прейдѣ громовь с҃нь вь к҃з слово.

Ст҃ый Їѡàннь бг҃ословь бѐше с҃нь зеведеѡвь и салѡмїѝнь. салòмїа
421 бѐше дьщера иѡсѝфѹ що бѐше обрѹчникь б҃цы, | защо Їѡсѝфь бѐше рòдиль д҃ сынове Іѧкова, симѐона, Їѹда и осїа, и дьщери трѝ естѝрь, мàрѳа и саломїа, жена зевѐдеова, майка иѡаннѹ бг҃ословѹ. а г҃дь нàшь іс҃ь хр҃тось, брàть саломиїнь що ѐ мт҃ы иѡаннѹ бг҃ословѹ, по тòва се назѝвѧ г҃дь ѹйка Іѡàннѹ. и лѹбеше Іѡàнна тврьдѣ защо бѣше кроткь и чѝсть и д҃вьствѐникь сѝ рѐчь нежене҃. той лѣгнà на рѹка хр҃стова на тайна вѐчера и испита хр҃та, кой ще да го прѐдаде на смерть. и когà бы прѐданїе хр҃тòво сички ап҃ле бѐха побѣгнале ѿ страхь іѹдѐйскый, а той бѐше тамо и стоѧше при кр҃ть хр҃товь. и тогàзи на распетїе рече хр҃тось б҃цы. жено сѐ с҃нь твой. Іѡàннѹ рѐче заради б҃ца. сѐ мати твоѧ. затова се назова Іѡаннь бг҃ословь брàть б҃жїй и с҃нь б҃городичинь. и тогази прїе Іѡàннь б҃ца и зàведе ѧ дòма си, и имàше ю за майка и слѹгуваше ѝ дòде се престави б҃ца. И наноконь по ѹспѐнїе б҃цы мѐтахѹ ап҃лете ж҃ребѣ кой кьдѣ да иде да ѹчи и да казѹва слòво б҃жїй. и пàдна се ж҃ребїе иѡаннѹ да иде вь осїю, и бы скрьбень, защо рàзѹме че ще много бѐда да тегли оу мòрето. и тàка бы кàто си проре҃. м҃ д҃ни, м҃
422 нòщи сторѝ оу мòрето. носеше го мòрето съ҃ лютость и ветрь темѣнь | разѝграло се, защо отѝ се оскрьбѝ кàто мѹ се падньь ж҃ребїе да иде тàмо, а нѣ да са надеѣ на г҃да. и на едѝнь брѣгь опрѐ се кòрабать на мѣсто що сà зòвеше мармà реѡнтїаскà. и тамо найде прòхора и кр҃тѝ го оу тойзи кòрабь. и ѿтàмо плàвахѹ за м҃ днѝ до селевкїю. и тàмь ги побѐдиха и сториха ги влѣхвы, как сà оукрале ѹ кòрабь злàто. и ѿ тàмо пойдоха и двàта иѡàннь и прòхорь вь ефѐсь грàдь. и романа женà годе-

ница приватова, що бѐше са прочѹла и до рѝмь зла̀. и зло̀ чинѣ̀ше
които вѐрѹваха хр҃та. и найде ѩоа̀нна и про̀хора и ѡсѹди ги, защо казѹ-
ваха х҃во има, да рабо̀тѧть на ба̀нѧ. а тѝе не ѹмееха какво̀ да чѝнать,
ненаѹчены, а тѝе ги злѐ мѣчеха. и па̀къ ги осѹди. ѩоа̀нна сторѝ да сѐче
дрьва и да по҃клаж҃а огнь, а про̀хора да по̀лива людѝе и да ги миѐ.
и има̀ше ѹ ѡна̀зи ба̀нѧ дѝвь бѣ̀сь и вътрѣ̀ жѝвеше ѿ много го̀дины
и на трѐтїа година ѹдаваше или момка̀ или дѣ̀вица, оти когато се съзида
онази ба̀нѧ и ѿтогази бѝле съзѝдале момка̀ и мо̀м да се не ра̀звалѧ.
и затова̀ се бѣ̀ше она̀зи сатана̀ та̀мо ѹтемелила и третїа го̀дина ѹзѝмаше
по едно̀го. и трѝ м҃ци работиха та̀мо ап҃лѐте. и дойде нѣ̀кой мо̀макь
иметомѹ домно, с҃нь | дїѡско̀ридовь, слѹга̀ рома̀нинь, да се кьпѣ̀ оу тъзи 423
банѧ. и ѹда̀ви го онѣ̀зы бѐсь и стори се голѧ҃ пла̀чь и по сички градь
ефесь ра̀збра се. и баща мѹ дїѡско̀ридь, като чѹ че ѐ оудавень сѝн҃ мѹ,
ѿ голѣ̀ма жалба̀ падѣ̀ и той та ѹмрѣ̀. а она̀зи жена̀ ро̀мана много се
м҃ли богѹ арѳѐмидѹ да ѡживеѐ до̀мно и кьса̀ше си снагата и космѣ̀те
си ѿгрѧза, и нищо не може да̀ стори. А ѩоа̀ннь ка̀то чѹ тоизѝ плачь
попита прохо̀ра. що е то̀ва. и прохорь зѐ да̀ мѹ казѹва. и ѡнази романа
като виде, че дѣ̀ма про̀хорь сѣ҃ ѩоа̀нна, разгнева се и бѝ ѩоанна̀ злѣ̀
и мно̀го ѱѹва го и напоконь мѹ рече. ако домна не воскр҃ишь да ѡжѝвее,
тебѣ̀ сега̀ главата ѹзѝмамь. И ст҃ый ап҃ль ѩоа̀нь пом҃лѝ са бг҃ѹ, и воскрѝ
онѐгози момка̀, и романа̀ ка̀то видѣ̀ ѿ ѩоанна това чѹ̀до почѹ̀ди се и
ѹдѝви са и рече ѩоа̀ннѹ. истынный е бѝль х҃с с҃нь бж҃їи, дѐто го тѣ̀
казѹ̀вашь, ами и азь да вѣ̀рѹвамь вь х҃а. и кр҃ти са. и много се испо̀-
веда ѩоаннѹ и молѐше се да ю прости. тогази нойдѣ̀ ѩоа̀ннь та воскрѝ
и дїѡско̀рида. и вѣ̀рѹва и той и с҃нь мѹ домна̀. и сички до̀мь нѐговь
кр҃тѝше се и ищеха про̀щенїе ѿ ѩоа̀нна. ѩоа̀ннь пом҃ли са бг҃ѹ и изгна
онѐгози бѐса ѿ ба̀нѧта. и излязѹха то̀гава вѝке не работиха.

И то̀гази има̀ха праз҃никь ефѐсцїй | людѝе бг҃ѹ ар҃темидѹ. и пойде 424
ѩоа̀ннь на вѝсоко мѧсто дѐто имъ бѐше чѐрко̀вището пога̀но, и зе да ѹчи
да вѣ̀рѹвать, а он҃ѧзи народь то̀лкози лѝдѝе разгнѣ̀ваха са на ѩоа̀нна и
ѹзеха ка̀менїе сѝчки и метаха на̀ него. а каменїето със҃ бж҃їе повѐленїе
не ѹда̀ри ѩоа̀нна ни единь ка̀микь, ами сѝчко падна̀ на черковището ѝмь
и стро̀ши го до край. то̀гази имь р҃е ѩоа̀ннь. видѝте ли какь не ѐ пра-
вѐдно да мѧтате на мѐне ка̀менїе, ами бг҃ь съкрѹ̀ши вашето черко̀вище.
а тѝе са ма̀ло позасрамиха и па̀къ метахѹ ка̀менїе. и ни едѝнь камѝкь
не ѹдари ѩоа̀нна, ами се стро̀шаше меж҃о тѣ̀хь и распрьснеше са бж҃їемь
повелѐнїемь на тѧхь, и много си зло̀ сто̀риха меж҃о себѣ̀. и пом҃ли се
бг҃ѹ ап҃ль. и вьз҃врѧ зѐмлѧта и трьси се мно̀го. и па̀доха ѿ тѧхь с҃

людіе и жрѣцѣ и онїа ѿ страхъ чудехѫ се, какъ да стòрать. не можахѫ ни да стоàть ни да сѐдать, амѝ се ѐдинъ ѿ дрѫги строшиха и ѝзлѣзѣ се апл҃ѫ да се пом҃ли бг҃ѫ да престане тойзи гнѣвъ. и пом҃ли се бг҃ѫ Їоàннъ. и въскр҃и сичкѝте и оживѭха. и пàкъ се стòри страшно врѣнїе ѿ зѐмлѭта. тогази припадоха сѝчките на Їоàнна и кр҃стѝха се. и тòгази пойде Їоàннъ и найде чл҃ка в҃і гòдинъ кàкъ лежи и исцѐли го. и дрѫго
425 много знаменїе сътвори ап҃лъ тàмо. а дїаволъ що беше са | ѫстàмениль ѫ черкòвище артемидѫ богѫ видѐ как҃ ще да ѿпаднѣ и прѣтвори си образъ като едѝнъ войнъ и носи пѝсанїе и седи на едно мѣсто, плàчеше и кàзѫваше. двà влъхва сà бѐгале ѿ нашего влàстелина и тѫка са оу в҃а. амѝ заради тѣхъ много войска идѐ. и щемъ сички да погинѐ҃. и показѫва вѣзель със҃ злàто и рече. това ви давамъ, токо ги ѫбыѝте. и онїа грàждане напàде ги стрàхъ. и пойдоха много ѫ дòмъ дїѡскòридовъ и ищеха иѡàнна и прòхора и рѐкоха. или дай нàмъ тыѧ влъхвы или домать ти из҃горѭваме. дїѡскорь имъ рѐче. из҃горете мене, а тѭ҃ не дàва҃. разѫмѣ Їоàннъ дх҃омъ ст҃ымъ че ѐ на добрò тазѝ мльвà до напòконь. и прѣдадòха са съ҃ прòхора и завѐдоха ги пре҃ черковището ареемѝдово. и пом҃ли се бг҃ѫ Їоàннъ. и падна̀ онòва черкòвище и стрòши се и бѣсь онзѝ зе да изчезнѫва. и рече мѫ ап҃лъ. тебѣ дѫма҃ нечѝстїѝ д҃ше и бѣсь. речѐ що ѐ. и ап҃лъ рѐче. колко гòдины имàшь как сѝ тѫка. рече бѣсь. с҃м҃ѳ҃ гòдинъ. и ап҃лъ рече. тѝ ли си войска повѝгналь и тойзи народъ на н҃а. бѣсь рече. сѝчките азъ вдѝгнахъ. рѐче емѫ Їоàннъ. заповѭдàмъ ти въ име і҃са хр҃та назàранина да не жѝвишь вѝке нà това мѭсто.
426 и тоѧ ча҃ он҃зи бѣсь исчѐзна. и тогази сѝчки са ѫплàшиха | и вѣрѫваха въ г҃да і҃са х҃а и кр҃тѝша се. и дрѫго много чѭдо сотвори се тàмо ѿ ап҃лъ. и нѣкой злы чл҃цы пойдоха на ц҃рь домен҃тиана и рекоха. нѣкой двà магѐсника хр҃тїàне прѣтвòриха сичкѝ нарòдъ да вѣрѫвать хр҃та распѐтаго и нàшь закòнъ остàвиха и бòгове нàши. и черковища равни съ҃ земѭта стòриха. тòгази цàрь повелѣ и затòчиха ги въ патъм҃ский острòвъ. и показа г҃дь на с҃нѣ Їоàннѫ и речѐ мѫ. многò щешь злò да потѐглишь и затòченїе щѐшь да прѣтрьпишь, ами на он҃зи острòвъ тебѣ ищàть и трѣбѫва да пойдешь. и пойде ап҃лъ затòчень. и плавà по мòре. и нѣкой ѿ войнъ падна̀ ѫ мòрето. ст҃ый Їоàннъ пом҃лиха се бг҃ѫ и въскр҃и го ѿ глѣбины мòра. и корàбникъ щò бѣше и той имàше на ср҃цето си злѣ дѫхъ и ѿ нѐго ѫмрѣ и ст҃ый Їоàннъ тоѧ ча҃ исцели го. и бы ѫ҃равь и вѐсель. и тогази сички са кр҃тѝха. и пойде Їоàннъ заточень въ острòвъ пата҃мский и тамо сѝна мирòнова, аполòнидъ бѐше мѫ име, и имàше нечѝсть д҃хъ, и ап҃лъ исцѐли го. и сички тамо вѣрѫваха и кр҃тѝха са.

И тамо вь онзи остро имаше нѣкой магесникь и сѣщи слѫга дїаволовь, зовѣха ко кинофь. и сѣдеше вь пѫсто мѣсто и живѣше сь нечисти дѫхове за много годины. и имаха онїа людїе що бѣха ѫнзый ѡстровь като бога, ради защо сь дїавола сичко осотонеше. и тамо що бѣха аполоновы жрьце | си р҃е свѣщеници идолскый видѣха ап҃ла ѫнина, како 427
ѫчи людїе сь гѫлѣмо дрьзновенїе и чѫдеса чины. пойдоха ѫ пѫстиню до кѵнофа и поклониха мѫ се и рекѫха мѫ. дошаль е҃ тѫка ѫ градь единь ап҃ль и развратн сички наро, и черковището ни опѫстѣ и н҃а прокле и испьди, ами ти са м҃лимь дойди да го поразишь. и кѵнофь имь рече. азь ѫ градь не идемь и ѿ много време никьдѣ не смь поишаль, ами граждене тѫка дохождать. и сега нещо пой за малко работа, ами ѫтрѣ азь вамь да пѫстимь аггела лѫкава ѫ домь мироновь да земе иѡаннѫ д҃шата и да ю предаде на вечнїй сѣдь. и на ѫтрѣ кѵнофь пѫсти дїавола лѫкава да ѫзмѣ їѡаннѫ д҃шата и да мѫ ю занесе. и онзи бѣсь ѿйде вь домь мироновь и стана пр҃ѣ їѡанна. и ст҃ый їѡаннь позна, че е дїаволь и рече мѫ. запретювамь ти вь име и҃сѫ х҃вѫ да не излезешь ѿ това место доде ми не кажешь за кол си работа дошаль тѫка при мене. и ѿ тьзи речь оста като свезань. и рече мѫ їѡаннь. кажи ми нечисты бѣсю, що си дошль оу тойзи домь. и рече нечистый дѫ҃. сщ҃ен҃ници аполонови дойдоха ѫ кѵнофа и много дѫмаха за тебѣ зло и молиха мѫ се да ѫлезе ѫ градь да те оумори. а той нѣще ами р҃е. много годины имамь как нѣ самь ходиль | оу градь и сега нѣща са трѫди заради никакваго чл҃ка, 428
ами си идѣте а то азь оутрѣ ща пѫсти аг҃гла лѫкава и зе мѫ ще д҃шата та ми ще ю доне да ю преда҃ на сѣдь. и азь затова дойдохь. и рече мѫ иѡаннь. пѫщань ли си нѣкоги ѿ него да ѫзимашь д҃ши чл҃чскый и да мѫ ги занесешь. рече бѣсь. пѫщаль ма е много и ѫбиваль самь, ала д҃ша не самь занесаль. и рече емѫ їѡаннь. за кое добро та го така слѫшате. и рече дїаволь. сичка сила бесовска оу него прѣбива и з҃говарюсе сь сички кнѣзи и нїе сь него, а той н҃а слѫша и нїе него. И рече їѡаннь. слѫшай лѫкавый д҃ше, повелевамь ти азь їѡаннь ап҃ль и і҃сь хр҃товь да не ѫтидешь никога да прельстишь чл҃ка ни да се вьрнешь вике при кинофа, ами да идешь ѿ тѫка ѿ тоизи островь вьн҃ка и место нигде да имашь ами така да се мьчишь. и тогази нечисти дѫхь исчезна ѿ оньзи островь. и кинофь видѣ че са векїе не вьрна онзи бѣсь, а той пѫсти и дрѫгыго. а ст҃ыи їѡаннь и немѫ така сторі, а той пакь пѫсти еднакь два що са гѫлеми кнѣзове и рече и҃. единь ѿ вась да ѫлезе при їѡонна, а дрѫгїй вьн҃ка да седи. ако единь остане, а дрѫги ѿ вась скоро да дойде да ми каже. и бы и тѫ҃ така. онзи що ѫлезе оста и дрѫги | що беше вьнка бега и 429

каза̀ кѵноѱѹ и разгнева се кѵноѱъ и ѹзе бесо̀ве много и пойде въ градъ.
и гра̀ждане като вѝдѣаха киноѱа срамно мѹ се ѹбоа̀ха и покло̀ниха мѹ
се. и найде иѡа̀ннѣ̀ като ѹчѐше тол'кози народъ, що бѣха се сѣбрале
при нѐго да слѹшать слово б҃жїй. и исполнѝса кѵноѱъ сѣ̃ голѣмъ ѣдъ
и рѐче на онїа лю̀дїе. мѹжїе слѣпи и загѹбени ѿ истинный пѹть, чѹите.
ако е праведнъ їѡа̀ннъ и дѹмите мѹ са правѐдны, ако сторѝ що мѹ рекѹ
азъ, сичкы да го послѹшаме и да вѣрѹваме него̀вите дѹми. и тога̀зи по-
вика кѵноѱъ нѣ̀коего мо'мка и рече мѹ. жѝвь ли е твой ба̀ща. и ѡнзи
мо̀макь рече. нѣ̀ е, амѝ е ѹмрѣль. рече мѹ кѵноѱъ. ѿ каква сьмрьть
ѹмрѣ̀. рѐче онзѝ мом'кь. по мо̀ре хо̀деше и стро̀шил са кора̀бать и ѹда̀ви
са. тогази рѐче кѵноѱъ їѡа̀ннѹ. еда̀ сега покажи ако тї е дѹмата истина,
извади ѿ морето товѹма мом'кѹ баща мѹ и довѐди го пре на̃ жѝвь. и рече
їѡа̀ннъ. не ѐ менѣ̀ пѹстиль х҃с мрьтвы да воскрѣшавамь, амѝ да ѹчю пре-
лѣстени лю̀дїе на за̀конъ б҃жїй. и рече кѵно̀ѱъ. еда сѐга познайте лю̀дїе
че е иѡаннъ лѣстникъ и льсти ва̀сь, ами го дрьж'те да̀ не ѹтечѐ нѣкѣде.
430 азъ сега̀ да изведѹ ѿ мо̀рето | томѹзи мом'кѹ ба̀ща мѹ. и пойдоха при
морето. ѹдари рѣцѣ̀те си оу мо̀рето кѵноѱъ и разигра се мо̀рето и не вѝде
се кѵноѱъ. и оубоа̀ха се сичкѝте и рекѹха. велѝкь си ты кѵноѱе и като
тѣбѣ̀ дрѹгы нѐма и тоѧ ча̃ излезе кѵноѱъ ѿ мо̀рето и во̀ди ономѹзи
момкѹ ба̀ща мѹ. и сѝчкы почѹдиха се. И рѐче кѵноѱъ мо̀мко'томѹ. това
лї е твой о҃ць. и рече онзѝ мо̀макь. тоизи е̃. и поклониха се сичкы
кѵноѱѹ и ищеха иѡанна̀ да ѹбїють, а кѵноѱъ имь не даде, ами рѐче,
кѹга видите погѹлѣмо зна̀менїе да ви сторю̀ и тогази злѐ ще їѡа̀ннъ
да се мьчи. и повѝка кѵноѱъ дрѹгиго чл҃ка и рече мѹ. имаш лѝ сина.
и рече онзы чл҃кь. имахь г҃дѝне, ами злѣ̀ чл҃кь найде го и ѹбѝ го и
ѹмрѣ̀. и рече кѵно̀ѱъ. оживѧ ще сега̀ твой сѝнь. и тогази повѝка сина
мѹ и оно̀гози що го е оубѝль. и тойзи ча̃ дойдоха и два̀та. и рече кѵно̀ѱъ
ономѹзи чл҃кѹ. това лї е твой с҃нь и тойзи лї е злѣ̀ чл҃кь, що го е
ѹбѝль. и чл҃кь рѐче. то̀ва са господинѣ̀. то̀гази рече кѵноѱъ їѡаннѹ.
що сѐ ты чѹдѝшь їѡа̀нне. и рѐче їѡа̀ннъ. азъ затова не чѹдим се нѝщо.
и рече кѵно̀ѱъ. еднакь погѹлѣмо щѐшь чю̀до да вѝдишь и тога̀зи
431 щѐшь да са почѹдишь и додетѹ не ѹплаша сь чѹдеса и тогази щемь та |
прѣда да ѹмрешь. и р҃е іѡа̀ннъ кіно̀ѱѹ. тво̀йте чю̀деса и твоето зна-
мѐнїе скоро щѐ сега̀ да̀ се развалѝ. и тога̀зи р҃е кїно̀ѱъ и бѣха іѡа̀нна
мнѡго, додѐ премрѣ̀. и р҃е кїно̀ѱ'. оставѣте го непогребень да го̀ ѡр'ли
изѣдѹ̃ и сѣкаше чѐ е ѹмрѣ̀ль. и да вѝди̃ до̀ли ще нѐговь х҃с да го въ-
скрѣ̀си. и ѿидо̀ха ѿ това̀ мѣ̀сто сѝч'кы и ра̀доват' се и хва̀лать кїно̀ѱа.
а іѡа̀ннъ стань и пойдѐ на едно мѣ̀сто що сь зовѐ лиѹволѝ зр҃авь и

ѹчи людіе на законь бж҃ии. и разбра кіноѱ и пусты едного бѣса що чинѣше да извѣдуваше мр҃твытѣ да поиде до іоанна и да му р҃е. има кіноѱъ погулѣмь сѹдь да стори да те съди, затова те остави еднакь да си живь, ами да дойдешь при морето да видишь сила моа да се посрамишь. и поиде іоаннь на брегь мор҃скыи. и кіноѱъ дойде и тры бѣсове със нѥго. онія що бѣха се претворили на образь чл҃ческы дето гы оживи, едного щото ѿ морето извади и дрѹгыте двата, що бѣше ѹбіень и онзы що бѣше го ѹбіль. тіа бѣха бѣсова и претваряха се. и ѹдари пакь кіноѱъ морето да стори нѣкое знаменіе, и възшуми се морето, и вълѣзе ѹ море. а іоаннь тогази р҃е на онія трите бѣсове що бѣха се сториле | чл҃ци. запретювам вы въ име іѵ҃ хв҃ѹ, тѹка да стоите. 432
и остаха тоа ча҃ като свезани. и помл҃и се б҃ѹ іоаннь да не излѣзе кіноѱъ ѿ морето, да се събере със живите. и бы така. разигра се морето и вдигна се вода, и кіноѱъ векие сь не видѣ, ами потьна на дъно морето като дрѹгочь фараонь злѣ и злочесто. и на онія трите бѣсове що остаха като свезани р҃е имь іоаннь. запретува҃ вы въ име распетаго іс҃а х҃а да излѣзете ѿ това мѣсто и да идете вь адь да се мучите. и тоа ча҃ лїѱаха и быха невидими. а онія дюдіе що любѣха кіноѱа, седѣха г҃ дн҃и и г҃ нощи та го чакаха да излѣзе ѿ морето, додѣ прѣмрѣха ѿ глады и ѿ плачь и ѿ горещина. и лежаха безгласны и тры ѿ т҃ѣ ѹмрѣха. и напокон пакь и поиде іоаннь при тѣхь и помл҃и се б҃ѹ, и сич҃ките станаха зр҃авы и сыти ѿ хлѣбь. и трите що бѣха ѹмрѣле и т҃ѣ въскр҃и та оживѣха. и сич҃ки вѣровяха и припадоха іоаннѹ на нозѣте и кр҃тиха се ѿ мала до велика въ имѐ іѵ҃ хв҃о. и іоаннь много гы поучи и настави на законь бж҃іи.

И нѣкоа жена проклиніа йщеше да мѹчи сн҃а сосипатрова, а іоаннь не даде, ами помогна ономѹзи мом҃кѹ, а тіа наклеветы | іоанна на сѹдію 433
антипатѹ і онь зѐ да біе іоанна и исѣхна мѹ рѹката тоа ча҃ и проклинїина рѹка десна исьхна. и землата по т҃ѣ гдѐ стъпаха провалюше се. и тіе видѣха това чюдо и покаяха се. и припадоха на мл҃ба іоаннѹ и кр҃тиха се. и тамо що бѣха людіе оу патьм҃скыи острові сич҃ки кр҃тиха се, и много се мл҃иха ап҃лѹ да и҃ остави писаніе да знають какь ѐ было хв҃о рожъство и сич҃ко съмотреніе бж҃іе. и пойде тогази іоаннь горѣ на планинѹ що бѣше тамо и неговь ѹченикь прохорь. и мл҃иха се б҃ѹ на нѐіа г҃ дн҃и, ни яде ни пи и по третыи дн҃ь сторі се мльніа и громь великь додѐ сь и планината потрьси. и прохорь сѐ ѹплаши и паднь на земля и бы като мрьт҃вь. а іоаннь узѐ го за рѹка и вдиг҃на го и остави го да сѣди о десна страні. и тогази іоаннь

зѐ да гледа на нб҃ето и да слѫша ѿ бж҃іе ѫста̀ и начѐ да дѫма. въ
начелѣ̀ бѣ̀ слòво и слòво бѣ̀ къ б҃ѫ; и дрѫгыте дѫми до кра̀и, что слѫ-
шаше іоа̀ннъ ѿ бж҃іи ѫста̀, а прòхорь пѝшѣше. и съвръши се ст҃ое ев҃ліе
та̀мо и на̀поконь сѐ раз'сѣ̀а по си̑ч'ки свѣ̀ть. и ѿ та̀мо поидѐ іоа̀ннъ въ
агрикі̀ю и исцѣ̀лѝ чл҃ка слѣ̀па. и тѫ̀ка па̀къ поидѣ̀ въ ефѐсъ. и та̀мо
434 сѣдѣ̀ха със' прòхора. | и бѣ̀ше ѿпрѣвѣ̀нъ бы̀ль доходѝль ст҃ы̀ іоа̀ннъ ѫ
ефѐсъ и ѡставиль едногò мом'ка ѫ вл҃ка ефѐс'кыго. и не найдѐ го.

И послѫ̀шаите бл҃вени̇̀ хр҃тіане за тòгози мом'ка что пѝше клѝмъ
алеѯан҃рьскы̀. ст҃ы̀ іоа̀ннъ като ходѣ̀шѐ и ѫчаше по гра̀дѡве ефѐскы̀ и
наидѐ едногò мом'ка мла̀дь и хѫ̀бавь и поѫчи го ст҃ѝ, едва̀ го настави
да бѫде хр҃тіанинъ, защо бѣ̀шѐ еллѝнъ. и ѡста̀ви го та̀мо ѫ епи҃кпа ефѐс-
кы̀го и р҃е мѫ. прѣдà̀вам' ти азь тогòзи мом'ка̀ и пр҃ѣ̀ б҃а и пр҃ѣ̀ ст҃ы̀
аг҃лы̀, да го има̀шь за̀ сн҃а и да се не҃ рѝжі̀шь за нѥ̀го ка̀къ да го
ѿхра̀нишь да порастѐ, амѝ го настави̇̀ какь да се сп҃и. и наѫчѝ го и
въразѫмѝ го и кр҃тѝ го да бѫ̀де хр҃тіанинъ. тòва да имашь грѝжа, защò азь
щѐмь да хòди҃ ѿ гра̀҃ на гра̀дь да ка̀зѫва да вѣ̀рѫвать имѐ хв҃о. и не
могѫ нѥ̀го водѣ̀ пòслѣдь мѐне. товà р҃е и ѡста̀ви го. и он'зи вл҃ка оузѐ
го като мѫ̀ р҃е ап҃ль и поѫчи го и кр҃ти го и наста̀ви го на хр҃тіа̀н'ска
вѣ̀ра. и мнѡ̀го ѫчѝ го догдѐ не бѣ̀ше кр҃тѐнъ, а ѿкак' се кр҃ти обез'грѝжи
се за нѥ̀го и помѝсли си по сега̀ е ѡста̀вль злò свòе и тòл'кова не
ра̀дѣше да го ѫчѝ. и он'зи мо҃кь видѝ ка̀къ го векѐ не срѣ̀ди нѝ мѫ̀
435 запов҃ѣ̀ дава̀, амѝ го мѝлова | и ѡс҃а̀вил' го да чѝни що мѫ дра̀го. и
тои тога̀зи зѐ да хòди със' млады и със' непотрѣ̀бни. прѣвѣ̀нъ поидѐ на
кѫр'вов'ство. ѿ ма̀л'ко по ма̀л'ко зѐ и да крадѐ. и на̀поконь стань прѣвыи
на разбòиницитѐ, си р҃е воѥвòда на вл'хвите. и хòдѣше по гора҃ и по
планина̀ и по п'тица, и ѫбѝвахѫ лю̀діе, и крадѣ̀ха. и дрѫ̀го мнѡго злò
чѝнѣше и мѝна се тол'кози гòдинъ. и поидѐ іоа̀ннъ ѫ ефѐсъ и наидѐ
оногозѝ еп҃кпа и ищѐ да вѝди оногòзи мом'ка̀. и р҃е еп҃кпѫ. даи мѝ онова̀
що тѝ дадòхь цр҃ѣ̀ б҃а. и ѡн'зы еп҃кѫпь зѐ да мы̀слѝ и чю̀ди се как'вò
ищѐ ѿ нѥ̀го. р҃е мѫ па̀къ ст҃ы̀и іоа̀ннъ. онòгози мом'ка що тѝ оста̀ви҃
да го кр҃тѝшь нѐго ти ищѐ҃. тога̀зи като чю̀ ѡн'зы еп҃кпь въз'дьх'на и
със слѣзи р҃е. оч҃е ст҃ы̀и ѫмрѣ̀ он'зи мом'ка̀. р҃е мѫ іоа̀ннъ. ѿ как'ва̀ сьмр'ть.
и еп҃кпь҃ мѫ̀ кажѐ. дш҃ѐвна съмр'ть ѫмрѣ̀, защо злѣ̀ излѣ̀зе мом'кь и не-
потрѣ̀бнъ. и сега̀ е ѫ планината воевòда на влѣхвыте. р҃е мѫ̀ ст҃ы̀и іоа̀ннъ.
еда ала̀ добрѣ̀ па̀стирь що ѡста̀вы҃ на ов'це моѐ. добрѣ̀ ли ѐ да погѝне
дш҃а на̀ твоѝ гр҃ѣ̀, ѡ еп҃кпе, амѝ скòро и да̀ите ми кòнь и да мѝ ка̀же
436 нѣ̀кои на она̀зи планина̀ пѣть, | гдѐто тоѝ прѣ̀быва. вьсѣ̀дна ст҃ы̀и на
кòнь и пойдѐ догдѐто бѣ̀ше стра̀жа на раз'боиниците, и видѣ̀ха го онѝа

влѣхви и щеха̀ да го ѹбїа̀ть. и то̀и и҃ р҃е. мл҃ю ви се да ме заведѐте при ва̀шего воево̀да. и тїе го завѐдоха. и като го видѣ̀ ѡн҃зи мом҃ькь ѿдалече, и дрьжаше го̀ла сабла̀ въ рѹката си, наче да бѣ̀га и ст҃и ꙗо̀аннь зѐ и той да течѐ слѣ̀дь нѐго пѣ̀шь. и пла̀че и вїка та мѹ дѹма̀. что̀ бѣ̀гашь чѐдо моѐ ѿ своего оц҃а, что ме чи̑нишь да сѐ трѹди҃ и да се мьчи҃. пом҃лѹи мѐ ста̀раго чл҃ка и чю̑жи̑нца и сырома̀ха. стани̑ и не бо̀и се и има̀и па̀кь надежда̑ да сѐ сп҃ишь, азь да одѣва̀ за твоѐто зло̀ що си чини̑ль, и зна̀и чѐдо, че ма̀ е х҃с пѹсти̑ль да простѝмь твоѐто съгрѣшѐнїе. и не бо̀и се, азь да зема твоѝте грѣхо̀ве на мо̀а глава и крьвь̀ що си сто̀риль да е на мо̀а дш҃а. тъ̀кмо ела̀ да сѐ покаешь и ѡстави̑ се ѿ тъзи ра̀бота. това̀ като чю ѡн҃зи мом҃ькь тїꙗ дѹми, домилѣ̀ мѹ, защо чл҃кь бѣ̀ше. и по̑фрьли ѡн҃зы събла̀ и раз҃пла̀ка се и р҃е пом҃лѹи ме рабѣ̀ бж҃їи и прости̑ ме. и недѣ̀и да тѐ ви̑димь оу лѝце, защо мѣ̀ ѐ сра̀мь. и па҃ дали̑ ща има̀ и азь прош҃ка и да ме прїѐме х҃с като съмь то̀л҃кова зло̀ сто̀риль. и | р҃е мѹ ст҃ы̑ ꙗо̀аннь. прїиѐт҃ ще 437
х҃с чѐдо мо̀е, токо ела̀ да идѐ҃ наза̀дь. и недеѝ да ѡста̀нешь тѹ̀ка въ ср҃це дїаво̀л҃ско. тога̀зи пойдоха и заведе го ст҃ыи ꙗо̀аннь па̀кь на оно-гози еп҃кпа. и по̀ка̀а се ѿ тога̀зии и сп҃е се и бы ст҃ь. и нѐ тъ̀кмо то̀и, ами̑ и дрѹжи̑ната мѹ. си̑ч҃ките, като видѣ̀ха нѐго че сь покаꙗ̀ и тїѐ са покàаха, и спа̀соха се. ами̑ и ны̑е бра̀тїе така̀ сме длѣжны на покаа̀нїе да прихо̀диме.

И дрѹгыи нѣ̀кои чл҃кь задльжнѣ̀ль мнѡго за едно̀го евреина. и досади̑ мѹ се да лежѝ запрѣ̀нь ѹ тьмница̀ ра̀ди он҃зи голѣ̀мь длѣгь и ѹзѐ ѡтро̀ва лю̀та и ꙗде пр҃ѣ̀ оногѐзи евреина. и то̀ꙗ ча҃ слѹ̀чи се ст҃ы̑ ꙗо̀аннь тамо и сто̀ри кр҃тно бл҃вѐнїе на҃ ѡн҃зи ꙗдь въ ѹста̀та мѹ̀ и из҃ба̀ви ѿ съмр҃ть и ни̑что зло̀ не мѹ̀ бы. и сѣ̀но прѣтво̀ри на зла̀то и да̀де ѡномѹ̀зи евреинѹ. и ѹдиви̑ се ѡн҃зи евреинь и припа̀доха и дѹ̀та на ст҃го̀ ꙗо̀анна и кр҃ти̑ха се. и мнѡго дрѹгы чю̑деса сто̀ри, догдѐ си̑ч҃кы привѐде на хр҃тїа̀н҃ска̀ вѣра̀ и чины̀ та̀мо чю̑деса̀ за̀ к҃з годи̑нь. и ѿпрьвѣ̀нь та̀мо ѹчи̑ль за̀ е҃і годи̑нь, и на островь па̀тьм҃ски̑ е҃і годи̑нь. и ѿпр҃вень като излѣ̀зе ѿ иер҃ли̑мь и по̀идѐ въ ефѐсь бѣ̀ше сто̀ри̑ль 438
ѯ҃ годи̑нь, з҃ | м҃ци. и си̑ч҃кы нѐгови годи̑ни р҃к и з҃ м҃ц҃.

И въ дн҃ь не҃лю събра̀ бра̀тїа и поѹчи гы̑ на стра҃ бж҃їи. и тога̀зи излѣ̀зѐ ѿ до҃ до̀мновь и ѹзѐ съ себѣ̀ си про̀хора и дрѹги з҃ ѹченїци и р҃е и҃. ѹзмѣ̀те една̀ мотѝка. и поидѐ на едно̀ мѣ̀сто и р҃е на ѹчениците. тѹ̀ка сѣ̀дете. бѣ̀ше и ра̀но а то̀и ѿидѐ далѐчь ѿ тѣ̀, ко̀л҃ко да фрьлишь камѝкь. и пом҃ли се б҃ѹ за мно̀го. и пойдѐ при ѹчениците сы и р҃е и҃ та̀ ископа̀ха гро̀бь, ко̀л҃ко бѣ̀шѐ нѐгова възрасть. и р҃е про̀хорѹ да по̀идѐ

въ іер҃лмь и тамо да сѣдѝ да дòгдѐ ѹмре. и наѹчи ѹчениците да дрьж҃ѹ що имь бѣшѐ заповѣдаль и цѣловà гы и р҃е и҃. мѝрь ва҃ брàтїе. и ѹлѣзѐ оу гробь и лѐгна. и р҃е и҃. трьгнѐте земѝата моà мàйка и покрѝте ме. и тїе го цѣловàха и възрѝнха пр'стà на нѐго до колѣнѐте и тои гы па҃ цѣлòва. и тїе пàкь трьгнаха прьсть дò шїата мѹ и цѣловàха го и много жàл'но плакахà и сл҃нце истѐче. и тòи си дш҃ать прѣдàде и прѣстави се. и покриха мѹ обрàзь със' крьпа и нàпоконь землїа и поидоха си. и раз'брà се ѹ гр҃а и поидòха на грòбь и копàха да го вѝдать и не наидоха нѝщо ѿ нѐго. и мнѡго плакàхѹ и мл҃ба б҃ѹ чинеха. и вр'ньха се въ гр҃а. и такà бы нѐгово чѝодно прѣставлѐнїе. и казѹвать за неговать гробь, кàкь исходѝ пра҃ тьн'кы ситень нь м҃ца маи и҃ и чѝодно бл҃гоѹхàнїе ѿ тогази и дò днеска дето мѹ е слàва вь вѣкы амѝнь. |

439 Дамаскѹна инока иподїàкона и стѹдита

слòво на цвѣтонòсїе гн҃ѥ, еже ѥ҃ срѣтѐнїе х҃вò съ вàїе҃. ѡ҃ бл҃вы.

Имàть ѡбычаи цр҃їе, когà щѣть нѣкого голѣмаго чл҃ка да гостàть, не стоѝть пр҃ѣ т҃ѣ да ѝмь слѹжàть, ами остàвать свои чл҃ци вѣр'ны да слѹгѹвать на он'зы цр҃ка трапѐза. такà е прилѝчень ѝ дн҃ѐшнїй дн҃ь и прàз҃никь бл҃вѐни хр҃тїàне. цр҃ь що ѐ постлàль трапѐза тà е г҃ь нàшь і҃с х҃с, а трапѐзатà е тòйзи днѐшый праз҃нѝкь, а нѝе сме з҃вàны на трапѐза цр҃ка. а писàн'ето що кàзѹва тà е то слѹга вѣрнь цр҃ѐвь. амѝ сегà нàсь х҃с гощàва като сѣкогы тàкà и дн҃ѐска. нѣ със' гоз'ба земльнà тѹкашнїа, дето дн҃ѐска ѝаде҃, а ѹтрѣ смѐ па҃ глàдни, ами ны гощàва г҃ь със' гоз'ба нб҃на и чѝста и ст҃аà, дето не мòже да погѝне оу чл҃ка никогà, кòйто е съ чѝсто ср҃це оукѹсѝль. Тàзи гòз'ба хлѣбь аг҃гл'скыи, защо наситѹва чл҃кѹ дш҃атà, като хлѣб' тѣлòто чл҃кѹ. и ѿ т'зы гòз'ба, сѝ рѣчь ѿ тїіа дѹмы бж҃їи та сѐ хрàны дш҃а чл҃кѹ и растѐ на добро
440 и на зàконь бж҃їи. за т'зы гòз'ба хв҃а мнѡ҃ чл҃ци желàеха да ю вѝда҃ | и не могòха да ю полѝочать. за тѣзы пàкь гоз'ба и г҃ь сам'сы р҃е въ ев҃лїе. отѝ чл҃к' нѣ ѐ жѝвь тѣк'мо ѿ единь хлѣбь. амѝ ѐ жѝвь ѿ сѝч'кы дѹмы что излѣзѹват' ѿ ѹста бж҃їи. и па҃ каже б҃ь, за тѣзы пїщà бл҃гà четь. Чтò е дрѹго подобро ѿ гòз'ба без'съмрѣтна илѝ дрѹго щò е почестно ѿ трапѐза ст҃аа. кòй ѐ на зѐмлїа погѹл҃ѣ ѿ цр҃а, илѝ на нб҃ето кои е повеликь освѣнь г а б҃а. и щò е не землà найдобро да желàешь, освѣнь црк҃ва. чѝодны сь и подобры дн҃ѐшномѹ праз҃никѹ дѹмыте. амы що съ сте събрàле със' хв о бл҃вѐнїе елàте да праз҃нѹваме и да сѐ възвеселы҃ и

да сѐ наситы̑ със̑ добры дѹмы що сь на цр̑ьскаа трапѐза цр̑ьскыте
гòз̑бы, защо ѿ таквѝзы дѹмы имаме сп̑ѐніе на дш̑ата си. и никòй да
идѐ със̑ нѐ̑остòйно облѣклò на цр̑ьскà трапѐза, зàщо нѐ прїѐма цр̑ь
нѝкак̑вы и непотрѐбны, що има̑ вражѣ̑а на зàконь б̑жїи що ѐ на вѣрата
нàша, ами сѣкы̑ правòслàвень и бл̑гочѣстывь да прàз̑нѹва добре и свѣтло
и да славы почѣстно, и да послѹша тїѝа дѹмы дн̑ѐшныте защото думать.
вчѐра бѣше въскр̑ѐніе лàзарово, що праз̑нѹва̑ме. защо бѣше и тòй хв̑ь дрѹ̑, 441
и слѹшàх̑ме и наситих̑ме се със̑ хѹбавы дѹмы. а дн̑еска самòмѹ г̑ѹ
праз̑нѹкь да праз̑нѹваме чѝсто и пòчестно, защо потьп̑каль г̑ь и ѹбїль
съмр̑ть и прославил̑ сѐ ю. в̑ера познà съмрѣть детò го ожидаше,
а дн̑еска познà адь защо е чакàль. вчерà мар̑ѳа и мàрїа сестры̑ лаза-
ровы посрѣщнаха х̑а със̑ плàчь и подѹмаха мѹ да бѣше, а дн̑ѐска се
чю дѹма ѿ млàды дѣцà, и посрѣщнаха го и рѐкоха мѹ. бл̑вѐнь грѐдыи
въ име г̑ню. зара̑и дн̑ѐшны дн̑ь захарїà пр̑р̑кь прорѣче и дѹмаше.
ра̑увай се тврьдѣ дѣщи сїѡнова и проказѹваи дѣщи ıерл̑имова, защо
цр̑ь твòи идѐ ѹ тебе крòт̑кь и ще да ны сп̑сѝ и да ны оупàзы. и въз-
сѣдналь на ж̑рѣбѐ ослѣ̑е, дето се зовѐ сн̑ь ıарàмнычь. и дв̑ь пр̑р̑кь
и цр̑ь зара̑ дн̑ѐшны дн̑ь бѣше прозрѣль и р̑е. изь оусть мл̑нц̑ исъ
сѹщыхь съврьшиль еси хвàлѹ, сы̑ р̑ѣ̑ из̑ същи оуста ййстин̑скы̑ ѿ млàды
дѣца та си съврьшѝ хвалата ты. вижѣ̑ь чѹдо прѣслàвно и ѹжàсно. б̑ь
дето сѣды̑ на нб̑ѐто и на землата, кьк̑ сѐ ıавы̑ аг̑лы трепѐрать и ѿ
стра̑ не мòгѹть да го поглѣднать, а дн̑ѐска се видѣ̑ като единь сѝрома̑
чл̑кь и смѣрѐнь. тòи сѣды̑ на прѣстòль херѹвѝм̑скы̑, а дн̑ѐска сѣдѝ на
едно ж̑рѣбѐ ослѣ̑е. голѣ̑мо | чѹдо и вчѐра щò се стòри на лàзара, защò 442
се познà чѐ е слàва бж̑їà, ала е и дн̑ѐшната рàбота голѣ̑ма, защо по-
кàза на̑ да имàме смѣрень обрàзь. вчѐра пѣ̑шь дòйдѐ въ виѳàнїа да
въскрѣси мрьтваго, а дн̑ѐска ıаздѣ̑ше и дойдѐ въ иер̑лмь да прїеме
распѐтїе. вчѐра зòвань пойдѐ въ выѳàнїе, а дн̑ѐска незовàнь пойде въ
иер̑лмь. дхь ст̑ы̑ щото просвѣты пр̑р̑ците и наѹчи гы да прорекѹть
що ще да бадѐ тòйзы дх̑ь ст̑ы̑ и мла̑ите дѣчица нàѹчи и отвори и̑
ѹстàта да дѹма̑, щò е истѝнна. дето еднàкь не мòжаха нѝчто да дѹма̑,
а тїѐ подѹмàха дн̑ѐска тїà дѹми и рѣкоха. бл̑вѐнь грѐды̑ въ име гн̑ю
цр̑ь ıил̑ѐвь. вѝдишь лы кàкь лѝобы г̑ь ѿ млàды и незлòбївы дѣца слàво-
слòвїе. ка̑ немаха и тѐх̑ныте баци так̑вòзы ср̑це да сь незлобивы като
ı дѣцàта имь, ами бѣхà лѣкавы и зàвистьници и имаха зàвисть на х̑а,
защо въскрѣшава мрьтвы и готвѣха се да го оубїàть и защо отїѝ бѣхà
прѣльстены и ослѣпени ѿ дїàвола със̑ ѹмать си и със̑ ср̑цѐто. за т̑ѣ
дѹма пр̑р̑к̑ ıсàиа. дàде и̑ б̑ь оуши да не чѹѧть и очѝ да не видать.

Амѝ бл҃жѐнь ко̀й се ѹпо҃обы̀ на младите дѣ̀ца, защо и б҃ъ въ ев҃лїе р҃е.
443 ако не ба̀дете като дѣ̀ца̀ не влѣзѹвате въ цр҃тво | нб҃ное. нѣ̀ със҃ оумь дѣтѝн'скы̀ и със҃ ѝгра̀ и със҃ дрѹгы рабо̀ти, амы̀ със҃ кро̀тость, и да сме незло̀бивы като дѣ̀ца, защо̀ дѣ̀те нико̀га не дрьжи ма̀сть илѝ завѝсть, ами ако го бїѐшь дн҃ька и оутрѣ̀ те па̀кь лю̀би, и ако го го̀ни҃ ѿ тїа̀ врата̀, а то влѣзѹва ѿ дрѹгыте. така̀ трѣ̀бѹва и ны̀е да чѝны҃, да сме кро̀т'кы и смѣ̀рени и мѝсть да нѐ дрьжы҃ за̀мь и ны̀е да р҃емь като дѣ̀цата осанна и да вѝды҃ стр҃ть х҃ва и въскр҃енїе. и слѹшайте що дѣ̀ма за дн҃ѐшны дн҃ь ст҃о́е ев҃лїе ѿ ꙗ҆ѡанна.

Прѣ̀ж҃е шѐстыи дн҃ь па̀схы прїидѐ і҃с въ виѳа̀нїю идежѐ бѣ̀ лаза̀рь ѹмра̀ль, егожѐ въскрѣ̀сы ѿ мр'твы҃ сътво̀рише же емѹ в҃ерѣ̀ тѹ и ма̀р'та слѹжа̀ше, лазарь жѐ едѝнь бѣ̀ ѿ възлежещи҃ съ сы҃. разѹ̀мете что ка̀же ев҃лїе. х҃с два̀щь сторы̀ па̀сха въ вита̀нїа със҃ ѹчениците си, амы̀ сега ка̀же ев҃лїсть прѣ̀ды шѐстыи дн҃ь до̀йде въ витанїа, защо ѿ то̀ѧзи дн҃ь наговòриха се евреете да го̀ ѹбїа̀ть. и бѣ̀ше отѝшьль х҃с вь гра҃ ефре҃, а ла̀зарь като̀ се раз'болѣ̀ и пѹ̀стиха сестрѝте ла̀зарови за̀ х҃а да дойде да видѐ лазара. и х҃с дойдѐ прѣ̀дѝ пасха шестѝ дн҃ь и въскрѣ̀си ла̀зара. И тога̀зы гостѝха х҃а, защо бѣ̀ше въскрѣ̀силь ла̀зара отѝ и ѿпрьвень
444 любѣ̀ше х҃а. и ла̀зарь с҃ѣ̀ше на трьпѐзата и ѧдѣ̀ше | със҃ т҃ѣ̀, защо ако не бы ѧль и пѝль като въскр҃е, та̀ быха реклѐ еврее привидѣ̀нїе сторѝ и х҃с, амы̀ затова̀ ѧдѣ̀ше и пѝаше като сич'кыи лю҃ї̀е. Марїа же прїѐм'ши лѝтрѹ мира надра̀ пистикы̀ мнѡ҃цѣ̀нны̀, пома̀за нозѣ̀ і҃с҃о̀вѣ и отрь̀ вла̀си сво̀ими но̀зѣ̀ его̀. храмѝна же исплѣ̀ни се ѿ воне мѝр'ные. с҃ѹшайте что тлькѹва ев҃лїе. и тогазы марїа сестра ла̀зарова кѹпы̀ миро мнѡгоцѣ̀нно и пома̀за но̀зѣте і҃с҃о̀вы и отрѝваше гы сѝр҃ѣ̀ обрѝса гы със҃ свѝйте космы̀, защо има̀ше голѣ̀ма радо҃. зна̀й и дрѹгы двѣ̀ жены съ пома̀зале г҃а със҃ мѝро що ка̀зѹва ев҃лїе. тїе бѣ̀ха грѣ̀шны и ѹзѐха мѝро скѣ̀по и поливахѹ на гла̀вѹ і҃с҃ѹ х҃ѹ и прости и҃ б҃ъ съгрѣ̀шѐнїето. а та̀зы̀ ма̀рїа̀ сестра̀ ла̀зарева бѣ̀ше правѐдна и чиста̀, затова и ев҃лїст' ꙗ҆ѡа̀нн поменѹ̀ името. и онова̀ мѝро бѣ̀ше напра̀вено ѿ мнѡго миризлѝви цвѣ̀тове. ѿ смѝрно и ѿ цвѣ̀ть ѿ кїномона, ѿ йры и ѿ трьста добромѝрїзлїва, и ѿ ма̀сло, и ѿ так'визы хѹ̀бавы мѝризми та сѐ исплѣ̀ны̀ онаѕы̀ кащà със҃ хѹ̀бава мирѝз'ма. и тога̀зи р҃е едѝнь ѿ ѹчениците хв҃и ѩда сїмонов' искариѡт'скы̀ дето ще да го̀ продаде. защо сѐ не продаде това мѝро за трѝста пѣ̀нези и да сѐ раз҃адѐ по сиромаси. то̀ва р҃е нѣ̀ че
445 сь | грѝжаше за сыромаси, амы̀ вльфа бѐше и ко̀вчѐгь имаше и ко̀й нѐщо харизѹ̀ваше, а тои го криеше и но̀сеше. затова̀ така р҃е, го̀дѣ̀шѐ да ѹзме и т҃ѣ̀ защо бѣ̀ше лако̀мь амы̀ да има мнѡго. ѡ теш'ко̀ мѹ на

дш҃ата скврьнна и нечста. кол҃ко сребролюбїе имаше злочестны и кол҃ко
без҃чловѣстно и без҃срам҃ство стори пр҃ѣ х҃а и не сосуваше му чтото
имашѐ, ами годѣше и ѿ мирото цѣната да узме. а х҃с р҃е оставѣте а
да го скрїе за он҃зы дн҃ь на моето погребенїе, защо сыромаси сѣкогы
имате съ себѣ си, а мене нѣ сѣкогы имате. виж҃ь х҃с как҃ не подума
зла р҃ѣ на него или да го наѱува да му р҃е. о злочестныче что има҃
ты грижа и что метохашь на това мѵро, и що е тебѣ грижа за сиро-
маси, дай ѿ твоето сребро а ѿ чюж҃ото що метохашь. не р҃е х҃с таквизи
думы іудѵ, защо б҃ь като бѣше и знаше неговото ср҃це что мислѣше
и какь щѐ да го прѣдадѐ па евреете, та щеше напоконь да има р҃ѣ
да р҃е. оти ме наѱува и засрамы ме пр҃ѣ тол҃кова мнѡ҃ чл҃ци, затова
и азь омразих҃ те и ѿрекох҃ се ѿ тебѣ, и прѣдадох҃ те да тѐ распнать
іудеете; а като р҃е х҃с. сиромасы сѣкогы имате, а мене нѣ сѣкогы иматѐ.
за тѣзы дума | разумеи что е мисль. г҃ь на҃ і҃с х҃с бѣше б҃ь съврьшень 446
и чл҃кь съврьшень. и что е у него б҃жїе свойство та е непостижи҃ сы
р҃ѣ не може никой негово бж҃тво разуме и въсёвид҃ць и неописань, сы
р҃ѣ сич҃ко види и нема мѣсто нигдѐ нюго да задрьжы, амы гдѐто
поищешь там҃ се находы. ако на нб҃ѐто р҃ѐшь или на зѐмлю или на
море и на сич҃кы мѣста. а плѣть има свойство инак҃во, защо плѣть сѐ
виды и пофаща се и дрьжи се и не може да бу҃е на мнѡго мѣста,
тѣк҃мо быва на едно мѣсто. а х҃с легома като бѣше и б҃ь и чл҃кь и
бж҃твото му бѣше на сѣко мѣсто, а чл҃чьство на едно мѣсто. и думата
като сѣкы чл҃кь подума г҃ь и р҃е. сиромасы сѣкогы иматѐ. ако дн҃ѐска
нѐ найдешь сиромаха, а оутрѣ го находишь, а мене с пльтать тѣк҃мо
сега имате. затова добре сторы тази жена и донесѐ мене това мѵро.
ами па҃ да начнѐ҃ еѵл҃скы думы. Раз҃браха мнѡ҃ нарѡ҃ ѿ іудеете оті е
тамо х҃с дошль и пойдоха нѣ тѣк҃мо зара҃ і҃са, амы и лазара да вида҃
дето го е въскрѣсиль ѿ мрьтвы҃. и наговориха се архїереете и лазара
да оубїать, защо мнѡго ра҃ нюгово іудее като го видѣха и вѣроваха
въ і҃са. и слушаи. Х҃с и другы мрьт҃в҃ци бѣше въскрѣсиль | вдовичина 447
сн҃а и сътникова раба. и защо не завидѣха евреетѐ зара҃ т҃ѣ, колкото
за лазара. и да р҃емь защо. оты защо бѣше тогазы започѐль х҃с да чины
знамѐнїе и не бѣха онїа ѿчютовинїи лю҃їе и тол҃кова сѐ не раз҃бра съдѣ
и не вѣроваха мнозы. затова и архїереете тол҃кова не завидеха, а лазарь
бѣше чютовень чл҃кь и кнѐзь боларинь. и мнѡго лю҃їе дохож҃аха да го
видать и вѣроваха въ х҃а. затова и архїереете мнѡ҃ сѐ гнѣвуваха и за-
видѣха. и ищѐха да убїю҃ и х҃а и лазара наеднущь. и на у҃рѣшны дн҃ь
мнѡ҃ нарѡ҃ що бѣше дош҃ль въ праз҃нькь и раз҃бра́ха чѐ йдѐ і҃с въ

іер҃лмь. и ꙋзѐха ва̀ія ѿ финикь и излѣзоха насрѣща емꙋ пѣ̀хꙋ. оса̀нна
бл҃вѐнь грѣды̀ въ име гн҃ѥ цр҃ь іср҃лѥвь. оса̀нна ка̀же по еллѝн'скы̀
ези̑кь сн҃и на҃, що си бл҃вѐнь дето идѐшь на и̑мѐ гн҃ѥ цр҃ь іср҃лѥвь;
разꙋмѐйте защо прѣѐ сега̀ хв҃а цр҃ква то̀йзы праз҃никь да праз҃нꙋваме
със̑ ва̀ія сы̀ р҃е млады̀ прьч'кы̀ със̑ цвѣ̀ть. ѿ прьвѐнь на ел҃ѝн'ско врѣ̑ме
на сѣ̀ка го̀дина събираха сѐ еллѝны на а̀морія и чи̑нѣха праз҃нькь,
що̀ го зовѣ̀ха панахѐн'да, по наш̑ ези̑кь да р҃ешь събра̀ніе еллѝн'ско.
и имаха зако̀нь и игра̀ꙗха тамо пѐть игры̀. една игра̀ да̀ се на҃бръзꙋва҃
448 и зове се на тѣ̀хны ези҃ | дромо̀нь, вто̀ра ал'ма̀ сы̀ р҃ѣ̀ да сѐ на҃ска̀чать,
трѐтія диско̀сь сы̀ р҃ѣ̀ да фрьлѧть камѝкь, четврьто пектикі̑нь да р҃ешь
еди̑нь дрꙋгы̀ се хва̀тѣше за рꙋ̀ка и ко̀й кого̀ мо̀жа҃е заврьтѐ ꙋда̀риваше
го гдѐ сь слꙋ̀чаше, пѐта бѣ̀ше бо̀р'ба. и ко̀й нави̑ꙗше на тія е҃ игри̑,
а тіѐ го вѣн'чаваха със̑ мнѡго цвѣ̀тѡве ѿ маслы̀ны дивы̀ и во̀дѣха го
по си̑ч'кы̀ трьгь и почи̑таха го и дарꙋваха го, защо е ю̀накь та е
нави̑ль на си̑ч'кы игры̀. И пора̀ди то̀изы за̀конь посрѣщ'наха и хв҃а със̑
цвѣ̀тове мла̀ды, и дрьжа̀ше сѣ̀кы̀ на рꙋ̀ка цвѣ̀ть ѿ вр'ба̀ или̑ ѿ финькь,
защо̀ ѐ и хс҃ нави̑ль на съмр'ть и двигна̀ль ла̀зара. и затова го поче-
тоха̀ като истины̀ цр҃ь. и пꙋсти̑лаха си ри̑зите по пѐти да ходы онова̀
ослѥ̀ по т҃ѣ̀. и влѣ̀зе хс҃ въ іер҃лимь и потрѐсе се си̑ч'кы гра҃. и нарѡ҃
си̑ч'кы чю̀дѣше се. и тога̀зы дх҃ь ст҃ы̀ отвори на ѡні̑а дѣ̀чица мла̀ды
ꙋстата и рѐкоха. оса̀нна бл҃вѐнь грѐды въ име гн҃ѥ цр҃ь ꙗил҃ѥвь. Да р҃емь
па҃ ѿ ев҃ліе. найдѐ і҃с ослѥ̀ и въсѣ̀де на нѥго като е и пи̑сано. не бой
се дьщи̑ сиѡнова, етꙋ цр҃ь тво̀и че идѐ и сѣ̀ди на̀ жр҃ѣ̀бе ослѥ̀. и мае.
р҃е ѿ пр҃р҃чьство захарія. речѣ̀те дьщере сіѡнови, етꙋ цр҃ь тво̀и че иде
ꙋ тебѣ̀ крот'кь и въсѣдналь на жр҃ѣ̀бе ослѥ̀ сн҃а ꙗр'емнича. пр҃р҃кь
449 захарія прор҃е | за то̀йзи дн҃ь и р҃е. не бой се іер҃лме ѿ того̀зи цр҃а
ами сѐ ра҃ꙋваи и весели̑, оти̑ не иде да сѐ голѣ̀ми и да сѐ прѣвьзно̀си,
ами̑ иде смѣрѐно и кро̀т'ко и въсѣдналь на жр҃ѣ̀бе ослѥ̀. защо имал'
си ты̀ гра̀де іер҃лѝме дьщи сіѡнова нѣкога̀ цр҃а мана̀сія, ами̑ бѣ̀ше бе-
зако̀нникь и идолꙋ слꙋ̀жаше. и ималь си ахава цр҃а, и то̀й се покла̀-
ꙗꙗше идолꙋ. има̀л' си навъхо҃носора ца̀ра, и то̀й бѣ̀ше злъ̀ и мꙋчи̑тль.
и си̑чкы̀ бѣ̀ха грьдѣлѝвы и прѣвьзнѐсени, а то̀йзи цр҃ь тво̀й дето сега̀
идѐ нѣ̀ ѐ като̀ оні̑а, ами̑ е кро̀т'кь и смѣрѐнь, и тол'кози ко̀л'кото е
въсѣдналь на жр҃ѣ̀бе ослѥ̀. ѿ ев҃ліе па҃ да р҃емь. и това не разꙋмѐваха
оучениците негови ѿпрьвѐнь, ами̑ като се про̀слави̑ і҃с тога̀зи помѣна̀ха,
оты̀ бѣ̀ше то̀ва за нѥго пі̑сано. и така̀ мꙋ сторі̑ха. това̀ си̑ч'ко сто̀ри
хс҃, а ꙋчениците съ не разꙋмѣ̀ваха ѿпрьвѐнь, ами̑ като̀ се просвѣ̀тиха
напоконь, тогазы разꙋмѣ̀ха̀ това̀ пр҃р҃чство чѐ е за̀ хв҃а бы̀ло пи̑сано.

видиш' ли что каже оученикь х҃вь и ів҃лість, как' ѿпрьвень не разумѣваха пр҃р҃чьство и не срамува се, ами каже. не знаахьме. а ные и до дн҃ска сме безкнижны и безумны и срам' ны е да р҃емь за нѣщо. не знає҃, ами се по҃носи҃ и възносим' се и чиным' се книжовны и учител'ны, а не чює҃ | что каже на ѱал'тырь п҃ѣ г҃. да не хвалит' се прѣмудры 450
прѣмудростію своєю, защо кол'ко се чины чл҃кь да знає той нищо не знаё. като каже и павль ап҃ль. іаже мудріе въ чл҃цѣхь ѿ б҃а оуродьства ю҃, си р҃ѣ каже умѣнь чл҃кь и речивить ничто е пр҃ѣ б҃а. и затова не по҃обае чл҃кь да сѣ похвалы. И пакь да р҃емь ѿ ев҃ліето що е остало: и мар'туриса сич'кы нарѡ҃, дето бѣха ѿпрьвѣнь със' него, като лазара повика ѿ гроба и в'скрѣси го ѿ мрьтвихь. затова го и срѣщ'нь нарѡ҃, оти раз'браха че е сториль това знамѣніе сы р҃ѣ защо въскрѣси лазара, затова го посрѣщн'ха. Амы послушаите да разумѣйте бл҃вѣніи хр҃тіане защо въсѣдна х҃с на ослѥ, и защо си оставиха ап҃лете ризите на ж҃рѣбето, и нарѡ҃ защо си постилаха ризите по пат'ть. х҃с кога щѣше некаде да иде пѣшь ходѣше и дѣнь хода і подалечь, а сега въсѣдна на е҃і пьрищь мѣсто що е далѣчь виѳаніа ѿ іерл҃мь. а п'прище има р҃ сежаны и чины е҃і пьрища ѥа҃ ф҃ сежаны. и на тол'козй близу мѣсто, оты въседе. защо да исплѣны пр҃р҃чьство захарію пр҃р҃ку.

Ами па҃ защо въсѣде на осле ж҃рѣбе. защо ослѥ прѣѡбыдно и
събрано и ѿ таквозы и ѿ йнак'во. и упо҃обѣва се на сич'кыи | езици 451
на҃ назнаменува що сме събраны ѿ мнѡго езици хр҃тіане това ни показува. защо ев҃ліе на тры ѐ раздѣлѥно. едно казува що сь е сторило, като да р҃ешь распѣтіе, погребеніе, въскр҃еніе. второ е прит'чю сію, като да р҃емь гатан'ка, що е р҃е г҃ь притчю сію. чл҃кь нѣкои имаше два сн҃а, или чл҃кь нѣкой иде въ страну дал'ну и другы таквизы притч'и. трѣтіе па҃ що упо҃обѣва смоковница как' ѐ по҃обна грѣху. и това се зове възеніе ев҃л'ско. като и дн҃ешното ев҃ліе що има възведеніе за ослето на что на҃ упо҃обѣва; и слушаите. Г҃ь наш' і҃с х҃с единь истинныи б҃ь бѣше на нб҃ех' страшень и аг҃лы му поють, амы па҃ ѐ много мл҃тивь. и нещѐ да оставы чл҃ка да погине на грѣх'ть си, ами слѣзѐ и яви се смѣрѐнь и крот'кь. и въцр҃и се на҃ на҃ що сме езици смѣрѐніи и прѣобидны. и из'бра на҃ ѿ сич'кыте езици, като каже и пр҃р҃кь софоніа на дн҃ешната парѐміа. спасу що сь ѿфрьлюени и съкрушѐнныте приима҃ и поставѣм' гы за похвала и знаяны и прочюты по сич'ка земліа. чюх'те ли и разумѐх'те ли, оти за на҃ хр҃тіане назнаменува онова ж҃рѣбе сн҃ь іарѐмничь, как' сме ѿ мнѡго езици. а ризите щото гы постилаха по | земліа това назнаменува грѣховѐте си ѿ сич'кыте езици, 452

защо ако не ѿмѐтне чл҃к҃ грѣховете си, не мо̀же да бѫде хв҃ъ нѝ х҃с
прїѐма грѣшнаго. като каже и пр҃р҃кь ісаїа. кой хра̀м҃ да мѝ съзѝжѫ̀те
глїе҃ г҃ь, хра̀м҃ се зовѐ чѝсто ср҃це чл҃кѹ. и па̀вель ап҃ль каже. коѐ при-
честїе тмѣ̀ кь ст҃ѹ. тьма̀ е зло̀ що чѝны чл҃кь, а ст҃ъ ѐ х҃с. и не мо̀же
чл҃кь зло̀ да чины̀ и да ѐ х҃вь. а като нѣ̀кои чл҃кь кога̀ ще да сѐ тече
мнѡ̀ и облѣ̀чень ѐ със҃ мнѡго дрѣхы̀ и не мо̀же със҃ тѣ̀ да течѐ, ако
гы̀ не съблѣче, така̀ и ны̀е, ако сѝ не ѿмѐтне҃ грѣховете не може҃ по-
стѝгна цр҃тво нб҃ное. и па҃ чл҃кь не може да гледа̀ със҃ едно око на
нб҃о, а със҃ дрѹго на землю̀. така̀ и ны̀е не може҃ гледа̀ ѝ б҃а и дїа̀вола.
и г҃ь сам҃ си каже въ ев҃лїе. нѝкой не може на два̀ гп҃да̀рѣ да работѝ.
илѝ едно̀ да ненавѝды, а дрѹгыго да лю̀бы. така̀ и нїѐ. ако не ос҃а̀вы҃
сѐ ѿ зло̀ не мо̀же҃ прїе х҃а на ср҃цето си. и това̀ назнаменѹва онїа̀
рѝзи что ги постѝлаха. А оученицитѐ като си възлагаха ризѝте на
ж҃рѣбѐто, что назнаменѹва разѹмѐйте и това̀. казах҃ме къ҃к҃ сме ны̀е
ѩрѣ̀мникь ѿ сѝч҃кы езѝци хр҃тїа̀не. и ст҃ы̀ ап҃лы посла̀ны бы̀ха на на҃,
453 сѝч҃кы езѝци що сме, и наѹчиха ны̀ и наста̀виха | и въразѹмѝха.
и чю̀деса сто̀риха. и мнѡ̀ зло̀ прѣтрьпѣ̀ха тьк҃мо да обрьна҃ сѝч҃кы
езицы̀ и да гы̀ приведѹ҃ на добро б҃горазѹмїе и да ѝ҃ покрыють
грѣховетѐ със҃ по̀ѹчѐнїето. това̀ назнаменѹва ап҃лыте одѐжы̀ что възла-
гаха врьхѹ ж҃рѣбѐцатаго. А ва̀їа сы̀ р҃ѣ̀ младо̀кы и цвѣть и това̀ знаме-
нѹва, ка҃ ѐ навѝль б҃ъ на съмрьть, и ны̀ѐ ка҃ побѣ̀дых҃ме и пот҃п҃ках҃ме
злѝте работы̀ що чѝнех҃ме. еда това̀ възведѐнїе ев҃л҃ско на на҃ доноси
по̀ѹчѐнїе. ами и вие о бл҃гоч҃стивы хр҃тїане, ко̀ито сте сь д҃нѐска събра̀ле
ра҃ѝ тогѐзы ст҃го праз҃ныка, сега̀ ные със҃ б҃лгть х҃ва дойдо̀х҃ме на кра̀и
ст҃ы̀е по̀сты. и едны̀ чл҃ци има̀ дето са̀ б҃ѹ ѹгодїле и добрѐ сь постѝле,
а дрѹгы̀ па҃ има̀ заедно̀ като сега̀ и азь постих҃ се. амы има чл҃к҃
та мѹ нѣ̀ ѐ напрїѐть по҃, защо ѿ тры̀ ра̀боты̀ загѹбева си чл҃кь
по҃. едно̀ да чѝнышь що ты ищѐ пльта, второ̀е чл҃кѹѹгодїе и похва-
лѐнїе, трѐтїе за̀висть и вра̀жда; и на плтьт҃ си ко̀й ѹгаж҃а и чины̀ и
що ищѐ, тоѝзы чл҃кь по҃ не мо̀же да исправы̀, защо чл҃кь има̀ ѿ д҃шѹ
по҃ка̀нь и ѿ тѐло, и д҃ша желѧ̀е сѣ̀когы добро и по волѧ̀ б҃жїа̀ да живы̀,
454 по҃ лю̀бы, а мнѡго ѩдѐнїе ненавидѝ, бдѣ̀нїе любы̀, мнѡ̀ сьнь | не ище,
възр҃ѣжа̀нїе ище, а бл҃ѹ се гнѹси. защо̀ е д҃ша невѝдѣна и нб҃на̀, затова и
нб҃но любы̀, а тѐло е па҃ ѿ землѧ̀ и земльно̀ лю̀бы. и чл҃кь ако̀ въз҃ыще
да чѝны що мѹ плтѣ ище, по҃ никога не бы сториль, защо тѣ̀ло ище
мнѡго да ѩдѐ и мнѡго да пие, и мнѡ̀ да спѝ, и что да р҃ѣшь сѝч҃ко
землѣ̀но ище. и кой по волѧ идѐ на пл҃та си, тоѝзи чл҃кь не мо̀же да
сѐ постѝ. и ако по̀сти нѣ̀ мѹ е наприеть. А чл҃кѹѹгодїе ѐ па҃, кога нѣ̀кой
постѝ зара҃ѝ похва̀ла ѿ лю̀їе. и не мѹ се помага ѿ по҃ нѝчто що̀ е

постыль, защо и гь вь евлїе рче. когато сѐ постите, не бѹдѣте помрьк-
нале и поникнале като оскрьбѐны, и да си помрачàте лицето да сѐ по-
кажете на чл҃ци как' сѐ постыте. амѝнь и истина дѹма҃ ва҃, оты си из'-
гѹбих'те добро. и дв҃дь прр҃ькь проклѝна таквызы чл҃ци и каже юко рас-
сыпа кòсты чл҃коѹгоднико҃. такà е и за милостынѧ, като и за по҃. акò
ищешь да чѝнишь млтѝнѧ, да нѐ знае левà рѹка твòа, что давà десни́ца
твòѧ. сы рѣ нѝкомѹ да сѐ не похвàлишь нѝ кажѐшь що чинышь добро;
защо ако сѐ мл҃ишь бѹ или пòстѝшь или млтѝнѧ чинѝшь, или инаквò
нѣкоѐ добро чинышь, нѝкòи да те не знаѐ тьк'мо едѝнь бь да знàе.
ако лы чинѝшь | добродѣтель зара҃и похвàла ѿ чл҃ци и заради̇ пòчьсть 455
ѿ людїе, знай нема҃ нѝкаквò добро, амы еднàкь злò и мькà наводишь
на дш҃àта си. разѹмѣй и затовà, когò почьте бь, и чл҃ци го почѝтать. и
акò ищѐшь почьсть ѿ чл҃ци, бь не почѝта, амы ако ище҃ почьсть ѿ бà
тогàзи тѐ и чл҃ци почитàть, защо чл҃ци волà бжїà чѝна҃. раз'брàх'те лы
за чл҃коѹгодїе ка҃ не можѐ по҃ да исправы. Разѹмѣй и за врàжѹ. акò
нѣкòй чл҃кь има враж҃ь със' нѣкого хр҃тїànина и посты, тоизы по҃ бь
мѹ не прїѐма, защо каже прр҃к' исàїа. нѣ так'вьзы по҃ из'бра҃ азь, рче
гь, макàрь и ако си прѣклонѝшь като срьпь своѧта шиа, и дрѹго, акò
и пѐп'ль си постѐлишь, макàрь и като мѡѵси да сѐ постышь и имàшь
враж҃ѹ нà некòго кога сѐ си постѝль, нѝкоà пол'за или пòмощь имàшь
ѿ тойзи по҃. и пàвель ап҃ль каже. акò прѣда҃ тѣлото си да ме съжѐгѹть,
а любовь не има҃, нищо мѝ се не придàва. виж҃ь кòл'ко не може нищо
да бѹде безь любовь. макàрь и на мѹка да ѹмрешь, добро немàшь нѝщо.
и что дрѹго да рѐмь. и гь сам'си рче въ евлїе. ако прòститѐ на чл҃ци
съгрѣшѐнїето, что вѝ сь съгрѣшѝле, ѿпѹсти щѐ и ва҃ гь съгрѣшѐнїето.
акò лѝ выѐ не ѿпѹстите на чл҃ци съгрѣшѐнїето, и ѿць вàшь нб҃ны
неще просты нашето съгрѣшѐнїе. и виж҃ь кòл'ко на҃ бь прощавà съгрѣ-
шѐнїе, | а нѝе неще҃ да сѐ прощаваме за мàл'ко нѣщо. разѹмѐх'те ли 456
зà по҃ как' нѣ ѐ ѹгòдно бѹ, акò немаме любовь със' сич'кы хр҃тїàне. Амы
и нѝе сегà легомà съврьших'ме ст҃аà м҃-цà, да сѐ вòди҃ и опитàме. акò
бѹдѣме се постилѐ до сегà сь҃ враж҃а, акò сегà е дошлà великà нѐ҃лїà
ст҃ыѐ ст҃рты гнѝе и по҃обнò е сегà да сѐ исправы҃, оты да бьде҃ достòйны
да праз҃нѹваме ст҃ы стр҃ты и да постигне҃ свѣтлое вьскрѐнїе със' чистò
срце, а нѣ да сѐ загрижи҃ за одѣж҃и хѹбавы или зà юстїе и пїтиѐ;
безѹмны сѹть тїѧ, и не познахà истинаго бà, дето затовà има҃ грижа
и за дш҃ата си не помисливать; ами нѝѐ да нѐ стори҃ такà, амы да сѐ
покаными да си просты҃ дш҃ата и да сѐ облѣче҃ със' добры работы.
и наше юстѝе и пїтѝе да бѹде словò бжїе и бж҃твны дѹмы да се

насѝты. и да сѐ възвѣлы, защо б҃а вѣрꙋваме, дето тàквозы любы и чакаме да въскр҃неме и да се сꙋдиме и да прѝме сѣкы кой що è сторыль и ꙋработѝль. затова сме и ные длъжны да сторы що е достòйно на нàша чистà вѣрà. защо акò немаме чиста вѣрà и акò нѣ сме сторилè добра работà, сы р҃ѣ млтѝна и по и смѣрѐніе, не може да сѐ сп҃имь. амы товà сѝч'ко да сѐ по҃оканы да стòриме бл҃вѐніи хр҃тіàне, оты да ны
457 спо҃обы і҃с х҃с тꙋка | да прѣпроводы дн҃ыте нàшы мир'но ѿ врàга видѝмаго и невидѝмаго дето е ꙋбіицà на нàшата д҃ша и тѣлотò и та да ны ꙋпазы б҃ъ ѿ вѣчна мꙋка. и да сѐ спо҃обы и ные оназы мисльнà и нб҃наа пасхà, детò е самомꙋ і҃ꙋ нашемꙋ і҃с х҃ꙋ, и дà полꙋчы цр҃тво нб҃ноè дето крàи и кон'ць нема и дѣтò е славà безкон'чнаа въ вѣкы амѝнь.

Дама҃кѝна мóна иподіакона и стꙋдитà

словò на погребѐніе і҃а б҃а и спсà нàше і҃с х҃а и о ежѐ въ адь съшѣствіе. Бл҃вы ѡ҃; о риданы пр҃тые б҃це.

Злы́нà и напàсти что находи на чл҃кы ѿ тры работы бѝвать. едно искꙋшѐніе б҃жіè, когà искꙋсюва б҃ъ чл҃ка да гò вѝды дали го любы кòга мꙋ дойде нѣкоіà бѣдà илѝ злинія, илѝ тѣкмо любы б҃а; когато мꙋ е весело и проваж҃а си добре. второè па бывà кога сѐ ѿльчы б҃ъ ѿ неко҃ чл҃ка зар҃ай прѣгрѣшѐніе некоè. трѐтіе па бива, когà докрàи оставѝ б҃ъ и ѿ искꙋшѐніе б҃жіе бивà напа, как'вото бѝвà и потеглы правѐдны іѡвь, дето бѣше чл҃кь правѐдн, млтѝвь, дòбрь и истининь пр҃ѣ б҃а и пр҃ѣ
458 чл҃кы. и имаше синѡве | седе и дѣщеры тры, ѡв'це имаше седе тысꙋщѐ, камѝлы г҃ сы р҃ѣ стры сꙋщь, волòвѐ зꙋгвары петѐстòтинь, конѝе жен'скы по пѐть стòтынь. и рабòтà и слꙋгꙋваніе мнѡ, амы въ мàл'кы д҃ны нѝчто мꙋ нѐ остà, доде мꙋ и дѣцата из'мрѣха. т'к'мо тòи остà сь жената си обѝднь. и до тòл'козы дочака оты и снагàта мꙋ сѝч'ка оживинѝчѣ и лѣжашѐ на гнойще из'фрѣл҃е, и чирѐпь немашѐ да си поострьжѐ тѣлото сѝ и ны хлѣбь имаше да іадѐ илѝ стовна вода да піе. тѣк'мо неговàта обы́днаіа жена ходѣшѐ и просѣшѐ ѿ кащà на кащà и приносѣше та мꙋ мѐтнꙋваше ѿ дàлечь и дꙋмаше мꙋ. докогà да лежѝшь ты тꙋка обидничѐ похꙋлень, амы р҃е нѣкоà хꙋл'на дꙋма на б҃а, давнò бы ꙋмрѣль да почине да не тѐглишь товà злò. тогàзы се обрьна іѡвь тà й кàже. нелѝ си жена безꙋмна. като прѝимех'ме тòл'кова ѿ б҃а и радовах'ме сѐ, амѝ сѐгà злò лѝ да нѐ прѣтрьпи. и такà проводѝ онз'ы праведны іѡвь тàк'возы злò и скр'бь, додѐ мꙋ па дàде б҃ъ поголѣмо дòбро и здра҃вѝе. и тѣзы напàсть що прѣтрьпѐ, тà бѣше товà на искꙋшѐніе сы р҃ѣ на испитніà.

защо мꙋ бѣшѐ завидѣль дїаволь и испросиль бѣше ѿ бга да го изкꙋси и | 459
да̀ гѡ̀ виды дали ще любы бга. и на скрѣбно врѣме знаеше бъ ꙗ̀ова чѐ
не ще да по̀хꙋлы̑, ами го любы̑. тѣкмо оставы̑ да потеглы зло, да имаме
и ны̑е наꙋка поради̇ него. А кога сѐ ѿльчы̑ бъ ѿ члка̀ зара̑и нѣко̀е
прѣгрѣшѐнїе что е̑ прѣгрѣшиль нѣчто члкь бꙋ и ищѐ бъ да го испра̀вы
и затова го оставы̑ да потѐглы зло̀ заради̇ грѣ̑ нѣговь. а кога сѐ
оставы̑ бъ до краи̇ ѿ члка и порази го заради̇ голѣ̑ грѣ̑, като евреете
що гы оставы̑ бъ и порази гы̑, или̇ като ꙗда̀ дето за го̀лѣмо безако̀нїе
что сторы̑ та̀ го оставы̑ бъ и постѝгна дето мꙋ се слꙋчы̑ та се и обѣсы̑.
о ꙋме поганы, что сы има̀ль безаконни̇че. ѡ безчлчны̑и и безъочливы̑
члче. ѡ зло̀чѐстныче и безако̀нниче непростенны̑, ко̀й да сѐ не почюды̑
и да сѐ не ꙋдивы̑ на̀ твоето недостойнство. и кои те насилы̑ да прѣ-
дадешь га на безако̀нныте ꙋдее. и кой ты̑ ре̑ да стане̑ прѣда̀тель и
бꙋгоꙋбїица̀. и ко̀ю сиромашство има̀шѐ, или̇ гла̀дь, или̇ голота̀ та про-
дадѐ га да добие̑ има̀нїе. ты̑ носѣше на сѝчкыте апле ко̀й що имаше,
сѝчко бѣшѐ ꙋ твой рꙋце. и не бѣше ти нѝчто ѡскꙋдно, амы̑ защо така̀
сторы̑. защо бѣшѐ люка̀вь и зло̀ꙋмѐнь | и лакѡ̑, и сребрѡлю̀бцъ. ты̑ дꙋ- 460
маше, лю̀кавы̑ члче, не лю̀бꙗ има̀нїе, а ты прѣдаде га зараї и̇ма̀нїе,
защо идѣ̀ слѣдь хса; хс ꙋча̀ше да не бꙋде лаком̀ство и сребролю̀бїе ꙋ
члка, а ты̑ така̀ сторы̑ и прѣда̀де го на распѐтїе. или̇ не дадѐ и̇ тебѣ̀
сила̀ като и на̀ и̇ на ѡнїа̀ апле, или̇ не исцѣлꙗваше и ты̑ болны и
слѣпы̑ и бѣсны. или̇ ко̀й да̀рь да̀дѐ бъ на ѡнїа̀ апле, а тебѣ̀ не дадѣ̀;
или̇ не ѡми и твойте носѣ̀ като па сѝчкытѐ аплы̑ и причести̇ те. а ты̑
безꙋмниче вьмѣ̀сто добро та мꙋ сторы̑ зло̀. и вьмѣ̀сто като бѣшѐ апль,
а ты̑ стань дїа̀воль. и защо; оты̑ бѣше зло̀ꙋмѐнь и сребролю̀бцъ и за-
ви̇стныкь. и ѿ вьнка се глѐдаше ꙋченыкь, а ватрѣ̀ си бы̑ль дїа̀волъ, та
сторы̑ таквозы̑ зло и прѣда̀де хса бга, що е сторѝль нбо и землю, на
рꙋцѣ̀ безаконы̑ и грѣшны̑. Амы̑ гъ така пострада̀ и прїе распѐтїе, защо
бѣха̀ така прорѐкле пррци, амы̑ тѐшко тебѣ̀ зло̀честы̑и члчѐ.

Амы̑ послꙋшайте блвѐнїи хртїа̀не за днѐшны̑ пра̀знькь, защо̀ е
пѣснь црко̀вная и мльча̀нїе много ѿ члци и на̀ аглы ꙋжась. ꙗ̀ковь
правѐдны̑ за днѐшны днь бѣше прорекль. црь заспа̀ль и ко̀й да го
събꙋды̑, защо ѐ легнль и заспа̀ль като львь и като скꙋмѐнь, и ко̀й да го
двигне, защо вѣ̑ера | бѣшѐ осъдѐнь и распѐта мꙋ бѣшѐ плѣта на крѣ̑тѣ, 461
а днеска като еди̇нь сѝлникь пойдѐ дшата мꙋ въ адь да изва̀ды̑ ѿ ада
що сь ѿпрьвѐнь запрѣны. ами̇ и вы̑е сѝчкы̑ ези̇ци що стѐ въ адь да
сѐ зара̑вате, и ако̀ нѐ сѝчкы̑ а то ко̀йто сь те свободи̇ле ѿ мька и ѿ
рꙋка дїа̀волска; защо оты̑ идѐ спѐнїе и сїсь при̇ходы̑ да вы извады̑ и

да вы из'бавви. вчера бѣше като прѣобыдн и осѣдѣн, а дн҃ѣска прославлен и похвалѣн. в҃ера ѹкарань и заплюе҃ и заѹшень ѿ плесныца и ѹранѣнь, а д҃нѣска се прославлѧ. в҃ера като единь чл҃кь, а д҃нѣскаа като сущи б҃ъ; ра҃ѹвайте се вые праведныци ра҃и г҃а, защо сам'си дойде да вы сп҃и. и възвеселѣт' се зара҃и б҃а, оты сам'си бл҃гоизволи и слѣзѣ на землѧ и адь огор'чѣ. амы що бѣха въ адь та сѣ зара҃уваха, защо се адь изпразднь. амы постены адѣ, оты идѣ силникь. тьгѣваи тагѹваи адѣ, оты иде крѣп'кы б҃ъ. и въздьхни и поплачи адѣ, оты додѣ сп҃ѣніе и из'бавлѣніе. в҃елите се праведны и играйте патріар'си, и що стѣ ѿ вѣка мрьтви ра҃ѹвайте се; оти заради ва҃ распѣт҃е с҃пь и ра҃и ва҃ положи се въ гробь, и порѹгань, и сьс' копіѣ прободѣнь. и що потеглы и прѣтрьпѣ, сич'ко ра҃и в҃а. и зара҃и адамѧ е х҃с, а за евва пр҃та б҃ца.
462 и за онова дрьво що ҃е прѣльсты ада҃ | ѿ него кр҃ть. и зара҃и злїа що прѣльсты евву гаврїль арх҃гль. зара҃и рай гробь. за листїе смоковнично багрѣница. и защо прѣспи ада҃ заповѣдь, бы распѣтїе х҃во. ами това сич'ко що прѣтрьпѣ х҃с ра҃и наше сп҃сѣніе. в҃ера бѣх'ме на распѣтїе х҃во, а д҃нѣска на погребѣніе. отїи и ѹтрѣ да сме на въск҃рѣніе. и порѹгань бы х҃с, да н҃а поч'тѣ и заѹшень бы сплесница, да подадѣ на҃ свободь, защо ѿпрьвѣнь имаше единь законь, кога щѣше нѣкой чл҃кь да си простѣ роба прьвѣн' го плѣснеше и тогази го простѣше. така х҃с легома щѣше да ны из'вады да нѣ сме векіе поробены ѿ діавола. затова прїе плесница. и заплювань бы да ны почьтѣ, и трьніе мѹ оставиха на главата, да прости адамѹ клѣтвьта, дето мѹ р҃е. проклета землѧ на твоа работа и трьніе и вльчьць да ты из'растѣ на главата. като мѹ р҃е. ѡблѣче се х҃с въ чрьвена багреница, зань да покрые голота адамѹ прѣоцѹ. и съ прьсть го быха, да съкрѹши главата діаволѹ. със' оцет' го напойха, да ѹслады горѣсть адамова. рѹцете си пригвозды на кр҃тѣ, да ѿковѣ н҃а ѿ мѹжа діавол'ска. прободѣнь бы въ ребрата, да раз҃ере рѹкописането адамово. въ гробь се положи, да въскрѣси н҃а. на кр҃ть вдигна се, да
463 вознесѣ н҃а | при него. ѡ чюдо страшно и прѣславно. ѿ това как'во щешь посмѣрено детѣ е вишны б҃ъ, а то го оклеветаха като льстника. дето мѹ аг҃лѣ пѣють, а то го заплюха безаконіи ѹста. ѡ рѹде евреискыи защо прѣдадох'те на съмрьть своего бл҃годѣтелѧ. и защо го распех'те. зара҃и защо мрьтвы въскрѣсѣваше и защо слекавы и бол'ны и бѣсны и слѣпы исцѣлѧваше. той в҃а въ пѹстина със' манна хранѣше, а вїе го със' ѡцеть напойх'те. и той ва҃ вода ѿ камикь источи, а вїе го със' жльч' напойх'те. той в҃а наставѣше по пѹстынѧть и просвѣтѹваше вы ог'нианныи стлъп', а вые затова҃ оставих'те въ гробь. и защо вы м годинь

прѣхранѝ вь истинàта, а вїè го ѹбих'те. въйстинѹ рожѐнїа ехѝдовнà есте, като вы ѡàннь крѿтель дѹмàше. защо рож'ба ехѝднина проѧде ѹтробата майчина си. такà и вїè безакòнїи ръп'тах'тè и хѹлих'те на бга. амѝ хс сѝч'ко товà прѣтрьпѐ, защо е такà писано въ кнїгы прѿрѿчьскѝ, да исплѣны писанїето. амѝ о горѐ и теж'кò вà слѣпѝ и злòѹмнѝ и сѐга товà лѹкавѝ рѡе не помѝслѹвате, амѝ когà прїйдѐ на втòрое нѝегово съшѣствїе да сѹдѝ на сѝч'кы свѣ, тогазы щете разѹме чтò сте стòрилѐ.

Амѝ нѝе ѡ блѿлвѐнны хрѿтїàне, дà | помѝсли кòл'ко ё и как'во è 464
бжїе съмотрѐнїе що ё бь съмотрилъ, и кàкь слѣзѐ и породѝ се със' плѣть зарàѝ на и тòл'козы хѹла прѣтрьпѣ и додѣ гò и распѐхà межѹ двàта раз'бойнника, като злòдѣѝ дето чѝны злò и не тѣк'мо като бѣшѐ жѝвь потѐглѝ това, амѝ и напоконь въ гробь го погрѐбоха ѡб'вѝть със' плàтно като мр'тѣвець. сѝч'ко товà бѝ зарàѝ нашѐ спѿенїе, да извàды и да свобòѝ нà ѿ гор'кыго и тьмнàго ада, амѝ и щото бѣхà ѿ вѣка мрьтвыте и тїе прїèха свобожѐнїе. мты бжїа плачѝеше и въздишѣшѐ, и сѝлы нбѿные дивлѧхѹ се и агглѝ трепѐрѧхѹ, и завѝстниците еврее смѣàхѹ се; и срцето иѝ бѣшѐ потврьдò ѿ кàмикь. отѝ камѐнїето познà чё е бь що сь ё распѐль и раз'оборѝ се, а евреете еднàкь потврьдѐ гнѣвѹваха се. тьк'мо нѣкоѝ, ѡсифь бѣше мѹ името, тоѝ лѹбѣшѐ хà. пойдѐ ѹ пилàта и испроси тѣлòто ісво да го снѐме ѿ крть. и пойдѐ рàзѹмно и смѣрѣно и рѐ. дай мѝ пилàте тогòзы обѝдного мрьт'вца и оѱѹванныго детò като осѣдень и распеть и като едѝнь чюжѝнець дето гò никòѝ не тачѝ и детò е сирòмаѝ и без' доѝ, детò вчѐра осьдѝ да гò распнать, дай ми тòгозѝ распѐтàго дà го погрѐба. сам'си е, защо | оученицитѐ неговѝ 465
бѣгахà и остàвиха го, амѝ и азь затовà ти се млю дрѹго ти нѣщо голѣмо не ѝщѹ, амы мàл'ко нѣщо. и послѹшай ме та мѝ дàй тогòзы непочьтѐннаго, детò е дошѣль да почьтѐ нà, и чюжѝнець, дето ще да спѐ чюжѝнците въ срство нбѿное. доста мѹ е що гò осъдих'те. посем'сегà прѣстàнь завѝсть фарисисскаа и ѹмирѝ се врàжѝа ѝѹдейска, и съвръши сѐ дѹматà на кнѝжниците. амѝ зарàѝ товà ти се млю да ми гò дадѐшь, защò е чюдѝнець, да гò покрѝю и да гò погрѣбѹ. и азь за него да сѐ зàгрижаѝ, защо саѝ азь неговь рàбь и вѣр'нь дрѹгь. и тѝ пилатѐ да сѐ покажешь крòт'кь чл'кь и коà тї è пòл'за да виси распѐт' на крѿтѣ и гòль. амѝ ми го дай да гò облѐкѹ, защо посесегà нѝкòѝ тебѣ нещѐ нѣчто подѹма зарадѝ него, отѝ се съвръши работà каѝ искаха и отѝ сегà ти никòѝ нѝе браны. и затовà ти се млѝмь да ме послѹшашь да мѝ дадѐшь тогозѝ мрьт'вцà, детò е зарадѝ нà ѹмрѣль и дето е

незнаѭнь на чл҃ци, ами го азь знаю кой е и що е. ами що ты иска҃ дай
ми. Таквизи дѹми смѣренни и ѹмилѣнны подѹма іосифь пилатѹ и пилать
466 ѿ б҃а наставень даде іосифѹ телото г҃ніе. и ѡсифь го сънїе ѿ | кр҃ть
и обиви го със҃ з҃мѹриено платно. ами бл҃жены рѹцѣ твои ѡ іосифе, дето
сь похвашале так҃вози тѣло. и бл҃жени о҃чи твои, дето сь гледале так҃-
вази снаг҃ь. бл҃жень еси и трѝщь бл҃же҃ что си об҃виль такьвозы тѣло.
и блжень еси. оти се ты намѣры на так҃возы врѣме так҃вьзы вѣрен҃
слѹга. и знаеш҃ ли іосиве, кога си носиль със҃ твойте бл҃жены рѹцѣ
носиль си сил҃наго и крѣпкаго б҃а, дето го видѣ ісаіа пр҃р҃кь и ѹбоа се
и даніль видѣ го страше҃ сѣдіа и растрепера се. и дето е силень и не-
види҃, а ти го видѣ. и дето се ни ѿ кого не дрьжи, а ты го понесе.
и дето сич҃кы свѣ҃ не може да го въмѣсты, а ті го ѹ мал҃кь гробь оставы.
ѡ голѣма бл҃годѣть и честь дето се ты сега добы и спо҃бы и кажи на҃
бл҃женны и бл҃годарѹванны іѡсифе, дето ьѣ е видѣль, а ты го видѣ,
как҃вы пѣсни пѣаше като го носѣше да го погребешь. разѹмѣваме оты си
великы и чюдны пѣсны дѹмал҃, дето нашь езикь и ѹста не може исказа;
ами ты със҃ никодима потаенаго ѹченика така пѣах҃те като го носѣх҃те.
единородь с҃нь и слово б҃жіе безсмр҃тнь си. изволиви сп҃ініа наше҃ ра҃и
въпл҃тити се ѿ ст҃ые б҃це и пр҃но д҃вы ма҃ріе непрѣложно въчл҃чь҃се,
467 распьн҃ же се х҃е б҃е съмрьтію | сьмрьть настѹпи, едінь сый ст҃ый троици
сьпрославлѧемый оц҃ѹ и ст҃омѹ дх҃ѹ сп҃и на҃. мт҃и же негова г҃джа б҃ца
плачеше и рыдаше и каквы бѣха нейны дѹмы, добре е да речемь. ѡ
чедо моѐ и сн҃ѹ мой драгы, гдѣ оставѧшь маика си сама и ѹ кол храмина пѹщашь мѧ, и оставѧшь мѧ, сн҃е мои, ѿ сега и раз҃елѧваме са
ѿ дн҃еска, сн҃е и чедо мое. ами кого имамь азь ѿсега да ме ѹтешы. тѣбе
имахь чедо моѐ надеж҃а и на тебе са надѣахь, и ти ми бѣше чедо моѐ оц҃ь
и майка и г҃дь и назиратель и помощни҃. и ты имаше за мене грижа та ме
чѹваше и пазеше, ами сега на место тебѣ кои да ме погледне и да ме помилѹва. това ли се надеѧхь кога те раж҃ахь. и това ли дочакахь като те ѿхранихь да дочака҃ сега таквази скрьбь, кога те раждахь болесть никаква нема҃,
ами сега люта болесть имамь сн҃ѹ мой. и на место радость, чедо моѐ, има҃
гѧлѧма скрьбь и гѧлѧма мл҃ть и що се надѣахь да види҃ голѧмо добро,
а азь дочака҃ сега гѧлѧма скрьбь и гѧлѧмо зло. гдѣ е сега гавриль
архаанг҃ль, дето ми рече радвай се. сега да го видѣхь, та бы҃ имала
що да мѹ рекѹ, защо ми бѣше рекль, оти ща да има҃ радость до вѣка.
468 и твое цр҃тво конець и краи неще да | има, а азь те сега гледа҃, чедо
моѐ, нѣ като цр҃ія, ами като едного ѿсьдника. и нѣ като г҃да и вл҃ка,
ами като единь слѹга, детѹ е ѹсьдень и оубіень. и гледам те сега, чедо

моѐ, мрѣтва. и знаю чедо моѐ че ми не дѹмаше зѐмлно, ами нб҃но,
затова тѹка на земля не саби се архангглѹ дѹмата, ами ще на нб҃ото
цр҃тво твое да бѹде. и пàкь чѐдо моѐ гдѣ ѐ сегà петрь, оучѐникь твой,
дѐто те любеше и дѹмаше вчера сь҃ тебѣ наеднò да ѹмрѐ, а сегà гдѣ
е҃ и нѣ би да се наиде малкò менѣ да ѹтеши. вчера се чинеше ѿ сич-
кыте най-млтивь и послѹшливь, а сегà бы немлтивь и непослѹшливь.
ѡ҃ менѐ единой, да бы҃ имала кладенець ѿ очѝте си та быха сичкыте
слѣзы нстѐкле. о чедо моѐ, отвòри си очѝте и виждь твоя майка колко
сльзи излїя за тебѣ твоя майка. и виждь сн҃ѹ мой, кàкь не бы тѹкà
никой ѿ твòите оучѐници, тьк҃мо іѡаннь сам си и той быль сѣщи твой
оученикь що та е любиль. елà сн҃е мой іѡанне и плачи сь҃ майка си
за брата твоего ѹчителя. вчѐра ти бѐше оуч҃тль и г҃дь, а дн҃еска брать,
защо така рѐче, като висеше на кр҃тать. мàти това е сн҃ь твой. ами
сички | племена и ѩзици да поплачете сь҃ мене. сл҃нце, и мц҃ь и земля 469
и горы оутешите ме и виж҃ьте творцà вàшего дето повелѐ и бы сичкò
на н҃бо и на зѐмлю, а сега се мрѣтвь виды. кàкь да не помрькнѐ сл҃нце
и м҃ць ѡ б҃лжѐнный сѹмеоне, бг҃оприемче. вьистынѹ пр҃рокыи биль и д҃хь
ст҃ый ималѝ си, оти ми бѐше рѐкл. оружїе острò и ѿ двете страны на
ср҃цѐто мое ще да влѣзе. ето сегà зби ти се дѹмàта. и каква ме скрьбь
постигнà. ами сегà що да сотворю. и каквò целованїе да ѿдàмь сн҃ѹ
моемѹ, защо вике на зѐмли плт҃ский немàмь да гò вида. време ще
дойде и ча҃ и нощь приближи се, и мрькнà и азь кѹга да поплачà. и да
прилегаше, та бихь сичка нощь плàкала, не би҃ те погреблà ами безаконїи
евреѐ не оставѩтъ. о лѹкавы ѹме їѹдѐйский, о безчловѐчный и завистлыви евреѐ, о рòде злы и безаконный, невидите ли какь помрькнà сл҃нце
и м҃ць, и землѧта се потресе, и кàменїе рàспаде се. познà творцà своегò,
като се распе, а вїе скврьнный не познàхте. завѣса цр҃ковна раздра се
посрѣ҃ на двое, а вїе са не ѹмилихте. | гроби ѿтвориха сѧ, а рàше ср҃це 470
лѹкаво не разѹме б҃га. и ты о лѹкави и безаконїи їѹдо, вь кол҃ко безѹмїе
постигна оканаиче, и кол҃ко си быль злочесть, и никой те не познаваше,
ами мой сн҃ь познаваше те. и кол҃ко ти пьты рѐче сь҃ прич҃та вь кьк҃во
щешь да вьпадне҃, защо знаеше що ще҃ да стòриш. а ти не разѹмѣ
ни съ покаѧ непотребниче, и коѧ ти бе нѹжѣа, та предаде сн҃а моегò
на завистливыте и пòганы евреѐ. или гладень бѐше, или гòль, или
коѧ сиромашїѧ, ты носѐше и дрьжеше сичкото на ап҃лѐте и нѝчто не
бѐши ти оскѹдно, ами защо го предàде. оти зàщо беше злòѹмѐнь и дїàволь,
любеше имàнїе. що ще҃ да дòходишь сле҃ х҃а сн҃а моего. х҃с оучѐше да
не любите имàнїе, ами зàщо го предаде на рàспетїе или ти не дàде

дарь. като и на онїа апле да е и тебѐ. и ти исцелява болнѝ и нà
слепи очи дàваше, и бесни исцелѝаваше. и на умѝвенїе и тѣбе омѝ
нòзете и причести те, ами си би дїàволь. и ѿ вѣнка се глѐдаше оучѐ-
никь, а вътре сѝ ѝмàль несѝтаго беса та стори ѹчителю си гѹ бгѹ товà
злò и предàе творцà дето е сътвориль нбо и зѐмлю на поганите їѹдее
да го рàспнать. о злòчѐси їѹдо и сребролѝбївыи, о горе тебѣ беззакониче
и тешко ти тврѣдѣ. ами гь това потегли и распе се, защо е така пи-
сано вь книги прроческыи таквози да пострада гь бъ за адама и за
сички свѣть. ами о горе тебѣ и на дѹшата ти че е ѹтишла вь адь да
са мьчи до вѣка съ нечестивите еврее. по ваше безѹмїе, що сте ѹрабо-
тиле, а мой сне цръ сеи и съкрѹши ще вашите поганы главы. ами и ти
сне мои тебѣ като мрьтавцѹ дѹмать. поиди вь адь и извади дѹшите на
471 преоци. | . . . . . рсныи трѐты днь, като
. . . . . заль нать, със твѝте прѣсты . . . . . а
а видà и азь и той те ѹченици. . . . . оскрьбѝле. амѝ
въскрны ги бе. . . . . отѝ сѝ ты цръ вѣчныи. и навы . . . .
сть и сьтрѝ силà лѝкавомѹ дїàволѹ, ... а ми сѐ навы твоей мтреи,
защо ма . . . ь да си прїѐль распѐтїе и ѹмрѐ за сичкыи свѣть. ала
си мене жàлость оставѝль. и голѣма млть макàрь че щѐшь г днгы да
сторѝшь въ адь като ми си казàль, ами сѐ менѣ, чинѝ много годинѝ и
затовà въскрны чедò моѐ и ги трѐтѝ днь като ми си рѐкль да сѐ
зараоувать и азь твòя майка, що сьмь скрѣбна сегà за твòата съмрть.
И товà показахме малко бгородичны скрѣбны дѹмы, защо такà е пообно
да разѹмѐемь колко имаше бца жàлость за сна своего единороднàго гсà
ха. макàрь и да знàаше че ѐ той гь бъ истинныи и третѝ днь ще
да въскрне, амы пàкь не мòжаше да сѐ ѹтръпѝ, ами плачеше и тѣгѹваше,
като сѣкàа майка за сна своего. и бца като плàчеше за сна своего
и гробѹ щѣше да сѐ прѣдадѐ тѣлото негово, а адь долѹ ѿ страть тре-
сѣше сà, стѣнеше какь ще да погѝне, защо познà какь ще да сѐ лишѝ
472 ѿ дшите що гѝ дрьжашѐ ѿ а ф годинь. амѝ и дѹмѝ | некакви дѹмашѐ
и стѣнѣше . . . . . дѹмите стмѹ епифàнїю има . .
. . . . . что разѹмеха адòво ридàнїе, чт . . . . . ѡ
что е тазѝ нѹжда. ѐ, ѐ, чтò е . . . . . ѿ назарàнина да сѐ чю-
дишь и дивѝшь к . . . . ла марѝина крѣпость. уовѝ оуды колко ѐ
. . . . дрьжàва. амѝ кòй е тойзы дѐтò сѐ не ос . . . вà въ адь; то
ѐ товà тà не може да сѐ задрьжи по землѝата. по добрѣ бѣшѐ да нѣ бѣ
посторѝль евреете да го распнь, защо прїнехме като мрьтвьца амы
трепѐра ѿ него като безсьмртнь. прїѐхь него като члка, а сегà ме ѐ

стра^ като слабаго, а сега се бою като юнака якаго. прїехъ него като
осъдена и бою се ѿ него като ѿ сѫдїа страшнаго. амы ѡ слѫгы и по-
слѫшници мои бѣсѡве, затворѣте на адь врата̀та и по^прѣте гї твръдѣ,
за̀що иде и дойде врѣме да сътрїе наша дрьжава. амї що да рѣкѫ
легома̀ е б^ъ дето идѐ, защо позна^ и разумѣ^ ѣ че ще да погѫбы наша̀
сила̀. и что да сторы^, доидѐ врѣме да се сътрїе^. и той ще да съкрѫшї
вратата̀ адовы, амы елатѐ да сѐ съкрие^ и долѫ на дъното адово. и това̀
еднакь дѫмаха̀ бѣсѡвете въ адь. тоїа ча^ прївтаса и г^ъ въ адь със^
голѣма̀ сла̀ва и със^ пѣсны аг^гл^скы и архг^гл^скы и просвѣтї гол^ѣ
св^ѣ | въ адь. и аг^глы привикаха̀ въ адь на бѣсѡвете. възмѣте врата̀ 473
кнезї вашї, си р^ѣ вїе що сте прьвы страшны на̀ адь отворѣте вра-
та̀та адовы, защо ц^рь идѐ и г^ъ крѣп^кы. отво̀ретѣ, оты привьта̀са сѝл^ны
б^ъ. и възмѣте се вра̀та вѣчна̀а сї р^е излѣсте ѿ тѫка и строшѣте вра-
тата̀ вѣчны, дѣто сь ѿ вѣка̀, защо ще да влѣзе ц^рь на^ ц^ры и г^ъ, що
г^пд^ствѫва. амы скоро ѿворѣте оти ще^ да гы раз^валы^ ѿ корень, че
ще да̀ влѣзе ц^рь славѣ̀ що ѝма нб^наа слава. И аг^глыте така дѫмаха
и вїка̀ха въ адь, а бѣсѡвете що бѣха̀ ѿпаднале прьвень ѿ нб^ѣто и
достїгналѣ бѣха̀ въ адь и не ѫсетиха се, ко̀й ѐ тойзы ц^рь славѣ̀, амы
питаха̀ аг^глїте и кажеха. кой ѐ тойзї ц^рь славѣ̀. и аг^глы рекоха̀. оты
питате ѡ бѣсѡве илї не знаете кой ѐ ц^рь славѣ̀. тойзи ѐ дето ва^
изьфрьлы ѿ нб^ѣто за̀ вашего зло̀ и грьдо̀сть и вярїна ви въ адь, тойзї
ѐ сн^ъ и сло̀во бж^їе. вие го познах^те ѡ бѣсѡве, отї ѐ сн^ъ бж^їи и
слово̀, когато вы из^гонюваша̀ ѿ бѣсныте чл^ци, амї сега̀ защо питате
кой ѐ тойзы ц^рь славѣ̀. ако лї выѐ това̀ не помнїте, амї за лазара не
знаете лї и не видѣх^те лї как^ със^ една дѫма ѿтнїе и дш^ата мѫ ѿ
вашитѐ рѫце. ако лї се и ѿ това̀ не ѫсѣщате, амї ѿ знамѐнїето като
сѐ распѣ̀ | не познах^те лы; като слн^це помрькна, защо позна̀ твор^ца 474
своего и землата̀ се потрьси и сїч^ко съз^данїе позна̀ б^а що е сътво-
рїлъ нб^ и зѐмлю̀, а вїѐ не познах^тѐ, кой ѐ ц^рь славѣ̀, г^ъ сила^ тѣ ѥ^
ц^рь сла̀вѣ; ако̀ л^ы еднакь питѐте разумейте добрѣ̀. г^ъ крѣп^кь и сїл^нь,
г^ъ сил^ь въ бра̀ны. крѣп^кь ѐ г^ъ оти щѐ да̀ съкрѫши вашата̀ сила ѡ
бѣсѡве, а сїл^нь ѐ г^ъ защо̀ ще адь да погѫбы дето вїѐ сѣдїте. амы на
бра̀нь има сїла, и на коа̀ на ва̀ш^та. и ако щете да сѐ опрѣте немѫ
насрѣща, щѐ да вы погѫбы сїн^ца вы и сїлата ваша̀. амї затова вы
реко̀х^ме. въз^мѣте врата̀ кнези вашы и вѫмѐте се врата̀ вѣчна и вънї-
деть ц^рь славѣ̀. и това подѫмаха аг^глы ѿ една̀ страна, а бѣсѡвете ѿ
дрѫга страна̀. и аг^глите дѫмаха̀ със^ радо̀сть, а бѣсѡвете със^ стра^. и ц^рь
славѣ̀ г^ъ на̀шь і^с х^с вълѣзе въ адь със^ нѐговата сїла и власть и не

вълѣзе х҃с със҃ тѣлото си въ адь, защо бѣше тѣлото му на землѝ, амѝ
вълѣзе със҃ бж҃твото си със҃ пр҃таа негова дш҃а. и тамо бѣха сѝч҃кото
що бѣха ѿ вѣка умрѣли прѣоц҃и. та҃ бѣшѐ адамь и евва, сѝоѳ и авель,
каинь, нѡе, авраа҃м, ісаакь, іаковь и мѡѵси и сѝч҃кы пр҃р҃ци. тамо бѣше
475 и пр҃тча іѡаннь кр҃тль. сторилъ бѣше г҃ | годинь и шѣсть мц҃и въ адь.
и что да р҃емь сѝч҃кы що бѣха умрѣлѐ ѿ адама до хв҃о распѣтіе сѐ
бѣха въ адь, не със҃ тѣлото си, амѝ дш҃ите и҃. и като просвѣты он҃зы
ст҃ь въ адь напрасно, сѝч҃кѝ дш҃и тамо зараѹ҃ваха се и познаха че щьть
да сѐ из҃бавать и разумѣха че щьть да излѣзѹвать. и ѹсѣтиха сѐ що ѐ
тойзы свѣть, дето просвѣти на тьмны адь. затова подума сімеонь бг҃опріѐм҃ць та каже на сѝч҃ките що сь въ адь. не рекох҃ ли азь ва҃, отѝ йоще
мал҃ко врѣме та ще да дойде да нѝ из҃вады ѿ тьзѝ мука и неказах҃
ли ви, ка҃ го самь азь нарука прїѐль и дрьжаль като мл҃иць. защо ми
нѣ вѣрувах҃те думата. виж҃те сега самы как҃ ѐ истинна що вѝ са҃ рѐк҃ль.
амѝ и бж҃твныи пр҃тча іѡанн҃ като имь р҃е. ако сѝ ты, ѡ стар҃че сѵмеѡне видѣль есѝ него като мл҃н҃ца, амѝ аз҃ го смь видѣль мѹжа съвръшень и кр҃тиль го са҃ на іѡр҃дань рѣка. тѝ ѿ как҃ го си видѣль има
лг҃ годинь, а азь ѿ какь го с҃мь кр҃тиль до сега има трѝ годинь, амы
видѣх҃те ли как҃ самь истинна рѐкль. и ада҃ слѹшаше тїа думы и радѹваше се, и евва веселѐше като го гледаха чѐ ѹлѣзова въ ада ра҃и тѣхъ;
476 прѣоц҃и се веселїахѹ. и пр҃р҃ците се | раѹ҃ваху се, видѣха го дето го съ
ѿнапр҃ѣ пророкѹвале и еднѝ думаха. да възлѣзе ѿ м҃ката животь мой
кам҃то тебѣ г҃и б҃е мой. а дрѹгы думаха. възвѐды ѿ ада дш҃е наше. а
пакь дрѹгы, приближи се дш҃а наша до врата съмрьтнѝ. и дрѹгы. повиках҃ме правѐдны и тѝ г҃и послѹшаль си на҃. И със҃ так҃вози чакане
бѣха въ адь, и г҃ь като дов҃таса и р҃е адамѹ. станы адаме мое създанїе
дето те моа рука създаде, амѝ станѝ адаме да иде҃ ѿ тѹка, а то оставѝ
чюж҃о мѣсто и идѝ на своето. и оставѝ скрьбь и грижа и ела на
радость и веселїе, защо раѝ тебѣ чака и онова дрьво, дето зара҃и него
ѿпадѐ, сега готово ра҃и тебѣ. и что чюваше аг҃гль вратата едем҃скѝ със҃
ѡг҃нно и пламено орѹжїе, сега ѿстьпѝ, векѹ нечюва. и азь зара҃м тебѐ
тѹка дойдо҃ и зара҃м вебѣ въпльтих҃ се и бы҃ чл҃кь и тебѣ ра҃и смѣрих҃
се, хѹла прїѐхь и заѹшенїе и заплѹванїе, и напоконь и распѣтїе и
погрѣбенїе. сѝч҃ко това прѣтрьп҃ѣ защо да извада тебѣ и сѝч҃кѝ родь
дето ѿ тебѣ се нарѡдиль, що ѐ вьпадналь злѣ зара҃и твоѐ прѣгрѣшенїе.
станѣте и вѝе сѝч҃кы що сте тѹка и виж҃те и разумѐйте, оти са҃ азь
477 сп҃сенїе вашѐ и азь | с҃мь избавленїе вашѐ, що ща да вы из҃вадѧ. аз
ес҃мь свѣть дето с҃мь прьвѣнь въ мирь дошль, амѝ и сега тѹка дойдо҃

съ с҃вѣть да сѐ и вѝе просвѣтѝте. азь чюхь мл҃бà вашà и гла҃ вашь, отѝ выѐ правѐдны повикàх҃те менѣ. и азь чю҃ мл҃бà вàша и слѣзо҃ да извàди҃ вàсь ѿ рѫцѣ дѝавол҃скѝ и ѿ тьмнѝ адь и ѿ злà мѫка, амѝ станѐте да йдѣте въ рàй. таквизѝ дѫмѝ х҃с подѫма и из҃вадѝ дш҃ите ѿ ада. и разѫмѣйте и товà за дш҃ите, извади лѝ х҃с сѝч҃кѝте дш҃и из҃ ада илѝ нѣ. слѫшайте глигòрїа бг҃ослòвь что р҃е. и҃с ходѝ по землѧ пл҃тскѝ л҃г годѝны и проповѣда и ѫчѝ, и който вѣрѫвàха дѫматà мѫ, т҃ѣ из҃вадѝ. така и въ адь сторы х҃с л҃г часѡве. и тàмо въ адь който вѣрѫвàха и извади гѝ, а който не вѣрѫвàха, остаха да сѐ мьчàть и дò сегà. разѫмѣйте и за чàсѡвете. кога се распѐ х҃с бѣше м҃ць мар҃тїà. има҃ чàсѡве дн҃ь в҃і и нòщь в҃і. и распѐ се х҃с въ пе҃ ѳ ча҃. и до дòвечера остахà г҃ ча҃ове и ноща в҃і чàсове, и сѫбота в҃і ча҃ове. и сѫботнà нòщь до пòлѫнощь ѕ҃ чàсове; и бѝха сѝч҃кыте чàсова л҃г. товà такà бѝ. ами адѫ т҃мнитата раз҃валѝена остà и до сега. и дѫшѝте праведнѝ | ѿидохà въ рай и наїдоха тамо 478
оногозѝ раз҃бойника дето гò распѐха заедно със҃ х҃а и р҃е. помѣни ме г҃и. и прости го х҃с, и тоизѝ ча҃ пойде въ рай. и като го видѣха адамь и евва, чюдѣхà се и маѩаха се и дѫмàха си. кой бѝ тойзы тѫка въ рàй, ние сме прѣво бж҃їе създàнїе ѿ сѝч҃кы чл҃ци и като бѣх҃ме въ рàй немашѐ никой чл҃кь тѫка въ рàи със҃ на҃ да хòды. амѝ тойзи сегà дето го видиме ѿ г҃ѐ се найде тѫка. и слѣдь адàмà вълѣзоха сѝч҃кы въ рай прѣѡц҃и.

Амѝ затовà тòл҃козѝ сказахме защо тїѝѩ дѫмѝ не съ за дн҃ѐшны дн҃ь, ами сь за ѫтрѣшнѝ дн҃ь. имàмь да вѝ въспомѣнѫ нѣкоа рѐчь бл҃вѐн хр҃тїàне, отѝ защо имаме обычàй дн҃ѐскаа и ѫтрѣ да сѐ при҃ещàваме ѫ цр҃ква ст҃àа и добрь ѐ зàконь и ст҃ѣ҃ и така ѐ по҃обно въсакòмѫ хр҃тїàнинѫ. амѝ без҃ говорь дх҃òвнѝи, детò е неисповѣднь ѿ дх҃òвнаго оц҃а, томѫзы чл҃кѫ нѣ ѐ по҃òбно нѝ правѐдно да сѐ прїичести макàрь мѫжь илѝ жена, илѝ стàрь, илѝ млàдь мѫжь ѿ е҃і л҃ѣ а жена ѿ в҃і годѝнь защо нѣ чѐ нѣ ѐ по҃òбно, амѝ голѣма мѫка себѣ наноси и товà много болѐсти бивàть на чл҃ци. като каже и павѐль ап҃ль. сѐго ра҃и мнѡзи не дѫжны въ ва҃ испѣть довòл҃ны. сѝ р҃ѣ | онова мѣсто, и поидохь на оно- 479
гова стàр҃ца и идѣхь и слàвѣх҃ б҃а. и чюдѣх҃ се как҃вò се чѝны ѿ б҃а чюдо съсъ праведнїи людїе. и какь нѣ е мòгло да сѐ сп҃и чл҃кь непрòстень на тòѩ свѣть. амѝ и нїѐ брàтїе да имаме мѝрнò ср҃це на сѝч҃кь чл҃цѝ и б҃ь нàсь дà прòсты, амѝнь. |

480 М҃ца того̀ д҃і.

Въз҃вижѐніе чⷭ҃тнàго крⷭ҃та гн҃ѧ.

ѡ҃ бл҃ви.

Въ лѣто сѐдмо, ѿкогà бѣшѐ начѐль цр҃ь костàнтинь да цр҃твꙋвà, и при нѐгово цр҃тво събрахà се мнѡго нечѣстивѝ вàрвàрѐ на рѣкꙋ дꙋнавскꙋ, ищѣха да прѣплꙋвать и да плѣнꙋвàⷯ сѝчка въстòчнà страна. и разбрà това цр҃ь коньстàнтинь и събрà войскà и пойдѐ на дꙋнавь, да сѐ біѐ със҃ тѣ҃. и мнѡго днѝ бы се със҃ тѣ҃. а ѡніà поганіи и още мнѡго се безчѐть събрàха и начѐха да сѐ наговàраⷯ ꙋтрѣ̀ да прѣмина̑ и да сѐ біàть със҃ цр҃а констàнтина. и прѣзь тьꙗ но҃ голѣ̀ма грѝжа и скрбь имашѐ цр҃ь констàнтинь. и поглѐда на нб҃о и видѣ̀ крⷭ҃ть голѣ̀ на нб҃ето ѿ сл҃нцето пò свѣти, и околò нѐго писмò напѝсано със҃ звѣзы и кажѐ. със҃ това щеⷯ на врàговете твой да наⷯвѝешь. и цр҃ь сѐ ꙋплашѝ и начѐ да трѐпере ѿ страⷯ. и зѐ да казꙋвà на своите болѣрѐ що е виѐль и нꙋтрѐ издѣлаха ѿ дрво и напрàвиха такàвзы
481 крⷭ҃ть какòто бѣшѐ видѣ̀ль, | и повѣ̀ле цр҃ь да го нòсать прѣ̀ воискàта напрѣ̀. и понѐсоха го, и тогàзи силà крⷭ҃тꙋ чⷭ҃тнòмꙋ чюдесà стòри, побѝха мнòго ѿ погàните, и що ѡстàха изхвàтха ги жѝвы. и тогàзи цр҃ь и поидѐ на цр҃играⷯ със҃ голѣ̀ма радо҃. и маика мꙋ цр҃ца елѐна срѣщнь его̀ със҃ велѝка пòчьсть, и мнѡго радо҃ стòри се тогàзи. и мàлко днѝ минàха се и рⷭ҃е цр҃ь, дà прїидꙋть сѝчкы идолсытѐ жрѣ̀це, сѝ рⷭ҃е, що съ кàто попòве, и каза имь̀ що̀ има голѣ̀ма силà тоизи крⷭ҃ть. и рⷭ҃е имь̀. да ми кàжете, кой бь̀ чѝны товà знамѐніе със҃ такàвази крⷭ҃ть. и тїе мꙋ рѐкоха. това знамѐніе нѣ̀ ѐ ѿ нàшите бòгове, амѝ е ѿ вѝшнаго цра и б҃а. и тогàзи оузѐ цр҃ь крⷭ҃ть и поиде оу цр҃ьска идолѝскаа и сѝчкы идолѐ поклонѝше се крⷭ҃тꙋ. и повѣ̀лѐ цр҃ь да дòйде еп҃копь рѝмскѝ евсѐвїа и крⷭ҃ти се ѿ него и сѝчкы нѐговы болїàре. и тогàзи цр҃ь пꙋстѝ мàйка сы цр҃ца елѐна въ ієрⷭ҃лїмь и мнѡго войскꙋ със҃ нѝеꙋ, и воѐвода аполòса нареди̇ и нѝего да идѐ със҃ нѐю да испѝтаⷯ и дà найдꙋть крⷭ҃ть хв҃ь, гдѐ го сь скрѣ̀ле еврее, щòто распѐха г҃а на нѐго. и бѣше сь мѝнле годѝны с҃г ѿкогà бѣшѐ распѐть х҃с. и тогàзи еднакь еврее дрьжàха ієрⷭ҃лїмь. и стори се мнѡго искàніе заради̇ крⷭ҃ть хв҃ь дето ѐ на нѝего распѐть бѝль г҃ь нàшь і҃с х҃с. и цр҃ца елѐна поидѐ
482 до ерⷭ҃лиⷯ със҃ арїеп҃ка и със҃ воевòда. и повѣ̀ле | да сѐ събѐрꙋть евреие. и тòизи чаⷯ събрàха се трѝ тысꙋщь, сѝ рⷭ҃е ѕг҃. и рⷭ҃е иⷯ цр҃ца. знàю азь вàсь, какь стѐ билѐ ѿнапрѣ̀дь сѣмѐ правѐднò и кàк҃ стѐ билѐ б҃ꙋ възлюблѐны. и тогàзи глѣдàⷯтѐ свѣть, амѝ сегà глѐдате тьма, защò вѝе

стòрих'тè истѝнна лъжà. дето щè на^ да избàви ѿ клéтва и щò è мр'твы
въскрѣшàваль, а вы́е го сте нарѐкле лѣстець. амѝ сегà вàмь щò дѹма^,
идѣтè и из'берѣте меж^ѹ вàсь щото знаѝтъ зако добрѣ. и ѡнїа еврее
поидохà и събрàха ѓа^ мѹжїе, елѐна же цр^ца поглѐда ги и рѐче имь.
еднàкь идѣтè и из'берѣте ѿ тїа що сà мѹжїе мѹдрѝ и книжници, детò
знаѝть закòнь и писàнїе добрѣ, и тѣхь мы довѣдѐте. и пойдоха евреете
грѝжны' избрàха е^ мѹжїе и пойдòха и рѐкоха цр^ци. тїà мѹжїе цр^це
добрѣ знаѝть закòнь. и цр^ца елѐна рѐче и^. вы́е сн^ѡве іср^лѣвы,
ѡслѣпѣхѣте съ ср^цѐто си и рѐкох'тè, кàкь нѣ è х^с сн^ь бж^їи, и мнѡго
хѹла на нѐго из'вàдих'те и присмѣхь, амы́ ви сегà дѹма^. скòро идѣтè и
избѐрѣте мѐж'дѹ вàсь що сà мѹжїе мѹдры́ та мы ги доведѣтè. и тїе
ѿйдòха грѝжни. и дѹмаха сѝ мѐж^ѹ себѣ. що è това что чѝны нам'
цр^ца тòлакѣзы скрѣбь и трѹдь, това нàмь нѣ è на добрò. и еди́нь ѿ
тѣ^ имè бѣшè мѹ ѩда та и^ кажè. азь знаю добрѣ защò цр^ца на^ тòл'кова
трѹдь чины. и тїè мѹ рѐкоха. защо. | ѩда имь рече. за дрѣвото кр^тное, 483
дето са оц^ы наши распѣли х^а, и цр^ца ще да го ище ѿ на^, ами да
се чѹвате да не казѹвате, зàщо ако кàжете то ще дà са развалѝ зàконъ
ѿ о^ци нàши прѐданїе, сире^ що са научиле и ѹтврѣдиле. защо дѣдь
мои закей, когà щѐль да оумрѣ и казаль оц^ѹ моемѹ сѝмонѹ. и мой оц^ь
сѝмонь казà мене и зарѣча ми и рече. да знаешь чедо и да пòвнишь,
ще да бѹде исканїе за кр^ть, дѐто распеха на него і^с х^а нашите сѹдїе,
до немое врѐме. й мнòго ще да бѹде тогази млѣва за он'зѝ кр^ть, догдѣ
се наиде. ами да се чѹвàшь чѐдо, никомѹ да не кажешь, зàщо многò
щешь мѹка да потеглишь, и напòконь ще да пòгине еврейско цр^тво, а
то щать да цр^ѹвать дето верѣвать іс^а х^а распѐтаго, защо е той бѝль
поистина сн^ь бж^їй. ами оц^и нàши заради тòва мѹ завѝдиха та го
рàспеха и погрѣбоха го, ами онь вь трѣтїй дн^ь пàкь станаль и ожѝвель
и воскр^наль и ѩвѝл се на сѝчкы. и по м^ дн^и вознѐсль се на нб^ото.
ами мой оц^ь ималь брàта, зовàле го стѐфане, архїдїàконь бѝль и вѣрѹ-
валь иѓса хр^та. и пòчель да ѹчи лѹдїе да вѣрѹвать іс^а хр^та, а фарїсѐе
са събрале и побѝле го сѣ^ кàменїе. | биль го навади^ нѣкой чл^кь сàвель. 484
и г'ь напоко^ пакь се оумл^тивиль на тòгози сàвла и настави^ го на
покàнїе, и кр^тѝл се и стàналь напоконь ап^ль хв^ь и много свѣть оувѣ-
риль да вѣрѹвать іс^а х^а. и ща^, р^е баща ми сѝмонь, много еврее да
вѣрѹвать тоизи кр^ть. ами и азь ва^ сегà казѹва^. ако вѝ попита цр^ца
що да и рѐчете. а тїе мѹ кàжать. ньѐ товà и тїѩ твои дѹми иы́ ѿ кòго
до сега не сме чѹле ни разбрале, амѝ сега нїе тебѣ ще^ да пїтаме. ако
ни попита цр^ца за кр^тѣтать. гдѣ е^ ськрѝть. и това тїе една^ дѹмаха,

дофтàсаха тоꙗ чà слꙋги ѿ цр҃ца срьдити и закàраха ги. и рѐче имь цр҃ца. да вѝ питà ва, сѐме и҆ꙗѐво, гдѣ е кр҃ть хр҃товь. а тїе млъчаха, ничто не подꙋмаха. и расрьди са на тꙗ цр҃ца и р҃е. менѐ ли млъчите и не дꙋмате, сега повелꙗвà сѝчкы вые на огнь да изгорите. и онїꙗ ев҃рее оуплàшиха се и зеха онòгози ї҆ꙋда, що ѝмь кàзꙋваше и завѐдꙋха го пр҃ѣ цр҃ца. и рѐкꙋха. тойзи е чл҃вь сн҃ь пр҃роч҃ский, мꙋжь правѐдень. и законь знаѐ, и сѝчко що ищѐшь сичко знае като чꙋ тїꙗ дꙋми цр҃ца, ѿпꙋстѝ сѝчки ев҃рѐе, и ѿѝдоха си, а то запрѣ тогози ї҆ꙋда. и на оутре рече цр҃ца и довѐдоха го пре неꙗ. и р҃е мꙋ цр҃ца. ї҆ꙋдо сега тебѣ доде сьмрьть и жѝвоть, ами вижь животь ли ище да сѝ живь или сьмрьть. ї҆ꙋда р҃е. г҃дже цр҃це, кой ще при хлѣбь иска ками да ꙗде. амѝ и азь, нѝчто не знаꙗ да ти кàжꙋ. и цр҃ца мꙋ р҃е. ѡ ї҆ꙋдо, ище ли на н҃бото
485 да сѝ жи или на землꙗта, кажи ми: | кажи мѝ, гдѐ ѐ скрыть кр҃ть хв҃ь. ї҆ꙋда р҃е цр҃це. лѣтопѝс҃ць книга казꙋва. ѿкòгà е было товà имà дò двѣсте годѝнь и помнѡго, а нѝе смѐ млàди и какь ще да знае тогàзи що ѐ былò. елѐна цр҃ца р҃е. ї҆ꙋдо, кàк҃ знàешь като сà прѣмѝн҃ле сн҃ѡве ꙗил҃вы чрьмное морѐ. кàкь ѐ былò тогазѝ и що ѐ, сѝч҃ко стòрено знàешь, а за кр҃ть хвь не знàешь. ї҆ꙋда р҃е. г҃пже цр҃це, писанїе имаме и кàзꙋва ны щò е бы҃лò тогàзы и знàеме, а за хв҃ь кр҃ть писàнїе немаме, затовà не знаѐме. р҃е мꙋ цр҃ца. акò кàжешь кр҃ть хв҃ь гдѐ ѐ, азь голѣма почѐсть да тѝ дарꙋвà, токò тѣк҃мо тѝ покажѝ мѣстотò гдѐто ѐ х҃с бы҃ль распѐть и азе щь повѣлѐ и раскопà ще това мѣсто, давно бы дàль б҃ь да го полꙋчѝ и менѣ да мѝ бꙋдѐ що с҃мь ис҃ала. ї҆ꙋда р҃ѐ. азь цр҃це товà мѣсто не знаꙗ, нѝтò мї е нѐкои казàль, илѝ ѿ стары нашѝ ѡцѝ никòи нѐ мї е показàль. и цр҃ца мꙋ р҃е. ѡ ї҆ꙋдо азь сегà повѣлѐ тебѣ ѿ глади да ꙋмрешь, защò не кàзꙋваш мѣстото. и҆ꙋда мл҃ча и не подꙋма нѝчто. тогàзи повелѣ да гò тꙋреть оу вьбѐль сꙋхь и за з҃ дн҃ы да мꙋ не давать нѝчто да ꙗдѐ. и бы такà ї҆ꙋда трьпѐ за з҃ дн҃и и вь сѐд҃ми дн҃ь зѐ да вѝка. пꙋстѣте ме г҃пдàре мой ѿтꙋка, а тò азь да вы кàжа гдѐ ѐ
486 кр҃ть хв҃ь и мѐстото детò е бы҃ль распѐть х҃с. и казàха цр҃ци | и цр҃ца повелѣ да го извàдеть из҃ ѡнѣзи ꙗма. и извàдиха го. и ї҆ꙋда не знàеше гдѐ ѐ съкрыть кр҃т хв҃ь, нѝ на кòе мѣсто распѣть бы҃ль х҃с, тѣк҃мò знàеше на коꙗ планина. и ѡнàзи планинꙋ бѣше голѣма. и пойдѐ ї҆ꙋда на нѝеꙗ и падѝь на лицето си на землꙗ и зѐ да сѐ мòли б҃ꙋ и плàче и дꙋмаше такà. б҃е що сѝ стòриль нб҃о и землꙗ и дето сѣдѝшь на херꙋвимѣ и стòрил҃ си шѐстокрилаты аг҃ле дето не прѣстàнꙋва, амѝ пою҃ ст҃ь ст҃ь ст҃ь г҃ь, затовà се серàфиме нарицàвать, детò им҃ си повѣлѐль да чꙋвать живòтное дрѣвò, амѝ г҃и б҃е, тѝ на сѝч҃ки на влàдашь, защò с҃ме и нѝе твòе създàнїе, и сегà твоꙗ вòлꙗ да бꙋде вл҃ко г҃и; ако не

бы быль ги бе твой снь, що сь è родиль ѿ мріа дв ца, не би толкова
чюдо сториль. и тѝ заради наше спѣніе на земліа явѝ се и сьс
чл̃ци хо̃ѝль заедно и животѣваль, амѝ ти се затова молю вл̃ко бе
азь твой рабь, като си послѣшаль мѡѷсеа що è быль твой слуга
та сѝ явѝль кости іѡсифовы ѿ земліа, така и сега да явѝшь намь
ги на сѝчки ны чтны̃и крть, и повелѝ бе да излѣзе ѿ това мѣсто,
дѣто è съкрить крть хвь, нѣкои дѝмь да мѝрише на хубово, да
познае гдѣто е чтны̃ крть. и азь да вѣрува въ ха іс ха распѣтаго
какь è быль тои хс црь иилѣвь въ вѣкы вѣко. това сè иуда бу, | 487
помлѝ. и тоизѝ ча потрѣсе се ѡназы планина и дѝмь блгь и хубавь
излѣзе ѿ това мѣсто и разѝна се землѧта гдѣто бѣше съкрыть чтны̃
крть. и стлѣпь ѡгнѧнь виѣше се ѿ земліа до нбѣто. тогази се иуда
уплаши и привика със голѣмь гла. блгодару те бе, че си тѝ быль
създаль и сторіль сѝчкы свѣть, ісè хе истинны̃и бе, и мене нѣ сѝ
быль ѿпадиль ѿ твоіа млть. амѝ ти се молю ги, мойте грѣхове и моето
зло да не помѣнѣшь и да ме смѣсѝшь със прьваго мника стефана.
И оузе тогазы мотика и копа надолу к лакте. и найдè камикь голѣмь,
плоскь. и извади камикь и видѣ г крстове и зарадѣва се иуда голѣма
радость. и црца разб(р)а и повѣлѣ да гѝ извадеть ѿ землѧта. и като гѝ
извадиха, и почюдиха се сѝчкы людіе, като быха оу земліа толкови
с годины и не почрьнѣха илѝ да изгныѧть, амѝ еднакь посвѣтиаха и по-
несоха гы у градь архіепкпь и сѝчки людіе със велика радость. црца
елена чюдѣше се и радо исплѣни се. амѝ виды като сь г крстове, и
не знае кои е хвь крть, и кой са на ѡніа двѧта разбойника щото гы
распеха заедно със ха. и ре па иуду. ѡ уду, как ще сега ны̃е да по-
знае, кої е крть вл̃ку ху. и бѣше тогази дню ѳ ча и случѝ се че
изнесоваха | едного мртьвца да го погребуть. иуда като видѣ мрьтвцатого 488
рад бы и дхь стѝ ѡтвори му разумь да опѝта крстовете на мрьтавцатого.
и ре црци. сега щешь позна црце кои è силны крть хвь. и повѣлè
да станть със мртвьцатого я занесе единь крсть что бѣха два еднакви.
и постави го на мрьтвьцатого и не бы нѝщо. и кога занесоха що е
быль хвь крть и постави го на мрьтва и тоіа ча стана ѡнзи мрьт-
вець и пріивика със голѣмь гла. великь è бь хртіанскы̃и, дето не може
никои исказа негова сила, защо тоизи крть бжіи сега менѣ ѿ сьмрьть
избави. и тогази като видѣха еврее това чюдо много вѣроваху и кртиха
се, а діаволь завидѣ като сè крщавать евреете та сè прѣтвори като
единь старець и рицѣтè му наѡпакь свѣзаны и наче да плаче прѣ
сѝчкы събор. ѡ ісе назаранине, не давашь менѣ дш̃ите чл̃чсціи да гы
пріема, амѝ сѝчки зовешь при себе, а сега си показаль тѝ иудо крть

хвь на мене. азъ оногози іѹдо сторы та продаде ха за л сребрьници
и распеха го еврее на тоизи крть, а сега ты мене ѿгенювашь. почакай
іѹдо да вдигнѹ едного цара на тебѣ да те много помьчи да се ѿрешь ѿ ха
489 распетаго и мене да слѹшашь. тогази іѹда ре | діаволѹ. гь бь що е въ-
скрѣсиль мрьтвы, тоы да те проклене и да те запрати въ мѹкѹ вѣчнѹ и въ
ѡгнь негасимь. и тоя ча діаволь исчезна. и црца елена като чю и видѣ
това, почюди се на вѣра іѹдова. и тогази црца ѡпѣкова крть хвь със злато
и със каменіе многоцѣнны и направи црква на краиніево мѣсто, гдето
беше биль распеть хс. и направи ковчегь сребрьнь и остави крть
хвь оу него. и нареди момци да го чювать. и крти се тогази іѹда ѿ
евсевіа, архіепкпа рим'скаго, и рече мѹ име кѹріакь. и црца еднакь
бѣше въ ерусалимь, а то се прѣстави евсевіа архіепкпь. и црца събра
влци и епкпы и поставиха кѹріака архіепкпа. и пакь црца помысли
за гвоздіето що бѣха га пригвоздиле на крть и зова кѹріака епкпа
и ре мѹ. стыи влко, що искахь даде ми бь, ами еднакь има грижа за
гвоздіето сто, какь и него да бы видѣла, ами се иди па помли бѹ
давно го бь изяви. и поиде тогази епкпь със сичкы людие що бѣха
вѣровале бѹ па на ѡнова що се вове краиніево мѣсто. и поче да се
мли бѹ със слзи. и ре. ги исе хе сне бга живаго, послѹшаи ме твоего
раба, като ми си изявиль и наидо чтныи крть твой, така и сега по-
кажі ми гдѣ е и гвозіето твое сто,ето е было със тѣхь пригвоздено
490 стое тѣло | твое, да мѹ се поклоны и да го цѣлѹва и да п(р)ославлю
име твое стое, защо ты си единь бь що чинишь чюдеса. и тогази като
довр'ши епкпь млбата си тоизи ча просвѣти свѣть ѿ земліата. и начеха
да копають на онова мѣсто, и копаха десеть лакте надолѹ и найдоха
гвоздіето по камикь. и црца елена доиде и поклони се на колѣне, и
цѣлѹва сто гвоздіе. и блгодари бга и рс. слава тебѣ ги іс хе, гдето
ма си дал що сьмь искала, ты еси единь что послѹшѹвашь кой ти се
бои. и сичкы людіе рекоха. сега видѣхме ги исе хе, че си истинныи
бь, и вѣровахме въ тебѣ. и тогази повѣле црца. кой не вѣрова въ га
іса ха и не крти се, тои да се испьди ѿ іерлимь. и тогази днь ѿ
днь напльнюваше се вѣра хртіанскаа, а кѹріакѹ влкѹ дарѣва мо бь
дарь и исцѣлѣваше болны людіе ѿ сѣкавы болесть. и црца елена много
подаде злато и сребро ѹ црква. и тогази кога щеха да внесѹть чтныи
крть оу црква, събра се народь много безчеть на виденіе, и не можаха
да го видать ѿ много нарѡ. а патріархь възлѣзе със діаконе насрѣ
црквата на високо место що се зове ѡмбѡнь и вьдигнаха чтныи
крть и видѣха го людіе. и начеха да викать. ги помлѹи. и ѿ то-
гази оутвр'ди се празникь да празнѹваме възвиженіе чтномѹ крть. |

М҃ца того ѝ҃. 491

Слово на рожьство прѣстые влчце наше бце и прне дѣвы мріе.

блгвѝ ѡ҃:

Като съзаде бгь члци, за добро ги съзаде, да го знають сички людіе едного истинскаго бга и да чинять волѧ бжіа, що е бгь заповѣдаль. а діаволь завидѣ прьвому члку адаму, що го бгь почете и ѡстави го въ рай да гледа сѣкоіи слава бжіа. а діаволь тогазы бѣше ѿпадналь ѿ слава и ѿ хвбость бжіа и помислѝ и завидѣ адаму да го извади из рай. и прельсти прьвень адамова жена, ева, и претворі а да не ходи по бжіе заповѣдь и ѿпадна ѿ рай, и тіа и адамь. и биха прельстены и ѿ адама, що се наплодиха члци, сичкѝ прельстени биха. и сичкыте людіе бѣше діаволь претворіль да се бгу не покланять, ами да се покланѧть на ідоле бездушни. защо да имь иде дшата при діавола, въ ада несітаго. и бгу домилѧ за своѣ созаніе и помлѧва що е созаль члцы. и написа гь законь и даде мойсею, да разумеемь и ные истинскаго бга и да ѿступи да се | не покланаме на ідоле диаволскый, ами 492
да се покланѧме единому бгу. а ніе ни законь мѡісеовь послушахма или могохме да исправи. затова и гь настави пророцы да проповѣдувать и да кажать как ще да слѣзе самсѝ бгь да избави адама. и сичкы людіе що са ѿ адама да ги извади ѿ діаволскый руце. и нѣ да слѣзе бжьскый като е бгь на нбото, защо пльть члчка не може виде свѣтлость бжіа, амѝ да облече плоть члчкае, да се породѝ ѿ майка като члкь, защо бгь еднакь свѣть не бѣше. и роди се бгь ѿ оца без майка. и свѣть напоконь съзаде, а сега на послѣдно врѣме вьсхотѣ бгь да се роди ѿ маика без оца да бѣде сьврьшень бгь и сьврьшень члкь. и ѝзбра бгь на землѧ члка ѿ сичкы людіе най праведень ісакумь и жена его анна ѿ рода црькаа, ѿ колѣно дво и соломоново, защо по двда црѧ прѣстіе зове се матѳань. и поѣ маѳань жена ѿ колено іудово, име ей маріа. и родѝ маѳань два сина іакова и ѡсифа, и дьщери г маріа и софіа, и анна. и маріа роди саломіа баба, а сестра и софіа роди елисавеѳь. и анна роди бцу та е бца. и саломіа елисавеѳь прьвы брату чѣды. | И бѣше ісакумь богать и праведнь и н(а) 493
всакій праздникь ѿдѣліаваше ѿ иманѣто си два дѣла. и единь дѣль разадеше по сиромаси, а други дѣль раздадеше по сироти. а друго даваше бгу оу црка ѿ иманѣто си. ами бѣше безчеднь, не(има)ше

чѐдо. и на едѝнь праздникь зан(есе) оу цр ка дѐрь бгѹ. като сѝ чѝнеше и (еди)нь евреинь присмѐ мѹ се и похѹли го защо нема чѐдо та мѹ не прѝема бгь що дава дѐрь бгѹ и на сѝромаси. и ре(че) мѹ. не подобаеть ти да прѝносишь бгѹ дѐрь сь на, защо си без чѐдень. тїа дѹ(ми) като чѹ ѡакѵмь дожѐлѣа мѹ тврьде и не пойде си вике дѐма си, ами ѹтиде вь пѹстѝню и пребы тѐмь м дны, плѐче и млѝ се бгѹ да мѹ даде бгь че(до). такà и женѐта мѹ анна молѐше са б(ѹ) дѐма си вь ѡградѹ м днѝ. и послѹша ги бгь и прїе имь млбата. и пѹсти агла своегò да имь кѐже как щѐ бгь да (и) дѐ чѐдо и кѐкь ще дà бѹде спѐсенїе за сѝчки свѣть и как ще бгь ѿ неѧ да (се) порòди. и пойде си ѡакѵмь оу дòмь свои и сьбытсѧ агглова рѐчь. и роди сѐ престае бга. доиде врѐме заради доброе наше спасенїе.

зь лето
хq ѧлрі

МИЛѠ Ѕ. СЛОВО НА СТТО

АПЛА ѲѦОМІЇ, ІЩЕШЕ ПРЪЪТЕНЬ ДАСІА ВЪ
ЛОЖИ РЫСАТА ВЪ ВРЕБРАТА. ГЕ, АМЫ СЕГА
ЗАРИДИ ТЕБЕ СЛОВЕ ПРОБОДЕНЪ БЫ ѲОМА ВЪ
РЕБРАТА ЛОЖЕТА НАДЫТА БЫ ѲОМУ ИПРОСЪЕ
ВЪ. Ѕ, БЛЕВЫ Ѡ.

РЪѲОМЕКА ВРЕМЕ, КОГАТО БЕХА АПЛЕ
ТЕ ВЪ ЕРЛЪМЪ, ИРАЗДЕЛИХА СИТЕ ЗЕМЛА,
КАТО МЕТАХА ЖРЕБІЕ, КОГО БЪ ГДЕ
ЩЕ ДАПОСЕТИ. ИПАДНАСЕ ЖРЕБІЕ ѲО
МУ БЛИЗНЬЩУ ДАНДЕ ВЪ ИНДІЮ. АО ѲО
МЕШЕШЕ ТАМО ДАНДЕ. АМИ КАЖЕШЕ МЕМО
ГУ ДЪ ПОМЕ ТОЛКОЗИ ТРУДЪ, ДАЛЕЧНО
МЕСТО ИДЕЛО. АЗЕСЪМЬ ѠЕВРЕНЕСКЫ РОДЪ,
ИСЛАБЪ ЕСМЬ ИЧОВА ТОИ ДУМА. НЕБЪМУСЕ
ИДЕЛ ТАМУ ЛОЖЕ. НЕБОЙСЕ ѲОМО МОЛБЕ
ДЕЛЪ ЩЕ ДАБУДЕ СЪСТЕБЕ. ИТОИ РЕ, ГИ
ПОСТИМЕ ГДЕ ИЩЕШЕ, ТЫСМО ВЪ ИНДІЮ НЕ
ДЕЙМЕ ПОЩА ИТОГАЗУСЕ СЛУЧИ ѠИНДІА

I. Коприщенски дамаскинъ (стр. 1).

. апль Фома,

раткасе, ирѣ дабуде щоси рекаль итоа часъ
ѡнде притѣхъ гдето бѣха самы. ѡнїа
млади. имнѡго дума имь исказа и зада.
ба, какѣсе породи, икакѣсе расте, иньскрсе
вътре чты дни. икакѣ тои неговь, апль
имаучиты начистота дась чисти, идаси
плъта своа учювать. имного имь показа
иптрѣдадеты наба, ѡнде. итоа ча, саметы
гь притѣхъ донде иптѣкорнеты обрасъ ка
то Фому аплу, ирѣ дадума съѡнзи моль.
ѡнѣжы мужь неимь като испроводы
Фома. исатвори врата иврьнасе прижема
таси, ивидѣ какь дума Фома сьсжень
тамо. потюднесе ирѣ, ась сега тебѣ, испро
вады. ѡгдѣ паки тукасе нанде игьмъ
ре, ась Фома нѣсмь. амиса брать иг неме
говь. амн кощше годи послѣ мене като
и Фома, идасе ѡреге ѡтонзи свѣть. и
дасѡстави ицрство іжема несла, зарадн
име мое идалюби мене. нетыкмо брать
мои ще бы амн инаслѣдникь намое,
црство ще дабуде довѣка. идацрствука
сьмене. това ре, иманча, вкнесе прѣтѣ
невидѣ, ѡнїа млади тьзы дума, като
бнеерь насрцетоси сьскрыта исговорнгасе,
ѡбѣщаасе бу. доживота своего единь
дозы, дасенесмѣсать наедно дасн тѣлото

II. Коприщенски дамаскинъ (стр. 5).

архїгаль гавріїл

Едно мѣсто ѥста дѫбрака, изъ̑ѥсолѫ, и
безводно мѣсто иводѧ неимагѫ дапїю-
ть. Амы ѿдамеѣ бѣше доведена дотръ
пѣрища. Исекопале бегѫ, идохождаше ѹ
монастирь, и ѿнагы водѧ беше тамо на
мѣстото гдѣто изкнѫаше слатїса, идо
бра; израва. Ами догде приходѣше домона-
стирь. Бываше зла ѿелїщето, горещина.
Ипдісь ѿземлата, бываше таквагы ѿ
лютѣ прѣсть. Иболеть мнѡго добивагѫ
катѡ ю пиѫгѫ. Ипаѣ ѿтоісь вымо-
тесѣ добивагѫ. Игоѣ скрьбь игрїѧ
имагѫ ѹ манастирь зарадѣ ѡнѣгы водѧ.
Ивлѣто, ѯ, ѡз. Вѣрно палеологоцра
събрашесе имоци ѿмонастирь. Дасе на-
говорѣть каісь дасторать зарадѣ водѧ
исѣкїн пороздо подума. Ипосле ѥдна ду-
ма избрата сичісы. Дасторать сулнмари
голѣмы. Идаискапаютъ землата дльбо
ко, идаположеть сулнмарите дапрогони,
изтѣ водата домонастирь. Ипкато сто-
рита тоа зговорь. Феодулъ мѣсон имоісь
манесторь, игнитъ назиданїе. Пѣ ѥ на
себе тѣзы работа даю съвршы. Ипаѣ-
кмы ѿнагѣ дапочне даработи. Ипрѣз
тѣзи мощь ивихамусе два архїгла михаи
игавріїль. Ирекоха Феодулу. Улѣ зтосе

III. Коприщенски дамаскинъ (стр. 124).

мца то҃, к҃

ѡбрати тан ре҃, нелеи жена безумна, и
думашми така. істо прьвѣнь прїемше ѡца
толікоуи добро, нравахмесе, ами сега злоли
дане прѣтрьпѣ. Итаіскоуи потеган ішьвь и
прѣтрьпе додему паісь даде бь поголѣмо до-
бро. Ами това що потеган бѣше нескушеніе
злощому бѣше діаволь завидѣль, и испросиль
бѣше ѡца дато нескусен давиди да мще лю
бы ба когатомусе сікрьбно. знаіаше гь ішва
теще дайма трьпеніе, имеще дапоуам ба.
затоваго ѡставы дапотеган зло, зарадн на
ѡти дайма ме, имые трьпеніе, когамапане
нама мѣкоуа бѣда или мѣкоуа сікрьбь, или
болесть; Иметыкмо ішва ѡстави бь, ами и
дмешнїго стго ѡстатїа така ѡстави
бь дато нескусен.Ипотеган мнѡго зло, иголѣ
ма сікрьбь, ѡти затрмен енїко аманіе, и
жена. ичеда, имепоуам наба. затова бь
напоконь паісыго сьбра съежемата. Упо
слушанте дакы даке занего паісь ѡпрьве: ѡ пасело дакдк
Порожьство зво, напоконь до ѯ. годинь,
бѣше мѣкон црь иметому бѣше тарїань.
ицрѣтуваше вьвелікы рим, имаше за
тилата, макоиску свою тогоуи стго
ѡстатна. стратїлать се заве що турісы зоисе
прьви имачелны масїка воиска, мѣбѣше нага
ѡцра початень исїка воиска бомшемусе, мнчдрь.

IV. Коприщенски дамаскинъ (стр. 391).

мцн. исиїсъ негови годми, рік. и, з. мц
И въ дмь нелю събра братїа, ипоучиги
пастра бжїи. итогати нулѣте. ѿдо до
мовь, нуже съсѣдѣи прохора, надъги, з.
ученїци ире, и умѣте една монїса. ипон
де на едно мѣсто. ире наученицте тъіса сѣ
дете. бѣше ирано атон ѿнде далечь ѿтъ
колко дафрьлишь камикь. ипомлисе бу, за
много. ипонде прнучеництїесы, ире и, та и
скапаха гробь, колко бѣше негова възрасть
ире прохору, дапонде въіерамь, итамо дасѣ
да дотде умре. инаути ученицте,
дадьжу що имь бѣше заповѣдаль. ицѣлок
гы, ире и, мнрь ва братїе. нулѣте оугрь
плегни. ире и, тръгнете земѣта моа ма
йка ипокрнтеме. итїего цѣловаха инъзри
ага прета манего доколѣмете, итонгы пу
цѣлова. итїе паісь тръгнаха прьечь дошїа
тамо, ицѣловаѣаго имого жално плакаха
нелице нетече. итонен дшать предаде, и
престависе. ипокрнгамо обрась всѣкрь
та. инапоконь землїа ипондохаеи. иразъ
расе, угра, ипондоха натробь нікопаха да
го видать, инеиандоха ни що онего. имашто
плакаху, имаба бу имеха. иврньдасе въ
гра. итака оты негово чюдно преставлнїе.
ИСказувать занеговать, каісь исходи пра, ть
нісы-снтень ньма ма. и, итюдно благо у
хаїе отогани, иродиеска дгомуе слава
вьвѣки амиинь:—

V. Коприщенски дамаскинъ (стр. 438).

Дамаскинари

ДАМАСКИНАЙ НОКИ ИПОДИЙ

Исома нетлдита. Слово нашетомо сїе тїнї
Еже не срѣтенїе тво съвае. Ѡ, блвы.
Имать. ѡбычаи црїе Исога щить мнїко
го голѣмаго чл҃ка дагостать. место
юта прѣтѣ даймь служать амин ѡ,
ставать. свои чл҃ци вѣрны, даслуга
вать насмѣ црїка трапеза. такае при
личень идешнїй дань ипразнїць блвени хрїтане.
црь щое постаь трапеза. тае гь наш іс хс,
атрапезатае пѣнїзи дешный празнїць, аны
есме звани натрапеза црїка. атисането що
Дазува тае то слуга вѣрны црева. амы
Сета наш хс гощака. исато сѣкогы та
ка идесїка. нѣ съѣгозба земьна тѣ
кашнїа. дето деска гаде, аутрѣсме
па гладны, амыны гощака гь. съѣгозба небна
инста истаа. дето неможе дапогыне
оучїка нїкогоа Доитае сьнїсто. сще оучїсу—
силь Тази гозба. глѣбь аггласкыи
хаго пастува. чл҃ку дшата, исато глѣб
тѣлото чл҃ку. нѣотзы гозба, сы рѣчь —
ѡтїа духы бжїи тае храны дша чл҃ку,
ирасте надобро испасаконь бжїи. затзы го
зота хва, мнїи чл҃ци желеха даю вида.

VI. Коприщенски дамаскинъ (стр. 439).

3 2044 011 717 287